

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

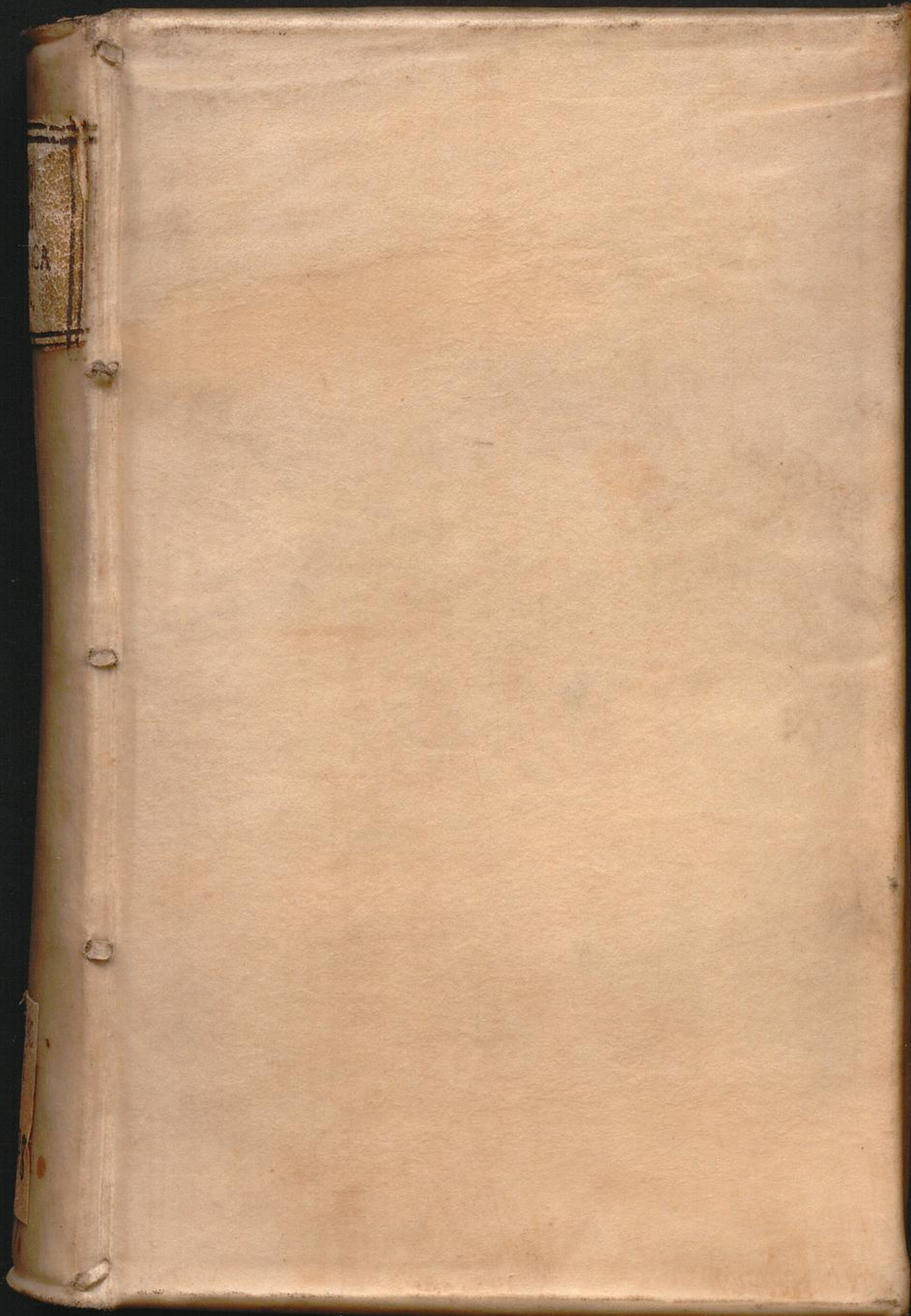
Ab anno Christi 1581 usque ad annum 1589

Fleury, Claude

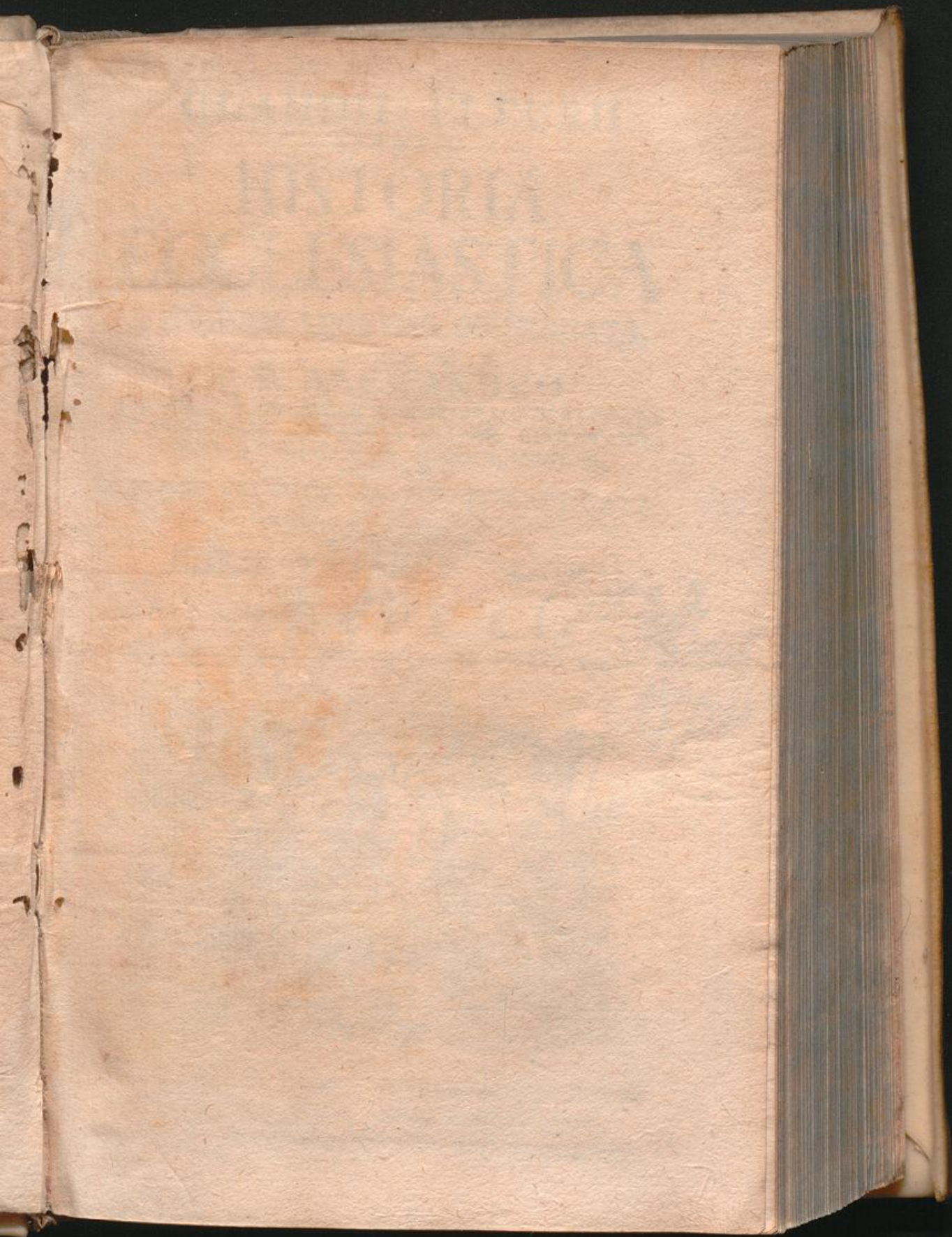
August. Vind. [u.a.], 1772

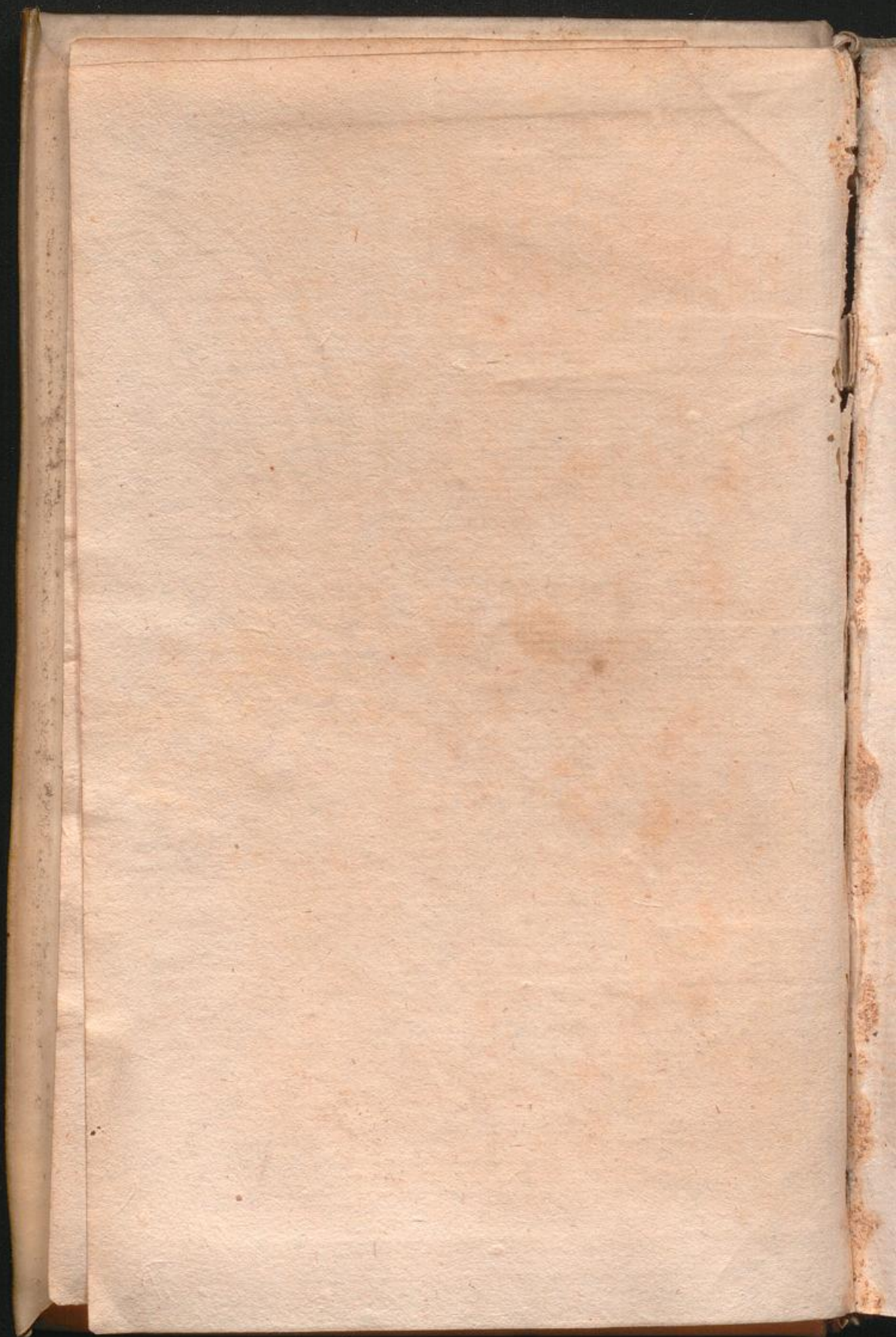
VD18 90118650

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67246)

No. 5778.

CLAUDII FLEURII
ABBATIS
HISTORIA
ECCLESIASTICA

A QUODAM ANONYMO CONTINUATA,

ATQUE A

R. P. ALEXANDRO

A S. JOANNE DE CRUCE CARMELITA EXCALCEATO
EX PROVINCIA BAVARICA PRIORE AUGUSTANO,
OLIM S. THEOLOGIE, AC SS. CANONUM
LECTORE

LATINE REDDITA, NOTISQUE CASTIGATA.

CONTINUATORIS
TOMUS VIGESIMUS SEXTUS

SEU IN ORDINE

TOMUS L.

Ab anno Christi 1581. usque ad annum 1589.

AUGUSTÆ VINDELICORUM, & OENIPONTI,
IMPENSIS JOSEPHI WOLFF. MDCCLXXII.

CECILIEN-ALBUM
HISTORIA
FECUNDITAS

A. D. 1872
H. P. ALEXANDER
IN HONOREM
S. M. ALEXANDER
FECUNDITAS

Collection
1872

CECILIEN-ALBUM
HISTORIA
FECUNDITAS
A. D. 1872
H. P. ALEXANDER
IN HONOREM
S. M. ALEXANDER
FECUNDITAS

Monitum ad Lectorem.

Prodit in lucem, benevole Lector præsentis Historiæ Ecclesiasticæ tomus quinquagesimus, seu Continuatoris vigesimus sextus, quem adhuc unicus ejusdem continuationis tomus sequetur: cum autem præfatus Author morte præventus suam Historiam nonnisi usque ad annum Domini millesimum quingentesimum nonagesimum quintum protrahere potuerit, hinc haud ingratum Historiæ Ecclesiasticæ studiosis fore arbitrabamur, si Sæculum XVI. adjunctis saltem quinque, qui desunt, annis usque ad annum Salutis nostræ 600. compleremus, quod etiam Lectorum benevolentiae confisi præstabimus edito Tomo LI., si vero nostrum hunc laborem vel Literatis minus acceptum comperiremus, aut forte ob negotiorum multitudinem, temporis angustias, & valetudinis imbecillitatem a continuando hoc opere præpediremur, saltem generalem totius hujus Historiæ indicem pro majori lectorum utilitate, ac commodo subjungemus.

CONSPECTUS LIBRORUM.

LIBER CLXXVI.

- §. 1. Synodus Rothomagi a Borbonio Cardinale
indicta. pag. 1
§. 2. Doctrinæ, & Disciplinæ capita in hoc Con-
cilio sancita. 2
§. 3. Dubia ab hoc Concilio Pontifici proposita,
hujusque responsa. 4
§. 4. Rupellense Conciliabulum a Calvinistis cele-
bratum. 9
§. 5. Varia Gregorii XIII. Papæ diplomata. 12
§. 6. Alexandri Sfortiæ Cardinalis obitus. 14
§. 7. Flavii Ursini Cardinalis mors. 16
§. 8. Petri Ciaconii extrema. 17
§. 9. Billii Abbatis fatum. 19
§. 10. Continuata Guilielmi Postelli historia, ejus-
que obitus. 21
§. 11. Analyfis libri, de orbis terræ concordia,
a Postello editi. 25
§. 12. Joannis Baptistæ Camoti extrema. 27
§. 13. Hubertus Foglietta mortuus. 28
§. 14. Adrianus Adriani mortuus. 30
§. 15. Sancti Ludovici Bertrandi Dominicani Hi-
spani pia mors. 31
§. 16. Cleri Gallicani Comitia in Galliis celeb-
rata. 33
§. 17. Bituricensis Archiepiscopi oratio ad Re-
gem. 34
§. 18. Responsum Regis ad Deputatorum postu-
lata. 39
§. 19. Christophori Thuani primi Præsidis obitus.
ibid.

§. 20.

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 20.	Sancti Caroli sollicitudo erga gregem suum in pietate conservandum.	41
§. 21.	Sextum Concilium Provinciale a sancto Carolo celebratum.	42
§. 22.	Statuta, & Decreta hujus Concilii.	44
§. 23.	Memphitica, seu Cairensis Synodus.	45
§. 24.	Plurium Pontificum conatus in emendando Calendario.	48
§. 25.	Gregorii XIII. studium de emendando Calendario.	50
§. 26.	Varia Astronomorum sententia circa hanc emendationem.	51
§. 27.	Gregorius XIII. Papa Aloysii Lillii Systema amplexus.	53
§. 28.	Novum Calendarium in Galliis receptum.	58
§. 29.	Novum Calendarium in Comitibus Augustanis propositum.	59
§. 30.	Saxoniae Elector hujus Calendarii acceptationi obluctatus.	60
§. 31.	Græcorum Schismaticorum ratio novum recipiendi Calendarium.	63
§. 32.	Variae Gregorii XIII. Constitutiones.	65
§. 33.	Coloniensium tumultus propter hujus Urbis Archiepiscopum.	67
§. 34.	Preiosa mors sanctæ Theresiæ Carmelitarum Fundatricis.	71
§. 35.	Pia hujus Seraphicæ Matris opera.	74
§. 36.	Justiniani Cardinalis obitus.	76
§. 37.	Georgii Buchanani exitium.	79
§. 38.	Parisiensis Facultatis sententia circa Calendarii Reformationem rogata.	82
§. 39.	Initia controversiarum inter Dominicanos, & Jesuitas.	83
§. 40.	Decretum Gratiani jussu Gregorii XIII. typis impressum.	84
§. 41.	Baji errores rursus impugnati.	85
§. 42.	Novem Baji propositiones a Complutensi, & Salmanticensi universitate proscriptæ.	86
§. 43.	Continuata historia de fatis Gebhardi Truchsessii Coloniensis Archiepiscopi.	89

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 44. Gebhardus suo Archiepiscopatu in quodam
Conventu dejectus. 91
- §. 45. Gebhardus publice sacrilegas suas nuptias
cum Agnete celebrans. 93
- §. 46. Archiepiscopus ad abdicandum Electoratum
a Cæsaris Deputatis sollicitatus. 94
- §. 47. Joannes Austriacus Cardinalis Papæ lega-
tus Coloniam decretus. 96
- §. 48. Archiepiscopus a Papa anathemate percul-
sus. 97
- §. 49. Ernestus Baviaræ Dux in Archiepiscopum
electus. 99
- §. 50. Palatinus Elector apud Cæsarem de hac
electione questus. 100
- §. 51. Quidam Canonici Colonienfes a Nuntio
comparere iussi. 101
- §. 52. Tuitienfis, & Aldenburgenfis Abbatia a
Gebhardi copiis devastata. 103
- §. 53. Conventus Francofordiæ indictus ad se-
dandos hosce tumultus. 104
- §. 54. Infaustus exitus Gebhardi olim Archiepi-
scopi. 106
- §. 55. Gebhardus Decanatu Argentinensi priva-
tus. 107
- §. 56. Calendarium Gregorianum in Germania re-
ceptum. 108
- §. 57. Singularis Franciæ Regis pietas. 110
- §. 58. Rosarii libri in Guisiorum favorem scripti.
111
- §. 59. Procerum Conventus in oppido sancti Ger-
mani in Laja habitus. 113
- §. 60. Rhemenfe Concilium a Guisio Cardinale
celebratum. 114
- §. 61. Synodus Burdegalensis. 116
- §. 62. Synodus Turonensis Andegavum trans-
lata. 117
- §. 63. Renati Biragi Franciæ Cancellarii obitus.
120
- §. 64. Fulvii Cornei Cardinalis mors. 124
- §. 65. Cardinalis Maffæi fata. 126
- §. 66.

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 66.	Cardinalis Delphinus mortuus.	127
§. 67.	Octodecim Cardinales a Gregorio XIII. creati.	129
§. 68.	Joannis Maldonati Jesuitæ fata.	131
§. 69.	Hujus Auctoris Opera.	132
§. 70.	Diffidia inter Anglos Ministros Puritanos, & Calvinistas, qui Parlamentarii vocantur.	134
§. 71.	Variæ Constitutiones a Gregorio XIII. Pa- pa editæ.	136
§. 72.	Synodus Limæ in Peruano Regno habita.	139
§. 73.	Cleri Gallicani comitia in oppido sancti Ger- mani de Pratis.	141
§. 74.	Bituricensis Archiepiscopi oratio ad Regem.	142
§. 75.	Libellus Supplex Regi a Clero porrectus.	144
§. 76.	Andegavenfis Ducis obitus.	145
§. 77.	Colloquium inter Espernonium Ducem, & Navarræ Regem.	147
§. 78.	Hujus Colloquii exitus.	148
§. 79.	Regis statuta pro Aulæ suæ emendatione.	150
§. 80.	Bituricense Concilium Provinciale.	151
§. 81.	Titulus primus de cultu divino.	152
§. 82.	Titulus II. De Fide.	155
§. 83.	Titulus III. De Verbi Divini prædicatione.	157
§. 84.	Titulus IV. De tollendo Sacrarum Scri- pturarum abusu.	160
§. 85.	Titulus V. De hæreticis sedulo vitandis.	161
§. 86.	Titulus VI. De invocatione Sanctorum, & diebus festis.	162
§. 87.	Titulus VII. De Peregrinationibus.	164
§. 88.	Titulus VIII. De vigiliis, & jejuniis.	165
§. 89.	Titulus IX. De Ecclesiis.	166
§. 90.	Titulus X. De Reliquiis Sanctorum.	169
§. 91.	Titulus XI. De imaginibus.	170

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 92.	Titulus XII. De celebratione Divini officii, & Cantu Ecclesiastico.	171
§. 93.	Titulus XIII. De Distributionibus Canonici-	174
§. 94.	Titulus XIV. De Pueris Choristis.	175
§. 95.	Titulus XV. De ornamentis, & Vasis Ec-	177
§. 96.	Titulus XVI. De cœmeteriis, & mortuo-	178
§. 97.	Titulus decimus septimus de traditioni-	182
§. 98.	Tituli de Sacramentis.	183
§. 99.	Titulus XXIX. De Seminariis, & Scholis.	184
§. 100.	Tituli de jurisdictione, & excommuni-	186
§. 101.	Titulus trigessimus tertius de Visitationi-	187
§. 102.	Titulus XXXIV. De Canonicis, & Capi-	188
§. 103.	Titulus XXXV. De Parochialium Eccle-	192
§. 104.	Titulus XXXVI. De Beneficiis.	195
§. 105.	Titulus XXXVII. De Monasteriis.	197
§. 106.	Titulus XXXVIII. De rebus ad Ecclesiam	199
§. 107.	Titulus XXXIX. & XL. De Blasphemis,	200
§. 108.	Titulus XLI. De Simoniacis, & Fiducia-	202
§. 109.	Titulus XLII. De Concubinariis.	204
§. 110.	Titulus XLIII. De Hospitalibus.	205
§. 111.	Titulus XLIV. De Confraternitatibus.	207
§. 112.	Titulus XLV. De Laicis.	208
§. 113.	Titulus XLVI. De Conciliis.	209
§. 114.	Festum S. Annæ per Gregorii XIII. di-	211
§. 115.	ploma institutum.	211
	Aliæ ejusdem Pontificis Constitutiones.	213

§. 116.

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 116. Anglicana conjuratio in Elisabetham Re-
ginam. 216
- §. 117. Anglici Senatus statuta pro præpediendis
conjunctionibus. 220
- §. 118. Andreas Partorius a Papa in Cardinalem
nominatus. 222
- §. 119. Aloyfii Cornelii Cardinalis obitus. *ibid.*
- §. 120. Claudius Abaume Cardinalis mortuus. 224
- §. 121. Sancti Caroli Borromæi pretiosa mors. 226
- §. 122. Sancti Borromæi Testamentum. 229
- §. 123. Ejus exequiæ. 231
- §. 124. Sancti Cardinalis opera. 232
- §. 125. Scriptores hujus Sancti vitam describen-
tes. 234
- §. 126. Francisci Commendoni Cardinalis obitus. 235
- §. 127. Gentiani Herveti decessus. 236
- §. 128. Theodori Antonii Peltani obitus. 238
- §. 129. Franciscus Turrianus, seu de Turre mor-
tuus. 240
- §. 130. Pauli Foxii Tolosani Archiepiscopi fatum. 241
- §. 131. Vidi Fabri Pibracii obitus. 242

LIBER CLXXVII.

- §. 1. Francisci foederis progressus. 244
- §. 2. Guisus Dux Jonvillam secedens, ac cum
Hispaniæ Rege agens. 246
- §. 3. Papa ad approbandum hoc foedus sollicita-
tus. 251
- §. 4. Arma a Guisio Duce sumpta, edictumque a
Borbonio Cardinale promulgatum. 252
- §. 5. Rex foederatorum progressibus segniter re-
sistens. 255
- §. 6. Regina Mater cum Guisio Duce de pace a-
gens. 256
- §. 7. Navarræ Regis edictum pro vindicanda sua
secta. 258

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 8.	Libellus supplex a Fœderatorum Ducibus Regi traditus.	260
§. 9.	Concordiæ pacta cum Fœderatis inita cum quodam edicto.	262
§. 10.	Literæ Navarræ Regis pro impedienda hac pace.	265
§. 11.	Navarræ Regis, Condæi Principis, & Montmorentii Ducis scriptum.	267
§. 12.	Primus Præses, & Mercatorum Præfectus ante susceptum bellum a Rege ad Luparam citati.	269
§. 13.	Navarræ Rex ad ejurandam Sectam a Regis emissariis sollicitatus.	273
§. 14.	Navarræ Regis responsum ad hosce Deputatos.	275
§. 15.	Japonum Legati ad Papam.	276
§. 16.	Legati Romam venientes, atque ad alloquium Pontificis admissi.	278
§. 17.	Bungi Regis epistola ad Papam.	279
§. 18.	Arimensis Regis literæ.	281
§. 19.	Epistola Omaræ Principis.	282
§. 20.	Gregorii XIII. Papæ obitus.	284
§. 21.	Cardinales Conclave ingressi pro eligendo novo Pontifice.	286
§. 22.	Montaltus in Papam electus.	289
§. 23.	Neo-Pontifex appellatus Sixtus V.	291
§. 24.	Historia hujus Papæ usque ad illius electionem.	293
§. 25.	Hujus Papæ Pontificatus.	302
§. 26.	Inaugurationis suæ Solennitas.	303
§. 27.	Japonum Legati honorifice excepti, ac Roma profecti.	304
§. 28.	Italia ab exulibus, & latronibus penitus per Papam expurgata.	306
§. 29.	Sixtus V. homagii pensum pro Neapolitano Regno recipiens.	307
§. 30.	Diffidia Papam inter, & Franciæ Regem.	309
§. 31.	Nuntius Apostolicus e Francia excedere a Papa jussus.	310
	§. 32.	

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 32. Concordia Papam inter & Regem restituta.	312
§. 33. Navarræ Rex, & Condæus Princeps per Papæ Bullam anathemate perculsi.	313
§. 34. De Fato hujus Bullæ in Galliis.	317
§. 35. Senatus Regii oppositiones contra hanc Bullam.	319
§. 36. Navarræ Regis, & Condæi Principis op- positio contra hanc Constitutionem.	320
§. 37. Hæreticorum Scripta contra hanc Consti- tutionem.	323
§. 38. Variæ Constitutiones Sixti V. Papæ.	325
§. 39. Pontificis Statuta pro politico Urbis Ro- manæ Regimine.	331
§. 40. Cardinales a Sixto V. creati.	333
§. 41. Nicolai Cajetani Cardinalis obitus.	334
§. 42. Guidonis Ferrerii Cardinalis mors.	336
§. 43. Bolognetti Cardinalis decessus.	338
§. 44. Armeniaci Cardinalis extrema.	340
§. 45. Alexander Riarius Cardinalis mortuus.	341
§. 46. Sirleti Cardinalis fatum.	343
§. 47. Matthæi Contarelli Cardinalis obitus.	347
§. 48. Joannis Molani extrema.	348
§. 49. Christiani Adrichomii mors.	350
§. 50. Alphonsi Salmeronis fata.	331
§. 51. Caroli Sigonii obitus.	352
§. 52. Vercellensis Episcopi adventus in Belgium ob Baji causam.	353
§. 53. Accusationum capita a Baji adversariis con- tra ipsam proposita.	354
§. 54. Nuntii Pontificii consilium de concinnanda veræ doctrinæ explanatione.	359
§. 55. Parisiensis Universitatis studium.	360
§. 56. Cleri Gallicani comitia, ejusque postulata ad Regem.	362
§. 57. Declaratio Cleri Gallicani coram Rege.	364
§. 58. Regis responsum ad expositas rationes.	368
§. 59. Consultatio circa receptionem Concilii Tri- dentini.	371

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 60. Cleri responsa ad rationes contra Synodi receptionem allatas. 373
- §. 61. Regis mandatum circa novam fidei Professionem. 377
- §. 62. Synodus Aquensis in Provincia. 378
- §. 63. Concilium Mexicanum. 379
- §. 64. Obelisci jussu Sixti V. Pontificis Romæ erecti. 380
- §. 65. Sacellum in honorem S. Præsepis a Pontifice erectum. 383
- §. 66. Diversa hujus Pontificis diplomata. 384
- §. 67. Fulienfis Congregatio a Pontifice confirmata. 387
- §. 68. Aliæ ejusdem Pontificis Constitutiones circa Ecclesiæ negotia. 388
- §. 69. Ejusdem Pontificis Constitutio, quæ incipit: DETESTABILIS, contra usuras. 390
- §. 70. Montaltum a Papa in civitatem redactum. 392
- §. 71. Diploma pro stabiliendo Cardinalium numero, ac prærogativis. 393
- §. 72. Sedis Apostolicæ Nuntius ad Helvetios a Sixto V. decretus. 398
- §. 73. Controversia inter Pagos Catholicos, & Protestantés. 400
- §. 74. Navarræ Regis literæ ad Clerum Gallicanum. 402
- §. 75. Ejusdem Regis literæ ad Nobilium Ordinem. 404
- §. 76. Ejusdem Principis epistola ad Ordinem plebejum. 406
- §. 77. Copiæ tam fæderatis, quam Navarræ Regi ab Helvetiis suppeditatæ. 408
- §. 78. Diffidia inter Papæ Nuntium. & Lucernensem Pagum. 410
- §. 79. Bellum post Orcamenſe colloquium a Fœderatis restauratum. 412
- §. 80. Mons-Belligardense colloquium inter Lutheranos, & Calvinistas. 413

§. 81.

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 81. Cruditates contra Scotiæ Reginam in Anglia inchoatæ. 415
- §. 82. Elifabethæ mandata eidem nuntiata, atque ipsius responsum. 416
- §. 83. Maria Regina interrogata, ejusque responfa. 417
- §. 84. Regina a Senatu ad mortem damnata, ac Elifabethæ fallacia. 421
- §. 85. Mortis sententia Londini promulgata. 423
- §. 86. Stephani Batorii Poloniæ Regis obitus. 425
- §. 87. Octo Cardinales a Sixto V. Papa creati, 426
- §. 88. Congregationes Romæ a Papa, aut emendatæ, aut stabilitæ. 427
- §. 89. Michael a Turre Valfafina mortuus. 430
- §. 90. Boncompagni Cardinalis mors. 431
- §. 91. Granvelli Cardinalis fata. 433
- §. 92. Donati Cæfii Cardinalis extrema. 436
- §. 93. Eftenfis Ferrarienfis Cardinalis decessus. 438
- §. 94. Antonii Auguftini obitus. 439
- §. 95. Martinus Azpilcueta vulgo Navarrenfis mortuus. 442
- §. 96. Leonis de Caftro extrema. 444
- §. 97. Guilielmi Eifengreinii mors. 445
- §. 98. Martini Chemnitii exitium. 447
- §. 99. Lavateri, & Gualteri interitus. 448
- §. 100. Galeatii Caraccioli a vera fide defectio, ejusque Genevam feceffus, ac mors. 449
- §. 101. Continuata Cleri Gallicani comitia anno 1585. incæpta. 452
- §. 102. Ordo Ecclefiafticus fuas rationes Senatui exponens. 453
- §. 103. Aliæ rationes per Viennenfem Archiepifcopum Regi expositæ. 454
- §. 104. Regis responfum ad Cleri rationes. 457
- §. 105. Soluta Cleri conventu Rex inde difcendens. 459
- §. 106. Explicatio doctrinæ per Facultatem Lovanienfem Pontificis Nuntio porrecta. 460

§. 107.

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 107.	Iniqua Mariæ Scotiæ Reginæ condemnatio ab Elisabetha Regina subscripta.	462
§. 108.	Supplicium Mariæ Stuartæ denuntiatur, atque heroica illius constantia.	463
§. 109.	Maria Scotiæ Regina ad supplicium abstracta.	468
§. 110.	Regina carnificis manu capite plexa.	472
§. 111.	Simulatus Elisabethæ luctus ob hujus Reginæ necem.	ibid.
§. 112.	Pontificis moderatio ad hujus supplicii immanitatem.	474
§. 113.	Exequiæ Solemnes Parisiis pro Scotiæ Regina celebratæ.	476
§. 114.	Hispaniæ Rex a Papa ad bellum Elisabethæ inferendum sollicitatus.	ibid.
§. 115.	Fœderatorum conspiratio in Henricum III.	478
§. 116.	Bucagius Comes Aula relicta Capuccinorum institutum professus.	479
§. 117.	Facultas Theologica Parisiensis a Rege objurgata.	480

LIBER CLXXVIII.

§. 1.	Sixtus V. gravibus ad Alanum purpura decorandum rationibus permotus.	483
§. 2.	Octo Præsules ab eodem Papa Cardinalium Albo inscripti.	484
§. 3.	Variae Sixti V. Pontificis Constitutiones.	486
§. 4.	Drascovitii Cardinalis obitus.	491
§. 5.	Gambaræ Cardinalis mors.	492
§. 6.	Guaftavillani Cardinalis fatum.	494
§. 7.	Azollini Cardinalis decessus.	495
§. 8.	Cardinalis Lotharingius, seu de Valdemontio mortuus.	496
§. 9.	Carolus d'Angennes de Rambouillet Cardinalis vita functus.	498
§. 10.	Savellii Cardinalis extrema.	500
§. 11.		

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 11. Jacobi Pamellii decessus.	502
§. 12. Franciscus Forerius vita functus.	504
§. 13. Sancti Felicis de Cantalicio obitus.	506
§. 14. Joannis Vigandi exitium.	507
§. 15. Lessii, & Hamellii Jesuitarum doctrina de gratia, & Prædestinatione.	508
§. 16. Nova hæc doctrina Lovaniensis Theologicæ Facultatis jussu examinata.	509
§. 17. Lovaniensis censura, necnon propositiones per eandem notatæ.	512
§. 18. Hujus censuræ transumpta in Belgium transmissa.	525
§. 19. Middelburgensis, & Ruremundanus Episcopi Jesuitis faventes.	527
§. 20. Alia Duacensis Facultatis Theologicæ censura contra Lessium.	528
§. 21. Hæ censuræ multis minus probatæ.	529
§. 22. Jesuitarum apologia adversus utramque censuram.	531
§. 23. Jesuitæ suas Sententias circa gratiam, & Prædestinationem publice exponentes.	534
§. 24. Varia scripta contra censuram.	535
§. 25. Nuntius Colonienfis ad terminandam hanc litem a Papa missus.	537
§. 26. Sixti V. diploma ad suum Nuntium.	538
§. 27. Nuntius Lovanium veniens, ac Facultas ab eo convocata.	540
§. 28. Colloquia apud Nuntium, ac censura a Lovaniensibus Doctoribus vindicata.	542
§. 29. Nuntii conatus pro sopiendis diffidiis, ultro, citroque motis.	545
§. 30. Nuntius suo edicto utrique parti silentium imponens.	546
§. 31. Nuntius lite feliciter composita discedens.	552
§. 32. Pontificis diploma adversus Angliæ Reginam.	553
§. 33. Bellicus Reginæ apparatus contra Hispaniam.	555

§. 34.

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 34. Hispana classis fretum Anglicum ingressa, dissipataque. 557
- §. 35. Colloquium a Guisio Duce, & Fœderatis Nancæi habitum. 558
- §. 36. Regis dissimulatio ad hosce Fœderatorum articulos. 561
- §. 37. Guisius Dux insuperhabito Regis edicto Parisios delatus. 563
- §. 38. Luparam veniens, ibidemque a Rege exceptus. 564
- §. 39. Ex clausis viarum aditibus seditio Parisiis orta. 565
- §. 40. Guisius Dux sedatis Parisinis Regis copias ab internecionis periculo eximens. 566
- §. 41. Iniquæ conditiones a Guisio Duce Reginæ Matri propositæ. 568
- §. 42. Rex noctu relicta Parisina Urbe Carnutum secedens. 571
- §. 43. Regis, ac Guisii Ducis epistolæ ad Provincias. 572
- §. 44. Parisinorum Deputati ad Regem. 576
- §. 45. Senatus quosdam ad Regem ablegans, Regisque responsum. 577
- §. 46. Principum, & Catholicorum Fœderatorum libellus supplex ad Regem. 579
- §. 47. Regis responsum ad hunc libellum. 581
- §. 48. Fœderatorum postulata Regi proposita. 583
- §. 49. Edictum Mense Julio editum circa Sacrum foedus adversus hæreticos. 586
- §. 50. Edictum a Rege subscriptum, atque ab aliis ejus jussu juramento, & Chirographo munitum. 594
- §. 51. Guisius Dux Regem Carnuti accedens. 595
- §. 52. Guisius Dux supremus Regni Vicarius, & Borbonius Cardinalis primus Regii Sanguinis Princeps promulgatus. 596
- §. 53. Pontificis diploma ad Guisium Ducem, & Borbonium Cardinalem. 597

§. 54.

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 54.	Blesensium comitiorum initia.	599
§. 55.	Regis oratio ad comitiorum auspicia.	600
§. 56.	Montholonus Regii Sigilli Custos perorans.	615
§. 57.	Unionis edictum pro fundamentali Regni lege promulgatum.	617
§. 58.	Protestantium Ecclesiarum Conciliabulum Rupellis a Navarræ Rege habitum.	618
§. 59.	Navarræ Regis sententia de comitiis Blesensibus.	620
§. 60.	Franciæ Regis additiones ad hanc Navarræ Regis declarationem.	621
§. 61.	Firma Cleri sententia de Navarræ Rege a successionem excludendo.	622
§. 62.	Rex Guisium Ducem crudeliter trucidari præcipiens.	623
§. 63.	Rex de suo parricidio Reginam certiores reddens.	624
§. 64.	Guisius Cardinalis Regis jussu a Sicariis occisus.	626
§. 65.	Rex suum scelus coram Morosino Legato vindicare conatus.	727
§. 66.	Tumultus Parisiis ob horum cædem a tæderatis suscitati.	630
§. 67.	Aldobrandinus Cardinalis in Poloniam Legatus a Papa decretus.	632
§. 68.	Pontificis diploma pro erigendis quindecim Congregationibus.	633
§. 69.	Divus Bonaventura Ecclesiæ Doctorum factis ab eodem Papa adscriptus.	634
§. 70.	Congregatio Clericorum Regularium Minorum erecta.	636
§. 71.	Beatus Didacus a Sixto Papa Sanctis annumeratus.	638
§. 72.	Variae ejusdem Sixti V. Pontificis Bullæ.	640
§. 73.	Festivitas sancti Placidi, ejusque Sociorum a Pontifice instituta.	641
§. 74.	Aliud diploma circa Collegium Montis Alti.	644

Hist. Ecclesiast. Tom. L.

b

§. 75.

CONSPECTUS LIBRORUM.

§. 75. Cardinales a Sixto V. Papa creati.	645.
§. 76. Guilielmi Lindani obitus.	ibid.
§. 77. Patris Ludovici Granatenfis Dominican mors.	650
§. 78. Cleri postulata ad Regem.	652
§. 79. Liberior oratio Parochi ad sanctum Gerva- sium.	653
§. 80. Catharina Medicæa Regis Mater vivis ere- pta: ejusque indoles.	656
§. 81. Postrema hujus Reginæ verba ad Regem.	658
§. 82. Blesensium comitiorum exitus.	659
§. 83. Sorbonnæ decisio circa obedientiam Regi debitam,	663
§. 84. Parisiensis Curia a Foederatis capta.	665
§. 85. Senatus Ministri a Foederatis nominati.	668
§. 86. Nova juramenti formula pro foederis con- servatione.	669
§. 87. Guisii Ducis Vidua sibi ob Mariti sui cæ- dem satisfieri postulans.	670
§. 88. Miserrimus Franciæ Status eo tempore.	672
§. 89. Henricus III. per suos Deputatos Romæ a Papa suis censuris solvi efflagitans.	673
§. 90. Papa Borbonio Cardinali, & Lugdunenli Archiepiscopo libertatem prius concedi postu- lans.	675
§. 91. Papa in Patrum Senatu adversus Regis sce- lus perorans.	676
§. 92. Congregatio ad discutiendam Guisii Cardi- nalis cædem instituta.	679
§. 93. Cenomanensis Episcopus a Rege Romam ab- legatus.	680
§. 94. Papæ responsum ad Cenomanensis Episcopi fermonem.	683
§. 95. Continuatum colloquium inter Papam, & Cenomanensem Episcopum.	684
§. 96. Maduanus Dux Lutetiam Parisiorum ve- niens.	688

§. 97.

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 97. Periculosa Urbis Tolosanæ seditio. 690
- §. 98. Primus Præses, & generalis Advocatus
ibidem trucidati. 691
- §. 99. Rex ad placandum Maduanum Ducem Pon-
tificii Legati opera usus. 693
- §. 100. Edictum Regis contra Fœderis Duces, &
Fœderatos. 694
- §. 101. Parisiensis Senatus Turonium translatus. 695
- §. 102. Aliud Navarræ Regis edictum. 696
- §. 103. Fœderatorum furor accepto induciarum
nuntio. 697
- §. 104. Legati querelæ ad Regem contra indu-
cias cum Navarro initas. 699
- §. 105. Legatus relicta Francia Romam reversus. 700
- §. 106. Franciæ Regis colloquium cum Navarro
Rege. 701
- §. 107. Pugna inter Regis, & Maduani Ducis co-
pias prope Turonii pontem inita. 702
- §. 108. Rhemenfis Decanus a Maduano Duce Ro-
mam ablegatus. 704
- §. 109. Regis obtentus ad recusandam Præfulum
captorum liberationem. 705
- §. 110. Præcedente admonitione Rex a Papa ana-
themate percussus. 707
- §. 111. Rex ad hujus decreti famam perterritus. 709
- §. 112. Copiæ apud externos Principes Regis jussu
conscriptæ. 711
- §. 113. Copiarum suppetiæ a Sancio ad Regem
transmissæ. 712
- §. 114. Parisinæ Urbis obsidio. 713
- §. 115. Jacobus Clemens e familia sancti Dominici
Henricum Regem trucidare decernens. 714
- §. 116. Clemens in oppido sancti Clodoaldi ad
Regem contendens. 716
- §. 117. Clemens Regem cultro in ejus ventrem
immisso lethali vulnere faucians. 717

CONSPECTUS LIBRORUM.

- §. 118. Regis obitus, mortisque circumstantiæ. 719
§. 119. Montpenseris, & Nemorsis Ducissarum
jubilus post Regis mortem. 726
§. 120. Fœderatis addictorum, necnon Concio-
natorum licentia. 728
§. 121. Jacobi Clementis facinus a Sixto V. ap-
probatum. 730

ERRATA: *Sic corrige.*

- Pag. 45. præter illis - - lege præter illos.
292. querebam. - - lege quærebam.
366. necessarias requirit. lege necessitas re-
quirit.

HISTO-

Japones Pontifici Rom: obsequium præstantes.

Claver. Sc. A.D.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ

LIBER CLXXVI.

GREGORIUS XIII PONTIFEX MAXIMUS,
RUDOLPHUS II. OCCID. IMP.

§. I.

*Synodus Rothomagi a Borbonio Car-
dinale indicta.*

Hucusque tam summi Pontificis, *Sæcul. XVI.*
quam suorum Legatorum conatus, *A.C. 1581.*
quibus Tridentinam Synodum in
Galliis recipi, ac promulgari petebant, *Spond. n. 12.*
in irritum cecidere, nihilominus Guisii

Hist. Eccles. Tom. L.

A

Con-

Sæcul. XVI. Concilia provincialia, utpote Gallicanæ
A C. 1581. Ecclesiæ oppido proficua celebrare ita-
 tuebant, quin propterea summo Pon-
 tifici rem ingratam facere crederent,
 cum hic merito sperare posset, quod in
 ejusmodi Synodis etiam potissima ex
 parte Tridentini Concilii decreta essent
 recipienda: igitur primum hoc Conci-
 lium Rothomagi indicebatur a Cardi-
 nale Carolo Borbonio hujus Urbis Ar-
 chiepiscopo, qui hac de re prius literas
 dabat ad summum Pontificem, a quo
 tam pium opus summopere commenda-
 batur, edito diplomate die decima quin-
 ta Aprilis Anno Christi millesimo quin-
 gentesimo octogesimo: quapropter Car-
 dinalis decretum Fontis - Bellaquei die
 vigesima septima Septembris edidit, ac
 Synodum indixit: verum morbo præ-
 peditus Synodum suam prima Adven-
 tus dominica, prout constituerat, ce-
 lebrare haud poterat, unde alterum de-
 cretum promulgare, atque Concilium
 ad Dominicam *Quasimodo*, secundam
 Aprilis diem anni millesimi quingente-
 simi octogesimi primi indicere coactus
 est.

§. II.

*Doctrinæ, & Disciplinæ capita in hoc
 Concilio sancita.*

Ipse.

Ipsemet Archipræsul huic Concilio initium dabat concurrentibus omnibus Provinciæ suæ Episcopis: porro postea in hac Synodo duodecim condebantur decreta, in quibus summam omnia ad dogma, & disciplinam spectantia comprehenduntur, & quidem in primo capite, quod de fide, & religione agit, continetur fidei professio circa Symboli articulos, divinitatem librorum sacri Codicis, septem Sacramenta, cultum, atque invocationem Sanctorum, necnon circa indulgentias &c. In secundo differitur de iis, quæ honorem, ac Dei obsequium generatim concernunt. Tertium pertractat de Sacramentis in genere, atque in specie, exceptis Pœnitentiæ, extremæ Unctionis, & Matrimonii Sacramentis: In quarto fiunt sanctiones de Episcopis, & Capitulis: in quinto statuuntur præcepta de Canonicis, atque in sexto de quibusdam particularibus Episcoporum officiis: in septimo traduntur decreta de sacris Ordinibus: in octavo nonnulla decernuntur de beneficiorum collationibus, in nono autem de Ecclesiarum visitationibus: in decimo differitur de Parochorum officio, atque in undecimo de Monasteriis, & Religiosorum Ordinibus: in duodecimo, ac postremo agitur de Jurisdictione Ecclesiastica. Pariter in eodem

Sæcul. XVI.
A. C. 1581.

Labh. Coll.
Conc. tom. 5.
p. 827. & sq.

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

dem hoc Concilio innovabantur statuta jam antea condita circa Scholarum, & Seminariorum regimen, atque erectionem, necnon circa modum eorum redditus impendendi.

§. III.

Dubia ab hoc Concilio Pontifici proposita, hujusque responsa.

Labb. p. 871. Insuper in hujus Synodi actis reperiuntur responsa Pontificis ad tredecim dubia, circa quæ præfati Concilii Patres Papæ consilium expetebant, porro horum primum sedendi Ordinem, ac prærogativam inter Episcopos concernebat, ad quod Papa respondit, *in actibus Conciliorum Provincialium attendendum esse tempus ordinationis Episcoporum, non autem dignitatem, aut Ordinem Ecclesiarum.*

II. Definiebat Pontifex, Abbates commendatores inter ceteros Abbates regulares recipiendos esse, eisque deliberativum suffragium competere.

III. Decidebat Canonicos Cathedralium Ecclesiarum præferendos esse, quando capitulariter procedunt, Abbates vero benedictos, & qui usum mitræ habent, præcedere commendatarios, ac post hos locum obtinere dignitates, & post dignitates collocandos esse procuratores.

IV.

IV. Cum Synodus quæreret, an Monasteria, alique exempti provincialibus Episcoporum Conciliis interesse teneantur, Pontifex reposuit, non teneri, nisi eos, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, capitula tamen Ecclesiarum Cathedralium specialiter invitanda esse: obligari autem ad decreta Concilii provincialia omnes, qui Episcoporum jurisdictioni subduntur, exemptos etiam in casibus, in quibus a jure communi, & Concilio Tridentino specialiter Episcopis, aut Concilio provinciali in ipsos potestas attributa est, & contra inobedientes juris remediis procedendum.

V. Circa suffragia, quæ Abbatibus Commendatariis, ac Capitulorum Deputatis, necnon Episcoporum Procuratoribus competunt, Papa suam mentem his verbis exposuit: *Abbates, Commendatarii, Capitulorum Deputati, vocem duntaxat consultivam habent, Episcoporum tamen Procuratores possunt, si Concilio provinciali placuerit, etiam decisivam habere.*

VI. Interrogabatur, qua ratione agendum esset cum Calvinistis ad Ecclesiæ finem revertentibus, aut in hæresi Baptizatis, num Baptismi ritus sint supplendi? hanc quæstionem Papa hoc modo dissolvit, dicens, *ceremonias Baptismi*

A 3

ptismi

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

Sæcul. XVI. *ptismi supplendas esse, præcedente in adultis
abjuratione hæresis, & reconciliatione.*

VII. Patres sciscitabantur, an exacte standum sit Tridentinæ Synodi decreto circa ætatem promovendorum ad Sacerdotium, vel utrum attenta Sacerdotum, qui Ecclesiis deservirent, penuria, dispensationis beneficio utendum sit? ad hoc dubium Papa ita respondit: *Indulgebitur facultas dispensandi cum hætenus promotis: de cetero intellecta necessitate, seu utilitate Ecclesiarum, singulatim dispensabitur.*

Ceterum quamvis Synodus non declaret, quibusnam hæc dispensandi facultas fuerit indulta, id tamen Episcopis fuisse concessum fat vero simile videtur, eoquod hi hanc gratiam petierint.

VIII. Rogabatur Pontifex, ut residentie legem juris divini esse decidat, si nulla legitima causa ab hac lege ad certum tempus excuset. Verum hoc dubium Papa dissolvit, inquiens, *id esse declaratum, & amplissime provisum per Concilium Tridentinum, hinc illius decreta observentur.*

IX. Dubitabant Patres, an Parochia cujusdam Ecclesiæ Collegiatæ, vel Cathedralis cuidam Beneficiato concedi possit, quando illius redditus ad ejus sustentationem, & victum non sufficiunt?

Ve-

Verum Papa paucis ita respondit: *quo-* Sæcul. XVI.
A.C. 1581.
ad retentionem paræciæ cum canonicatu,
pro necessitate, & utilitate Ecclesiarum,
& regionis, in casibus particularibus pro-
videbitur.

X. Percunstabantur Patres, an Epi-
 scopi in casu hæresis juxta Synodum
 Tridentinam reservato absolvere vale-
 ant, quamvis id videatur esse contra
 Bullam in Cæna Domini, & reservatio-
 nem a Pio IV. & Pio V. factam? Cir-
 ca hanc quæstionem Papa suam senten-
 tiam his promebat: *Pro necessitate pro-*
vinciæ concedetur ad tempus hæc facultas
absolvendi juxta decretum Concilii Triden-
tini, cui magis visum fuerit.

XI. Requirebant, qua ratione agen-
 dum sit cum Virginum monasteriis, ubi
 clausura est introducta, cum plures se
 voto clausuræ minime obstrinxisse, at-
 que ab hac lege exemptas esse caussen-
 tur, nec unquam ingressuras monaste-
 rium dicerent, si audivissent, ullam fuis-
 se clausuræ obligationem, unde pleræ-
 que minarentur, se potius reversuras
 ad sæculum, quam passuras eandem
 clausuram. Ad hoc sic respondit Pon-
 tificex: *Executioni demandentur decreta Con-*
cilii Tridentini, & Bullæ summorum Pon-
tificum, quibus sublata sunt omnia privile-
gia, & foundationes.

Sæcul XVI
A.C 1581

Duodecimum dubium concernebat Capitulum exemptiones, in quibus nec Ecclesiastica disciplina restaurari, nec corruptelæ tolli poterant, hinc Patres Pontifici hæc exponebant: *Exemptiones nequeunt ad moderationem Concilii Tridentini reduci propter Capitulum resistendum multitudinem, eorundemque potentiam. Episcopi Rotomagensis provincie consenserant salvas manere exemptiones, ne propter eas Concilio provinciali poneretur obstaculum: sed salvis illis viderunt jam sibi viam paratam a Domino Metropolitano, ad ingrediendum Capitulum, & eis præsidendum, in ipsisque reformandum omnia; nam antea Archiepiscopi nostri impetrarunt a Sede Romana bullas ad uniendum Canonicatum, & præbendam Archiepiscopatu, ut ita Archiepiscopus tanquam Canonicus intraret Capitulum, quoties vellet, & in ipso præsideret, quo jure nunc etiam utitur. Supplicant humillime Episcopi Sanctitati suæ, ut dignetur omnibus ejusdem Provincie Episcopis bullam communem conferre ad uniendum Episcopatu Canonicatum, & præbendam, quam vacantem deligere voluerint, ad instar unionis Archiepiscopo Rotomagensi dudum concessæ. Ad hanc petitionem hæc reposuit: habebitur hujus rei ratio, & prout singulis Ecclesiis magis expedire visum erit, providebitur.*

Deni-

Denique in decima tertia difficultate supplicabant Pontifici, *ut dignaretur supplicationes in decretis hujus Concilii sibi factas benigne suscipere, & omnia cum seminariis, prout sibi videbitur, confirmare,*

Annuit equidem huic petitioni Pontifex, prius tamen hujus Concilii decreta a Cardinalibus Congregationi sacrae Tridentinae Synodi praepositis examinari voluit: porro hi quaedam immutarunt, ac nonnulla demerunt, aliaque addiderunt, absoluto autem eorum labore summus Pontifex hujus Concilii statuta rata habuit edito diplomate die decima nona Martii anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo. Denique provincialis hujus Concilii actis in Normannia celebratis subscripsere Carolus Cardinalis Borbonius, Archiepiscopus Rotomagensis, Primas Normanniae, Bernardinus de S. Francisco Episcopus Bajonensis, Ludovicus du Moulinet, Episcopus Sagiensis, Claudius de Saintes Episcopus Ebroicensis, & Joannes de Vasse, Episcopus Lexovienensis. Haec etiam acta praefatus Claudius latine reddidit, atque publici juris fecit.

§. IV.

Rupellense Conciliabulum a Calvinistis celebratum.

A. 5

Pari-

Saecul. XVI.
A.C. 1581.

Sæcul. XVI.
A C. 1581.

Actes des Synod. nat. des reform. de France t. I. p. 146. 63 151.

Pariter Calvinistæ die vigesima octava Mensis Junii Rupellis undecimum nationale Conciliabulum celebrabant, in quo articulos numero quinquaginta definiebant, atque in illorum primo doctrinam, quam fidei confessio in alia Rupellensi Synodo anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo habita continebat, confirmabant, in articulo autem vigesimo octavo librum, cui titulus: *Franciæ historia in eadem Urbe typis impressa*, damnabant, cum plures regni urbes quererentur, quod hujus operis Auctor seposita omni reverentia de sacris religionis suæ rebus differeret, atque librum suum vanis, profanisque rebus, crebrisque falsitatibus, & calumniis læsa divina veritate non sine præjudicio, ac reformatæ religionis, ejusque doctrinæ dedecore repleverit, pluresque homines probos tam vivos, quam mortuos indigne traduxerit. Eadem hac sententia Synodus declarabat, quod præfati libri Author, si unus ex Ministris est, ad communionem recipi haud mereatur, atque ad participationem Sacramentorum admitti nequeat, donec agnito errore læsam famam opportunis mediis reparaverit. Ceterum hujus libri *de Historia Franciæ* Author, qui tamen non nominatur, haud alius est, quam Lancelotus Voefinus de Popeli-

peliniera Nobilis Vasco, qui Franciæ Sæcul. XVI.
 Historiam conscribens complectebatur A.C. 1581.
 cuncta, quæ sub regimine Henrici II.
 Francisci II, Caroli IX, & Henrici III.
 Galliarum Regum, etiam in ceteris
 Europæ Provinciis, aliisque vicinis re-
 gionibus tam pacis, quam belli tempo-
 re ab anno Domini millesimo quingen-
 tesimo quinquagesimo usque ad annum
 millesimum quingentesimum septuage-
 simum septimum gesta fuere.

Porro in articulo vigesimo nono pa-
 riter liber latinus in Genesin a Jacobo
 Broccardo Pedemontano conscriptus
 damnabatur, perinde ac si sacri Codicis
 profanationibus, impiisque præceptis,
 atque erroribus oppido nocivis præci-
 pue circa revelationes, & Prophetias
 scateret: insuper articulo quadragesi-
 mo secundo omnes usuræ immodicæ,
 ac scandalosæ prohibentur: proposita
 autem hac quæstione, an quis defuncto
 uxoris suæ fratre illius viduam ducere
 valeat, ad hoc dubium Synodus in ar-
 ticulo quadragesimo quarto ita respon-
 dit. „censemur, quod, quamvis plures
 „alii aliter judicarint, inter hosce oc-
 „culta sit affinitas eo potissimum nomi-
 „ne, quod Vir, & mulier una repu-
 „tentur caro, adeo, ut honestas, ac
 „decentia ejusmodi connubium haud
 „permittant.„ In quadragesimo quinto
 arti-

Sæcul. XVI

A.C. 1581.

articulo asserunt hi declamatores, quod non sit permiffum, ut in matrimonii impedimentis præsentibus, & futuris dispensatio a summo Pontifice petatur, cum tunc, si id fieret, illius auctoritas tanquam legitima agnosci videretur, interim licitum dicebant, quod quis Regem pro ejusmodi dispensatione in gradibus per humanas leges nunc prohibitis, ac nulla lege divina reservatis accedat. Denique in quadragesimo sexto admonentur fideles, ne infantes suos longo tempore nisi saltem in magna necessitate Baptismo privent. Postremo atque articulo quinquagesimo Britanniam tanquam proximæ Synodi locum designabant.

§. V.

Varia Gregorii XIII. Papæ diplomata.

Bull. Const.
68. & 69.
pag. 481.

Hoc item anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo primo Gregorius XIII. summus Pontifex plura edidit diplomata, quorum primo die trigesima Martii promulgato Christianis morbo pressis inhibetur, ne Medicos secta Judæos, aut Infideles advocent, qui eos inviserent, atque in eorum infirmitatibus curarent, his vero injungitur, ne, etiamsi vocati essent, Christianos infirmos sub ullo prætextu visum

sum eant. Idipsum jamjam a Paulo IV. & Pio IV. fuerat sancitum, cujus interdicti rationem hanc tradidit, eo quod hi Infideles, ac Judæi nullam rationem habeant illius mandati a summis Pontificibus, ac Conciliis impositi, vi cujus omnes Medici tertia vice infirmum invisere prohibentur, si nondum conscientiam suam a vitæ antea actæ noxis purgaverit. Altera Constitutio die vigesima septima Maji emanata tangebatur Archi-Societatem Beatæ Virginis Confalonis in Urbe Romana erectam, ubi Pontifex fideles hortabatur, ut pro redimendis captivis Christianis, qui apud Barbaros detinerentur, eleemosynas erogare velint: insuper Fratribus indulget, ut in die Beatæ Virginis ad Cælos assumptæ duos in carceribus detentos liberare possint. Tertia Bulla die prima Junii ejusdem anni edita præscribuntur eventus, in quibus hæreticæ pravitate Inquisitores in Judæorum, Infidelium, relapforum, Magorum, Blasphemorum, aliorumque crimina inquirere tenentur. Denique in quarta Constitutione, quæ tertia Novembris die emanavit, de Romanæ Urbis Pistoribus agitur, eisque panis pretium præscribitur, præterea hæredes, ac ultimarum voluntatum executores admonentur, ut mortuis debitoribus Pistores ceteris

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

teris

Sæcul. XVI. teris creditoribus præferantur, atque
 A.C. 1581. eis præprimis pecuniæ ob concessum
 panem debitæ persolvantur.

§. VI.

Alexandri Sfortiæ Cardinalis obitus.

*Andr. Visto-
 rel. in addit.
 ad Ciac. t. 3.
 pag. 560.
 Aubery vie
 des Cardin.*

Interea eodem hoc anno Sfortia, & Urfinus Cardinales vivis erepti fuerant, quorum primus nomine Alexander Bosii II. sanctæ Floræ Comitis, & Constantiæ Farnesiæ filius, ac proin Pauli III. Nepos erat. Hic percurio studiorum curriculo adhuc juvenis Romanam contendit, ubi primo Vaticanæ Basilicæ Canonicus, & postea Cameræ Apostolicæ Clericus nominabatur, quibus tamen dignitatibus ob triremes, quas ejus Frater reddere apud Centum cellas recusavit, a Paulo IV. spoliatus fuerat, ad non nullorum tamen Cardinalium preces, postquam ejus Frater triremes reddierat, iisdem restitutus est ab eodem Pontifice, cujus gratiam ob pacem, quam Guido Ascanius Cardinalis frater inter ipsum Pontificem, & Philip-pum Hispaniæ Regem conciliaverat, fuerat promeritus: cum autem anno reparatæ Salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo nono tota Italia ingenti annonæ penuria premeretur, Alexander unacum Florentino Episcopo populi necessitatibus succurrere adlaborabat

rabat, tanto fuzæ sollicitudinis successu, Sæcul. XVI.
ut dum universa Italia extremam famem A.C. 1581.
toleraret, sola Romana Urbs re frumentaria abunde provisa populi miseria sublevare posset. Postea idem a Pio IV. in Episcopum Parmensem cedente ipsius fratre anno salutis millesimo quingentesimo sexagesimo die vigesima sexta Aprilis eligebatur, & ad Concilium Tridentinum mittebatur: porro ipso Cardinale jam vita functo, Presbyter Cardinalis tituli S. Mariæ in via quinto post anno renunciatus est: sub Gregorio autem decimo tertio, a quo unice diligebatur, S. Mariæ Majoris de urbe Archipresbyteratum, Signaturæ justitiæ Præfecturam, Hispaniarum protectionem, totiusque ecclesiastici status legationem obtinuit, quo munere adeo prudenter fungebatur, ut ex eo, quod vitæ securitatem populis restituerit, necnon patriam a proscriptis, & latronibus expurgarit, a Faventinis civibus marmorea statua perhonorificis inscriptionibus ornata donari meruerit. Interfuit is Comitibus Pontificiis, in quibus renunciati summi Pontifices Pius V. & Gregorius XIII., sub quo repentino casu Maceratæ in Marchia Anconitana die Martis decima septima Calendis Junii, hora decima octava, anno Salutis millesimo quingentesimo octogesimo primo

Sæcul. XVI
A. C. 1581.

primo animam Deo reddidit, cujus corpus Romam deportabatur, atque in sacello, quod pro ejus familia in S. Mariæ Majoris Basilica extructum est, condebatur in nobilissimo sepulcro, quod vivens sibi erexerat, e regione alterius, quo Cardinalem Ascanium Sfortiam fratrem suum donaverat.

§. VII.

Flavii Ursini Cardinalis mors.

Ciaccon.
p. 911. Vi-
dorel. ibid.
Franc. San-
ler. de famil.
Ursin.

Flavius Ursinus patria Neapolitanus, seu ut alii volunt Romanus ex nobilissima Ursinorum familia ortum duxit, Filiusque fuit Ferrantis Gravinæ Ducis, & Beatricis Ferellæ, quæ Alphonsi Comitis Murani Filia erat. Ceterum Flavius a Pio IV. ex utriusque Signaturæ Referendario, & Cameræ Apostolicæ Auditore Episcopus Muranensis in Apulia renunciabatur, atque anno post Christum natum millesimo quingentesimo sexagesimo tertio Spoletanus Antistes creabatur, demum vero biennio post Presbyter Cardinalis S. Joannis ante portam latinam, & deinde SS. Petri, & Marcellini nominatus fuit, & propter juris Pontificii, & rerum civilium diuturnum usum, vitæque exemplum, prudentiam, gravitatem, humanitatem, abstinentiam, & animi moderationem, atque integritatem a sum-

a summo Pontifice plurimi habebatur, hinc ab eodem Ecclesiam Cosentinam obtinebat, quam tamen quarto post anno dimiserat. Denique regnante Gregorio XIII. in Gallias ad Carolum Regem IX., ut fugatis hæreticis, arma contra Turcarum Tyrannum caperet, Legatus, atque inde in Urbem reversus, Belgarum protector, & Signaturæ Brevium Præfectus seligebatur, dum vero infirmam valetudinem refecturus, Neapolim ad Puteolana balnea contendit, decima quinta Kalendis Augusti, anno a partu Virginis millesimo quingentesimo octogesimo primo Neapoli apud Pizzifalconem, anno ætatis quinquagesimo primo vitæ concessit.

§. VIII.

Petri Ciaconii extrema.

Pariter ad eundem annum refertur obitus quorundam Scriptorum Ecclesiasticorum, quorum primus erat Petrus Ciaconius Presbyter Hispanus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo quinto Toletus natus, qui primævam sui ingenii promotionem ad literas secutus nequidem suorum parentum, qui tenuis erant fortunæ, subsidii adjutus Salmanticam contendit, ubi studiis vacans, percursoque Philosophiæ, & Theologiæ studio

Hist. Eccles. Tom. I.

B insu-

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

*Nicol. Ant.
in Bibl. Hisp.
Dupin. Bibl.
des Aut.
Eccl. 16.
Sæcl. 4.
part. p. 424.*

Sæcul. XVI. insuper Mathematicis disciplinis, ac lin-
A. C. 1581. guæ græcæ operam navabat: cum ve-
 ro ibidem officium suis meritis con-
 gruum adipisci desperaret, regnante
 Gregorio XIII. sub primis ejus Pontifi-
 catus auspiciis Romam pervenit, ubi
 decretum Gratiani elaborare jubeba-
 tur, cum nova illius editio aptis cor-
 rectionibus, quæ plurimum commen-
 dantur, ab eodem additis aucta ador-
 naretur: insuper Ciaconius Arnobium,
 Tertulianum, Octavium Minutii Felicis,
 & Isidori Etymologias, Cassianum, plu-
 resque alios Scriptores annotationibus
 illustrabat, simulque operam suam in
 emendando Calendario unacum Clavio
 impendens hac de re tractatum elucu-
 brabat, ut antiquum Julii Cæsaris Ca-
 lendarium romanum explanaret: edi-
 dit quoque explanationem suam circa
 inscriptionem antiquæ columnæ ro-
 stratæ, quæ Romæ in Ducilii honorem
 erecta visitur: insuper scripsit præter
 tractatum de ponderibus, mensuris, ac
 nummis aliud opusculum de more, quo
 veteres mensuræ assidebant, cui tracta-
 tui titulum inscripsit *de Triclinio Roma-
 no*: Attamen nullum ferme opus eo ad-
 huc vita superstite typis impressum pro-
 diit. Ceterum a Sirleto, Antonio Ca-
 rassa, & Baronio Cardinalibus singulari
 benevolentia honorabatur, ac cum om-
 nibus

Sæcul. XVI.
A.C.1581.

præfatam Abbatiam adeptus eo secessit, ibidemque opera, quæ posteris reliquerat, elucubravit, præcipue autem sancti Gregorii Nazianzeni opera iterato prælo excusa ex græco latine reddidit, simulque latinitate donavit tres primos libros sancti Isidori Pelusiotæ, necnon varios tractatus sancti Joannis Chrysostomi, Divi Basilii, & sancti Joannis Damasceni: insuper plures græcos Patres, cum hujus linguæ peritia emineret, egregiis illustrabat adnotationibus, ac latini sermonis facundia insignis, necnon humanioribus literis apprime excultus vastam antiquitatis tam sacræ, quam profanæ eruditionem possidebat, facillique vena latinos æque, ac Gallicos versus canebat, ideo suæ poeticæ artis plura specimina haud sane contemnenda ad nos trans mittebat. Depique hoc anno die vigesima quinta Decembris, seu juxta aliorum Scriptorum relationem, vigesima secunda Novembris annos nonnisi quadraginta septem natus, extremam clausit diem, dum Parisiis in Genebrardi Doctoris, atque amici sui ædibus morabatur. Corpus ejus ad sancti Severini Ecclesiam delatum ibidem terræ mandabatur.

§. X

nibus, quos tum Europa tulit, Viris Sæcul. XVI.
A.C. 1581.
scientia celeberrimis arctum literarum
commercium fovebat, postquam vero
a Gregorio XIII. Hispalensis Canonicus
creabatur, ibidem aliquot annis com-
moratus demum Romam reversus est,
ubi etiam hoc anno a Christi nativitate
millesimo quingentesimo octogesimo pri-
mo, ætatis vero suæ quinquagesimo
sexto naturæ debitum solvit.

§. IX.

Billii Abbatis fatum.

Alter erat Jacobus Billius Abbas sancti Mæus de
Script. Eccl.
Sanmarth.
in elog. l. 3.
Michaelis in Herma, Vir suo ævo
doctrina clarissimus. Hic Guisæ qua-
dam Picardiæ Urbe, cujus Guberna-
tor erat ejus parens Ludovicus Billius
Carnutensis, natus erat, & fratrem ha-
bebat natu majorem nomine Joannem,
adolefcentem meritorum gloria prorsus
singularem, qui, cum in secessu Car-
thusiano severiorem vitam agere medi-
taretur, Jacobo fratri suo sancti Michae-
lis in Herma Ordinis sancti Benedicti
Abbatiam, cui præerat, cessit, ac in-
ter Carthusianos raro virtutum exem-
plo, atque exactæ disciplinæ studio cla-
rus usque ad annum Domini millesi-
mum sexcentessimum decimum vitam
produxit, suisque libris, ac probitate
celebrem sese reddidit: Jacobus vero
B 2 præ-

Sæcul. XVI.
A.C.1581.

præfatam Abbatiam adeptus eo secessit, ibidemque opera, quæ posteris reliquerat, elucubravit, præcipue autem sancti Gregorii Nazianzeni opera iterato prælo excusa ex græco latine reddidit, simulque latinitate donavit tres primos libros sancti Isidori Pelusiotæ, necnon varios tractatus sancti Joannis Chrysostomi, Divi Basilii, & sancti Joannis Damasceni: insuper plures græcos Patres, cum hujus linguæ peritia emineret, egregiis illustrabat adnotationibus, ac latini sermonis facundia insignis, necnon humanioribus literis apprime excultus vastam antiquitatis tam sacræ, quam profanæ eruditionem possidebat, facillique vena latinos æque, ac Gallicos versus canebat, ideo suæ poeticæ artis plura specimina haud sane contemnenda ad nos trans mittebat. Depique hoc anno die vigesima quinta Decembris, seu juxta aliorum Scriptorum relationem, vigesima secunda Novembris annos nonnisi quadraginta septem natus, extremam clausit diem, dum Parisiis in Genebrardi Doctoris, atque amici sui ædibus morabatur. Corpus ejus ad sancti Severini Ecclesiam delatum ibidem terræ mandabatur.

§. X

§. X.

Sæcul. XVI.

A.C. 1581.

*Continuata Guilielmi Postelli historia,
ejusque obitus.*

Interea Guilielmus Postellus, quem de
Jesuitarum Societate expulsus jam
supra memoravimus, aliquamdiu adhuc
Romæ agebat, ibidemque continuo suis
deliriis passim evulgandis intentus car-
ceri dabatur, in quo per plures annos
detentus, tandem vero inde fuga,
qua tamen ope ignoratur, elapsus Ve-
netias contendit, ubi, prout referunt
nonnulli, a quadam vetula infatuatus
in enormes errores ejusdem opera pro-
lapsus est, quapropter novum negotium
in hac etiam urbe sibi faciscens plu-
rium hæresum postulabatur, ut tamen
sefe purgaret, ultroneo carceri sese ob-
tulit, cumque Inquisitores post matu-
rum examen ipsum nonnisi deliriis cor-
ruptum deprehenderent, eum ab hæ-
resis crimine immunem declarabant,
& tanquam fatuum hominem dimitte-
bant: itaque Genevam secedens, inde
Basileam, ac denique Dividiodunum
petiit, ubi mathematicas disciplinas
tradebat. Postea anno Christi millesi-
mo quingentesimo quinquagesimo ter-
tio Lutetiam Parisiorum reversus ob fa-
naticas suas delirationes novis vexa-
tionibus exponebatur, in Germaniam
auffu-

Vid. Lib.

CXLIII.

§. XL.

Spoud. hoc

ann. n. 15.

B 3

auffu-

Sæcul XVI
A.C. 1581.

auffugere compulsus, ubi in Ferdinandi Cæsaris aula tamdiu morabatur, donec omnibus erroribus suis palam retractatis in Franciam ab ipso Rege revocaretur, ac denuo Regii Professoris munus, quod jam antea obibat, recuperaret, ubi etiam Mathesin, linguasque Orientales tradebat: pluribus autem ante obitum annis Parisiis in Monasterium sancti Martini de Campis secesserat, in quo tamen ipsum omnino invitum fuisse inclusum haud satis constat, imo potius oppositum magis vero simile videtur: in hoc autem asce- terio adhucdum morabatur, cum Catharina Medicæa ipsum nominaret, ut Herculem Franciscum ejus Filium literis imbueret: verum Postellus suam solitudinem pluris habebat, quam honorem, quem ex hujus Principis institutione aucupari posset; in suo tamen recessu elucubrandis pluribus operibus insudans, ibidem die sexta Septembris anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo primo obiit, postquam ætatis suæ annum septuagesimum primum, quinque menses, & duodecim dies adimpleverat, prout ex testamenti ejus tabulis patescit.

Ceterum haud diffitemur, Postellum doctissimis sui ævi Viris esse accensendum; nam id aliunde etiam ejus opera

opera, laudesque, quibus ab omnibus Sæcul. XVI.
 eruditis celebratur, testatum reddunt, A.C. 1581.
 præcipue tamen linguarum peritia, Phi-
 losophiæ, Cosmographiæ, & Mathe-
 seos eruditione inclarescebat, ac ipse-
 met Franciscus I. doctorum fautor, nec-
 non Navarræ Regina fœmina satis eru-
 dita Postellum, velut Mundi miracu-
 lum, deprædicabant, pluresque Proce-
 res, atque inter alios Turnonius, Lo-
 tharingius, & Armeniacus Cardinales
 ejus colloquio frui gaudebant, a cete-
 ris quoque doctis plurimi habitus, pa-
 riterque de eo passim dicebatur, quod
 ex ore ejus quot verba, tot oracula,
 profluerent; verum quamvis ob suam
 scientiam dilaudari mereatur, nihilo-
 minus propter opinionum suarum teme-
 ritatem acres censuras, ac Theologo-
 rum crises sibi accersebat, cum etiam
 a pluribus de Atheismi, & Deismi cri-
 mine postularetur: hi tamen ejus scri-
 pta haud pervolvisse videntur; nullum
 enim ex illis reperire est, in quo hic
 Author Divinitatem velut rem certam
 non supponit, insuper libros sacros di-
 vinitus inspiratos fuisse, disertis ver-
 bis asserit: jam vero præcipuos recen-
 sebimus errores, in quos reipsa Postel-
 lus prolapsus creditur.

Sæcul. XVI.

A.C. 1581.

I. Ex ratione, & per Philosophiam omnia Christianæ Religionis dogmata, imo ipsa etiam Sanctissimæ Triadis, atque Incarnationis mysteria comprobare aggrediebatur; cum enim nativam intellectus sui vim omnium ceterorum hominum rationibus longe prævalere crederet, sibi quoque persuasum habebat, quod ejusdem rationis ope omnes totius orbis Nationes ad Christi fidem perducere posset. II. Propugnabat, quod humana Christi Domini anima unacum Verbo æterno ante mundi creationem fuerit creata, atque unita. III. Sibi imaginabatur, quod cuncta, quæ in natura habentur, in cælis, & quidem hæbraicis literis per ipsam astrorum dispositionem efformatis scripta reperiantur. IV. Fingebat, quod mundus nonnisi sex annorum millibus duraturus esset, illius vero excidium præcederet omnium rerum restauratio, per quam cunctæ res ad eundem revocarentur statum, quem ante primi hominis lapsum habuissent. Ceterum non semper Postellus ejusmodi opiniones fovebat, quippe tam vehemens imaginandi vis, rerumque multitudo ejus ingenium obruens, necnon confusio, quæ sæpe in ejusdem cogitationibus dominabatur, tantum efficiebant, ut diverso tempore

sen-

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

sententias sibi invicem omnino repug-
nantes propugnaret. Hic idem ab ini-
tio quidem Protestantibus accerrime in-
fensus videbatur, atque in suis libris
illos ultra modum infectabatur, post-
quam vero ex omnibus totius orbis Re-
ligionibus nonnisi unicam conflare, ani-
mo constituerat, paulo modestius lo-
quebatur, atque hæreses tolerandi ne-
cessitatem spretis omnibus æquitatis
limitibus usque adeo extollebat, ut opi-
niones maxime horrendas ad sanum
sensum contorquere aggrederetur, qui-
nimo propugnare non vereretur, quod
Mahometes, æque ac Saul, veris Prophe-
tis accensendus esset, eo quod ambo quan-
doque verum pronuntiasent. Ceterum
ejus agendi ratio semper prudentiæ, ac
compositæ vitæ regulis admodum con-
sona passim deprædicatur, & quamvis
librum de Joanna Matre prorsus sin-
gularem, atque ex cunctis ejus operi-
bus maxime desideratum scripserit, cui
titulum præfixit, *de mirabilissimis victo-
riis fæminarum novi orbis*, hic tamen li-
ber nil aliud est, quam luxuriantis in-
genii sui partus, necnon ostentatio suo-
rum deliriorum, quibus suam fingendi
fœcunditatem prodidit, nullatenus ta-
men exinde comprobatur, quod ejus
animus perversitate corruptus fuerit,
nec etiam valido testimonio probari

B 5

valent.

Sæcul. XVI. valent illæ infamiæ, quibus tamen a
A.C. 1581. nonnullis notatur. (*)

§. XI.

Analysis libri: de orbis terræ concordia, a Postello editi.

Postellus in suis libris *de concordia orbis terræ*, eo collimare videtur, ut omnes totius Orbis populos ad Christianam Religionem revocet, quem in finem opus suum in quatuor partiebatur libros, in quorum primo præfatæ Religionis veritatem primitius rationibus Philosophicis comprobare nititur, & de Dei, ac sanctissimæ Triadis perfectionibus, necnon de creatione Mundi, de morte Christi Domini, ejusque Divinitate, sacri Evangelii auctoritate, ac præcipue de immortalitate animæ differit

(*) Haud satis mirari possumus, quod Continuator noster hunc Virum tam amplis elogiis deprædicare, atque ejusdem scelera, ac deliria tam sedulo excusare voluerit, cum tamen passim omnes Scriptores etiam Protestantes, uti Basileenses Collectores in suo Lexico, & Scriptor des gelehrten compendiosen Lexicon, pluresque alii ipsum tanquam Virum depingant, quo magis fanaticum, Religionis contemptorem, ac impium nugatorem Gallia non tulit.

ferit, quam octodecim diversis modis Sæcul. XVI.
A.C. 1581.
comprobat. In secundo libro Christianos hortatur, ut studiis operam navantes Evangelium Mahometis Sæctoribus annuntient: porro postea omnes illorum opiniones refellit, atque Alcorani historiam describit, & prolixè admodum doctrinam ibidem contentam discutit. Tertius liber agit de falsarum Religionum origine, ac de Idololatria, necnon de gentium, & civili jure, ac de mutuis hominum officiis: denique in quarto differit præcipue de consona Mahometanos, Judæos, & Paganos ad rectam veritatis semitam reducendi ratione, ubi Judæis sectæ suæ falsitatem demonstrare, eisque Religionis Christianæ veritatem ob oculos ponere singulari studio nititur: scripsit præterea Postellus. I. *Clavem absconditorum a constitutione Mundi III.* tractatum de *Etruriæ Regionis Origine II.* de *Candelabro Moysis*, præter plures alios tractatus, qui tamen ad nostrum institutum non pertinent.

§. XII.

Joannis Baptistæ Camoti extrema.

Hoc item anno Italia quorundam Doctorum mortem plangebat; inter illos enim primus obierat Joannes Baptista Camotus Afolæ, quæ est exiguum Thuan. l. 74.
Tar-

Sæcul. XVI
A. C. 1581. Tarvisianæ ditionis oppidum, ex per-
vetusta familia natus, qui in græca, aliis-
que Orientalibus linguis apprime ver-
fatus ab initio medicæ arti operam da-
bat, relicto autem hoc studio in Hispa-
norum Collegio dein Maceratae in Mar-
chia Anconitana Philosophiam trade-
bat, quo munere adhuc dum ibidem
fungebatur, dum Pius IV. Papa illum
Romam evocaverat, ut græcorum Pa-
trum versioni insudaret. Scripsit is qui-
dem plura, ex quibus tamen nonnisi
quædam orationes, & commentarii in
Theophrastis Metaphysicam typis im-
pressi prodire, cetera autem opera il-
lius manu exarrata adhuc in Bibliothe-
cis asservantur. Denique hoc anno
Christi millesimo quingentesimo octoge-
simo primo, ætatis vero suæ sexagesi-
mo sexto die vigesima Martii animam
Deo reddidit.

§. XIII.

Hubertus Foglietta mortuus.

Thuan. l. c.
Possev. in
appar. Mi-
raus l. c.
Sopran. de
Script.
Ligur.

Pariter Hubertus Foglietta Genuen-
sis Sacerdos inter Nationis suæ Vi-
ros longe doctissimus hoc anno e vivis
excessit. Is erat Filius Augustini Fog-
liettæ, qui Julio II. Leoni X. & Cle-
menti VII. a consiliis, quatuor numo-
rum millium pensione a Carolo V. Cæ-
sare donatus fuerat, in præmium in-
signis

signis cujusdam obsequii huic Principi Sæcul. XVI.
 præstiti: dum autem idem Augustinus A.C. 1581.
 uxore sua orbatus erat, Mazeræ in Si-
 cilia Episcopus creabatur, atque Huber-
 tus ejusdem Filius tanti Patris institu-
 tione proficiens maximos in literis pro-
 gressus fecerat, porro tumultibus in-
 ter Nobiles, & Plebæos Genuæ exor-
 tis implicitus a patria sua exulare com-
 pellebatur, ab Hercule Estensi Cardi-
 nale in suo palatio Romæ exceptus, ubi
 etiam anno Christi millesimo quingen-
 tesimo octogesimo primo, ætatis vero
 suæ sexagesimo tertio quinta Septem-
 bris die satis cessit, sepultusque fuit in
 Ecclesia sancti Salvatoris de Lauro.
 Hic idem in suo exilio duos Dialogos
 de discrimine inter Nobiles, & plebejas
 familias elucubrabat, quo tamen ope-
 re maximam omnium Nobilium invi-
 diam sibi accersivit. Fertur quoque,
 hunc solum illius ævi Virum existisse,
 qui historiæ rerum suo tempore gesta-
 rum conscribendæ aptus credebatur,
 quamvis ea, quæ posteris reliquit, ope-
 ra tam prolixo sermone sint conscripta,
 ut tunc, si hujus generis Historiam Uni-
 versalem edere voluisset, certe hoc
 opus in immensam molem excrevisset.
 Ceterum inter ingenii illius monumenta
 sunt I. Duodecim libri de Historia Ge-
 nuensium II. elogia clarorum Ligurum
 III. Tra-

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

III. Tractatus de laudibus Urbis Neapolitanæ. IV. Differtatio de ratione scribendi Historiam. V. Opusculum de causis, cur Turcarum Imperium tam amplum sit. VI. Tractatus de linguæ Latinæ usu, & præstantia. VII. De comparatione Philosophiæ cum jure Civili. VIII. De quibusdam erroribus Platoni ab Aristotele objectis. IX. De conjuratione Joannis Ludovici Flisci. X. De tumultibus Neapolitanis. XI. De homicidio Petri Ludovici Farnesii. XII. De sacro fœdere contra Selimum. XIII. De obsidione Melitæ, præter quædam alia opuscula.

§. XIV.

Adrianus Adriani mortuus.

*Sotwel de
Script. So-
ciet.*

Nonnulli ad eundem hunc annum referunt obitum Adriani de Adriano Antverpiensis Jesuitæ, qui anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo quarto Lovanii Societatem ingressus est, ac in manibus celebris D. Kuartii Tapperi quartum suum votum nuncupavit, defuncto autem sancto Ignatio Romam pro eligendo Jacobo Lainesio supremo Societatis Moderatore accersebatur: ast factionibus quibusdam, quæ sui Instituti regulis adversæ quosdam tumultus quoad Societatis regimen suscitare potuissent, implici-

tus

tus re comperta quantocius in Belgium Sæcul XVI.
A.C. 1581.
fecellit, ubi nonnisi imbuendæ juven-
tuti, proximoque suo obsequium præ-
standi curæ summo studio intentus ra-
ro aliis exemplo prælucebat. Scripsit
plura pietatis opuscula Belgico idio-
mate elucubrata, ac sæpius prælo sub-
jecta: inter cetera vero præcipue com-
mendantur. I. Tractatus de instructio-
ne, seu interiori lingua Dei. II. De
Montibus Pietatis. III. De oratione
Dominica IV. tres tractatus de vita ac-
tiva, bonis temporalibus, & miseri-
cordiæ operibus. V. De origine, &
progressu vitæ monasticæ. VI. Tra-
ctatus de obedientia, paupertate Evan-
gelica, Confessione, & Communione
frequenti, vel duntaxat annua, ubi Au-
thor discutit, an merita quis sibi com-
paret, si abstineat a Communione: in-
super scripsit tractatum de inspiratione
Divina a Brunefio latine redditum, &
Coloniæ anno salutis nostræ millesi-
mo sexcentesimo primo typis impressum.

§. XV.

*Sancti Ludovici Bertrandi Dominica-
ni Hispani pia mors.*

Die nona Octobris hoc item anno Lu- Baillet vie
des Saints
au 9. d' Oc-
tober.
dovicus Bertrandus ex Ordine S.
Dominici animam Deo reddidit. Is
Valentiæ in Hispania prima Januarii die
anno

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

*Hilar de
Coffe hist.
Cath. des
homm. &
Dames
Illustr.*

anno post Christum natum millesimo quingentesimo vigesimo sexto ex Joanne Ludovico Bertrando præfatæ urbis Tabulario, & Joanna Angelica Xarque natus erat, & decimo octavo ætatis suæ anno, Christi vero millesimo quingentesimo quadragesimo quarto Ordinem sancti Dominici ingrediebatur, ubi primum Sacrificium incruentum die vigesima tertia Octobris anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo quadragesimo septimo obtulit. Postea cum summa populi utilitate, ac profectu in pluribus Valentiani regni urbibus Verbum Dei prædicavit, & novi orbis terras peragraræ constituit, infidelibus Jesu Christi Evangelium annuntiaturus: obtenta igitur sui Præpositi Generalis venia, quamvis dissuaderent ferme omnes, Hispani navem conscendit, persuasus, quod Deo ipsum ad tam laboriosam expeditionem vocanti aures præbere teneatur: quapropter ibidem etiam propemodum infinitam animarum messem collegerat, adeo, ut de eo referatur, quod in unica die plusquam mille quingentos Paganos in nova Granata sacro fonte abluerit: cum autem crudelitatem, avaritiam, ac propudiosam vitæ licentiam, qua Ministrorum Hispanorum potissimi ulterioribus zeli sui progressibus obsistentes notati erant,

refrin-

refringere haud posset, Valentiam re-
versus est, ubi sui Conventus ad san-
ctum Onuphrium prope urbem, ac post-
ea in Valentiano Monasterio ejusdem
Ordinis Prior electus fuit, atque ibi-
dem sanctæ suæ vitæ finem imposuit:
anno autem post Christum natum mil-
lesimo sexcentesimo nono a Paulo V.
Beatorum Catalogo insertus, ac publi-
co de ejus festivitate Officio honoratus,
demum anno Salvatoris nostri mille-
simo sexcentesimo septuagesimo primo
a Clemente X. Sanctorum fastis adscri-
ptus est.

§. XVI.

*Cleri Gallicani comitia in Galliis ce-
lebrata.*

Anno sequenti millesimo quingentesi-
mo octogesimo secundo Cleri Galli-
cani Conventus celebrabatur in claustro
Ecclesiæ ad Beatam Virginem Parisiis,
ubi suas ædes habebat Reginaldus Bel-
nensis Bituricensis Archiepiscopus,
quem Arnoldus Pontacus Vasatensis
Episcopus, necnon Claudius Angeneus
Noviodunensis Comes, atque Antistes,
& Barga Lugdunensis Archiepiscopi, &
Vasconum Primatis Vicarius comita-
bantur, præter secundi Ordinis Depu-
tatos ex variis Provinciis: itaque hisce
comitiis die vigesima octava Maji ini-
tium

Thu. l. 75.
Spond. hoc
ann. n. 23.

Hist. Eccles. Tom. L.

C

tium

Sæcul XVI. tium dabatur, eo potissimum fine, ut
A C 1582. Philippi Castellani, qui supremus præ-
 fati Cleri Quæstor erat, rationes exa-
 minarentur. Ceterum hujus Conven-
 tus Promotor erat Langladus, Luetus
 vero illius Secretarius: porro in iisdem
 comitis illud confirmabatur statutum,
 quo cautum, ne ullus tanquam Depu-
 tatus, nisi saltem sacris Ordinibus ini-
 tiatus esset, ad Cleri Comitia admitte-
 retur: hæc cum agerentur, Rex Bella-
 quei morabatur, ad quem Bituricensis
 Archiepiscopus unacum Vasatensi, &
 Noviodunensi Episcopis fuerant able-
 gati, ut sæpius interposita innovarent
 postulata, vi quorum Tridentinam Sy-
 nodum recipi, Ecclesiasticamque disci-
 plinam, & Electionum jura restaurari
 petebant.

§. XVII.

Bituricensis Archiepiscopi oratio ad Regem.

Ad. & mem.
du Clerge an.
1646 t. I. p.
40.

Hic idem Archiepiscopus, qua erat
 facundia, & doctrina præditus, die
 decima septima Julii gravem orationem
 ad Regem habuit, qua præprimis sa-
 crum Ordinem Regi commendavit, &
 decessorum suorum exemplis eum ad
 pietatem hortatus est, ita perorans:
 „Tamdiu felices fuere Reges, quamdiu
 „in Deum pii, in Ecclesiam, & Eccle-
 „siæ

Sæcul. XVI.

A.C 1582.

„siæ Ministros munifici fuerunt: opposi-
 „tum vero ex Philippi pulchri, qui pri-
 „vilegia sacri Ordinis aut labefactavit,
 „aut plerumque abolevit, exitu patet,
 „cujus posteritas absque masculis hæ-
 „redibus decessit, translata in Valesio-
 „rum familiam regni successione, qui ob
 „contrariam causam, quod benefici er-
 „ga Ecclesiam fuerint, hucusque felicif-
 „sime regnaverunt: insuper regiam Ma-
 „jestatem suam Concilii Tridentini, quod
 „ad constituendam religionem, & disci-
 „plinam in domo Dei faciendam, plu-
 „rimum confert, publicationem urgere
 „debet, cum id præsentibus, & in-
 „stantibus Cæsaris, & omnium orbis
 „Christiani Principum Oratoribus cele-
 „bratum fuerit, cui religiose servando ob-
 „se Regis ipsius Legati jurejurando ob-
 „strinxerunt: nec vero bonas leges con-
 „dere satis est, nisi & Magistratus pari
 „probitate iis præsent: enimvero Præ-
 „sules sunt Ecclesiæ Magistratus, quos
 „non solum vitæ sanctitate præ-
 „stare oportet, sed insuper ad mores ac-
 „cedere debet doctrina, prudentia, lin-
 „quarum scientia, & dicendi facultas,
 „ut populum edocere, & publice allo-
 „qui cum fructu valeant: igitur Viri do-
 „cti, eloquentes, probique ad Prælatu-
 „ras sunt nominandi: secus enim, si
 „cæcus cæcum ducit, ambo in foveam

C 2

„ca-

Sæcul. XVI.

A.C. 1582

„cadunt. Verum aliquot abhinc annis,
 „ac præcipue a concordati tempore non
 „sine maxima populi offensione omnis
 „generis Clerici promiscue ad Ecclesiæ
 „dignitates imo, & Prælaturas fuerunt
 „promoti, & quidem per simoniam,
 „quod crimen est Deo abominabile,
 „necnon per nundinationes, turpia lu-
 „cra, fiducias, illicitas pactiones, pen-
 „siones privata auctoritate impositas,
 „plurima monstra pravo usu, ac sæculi,
 „seu bellorum licentia in Ecclesiam ir-
 „repperunt, ac nullibi magis, quam in
 „Franciæ regno frequentia sunt, adeo,
 „ut hodie illi sine auctoritate, ac hono-
 „re relinquuntur, qui virtute probita-
 „te, & scientia clari sunt, interim dun-
 „taxat ii, qui plus divitiis, aut favore
 „pollent, Ecclesiæ dignitatibus, hono-
 „ribusque conspicui cernuntur, cum ta-
 „men hi velut canes muti, qui latrare
 „nequeunt, suo munere fungantur, ac
 „suas oves omni ope destitutas dese-
 „rant, nonnisi vano Pastoris nomine,
 „& beneficiorum suorum redditibus con-
 „tenti: ut ergo huic malo efficax op-
 „ponatur remedium, unaomnes Regem
 „exoramus, ut antiquam electionum
 „libertatem in primariis sacri Ordinis
 „dignitatibus restituat, abdicato a se
 „nominationis jure, quod sibi arroga-
 „vit, licet ad summum Ecclesiæ, re-
 „gu-

„guique exitium tendat: hanc ob caus-
 „sam Ludovicus IX. optimus, & san-
 „ctissimus Princeps allato a Pontifice di-
 „plomate, quo ei ad Episcopatus no-
 „minandi jus a Majoribus suis diu ante
 „usurpatum tribuebatur, non solum il-
 „lud recusabat, sed idipsum concerpi,
 „& exuri præsentè Pontificis Nuntio
 „iussit, addito, nolle se suas partes in di-
 „judicandis iis Viris interponere, qui
 „animæ suæ, ac conscientie judices
 „essent a Deo constituti, cum in eos
 „iudicium penes solum Deum, & Ec-
 „clesiam esset: si vero hæc agendi ra-
 „tio usque ad nostram ætatem fuisset
 „continuata, nec Ecclesia, nec primus
 „regni Ordo funestam experiretur deso-
 „lationem, in quam hodiedum demer-
 „sus cernitur: itaque oppido necessa-
 „rium est, ut pristina electionum norma
 „ab ipsis Apostolis usitata revocetur; hi
 „enim invocato prius Dei auxilio in Ju-
 „dæ locum Matthiam elegerunt: si er-
 „go Ecclesiis electionum jus redditur,
 „brevis cessabunt corruptelæ, probique
 „Pastores sui muneris partes explebunt,
 „ac populi in obsequium Deo debitum,
 „quod ab servitio regie Majestati tribuen-
 „do separari nequit, redibunt: ceterum
 „Clerus ob novas decimas recens im-
 „positas ad extremam calamitatem est
 „reductus; nam omnem prorsus mo-
 „dum

Sæcul. XVI.

A.C. 1582

„dum transcendit, quod Rex duabus
 „decimis anno priori imperatis non-
 „dum satiatus adhuc tertiam partem ex
 „reditibus exigere audeat, atque ad il-
 „lam solvendam pauperes beneficiatos
 „adeo divexet, ut unus pro altero sol-
 „vere teneatur, cum tamen id divinæ,
 „& humanæ, imo & scriptæ legi ad-
 „versetur, quæ nequaquam permittunt,
 „ut quisquam alterius loco ad solven-
 „dum compellatur: aliunde vero tertia
 „hac tributorum exactione Rex promif-
 „sum in nupera pacificatione factum
 „violat, quapropter Ecclesiastici, cum
 „ejusmodi exactionibus satisfacere ne-
 „queant, suas Ecclesias deferere, gre-
 „gem suum absque divino officio, ac
 „instructione, sacramentorumque ad-
 „ministratione relinquere, imo ipsum
 „etiam statum suum immutare, aut eo
 „migrare coguntur, ubi saltem quod-
 „dam asylum reperire poterunt: igitur
 „Clerum, & Ecclesiam Gallicanam a
 „tam immoderatis exactionibus libera-
 „re, atque suis bonis, & possessionibus
 „restituere oportet., Postremo Archi-
 „præsul Regem rogabat, ut vivorum
 „Clericorum beneficia ob morbi, vel cu-
 „juscunque alterius causæ obtentum
 „nulli conferat, ne mortis votum contra
 „ejusmodi Beneficiatos inducatur.

§. XVIII.

§. XVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.*Responsum Regis ad Deputatorum
postulata.*

Absoluto hoc sermone Archiepiscopus hæc Cleri postulata Regi scripta tradebat, rogans, ut desuper responsum daret: verum Rex duntaxat hæc reposuit: „Sacri Ordinis mihi præcipua „est cura, sicut antea semper fuit, ceterum erit, ut ad eorum postulata brevi „respondeam., Ad hæc Bituricensis Archipræsul novam decimam Clero impositam remitti instabat, addens, sperare se, ab hoc onere Clerum liberatum iri, si regia sua Majestas serio allatas rationes perpendere vellet: attamen Rex suis exactionibus satisfieri voluit: quinimo haud benignius iidem Deputati habebantur in quibusdam privatis congressibus, quos cum primo Præsidente circa Concilii Tridentini promulgationem instituebant, quapropter Ecclesiastici sinistro hoc successu territi, sua comitia die nona Augusti hoc eodem anno millesimo quingentesimo octogesimo secundo solverunt.

§. XIX.

*Christophori Thuani primi Præsidis
obitus.*

C 4

Hoc

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

*Blanchard
hist. des Præ-
sid. au Par-
lem.*

*Hist. Thu.
ejus Filii l.
75.*

Spond. n. 24.

Hoc item anno accerrimus Gallicanæ libertatis Defensor, ac pro patriæ suæ bono maxime studiosus æmulator vitam finiverat. Erat is Christophorus Thuanus primus Parisiensis Senatus Præses, qui prima die Novembris annos septuaginta quatuor, duos menses, & quinque dies natus obiit: porro hic Regibus percarus, populo acceptus, ac non minus ob pietatem, morumque integritatem magni habitus, quam ob profundam eruditionem, & æquitatis studium celebratus fuit, quamvis autem Henricus III. ipsius monita flocci haberet, nihilominus ipsius jacturam lugebat, ac lacrimis deslebat, sæpius palam professus, quod ingruentibus turbis Parisina urbs nunquam seditionem movisset, si Thuanus Senatui præfuisset, quapropter idem Rex huic Viro iusta solemnī pompa persolvi jussit, ejus corpore ad Ecclesiam sancti Andreæ de Arcubus delato, atque in familiæ suæ sacello terræ mandato, ubi vidua illius conjux sepulcralem inscriptionem, quæ hodie dum visitur, affigi curavit, & Joannes Brevotius sancti Severini Parochus orationem funebrem declamavit. Ceterum Thuanus plures reliquit liberos, atque inter ceteros celebrem Historicum Jacobum Augustum Thuanum præter Filiam nomine Catharinam, uxorem

rem Achillis Harlæi, qui post Soceri Sæcul. XVI.
 sui obitum primi Præsidis munus obti- A.C. 1582.
 nuit.

§. XX.

*Sancti Caroli sollicitudo erga gregem
 suum in pietate conservandum.*

Interea sanctus Carolus Borromæus, Ginss. vie de
S. Charles t.
6. c. 10.
 postquam Mediolanensi Ducatui no-
 vus Gubernator præficiebatur, majo-
 rem animi sui tranquillitatem nactus
 pacis sibi redditæ opportunitatem eo
 unice impendebat, ut cum majori sol-
 licitudine gregi suo invigilare, suamque
 Diæcesin perlustrare posset, quapropter
 frequentius suos Ecclesiasticos congrega-
 bat, ut de eorum moribus, præci-
 pue vero de progressibus in pietate, &
 disciplina certior fieret, atque illos suis
 adhortationibus ad pristinum fervorem
 revocaret, suisque sanctis præceptis cor-
 ruptelas, quæ forte in Parochias irre-
 pere possent, præpedire valeret: ineun-
 te autem hoc anno omnem curam eo
 impendebat, ne festis diebus non mo-
 do durante divino officio, sed nec reli-
 quo diei tempore larvati incederent, vel
 ludicra spectacula, choreæ, aut alii
 ejusmodi ludi instituerentur: enimvero
 pio illius studio non sine maxima ani-
 mi sui lætitia optatus adspirabat succes-
 sus, quippe fideles dies Domino Deo sa-
 cratos

Sæcul. XVI
A.C. 1582.

cratos in sacris pietatis operibus transigebant, quapropter hunc in finem gregem suum in continuis devotionis exercitiis distentum tenebat, postremis etiam diebus, quæ jejunium vernum præcedunt.

§. XXI.

Sextum Concilium Provinciale a sancto Carolo celebratum.

Giuss. l. 6. c.

13

Labbe Conc.

t. 15. p. 706.

Spond. n. 21.

Postea sanctus Carolus Borromæus die decima Maji sextam celebrabat provincialem Synodum, cui novem intererant Episcopi, iique erant Tortonenfis, Cremonensis, Bergomensis, Brescienfis, Astensis, Alexandrinus, Albiensis, Ventimiliensis, & Casalensis præter Aquensis, Novarrensis, Vercellenfis, Savonensis, & Laudensis Episcoporum Procuratores: postquam igitur sanctus Carolus hujus sacri confessus locum imaginibus, quæ Diæcesium in sua Provincia sitarum divos Tutellares exhibebant, exornari jusserat, ad initium hujus Concilii orationem habuit, in qua Episcopos Fratres suos ad amplectendam vitam vere Apostolicam hortabatur, & fusius excurrerebat in explanandis illis Divi Pauli verbis, quæ in Actis Apostolorum leguntur: *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam*

clesiam Dei, quam aquisivit sanguine suo: nec illa Christi Domini verba apud sanctum Lucam prætermisit: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Hos textus præcipue Episcopis adaptari posse ostendit, eoquod hi utpote Apostolorum Successores cuncta hujus sæculi bona contemnere, ac primorum fidei nostræ Pugilum vestigia premere teneantur: insuper illis ob oculos ponebat cunctas corruptelas, & depravatos mores, qui per Provinciam grassari dicebantur, quam in rem illis media hisce morbis applicanda proponebat, demum vero zelo prorsus Apostolico illos rogabat, quatenus perpenderent, quod tanquam spirituales Medici a Deo constituti remedia ad sanandum hoc vulnus necessaria exquirere adstringantur, porro nihil magis opportunum esse ajebat, quam decreta, & sacrarum Synodorum Constitutiones in usum deducere, eapropter ad eas exacte servandas omnem suam auctoritatem impendere suadebat. Denique hanc in rem proferebat illa verba, quæ olim Deus ad Josue dixerat: *Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo: sed meditaberis in eo diebus, ac noctibus, ut custodias, & facias omnino, quæ scripta sunt in eo.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

§. XXII.

*Statuta, & decreta hujus Concilii.**Tabbe l.c.
p. 716.*

Ceterum hujus Synodi decreta complectuntur triginta, & unum capita, in quibus præprimis agitur de iis, quæ conservandæ fidei obsunt, atque inter hæc consortium cum hæreticis, perversorum Codicum lectio &c. enumerantur. Postea pertractantur ea, quæ spectant ad Concionatoris officium, Sanctorum cultum, Festorum sanctificationem, Indulgentias pro quadraginta horarum precibus concessas, necnon Parochorum munia: differitur etiam ibi de rebus ad Sacramentorum administrationem requisitis, necnon de Baptismo, sacra Eucharistia, Pœnitentiæ Sacramento, infirmorum visitatione, ac de omnibus, quæ ad Sacramentum Ordinis pertinent. Postea Synodus Capitulorum munia, quando sedes vacat, præscribit, agitque de Cleri disciplina, sancto Missæ Sacrificio, divinis officiis, exequiis, solemnibus supplicationibus, Ecclesiarum cultu, necnon de Episcopis, eorumque jurisdictione tam contentiosa, quam gratiosa, ac denique decreta sanciantur de bonis Ecclesiasticis, visitatione Episcopali, Concilio Provinciali, Synodis, Beneficiorum collatione, foro Ecclesiastico, Matrimonio, ac

ac Christiana militum disciplina, & de-
 mum de fodalitatibus, piisque locis, &
 de modo in illis versandi. Postremo
 sanctiones decernuntur de Religiosarum
 Virginum monasteriis, necnon de iis,
 quibus ea ingredi licet, ubi circa hunc
 ultimum articulum Synodus hæc sta-
 tuit: si quis præter illis, quibus ejus-
 modi monasterii septa ex Episcopi licen-
 tia ingredi licet, id attentaverit, pæ-
 nam excommunicationis Pontifici reserva-
 tæ ipso facto subeat, aliasve arbitrio Epi-
 scopi: Abbatisæ vero, Priorissæ, & alie
 Moniales, quæ Ecclesiasticos, aut laicos
 homines quavis causa, prætextu intra
 Monasterii septa absque Episcopi concessu
 literis consignato ingredi permiserint, ipso
 facto excommunicationis pœnam subeant, a
 qua e sanctionis sanctissimi Domini nostri
 Gregorii Papæ XIII. præscripto, non
 possint, nisi a summo Pontifice absolvi, præ-
 ter alias pœnas eadem constitutione pro-
 positas. Quæ vero Moniales absque Epi-
 scopi concessu scriptis exarrato, quemquam
 vel marem, vel fœminam, contra quam
 supra præscriptum est, ad colloctionem,
 rotarumve loca admiserint, biennio multa-
 tæ sint suffragio omni.

§. XXIII.

Memphitica, seu Cairensis Synodus.

Eodem

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Labb. p. 882.
*Possiv. ap-
par. t. 2.*
*Spond. an-
nal. n. 2.*

Eodem hoc anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo Gregorii XIII. Papæ auctoritate alia Synodus Memphis, seu Cairi in Ægypto in mense Decembri celebrata, eaque tribus sessionibus expedita est, ad quarum primam Episcopi cum nonnullis hujus regionis Proceribus concurrebant, quamvis Patriarcha Alexandrinus unacum pluribus Abbatibus, ac triginta primæ Nobilitatis Viris nonnisi secundæ sessioni interesset. Iidem quoque tertiæ sessioni intervenerant unacum quibusdam Jesuitis eo a Papa decretis, inter quos præcipuus fuit Pater Joannes Baptista Romanus. Ceterum eo tempore præfata urbs circiter quinquaginta Cophtorum Christianorum millia recensebat: in prima autem hujus Synodi sessione discutebantur causæ, ob quas hæc gens sese a Romanæ Ecclesiæ communione segregaverat, ubi tota culpa rejiciebatur in Pseudo-Synodum Ephesinam a Dioscuro hæretico absque ulla auctoritate congregatam, in qua recipiebatur error Eutychetis, qui duas in Christo naturas negabat, unde accidebat, ut Cophti tum morum perversitatem ignorantie adjunctes crederent, quod duæ naturæ in unica Verbi Hypostasi unitæ pariter duas Hypostasies efficerent, pro-
ut

ut Nestorius tradiderat, quam tamen Sæcul XVI.
A C 1582.
doctrinam genuina Synodus Ephesina
antehac condemnauerat.

Demum in secunda sessione toto studio Cophtis demonstrabatur, quod illorum errores priscis Conciliis, necnon fidei a divo Marco receptæ adversentur, simulque, si duas in Christo naturas negarent, cuncta sus, deque verterent, ac ejusdem mendacii ope propugnarent, quod Verbum humanam non induerit naturam: postea autem Synodus ea, quæ hi hæretici objiciebant, diluebat: porro in alterum mensem rejiciebatur sessio tertia, in qua tamen nullo ferme negotio conventum, abolendam esse circumcisionem, quinimo postquam per integras sex horas de duabus in Christo naturis fuerat disceptatum, una omnes concordii suffragio hanc veritatem professi sunt, atque oppositam hæresin abjurarunt (*): quapropter

(*) Ita nempe quando Catholici contra hæreticos Christianæ fidei dogmata propugnant, aut veritatis efficacia victoriam reportant, & dissidentes ad Ecclesiæ unionem revocant, aut prævalente hæreticorum pertinacia nunquam eorum veneno inficiuntur, cum econtra, quoties hæretici etiam inter se digladiantur, nunquam in eorum disputationibus veri-

Sæcul. XVI. pter Synodus ita decidebat: *anathema*
A.C. 1582. *fit, si quis Christum humana natura spo-*
liaret, qui cum idem Deus, idem etiam est
verus homo, & divinam habet a Patre suo
jam inde ab omni æternitate naturam, &
humanam sumpsit ex Matre definitis tempo-
rum spatiis: ibidem quoque statuitur, Coph-
tos, quamquam duarum abstineant natura-
rum appellatione, non tamen negare,
quod Christus sit Deus, & homo, sed ab
ea loquendi ratione illos idcirco refugere, ne
consuetudo ipsa loquendi duas inducere videa-
tur hypostases.

Ceterum hæc Synodus nonnisi pri-
 ma Februarii die anno sequenti absolu-
 ta est.

§. XXIV.

Plurium Pontificum conatus in emen-
dando Calendario.

Paul. Jov. in elog. 149. Cum longo temporis progressu adeo
Ricciol. chr. ref. crassi, atque enormes errores in
Blondel. hist. des Calend. Rom. Calendarium irrepsissent, ut festa haud
 amplius debito tempore celebrarentur,
 necnon Paschatis solemnitatis, quæ tem-
 pore inter plenilunium, ac postremam
 primi mensis lunaris lunationem, seu
 lu-

veritas fuit dilucidata, sed semper ex affecta-
 to concordiae studio schismata, novæque se-
 ctæ fuerunt exortæ.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

lunam decrefcentem occurrere debeat, quandoque ad fecundum menfem Lunarem devolveretur, ac temporis progreffu in folstitium æftivale, demum in Autumnum, imo etiam in hyemem incideret, hinc fummi Pontifices, atque Epifcopi hosce errores emendandi neceffitate compulfi hac de re in Conftantienfi, & Bafileenfi Concilio agere decreverunt, irritum tamen fuffeffu: equidem Alliacenfis Cardinalis in Conftantienfi, & Cardinalis Cufanus in Bafileenfi Synodo fat erudite ad promovendam hanc, quæ maximi momenti res erat, Calendarii Romani correctionem calamos fuos exercebant, cum autem ad tanti moliminis opus vel opportunitas, vel animus Nicolao V. & Pio II. deeffet, eapropter Sixtus IV. ferio huic negotio infudare decrevit, hancque in rem ex Germania Romam celebrem Mathematicum nomine Joannem de Montereio accerfebat, eumque Ratisbonenfem Epifcopum nominabat: verum hoc Viro præmatura morte erepto totum negotium a pluribus Pontificibus ad fuos fuffeffores remittebatur, donec Leo X. hac de re in Lateranenfi Concilio agere decreverat: verum nec id tum effectui datum; quippe duntaxat celebriores Europæ Aftronomi follicitebantur, ut exactos calculos

Hift. Ecclef. Tom. L.

D

los

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

los conficerent, atque correctionis normam conciperent, cujus ope præfati Concilii Patres hoc negotium perficere possent: ex his præcipuus erat Paulus Middelburgus Fossembrunensis Episcopus, qui quædam opuscula a se hac super re exarrata exhibebat, quin tamen quicquam decideretur: ceterum postquam prima Tridentini Concilii promulgatio fuerat facta, rursus invitabantur Doctores, ut discusso hoc argumento illius decisionem magis expediam redderent, huicque operi præcipue insudabant Joannes Sepulveda Cordubensis, Joannes Franciscus Spinola patria Mediolanensis, Benedictus Maggiorinus, Lucas Guaricus, alique, qui hanc in rem plura edebant opuscula: verum præfata Synodus fuerat incæpta, continuata, atque absoluta, quin tamen hæc controversia dirimeretur, quippe totum negotium ad sacram Sedem devolvebatur.

§. XXV.

Gregorii XIII. studium de emendando Calendario.

Thuan. l. 76. *Blondel. l. 2.* *c. 1. & suiv.* **R**egnante insuper Pio IV. & Pio V. malum magis adhuc augebatur, nec quisquam remedium opponere audebat: tandem vero Gregorius XIII. hanc tot annis expetitam correctionem aggre-

gredie-

gredebatur, propterea celebriores Uni-
versitatum Italicarum Astronominos in
consilium vocabat, simulque datis ad
Venetum Senatum literis Patavinæ
Academiæ Doctores rogabat, ut & ipsi
hac super re suas edicerent sententias:
insuper plures alios Viros eruditos Ro-
mam accersebat, ut hi cum ceteris
conferrent.

§. XXVI.

*Varia Astronomorum sententia circa
hanc emendationem.*

Attamen circa modum hanc correctio-
nem instituendi diversa admodum
erat Astronomorum sententia; nonnulli
enim existimabant, quatuordecim, aut
quindecim dies esse subtrahendos, ut
æquinotium ad vigesimam quartam,
vel vigesimam quintam Martii diem, in
qua tempore reformationis Julianæ, &
in Nativitate Domini nostri Jesu Christi
occurrebat, reverteretur, nam hac ra-
tione putabant fieri, ut non modo Pa-
scha, ceteraque festa mobilia simul ad
statutos suos dies, sed etiam festa fixa
ad idem reduci possent tempus, quod
Ecclesia ipsis olim præfigere voluit, sic-
ut Incarnationis Dominicæ festum ad
æquinotium Vernalis semper celebrari
voluit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Alii econtra Astronomi affirmabant, quod hæc subtractio in Bissextis facienda esset, atque ab illis intra quadraginta annorum spatium decem dies forent auferendi, cum hæc subtractio non tanti momenti esset, ac ferme nullam in Ecclesiasticis Officiis mutationem induceret. Non deerant alii, qui hanc eandem subtractionem a longioribus anni mensibus ita esse faciendam censebant, ut duntaxat a quovis mense, qui dies triginta, & unum numeraret, postrema dies auferretur, cum id intra biennii spatium effectui dari potuisset: verum cuncta hæc remedia nondum eo conducebant, ut æquinoctia ad suum reverterentur terminum: ad obviandum ergo huic quoque errori idoneum existimabant plures, si intra annos centum triginta, & unum dies unus demeretur, aut saltem unus in quodam ex illis annis, qui fluunt intra spatium, quod inter centum viginti octo, & centum triginta quinque annos intercurrit, dies præcidatur, idemque annus Bissextilis sit. Autumabant alii, quod intra quadringentos annos tres Bissextiles auferrentur, quæ sententia proxime ad primam Astronomorum opinionem accedebat, quamvis ii, ut maiorem confusionem declinarent, hanc subtractionem in cujuslibet sæculi fine facien-

faciendam censerent, excepto quarto, ut more solito Bissextilis dies servaretur: insuper opinabantur nonnulli, cuncta festa mobilia certæ diei esse affigenda, ac præprimis perpetuo ritu Paschatis festum illa Dominica, quæ diei vigesimæ quintæ Martii proxima est, esse celebrandum, adeo, ut omnia festa intra unius septimanæ ambitum restringerentur, cunctaque a fixa die Incarnationis Dominicæ derivarentur, prout hodiedum Dominicæ, atque Adventus feriæ juxta fixam Nativitatis Dominicæ diem ordinantur.

§. XXVII.

Gregorius XIII. Papa Aloyfii Liliæ Systema amplexus.

Postea summus Pontifex ad Franciæ Regem literas dabat, ut pariter Francisci Fuxii Candalæ, Viri tam scientiarum laude, quam generis nobilitate clari sententiam hac in re exploratam haberet: hic vero ipsam hujus erroris originem esse investigandam, annumque exacte computatis momentis juxta solis cursum esse coordinandum, hacque ratione terminos æquinoctiis præfigendos censebat: cum vero interea Pontifex diversorum sententias colligendo intentus esset, Aloyfius Lilius Romani Medici Filius, ac Vir lon-

Sæcul. XVI.
A C 1582.

Thuan. l. c.
Blondel l. c.
Bull. Const.
74.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

ge celeberrimus pro Calendarii emendatione quoddam volumen elucubrabat, eo autem, priusquam illud luci publicæ tradere posset, vivis erepto, Antonius illius Frater hoc opus Gregorio XIII. exhibebat, qui illud præceteris elucubrationibus, quas alii eruditi antea ediderunt, longe pluris habebat; quippe hic Vir novum Epactarum cyclum, qui cujuslibet anni augmento accomodus esset, juxta numerum aureum statuit, hacque ratione demonstravit, quod omnes Calendarii errores adeo firmiter emendari possent, ut nihil ultra immutare opus foret. Hoc felici invento lætus Pontifex Lili scriptum Christophoro Clavio Jesuitæ Germano tum Romæ Mathematices Professori tradebat, illudque ad Christianos Principes, ac celebriores Universitates transmittens hanc in rem ex Tusculo hoc anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo die quarta Februarii diploma edidit, præcepitque, ut anno sequenti hæc correctio effectui daretur.

Ceterum hæc reformatio in hoc consistebat: Æquinoctium ad vigesimam primam Martii diem revocabatur, prout Concilii Nicæni tempore stabilitum erat: propterea ab anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo de-

cem

cem omnino dies abstraherentur, cum Sæcul. XVI.
A.C. 1582.
autem annus solaris sit trecentorum
sexaginta quinque, & Lunaris trecentorum
quingenta quatuor dierum, differentia utriusque est undecim dierum, qui dicuntur Epactæ primi anni: porro secundo anno erunt bis undecim, seu viginti duo, & tertio debebunt esse triginta tres, sed auferendus est mensis triginta dierum, & relinquentur tres Epactæ, & ita semper incremento undecim dierum, & diminutione triginta, ubi opus erit, usque ad novendecim annos progrediendum erit, nam Cycli lunæ periodus est novendecim annorum, uti Cycli Solis est periodus annorum quater septem, seu viginti octo annorum: porro illa periodus novendecim annorum aliter dicitur aureus numerus, & a Censorino vocatur annus Metonicus mutuato nomine a Metone ejus inventore, quo intervallo putatur luna redire in illud punctum cum sole, a quo primum digressa erat: Lilius itaque auferendo illos decem dies, qui supra solis rationem excreverant, exemit quoque totidem dies ex epactis: præterea in ratione solis cum quadringentis annis tria bis sexta eximenda sint, ipse Lilius Pitatum secutus post primum centenarium unum biffextum exemit, & post secundum al-

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

terum, post tertium vero ultimum, interim postremum Centenarium jubet sine bissexto transigi ultimo, ita, ut a fine tertii usque ad finem quinti unus tantum bissextus eximatur.

De cetero cum summus Pontifex haud ignoraret, quod ad Paschatis festum exacte celebrandum necessario hæc tria conjungenda, ac firmiter stabilienda sint, nimirum ut certum indicaretur tempus Verni Æquinoctii, atque luna decima quarta in primo Menſe, qui in eadem Æquinoctii die, vel proxime ſequenti occurrit, accurate designaretur, prout etiam prima Dominica, quæ decimam quartam lunam ſequitur, hinc idem Papa præcepit, ut VERNUM Æquinoctium priſtino ſuo loco, a quo circiter decem diebus erat amotum, necnon decima quarta Paſchatis dies rursus ſuæ Sedi, a qua quatuordecim diebus, & amplius diſtabat, reſtituerentur: inſuper etiam medium præſcribebat, cujus ope deinceps Æquinoctii tempus eſſet ſtabile, & decima quarta luna in eodem loco permaneret: itaque in ſuo diplomate mandabat, ut de Menſe Octobri anni milleſimi quingentefimi octogefimi ſecundi decem dies incluſive a tertia nonarum usque ad pridie Idus eximantur, & dies, qui S. Franciſci feſtum quarta nonas celebrari

lebrari solitum sequitur, dicatur idus Sæcul. XVI.
A.C. 1582.
 Octobris, hacque ratione Vernal æqui-
 noctium ad vigesimam quartam Martii
 reduceretur, prout a Concilii Nicæni
 Patribus erat constitutum: præterea,
 ut hoc Æquinoctium semper vigesimæ
 primæ Martii diei affixum permaneret,
 præcepit, ut Bissextum quarto quovis
 anno continuaretur, præterquam quo-
 libet centesimo anno, quo nullus erit
 Bissextum, sicuti supra diximus. Postea
 in sua Bulla Pontifex ita prosequabatur:
 „ut decima quarta Paschalis recte in-
 „veniat, itemque dies Lunæ juxta
 „antiquum Ecclesiæ morem ex Marty-
 „rologio singulis diebus ediscendi fide-
 „populo vere proponantur, statuimus,
 „ut amoto aureo numero de Calenda-
 „rio, in ejus locum substituatur Cy-
 „clus Epactarum, qui ad certam (uti
 „diximus) aurei numeri normam di-
 „rectus efficit, ut Novilunium, & de-
 „cima quarta Paschalis vera loca sem-
 „per retineant, idque manifeste appa-
 „ret ex nostri explicatione Calendarii,
 „in quo descriptæ sunt etiam tabulæ
 „Paschales secundum priscum Ecclesiæ
 „ritum, quo certius, & facilius sacro-
 „sanctum Pascha inveniri possit. Po-
 „stremo quoniam partim ob decem dies
 „de mense Octobri anni millesimi quin-
 „gentesimi octogesimi secundi, qui cor-

Sæcul. XVI. „rectionis annus recte dici debet, exem-
A. C. 1582. „ptos, partim ob ternos etiam dies
 „quolibet quadringentorum annorum
 „spatio minime intercalandos interum-
 „patur, necesse est Cycli literarum
 „Dominicalium viginti octo annorum ad
 „hanc usque diem usitatus in Ecclesia
 „Romana; volumus in ejus locum sub-
 „stitui eundem Cyclum viginti sex an-
 „norum ab eodem Lilio tum ad dictam
 „intercalandi bissexti in centesimis an-
 „nis rationem. „

§. XXVIII.

*Novum Calendarium in Galliis re-
ceptum.*

*Thuan. &
Blond. l. c.* **H**æc Pontificis Constitutio in Italia,
 aliisque vicinoribus Provinciis ex-
 acte servabatur, attamen Galli hoc sy-
 stema amplecti aliquamdiu tergiversa-
 bantur, tandem vero Rex die tertia No-
 vembris hanc in rem promulgabat edi-
 ctum, quod nullo obnitente in Senatu
 ad tabulas relatum ubique divulgaba-
 tur: ibidem autem Rex præcipiebat,
 ut a Mense Decembri decem dies de-
 merentur, atque a nona præfati Men-
 sis die statim ad vigesimam transiretur,
 proin Nativitatis Dominicæ dies hoc
 anno die decima quinta Decembris ce-
 lebraretur. Postea Gallorum exem-
 plum sequebantur Belgæ procurante
 Ande-

Andegavenſi Duce, qui velut harum Sæcul. XVI.
 onium Provinciarum Princeps agno- A.C. 1582.
 ſcebatur, ac ſummi Pontificis gratiam
 hac in re demereri gaudebat: præterea
 anno Salutis noſtræ milieſimo quingen-
 teſimo octogefimo tertio in Hollandia, &
 Friſia idem Gregorii Pontificis ſyſtema
 adoptabatur, quamvis Ultrajectenſes, &
 Geldrienſes priſtinum calculi errorem
 deferere renuerent.

§. XXIX.

*Novum Calendarium in Comitibus Au-
 guſtanis propoſitum.*

Græci Schiſmatici, necnon Germa- Thuan. l. 76.
 niæ, Sueciæ, Daniæ, & Angliæ Vittorel
 Proteſtantes novi hujus Calendarii apud Ciar.
 uſum, quamvis de ejus neceſſitate ipſi- pag. 15.
 met convicti eſſent, recipere abnuebant,
 nulla alia ducti ratione, niſi quod hæc
 emendatio facta fuiſſet a Principe Ec-
 cleſiaſtico, cujus jurisdictionem ipſi
 non agnoſcerent: nihilominus ſummus
 Pontifex omnem impendit operam, ut
 hæc Correctio in Germania acceptare-
 tur, quam in rem Madrutium Cardi-
 nalem Tridentinum Episcopum ablega-
 bat, cui Imperator ſpondebat, quod in
 comitiis Auguſtæ die vigefima ſeptima
 Junii

Sæcul. XVI. Junii celebrandis hanc rem proponere
A.C.1581. velit. (*)

§. XXX.

*Saxoniae Elector hujus Calendarii ac-
 ceptationi obductatus.*

Thuan. l. 76.

Ad hæc comitia Cæsar unacum Saxo-
 niæ Electore, Megapolitano Duce,
 aliisque Principibus accesserat, ubi ad
 exitum hujus Conventus de promul-
 gatione novi hujus Calendarii a Gre-
 gorio XIII. propositi agebatur, Saxone
 hunc in modum perorante: „Ne no-
 „vum hoc Calendarium acceptetur, in
 „hoc negotio Cæsar, & sacri Imperii
 „auctoritas, & existimatio vertitur;
 „cum enim in dies Pontifex dolis, ac
 machi-

(*) Ecce rationem, ob quam cuncta, quæ
 a Catholicis scribuntur, fiunt, & dicuntur,
 hæreticis displicent, licet varios suæ perti-
 naciae obtentus studiose quærant, prout ad-
 versus Concilium Tridentinum prætexebant:
 quis vero unquam sibi persuadere potuisset,
 quod sese veritati etiam ad oculum in hoc
 Concilio demonstratæ subicere voluissent il-
 lius Sectæ Viri, qui etiam in re Religionem
 non adeo propinque concernente unice ideo
 adversari certabant, quia a Catholicorum in-
 genio exculta fuit, quamvis ipsimet illius ne-
 cessitatem agnoscerent, ac melius systema in-
 veniendo impares essent.

Sæcul. XVI.

A. C. 1582.

„machinationibus Imperii auctoritatem
 „convellere nitatur, hinc non commit-
 „tendum est, ut nos rem ad ejus dignita-
 „tem, atque adeo Imperii Majestatem
 „tantopere pertinentem neglexisse vide-
 „amur: de cetero anni, qui nunc ab
 „omnibus nationibus observatur, ratio
 „a Julio Cæsare instituta fuit, & dein
 „Carolus Magnus Imperii in occidente
 „conditor, Calendarium ipsum, & no-
 „mina mensium Teutonica lingua Ger-
 „manis dederat: Canon vero Concilii
 „Nicæni de Paschali celebratione non
 „Pontificis Romani, qui ea potestate,
 „ac auctoritate, quam nunc sibi vendi-
 „cat, minime tunc fruebatur, sed com-
 „muni tam Constantini Cæsaris, qui
 „Synodo præfuit, quam Patrum de-
 „creto conditus fuit; nam Concilia ipsa
 „tum non a Pontifice, sed ab Impera-
 „toribus Romanis indici solita erant,
 „sicuti Synodum Constantiensem Cæsar
 „Sigismundus recenti adhuc hominum
 „memoria indixerat, & jus constituen-
 „di non solum Episcopos in Germania,
 „sed etiam Pontificem Romanum penes
 „Cæsarem ante, & post Caroli Magni
 „tempora usque ad Otthonem I. & dein-
 „ceps usque ad Gregorii VII. Pontifi-
 „cis ætatem fuit: cavendum igitur,
 „ne Calendarii, quod correctione in-
 „digere minime inficias eo, emendan-
 „di

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

„di prætextu novam, & inusitatam Pon-
tifici in Imperium, ac Cæsarem ipsum
jurisdictionem, & mandandi potesta-
tem tribuamus, præsertim cum Cæ-
sare haud consulto, & non requisito
Imperii Principum, & ordinum con-
sensu res tanta a Pontifice suscepta sit:
placet igitur, ut præprimis delibera-
tur, ad quem anni, quem ab omni-
bus nationibus eadem forma recipi
publici commercii maxime interest,
emendandi, & passim promulgandi
jus pertineat: præmissis hisce tum de
re ipsa, de qua minime cum Lilio con-
venimus, facilis erit disquisitio.,

Ad hæc Electoris verba ejusdem
cum illo sententiæ omnes ceteri Ordines,
cunctique Confessioni Augustanæ
addicti erant, quapropter Cæsar hoc
negotium ad aliud tempus remisit, &
veterem Calendarii formam hætenus
in Cameræ Cæsareæ judiciis usurpatam
illò adhuc anno servari præcepit: ne
vero ex hac diversa computandi ratio-
ne in Regnis, ac civilis Societatis acti-
bus ulla confusio oriretur, quoties ad
illos, qui annum Julianum retinebant,
scribebatur, adjuncta fuere diei apposi-
tæ hæc verba: *juxta stylum veterem*; ista
vero: *juxta stylum novum* apponebantur
ab illis, qui annum Gregorianum ac-
ceptarunt: verum hæc scribendi forma
a ne-

a nemine nisi a Protestantibus hodie-
dum usurpatur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582

§. XXXI.

*Græcorum Schismaticorum ratio no-
vum recipiendi Calendarium.*

Polonix Rex cum Calendarium Gre-
gorianum ab omnibus suis subditis
recipi vellet, Rutheni, seu Russi Græ-
corum schismate impliciti sese huic præ-
cepto subdicere renuebant, instigante
eos Jeremia Patriarcha Constantinopo-
litano, qui, ut inquebat ipse, nondum
fatis penetrabat rationes, quibus La-
tini ad tanti momenti mutationem fuif-
sent inducti: postquam vero Papa eis-
dem hæc rationes exponi curaverat,
non modo hic idem Patriarcha sese sub-
jecit, sed ipsus etiam ad summum Pon-
tificem Deputatos ablegabat, qui suo
nomine promitterent, quod omnes hanc
emendationem recipere, eamque ex-
acte sequi vellent: vicissim vero Ponti-
fex duos Nuntios ad Jeremiam decre-
verat unacum literis, donisque, quæ
eidem Patriarchæ Gallus, & Venetus
Oratores coram Amurate Turcarum Im-
peratore offerebant: quapropter Jere-
mias ab illo temporis articulo se pluri-
mum Ecclesiæ latinæ propensum exhi-
bebat, literisque submissione plenis
ad summum Pontificem datis eidem
pretio-

Possev. t. 2.

apparat.

Spond. n. 18.

V. Florel.

apud Ciac.

pag. 16.

Sæc. XVI.
A.C. 1582.

pretiosas reliquias trans mittebat, pollicitus, quod hoc Calendarium recipere, ac Ruthenos, ceterosque Græcos ad imitandum ipsius exemplum inducere velit: verum paulopost Jeremias Amuratis jussu in carcerem detrudebatur, falso accusatus a Macario Cæsariensi Episcopo, qui data Turcis pecunia in Jeremiæ locum intrusus est: porro hic ad Oratoris Gallici preces condonata mortis pœna nonnisi ad Rhodum Insulam relegatus fuit, ubi largis suppetiis in suo exilio a summo Pontifice adjunctus Cardinalium Collegio fuisset adscriptus, si in libertatem asseri potuisset.

Pariter Bartholomæus Scultetus celebris Mathematicus hanc Calendarii emendationem in Lusatia acceptari curabat, hanc in rem affirmans, quod omnes, qui novæ huic computandi rationi sese opponerent, in plena luce meridiana cæcutire velint, nihilominus non deerant tam ex Catholicis, quam ex hæreticis nonnulli, qui contra hanc correctionem varia opponerent, atque illius errores detegere niterentur. Hos inter Meslinus Goppenghensis Tubinganus Mathematices Professor contra Lili computum duos conscripsit libros, quos tamen quantocius Clavius celebris Jesuita confutabat, edita Calendarii

darii Gregoriani apologia, quam Rudolpho Cæsari nuncupabat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

§. XXXII.

Variae Gregorii XIII. Constitutiones.

Hoc item anno Gregorius XIII. summus Pontifex Norbertum Magdeburgensem Archiepiscopum Ordinis Præmonstratensium Fundatorem Sanctorum fastis adscripserat. Hic anno Christi millesimo octogesimo natus in sua Diæcesi die sexta Junii Anno Incarnationis Dominicæ millesimo centesimo trigesimo tertio obiit, ac propterea festus illius dies itidem sexta Junii celebratur. Idem quoque summus Pontifex diplomate die vigesima prima Januarii edito fideles hortabatur, ut pauperes Presbyteros Anglos in Rhemeni Collegio subsistentes, aliosque patria sua extorres, ac in variis Regnis dispersos eleemosynis sublevarent: eodem pariter anno die prima Februarii Papa per aliam Constitutionem Religiosis ex ordine sancti Antonii Vienneensis permisit, ut ad sublevandam suorum Hospitalium paupertatem eleemosynas colligere possent, quin propterea hæc concessio quicquam Tridentino, quod ejusmodi collectiones inhibuit, Concilio derogaret, cum illud duntaxat quæ-

Bull. Const.
72. & seq.
pag. 486.

Hist. Eccles. Tom. L.

E

storum

Sæcul. XV
A. C. 1582

storum abusus tollere intenderit: præterea tertia exstat Constitutio, qua Calendarii emendatio, cujus supra meminimus, confirmatur: quarta autem Constitutione ad Patrem Claudium Aquavivam supremum Jesuitarum Præpositum directa Pontifex hujus Societatis Sacerdotibus Confessariis literas sacræ Pœnitentiariæ aperiendi, omnesque pœnitentes, qui ad eos recurrunt, absolvendi facultatem indulgit, eidemque Præposito per aliud diploma pacta inveniendi, alienationes, aliosque contractus faciendi potestatem concessit. (*) Sexta Constitutione idem Pontifex Jesuitis permisit, ut etiam extra quatuor tempora a jure statuta a quocunque Antistite de licentia suorum Prælatorum ad sacros ordines transire possint, habita licentia Præpositi Generalis.

Septimum diploma die quinta Decembris editum Concilii Tridentini prohibitionem de duellis extendit ad duella privatim commissa. Denique Papa die decima Decembris aliam promulgabat Constitutionem, vi cujus Bononiensis Ecclesia in Longobardia ad Metropolitani-

(*) Eadem etiam Constitutio Jesuitis concedit, ut obtenta Præpositi sui licentia ad aliorum Religiosorum Ordines transire valeant.

tanam erigebatur, atque soli sacræ Sedi subiciebatur: porro primus hujus Urbis Archiepiscopus nominabatur Paleottus Cardinalis, cui Papa Suffraganeos adjecit Parmensem, Placentinum, Regiensem, Mutinensem, Imolensem, Cerviensem, & Cremonensem Episcopos: verum progressu temporis Paulus V. Cerviensem, & Imolensem Ecclesiam Ravennatenſi Archiepiscopo subjecit, Bononiensi autem horum Suffraganeorum loco Burgenſem Episcopum adjecit.

§. XXXIII.

Colonienſum tumultus propter hujus Urbis Archiepiscopum.

Cum interea Colonienſis Electoratus ob fidei defectionem, qua hujus Urbis Archiepiscopus ſeſe polluerat, gravibus omnino tumultibus agitaretur, summus Pontifex pariter ad ſedandas hæſce turbas nullum non movebat lapidem. Ceterum hic idem Præſul erat Gebhardus Truchſeſius ex illuſtri Familia Comitum de Walburg in Suevia ortus, atque Othonis Truchſeſii vulgo Auguſtani Cardinalis vocati Nepos, qui vix Colonienſem ſedem adeptus Agnetem de Mansfeld Geresheimenſis Monasterii Monialem, atque Erneſti Mansfeldii Sororem deperire cœperat, cumque inſanum ſuum amorem reprimere

*Michael
Iſſelt hiſt.
belli Colon.
Spond. an-
nal. n. 20.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

adeo non intentus esset, ut sui officii, quod Religioni, ac statui sacro libere assumpto debebat, immemor hanc Virginem Bonnæ ineunte hoc anno sacri-legis nuptiis sibi copularet: quoniam vero sceleris abyssum plurimum criminum abyssum invocat, hinc idem Præsul relicta vera fide Augustanam Confessionem in suum Electoratum invehere moliebatur, ut suam ditionem, licet conjugatus esset, libere retinere posset: verum Catholici scelestis ejusmodi consiliis sese opponere totis viribus adlaborabant, ubi tamen hoc negotium ad Augustana comitia remissum erat, Nuenarius, & Salmensis Comites perveris Truchsesii, cui sanguine juncti erant, machinationibus suffragabantur, ac nequidem expectata comitiorum sententia Nuenarius Comes Protestantes sollicitabat, ut in Mechterensi pago die septima Julii publicum sectæ suæ cœtum haberent: attamen ea temeritate hujus loci Magistratus tantopere irritabatur, ut in congregatos hæreticos tormenta explodere pararet: Coloniensi autem Capitulo hæc diffidia componere intento Malheimi conventus indicebatur, cui etiam Gebhardus intererat, qui Nuenarium eo adegit, ut Mechteranii ab hæreticis concionem haberi prohiberet, ipse vero postea

ea secessit Comitia accessurus, ad quæ etiam Capitulum Fridericum Saxonem, qui hujus Ecclesiæ Canonicus erat, deputabat: interea Coloniensis Senatus edito decreto præcepit, ut exteri omnes, qui ab anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto Coloniæ sedem fixerant, ac præter Religionem Catholicam alteri sectæ adhærebant, intra unius Mensis spatium ex Urbe emigrarent: insuper Conciones haberi, severe interdixit.

Altera ex parte Truchsesius, cum Augustanæ Urbi jamjam appropinquaret, comitia accedere a Cæsare prohibetur, quin ejus Deputati quicquam eorum, quæ desiderabant, ab Imperatore obtinere possent: ergo Gebhardus, quod voluntario consensu obtinere non posset, per obfirmatam armorum violentiam perfringere paratus copias conducit, ac repentina vi Bonnensem Urbem obruit, vicinisque pagis præsidario milite munitis Monasteria ac Diæcesis thesaurum, qui in arce Bruelana custodiebatur, diripuit, novosque milites conscripsit, & subditos in Senatum Coloniensem concitare nifus est, qui nihilominus fideles permanferunt.

Hæc dum interea geruntur, Coloniense Capitulum summum Pontificem de tota rei gestæ serie per suos Deputa-

Sæcul. XVI.
A C. 1582.

Sæcul. XVI. A.C. 1582. tos edocet: unde Gregorius XIII. hausta aliunde hujus seditionis notitia, die quinta Decembris datis literis Truchesium ad officium redigere adlaborabat, insuper hanc in rem ipsemet Cæsar ad eundem perscribebat: nec minus etiam Pontifex Trevirensis Archiepiscopum rogabat, ut cum Truchese conferret, eidemque labem nomini suo iniustam, ac calamitatem suæ Diœcesi illatam ob oculos poneret: verum omnes hæ rationes haud ultra expugnare poterant hujus Præsulis animum, qui infano amore obcæcatus se a Protestantibus Principibus potenter adjutum iri sperabat.

Cum autem fama spargeret, quod eo rem deducere intendat, ut tam Archiepiscopatus, quam Electoratus hæreditario jure deinceps ad posteros, filiosque suos devolverentur, hinc editum promulgabat, in quo nequiter interposita etiam juramenti religione profitebatur, quod ab eo tempore, quo per divinam clementiam a Papatus tenebris ereptus esset, atque oculos suos Verbi Divini luce illustratos per Dei gratiam haberet, nihil aliud exoptarit, nisi ut in sua vocatione persistere, ac juxta conscientiæ suæ leges sui officii partes explere, gregique suæ curæ demando puriorem doctrinam, legitimumque

mumque Sacramentorum usum propi-
 nare posset, interim spondebat, nul-
 lam vim se conscientiis illaturum, sed
 unice optaturum, ut quivis ex utraque
 Religione in Imperii comitiis approbata
 alterutram, quæ præplacuerit, pro suo
 arbitrio amplectatur: de cetero autem
 inquiebat, quod nunquam in mente ha-
 buerit, Capitulum suo electionis jure
 privare, minus vero ejus privilegia,
 atque immunitates infringere, adeo,
 ut tunc, si eum vel brevi, vel nonnisi
 post longævus annos mori contingeret,
 aut ob temporum vicissitudines Electo-
 ratum abdicare cogeretur, novam ele-
 ctionem ad Capitulum pleno jure de-
 volvi sincere vellet.

§. XXXIV.

*Pretiosa mors sanctæ Theresiæ Car-
 melitarum Fundatricis.*

Hucusque sancta Theresia suo Carme-
 litarum Discalceatorum Ordini ad
 vitæ perfectionem promovendo semper
 immoto studio intenta erat; postquam
 enim ferme viginti suæ reformationis
 Monasteria erexerat, tandem nullis ad-
 versitatibus, quas malignus hostis ad-
 versus eam suscitaverat, unquam fracta,
 minus vero a firma in Deum fiducia,
 ac patientiæ studio dejecta Burgis di-
 scessit, & Palentiam, inde vero Medi-

*Riberavit.
 S. M. Te-
 resia l. 3.
 cap. 15.
 Ville fore
 ibid Hist.
 Ref. Carmel.*

Sæcul. XVI
A.C. 1582.

nam profecta est, Abulam, cujus Monasterii Priorissa erat, secessura: cum vero Medinæ ageret, eam Carmelitarum Vicarius Provincialis Albæ Ducissæ nomine rogabat, ut Albam concederet, quo etiam die sancto Matthæo sacra jamjam morbo correpta advenerat, ubi per aliquot horas cum Ducissa colloquens ad Carmelitarum Virginum Monasterium in eadem Urbe situm secessit: altera vero die piis exercitiis vacans ab eo tempore usque ad sancti Michaelis festivitatem ægre vitam trahebat, cumque eadem die sanguinis fluxu laborare inciperet, vitæque suæ finem appropinquare sentiret, lectum petiit, atque Vicarium Provinciale advocans extrema morientium Sacramenta sibi administrari efflagitavit, & postea ad carissimas suas Filias conversa, his verbis eas alloquebatur: *obsecro vos in Domino, filiæ meæ charissimæ, ut primævas instituti leges simul, & constitutiones quam accuratissime, integerrimeque observetis: simul etiam pravum, quod hæc parum diligens vobis Religiosa dedit, exemplum nolite, quæso, respicere, sed quidquid hoc ipso deliqui, ejus a vobis mihi velim veniam dari.*

His dictis sacratissimum Dominici Corporis viaticum cum summa animi demissione, ac maximo pietatis sensu rece-

recepit, altera autem die feria quinta, Sæcul. XVI.
A.C. 1582.
quarta Octobris, postquam per quatuordecim horas cum morte luctata erat, circa nonam noctis horam Creatori suo animam reddidit: cum vero tum hic ipse flueret annus, quo facta temporum est, & Calendarii correctio, decem ex illo sublatis, qui excreverant, diebus, idcirco primus post ejus obitum dies fuit ejusdem mensis decimus quintus, quo ejus festivitatem Ecclesia celebrat, quamvis dies obitus sui tum computatus fuerit pro decima quarta Octobris. Ceterum S. Theresia vivebat annos sexaginta septem, menses sex, & dies septem, ex quibus quadraginta, & septem in vita religiosa traduxit, eorumque viginti septem primos in Incarnationis cœnobio, & posteriores viginti in originaria, primigeniaque Carmelitarum Regula transegit.

Altera post obitum die Corpus ejus Albæ in Cœnobii Choro cum magna pompa sepeliebatur, postquam vero hoc monumentum anno sequenti die quarta Julii fuerat apertum, sacrum Theresiæ Corpus omnino integrum, atque adeo sanum, sicuti in die obitus sui erat, repertum est, ac tam gratum exhalabat odorem, ut ejus suavitas per totam Ecclesiam diffunderetur.

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

§. XXXV.

*Pia hujus Seraphicæ Matris opera.**Ribera l. 5.*

Seraphica hæc Virgo plura composuit opuscula, in quibus Spiritus Sancti unctio abundantissime invenitur: præcipue vero vitæ suæ, suarumque foundationum historia prorsus singularis, atque ad vitæ perfectionem mire condu- cens est, atque eminet vitæ suæ rela- tio, quam nonnisi ex spiritualis Mode- ratoris sui præcepto inchoabat, atque anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, cum Toleti mora- retur, absolvebat: insuper ut Patris Ban- nesii celebris Dominicanus, cui tum ani- mæ suæ directionem commiserat, votis satisfacere, de novæ reformationis suæ monasteriis, eorumque Foundationibus librum conscribere cæpit, atque ad fi- nem anni millesimi quingentesimi septua- gesimi quinti ultimam manum admo- vit eidem huic historiæ, quam anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, cum Salmanticæ ageret, Patris Ripaldæ Jesuitæ, qui tum ejus conscientiam moderabatur, jussu, necnon Patris Rouæ consilio in- coepit: ceterum hæc sancta præter hanc historiam nullum omnino opus exarrabat, in quo clarius virtutum sua- rum eminentia depingi posset: insuper
ibidem

Sæcul. XVI.

A. C. 1582.

ibidem jucunda prorsus, atque ad cientes legentium animos apta dicendi ratione articulatim suorum Conventuum foundationes describebat, ac nunquam apertius sanctam mentis suæ hilaritatem, serenitatemque prodebat, quam dum varios, adversosque casus, & laboriosa non minus, ac permolesta itinera, quæ suscipere cogeatur, descripserat: porro inter reliqua hujus sacræ Heroïnæ opera etiam recensetur tractatus *de via perfectionis*, quem anno post Christum natum millesimo quingentesimo sexagesimo quarto ejusdem Patris Bannelii jussu elucubrabat, simplici quidem, sed pro argumenti dignitate eleganter aptato stylo usa: reperiuntur quoque ibidem eximia prorsus media ad vitam spiritualem admodum opportuna, & ut paucis absolvam, hoc opus præ ceteris ejusdem piis opusculis utilitate sua longe præstantissimum est: præterea alium pariter librum, cum diutius Toleti versaretur, conscripsit, cui titulus: *Castellum animæ*, quod ob sacræ doctrinæ sublimitatem paucorum intellectum adæquat, nec minus ejus meditationes, quibus sese post receptam sacram Synaxin impendebat, efficaci fervore, sanctisque animi effusionibus in Deum plenæ sunt: porro cum Valisoleti ageret, manum admoveere cæpit

Sæcul XVI.
A.C. 1582.

pit suæ *explanationi in Cantica Cantico-
rum*, cujus tamen operis nonnisi frag-
mentum ad nos pervenit. Præter hæc
anno a partu Virginis millesimo quin-
gentesimo septuagesimo octavo librum
suum concinnabat *de modo visitandi Mo-
nasteria*, ubi monitis cælesti prorsus
prudencia repletis describit sollicitu-
dinem, quæ tam circa res spirituales,
quam temporales Monasticis Societati-
bus impendenda foret. Denique quam-
plurimæ exstant epistolæ ab hac sancta
Spiritus Magistra exarratæ, quas in
unum volumen collectas Joannes
Palafox Osimensis Episcopus notis il-
lustrabat, quæ postea publico prælo
divulgabantur unacum glossa, seu can-
tico in lingua Hispana concinnato, ac
post sacram Communionem recitando.

§. XXXVI.

Justiniani Cardinalis obitus.

Ciacon. t. 3.
pag. 1056.
Razzius de
vit. illustr.
Ord. Præd.
Richard de
Script. ejus-
dem Ord.

Paucis post sanctæ Theresiæ obitum
diebus Vincentius Justinianus Car-
dinalis mortalitatem exuit. Is in In-
sula Chio ex nobilissima Justinianorum
familia, quæ in præfata Insula sedem
fixerat, die vigesima septima Augusti
Anno Salutis nostræ millesimo quingen-
tesimo decimo nono natus erat: cum
autem a piissimis suis parentibus edu-
catus Christianam pietatem cum lacte
mater-

materno suggeret, dein percurso studio Sæcul. XVI.
 diorum studio Ordinem sancti Dominici A.C. 1582.
 in eadem Urbe ingressus solemnibus voto-
 rum sponsione totum sese Deo sacra-
 bat, atque inde Genuam profectus Phi-
 losophiæ, ac Theologiæ operam dabat:
 postea vero a Stephano Ususmario Ge-
 nerali Ordinis sui Magistro Romam d-
 vocatus eidem a secretis inserviebat,
 quo munere per decem omnino annos
 cum tanta prudentia, ac nominis sui
 exultatione defunctus est, ut primo
 Angliæ Provincialis, ac demum die
 vigesima octava Maji Anno Domini mil-
 lelimo quingentesimo quinquagesimo
 octavo, ætatis suæ nonnisi trigesimo
 octavo Generalis Magister Ordinis sui
 renunciaretur: postquam igitur in Gal-
 liis cuncta Ordinis sui Monasteria lustra-
 verat, Tridentum se contulit, ubi Con-
 cilio Anno millesimo quingentesimo se-
 xagesimo secundo, & tertio interfuit,
 inde autem redux Hispaniæ monaste-
 ria visitabat, atque anno Christi mil-
 lelimo quingentesimo sexagesimo sexto
 Romam reversus Pio V. sua præstabat
 obsequia, a quo etiam Pontifice paulo-
 post in Hispaniam rursus ablegabatur,
 demandatis secretis, maximique mo-
 menti negotiis, quæ tamen ipse cum
 prospero successu gerebat, cumque ad-
 huc legatione apud Philippum II. Hi-
 spania-

Sæcul. XVI
A.C. 1582.

spaniarum Regem fungeretur, Papæ literas accepit, quibus ei nuntiatum, quod die decima septima Maji Anno Salvatoris nostri millesimo quingentesimo septuagesimo Cardinalis nominatus fuerit: insuper Indicis, atque Episcoporum, necnon Regularium Congregationi præfectus, simulque Ordinis Vallumbrosani Protector, atque Ordinis sui Vice-Protector nominatus est, præterea Abbatiam sancti Siri in Urbe Genuensi administrandam suscepit, illam tamen annuente Gregorio XIII. Clericis Regularibus Theatinis ultro cesserat: denique die Sabbati vigesima octava Octobris Anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo secundo, postquam sexagesimum tertium ætatis suæ annum cum duobus Mensibus expleverat, naturæ debitum solvit, sepultusque est in Ecclesia sanctæ Mariæ supra Minervam, ubi Sacellum in honorem sancti Thomæ Aquinatis, necnon Bibliothecam in usum Religiosorum extruxit, dotavitque: præterea ingens emolumentum literariæ Reipublicæ hic idem Cardinalis procurabat, dum anno a Christi Nativitate millesimo quingentesimo septuagesimo, divi Thomæ Aquinatis opera Romæ imprimi fecerat, in quibus plures ejusdem sermones nondum excusi

excusi prodierunt: edidit quoque Vincentius rerum Ecclesiasticarum collectionem, quam Thesaurum appellabat: adhæc plures epistolas dedit ad Ordinibus suis religiosos, quibus eos ad virtutis studium, ac Religiosæ vitæ exercitia hortabatur, nec minus Constitutiones Fratrum Minorum novis additionibus illustrabat, tantaque existimatione etiam apud Turcas pollebat, ut ejus opera fieret, quatenus Justiniani e Chii dominio a Turcis expulsi, in pristina libertate a Selymo Imperatore relinquerentur: pariter impetravit, ut in eadem insula Christianæ Religionis ritus publice profiteri valerent: præterea plures exstruxit ædes, ut hujus familiæ pauperibus subveniretur.

§. XXXVII.

Georgii Buchanani exitium.

Inter celebriores Scriptores hoc anno fati functos pariter recensetur Georgius Buchananus Vir suo ævo ob ingenii sui aciem, scribendique facilitatem nominatissimus. Is anno Christi millesimo quingentesimo sexto Kilber-næ in Levinia Scotiæ Provincia natus post prima Græcæ, ac Latinæ linguæ rudimenta apud suos hausta Parisios venit, ubi per biennium studiis vacabat: cum autem ibidem omni ope destitutus

*Spond. ann.
nal. hoc ann.*

num. 10.

Thuan. l. 76.

Teister od-

dit aux elog.

de M. de

Thore t. 1.

p. 578.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

stitutus suas misérias sublevare haud posset, in Scotiam reversus in Universitate Santandreana sub Magistro Joanne Main Hadingtonensi, qui vulgo Major dicebatur, Dialecticæ operam navabat, a quo etiam paulopost Parisios reductus, ejus opera in Collegio sanctæ Barbaræ artem Grammaticam tradere permittebatur, quo munere per duos annos cum semestri defunctus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo nono juvenis Castilensis Comitæ Moderator nominabatur, ideo unacum suo discipulo in Scotiam denuo reverti compulsus apud eundem usque ad annum millesimum quingentesimum trigesimum sextum permanfit, quo Jacobus V. eidem spurium suum Filium Jacobum Stuartum instituendum tradebat: cum vero perversa Buchanani indoles illum nativa propensione ad mordaces maledicentias induceret, hinc adeo funestam sibimetipsi fortunam cudebat, ut comprehensus in vincula conjiceretur, quamvis suis fraudibus ex hoc ipso carcere evaderet.

Postquam idem diu Angliam, & Gallias pervagatus erat, a Govea Lusitano Burdegalas evocabatur, ut in Aquitano Gymnasio humaniores literas traderet, ubi etiam Carolum V, Cæsarem, cum per Gallias in Belgium contendere-

tenderet, luculenta oratione excipiebat: demum Parisios reversus in Cardinalis Monaci Collegio rursus Grammaticam profitebatur, paulopost tamen unacum Govea in Lusitaniam contendit.

Sæcul XVI.
A.C. 1582.

Ceterum Buchananus erudiendæ Juventuti Conimbricæ operam dabat, ubi sua dicacitate ingens Fratrum Minorum odium sibimetipsi accersebat; quippe Satyram licet ingeniosam, ultra modum tamen acerbam adversus hosce Religiosos conscribebat, atque infami huic libello titulum præfigebat: *Franciscanus*: insuper aliam Satyram sub titulo: *Fratres Fraterrimi* adjecit, qua indigna agendi ratione rursus carceri mancipari promeruit, ubi etiam per sesqui annum detinebatur. Referunt nonnulli, quod Buchananus hanc Satyram conscripserit jubente Jacobo V. qui vindictam sumere parabat de Franciscanis, eo quod ipsi cujusdam conjunctionis adversus eum a Scotiæ Nobilibus conflatae conscii fuissent: verum utut res se habuerit, id pro comperto nobis est, quod Buchananus Parisios secedere compulsus ibidem Timoleonem Cossæum Brissiaci Marescalli Filium literis imbuere jussus fuerit, hacque exercitatione quinque omnino annos transegerit: demum vero circa an-

Hist. Eccles. Tom. L.

F num

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

num Domini millesimum quingentesimum sexagesimum cum universum Franciæ Regnum civilibus bellis agigaretur, in Scotiam rediit, ubi Protestantium sectæ nomen dedit, ac Jacobum VI. Mariæ Stuartæ Filium literis erudiendum suscepit, postquam Scoti horrenda temeritate hanc Reginam suis ditionibus spoliaverant: porro eo tempore Buchananus suam rerum Scotticarum historiam viginti libris descriptam elucubravit, in qua ea libertate, quæ ipsius Nationi primævo naturæ vitio insita est, sane abusus nequidem a suis dictæ regiam Majestatem exemit. Periit tandem Edini die vigesima octava Septembris anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo secundo, postquam annum ætatis suæ septuagesimum septimum exegerat. Ceterum is præter suam de Scotia Historiam posteris reliquit quædam alia Scripta, pluraque latina carmina, inter quæ præcipue commendantur ejus in centesimum quinquagesimum Davidis Psalmum Paraphrasis, quam in Lusitania carceri mancipatus conscripsit.

§. XXXVIII.

*Parisiensis Facultatis sententia circa
Calendarii reformationem
rogata.*

Cum

Cum Gregorius XIII. Theologicæ Facultatis Parisinæ judicium circa Calendarii emendationem exquisivisset, hinc sub nomine hujus Facultatis quodam ad Papam responsum prodiit, cujus tamen stylus adeo est inconcinnus, ejusque rationes adeo frivolæ, ut illud a Facultate emanasse, credi haud possit, saltem ea inscia illud fuisse divulgatum videtur, quinimo censent nonnulli, quod Facultas hac super re nullam habuerit deliberationem, nam nullum exitat de hoc argumento sacri Ordinis monumentum.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

*Argentre
coll. jud.
t. 2. p. 453.*

§. XXXIX.

Initia controversiarum inter Dominicanos, & Jesuitas.

Anno priori Prudentius de Monte-Major Jesuita per quandam Thesin, quam *Majorem* vocant, in Salmanticensi Universitate sententiam Fratrum Prædicatorum circa prædeterminationem actionum liberarum, & futurarum impugnabat, quapropter Dominicus Bannesius ex ordine sancti Dominici, aliique Fratres Prædicatores in hunc Theologum insurgabant, ac sexdecim propositiones, quas ex ejus Thesibus decerpserant, ad judicium supremi Inquisitoris deferrebant: insuper mox plures Theologicæ Facultatis Doctores Salmanti-

*Argentre
tom. I.
p. XXXIX.
in append.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1582. manticenses hæc propositiones, prout erant expositæ, tanquam temerarias, atque erroneas damnabant, supremus tamen Inquisitor Vallisoletanus, cum eas Prudentio falso attribui crederet, illas damnare recusabat. Hoc erat initium, atque origo controversiarum, quæ inter Fratres Prædicatores, & Jesuitas exortæ diuturno tempore ferebantur.

§. XL.

Decretum Gratiani jussu Gregorii XIII. typis impressum.

Argentor. l.c.
Dovias hist.
du droit
Canon. Baluz in præf.
Ant. August.

Interea in corrigendis erroribus, qui in Gratiani Decretum irreperant, longum infumebatur tempus; cum enim hic Auctor ipsa Concilia, Pontificum decreta, ac Patrum opera non ex ipso fonte hauserit, hinc ipsum pluribus in locis hallucinatum fuisse, ac non raro unius Concilii canonem, vel unius Patris textum alteri attribuisse deprehendebatur, atque observabatur, quod tanquam monumenta minime dubia quasdam retulerit Pontificum epistolas, quæ tamen ab Isidoro Mercatore Canonum volumini insertæ fuerunt sub nomine sancti Clementis, aliorumque Romanorum Pontificum, qui in tribus primis sæculis floruerunt: hinc corrigendo huic operi varii Scriptores suam operam

operam impendebant, præcipue vero Sæcul. XVI.
A.C. 1582.
 Antonius Augustinus in suo libro de emendatione Gratiani: pariter tres Doctores Galli Antonius Mouchius, Antonius le Comte, & Petrus Mulinus huic labori manum admoveere nitebantur: præprimis vero Pius IV., & Pius V. diversos alios Viros eruditione præstantissimos ad hujus decreti emendationem feligebant: denique Hugo Boncompagnus juris Canonici Professor vix conscensa divi Petri Cathedra quantocius summo studio correctam, exactamque decreti Gratiani editionem, doctissimis adnotationibus, glossisque auctam concinnare aggrediebatur, eamque hoc anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo Romæ divulgabat, quam insuper Sixtus Faber ex Ordine sancti Dominici, sacrique Palatii Magister notis marginalibus longe utilissimis locupletabat.

§. XLI.

Baji errores rursus impugnati.

Cum constans omnium opinio esset, *Op. Baji*
 quod Bajus erroribus suis per Pii V. *Bajan. t. 2.*
 Bullam proscriptis semper inhæreret, *p. 42. & 46.*
 hinc palam etiam accusabatur, quod
 Theologiæ Candidatos præpediret, ne
 debitæ erga hanc Bullam submissionis ju-
 ramentum præstarent, imo eidem cri-

Sæcul. XVI
A. C. 1583

mini dabatur, quod proponere auderet, hoc iuramentum, quod ab eis exigetur, deletum iri, quando pro Doctoratus honore accessuri essent: hæc igitur accusationum capita ad Toletum Cardinalem transmittabantur, unacum pluribus propositionibus, quæ tam doctrinam, quam Baji Doctoris temeritatem concernebant: harum vero propositionum iudicium Toletus ad Complutensem, & Salmanticensem Universitates remittebat.

§. XLII.

Novem Baji propositiones a Complutensi, & Salmanticensi Universitatibus proscriptæ.

Bajan. l. c.

Itaque hoc anno præfatæ Universitates suam quævis censuram pronuntiabat, & quidem Complutensis novem sequentes hæc propositiones damnabat.

I. *Propositio.* „Omnis pœna est pœna peccati: itaque omnia, quæ sancti sunt, passi, & patiuntur, ut Job, Tobias, „B. V. Maria, & omnes Martyres, & „sancti, propter suum peccatum patiuntur.”

Censura. „Hæc propositio duos „sensus habet, quorum primus est, ut „nomine sui peccati significetur peccatum originis, a quo ex sententia huius Doctoris ne B. quidem Virgo im- „munis

„munis fuit, & in hoc sensu non er-
 „roris condemnanda. Secundus, ut
 „per suum peccatum significetur pec-
 „catum actuale, quod intendisse vide-
 „tur hic Doctor, propter ea, quæ con-
 „tinentur secunda, & nona propositio-
 „nibus, in quo sensu est erronea.,

II. *Propositio.* „Indulgentiæ quidem
 „dantur de thesauro Ecclesiæ: sed hic
 „thesaurus sunt Christi merita, non
 „Sanctorum, qui vix sibi sufficiunt, sed
 „ex Christi gratia habent omnia.

Censura. „Cum vix sibi sufficere San-
 „ctos dicat, erronea est propositio.

III. *Propositio.* „Locus Joannis 6.
 „Caro mea verè est cibus &c. proprie in-
 „telligendus est de spiritali manduca-
 „tione, & non de sacramentali.

Censura. „Nisi ex aliis propositioni-
 „bus suspectus esset hic author, nihil
 „esset hic adnotandum: quia tamen
 „suspectus est, propositio ista videtur
 „applaudere Luthero, qui hunc locum
 „ne Syllabam quidem habere unam de
 „Eucharistiæ Sacramento attestabatur,
 „quare sapit hæresim.

IV. *Propositio.* „Locum Lucæ: *Ego*
 „rogavi pro te. *Petre*, &c. exponens di-
 „xit, Petrum illic gerere personam ele-
 „ctorum, sicut Judas est caput repro-
 „borum.

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

Censura. „Hæc propositio ut minimum reddit authorem de hæresi suspectum.

V. *Propositio.* „Romanus Pontifex non est appellandus Universalis, quia „S. Gregorius illud nomen abhorruit, „& reprobavit.

Censura. „Hæc propositio sapit hæresim.

VI. *Propositio.* „In Apologia ad Gregorium XIII. pro suis condemnatis articulis habet, hominem posse apud „Deum justificari non habito respectu, „aut relatione ad merita Christi.

Censura. „Hæc propositio est hæretica.

VII. *Propositio.* „In Concilio Tridentino sunt quædam inconsiderate „posita.

Censura. „Si de Canonibus, ac Decretis fidei, & morum intelligitur, est „hæretica: si de iis, quæ ad reformationem pertinent, contumeliosa simul, „& temeraria.

VIII. *Propositio.* Post publicationem „Sanctissimi D. PP. Bullæ condemnationis articulorum, non destitit hic „Doctor in Scholis, & Disputationibus „spargere, & docere, ac defendere sua „nova dogmata, & alia antiqua, quæ „erant illi interdicta.

Censura.

Censura. „Ostendit pertinaciam, & „auget suspicionem personæ, cujus sunt „hæ propositiones. „

IX. *Propositio.* „Martyrum passio- „nes, & tormenta purgationes sunt „peccatorum, non coronæ. „

Censura. „Hæc propositio vel inepta „est prorsus, atque stolidæ, si coronæ „nomen præmium significat, vel plane „hæretica, si pro merito usurpetur, „quem sensum reddere videtur, pro- „pter primam, & secundam proposi- „tionem. „

Porro Salmanticensis Universitas easdem propositiones ferme eadem cen- sura, iisdemque vocibus, ac notis pro- scripsit, neutræ tamen censuræ dies, qua ferebatur, adscripta legitur.

§. XLIII.

*Continuata historia de fatiſ Gebhardi Truchſeſii Coloniensis Archi-
epiſcopi.*

Ad initium hujus anni reſtatæ Salu-
tis milleſimi quingentefimi octoge-
ſimi tertii quarta Januarii die Grego-
rius XIII. ſummus Pontifex Pii IV. ci-
neres ex Divi Petri Baſilica ad Eccle-
ſiam ſanctæ Mariæ ab Angelis transferri
curabat, quæ tamen translatio absque
ulla pompa duntaxat per duodecim
Sacerdotes tum peragebatur; primum

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Thuan. l. 78.

Sæcul XVI.
A.C. 1583.

enim die decima quarta ejusdem Mensis solemne celebrabatur Officium, cui sexdecim Cardinales intererant. Idem quoque Pontifex paterna sua sollicitudine, ac charitate obviabat tumultibus Romæ ob annonæ caritiem exortis: porro ad illam occasionem præbebat Ministrorum avaritia, aut socordia: sub idem etiam tempus Papa redintegrato studio causam discutebat Colonienſis Archiepiscopi, qui semper pertinaciter suæ apostasiæ insistebat: equidem Joannes Bavarus Bipontinus Dux Coloniam venerat cum Senatu, & Capituli Canonicis de pacis ineundæ conditionibus acturus, ad quas hi etiam die secunda Januarii hoc anno respondebant, cum autem Dux suas sollicitationes in irritum cadere animadverteret, Colonia discedens Bonnam ad ipsum Archiepiscopum contendit: interea vero Fridericus Saxo Colonienſis Canonicus, cum comperiret, quod Gebhardus Truchsesius octingentos avenæ modios, pannosque lineos, necnon petasones, & quicquid in Westphaliæ castellis annonæ erat, in actuarium navigium imponi, & Bonnam subvehi præcepisset, illud insidiis dispositis interceptit, & omnem prædam in Zontinam arcem comportari jussit: inde vero hic Apostata gravi penuria premi cæperat, quem

quem tamen quidam Colonienſes No-
biles ejus partibus addicti ſola-
bantur, eique animum reddere niſi,
ut illum ad novum facinus incitarent,
libellum porrigebant, quo religionis
libertatem juxta Auguſtanæ confefſio-
nis normam petebant, unde capta oc-
caſione Gebhardus, qui ejusdem erat
ſententiæ, decima ſexta Januarii ſcripto
publicato, & typis mandato declara-
bat, quod non ſolum tanquam Imperii
Electör de civili adminiſtratione, ſed
etiam utpote Archiepiſcopus de gloria
Dei promovenda ſollicitus eſſet, ſup-
plicibusque libellis ſuorum ſubditorum
Religionis libertatem juxta imperii le-
ges depoſcentium acquieſcere decre-
viſſet: proinde a ſe Præſectis, ac Magi-
ſtratibus cunctis ſuæ ditionis enixe in-
hiberi dicebat, ne cui Religionis cauſa
moleſtiam faceſſant.

§. XLIV.

*Gebhardus ſuo Archiepiſcopatu in
quodam Conventu dejectus.*

Verum Capitulum nova hac temeri-
tate magis exacerbatum ad diem
vigefimam octavam Januarii comitia
ſolemni ritu indixit, ut hæc mala ad-
huc in ſuis incunabulis opportuno re-
medio extingueret: igitur conventus a-
gitur in Fratrum Prædicatorum mona-
ſterio,

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Thuan. l. c.
Spond. n. 5.
Iſſelt. l. c.

Sæcul.XVI

A.C.1583

sterio, quem plures Comites, Proceres-
 que unacum Cæsaris, Hispaniæ Regis,
 Clivienſis Ducis, Imperii Principibus,
 atque Electoratus Urbium Deputatis
 acceſſerunt: præprimis vero ibidem plu-
 ra accuſationum capita adverſus Truch-
 ſium proponebantur, ac præcipue ei
 objiciebatur, quod gazam omnem Diæ-
 ceſis ſuæ diripuiſſet, novam Religio-
 nem profeſſus eſſet, ejusque liberta-
 tem ſubditis ſuis permiſiſſet, ac deni-
 que de matrimonio contrahendo fidem
 ſuam obſtrinxuiſſet: præterea accuſaba-
 tur, quod cum Andegavenſi, ceteris-
 que Belgii perduellibus occulta confi-
 lia iniuiſſet, externosque conſiliarios in
 ditionem ſuam introducere ſtatuuiſſet,
 ac Coloniam Trajanam nuper præſidio
 externo munivuiſſet. His de cauſſis, aliis-
 que ejus Capitulo probe cognitis deci-
 debatur, quod Comites, nobiles, ac
 civitates ejus Diæceſi ſubditæ minime
 Sacramento ipſi præſtito tenerentur, ſed
 juxta patriæ leges ſe cum Collegio con-
 jungere, eique parere deberent: ad
 hæc pacis Auguſtanæ caput urgebatur,
 quo decretum fuit, quod tunc, ſi quis
 Archiepiſcopus, Epicoſopus, Antifteſ,
 aut alius ordinis ſacri a veteri Religio-
 ne deficiat, is continuo de jure omni
 ad dignitatem ſuam, ſimulque omni-
 bus fructibus, quos inde percepit, ex-
 cidat,

cidat, & Collegio, five iis, ad quos Sæc. XVII.
A.C. 1583.
ea res jure, vel consuetudine pertinet,
in ejus locum alium eligere, ac consti-
tuere fas sit.

Hæc decisio unanimi suffragio ap-
probabatur, lubenti animo etiam con-
sentientibus Cæsaris Oratoribus: inde
vero hujus Archiepiscopi fautores gravi
terrore percellebantur.

§. XLV.

*Gebhardus publice sacrilegas suas nu-
ptias cum Agnete celebrans.*

Postquam Malaspina summi Pontificis Thuan. l. 78.

Nuntius die trigesima prima ejus-
dem Mensis Coloniam veniens fidem
fecerat, quod Cardinalis Legatus a
Sanctitate sua decretus brevi adventu-
rus esset, novus Conventus die prima
Februarii habebatur, atque omnes tres
Provinciæ Ordines contra Truchsesium
promulgabant edictum, quo ipsum plene
convictum declarabant, ab ipso in Im-
perio seditiosos motus excitatum iri:
itaque Senatus Fridericum Saxonem
Lovenburgicum Colonix Canonicum
nominat, ut cum exercitu in hunc
Præfulem moveret, arcesque ab eo
inique usurpatas recuperaret. Tum
Gebhardus angustiis undique pressus,
prædationibus inhiat, ac vindictæ libi-
dine incensus Syngraphas, diplomata,
ac

Sæcul. XVI. ac totum Bonnenſe Archivum incendit, excepta quadam parte, quam Nuenarius Comes ſecum abſtulit: eadem autem die, qua comitia ſolvebantur, Truchſeſius nefandas ſuas nuptias cum Agnete Mansfeldiainitas promulgabat, eaſque in valle roſarum (vulgo *Rosenthal*) ſolemni ritu celebrabat: poſtea vero cum novo ſuo ſcorto, ac Bipontino Duce Bonna diſcedens, Carolum Fratrem ſuum unacum valido præſidio ibidem reliquit, ac Dillenburgi Joannem Naſſovium Oranii Principis Fratrem inviſit: interea Nuenarius Comes copiis à Belgio adductis auctus totam Provinciam longe, lateque devaſtabat, donec Caſimiri Palatini Principis milites adventarent: verum Imperator datis ad eundem literis eum hortabatur, ne pacis obſtaculum opponeret, cum de re amice componenda agatur: idem quoque Imperator ad Parmenſem Principem perſcripſerat, qui Capitulo Colonienſi opem ferre promiſerat.

§. XLVI.

Archiepiſcopus ad abdicandum Elektoratum à Cæſaris Deputatis ſollicitatus.

Thuan. l. 78. Cæſar ad Truchſeſium ablegabat Stubingum Baronem, qui de nova Religionis profeſſione, ac ejus matrimonio

nio mentionem nullam faciebat, eo-
 quod de hisce sceleribus tam coram
 Deo, quam universis Imperii Principi-
 bus causam aliquando dicturus esset,
 interim hic Legatus id unum urge-
 bat, ut iuxta imperii decretum in pace
 Religionis sancitum, cum a Religione
 Majorum defecisset, dignitati suæ ce-
 deret: eapropter eidem declarabat, nul-
 lo pacto tolerandum esse, ut ipse post
 ejuratam Catholicam Religionem, ac
 factam perversæ sectæ professionem, Ar-
 chiepiscopatus, ac Septemviratus di-
 gnitatem retineat, propositumque il-
 lud iniquum opibus, ac sanguine pro-
 pugnare nitatur: ideo eum hortabatur,
 ut confestim solutis a jurejurando sibi
 præstito populis Diæcesim, omnesque
 ejus proventus tanquam suæ Majesta-
 tis, ac sacri Romani Imperii beneficia
 resignet, & arma deponat, nec con-
 scientiam suam violenta, atque injusta
 bonorum possessione, quæ ad eum mi-
 nime pertinent, oneret, nec pertina-
 cia sua, & intempestiva seditione bel-
 lum funestum sibi, & patriæ in Germa-
 nia excitet. Ad hæc Gebhardus respon-
 dit, quod Cæsaris petitionibus circa
 hunc articulum consentire, a sua con-
 scientia prohiberetur, hinc Deputatum
 ad apologiam suam, qua fusius argu-
 menta causæ quoad Religionem, ac
 matri-

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

matrimonium pertinentis excutiuntur, remittebat, vicissim vero a Cæsare petebat, ut auctoritate sua interposita Friderici Saxonis injuriosos erga se conatus coerceat, mandetque tam ipsi, quam ceteris Capituli Sodalibus, ut a maleficio in posterum abstineant, Archiepiscopum quoad Diæcesis administrationem minime impediunt, arces, & oppida ei erepta restituant, & motibus adversus eum concitatis finem imponant.

§. XLVII.

Joannes Austriacus Cardinalis Papæ Legatus Coloniam decretus.

Thuan. l. c. Nec magis prosper successus arridebat conatibus Joannis ab Austria Cardinalis, qui tanquam Papæ Legatus nullum non movebat lapidem, ut vix Coloniam delatus animos conciliaret: attamen nec pacem revocare, nec tumultus quavis ex parte suscitatos sopire poterat, quapropter infelicem hujus regionis sortem deplorans, cum omnia incassum tentari cerneret, Oenipontum rediit, inde vero de sinistro legationis suæ successu summum Pontificem certiores reddebat.

§. XLVIII.

§. XLVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.*Archiepiscopus a Papa anathemate
perculsus.*Thuan. l. 78.
Spond. n. 6.

Hoc fatali nuntio Pontifex summo-
pere afflictus die prima Aprilis an-
no post Christum natum millesimo quin-
gentesimo octogesimo tertio Purpura-
torum Senatum convocat, ac Truch-
esium utpote Sectarium publicum, &
innumeris prope criminibus contami-
natum, & perjurum, Ecclesiæque Ro-
manæ perduellem, & a Communione
Christiana separatum, tanquam putri-
dum membrum ab ejus unione ampu-
tat: insuper ei jus omne, quod in Co-
loniensi Archiepiscopatu obtinebat, ade-
mit, eademque auctoritate Capituli
Sodales, ac reliquos subditos sacra-
mento solvit, eisque mandavit, ut sta-
tim, cum primum istius sententiæ no-
titia ad eos pervenerit, alium idoneum
in Gebhardi jure, & facto Archiepi-
scopatu privati locum ritu, & more so-
lito eligant, eique hujus Ecclesiæ pos-
sessionem vendicent.

Equidem Protestantes Principes per-
cepto hoc diplomate Cæsarem roga-
bant, ut illius promulgationem præ-
pediret: verum hic Princeps responde-
bat, quod ratam habeat Pontificis sen-
tentiam, cum ea non Electoralem di-

Hist. Ecclesiast. Tom. I., G gnita-

Sæcul. XVI.
A. C. 1583

gnitatem, sed ecclesiasticum Archiepiscopi munus spectaret, hujusque rei cognitio juxta Imperii constitutiones ad summum Pontificem pertineret: verum ad hoc Cæsaris responsum Saxo, & Brandenburgicus Electores datis ad illum literis hæc exponebant: „Nihil „Imperio magis injuriosum, ac Cæsareæ suæ Majestati minus decorum au- „diri potest, quam quod Pontifex ignaro „Cæsare, haud consultis tam Ecclesiasticis, quam ceteris Septemviris, pro „sua libidine Archiepiscopum, ac Septemvirum non prius auditum loco, „ac dignitate summoveat, novumque „creet; non equidem ignoramus antiqua Nationis Germanicæ concordata „cum Sede Romana: verum post Augustanam pacificationem circa Religionis dissidia initam mutata est rerum „facies, (*) proin rogamus Cæsaream „Maje-

(*) Lector ipsum Thuanum, & Spondanum, quos solos Continuator allegat, consulere non gravetur, & plane deprehendet, quod hic ex suo cerebro hoc responsum potissima ex parte procuderit, prorsus inepte gloriatus, quod allegatam Cæsaris rationem citata Augustana pacificatione refellisse crederetur, cum tamen Imperator non modo hæc pacta cum Romana Sede, sed præprimis Imperii

„Majestatem, ut electionem differri ju-
 „beat, comitia vero indicere velit, in
 „quibus Gebhardus insuperhabito Pon-
 „tificis interdicto tanquam Archiepi-
 „scopus, atque Elector agnoscatur,
 „audiaturque:,, verum horum preces
 in irritum cecidere; quippe die vigesi-
 ma secunda Maji, quæ proximæ ele-
 ctioni erat præstituta, Imperii Princi-
 pes, & Canonici convenerant.

§. XLIX.

*Ernestus Bavaricæ Dux in Archiepi-
 scopum electus.*

Hicce comitiis Joannes Franciscus *Spond. n. 6.*
 Vercellensis Episcopus, qui Pon-
 tificis diploma promulgaverat, intererat
 vices acturus Cardinalis Austriaci, qui
 adesse præpediebatur. Postea, ne tu-
 multus fieret, milites suo ordine di-
 stribuebantur, celebratoque incruento
 Missæ Sacrificio, peractisque de more
 precibus Ernestus de Bavaria antea
 Frisingensis, Hildesheimensis, & Leo-
 diensis Episcopus in Coloniensem Ar-
 chiepi-

G 2

perii Constitutiones objecerit, quæ sane per
 pacificationem Augustanam non potuerunt
 immutari, integræ autem Nationis concor-
 data a nonnullis duntaxat infringi, non
 via juris docet, sed duntaxat violentiæ, me-
 tusque immanitas extorquet.

Sæcul. XVI.
 A C 1583.

Sæcul.XVI. chiepis copum eligebatur, qui ceteris
A.C.1583 omnibus, imo ipsi etiam Friderico Saxoni ad hanc dignitatem adspiranti præpositus est, quia in præsentī rerum vicissitudine Ecclesiæ necessitas Electorem divitiis, ac potentia conspicuum, deposceret, qualis erat Ernestus materna linea ex augustissima Domu Austriaca descendens.

§. L.

Palatinus Elector apud Cæsarem de hac electione questus.

Palatinus Elector hanc electionem indignatus acriter apud Cæsarem querebatur, eoquod sua indulgentia Pontificis sententiam in Truchsesium latam confirmasset, quamvis ea, prout ipse calumniabatur, in Imperio ad Cæsareæ, aliorumque Principum, & Ordinum dignitatis imminutionem, & contemptum tenderet. Postea Cæsari exprobrabat, quod permisisset, ut Pontifex falcem in alienam messem immitteret, & indicta causa membrum ex clarissimo Septemvirorum Collegio sua dignitate spoliare posset. Ad hæc idem Elector Cæsari ista exponerat: „Id „paucorum conjuratione factum est, „quod nunc, proh dolor! Cæsaris auctoritate perniciosissimo in posterum exemplo confirmatur: interea Pontifex „Roma-

„Romanus tanquam ex altissima spe-
 „cula cædes, & Germanorum effusum
 „cruorem, prout nuper in Sanguineo Pa-
 „risiorum balneo fecit, spectabit:„ His
 proterve prolatis demum orabat Cæsa-
 rem, ut Pontificis conatibus obviam
 eat, neque suis temporibus Germanos
 libertatis suæ jacturam facere, aut vim
 a Papa Augustanæ confessionis Sociis,
 eorumque conscientis afferri patiatur.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1583.

Transmissis hisce prorsus indignis
 ad Cæsarem literis Elector suas copias
 die nona Junii præmisit, interea Casi-
 miri Principis Fratris sui militem præ-
 stolatus, cui tamen Cæsar die vige-
 sima septima Junii datis literis præce-
 pit, ut nulla mora ab incæpto consilio
 desisteret, cum ejusmodi ausus non
 modo Imperii Constitutionibus, sed e-
 tiam fidei a semetipso scriptotenus datæ
 adversaretur, proin quantocius copias
 a se collectas dimitteret: verum Casi-
 mirus hæc Cæsaris mandata flocci ha-
 bebat.

§. LI.

*Quidam Canonici Colonienses a Nun-
 tio comparere jussi.*

Tertia post electionem die novus Ar-
 chiepiscopus Colonia magno comi-
 tatu exiit, ac primo Bruelam profectus,
 ibi, ac in ceteris ditionis suæ locis ritu
 G 3 solemni

Thuan. l. 78.
 Spond. n. 6.
 Isselt hist.
 belli Colon.

Sæcul. XVI.

A.C. 1583

solemni sese inaugurari curabat: sub idem quoque tempus Vercellensis Episcopus, qui Austriaci Cardinalis vices obibat, Adolphum Solmensem, & Baronem Vinnebergium, ut de suo agendi modo rationem redderent, comparere, accitationis diploma Cathedralis Ecclesiæ valvis affigi iussit: his autem duobus Canonicis infra novem dierum spatium non comparentibus, Papæ Nuntius in eos sententiam pronuntiabat, atque ambos sacra dignitate privabat. Ceterum huic sententiæ novi Calendarii Gregoriani, quod tamen nondum in Imperio erat promulgatum, nota erat apposita. (*) Insuper Nuntius Georgium Dasein Witgensteinium Comitem Canonicum Colonensem citabat, qui tamen adversus hanc citationem veluti minus legitimam, ac violentam reclamans ad futurum Concilium vel generale, vel nationale legitime congregatum appellabat, (**) suamque provocationem Papæ Nuntio exhibebat, qua tamen non attenta Canonicus iste suo benefi-

(*) Atque ideo simul etiam veteris styli nota apponebatur, ut testatur Thuanus l. c.

(**) Scilicet pro more omnium hæreticorum, qui ejusmodi appellationibus promeritas poenas eludere, ac sectæ suæ, vitæque licentiæ impunitatem extorquere solent.

neficio lata in eum sententia die de-
cima quarta Junii spoliabatur: deni-
que ex omnibus Canonicis, qui Geb-
hardo adhærebant, solus supererat
Thomas Crechingii Baro, cujus frater
Mariam Agnetis Mansfeldiæ sororem du-
xerat, proin Thomas Gebhardum affini-
tate contingebat, eum vero pariter Nun-
tius Apostolicus comparere iussit. cum
autem præstituto tempore non adesset
pari cum ceteris sententia percellaba-
tur: porro hic quantocius Vasconum
copiis, quæ in propinquo erant, col-
lectis Bonnam venit, quo Casimirus,
aliique exauctorato Archiepiscopo suf-
fragantes paulopost convenerant.

§. LII.

*Tuitiensis, & Aldenburghensis Abba-
tiæ a Gebhardi copiis de-
vastatæ.*

Horum copiæ ubi advenerant, mox
vicinam Colonix regionem deva-
stare cæperunt, ac quidem Bonnonen-
ses præsidarii ductore Ranutio Floren-
tino Abbatiam Tuitiensem, injecto igne
absumpserunt, parique crudelitate com-
buserunt Abbatiam Aldenburghensem
Ordinis Cisterciensium ob Bergensium
Comitum monumenta celebrem. Postea
eædem copiæ Unkelium oppidum pa-
riter ferro, flammaque devastare para-
bant,

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

G 4

Sæcul. XVI bant, verum incolæ Lintziensibus fœ-
A.C. 1583 derati sese Gebhardi insultibus oppo-
 nunt, frustra adversus eos cum validis
 copiis emissis Butrico.

§. LIII.

*Conventus Francofordiæ indictus ad
 sedandos hosce tumultus.*

Spond. n. 7. Interea tumultibus indies magis, ma-
 gisque invalescentibus, innumera
 pene loca flammis, ac ruinis fuere æ-
 quata: quapropter Imperator, qui Co-
 lonienses hosce tumultus sedare exop-
 tabat, Francofordiæ ad Menum Im-
 perii comitia habuit, quibus Mogun-
 tini, Trevirensis, Palatini, Saxonis,
 & Brandenburgici Electorum Deputati
 intererant: insuper suo nomine Erne-
 stus de Bavaria novus Coloniensis Ele-
 ctor Salentinum Isenburgium, Grop-
 perum, Glaferum, aliosque eo able-
 gabat: in prima igitur Sessione die de-
 cimo Octobris habita Gebhardi Fauto-
 res petebant, ut præprimis ipse pristi-
 næ dignitati suæ restitueretur, tum ve-
 ro se Cæsaris, atque Electorum judi-
 cio submittere vellent. Verum Ernesti
 Oratores has conditiones acceptare re-
 nuunt, suisque mandatis sibi interdi-
 ctum dicunt, ne cum Gebhardo actio-
 nem ullam instituant, cum hic jure,
 & facto

& facto magistratu submotus, eoque Sæcul. XVI.
A C. 1584.
omnino indignus pronuntiatus esset.

Ferventibus interim hisce altercationibus a Trevirensis, Saxonis, & Brandenburgici Septemvirorum Legatis via media inventa est, qua utrique parti satisfaceret: proponebant enim, ut Gebhardus depositis armis dignitatem Ernesto Bavaro cederet & pensionem honestam, qua se, suosque aleret, ex vectigalibus Diæcesis annuam ab eodem acciperet: de conditionibus his ad Gebhardum se relatueros cum Truchesiani respondiissent, totum negotium intermittebatur, eo quod hanc viam Gebhardus respueret, & non aliter paci consentiret, nisi in ita conditione hac, vi cuius Ernestus Archiepiscopi titulum retineret, unacum oppidis, quæ tunc habebat, ipse vero Elector permaneret: ideo bellum continuato furore protrahebatur, Cæsarque Ernesto Regalium diploma trans mittebat.

Hæc dum interim agebantur, Casimirus intellecta Ludovici Palatini Septemviri fratris sui morte statim scriptum promulgabat, quo necessitatem domum redeundi sibi impositam ostendebat, numeratisque militi aliquot mensium stipendiis protinus se in viam dabat, acceleratoque itinere decima quarta Octobris Heidelbergam

G 5

venit,

Sæcul. XVI venit, ut Friderici Nepotis sui nonnisi
A C. 1583 novem annorum pueri tutelam in se
 fusciperet.

§. LIV.

*Infaustus exitus Gebhardi olim Ar-
 chiepiscopi.*

*Spond. hoc
 ann. n. 8.
 Sanmarth.
 de Archiep.
 fol.*

Hujus Principis discessu Gebhardi
 Truchsesii factio penitus dissipaba-
 tur, hacque opportunitate usus Arem-
 bergius Comes Bonnonensem Urbem,
 unicum perfidi hujus Apostatæ præsi-
 dium, arctius cingere cæperat, & quam-
 vis hic aliquamdiu resistere moliretur,
 tandem capta urbe in Belgium auffu-
 gere compellitur ad Arausionensem
 Principem, sub cujus vexillis anno
 Christi millesimo quingentesimo octoge-
 simo sexto suas copias in aciem eduxit,
 atque anno sequenti Bonnam recupe-
 ravit, quam tamen Urbem rursus anno
 Domini millesimo quingentesimo octo-
 gesimo octavo, Rhimbergum vero anno
 sequenti amisit, quapropter unacum
 pellice sua ad rus concedere coactus ibi-
 dem reliquos vitæ suæ dies tanquam
 ignobilis homo inter assidui tædii mi-
 serias lanquescens traducebat, donec
 tandem anno millesimo sexcentesimo
 primo infelicem animam suam exhal-
 laret.

§. LV.

§. LV.

Sæcul. XVI.

A. C. 1583.

*Gebhardus Decanatu Argentinenfi
privatus.*

Anno reparatæ salutis millesim o quin- *Thuan. l. 79.*
 gentesimo octogesimo quarto novum
 belli incendium ardere cæpit ob Ar-
 gentinensem Decanatum, quem Geb-
 hardus suo Electoratu, ac Colonienfi
 Archiepiscopatu amotus adhucdum pos-
 fidebat; quippe cum Fridericus Saxo
 Lauenburgicus se ad Electoralem digni-
 tatem haud fuisse promotum indigna-
 retur, Gebhardo dignitate septemvi-
 rali exuto, etiam eum Decani officio,
 quod adhuc in Argentinenfi Metropoli-
 tana Ecclesia obtinebat, spoliare nite-
 batur: hanc obrem Argentinam con-
 tendit, ac Gebhardo subrogari petit,
 obtinetque prævalente plurium Princi-
 pum sollicitatione, quamvis Ernestus
 Mansfeldius, alique Canonici Augu-
 stanæ Confessioni addicti vehementer
 reclamarent: unde hi, cum se pariter
 unacum suo Decano brevi exauctorari
 vererentur, ultionem parare unice in-
 tenti erant, ac Senatus auctoritate freti,
 cum pensiones sibi debitas denegari
 caussarentur, publicas Collegii ædes
 adhibito notario, & testibus adibant,
 ubi iis referatis de frumento in iis re-
 condito, sibi ipsis, quod deberi aiebant,
 solvunt,

Sæcul. XVI.**A. C. 1583.**

solvunt, ablata annonæ parte, quam ibidem repererant: verum Canonici Catholicam fidem professi de horum temeritate graviter querebantur, hoc autem negotio ad Senatum delato res ad Joannem Manderscheidum tunc Argentinensem Episcopum devolvebatur, qui ab initio causæ cognitionem recusabat: postea vero a convocatis ditionis suæ ordinibus petebat, ut partes suas interponerent, & delegatos mitterent, qui cum suis, & Senatus delegatis de ratione dissidii componendi conferrent: verum Senatus, ne iudicium approbare videretur, conditionem recusabat: insuper Nobilitas in iudicium consentire, ac delegatos mittere noluit: Senatus autem, qui se hoc facto quasi in ordinem cogi videbat, mox ad decem civitates Imperiales vicinas mittit, & Alsatiæ nobilitatem in urbem vocat, concilioque habito de rationibus consultat, quibus obviam Pontificiorum Tyrannidi, ut aiebant, si bellum molirentur, iri posset. Attamen nemine rem efficacius urgente Fridericus Argentinensem Decanatum tranquille possidere pergebat.

§. LVI.

Calendarium Gregorianum in Germania receptum.

Quam-

Quamvis Cæsar ob rationes nuper al-
latas ut Calendarium Gregoria-
num in Germania reciperetur, hucus-
que impetrare non posset, tandem hoc
anno millesimo quingentesimo octogesi-
mo tertio votis damnatus illud ab om-
nibus Catholicis acceptari præcepit,
ac primo quidem neo-electus Colonien-
sis Archiepiscopus hoc negotium, cui
ob belli tumultus hucusque vacare
haud poterat, ineunte Menſe Novem-
bri ad exitum deducebat, post diem
secundam ejusdem Menſis ſtatim de-
cem dies auſſerens, adeo, ut præfata
die jam duodecima, altera autem die
numeraretur decima tertia Novembris,
qua feſtum S. Martini celebrabatur:
poſtea Erneſtus Leodium contendit, ubi
Trevirenſem ſumma magnificentia ex-
cepit, atque ab eo ceremoniis, ac ritu
recepto in Septemvirum Sacramento
ſolemni initiatus eſt, nec multo poſt
Rotenburghi ad Tuberum (*) conventus
cele-

(*) Haud diſſimulanda eſt hallucinatio Con-
tinuatoris, qui in Rotenburghenſi colloquio de
Calendario actum eſſe refert, cum tamen ibi-
dem nonniſi de pace Religionis, & Reipublicæ
in Imperio conſtituenda, & de componendo
Colonienſium diſſidio actum eſſet: tumultus
vero circa Calendarium a Proteſtantibus non
Rotenburghi, ſed Auguſtæ ſuſcitati fuerunt:
vide Thuan. l. 79. mihi fol. 181, & 182.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

celebratur, ubi a Cæsaris, & Septemviro-
rum, necnon Ludovici Wirten-
bergici Ducis Oratoribus de novo Ca-
lendario agebatur, ubi post acres utrin-
que contentiones res ad arma spectare
videbatur, sed tandem Ducis Wittem-
bergici vicini, atque Augustanis fœde-
rati, necnon Ulmenfis Senatus Legati
intercessere, eorumque ope ita res com-
posita est, ut abolita utrinque præteri-
torum memoria, & salva Religionis pace
Calendarium ab utraque parte ad vi-
tanda commercii publici incommoda
reciperetur: ne vero exinde præjudi-
cium causæ Protestantium fieret, lice-
bat eorum Pastoribus ex suggestu so-
lemnem protestationem prælegere, quod
in Evangelii doctrina, quam hætenus
professi essent, nihil propterea mutare
vellent, aut porro mutaturi essent, nec,
ut Pontifici Romano, sed ut Cæsareæ
Majestati, & civili Magistratui obtem-
perarent, Calendarium se cum aliis civi-
bus in eadem urbe servaturos esse te-
stabantur.

§. LVII.

Singularis Franciæ Regis pietas.

Thuan. l. 79.
Spond. n. 10.
Journal de
Henrici III.
t. I. p. 59.

Ceterum Henricus III. Galliarum Rex
hoc item anno insolita suæ pietatis
exercitia aucto fervore prosequabatur,
ut apparenti hac Religionis specie sub-
ditorum

ditorum venerationem sibi conciliaret: hanc in rem Parisiis Flagellantium Sodalitatem instituit, ipseque istorum conventui unacum omnibus Nobilibus interfuit: primam vero supplicationem die vigesima quinta Martii in festo Beatae Virginis annuntiatae celebravit: cum vero quidam celebris Theologus nomine Petrus Poncetius ex suggestu adversus hæc pietatis studia liberius declamaret, atque in eos tanquam Hypocritas, qui sub pietatis larva vitia sua velare satagerent, vehementius insurgeret, exilio multatus Melodunum ad Abbatiam sancti Petri, ubi professus erat, relegatus est: præterea ea nocte, quæ Parasceves diem præcedebat, seu septima Aprilis eadem supplicatio accensis facibus denuo instituta est, cui etiam Rex interfuit, ac nonnulli ex carissimis Regis clientibus sese flagris cruentabant, ubi Georgius Joyousa Sandzierus Annæi Joyousæ Frater, cum nudipes incederet, morbum contraxit, quo etiam mortuus est.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

§. LVIII.

Rosarii libri in Guisiorum favorem scripti.

Sub idem ferme tempus Franciscus Rosarius Tullensis Archidiaconus jussu Regis in eadem urbe comprehendebatur,

*Journal. l.c.
pag. 62.*

Sæcul. XVI. A C. 1583. debatur, atque ad carceres, quos *Bar-*
stallam vocant, abducebatur, occasione
 quæsitâ ex quodam libro, quem sub
 hoc titulo: *Tomi septem stemmatum Lo-*
tharingicæ, & Barri Ducum evulgasse
 credebatur: igitur hic idem accusaba-
 tur, quod hoc opus non modo plures
 Lotharingiis prærogativas contra hi-
 storiam veritatem tribueret, sed etiam
 non pauca dignitati regie contraria
 exhiberet: eapropter die vigesima sexta
 Augusti in Luparæ Palatio præsentibus
 Carolo Lotharingio Duce, Guisio, &
 Cenomanensi Ducibus, ac Guesta Regii
 Senatus Præsides, aliisque in pleno con-
 fessu comparere jussus in genua procum-
 bebat, ac sese contra regiam suam Ma-
 jestatem plura scripsisse fassus, delicti
 sui veniam sibi indulgeri efflagitabat:
 deprecante autem pro ipso Regina Ma-
 tre Rex poenam remisit, lacerato dun-
 taxat ipsius Auctoris tum præsentis
 libro, quin tamen ea res adhibitis juris
 solemnitatibus fieret, ut Lotharingicæ
 familiæ nomini parceretur: nihilomi-
 nus Rex Pontio Thiardo Bissio postea
 Cabillonensi Episcopo negotium dede-
 rat, ut alium confutaret libellum, in
 quo Lotharingii Duces a Carolo Duce,
 Rex vero a Carolovingis ortum ducere
 dicebatur, pluraque indigna contra
 Capeti genus, quod in Gallis ultra sex-
 centos

centos retro annos regnabat, propone-
bantur.

Sæcul. XVI.
A. C. 1583.

§. LIX.

*Procerum Conventus in oppido sancti
Germani in Laja habitus*

Mense Septembri Galliarum Rex Re-
gni Principum comitia ad oppi-
dum sancti Germani in Laja indixit,
ad quæ Principes, Regni Proceres,
sanctiorisque Senatus Consilarii, ac
Parisiensis Curiae Deputati jussu Regis
convenerant: porro dato sessionibus
initio Delegati in tres distribuebantur
classes, quibus regii Sanguinis Prin-
cipes præerant, qui omnes articulos
ad certa capita redigerent, tam pro
sacro ordine, & nobilitate reformanda
quam pro administranda justitia, &
civili administratione, atque ærario rite
disponendo, adeo, ut hæc capita post
ordinum decretum legis vim haberent:
Præsides vero sententiam suam scripto
comprehensam ad Regem deferrent:
igitur November totus, ac sequens men-
sis usque ad exitum anni his delibera-
tionibus insumptus est, ubi præprimis
propositum, ut non officia vœnum daren-
tur, pænæ autem statuerentur in eos,
qui nova tributa imponerent, novam-
que officiorum creationem fuggerent,
ac insuper a regio Senatu illi, qui regii
Hæra-

Thuan. l. 78.

Hist. Eccles. Tom. L.

H

æra-

Sæcul XVI.
A.C. 1583.

ærarum partem sibi vendicant, ejicerentur, atque eorum vexationes prohiberentur: porro Clerus Gallicanus electionum jura revocari, ac Tridentinam Synodum recipi postulabat: ubi vero in deliberationem fuerat adductum, quod Rex, regiive magistratus officio suo defungentes ratione muneris sui non possent diris devoveri, nec ab Ecclesiæ communione segregari, ac liceret etiam Regi prohibere, ne anathematis hujusmodi diplomata contra Episcopos, aut Magistratus regiones decreta intra Regnum executioni demandentur. Verum Præsules cum conscientiae scrupulis angerentur, veriti, ne per propositionem adeo generalem legitima Ecclesiæ potestas læderetur, hinc quo minus super eo capite sententiam suam edicerent, sese excusarunt.

§. LX.

Rhemenſe Concilium a Guisio Cardinale celebratum.

Labbe Coll.
Cont. t. 15.
pag. 84.

Hoc anno Mense Majo Guisius Cardinalis Rhemis Concilium provinciale celebrabat. cui Sueffionensis, Laudunensis, Bellovacensis, Catalaunensis, Noviodunensis, & Ambianensis Episcopi unacum Vicario Generali Sylvanectensis Antistitis tum præpediti intererant. Plura ibidem promulgabantur

Sæcul XVI.
A.C 1583.

tur decreta, & statuta de Sacramento-
rum administratione, necnon de mo-
ribus, & Ecclesiasticorum Officiis, quæ
a Gregorio XIII. per diploma Apostoli-
cum die trigesima Julii Anno post Chri-
stum natum millesimo quingentesimo
octogesimo quarto fuere approbata.
Porro post fidei professionem ibidem
præscriptam agebatur. I. De cultu
Divino. II. De Breviario, Missali, Ri-
tualis, seu de Manuali III. De die-
bus festis. IV. De sortilegiis, & aliis
Christianæ pietati contrariis. V. De
Sacramentis. VI. De Baptismo. VII.
De confirmatione. VIII. De Pœniten-
tia. IX. De Eucharistia. X. De Or-
dine. XI. De Matrimonio. XII. De
reformatione Matrimonii juxta decre-
tum Concilii Tridentini in Sess.
vigesima quarta. XIII. De extrema
Unctione. XIV. De Sepulturis. XV.
De Seminariis. XVI. De Clericis in
genere. XVII. De Regularibus, &
eorum Monasteriis. XVIII. De cura-
tis. XIX. De Capitulis, & Canonicis.
XX. De Episcopis. XXI. De Simo-
niacis, & Fiduciariis. XXII. De fe-
nore. XXIII. De jurisdictione. XXIV.
De visitatione. XXV. De Synodo
Diæcesana, ac denique de Synodo
Provinciali.

H 2

Cuncta

Sæcul. XVI.

A.C. 1583.

Cuncta hæc capita in quinque congregationibus fuere discussa, quibus absolutis Synodo finis imponebatur, divulgatis illius actis.

§. LXI.

*Synodus Burdegalensis.**Labb. p. 945.*

Eodem anno Antonius Prævotius Sanctus Burdegalensis Archiepiscopus in sua Metropoli aliud habebat Concilium, in quo statuta Rhemensis Concilii decretis propemodum similia sanciebantur: præcipue vero ibidem agebatur de Pastorum residentia, Verbi Divini prædicatione, necnon de debito omnium ad beneficia curata promovendorum examine, ac de Scholis, & Hospitalibus: præterea leges, & statuta condebantur pro Burdegalensis Provinciæ Seminariis, eorumque Rectoribus, atque Alumnis: porro hæc decreta ex mandato Archiepiscopi promulgata pariter Pontificio diplomate die tertia Decembris fuere approbata, quam in rem Cardinalis sancti Sixti, qui Gregorii XIII. Nepos erat, datis ad Archiepiscopum literis eidem prosperum Concilii sui successum gratulabatur, eumque certiore redderat, quod omnes Cardinales illius acta approbassent, adjectis tamen quibusdam mutationibus, quas ad Archiepiscopum eadem occasio-

occasione trans mittebat. Data erat Sæcul. XVI.
A.C. 1583.
hujus Cardinalis epistola die decima
nona Decembris.

§. LXII.

*Synodus Turonensis Andegavum
translata.*

Tertium Provinciale Concilium pari- Labb.
p. 1002.
ter hoc anno Turonii celebratum
est, cui Simon a Maille præfatæ Urbis
Archiepiscopus præerat, præsentibus
Guilielmo Ruzeo Andegavenfi, Philip-
po Beco Nanatenfi, Nicolao Angelerio
Briocensi, Aimero Hennequino Rhe-
donensi, Carolo Liscoeto Corisopotano
Episcopis Suffraganeis: equidem etiam
Dolensis Episcopus intererat, discessit
tamen ante Synodi exitum, Procura-
torem suum relinquens: insuper Vene-
tensis Episcopus Concilio ad finem ver-
gente abiit: Macloviensis autem, &
Cenomanensis nonnisi suos Vicarios
Generales ablegabant, cum vero eo
tempore Treconensis Ecclesia Episcopo
careret, Capitulum suos Oratores de-
cernebat: igitur huic Concilio Turonii
Mense Septembri initium datur, ubi
cum cuncti congregati essent, regno
prosperitatem, suoque Principi incolu-
mitatem præcabantur, simulque libel-
lus Regi porrigendus prælegebatur,
quo supplicatum, ut in suo Regno

H 3

Triden-

Sæcul. XV.
A.C. 1583.

Tridentinum Concilium promulgaretur: insuper recitabatur etiam epistola ad Papam transmittenda, eo fine, ut quibusdam abusibus circa beneficia tollendis operam suam impendere vellet. Postea de opportunis fidem conservandi mediis agebatur, concepta fidei professionis formula, cui cuncta capitula, & beneficiati subscribere jubebantur; præterea Synodus quædam contra Simoniam, & fiduciariam, ut vocant, beneficiorum collationem decernebat, atque ad eradicandum hoc malum quædam præscribebat media, hanc in rem innovans Pii IV. Bullam die vigesima tertia Junii Anno a partu Virginis millesimo quingentesimo sexagesimo nono editam, interim hæc adhuc adjungebantur: *monemus Confessarios, ut simoniacæ, & confidentiæ reos, non absolutos, ad Sedem Apostolicam, juxta prædictam bullam, donec aliter sua Sanctitas decreverit, absolvendos remittant.*

Cum autem grassante pestis violentia haud temere timeretur, ne Turenensis aer admodum nocivus esset, hinc Præsules, ceterique hujus Synodi Ecclesiastici relictæ hac urbe suos cœtus Andegavi prosequiebantur, ubi etiam circa varia magni momenti argumenta plures sanctiones oppido proficuas condere pergebant, ac primo quidem agebant

bant de Baptismo, ejusque ritibus, nec non de Patrini, & Matrinæ selectu, simulque hoc Sacramentum etiam sub conditione iterari prohibuerunt, si illud collatum fuit ab hæreticis, qui debitam materiam, formam, atque intentionem adhibuerunt. Dein actum est de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ, Matrimonio, Ordine, festorum celebratione, sanctarum Reliquiarum, & Imaginum cultu: præterea fufius proponebantur ea, quæ tam Clericorum, quam populi correctionem, ac disciplinam Ecclesiasticam respiciunt, ubi Episcoporum, Capitulorum, dignitatum, & Canonicorum, Parochorum, Sacerdotum, ceterorumque Clericorum, Laicorum, Monachorum, & Monialium officia præscribuntur: præcipue vero interdicitur, ne quis Monachorum de cetero barbam gestare, aut comam nutrire præsumat, sed omnes coronam magnam in capite habeant, & barbam radant: insuper carni-um esus omnibus Monachis singulis diebus Mercurii, nec non Adventus tempore tam in Monasterio, quam extra illud interdicebatur: nec minus in eadem Synodo prohibebatur, ne in Monialium monasteriis Abbatissæ, sive Priorissæ, aut aliæ, quocunque nomine appellantur, minores quadraginta sal-

Sæcul. XVI
A.C. 1583.

tem annis eligantur, quæque in vitæ honestæ laude vixerint octo annis saltem, postquam Religionem professæ fuerunt. Denique examinavit Synodus ea, quæ concernunt sepulturas, jurisdictionem ecclesiasticam, visitationem, bonorum ecclesiasticorum conservationem, eorumque alienationem, Seminaria, Scholas, & Universitates: porro cuncta hæc statuta a Gregorio XIII. Papa Romæ edito diplomate die octava Octobris anno sequenti millesimo quingentesimo octogesimo quarto fuere confirmata, Regisque auctoritate promulgata.

§. LXIII.

Renati Biragi Franciæ Cancellarii obitus.

*Thuan. l. 78.
Ciac. t. 4.
pag. 57.
Journal.
l. 6. p. 66.*

Hoc item anno Renatus Biragus Franciæ Cancellarius, ac Cardinalis naturæ debitum solvit. Natus is erat ex illustri Mediolanensium Familia in nuperis Italiæ bellis semper Franciæ addicta, Patremque habuit Renatum Galeatium Biragum olim Mediolanensis Ducis Oratorem apud Cæsarem, Matrem vero Theodoram Trivultiam Franciæ Marescalli nomine Trivultii Filiam. Porro Renatus in Franciam deductus jurisprudentiæ laurea ibidem decoratus fuit, & regnantibus Francisco I.

Hen-

Henrico II. Carolo IX. & Henrico III. Sæcul. XVI.
A.C. 1583.
 maximi momenti negotia pertractabat,
 ac primo Parisiensis Senatus Consilia-
 rius, postea libellorum supplicum Ma-
 gister, atque eo tempore, quo Galli
 Pedemontium occupaverant, Taurinen-
 sis Curiae Præses, demumque Cancel-
 larius renuntiabatur: postea Valentiae
 Balbianæ ex nobili prosapia Matronæ
 desponsatus plures ex ea liberos susce-
 pit, quibus tamen præmatura morte
 ereptis nonnisi unicam filiam nomine
 Franciscam, quæ Joanni Lavalio Nes-
 lensi Marchioni nupta erat, vita super-
 stitem habebat, mortua autem conju-
 ge sua sacræ militiæ nomen dabat Re-
 natus, Regisque Christianissimi, & de-
 mum augustissimi Cæsaris Orator ad Tri-
 dentinam Synodum decernebatur, inde
 vero reversus cum Alphonsus Vercel-
 lensis supremus Catharinæ Medicææ
 Eleemosynarius vivis eriperetur, Lute-
 venis Episcopus, cedente autem Joan-
 ne Morvillerio Aurelianensi Præsule
 regii Sigilli Custos nominabatur: de-
 mum vero mortuo Hospitalio Cancel-
 larii dignitatem anno Christi millesimo
 quingentesimo septuagesimo tertio ob-
 tinuit, atque ad Henrici III. preces,
 postquam ob grave senium Sigilli regii
 custodiam abdicaverat, anno Salutis
 nostræ millesimo quingentesimo septua-
 gesimo

Sæcul. XVI. gesimo octavo Cardinalium Collegio
A.C. 1583. adscriptus est, ac paulopost cum Rex
 prima vice Equites crearet, ipse Ordinis sancti Spiritus Commendator nominabatur.

Tandem Parisiis hic Cardinalis die vigesima quarta Novembris, ætatis suæ anno circiter septuagesimo octavo decessit in sui Prioratus monasterio ad sanctam Catharinam de valle Scholarium, quas ædes ipse prorsus magnifice extrui curabat, ut ibidem monumentum suum ponere posset. Corpus ejus lecto magnifice instructo imponebatur, atque in capite mitram gestans penes pedes rubrum galerum una ex parte, ex altera vero poenitentiae habitum unicum fune, flagello, & rosario adjectum habebat, hocque apparatu per octo dies ad populi satisfactionem exponebatur. Ceterum Vir erat generosus, ac prudens, ingenio candido, & liberali præditus, cum vero exterus esset, & parum juris Gallici gnarus, ideo minus tanto Magistratu dignus habitus est: cum tamen quavis alia maxima dignitate, sive fides, sive prudentia, & rerum aliarum usus spectetur, esset dignissimus. Ceterum quamvis tot Regibus sua præstitisset obsequia, nihilominus pauper obibat: nullatenus enim erat ambitiosus, magis pro suis amicis, ac familia-

miliaribus, quam pro semetipso sollicitus: eapropter paucis ante obitum suum diebus dicere solebat: „mrior „tanquam Cardinalis sine titulo, Presbyter sine beneficio, & Cancellarius „absque Sigillo: „ obtinebat tamen Abbatiam sancti Petri Senonensem, & Flaviacensem, ac Longo-pontensem, præter Suvignensem Prioratum.

Feria tertia die sexta Decembris Corpus ejus a Confratribus Sodalitatis regie Pœnitentium, cujus etiam Sodalis erat hic Cancellarius, deferebatur, atque in Sacello Ecclesiæ ad Sanctam Catharinam sepeliebatur, ubi ipse pariter Valentia Balbianæ uxori suæ monumentum posuerat: Cancellarius vero Chivernius eidem mausoleum erigi curavit, quod hodie dum visitur: porro eidem magna pompa parentatum est, nam ipsi Guisii, & Bourbonii Principes, amplissimusque Ordo Senatorius una cum reliquis Urbis Ordinibus, & Universitate Parisiensi funus comitabantur: insuper ipse etiam Rex unacum Espernonio Duce Pœnitentium vestes indutus exequiis interesse voluit: Reginaldus vero de Beune Bituricensis Episcopus defuncti merita oratione funebri deprædicabat.

§. LXIV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

§. LXIV.

Fulvii Cornei Cardinalis mors.

Ciacon. t. 3. pag 769.
Aubery vie des Cardin.
Vist. & Ughel in add. ad Ciacon.
Præter Biragum Cardinalem Roma hoc anno trium aliorum Cardinalium jacturam deplorabat, quorum primus erat Fulvius Corneus, seu de Cornia, vulgo dictus Cardinalis Perusinus, quia hac in urbe ex Sorore Julii III. Papæ natus erat. Hic ab adolescentia Melitensem equestrem Ordinem professus, Julio III. Patruo suo non magis necessitudine sanguinis, quam suavissimis moribus, ac virtutibus charus erat, hinc ab eo statim in Pontificatus initio, die scilicet quinta Maji anno salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo primo ex Archipresbytero Perusinae Ecclesiæ Episcopus primo ejusdem Urbis, ac demum Presbyter Cardinalis titulo S. Mariæ in via, seu ut alii scribunt, S. Marcelli renuntiatus est, postea autem Piceni legatione insignitus insuper regendis Ecclesiæ rebus sæpissime admovebatur: Florentiam deinde ab eodem Julio III. mittebatur ad Cosmam Medicæum Hetruriæ Ducem, ut ibidem de rebus Senensibus, & Montis Ilcini deliberaret: dein Spoletinam Ecclesiam, dimissa Perusina regendam suscepit, sed illius possessione a Paulo IV. deinde spoliatus est: hic enim cum Hispanis

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

spanis diffidia fovens Corneorum fami-
liam vexabat, occupatisque eorum bo-
nis Perusinum Cardinalem comprehendi
jusserat, qui tamen suam libertatem
sexaginta aureorum millium pretio re-
demit. Ex his adversis casibus tanto-
pere mundi vanitatem fastidire cœpe-
rat, ut in solitudine tranquillitatem
quæreretur, & unice proximum suum be-
neficiis cumulare intentus esset, hinc
præprimis anno Christi millesimo quin-
gentesimo quinquagesimo primo in Urbe
Perulina Societatis Jesu Collegium ex-
trui curavit, Romanum vero augere
studuit: quoniam vero premente ad-
versa fortuna magnam suorum bono-
rum partem amiserat, ut ea, quæ ipsi
deessent, supplere valeret, ipse elee-
mosynas collegit. Tandem Romæ fe-
ria secunda annum agens sextum supra
sexagesimum, die undecima Martii an-
ni millesimi quingentesimi octogesimi
tertii supremo defungitur die, & in Ec-
clesia S. Petri de Monte aureo apud Mi-
nores observantes in Antonii Cardina-
lis Montani Sacello sepelitur.

Porro cum Perusinæ Ecclesiæ præ-
esset, juxta Concilii Tridentini decre-
ta Cleri Perusini mores castigabat, Ca-
thedralemque Ecclesiam exornans, Se-
minarium Clericorum erigendum cu-
rabat, Moniales vero intra clausuram
conti-

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

continuit, aliaque multa perfecit, quæ pietatem promovere posse viderentur: insuper idem comitiis Pontificiis, quæ ipso vivente peracta sunt, semper interfuit, illis scilicet, in quibus renunciati fuerunt Romani Pontifices Marcellus II., Paulus IV., Pius IV., Pius V., & Gregorius XIII. sub cujus Pontificatu anno nono e vita migravit.

§. LXV.

Cardinalis Maffæi fata.

Ciacon. l. c.
pag. 1038.
Ughel ad
Ciacon. &

Alter erat Marcus Antonius Maffæus nobilis Romanus Hieronymi Filius, & Bernardini Cardinalis, atque Achillis in Purpuratorum Senatu Advocati Frater. Hic Romæ die trigesima prima Mensis Augusti Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo vigesimo primo natus summa industria jurisprudentiæ vacabat, atque in hac scientia eximium sibi nomen comparabat: unde a Paulo III. Consistorialis Advocatus, postea vero Canonicus ad sanctum Joannem in Laterano, ac denique mortuo Achille Fratre suo Ecclesiæ Vaticanæ Canonicus renunciabatur: porro paulo post alteri Fratri suo in Theatino Archiepiscopatu in Neapolis Regno successerat: demum reparandis Cardinalium titulis, necnon Urbis ædificiis ruinæ proximis a Pio IV. præficiebatur,

tur, ac demum a Pio V. illius Succes-
fore Sedis Apostolicæ Nuntius in Po-
Ioniam decernebatur: inde vero redux
Romanæ Urbis Vicarius, postea Data-
rius, atque anno Christi millesimo quin-
gentesimo septuagesimo Cardinalis no-
minabatur, ubi mortuo Ursino Cardi-
nale a Gregorio XIII. signandis literis
Apostolicis præponebatur: ast eo ipso
tempore, quo per crebra obsequia sese
de Ecclesia optime meritum reddebat,
Romæ die vigesima prima Novembris
hoc anno Domini millesimo quingen-
tesimo octogesimo tertio mortis invidia,
postquam sexagesimum primum ætatis
suæ annum exegerat, vivis ereptus
est, corpusque ejus absque ulla pompa
in Fratrum Prædicatorum Ecclesia fan-
ctæ Mariæ supra Minervam in Sacello
sancti Sebastiani prope Bernardini Car-
dinalis Fratris sui monumentum terræ
mandatum est.

§. LXVI.

Cardinalis Delphinus mortuus.

Tertius erat Zacharias Delphinus, Ve-
netus Andreæ Filius die vigesima
nona Maji anno restauratæ salutis mil-
lesimo quingentesimo vigesimo septimo
natus, qui percurso studiorum stadio
in Patavina Universitate tantos in scien-
tiis progressus fecerat, ut a Julio III.
Proto-

Sæcul. XVI.
A C. 1583.

Sæcul XVI

A.C 1583.

Protonotarius Apostolicus, a Paulo autem quarto Pharenfis Episcopus crearetur, ab eodem Papa Sedis Apostolicæ Nuntius in Germaniam ad Ferdinandum ablegatus: postea Pio IV. ad divi Petri Cathedram evecto unacum Commendono tum Zacynthi Episcopo ad Protestantes Germaniæ Principes decernebatur, ut eos de continuata Tridenti Synodo certiores redderet, illosque eo venire rogaret, aut saltem ad transmittendos Deputatos suos induceret, qua dignitate insignis Naumburgensi Conventui intererat, ubi Sedis Apostolicæ jura tam strenue defendebat, ut a summo Pontifice in studii sui præmium purpura romana, licet absens, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto Mense Martio decoraretur, ac Jaurinensem in Hungaria Episcopatum obtineret. Obiit is sub Gregorii XIII. Pontificatu die decima nona Decembris Anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo tertio, ætatis vero suæ nonnisi quinquagesimo septimo, sepeliebaturque Romæ exigua pompa in templo sanctæ Mariæ supra Minervam haud procul a tumultu Moroni Cardinalis.

§. LXVII.

§. LXVII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1583.

*Octodecim Cardinales a Gregorio
XIII. creati.*

Tribus hisce Cardinalibus plures alii *Ciacou. t. 4. pag. 70.*
subrogabantur Purpurati, quippe
Gregorius XIII. Papa vacantes sedes
reparare intentus feria secunda die duo-
decima Decembris hoc anno octodecim
Prælatos sacra purpura decorabat, quos
inter primus erat Joannes Antonius
Fachinettus patria Bononiensis, Epi-
scopus Neocastrensis, Patriarcha Jero-
solymitanus, Presbyter Cardinalis ti-
tuli quatuor sanctorum Coronatorum,
ac postea Papa sub nomine Innocentii X.
II. Joannes Baptista Castaneus, Roma-
nus, Rossanensis Archiepiscopus, Pres-
byter tituli sancti Marcelli, ac dein
Papa sub nomine Urbani VII. III. Ale-
xander Medicæus, Pistoriensis Episco-
pus, postea Florentinus Archipræsul,
Presbyter Cardinalis tit. sanctorum
Joannis, & Pauli, Legatus in Fran-
cia, & demum in Papam electus sub
nomine Leonis XI. IV. Rodericus de
Castro ex Lemorum Comitibus ortus,
Hispanus, primo Zamorensis, postea
Conchenfis Episcopus, tandem Hispa-
lensis Archipræsul, Presbyter Cardi-
nalis tit. sanctorum duodecim Aposto-
lorum. V. Carolus Borbonius Vin-
Hist. Eccles. Tom. I. I doci-

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

docinensis, natione Gallus, Rothomagensis Archiepiscopus, Commendator Ordinis sancti Spiritus, qui tamen nulum titulum adoptabat. VI. Michael a Turre ex Comitibus Vallis - Assinæ, patria Utinensis, Cenetensis Episcopus, pariter absque titulo. VII. Julius Cananius patria Ferrariensis, Adriensis primo, postea Mutinensis Episcopus, ac demum Presbyter Cardinalis tit. sancti Eusebii, dein sanctæ Anastasiæ. VIII. Nicolaus Sfondratus Mediolanensis, Episcopus Cremonensis, Presbyter tit. sanctæ Cæciliæ, qui postea ad Pontificatum euectus Gregorius XIV. nominabatur. IX. Antonius Maria Salviatus, Romanus, Episcopus S. Populi, Nuntius in Galliis, Presbyter Cardinalis titulo sanctæ Mariæ in Aquiro. X. Franciscus Gioiosa, seu Jogosa, Narbounensis Archiepiscopus, postea Tolofanus, ac Rothomagensis, Presbyter Cardinalis tit. S. Sylvestri, & Divi Martini in Montibus, ac denique Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio, Episcopus Ostiensis. XI. Augustinus Valerius, Venetus, Veronensis Episcopus, Presbyter tit. sancti Marci. XII. Vincentius Laureus, seu de Lauro, Calaber Montis regalis Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. sanctæ Mariæ in via lata. XIII. Philippus Spinola, Genu-

Genuensis, Nolanus Episcopus, Presbyter titulo sanctæ Sabinæ. XIV. Albertus Bolognnetus, Bononiensis, Mafæ Episcopus, qui titulo caruit. XV. Matthæus Contrarellus, in Francianatus, Papæ Datarius, Presbyter Cardinalis tit. sancti Stephani in monte Cælio. XVI. Georgius Radzivilius, Polonus, Vilnensis Episcopi Coadjutor, ac Cracoviensis Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. sancti Sixti. XVII. Scipio Lancellottus, Romanus, itidem Presbyter tit. sancti Simeonis. XVIII. Simeon de Tagliavia de Arrogonia Terrænovæ Ducis Filius, patria Siculus, Cardinalis Diaconus tit. sancti Georgii in Valabro, postea Portuensis Episcopus.

§. LXVIII.

Joannis Maldonati Jesuitæ fata.

Prioris Mensis Januarii die sexta Maldonatus Jesuita extremum clausurat diem. Is illo ævo Philosophicis, ac Theologicis disciplinis excultus semper pietate, animique candore præfulgebatur, ac jam dudum scientias publice tradebat, priusquam Romæ anno restauratæ Salutis millesimo quingentesimo sexagesimo secundo Societatis institutum amplecteretur, porro in Societatis Collegio cum magna laude versatus, a suis Superioribus Parisios mittebatur.

Possev. ap. par. Ale. gamb. de Script. Soc. Nicol. Ant. Bibl. script. Hispan.

Sæcul. XVI. A. C. 1583. tebatur, ibidemque tam Philosophiam quam Theologiam ultra decem annos tradebat, cum tanto Auditorum concursu, ut ex remotissimis etiam Provinciis juvenes confluerent, imo etiam Protestantes, quos tamen acerrime impugnabat, turmatim ad ejus prælectiones accederent. Ceterum de adversis ejus casibus, quos in eadem Urbe experiebatur, jam alibi mentionem fecimus, qua tamen tempestate superato Maldonatus ad Bituricense Jesuitarum Collegium secessit, ubi vix vigesimum mensem transegerat suas lucubrationes expurgaturus, ultimamque admoturus manum, cum a Gregorio XIII. Papa Romam accersitus septuaginta Interpretum Bibliis concinnandis, ac postea prælo publico subjiciendis operam locare juberetur: verum hic morte præventus hoc opus perficere haud poterat, quippe die sexta Januarii Anno post Virginis partum millesimo quingentesimo octogesimo tertio nonnisi quinquaginta annos natus obiit, postquam primam lucem Cosæ-Reginæ oppido prope Lerenam in Estremadurenfi Provincia sito aspexerat.

§. LXIX.

Hujus Auctoris opera.

Maldonatus

Maldonati opera post ejus obitum typis prodierunt cura Patris Clementis de Puteo itidem Jesuitæ, qui Mussiponti anno post Christum natum millesimo quingentesimo nonagesimo sexto ediderat Maldonati commentarios in quatuor Evangelia, quodam usus exemplari, quod a supremo Societatis Præposito eidem submissum ex ipso Auctoris scripto Codice desumebatur. Hic

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Ribad. & Alegambe de Script. Soc. Genebrad. Chr. ann. 1583. Dupin Bibl. Script. pag. 436.

Commentarius postea iterato prælo donatus plurimi habetur: insuper ejusdem Commentarius in Jeremiam, Baruch, Ezechielem, & Daniele Prophetas anno a Christi Nativitate millesimo sexcentesimo nono Lugdunensibus, atque anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo undecimo Colonien- sibus literis excusus prodiit, prout & quædam explicatio in Psalmum centesimum nonum præter quamdam epistolam circa Colloquium Sedanense cum Ministris Calvinistis habitum: exstant præterea ejusdem Scriptoris disputationes Polemicæ, necnon liber de dæmonibus, nec desunt, qui eidem Auctori adscribunt summam casuum Conscientiæ, & controversias circa Sacramenta.

Præter hosce libros Maldonatus etiam elucubrabat commentarios in Psalmos, in Epistolam sancti Pauli ad Romanos, necnon Universam Theologiam

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Scholasticam præter quatuor tractatus de Constitutione Theologica, ritibus Missæ, indulgentiis, & Purgatorio: porro hi tractatus adhuc in scripto Codice in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani asservantur, Parisiis tamen anno Salvatoris nostræ millesimo sexcentesimo quadragesimo quarto typis vulgati fuere commentarii huic Auctori pariter adscripti in præcipuos veteris Testamenti libros, qui tamen ceterorum præstantiam non adæquant.

§. LXX.

Diffidia inter Anglos Ministros Puritanos, & Calvinistas, qui Parlamentarii vocantur.

Cambden
annal. Regn.
Elis.
Spond. hoc
ann. n. 15.

Hoc anno in Angliæ Regno furiosa exstitit altercatio inter Ministros Calvinistas Parlamentarios, & Calvinistas Puritanos, ubi tam hi, quam illi in probrosas injurias, ac dicteria contra Cantuariensem Archiepiscopum, antea Vigorniensem Antistitem in suis scriptis erumpebant: porro occasio ad id exinde nascebatur, quod juxta mandata Reginæ, quæ sibi supremi in Anglicana Ecclesia Capitis auctoritatem arrogabat, præfatus Præsul Puritanos obstringere contenderet, ut sua subscriptione profiterentur, quod sola hæc Regina supremam potestatem tam sacram,

cram, quam profanam in omnes suos subditos, cujuscunque conditionis forent, haberet: insuper eos compellere volebat, ut simul profiterentur, quod liber preces publicas, & modum administrandi Sacramenta continens, & alter de Episcopis, & Sacerdotibus ordinandis agens nihil verbo Dei contrarium contineret, ac propterea ambo ab omnibus accipiendi, atque observandi essent unacum Articulis Synodi Londinensis anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo auctoritate publicatis.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Præterea Robertus Brownus Northantonix in Anglia natus, ac Soutwariæ Ludimagister, a quo novi Sectatores Brownistæ dicti ortum trahunt, adversus hæc Reginæ mandata librum vulgabat, demonstrans, quod Ecclesia Anglicana cum Ecclesia Catholica nihil prorsus commune habeat: sub idem quoque tempus alius quidam Pædagogus nomine Richardus Harrisonus libro edito ostendebat, quod omnes spurixæ reformationis Ecclesiæ non quidem circa fidei dogmata, in quibus cum Hollandiæ, Germaniæ, aliarumque Regionum hæreticis conspirarent, sed circa regiminis normam adulteratæ sint: porro hic idem Auctor æque Presbyterianos, ac episcopale regimen dam-

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

nabat, existimans, quod nemo eorum Ecclesiæ sese aggregare valeat, cum hi omnes affirmarent, quod de conversione, & probitate eorum, ex quibus illorum Ecclesiæ conflantur, certi non essent, ac insuper illi tolerarent peccatores, quibuscum tamen juxta hunc Auctorem nullum commercium foret habendum: porro ex horum scriptis plura etiam pullulabant responsa, ac demum adeo vehemens disputatio, ut ex Puritanis nonnulli extremo afficerentur supplicio.

§. LXXI.

*Variae Constitutiones a Gregorio XIII.
Papa editæ.*

Bull. t. 2.
Const. 80.
Et seq. pag.
495.

Cum interea Romæ summus Pontifex certior fieret, haud leves corruptelas in Italia fuisse inventas ex eo, quod Abbatissæ, & monasteriorum Priorissæ ad dies vitæ suis fungerentur officiis, hinc Gregorius XIII. hoc anno die prima Januarii diploma edidit, quo præcepit, ut Abbatissæ, & Priorissæ nonnisi ad triennium eligerentur juxta suorum Ordinum Institutum, & sacri Concilii Tridentini decreta: hujus vero Constitutionis rationem in hac Bulla Pontifex sequentem affert, eo quod sperandum sit, *Abbatissas, & alias Præfectas triennes, scientes*

tes se lapso triennio suæ administrationis rationem esse reddituras, ac sperantes de beneficiis laudem promereri, pœnam vero, si male gesserint, metuentes, majori studio, ac diligentia regimen, & administrationem Monasteriorum sibi commissorum gesturas.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Verum hæc Constitutio duntaxat ad Italiam, & Siciliam restringebatur: alio autem diplomate die vigesima nona Aprilis evulgato ab eodem Pontifice innovatur excommunicatio, & anathema quorumcunque hæreticorum, necnon aliorum omnium, qui contentis in bulla *Cænæ Domini* contraveniunt.

In secundo hujus Constitutionis articulo Papa anathemate percellit omnes, qui ab ordinationibus, sententiis, seu mandatis tam ipsius Gregorii XIII. quam aliorum Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad universale futurum Concilium appellaverint, præterea eadem pœna condemnat eos, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit.

Tertia Bulla promulgabatur die vigesima nona Mensis Aprilis, ubi Ordinis Melitensis equitibus, qui ad Episcopatum promoventur, præcipitur, ut sua prædia, quæ *Commendæ* vocantur, aut alia prælati Ordinis beneficia dimittant, quapropter illis inhibitum, ne unacum suo Episcopatu ejusmodi præ-

Sæcul XVI.

A.C. 1583.

dia absque speciali Sedis Apostolicæ licentia retineant. Quartum diploma die vigesima quinta Junii editum agit *de electione, numero, & qualitatibus Magistrorum sacræ Theologiæ, de cetero in Provinciis Italiæ eligendorum ex ordine Fratrum Eremitarum S. Augustini.*

Ceterum Papa ad promulgandam hanc Constitutionem ideo permovebatur, quod multi ad hosce honores promoti propriis potius, quam communibus commodis servirent, seque ipsos publicis officiis, oneribus, & laboribus subtrahere satagentes, ad Magisterii, seu Magistri, sive Doctoris gradum properanter anhelarent, atque in suis monasteriis monasticam disciplinam negligerent. Denique quinta Constitutione die decima quinta Julii Papa declarat præcedendi ordinem inter ordines Medicantium, & inter Confraternitates Laicorum in processionibus.

Hanc in rem Pontifex ita asserit:
 „Nos considerantes controversias hujusmodi in Ecclesia, præsertim inter
 „religiosas personas, quæ relictis mundi vanitatibus famulatum, & votum
 „suum in humilitatis spiritu Domino,
 „& Deo nostro, qui se pro nobis usque
 „adeo humiliavit, ut formam servi acciperet, exhibere, & persolvere profitentur, non modicam illi præclaræ,
 „Deo-

„Deoque præcipue dilectæ virtuti, quæ
 „est humilitas, labem infundere, po-
 „puloque scandalum generare, ac pro-
 „pterea illas omni ratione submoven-
 „das, publicæque Religionis tranquil-
 „litati, ac ministrorum Ecclesiasticorum
 „reconciliationi, & mutuæ dilectioni
 „quamprimum consulendum esse rati,
 „ac supremam huic negotio manum
 „apponere volentes, necnon causas,
 „lites, seu controversias hujusmodi
 „ubilibet, & coram quibusvis Judici-
 „bus motas, & in quibusvis instantiis
 „indecisas pendentes ab eisdem judici-
 „bus harum seriem ad nos advocan-
 „tes, illasque penitus extinguentes, eis-
 „dem Fratribus Mendicantibus, ac
 „Confratribus super præmissis perpe-
 „tuum silentium imponimus.

§. LXXII.

*Synodus Limæ in Peruano Regno
 habita.*

Eodem anno Limæ, quæ in America
 Urbs, ac Peruani Regni Metropo-
 lis Archiepiscopali sede illustris est, Sy-
 nodus habebatur ab Alphonso Mogro-
 vejo Taurinensi Archiepiscopo, eaque
 ad revocandam Ecclesiæ disciplinam,
 morumque emendationem erat convo-
 cata, ex cujus actis elucet, quod ibi-
 dem quidam Theologiæ Professor in
 hac

Sæcul. XVI.
 A.C. 1583.

Joseph
 Acosta lib. 2.
 de noviss.
 cap. 2. &c.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583

hac regione maximi habitus, ac veluti oraculum adoratus damnatus fuerit, eoquod a quadam muliere, quæ a dæmone obsessa credebatur, seductus errores, ac specialia prorsus deliria divulgasset, affirmans. I. quod Deus ei familiarem Spiritum adjunxerit, a quo omnia, quæcunque vellet, edoceret, imo non raro cum ipso Domino Deo satis familiariter conferret. II. Delirabat, quod propterea brevi Rex, ac Papa nominandus, sacram vero Sedem Peruam translaturus esset. III. dictitabat, quod unionem Hypostaticam sibi a Deo oblatam recusasset. IV. se efficaciter pro Mundi redemptione destinatum, Christum vero duntaxat sufficienter electum venditabat. V. Somniabat, quod Status quoque Ecclesiæ penitus mutandus, & per alias, facilesque leges abrogandus foret, quarum ope Clericorum Cælibatus, Confessionisque necessitas abolerentur, Polygamia autem invehetur. Ceterum hic fanaticus tam pertinaciter suis erroribus insistebat, ut ab Inquisitione damnatus tandem vivus comburi promeruerit: porro adversus eundem hunc hæreticum Pater Acolta Jesuita editis libris pugnasse, atque hujus Limanensis Concilii acta descripsisse dicitur.

§. LXXIII.

§. LXXIII.

Cleri Gallicani comitia in oppido sancti Germani de Pratis.

Henricus III. Franciæ Rex cum rursus nova exactione ad exhausti sui ærarii reparationem a Clero suo ducta aureorum millia extorquere nitetur, hanc ob rem Clerus Gallicanus die vigesima nona Maji Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo quarto in oppido sancti Germani de Pratis comitia agere cogeatur. Intererant ibi Borbonius Cardinalis Archiepiscopus Rothomagensis, Guisius Cardinalis Rhemensis Archiepiscopus, Raynaldus Becnenfis Bituricensis Archiepiscopus, præter Calaguritanum Episcopum, & Bargum Lugdunensis Archiepiscopi Deputatum, pluresque alios Nobilium Oratores: in hoc igitur conventu de Regis postulato actum, decretumque est, ut ad Regis petita perdemisse eidem exponatur, quatenus cum suo Clero mitius ageret, cum hic aliunde frequentibus adeo tributis plus æquo oppressus esset.

§. LXXIV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

*Abregé des
affaires du
Clergé de
France t. I.
pag. 491.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. LXXIV.

Bituricensis Archiepiscopi oratio ad Regem.*Actes &
mem. du
Clerge Vi-
tre ann.*

10. 16. p. 40.

Igitur Bituricensis Archiepiscopus, cui Regem alloquendi munus erat demandatum, necnon Cardinales hanc in rem die decima tertia Junii in oppido sancti Mauri ad fossas, ubi tum Rex agebat, conveniunt, atque inter eos Archipræsul Regi hæc exponit: „Franciæ Clerus, qui non modo per tributa, ac decimas de beneficiis præter morem impositas, sed etiam continuas bonorum Ecclesiasticorum usurpationes aliunde ultra modum oppressus gemit, novas exactiones ferendo, impar est: viginti enim abhinc annis calamitates ad tantum crudelitatis cumulum excrevere, ut in Galliis nil nisi homicidia, ruinæ, sacrarumque ædium devastationes, usurpationes, prædiorum incendia, proventuum deprædationes, captivitates, aliæque violentiæ nunquam auditæ cernantur: insuper regia Majestas vestra nova sua exactione huic malorum cumulo adhucdum novum adjicit onus haud tolerandum, quantumvis ex centum viginti Diæcesibus ægre sexaginta numerari valeant, quæ ab his calamitatibus tam atrocibus exem-

ptæ

Sæcul. XVI.
A.C. 1584

„ptæ fuerunt, reliquis adeo crudeliter
„vexatis, ut ab ipsis etiam Turcis nobis
„spondere potuissemus, quod mitius,
„si hæc Provincias occupassent, illas
„habuissent; hi enim, si illis modera-
„tum, fixumque penditur tributum, sal-
„tem vitæ securitati, ac Religionis li-
„bertati cavent: verum in nostris Diæ-
„cesibus, præterquam quod violentis
„pecuniarum extorsionibus, ac bono-
„rum deprædationibus vexentur, in-
„super vita nostra in continuo versatur
„discrimine, atque ipsi etiam Religioni
„omnis libertas interdicitur: præterea
„etiam ultra mediam partem Ecclesia-
„rum bona fuere imminuta per aliena-
„tiones, quibus Regia sua Majestas pro-
„ventus, & prædia sibi vendicabat,
„adeo, ut intra viginti annorum spa-
„tium hæc alienationes ad plusquam
„vigies decies centena aureorum mil-
„lia ascendant: si ergo pecunia, quam
„sua Majestas sub quæsito Helvetiis sti-
„pendia numerandi obtentu postulat,
„adhuc Clero imponitur, tunc Eccle-
„siasticorum potissimi suis officiis cedere,
„victumque ostiatim emendicare cogen-
„tur: exinde vero Divinum Officium
„intermittetur, prout jam factum esse
„in plurimis locis cernitur non sine gra-
„vi totius populi offensione: haud equi-
„dem diffitemur, quod regnante Hen-
„rico

Sæcul. XVI. „rico felicitis recordationis secundo sex
A.C. 1584.

„omnino decimæ Clero fuerint impo-
 „sitæ: ast præterea considerandum,
 „quod tum adeo gravis obversata sit
 „necessitas, ut hostis jamjam præ fo-
 „ribus, ac regnum proximo periculo
 „expositum esset: si idem quoque ur-
 „geret eventus, etiam calices, atque
 „argentea Ecclesiæ vasa pro Regni in-
 „columitate venderemus: verum cum
 „ejusmodi necessitas nequaquam nunc
 „instat, perniciosi exempli res est, bona
 „Ecclesiastica ad profanos usus impen-
 „dere. „ His dictis Archipræsul ora-
 „tioni suæ finem imposuit, hæc sub-
 „jungens: „Majestati vestræ suppli-
 „camus, ut ad proxima Cleri comitia
 „hujus negotii decisionem remittere, vel
 „trecentis librarum millibus, per quæ
 „vendita Ecclesiarum bona redimantur,
 „contenta esse velit. „ Perceptis hisce
 rationibus Rex nonnisi unicam exige-
 bat decimam, quæ solitis duabus so-
 lutionibus penderetur, alterum vero
 caput de redimendis Ecclesiarum præ-
 diis condonabat.

§. LXXV.

*Libellus supplex Regi a Clero por-
 rectus.*

Sequenti die decima nona Julii Clerus
 una congregatus Regi libellum sup-
 plicem

plicem porrigebat, quo sacrum Ordinem ab omni nova exactione immunitatem servari rogabat, simulque precabatur, ut pacta circa solvendos Prætorii redditus inita ad effectum deduci juberet, aut contractus, quibus Ecclesiæ bona inique fuerunt divendita, rescindi permetteret, ut ex recuperatis hisce bonis tercenties quinquaginta librarum millia pendi queant, hancque pecuniam colligendi potestatem Rex quibusdam deleget: verum ad hæc respondit Henricus III. quod hos contractus rescindi, lubens concedat, dummodo currente hoc anno una decima cum dimidia, seu centies quinquaginta aureorum millia præter alia centum ejusdem monetæ millia in proximis Cleri comitiis pendantur: cum ergo Clerus hanc vexationem haud meliori modo redimere posset, tandem Regis petito annuit, hacque ratione die decima sexta Augusti suis comitiis finem imposuit.

§. LXXVI.

Andegavensis Ducis obitus.

Idem Rex hoc anno Andegavensem Ducem Fratrem suum, die decima Junii defunctum, amiserat, exiguo prorsus ipsius luctu, ac mærore: porro hic idem Dux nonnisi triginta ætatis suæ

Hist. Eccles. Tom. L.

K

annos,

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

*Thuan. l. 79.
Journal de
Henric. III.
t. I. p. 70.*

Sæcul. XVI annos, tresque menses numerabat. Fe-
A C 1584 runt nonnulli, illum veneno fuisse ex-
 tinctum a foederis Principibus, qui
 hunc solum suis consiliis, quibus re-
 gnum ad exterum genus transferre mo-
 liebantur, obstare credebant: utut au-
 tem res se habuerit, id pro comperto
 constat, quod nunquam conjugio jun-
 ctus absque liberis decedens tanquam
 Brabantiae Dux, ac Belgii Princeps
 sepeliri voluerit: verum regius Sena-
 tus inani hoc titulo Hispaniae Regem
 haud immerito offendi censebat: qua-
 propter Rex præcepit, ut nonnisi solita
 pompa Corpus ejus Parisios delatum,
 in Ecclesia sancti Maglorii in suburbio
 sancti Jacobi interea deponeretur, do-
 nec cuncta pro exequiis in Templo sancti
 Dionysii celebrandis necessaria fuissent
 disposita, ubi Belnensis Bituricensis
 Archiepiscopus olim Andegavenfis Can-
 cellarius defuncto oratione funebri pa-
 rentabat, quæ tamen audientium ani-
 mis minus grata accidebat.

Mortuo hoc Duce, Andegavenfis,
 Alenfonius, & Bituricensis Ducatus,
 quos patrimonii loco possidebat, rursus
 Regno aggregabantur: Cameracensis
 vero civitas, quam biennio ante usur-
 paverat, successionis jure ad Reginam
 Matrem devolvebatur, hanc tamen ur-
 bem Henricus III. Rex suo patrocinio
 fovere

fovere recusabat, nam cum Regina Ma-
ter sibi in Lusitaniam jus competere
crederet, hocque Regnum sibi a Phi-
lippo II. ereptum quereretur, hinc Rex
eidem concessit, ut Cameracum reti-
nere posset, donec Hispaniæ Rex Lusi-
taniæ jacturam eidem compensasset.

§. LXXVII.

*Colloquium inter Espernonium Du-
cem, & Navarræ Regem.*

Postea Henricus Rex, ut novis Pro-
testantium tumultibus obviaret,
eisdem indulgit, ut Montalbani in Ca-
durcis suos cœtus celebrare possent,
dummodo eis Regis nomine Pompo-
nius Belleutreus secretioris Consilii Se-
nator interesset: insuper Espernonio
Duci negotium dabat, ut Navarræ Re-
gem inviseret, perinde ac si ejusdem
Matri, quam post adeptam regiam
dignitatem nondum inviserat, sua ob-
sequia præstiturus advenisset, re ipsa au-
tem toto conatu Navarræ Regi persua-
deret, ut ad Ecclesiæ Catholicæ si-
num redire, atque Aulam accedere
vellet, cum id ei non modo utile
foret, eoquod facile totam Guisio-
rum factionem hac ratione dissipare,
sed etiam Regno, cujus proximus hæ-
res esset, tranquillitatem procurare va-
leret: equidem Espernonius demanda-

K 2

tum

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

tum explebat negotium, irrito tamen
successu, quippe in quodam conventu
hanc in rem Bearnæ habito sancieba-
tur, ut Navarræ Rex in sua secta con-
stans permaneret, ac nullatenus Au-
lam accederet.

§. LXXVIII.

Hujus colloquii exitus.

Paulopost celebris Mornæus Plessius,
qui apud Navarræ Regem pluri-
mum auctoritate, & gratia valebat,
hujus colloquii relationem publici juris
fecerat, eo fine, ut jactanter Prote-
stantibus, quod ipsorum Caput in sua
Secta constans, firmumque persistat, ob
oculos poneret, hacque ratione unio-
nis vinculum, quo invicem colligati
essent, arctius constringeret: verum
Catholici, qui majori Religionis studio
animati diffensionum flammæ inter Se-
ctarios magis accendere satagebant, hu-
jus Viri oratione utebantur, ut Hen-
ricum æque, ac Navarræ Regem in-
visos redderent, quapropter in vulgus
spargebant, quod Espernonius in Bear-
niam venisset nequaquam pacis consti-
tuendæ causâ, aut Navarræ Regem
ad Majorum sacra reducendi studio, sed
id factum dicebant, ut in Catholico-
rum perniciem occultum cum Navarro,
& Sectariorum factione foedus iniret,
cum

cum certum esset, quod Navarrus ob-^{Sæcul. XVI.}
firmatus in sectario veneno persevera-^{A.C 1584.}
ret, sicque foret, ut tunc, cum Navar-
rus proximus regni Successor putare-
tur, Regemque sine liberis decedere
contingeret, rerum summa in Sectario-
rum potestatem veniret, & Majorum
Religio summopere periclitaretur. Id
in urbibus per emissarios evulgatum,
& in agris inter nobilitatem sparsum,
mirum quantum ad ciendos animos
momentum habuit, nam statim plebs
fremere, concionatores ex ambone vā-
nis terroribus audientium animos im-
plere cæperunt, hinc habebantur etiam
ubique cœtus, & copiarum delectus: in-
super spargebatur, Belliduces clam fuisse
designatos, eosque nondum cognitos,
qui tamen, cum opus esset, mox ad
signa convenirent. Rex, cum non jam
cum solis Protestantibus, sed magis
cum Guisianis sibi negotium esse cer-
neret, cunctis hisce malis obviare sta-
tuit, eapropter omnes secretas fœdera-
tiones, societates, & delectus prohi-
bebat, pœna in eos, qui hæc attenta-
rent, aut alios ad ea facienda sollici-
tarent, læsæ Majestatis sancita. In
eam rem Rex, cum ad S. Germani fanum
in Laja esset, diploma tertia Idus No-
vembris ad Senatum misit, ut ibidem
hoc mandatum in tabulas referretur.

K 3

§. LXXIX.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. LXXIX.

Regis statuta pro Aulae suæ emendatione.

Thuan. l. 80. Postea Rex ex Matris suæ consilio plura condebat statuta, ut multis abusibus in aula sua grassantibus obicem poneret, præprimis vero legem condidit, quæ cunctæ pejerationes in Deum, & Blasphemix contra res sacras severe prohibebantur, atque omnes ad Episcopatus, ac cœnobîa nominationes juxta Blæsenfium comitiorum decretum reformabantur: reservationes vero, cum illæ mortis captandæ, aut sæpe accelerandæ votum inducant, revocabantur: insuper equitatus, qui ex nobilitate conflari solitus erat, ad antiquam disciplinam instauratus erat, & causarum a tribunalibus ordinariis evocationes in posterum vetabantur, nec minus rixæ in regio hospitio prohibebantur, earumque cognitio ad Regni curias remittebatur, ut de iis juxta constitutionem, quam de nobilium hujusmodi contentionibus Rex promulgaturus est, pronuntiaretur. Præterea interdictum, nequis ex regiis domesticis ab aliis, seu Principibus, sive quibuslibet stipendium accipiat, imo nequis etiam, excepta Regina parente, & Regina tunc regnante, pro gratia alteri impetranda inter-

intercedat, sed omnes a mera Principis voluntate gratiam expectent: insuper Consistoriales dies consilio privato, regio Senatui, necnon Curiae, in qua de Regni ærariis ageretur, per singulas hebdomades designabantur, quibus intererant triginta tres Senatores, Ecclesiastici sex, & togati totidem, viri vero militares unus, & viginti.

Denique Rex, cum absque sanguinis effusione hæreses exterminare statueret, dignitates, atque officia non nisi Catholicis conferri voluit, ac studiose remissum affectum erga Calvinistarum Filios aulam accedentes demonstrabat, ut hac ratione illos ad amplectendam veram Religionem induceret: verum inconstans hujus Principis animus, quem in exequendis adeo salutaribus hisce statutis exhibebat, eum non nisi majori vilipensione exponebat.

§. LXXX.

Bituricense Concilium Provinciale.

Franciæ Episcopi cum Henricum Regem ad acceptandum, ac promulgandum Concilium Tridentinum impellere haud possent, quantumvis jam per viginti omnino annos nulli labori parcerent, hinc saltem frequenter admodum provinciales celebrabant Sy-

K 4 nodos,

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Spond. hor.
ann. n. 5.
Labb. Col.
lect. Conc.
tom. 15.
pag. 1068.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584

IV. editam amplectentes statuta Tridentini Concilii decretis oppido consona fanciebant, ac præprimis mense Septembri hoc anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quarto Reginaldus Belnenfis Bituricensis Archiepiscopus ejusmodi Concilium in sua urbe celebrabat, cui ipse præfuit, assistentibus Petro de la Baume in Alvernii sancti Flori Episcopo, Hebrardo Salsulpicio Cadurcensi, Joanne Alaspina Lemovicensi, Adamo Uterlupo Mimatenfi Episcopo præter Claramontani, & Castrensis Capituli Deputatos; eo enim tempore hi Episcopatus suis Pastoribus orbatæ erant: Episcopi vero Ruthenensis, Tullensis, Albiensis, & Vabrensis duntaxat suos Vicarios Generales eo ablegabant: præterea Narbonnensis, Burdegalensis, Auxitanus, & Tolosanus Archiepiscopi utpote Primatis juribus, & Bituricensis Patriarchatus jurisdictioni obnoxii a Præsidente hanc Synodum invitabantur: nullatenus tamen comparebant, causati, se ob pervetustam Aquitanici Primatus jurisdictionem exemptos esse.

§. LXXXI.

Titulus primus de cultu Divino.

Hujus

Hujus Concilii statuta quadraginta Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
sex articulos complectuntur, qui-
bus fidei professio a præsentibus Præ-
latis, ac Synodi membris emittenda Labb. l. c.
præmittebatur: primus vero titulus,
qui de adoratione, invocatione, &
cultu Dei agit, ad undecim Canones
restringitur, in quorum primo hæc ha-
bentur: *adorantes, & ad orationem stan-
tes videant, ut omnis alia cogitatio ab-
scedat, nec quidquam tunc animus cogitet,
præter id solum, quod precatur.*

Canon II. *Christus Dominus pacis,
& concordie Magister, qui docuit unita-
tem, sic orare unum pro omnibus voluit,
ut omnes in uno ipse portavit: facit habi-
tare unanimes in domo, & Apostolos do-
cuit unanimiter perseverare in oratione: &
qui dixit, ubi duo, aut tres fuerint con-
gregati in nomine meo, in medio sum eorum,
quomodo non aderit multitudini fidelium ad
honorem, & gloriam ejus congregatæ? ut
itaque publica, & communis oratio rite,
& solemniter fiat, psallant omnes clerici,
uno ore, & concentu cum choro.*

Canon III. *Vernacula lingua publice
psallere, aut orare, nemini, nisi Concio-
natori populum ad devotionem excitanti li-
ceat, ne inde temere judicandi de sacris my-
steriis, & sensu Scripturæ cuiquam de-
tur occasio.*

K 5

Canon

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

Canon IV. *Nemo, etiam Laicus, nisi causa necessitatis, egrediatur Ecclesiam inter Missarum Solemnia, sed tantum officio Missæ expleto, & benedictione data.*

Canon V. *Divina publica officia non quando cuique libuerit, sed propriis, & certis horis, & secundum antiquum cuiusque Ecclesiæ ritum celebrentur.*

Canon VI. *Non contentur in Ecclesia cantica absurda, nova, & non probata: siquæ sint consuetudines in contrarium praviæ, quæ potius corruptelæ dicendæ sunt, penitus aboleantur.*

Canon VII. *Nemo deambulet, aut obstrepat in Ecclesia tempore divini officii, sub pœna excommunicationis, & ubi opus fuerit, brachii sæcularis auxilium imploretur.*

Canon VIII. *Introeuntes Ecclesiam, divini officii, siue celebrandi, siue audiendi gratia, frontem aqua benedicta aspergant, & signo Crucis sese muniant, ac genu flexo adorent, præsertim Clerici, simul atque Chorum ingressi erunt.*

Canon IX. *Ut commode, & certa ratione omnes orare possint, providebunt Episcopi, ut missalia, breviaria, legendaria, manualia, & codices precum, si defuerint, restituantur; si emendatione opus habuerint, corrigantur Cleri impensis, quæ in ipsorum librorum distributione resarciendæ*

sarcentur. Si quæ Ecclesiæ hætenus usæ sunt veteri officio Romano, nuper reformatum ex Concilii Tridentini decreto recipere cogantur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon X. Quoniam plerumque decipimur specie recti, & solet inimicus homo bono semini superfeminare Zizania, sparsique sunt in vulgus varii codices precum, præsertim vulgari lingua conscripti: omnes ejusmodi codices hæc Synodus rejicit, nisi quos Episcopus probaverit.

Canon XI. Traditiones Ecclesiasticæ ita observentur, ut a Majoribus sunt acceptæ, nec aliorum contrario more subvertantur, veteresque Ecclesiarum, ac dioceseon ceremoniæ, & ritus, nonnisi cum consilio Episcopi, & causa cognita rejiciantur, aut immutentur.

§. LXXXII.

Titulus II. de Fide.

Alter titulus agit de fide, a qua vera adoratio nascitur, & quasi fovetur, quam in rem ex capite nono sancti Joannis cæci nati miraculum adducitur: hic autem titulus septem complectitur Canones, in quorum primo Synodus præcipit, ut omnes promovendi ad ordines, & beneficia Ecclesiastica, seu etiam officia, profiteantur omnes, & singulos articulos fidei, in Bulla Pii IV. contentos: quod qui præstare noluerint, arceantur:

tur:

Sæcul. XVI tur, & promoti, qui a fide recesserint,
A.C. 1584 deponantur.

Canon II. Jurent item, se neque in confidentiam, neque per simoniam beneficia sua adeptos: quod si aliter constiterit, fiduciarium omni Clericatus honore, & privilegio, necnon beneficii jure, ac titulo priventur: qui vero horum, aut alterius pro vehementer suspectis publice habiti fuerint, a ceteris Ecclesiasticis vitentur, donec se legitime, & canonice purgaverint.

Canon III. Profiteantur etiam fidem Catholicam Universitatum, ac Scholarum Rectores, & Doctores, gradumque honoris in iis adepturi.

Canon IV. Idem præsent fraternitatum, hospitalium, ac Communitatum ecclesiasticarum administratores, Præfecti, Sodales, & Magistri, quoniam sine fide impossibile est placere Deo.

Canon V. Hæretici, qui ad Ecclesiam Catholicam redeunt, publice, vel privatim, prout Episcopo videbitur, coram eo, vel ejus Vicario in Spiritualibus generali, præsentibus Notario, & testibus, errores, & hæreses abjurent, ac fidem Catholicam profiteantur, Scripturæque propria manu subscribant, & eam subsignent: neque enim eos recipi decet, qui hæresim abjurant, nisi fidei Catholice dogmata illi contraria exprimant, & profiteantur, ne lupi inter oves grassentur.

Canon

Canon VI. *Rectores parœcialium Ec-Sæcul. XVI.*
clesiarum ecclesiastica Sacramenta non ad- A C. 1584.
ministrent hæreticis etiam pœnitentibus,
præterquam in mortis articulo: nisi con-
stet illos hæreses abjurasse, ut supra pro-
xime, & fidei Catholicæ professionem fe-
cisse, & absolutionis beneficium consecutos.

Canon VII. *Omnis Christianus pri-*
ma fidei rudimenta, Orationem Domini-
cam, Salutationem Angelicam, Symbo-
lum Apostolorum, & decalogum studiose
perdiscat, ut Christo, & Ecclesiæ con-
stanter adhæreat, & exitiosum virus hæ-
reseos a sana doctrina discernat, & in
eum usum ab Episcopis componantur Ca-
techismi, qui singulis diebus Dominicis
populo, & præsertim pueris a Parocho
in Ecclesia explicabuntur.

§. LXXXIII.

Titulus III. De Verbi Divini præ-
dicatione.

Verbum Dei cum veritas sit, ac ve- Labb.
ritatis unicus fons existat Deus, pag. 1073.
Synodus in titulo tertio agit de prædi-
catione, & expositione Verbi Divini,
quod argumentum novem canonibus
absolvitur, in quorum primo Synodus
ita differit: Sciant omnes Episcopi, præ-
dicandi verbi Dei munus ad ipsos præ-
sertim pertinere, ut qui a Christo missi
in locum Apostolorum successerint, sed
quia

Sæcul XVI quia neque semper, nec ubique per Dice-
A.C. 1584. cesim verbum Dei possunt annuntiare, vi-
 deant, ut eos mittant, quos sui operis
 dignos adjutores esse noverint, ne sub o-
 vina pelle lupi rapaces in gregem Domini
 grassentur.

Canon II. Provideant Episcopi, ut
 parochialium Ecclesiarum Rectores verbum
 Dei prædicent populo singulis diebus Do-
 minicis, & festis, aut concione publica,
 aut saltem inter Missarum solennia: &
 si per seipsos concionari non possint, aut
 memoriter recitent, aut saltem legant ho-
 milias vernacula lingua, quæ ipsis ab
 Episcopo præscribentur.

Canon III. Qui temerario ausu sine
 Episcopi, aut Vicarii licentia cathedras
 occupaverint, aut errores, vel scandala
 in populum disseminaverint, cujuscunque
 sint gradus, vel ordinis, ex auctoritate
 sacri Concilii Tridentini, coerceantur, nec
 prætextu stationum, aut quorumvis pri-
 vilegiorum juventur, provideant tamen
 Episcopi, ne impiorum calumniis vexen-
 tur, qui sincere verbum Dei prædicant.

Canon IV. Regulares, cujuscunque
 sint ordinis, prædicare non præsumant
 in ecclesiis suorum Ordinum, nisi prius
 examinati, & approbati a suo Superio-
 re, & impetrata ab Episcopo, aut ejus
 Vicario benedictione, & licentia.

Canon

Canon V. Presbyteri, & Monachi Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
errones, nisi ab Episcopo examinati, jux-
ta decretum sacri Concilii Tridentini, ad
prædicationis munus non admittantur, cu-
juscunque privilegii prætextu sese tuean-
tur, & muniantur.

Canon VI. Collectores eleemosyna-
rum, cujuscunque conditionis existant, nec
per se, nec ad collectas admittantur, nisi
consensu Episcopi, causa cognita: quod si
attentarint, juris remediis coerceantur,
privilegiis quibuscunque non obstantibus,
ex auctoritate ejusdem Concilii Tridentini
sublatis.

Canon VII. In omnibus Ecclesiis
Cathedralibus, & præcipuis Collegiatis
celebriorum locorum, ecclesiastes institua-
tur, assignatione Canonatus, & præ-
bendæ primo vacaturæ, si alia non fue-
rit assignata, cui concionandi, & inter-
pretandi verbi Dei provincia demandetur.

Canon VIII. Nemo ad Scripturas
sacras, sive publice, sive privatim inter-
pretandas admittatur, nisi prius in Theo-
logiæ studio diu, & probe versatus, aut
in eadem facultate graduatus, aut sal-
tem baccalaureus formatus, & ab Epi-
scopo loci, aut ejus vicario de vita, mo-
ribus, doctrina examinatus, & appro-
batus fuerit, & in sacro Subdiaconatus
ordine constitutus, ne improbata doctrina
a non probato doctore pro veritate disse-
minetur.

Canon

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

Canon IX. In Monasteriis, & conventibus, siue in titulum, siue in commendam possideantur, in quibus numerus Monachorum & facultates suppetent, instituaturs Lector idoneus per Abbates, seu Præpositos ipsorum, aut si id neglexerint, per Episcopum, seu Capitula generalia, quemadmodum decreto Concilii Tridentini cautum est, qui quidem lector aut sacram Scripturam, aut saltem literas humaniores junioribus prælegat.

§. LXXXIV.

*Titulus IV. De tollendo Sacrarum
Scripturarum abusu.*

Labbe.

pag. 1074.

Titulus quartus exponit necessitatem omnes tollendi abusus circa sacrum Codicem, hancque in rem quatuor proponit Canones, & quidem in primo hæc præcipit: *Ea tantum in usu sit Bibliorum Latina editio, quæ ab Ecclesia Catholica recepta est, Canonici autem libri recipiantur, qui ab eadem Ecclesia admissi, & probati sunt: ceteri omnes de fide, doctrina, & Religione, quavis lingua conscripti, nisi auctoritate Ecclesiastica probati sint, rejiciantur: qui vero ejusmodi libros penes se habent, ad Episcopum deferant, ut ejus arbitrio probentur, aut rejiciantur: Typographis vero nullos de Religione, aut fide libros, sine Episcopi licentia, & probatione excudere, & venales habere liceat.*

Ca.

Canon II. Omnia Biblia sacra, & quivis alii libri de fide, & Religione ver-
nacula lingua scripti respuantur, nisi quos
Ecclesie Catholicae, & Ordinarii aucto-
ritas probaverit.

æcul XVI.
A.C. 1584.

Canon III. Non liceat cuicumque ver-
ba, & sententias sacrae Scripturae ad scur-
rilia, fabulosa, vana, adulationes, de-
tractiones, superstitiones, & diabolicas in-
cantationes, divinationes, sortes, libellos
famosos, & alias ejusmodi impietates usur-
pare: qui in eo peccaverit, ab Episcopis
legitimis pœnis coerceatur.

Canon IV. Sit index librorum pro-
hibitorum apud Scribam, & actuarium
cujuscunque Episcopatus, qui singulis an-
nis exhibeatur Bibliopolis, & Typographis,
ne per errorem improbatos libros dissemi-
nent, neve populus Catholicæ Religionis
addictus per ignorantiam libros prohibitos
retineat.

§. LXXXV.

Titulus V. De hæreticis sedulo
vitandis.

Quintus titulus differit de sollicitu-
dine, qua hæretici sunt vitandi, pag. 1075.

hancque in rem in primo Canone hor-
tatur hæc Synodus omnes fideles in Chri-
sto, præsertim Ecclesiasticos, ut consortia
hæreticorum devitent, connubia quæque,

Hist. Eccles. Tom. L.

L

com-

Sæcul. XVI. A.C. 1584. *commercia, & convivia adversentur, & fugiant.*

Canon II. *Hæreticis Ecclesiarum aditus, nisi causa audiendæ prædicationis, non concedatur, neque sepultura Christiana.*

Canon III. *Ad hæreticorum conventicula nemo Catholicus accedat: qui secus fecerit, si clericus, excommunicetur, & deponatur: si laicus, violatæ Religionis reus censeatur.*

§. LXXXVI.

Titulus VI. De invocatione Sanctorum, & diebus festis.

Septem Canones sextus titulus de invocatione Sanctorum, festisque diebus exhibet, & quidem Canon I. ita incipit: *Colantur sancti, & dies festi Sanctorum piis orationibus, psalmis, & hymnis, & frequenti Missæ, & solemnisi officii celebratione, & verbi Dei prædicatione.*

Canon II. *Doceant prædicatores verum cultum Sanctorum tanquam Servorum Dei, qui tamen jam æterna beatitudine fruuntur, pro mortalibus orant, & precibus suis populi votis apud Deum favent.*

Canon III. *Concionatores abhorreant aniles fabulas, & quæ potius profana, quam Dei Sanctis convenientia, quæque infirmis offendiculo esse possint, nec quidquam pro historia Sanctorum proferant in medium, nisi quod ab Ecclesia Catholica receptum*

ceptum sit: scandala autem, calumnias, & Sæcul. XVI.
 detractiões non effundant: si contra fe- A.C. 1584.
 cerint, ab Episcopis extraordinarie pu-
 niantur.

Canon IV. Meminerint Christiani
 omnes septimum diem a Deo institutum,
 & consecratum, nec tantum a Judaico
 populo, sed ab omnibus, qui Deum co-
 lunt, receptum, & celebratum esse, Christia-
 nos autem diem Dominicum pro Sabbatho
 recepisse: Dominico ergo die cessent sæ-
 cularia opera, sit sacrum institutum, ces-
 sent lictores, sileat præconis tuba, vectu-
 ræ, omnes negotiationes, contractus, no-
 tatorum instrumenta: nisi quæ ex necessi-
 tate testamentorum, aut matrimoniorum
 causa differri non possunt: sit quies animi,
 & corporis sancta, & ad Deum levata
 mens, & a terrenis abstracta: satis sint
 Christiano opera charitatis, orationes piæ,
 psalmi, hymni, & cantica.

Canon V. Præter dominicum diem
 dies festi solemnes, qui ad memoriam ma-
 gnae Dei instituti sunt, & beatæ Ma-
 riæ Virginis, Apostolorum, Martyrum,
 aliorumque Sanctorum honorem ab Eccle-
 sia recepti sunt, observentur religiose.

Canon VI. Prohibetur populus pro-
 fana Sodalitia, & comessationes, choreas,
 tripudia, larvas, & theatrales ludos,
 iisdem diebus festis exercere, pompas in-
 strumentorum Musicorum, & tympanorum

Sæcul. XVI. in gestationibus imaginum per vias, &
A. C. 1584. compita exhibere: & si quid aliud olim
 sanctorum invocationibus adversariis an-
 sam maledicendi præbuit: a cauponis ab-
 stineant, & nihil, nisi quod pietatem re-
 doleat, exerceant. Imitentur Christiani
 totis hisce diebus sanctos illos, quorum
 memoriam colunt, per opera charitatis.

Canon VII. Curabunt Episcopi,
 quoad fieri poterit, ut dies festi Sancto-
 rum a populo non amplius varie, sed
 una, & eadem forma celebrentur: discer-
 nantur autem, qui a Clero tantum, &
 qui a populo coli debeant.

§. LXXXVII.

Titulus VII. De Peregrinationibus.

Labb.
pag. 1076.

Septimus titulus de peregrinationibus
 ex pietatis studio susceptis agit, tres-
 que Canones præscribit. Canon I.
 Nemo Clericorum sancta loca visitare
 præsumat, nisi impetrata a proprio Epi-
 scopo, aut ejus Vicario in scriptis licentia.

Canon II. Præmuniantur debita,
 & integra peccatorum Confessione, &
 Eucharistice Sacramento, quicumque ad
 loca sacra peregrinantur, antequam ire
 aggrediantur.

Canon III. Nemo ad loca sancta
 peregrinetur explendi, ac delectandi animi
 causa, aut perlustrandi oppida, & varia
 loca,

loca, sed pro peccatis emendandis, & vo-
tis adimplendis.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. LXXXVIII.

*Titulus VIII. De vigiliis, & je-
juniis.*

Titulus octavus de vigiliis, & jejuniis
quinque complectitur Canones, quo-
rum primus ita exhibetur: *servetur vi-
gilia Nativitatis Domini, ad imitandum
pietatem pastorum, qui Christo Domino
ea nocte adorationis munus impenderunt.*

Canon II. *Reliquæ Vigiliæ pro mo-
re locorum, & ex mandato Catholicæ
Ecclesiæ, cum celebratione proprii cujus-
que Ecclesiæ officii servantur, ideoque sem-
per Dominica præcedente in Ecclesiis pro-
clamentur, ne vitio ignorantie ea a lai-
cis solvi contingat.*

Canon III. *Serventur jejunia Qua-
dragesimæ, & quatuor temporum, &
alia ab Ecclesia instituta.*

Canon IV. *Omnibus diebus jejunio-
rum, ut & diebus Veneris, & Sabbathi
prohibetur usus carniū: tempore autem
Quadragesimæ ab ovis, aliisque cibis pro-
hibitis omnes abstineant, nisi adversæ va-
letudinis causa, cum licentia Episcopi,
aut ejus vicarii.*

Canon V. *Cum res postulabit, Epi-
scopi indicant jejunia ex veteri Ecclesiæ
Catholicæ ritu, & ea sub pœna ecclesia-
stica,*

Sæcul. XVI. *sica, & Canonica servare teneantur ii,*
 A. C. 1584 *quibus indicta fuerint.*

§. LXXXIX.

Titulus IX. De Ecclesiis.

Quatuordecim Canonibus titulus novus de Ecclesiis, & Basilicis absoluitur, ubi primus Canon præcipit, ut Ecclesiæ bellorum, incendiorum, temporum injuria, seu vetustate collapsæ restituantur, & restaurentur, cum ex collatione populi, tum ex eorum, ad quos pertinet, sumptibus, si adsint facultates, idque Episcopi curent, & statuant.

Canon II. In parochiis, ubi Ecclesiæ dirutæ sunt, nec est exercendis sacris locus, ematur, aut conducatur sumptu populi, aut eorum, ad quos pertinebit, domus congrua: in qua cum licentia Episcopi super altari portatili Missæ divinum officium celebretur, donec locus idoneus perpetuo Ecclesiæ destinetur, aut Ecclesia antiqua ædificetur.

Canon III. In Monasteriis, Prioratibus, capellis, leprosariis, eleemosynariis, si quæ Ecclesiæ, & domus destructæ sint, redditu, & sumptibus eorum, ad quos ejusmodi beneficia pertinent, aut qui ea possident, restaurentur, & ad id ab Episcopis locorum compellantur, pænis, & censuris Ecclesiasticis, tum etiam redditus prehensione.

Canon

Canon IV. *Ad Ecclesiarum Parochialium custodiam non admittantur, neque praeficiantur nisi viri pii, & idonei, & qui prius a Parocho, & populo probati sint: certis horis Ecclesiam aperiant, & claudant, & eam mundam, nitidam, sartam tectam habeant: nec quidquam profanum intronitti sinant, nec eam separari, dividi, aut ad alios usus quam Ecclesiasticos converti permittant, neve in ipsis, aut earum porticu mercaturae exerceantur.*

Canon V. *Nemo canes, aut aves in Ecclesiam introducat, praesertim in chorum: si quis Ecclesiasticus secus fecerit, privatione distributionum, arbitrio eorum, qui Ecclesiis praesunt, mulctetur.*

Canon VI. *Curabunt custodes Ecclesiarum, ne mendici per Ecclesiam vagentur, aut chorum introeant petendae eleemosynae praetextu, divini officii, vel concionis tempore, sed in foribus Ecclesiarum eleemosynas expectent.*

Canon VII. *Idem Ecclesiarum custodes altaria, & fontes baptismi, sed praeter omnia majus altare, Sacramentum Eucharistiae, & oleum unctionis observent, ne ab aliis, quam a Sacerdotibus, haec omnia contrectentur, & operam dent Rectores, ut singulis mensibus Eucharistia renovetur, & in tabernaculis servetur ad majus altare, & fontes baptismales ex-*

Sæcul. XVI. pensis parochianorum, ubi non fuerint,
A. C. 1584. restituantur.

Canon VIII. *Rixas, contentiones, jurgia, absurdas cantilenas, inambulationes, tractatus negotiationum, & commercia ab Ecclesiis removeant.*

Canon IX. *Vasa sacra, lintea, seu mappas altarium, candelas, & candelabra, & cetera ornamenta Ecclesiæ omni diligentia, & reverentia servant, & proponant, & eorum omnium rationem, cum rogati fuerint, reddant visitanti Episcopo, vel ejus Vicario, aut etiam Archidiacono, ubi jus visitandi habet.*

Canon X. *Ad Ecclesiæ obsequium panem, vinum, & aquam ad conficiendum Sacramentum Eucharistiæ semper recentia habeant, & decenter servant, & proponant.*

Canon XI. *Campanarum, & Organorum curam gerant, ut tempestive, & pro more Ecclesiæ pulsantur: profanæ autem cantilenæ non resonent.*

Canon XII. *Curent, ne libri cantus Ecclesiastici, lectionum, Missæ, & alii intercidant, confringantur, vel obliterentur, neve a laicis tractentur promiscue.*

Canon XIII. *Altaria diruta restituantur, nova, & polluta consecrentur, & benedicantur.*

Canon

Canon XIV. *Non liceat Ecclesias, capellas, seu Sacella, & Oratoria construere nisi cum Episcopi licentia.* Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. XC.

Titulus X. De Reliquiis Sanctorum.

Titulus decimus quinque Canonibus absolvitur, quorum primus his verbis est conceptus: *Curent Episcopi, ut Reliquiarum honor populo Dei prædicetur.*

Canon II. *Reliquiæ non ostendantur extra capsam, nisi ex solempni more, & ritu alicujus Ecclesiæ id fiat, sed cum honore, & reverentia servantur.*

Canon III. *Non transferantur Sanctorum Reliquiæ sine auctoritate summi Pontificis, vel Episcopi, vel Concilii.*

Canon IV. *Siquæ Sanctorum Reliquiæ suis capsis spoliatae adhuc injuria temporum restitutæ non sint, novis vasculis, & capsis recludantur, & benedicantur, nec temere recipiantur, sed approbentur auctoritate summi Pontificis, aut Episcopi loci, qui juxta decretum Concilii Tridentini easdem prius agnoscat: si quæ in domibus privatis sint, auctoritate Episcopi ad Ecclesiam reducantur.*

Canon V. *Ab Ecclesiasticis personis deportentur in supplicationibus publicis, non a laicis, nisi forte ex antiqua, aut laudabili consuetudine Ecclesiarum, & locorum id illis concessum sit.*

L 5

§. XCI.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. XCI.

Titulus XI. De Imaginibus.

In titulo undecimo, ubi agitur de sacris Imaginibus, Synodus ita diffinit: colendæ sunt imagines, non quod aliis sit aliquid petendum, vel quod in eis fiducia sit constituenda, ut olim fiebat a gentilibus, qui in idolis spem suam collocabant, sed quoniam honor, qui illis exhibetur, ad Deum, & Sanctos refertur.

Postea quatuor exhibet Canones, quorum primus ita sonat: qui venerandas imagines idola esse dixerit, aut Christianos honorem imaginibus exhibentes in idololatriam incidere, anathema sit.

Canon II. Episcopi, & qui verbum Dei prædicant, imaginum honorem juxta doctrinam sacrorum Conciliorum, & Ecclesie Catholice sedulo doceant, populumque moneant, ne iis præter rectum Ecclesie institutum, utantur: benedicant autem Episcopi novas imagines, priusquam in Ecclesiis recipiantur, & nemo imaginem ponere audeat, nisi ab Episcopo probatam.

Canon III. Fractæ autem imagines, mutilatæ, aut vetustate vitiatæ, in Sacrario reponantur, aut si fieri potest, reficiantur, ac restituantur.

Canon IV. Si quis pravus, aut corruptus usus adhuc in populo circa cultum imaginum viget, curent Episcopi, ut omnino tollatur.

§. XCII.

Titulus XII. De celebratione Divini officii, & Cantu Ecclesiastico.

Titulus duodecimus agit de celebratione Divini Officii, horis Canonicis, & Cantu Ecclesiastico, quam in rem quatuordecim Canones proferuntur, in quorum primo præcipitur, ut sit cantus religiosus, & modestus, & musica temporis conveniens, quæ vocum sonum, & intelligentiam non impediat, præsertim in Symbolo Apostolico, cantu Angelico, & Evangelio Passionis Domini, vitentur repetitiones vacuum, & syllabarum supervacaneæ. Cantus funebris, & quadragesimæ sit gravis, temporis, & rei conveniens.

Canon II. In omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis, dato signo, & congrua pulsatione præmissa, debitis horis, secundum antiquam cujusque loci consuetudinem tractim, distincte, & articulate decantentur divinæ laudes, & preces ab Ecclesia præscriptæ, ita ut solemne a feriali officio omnes audientes facile discernant.

Canon III. Horas Canonicas dicturi, cum tunica talari, superpelliciiis mundis, almutiis, pileis quadratis, vel cappis nigris, pro temporum, & regionum diversitate, sine strepitu, modeste, & cum gravitate suo ordine digna conveniant. Non confabulentur in choro, neque quidquam alienum a cul-

Sæcul. XVI. A.C. 1584. a cultu, & divino officio legant: sed ne privatim officium dicant, ne choro subtrahant, quod debent, aut per eos turbentur, qui psallunt.

Reliqui Canones sequentia præscribunt: In fine psalmorum, & ubicunque gloria Sanctissimæ Trinitati redditur, omnes consurgant, & in invocatione Nominis Jesu genuflectant. Horum transgressores illius horæ, in qua excefferint, distributione careant, perseverantes majore pena pro delicti gravitate plectantur, & per sinceræ conscientie Punctuarium, cujus erit singulorum defectus observare, apud Canonicos in Capitulo congregatos deferantur.

Si quis ante finem psalmi, **VENITE EXULTEMUS**, aut ante finem primi psalmi, in ceteris horis chorum ingressus non fuerit, illius horæ distributione careat.

Hic Canon æque ac subsequentes, spectat ad Canonicos: postea Synodus hæc mandabat: qui ad Missam post primum **KYRIE ELEISON**, non accesserit, aut eidem usque ad finem non interfuerit, absens censeatur. Si quem tamen corporis infirmitas ita urgeat, ut finem divini officii expectare non possit, licentia exeundi a Præside chori obtenta discedat, & illius horæ fructum nihilominus percipiat: similiter omnes infirmi omnibus horis præsentibus censeantur.

Canon

Canon VII. *Processionibus omnes interesse teneantur a principio usque ad finem: qui secus fecerit, inter absentes connumeretur.* Sæcul. XVI. A.C. 1584.

Canon VIII. *Tollatur illa corruptela, qua iis jura totius diei conceduntur, qui uni tantum horæ diei adfuerunt: ea enim percipere illi tantum debent, qui pondus, & æstum diei perferunt, & choro Ecclesiæ fideliter deserviunt.*

Canon IX. *Pendeat in choro tabula, in qua ordinatio divini officii scripta sit, & discant ex ea singuli, ad quæ onera, & officia adstringantur singulis horis per totam hebdomadam, quæ si exequi per se, aut per alios neglexerint, pro qualibet hora unius diei integri distributiones amittant.*

Canon X. *Quicumque in Ecclesia beneficiati tempore divini officii per Ecclesiam inambulando, vel foris circa ipsam, aut cum aliis colloquendo vagantur, totius diei præsentiam amittent. Qui semel correptus non destiterit, per mensem distributionibus careat: perseverans autem graviori pænæ subjaceat.*

Canon XI. *Regulares, qui circa prædicta exceßerint, gravi pæna Superiorum arbitrio castigantur.*

Canon XII. *Omnes Ecclesiastici, etiam non beneficiati horas Canonicas attente, & distincte dicant, deposita omni sollicitudine sæculari.* Can-

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

Cantores, qui moderantur chorum, cum baculo cantorali incedant: tum etiam qui præcedunt ostiarii, virgas suas, aut baculos argenteos deferant.

Denique sit Magister ceremoniarum in singulis Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis: aut si desit, alius instituitur.

§. XCIII.

*Titulus XIII. De distributionibus
Canonicis.*

Labb.
pag. 1082.

Titulus decimus tertius argumentum de distributionibus Canonicis ab- solvit quatuor capitulis, in quorum primo dicitur: non dentur distributiones quotidianæ, nisi iis, qui adsunt divino officio, aut infirmis, aut iis, quos iusta, & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaverit.

Canon II. Canonici studentes proventum præbendarum suarum percipiant, juxta juris Canonici, & communis formas, aut Ecclesiæ Statuta.

Canon III. Canonicus sacrum Subdiaconatus Ordinem non adeptus, vocem in Capitulo non habeat, nec Stallum superiorem in choro ascendat, nec Canonicos Presbyteros præcedat, neque beneficia conferre possit.

Canon IV. Episcopi in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione

sione, sive admissione ad possessionem aliqujus dignitatis, Canonatus, præbendæ, officii, aut personatus, Cathedralis, aut collegiatæ Ecclesiæ, aut cujuscunque alterius beneficii, nullas fieri sinant proven-
tuum deductiones, solutiones, promissiones, compensationes illicitas; nisi ubi laudabilis est consuetudo, ut in pios Ecclesiæ usus convertantur: nec inde Canonicis quidquam accrescat.

§. XCIV.

Titulus XIV. De Pueris choristis.

Titulus decimus quartus agit de pueris ad chori obsequium destinatis, hancque in rem quinque statuit Canones, ex quibus primus ita habet. *Primum* pueri idonei, ætatis convenientis, ex legitimo Matrimonio procreati, corpore non mutilato, valetudine, & voce integra eligantur, eo numero, quem quæque Ecclesia habere solet, aut debet.

Canon II. Sit eorum Rector, aut Præceptor bonæ & probatæ vitæ & fidei, in sacris ordinibus constitutus, aut saltem qui intra annum promoveatur, compositis moribus, non vinolentus, non percussor, non concubinari-
us, nec qui scandalo juventutis esse possit, non pueris nimirum indulgens, nec tamen ita severus, ut eos a munere Ecclesiastico absterreat, qui puerorum opera non abutatur ad sua peragenda negotia:
quis

Sæcul. XVI. qui musicam & ritum Ecclesiæ recte doceat: qui sedulo eos doceat, qui domum
A.C. 1584. & familiam puerorum non deserat, cum illis cibum sumat, nec alio divertat, curam eorum gerat, cum animi, tum corporis: eos victu defraudari non sinat, vestiarium curet: non permittat eos vagari parentum, vel amicorum prætextu, aut cantus gratia: horis certis eos ad Ecclesiam ducat, & reducat, & nunquam nisi eo duce extra domum incedere sinat: relaxationes animi, cum opus fuerit, concedat.

Canon III. Præter cantum discant etiam pueri certis horis scribendi, & latine loquendi artem, per præceptorem idoneum, Capitulorum expensis: ut adultiores facti Ecclesiis, in quibus initiati fuerint, maiora obsequia impendant: sic enim fiet, ut Ecclesiæ bene eruditorum filiorum numero exornatæ, erroneos cantores offendiculi occasionem præbere solitos admittere non cogantur.

Canon IV. Capitula Ecclesiarum, quibus ejusmodi pueri inserviunt, adultis provideant de victu, & vestitu, & ut ad studia promoveantur: meminerintque illis vacatura beneficia pro meritorum ratione, ætate, & qualitate, cum visum fuerit, conferre.

Canon V. Non conscendant Sedes Canonicorum, aut Sacerdotum cantus celebrandi gratia, nec in festo Sanctorum
 Immo-

Innocentium Pontificalia, aut Sacerdotalia indumenta, aut ornamenta præferant, aut regium, vel quoquo modo a sua vocatione alienum habitum: ne inde risus, aut offensionis causa spectantibus præbeatur.

§. XCV.

Titulus XV. De ornamentis & Vasis Ecclesiæ.

Differitur in titulo decimo quinto de ornamentis, vasisque Ecclesiæ, ubi quinque proponuntur Canones I. Vestes sacræ, & ornamenta bellorum barbarie direpta, aut vetustate consumpta restituantur, & sufficiantur in locum amissorum, excitent autem populum prædicatores verbi Dei ad aliquid in ejusmodi sacram Supellectilem erogandum, tanquam pium, & Deo gratum opus: quod etiam de Sacris vasis observetur.

Labbe.
pag. 1083.

Canon II. Monet Episcopos capitula, Præpositos, & omnes Ecclesiasticas personas hæc Synodus, ut suæ conditionis memores Ecclesias suas ornent, quantum eis ecclesiasticæ post pauperum curam facultates, & cetera charitatis officia supeditabunt.

Canon III. Canonicorum congregationes hortatur, ut more antiquo multis adhuc in Ecclesiis observato, unusquisque Canonicus nuper in Ecclesiam admissus, pro jucundo suo adventu grati animi testi-

Hist. Eccles. Tom. L.

M

monium

Sæcul. XVI. monium erga Deum, & Ecclesiam suam
A.C. 1584. largitione cappæ, seu casulæ, exhibeat,
 cujus pretium capitula Ecclesiarum designabunt & ad illud persolvendum pro statutis Ecclesiarum compellatur.

Canon IV. Ornamenta illa Ecclesiastica, & sacra vasa nullis unquam profanis usibus applicentur, sub pœna majoris excommunicationis, & sacrilegii: si quæ autem temporum injuria profanata sint, iterum benedicantur.

Canon V. Instituantur, ubi non sunt, Sacristæ, sive custodes in qualibet Ecclesia, qui curam ornamentorum, & rerum Sacrarum habeant: etsi quæ vestiaria, aut Sacristiæ profanis usibus cesserint, seu bellorum injuria, seu Ecclesiasticorum incuria, mudentur, & in pristinum statum restituantur.

§. XCVI.

Titulus XVI. De cæmeteriis & mortuorum cura.

Titulus decimus sextus loquitur de cæmeteriis, cura mortuorum, ut de Purgatorio, ubi ex viginti, & uno Canonibus primus ita habet: Curent Episcopi omnes hujus provinciæ, ut commemoratio animarum pro iis præsertim instituta, quæ singulares apud Deum intercessores non habent, pie celebretur a populo, nullisque profanis operibus solvatur.

Canon

Canon II. *Parochi officium sacrum pro fidelium requie feria secunda cujusque hebdomadæ, si fieri possit, aut saltem feria secunda primæ hebdomadæ cujusque mensis festo duplici non impedita, vel alio commodiore die celebrent.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon III. *Sacella ad anniversariorum celebrationem instructa a fundatorum Successoribus reparentur, & juxta eorum institutum officia in eis religiose celebrentur.*

Canon IV. *Non contrahatur, neque differatur, immutetur, aut innovetur ordo divini officii propter celebrationem anniversariorum, sed semper horis, & locis consuetis dicatur.*

Canon V. *Non fiat officium defunctorum diebus dominicis, nisi pro depositione mortui, vigiliæ autem, quæ pro defunctis illa die dicuntur, tantum post vespertas solemnes celebrentur.*

Canon VI. *Cæmeteria ad sepelienda Christianorum corpora per Episcopos juxta Ecclesias, aut alio idoneo loco benedicantur, & a profanis locis discernantur: & quæ olim muris cincta fuerint, in pristinum statum restituantur, si populi opes id patiantur.*

Canon VII. *Non patefiant brutis animantibus, neque exsiccandis profanis lintaminibus, aut aliis ejusmodi usibus.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

Canon VIII. In iis nundinæ non fiant, neque ulla venalia exponantur.

Canon IX. Omnes Christiani, quibus testamenti condendi facultas libera est, inter testandum de funere suo, & sepulture loco mentionem faciant, aut saltem id fidei parentum, & amicorum committant, quodsi non fecerint, in propria paræcia, aut in tumulto parentum, pro arbitrio hæredum, aut executorum inhumentur.

Canon X. Si testator se alibi, quam in paræcia sua sepeliri mandaverit, parochus Corpus defuncti e domo educendi jus habeat, & in Ecclesia, in qua sepultura electa est, dimittat salvo tamen ipsius parochi jure, tum in quarta funeraria, tum in aliis, quæ jure, consuetudine, aut dispositione testatoris, illi debentur. Si contra hanc constitutionem regulares, aut alii Ecclesiastici fecerint, eave causa tumultus excitarent, pœnis juris coerceantur.

Canon XI. Christianis in agone conflictantibus, interrupto pulsu campanæ moneantur fideles pro illis orare: cum vero migraverint ex hac vita, moneantur iidem continuo, & longo, ac integro campanæ pulsu eum obisse, ut pro ejus anima Deo preces fundant.

Canon XII. Ritus, & ceremoniæ sepulture in cantu, luminaribus, conitatu, & aliis ejusmodi summa cum modestia servantur,

ventur, ut adstantes ex diligenti eorum ob-
 servatione discant orare pro mortuis, &
 mortis meditatione ad mores sanctius com-
 ponendos invitentur.

Canon XIII. Hæretici ne in iis qui-
 dem Ecclesiis, quas fundaverunt, sepelian-
 tur, neque etiam insigniorum, aut imagi-
 num in iis depingendarum jus sibi vendicent.

Canon XIV. In Ecclesiis sepelian-
 tur tantum Prælati, & ministri Ecclesiæ,
 Principes, fundatores Ecclesiarum, patroni,
 & domini locorum, & qui magistratu ali-
 quo cum honore functi fuerint, ac de re-
 publica bene meriti, & ii, qui ab anti-
 quo in Ecclesiis sepulturæ jus habent.

Canon XV. Non sepeliantur Epi-
 scopi, & Canonici extra proprias Eccle-
 sias, nisi alibi sepulturam elegerint.

Canon XVI. Convivia post funus
 defuncti non fiant nisi sobria inter proxi-
 mos, consolationis mutuae causa, & ibi
 gratiarum actiones, ac preces pro defuncti
 requie communi omnium voto habeantur.

Canon XVII. Curent Episcopi, &
 eorum vicarii, Archidiaconi, & visitato-
 res, ut anniversaria pro mortuis institu-
 ta celebrentur, & quæ a fidelibus legata
 sunt, fideliter persolvantur: qui vero ea
 retinere, aut occupare præsumpserint, ana-
 themate feriantur.

Canon XVIII. In quibus Ecclesiis
 plura, & varia anniversaria constituta sunt,

Sæcul XVI.
A C 1584

ita ut ad ea celebranda tempus sufficere non possit absque diminutione divini quotidiani officii; statuit hæc Synodus, ut Episcopi auctoritate ejusmodi anniversaria ad certum modum reducantur, & certis diebus celebranda præscribantur, commemoratione tamen semper habita eorum, qui legata, & anniversaria reliquerint.

Canon XIX. Non altius erigantur tumuli, aut sepultura defunctorum in Ecclesiis, in choro præsertim, nisi forte Prælatorum, Regum, & principum: ceteris vero id non liceat, sine auctoritate Episcopi, cum causæ cognitione.

Canon XX. Persolvantur jura testamentorum, & alia, quæ lege & consuetudine Episcopis, & Prælatibus debentur, sub Censuris Ecclesiasticis.

Canon XXI. Episcopi sint executores testamentorum in iis, quæ pertinent ad pias causas.

§. XCVII.

Titulus decimus septimus de traditionibus.

Labbe.
pag. 1086.

In titulo decimo septimo de Traditionibus quatuor occurrunt Canones, quorum primus ita proponitur: si quis universam doctrinam Ecclesiasticam, ad expressum contextum scripturæ, nihilque, nisi quod in ea contineatur, pro vero tenendum, & tra-

Et traditiones Ecclesiæ quasi inventa humana respuestas esse dixerit; anathema sit.

Canon II. Quisquis negat traditionem esse duplicem, scriptam scilicet, & non scriptam; anathemate feriatur.

Canon III. Traditiones omnes diœcesanæ laudabili, & antiqua consuetudine comprobatae servantur.

Canon IV. Non sumant Canonici, aut alii Ecclesiastici panem, & vinum non consecratum in Ecclesiis, & basilicis die Cæne Domini, aut aliis diebus: sed id in loco separato, nempe capitulo, aut vestuario, simul facere possint, servata modestia, reverentia, religione, cum hymnis, & psalmis consuetis.

§. XCVIII.

Tituli de Sacramentis.

Titulus decimus octavus, decimus nonus, & sequentes usque ad vigesimum nonum agunt de Sacramentis in genere, & in specie, ubi præcipue monentur Laici, ut diebus solemnibus, videlicet Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, & omnium sanctorum communient. Presbyteri illis diebus Missam celebrent.

II. Simul monentur conjugati non nisi præparati aliquot dierum continentia ad Eucharistiæ sumptionem accedere.

M 4

III.

Sæcul. XVI.

A. C. 1584

III. Præcipitur, ut nemo ad diem Paschæ Eucharistiam ab alio, quam a proprio Parocho, seu curato sumere præsumat: qui contra fecerit, excommunicetur.

De Sacramento autem Ordinis Canon sextus tituli vigesimi quarti statuit, ut liceat Episcopis familiares, & domesticos suos ordinare, sine literis dimissoriis, dummodo per triennium apud eos vixerint.

In titulo sequenti agitur de modestia Clericorum in vestibus, necnon de horrore, quem de omni ludo vetito, ac litibus forensibus concipere deberent, ac denique Canone XI. præscribitur Clericis, ne laicis quicquam persolvant contributionis nomine, nisi cum Episcopi consensu: dein præscribitur, ut Sacerdos saltem intra tres menses a sua consecratione Missas celebret, quod si non fecerit, in jus vocetur a promotore Episcopi, ut sui defectus causam reddat: si contumax remanserit, excommunicetur.

In titulo de Matrimonio agitur de proclamationibus, necnon de necessitate benedictionem a Parocho, vel ejus Vicario recipiendi, & de tempore contrahendi matrimonia &c.

§. XCIX.

Titulus XXIX. De Seminariis, & Scholis.

Titulus

Titulus vigesimus nonus de Seminariis, Scholis, atque Universitatibus sex complectitur Canones, quorum primus est sequens: *juvenes ad majora Seminaria in liberalibus disciplinis instituendi non admittantur, nisi prius per Doctores, & Magistros probata eorum fide & prima institutione.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon II. *Hoc autem ut fiat, ipsorum Seminariorum Doctores, & Magistros, cum ad eorum administrationem admittentur, fidei suæ rationem reddere vult hæc Synodus: eandem fidem eos vult iterum profiteri coram Reformatoribus, quoties ab eis exegerint.*

Canon III. *In omnibus Academiis, in quibus utriusque juris studia instituta sunt, jus Canonicum publice prælegatur.*

Canon IV. *Rectores paræciarum teneram juventutem, & rudem populum doceant fidei rudimenta, rationem Catholice vivendi, orandi, & peccata confitendi, idque diebus dominicis, & hora opportuna.*

Canon V. *Pueros eligant, quos doceant Sacrificio Missæ, aliisque divinis officiis inservire.*

Canon VI. *Puellarum institutioni præficiantur probatæ viduæ, aut matronæ, quæ eas religiose vivendi formam, & legendi rationem studiose doceant.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

S. C.

Tituli de jurisdictione & excommunicatione.

Sequentes tituli, trigessimus, trigessimus primus, & secundus agunt de jurisdictione, excommunicatione, necnon de Archiepiscopis, & Episcopis, ac circa primum articulum Synodus insistendum ait iis, quæ jam antea circa hoc caput præscripta fuere, postea subjungit: *Excommunicationis pœna magno cum iudicio, & nonnisi gravioribus in causis utantur Episcopi, nec levi de causa censuram Ecclesiasticam adhibeant: & ipsi de causis judicent, & ad id præstandum sola conscientia, & rei gravitate, non vi, aut cujusquam auctoritate compellantur.*

Canon II. *Excommunicationem semper præcedat trina monitio, ne temere decernatur: cum omnium pœnarum, quas peccatoribus Ecclesia infligit, sit maxima.*

Canon III. *Cum excommunicato, qui obstinatus in excommunicatione permanserit, nemo versetur, aut cibum sumat, aut contrahat.*

Qui vero notorie excommunicati migrant ex hac vita, priventur sepultura Christiana, sicut hæretici, & schismatici.

Denique præscribit, ut vacante Sede Episcopali fiant preces publicæ, ut Deus,

in cuius manu sunt corda hominum, & Sæcul. XVI.
bonum, & idoneum pastorem populo suo A.C. 1584.
indulgeat: & supplicationes publicæ a ca-
pitulis indicantur, in quibus de necessitate
boni pastoris concio habeatur ad populum.

Episcopi autem admissi a Sanctissimo
Domino nostro Papa intra tres menses
consecrentur. Episcopi consecrati, quam
primum poterunt, Ecclesiam suam adeant.

§. CI.

*Titulus trigesimus tertius de Visi-
tationibus.*

In titulo trigesimo tertio de visitatio-
nibus Episcopalibus septem hi Cano-
nes notatu digni sunt: Canon I. Episcopi
quotannis visitent singulas Ecclesias sibi
subditas, & alias etiam exemptas, qua-
rum visitatio ex facultate a sacris Cano-
nibus tributa ipsis incumbit: quodsi unius
anni spatium perficere non poterunt, con-
tinuetur visitatio in sequentes annos.

Canon II. Verbum Dei prædicent
populo, aut prædicari curent, dum visi-
tant, ad animos hominum erroribus ex-
purgandos.

Canon III. Inquirant visitantes in
vitam, & mores, præsertim Ecclesiasti-
corum, ut eos corrigant.

Canon IV. Episcopi dum visitant
hospitalia, collegia & Scholas in primis
opera pietatis curent, executionem testa-
mento-

Sæcul. XVI. A.C. 1584. *mentorū, ac omnia, quæ ad Dei cultum, animarum salutem, & pauperum sustentationem pertinent.*

Canon V. *Archidiaconi, & alii inferiores, qui jus visitandi habent, acta visitationis suæ per scribam idoneum excipiant, eaque intra mensem ad Episcopum perferant.*

Canon VI. *Solvantur antiqua, aut consueta jura, cum visitationum, tum procurationum, Episcopis, Decanis, Capitulis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis, quibus debentur: & ad illorum præstationem omnes censuris Ecclesiasticis compellantur.*

Canon VII. *Jura Synodalia, Cathedralica, Episcopalia, & quævis alia antiqua, aut consueta, Ecclesiasticis, cujuscunque dignitatis, Ordinis, gradus & conditionis existant, integre persolvantur sub pœna excommunicationis: quam si neglexerint, extraordinarie puniantur.*

§. CII.

Titulus XXXIV. De Canonicis, & Capitulis.

In titulo trigesimo quarto de Canonicis, & Capitulis duodecim leguntur Canones, in quorum primo dicitur: *Canonicos, qui ad hoc instituti sunt, ut exemplo Levitarum in Ecclesiis certis & frequentibus horis Deum orent, & ei laudes*

laudes canant, & sacra mysteria peragant, pura mente, & corpore Deum colere oportet: ut dum pro omni populo Deum precantur, ei in primis accepti sint, & luceat lux eorum coram hominibus.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon I. Monentur Episcopi, & Capitula Ecclesiarum, quæ jus electionis, collationis, aut provisionis habent, ut neminem ad Canonicatus, seu præbendas admittant, nisi quem natalibus, ætate, moribus, & doctrina competenti præditum agnoverint.

Canon II. Compellantur Canonici ab Episcopis, aut Capitulis, intra annum a die receptionis, ubi ætatem idoneam attigerint, sacrum Subdiaconatus ordinem suscipere, reliquosque intra tempora sacris Canonibus constituta adipisci. Si tamen in quibusdam Ecclesiis nonnullæ præbendæ Subdiaconis destinatæ sint, consuetudo servetur.

Canon III. Sciant omnes, qui bona Ecclesiæ possident, & iis utuntur, si officium suum non impleverint, aut ab Ecclesiastico ordine defecerint, se ad eorum restitutionem teneri: quod cuique in sua receptione significetur, idque in eorum institutione iurejurando præstito promittant.

Canon IV. Si non sit sufficiens redditus Canonicis, provideat Episcopus, si ve per suppressionem præbendarum, ubi
magnus

Sæcul. XVI. *magnus erit earum numerus, siue per unionem simplicium beneficiorum non Regularium, ut iis proventus competenter au-geatur.*

Canon V. *Cum ad conservandam, & augendam Ecclesiasticam disciplinam instituta sint Ecclesiarum præsertim Cathedralium dignitates, ad eas neminem admittant deinceps Episcopi, & capitula, nisi morum & doctrinæ sufficientia commendabilem, & gradu Theologiæ, aut juris Canonici insignitum.*

Canon VI. *Dignitates, & officia, quæ Scholasticæ, vel Cancellariæ dicuntur, deinceps iis tantum conferantur, qui vitæ, & doctrinæ sinceræ testimonio probati sint, & Doctores, aut Licentiati in sacra Theologia, aut saltem in iure Canonico: qui etiam fidei suæ professionem coram Episcopo, & capitulo emittant.*

Canon VII. *In singulis Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, in quibus Canonicus Theologus institutus fuerit, teneatur bis, aut semel ad minus in hebdomada prælegere, & diebus Dominicis, ac festis solemnibus Concionem publicam habere. Concionanti autem illi, & prælegenti teneantur adesse omnes dignitates, Canonici, & alii Ecclesiæ Cathedralis & totius civitatis Ecclesiastici, sub pœnis indicendis: graviore autem pœna plectentur, qui semel, atque iterum moniti absuerint.*

Canon

Canon VIII. *Canonicis non liceat in domibus suis extraneos, & laicos, etiam cognatos, præsertim mulieres recipere, aut iis domos, quas in claustris suarum Ecclesiarum habent, locare, neque etiam extra claustra, præsertim in domibus laicorum habitare.*

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Canon IX. *Canonici convenientes ad capitula, primum tractent de celebratione officii divini, & quoscunque defectus delinquentium corrigant, tum de temporalibus negotiis statuunt.*

Canon X. *Non convenient in capitula diebus festis, nec aliis tempore majoris Missæ, qui illis diebus & horis capitula indixerit, illius diei distributionibus careat: qui vero ex ejus mandato conveniant, pari pœna puniantur: & quæ ab illis definita fuerint, irrita, & nulla censeantur.*

Canon XI. *Capitula, seu loca illa, in quæ conveniunt Canonici, ab Ecclesia sint segregata, ne divinum officium perturbetur.*

Canon XII. *Legantur singulis annis in capitulis generalibus Capitulorum statuta. Quodsi in quibusdam Ecclesiis bellorum injuria, aut casu aliquo fortuito perierint, auctoritate Episcopi, aut Superioris nova condantur.*

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

§. CIII.

Titulus XXXV. De Parochialium
Ecclesiarum Rectoribus.

Titulus trigessimus quintus de Parochis sexdecim circumscribitur Canonibus, ex quibus primus ita sonat: *Curati non instituantur nisi idonei, & ab Episcopo probati, & viginti quinque annos nati, & juxta formam a Concilio Tridentino præscriptam.*

Canon II. *Rectores Ecclesiarum parochialium manuale semper præ manibus habeant, quo possint de his, quæ sunt sui ministerii, rationem reddere.*

Canon III. *Curent, ut pœnitentiæ, & aliis Sacramentis administrandis idonei Sacerdotes substituantur: confessionibus vero audiendis præficiantur doctiores ad eum numerum, quo populo satis sit, & ad id eos cogant Episcopi, cum opus erit.*

Canon IV. *Curati possessione adæpta, ordines sacros secundum tempora a Canonibus constituta suscipere non differant, ut ministerium sibi creditum quam citissime per seipsos adimplere possint, sub pœnis a jure constitutis.*

Canon V. *Resideant, ut Missas parochiales per seipsos celebrent, & suo muneri satisfaciant.*

Canon

Canon VI. *Iis, qui suum munus* Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
perficere, & exequi per se non possunt,
substituatur Episcopus idoneos Vicarios.

Canon VII. *Paræcias, in quibus*
est numerosior populus, dividant Episcopi,
si id necessitas postulet, & commode fieri
possit, ut facilius omnes fideles spiritualem
alimoniam in diversis locis recipiant.

Canon VIII. *Monasteriis præfecti,*
qui jus præsentandi habent, occurrente pa-
ræciarum sibi subditarum vacatione curatos
idoneos nominent Episcopo, qui in illis
divina officia celebrare, verbum Dei prædi-
care, Sacramenta digne administrare pos-
sint, nec Monachi ad munus paræciæ ad-
mittantur.

Canon IX. *Abbates, Priores, Ca-*
pitula, & alii, ad quos paræciales Eccle-
sie primo, vel primitivo jure pertinent,
officium debitum, & consuetum, & celebra-
tionem Missarum, & horarum per se, aut
per idoneas personas suis sumptibus in iis
exequi cogantur.

Canon X. *Monachi beneficiis cura-*
tis non præficiantur: sed sæcularia sæcu-
laribus, & regularia regularibus tantum
conferantur.

Canon XI. *Inquirant Episcopi, Ar-*
chidiaconi, aut alii eorum nomine visitan-
tes, in eos, qui decimas, quas debent, aut
in rem suam vertunt, aut quoquo modo
non solvunt, aut solvere volentes impediunt:

Hist. Eccles. Tom. I.

N

hi

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

hi autem cujuscunque sint gradus, aut conditionis, auctoritate Episcopi excommunicantur. Contumaces judici sæculari denuntientur.

Canon XII. Ubi parochialium Ecclesiarum fructus adeo sunt tenues, & exigui, ut ad alimoniam Curatorum sufficere non possint, curabunt Episcopi alia quocunque beneficia, modo non sint regularia hujusmodi Ecclesiis annecti, & uniri, quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem Episcopi efficient, ut per primitiarum, aut congruæ portionis assignationem, ex omnibus decimis Ecclesiasticis, quæ in illis parochiis colliguntur, aut per parochianorum symbola, & collectas, aut qua commodior eis ratione videbitur, ita earundem Ecclesiarum redditus augeantur, ut Rectorum necessitatibus sufficiant: & inter visitandum, quam summarie fieri poterit, opportunis remediis illis consulatur.

Canon XIII. Parochi, seu curati in aliis Ecclesiis Vicariorum munus non exerceant: sed in propriis Ecclesiis suo munere fungantur, & avaritiæ, aut turpi quæstui non studeant.

Canon XIV. Fabriciani, aut quæstores collectarum, quæ pro defunctis fieri solent, curato rationem reddant, & pecunias inde provenientes singulis diebus eidem, & aliis Presbyteris, pro ea parte, quæ singulos contingit, bona fide persolvere compellantur.

Canon

Canon XV. Presbyteri, & alii Clerici, qui in paræciis sunt, aut in iis domiciliū habent, publico Ecclesiæ parochialis officio cum habitu decenti, pileo quadrato, & superpelliciis intersint, ac cum Rectore Missas matutinas, & alias horas celebrent: alioqui Ecclesiæ commodis, & proventibus eo ipso sint privati: quod si contumaces extiterint, excommunicentur.

Canon XVI. Siqui parochi domos non habebunt, curent Episcopi, ut Parochianorum expensis extruantur.

§. CIV.

Titulus XXXVI. De Beneficiis.

Septem Canones recitantur in titulo de beneficiis, quorum primus ita profertur: Cum beneficium Ecclesiasticum non otiosis, sed officium suum exsequentibus, sit constitutum, & propter officium detur beneficium: denuntiat hæc Synodus omnibus cujuscunque gradus, & conditionis, qui beneficia Ecclesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

Canon II. Omnes beneficia possidentes ad suam provinciam rite sustinendam volens excitare hæc Synodus statuit, ne quis deinceps plura beneficia parochialia retineat: illi vero, qui in præsentī plures parochiales obtinent, quibuscunque dispensationibus, aut unionibus ad vitam non obstantibus,

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

una tantum parochiali retenta, alias infra spatium sex mensium omnino dimittant: alioquin intelligant tam parochiales, quam omnia, quæ obtinent beneficia, ipso jure vacare, ex decreto sacri Concilii Tridentini.

Canon III. *Quæ prætextu perpetua unionis per subreptionem, aut obreptionem obtenta fuerint, ea, re comperta, ex auctoritate Concilii Tridentini, a locorum Ordinariis in veterem statum restituantur.*

Canon IV. *Beneficia curata in simplicia non convertantur.*

Canon V. *Ne negligenter hæc tam sancta decreta servantur, locorum Ordinarii visitantes injustos possessores submoveant.*

Canon VI. *Cum damnet Scriptura eos, qui hæreditate possidere attentant Sanctuarium Dei, vetat hæc Synodus, ne quis deinceps consanguineo beneficium cedat: solius consanguinitatis ratione: neve hujusmodi cessiones admittantur, contra Constitutionem Pii V. de non admittendis resignationibus.*

Canon VII. *In beneficiorum provisionibus, seu collationibus nemo sibi ius patronatus fraudulenter vindicet: sed omnes, qui eo jure utentur, Episcopis de eo fidem facient, secundum formam, quæ a Concilio Tridentino præscribitur.*

S. CV.

Titulus XXXVII. De Monasteriis.

Titulus trigesimus septimus de Monasteriis triginta duos continet Canones, in quibus I. præcipitur, ne loca sacra in ædificia sæcularia convertantur.

II. Præscribitur, ut Abbates, Priores conventuales, Decani, & Præpositi monasteriorum, intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveantur.

III. Votum Religionis nemo, cujuscunque sexus, emittat ante decimum sextum annum ætatis, & nisi prius expleto anno probationis a suscepto Religionis habitu.

IV. Parentes non cogant liberos ad suscipiendum Religionis habitum, aut ad ejus votum emittendum.

V. Præpositi Monasteriorum neminem spe lucri, aut hæreditariæ Successionis admittant, nec eorum bona ullo modo affectent.

VI. Monachis non liceat ab ordine in ordinem migrare, etiam strictiorem, nisi juris communis dispositione servata.

VII. Monachi cujuscunque ordinis, etiam Mendicantium, qui professionis votum emisserunt, & tamen adhuc extra Monasteria sua degunt, ad illa statim redire cogantur: si neglexerint, post monitionem Episcopi, aut Superioris, excommunicentur; etsi opus fuerit, extraordinarie puniantur.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

VIII. Nemo regularis ad prædicationis, & lectionis munus publice, aut privatim obeundum admittatur, nisi qui ab Episcopo de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus fuerit.

IX. Provideant Episcopi, constitutiones de clausura Monialium factas arctissime observari, & restitui.

X. Nulli Sanctimoniali liceat post votum, monasterium egredi, etiam ad breve tempus quocunque prætextu, nisi ex necessaria causa ab Episcopo probanda, & expressa in constitutione felicitis memorie Pii V.

XI. Monasteria Sanctimonialium nemini cujuscunque generis, gradus, conditionis, dignitatis, sexus, vel ætatis ingredi liceat, nisi de licentia Episcopi, aut Generalis ordinis, Provincialis, aut Visitatoris, ad id specialiter deputati; idque duntaxat in actu visitandi: quæ licentia nonnisi scripto concedatur.

XII. Si quando necesse sit vecturæ, ruinarum reparandarum gratia, aut visitationis infirmarum, sæculares Monasterium ingredi, Præposita, & duabus, aut tribus sororibus præsentibus id fiat.

XIII. Cum Monialibus nemo colloquatur, nisi per clathros, rotam, sive turnum, idque præsentem Monasterii præfecta, aut duabus Sororibus.

XIV. Confessores Monialium, antequam

quam ad suum munus admittantur, ab Epi-
scopis examinentur, & præter Confessores
ordinarios ab iisdem alii Confessores ex-
traordinarii seligantur, qui singulis annis
bis, aut ter earum confessiones audiant.

XV. Moniales saltem semel in mense
peccata sua confiteantur, & Eucharistiam
sumant.

XVI. Provideatur per Superiores, ut
Monialibus verbum Dei in earum Mona-
steriis frequenter prædicetur.

XVII. Quotiescunque fratrum Religio-
forum opera requiratur in Monialibus, quæ
adversa valetudine detinebuntur, consolan-
dis, & Sacramentis ministrandis, duæ,
aut tres Sorores semper præsentis adsint.

§. CVI.

*Titulus XXXVIII. De rebus ad
Ecclesiam pertinentibus.*

Titulus trigesimus octavus de Eccle-
siæ bonis complectitur septem
Canones, qui duntaxat ad bono-
rum conservationem tendunt, hinc
alienationes contra juris præscripta fa-
ctas omnino nullas esse declarabat Sy-
nodus, simulque communione Eccle-
siastica privat illos, qui Ecclesiis do-
nata retinent. Præscribitur etiam, ut,
si quæ res Ecclesiasticæ necessario alienandæ
erunt, aut si quæ alia per homologationem
confirmanda, eam provinciam Episcopus

N 4

ipse

Sæcul. XVI. ipse suscipiet, aut speciali rescripto *Vica-*
A.C. 1584. rio demandabit: nec ea res in foro ordina-
 rio ab officiali tractabitur. fiant inventaria
 duo omnium reliquiarum, ornamentorum,
 vasorum Ecclesiasticorum, quorum unum
 penes Episcopum, alterum penes capitulum
 remaneat.

Omnia documenta, & instrumenta Ec-
 clesiastica, quæ variis hominum manibus ha-
 bentur, & bellorum injuria sparsa sunt,
 in Archivis propriis reponantur, & sedulo
 asserventur ab iis, ad quos pertinet ejus rei
 cura. Curati, & quicunque diebus do-
 minicis, & festis publice ad populum con-
 cionantur, significant, usurpatores jurium,
 ac titulorum Ecclesiæ, uti decimarum &
 foundationum, excommunicationis sententiam
 incurrisse: eos etiam, qui, dum Ecclesiastica
 documenta jussu Episcopi, aut aliorum præ-
 positum describunt, aliqua ex iis aut eo-
 rum partem maligne suppresserint, iisdem
 pœnis subiectos esse.

§. CVII.

Titulus XXXIX. & XL. De Blas-
phemis, jurejurando, & Sor-
tilegiis.

Titulus trigesimus nonus de Blasphe-
 mis, jurejurando & perjurio in qua-
 tuor Canonibus agit hunc in modum
 I. Si quis quoquo modo blasphemarit in
 Deum, & sanctos, si Clericus sit, depo-
 natur:

natur: si laicus, communione privetur, & ad iudices seculares deferatur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

II. Scriptum erat antiquis: non pejerabis, sed reddes Domino tuo Sacramenta tua. Christus autem suos docuit non jurare omnino, ne temere homines nomen Dei assumant, & ex jurandi consuetudine via perjuriis aperiatur. Prohibet ergo hæc Synodus omne iurandum, nisi quod ad eliciendam veritatem in iudicio requiritur, si quis temere iuraverit, & monitus in idem peccatum reciderit, excommunicetur.

III. Non præstetur iuramentum super sacrosanctum Corpus Christi, sed ad sancta Dei Evangelia, aut alio in diversis locis recepto more.

IV. Si quis pejeraverit, & perjurii convictus fuerit, si Clericus, deponatur: si laicus, communione privetur.

Quadragesimus titulus tractans de sortilegiis, adjurationibus, & superstitionibus sequentes tres Canones exponit I. Damnat hæc Synodus omnes ariolos, incantatores, Sortilegos, & eos maxime, qui nomine Dei, & rebus sacris in huiusmodi superstitionibus abutuntur, qui tanti sceleris convicti fuerint, si Clerici, ordine priventur, & brachio sæculari tradantur: laici excommunicentur, & iudici denuntientur.

II. Et quia Christiano nomine indignus error nostro sæculo inolevit, ut ligationibus

Sæcul. XVI
A.C. 1584.

bus, consignationibus, vinculis, & nexibus matrimonia impediuntur: hæc Synodus communione Ecclesiæ interdicat omnes eos, qui huiusmodi superstitionibus utuntur: monetque fideles, ne huiusmodi commentis fidem habeant: sed in Deo fiduciam certam constituent: nec idcirco matrimonia noctu fiant, sed in luce, & frequentia hominum.

III. Provideant Episcopi, ne prætextu pietatis ulli exorcismi fiant, nisi qui ab Ecclesia probati sint.

§. CVIII.

Titulus XLI. De Simoniacis, & Fiduciariis.

Titulus quadragesimus primus, qui agit de simoniacis, & fiduciariis, sequentes octo Canones exhibet. I. Qui pro adipiscendis beneficiis, ac pensionibus Ecclesiasticis aliquid dant, vel accipiunt: omnes etiam quomodocunque conferentes, resignantes, & accipientes quæcunque beneficia custodiæ, aut fiduciæ nomine, vel ex iisdem pensiones sine summi Pontificis auctoritate percipientes, aut percipientes, omnes denique seu Clerici, seu Laici, huiusmodi illicitis actionibus intervenientes, consentientes, aut ex iis emolumentum capientes, se simoniacos esse, & juxta constitutiones contentas in bullis Pii quarti, & Pii quinti, & Gregorii decimi tertii, a summo Pontifice duntaxat, nisi in articulo mortis, abso-

absolutionis beneficium consequi posse intelligant. Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Canon II. Beneficia pretio obtenta, & in confidentiam, seu custodiam, occulte, aut aperte tradita, ipso jure vacent: qui percipiunt eorum fructus, suos non faciant, sed ad restitutionem teneantur.

Canon III. Confidentiarum quæcunque beneficia habent, aut administrationes, aut pensiones, iis in perpetuum careant, & ad alia omnia obtinenda inhabiles reddantur: præterea a quibuslibet personis demutentur, & excommunicationis gladio feriuntur.

Canon IV. Episcopi, & alii beneficiorum Collatores nulli beneficium conferant, nisi ei, qui prius rationem reddiderit, qua via beneficium adeptus sit, eique hujus sceleris, & pænæ gravitas declaretur. Deinde sub pænâ, & comminatione iræ divinæ jurare jubeantur, num aliqua simonice pactio de custodia fructuum, vel pensionis reservatione, citra summi Pontificis auctoritatem solvenda, in hujusmodi provisione intervenit, quod si jurare renuerit, provisio subreptitia, & nulla censeatur.

Canon V. Inquirant Episcopi per vicarios, seu Officiales in omnes, & singulos, qui publica fama, vel legitimis conjecturis Simonice, vel confidentiæ suspecti fuerint, & ad probandas præsumptiones, & conjecturas, testes de quaque re singulares admittant, ne tam nefarium scelus impunitum maneat.

Canon

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon VI. *Simoniaci, & confidentiarii notorie infames censeantur, ideoque ab omnibus Synodis provincialibus ac Diæcesanis, capitulis, Monasteriis, denique ab omni ecclesiastico conventu excludantur.*

Canon VII. *Parochi singulis diebus dominicis simoniacos & confidentiarios, cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, usurariis, veneficis excommunicatos denuntient.*

Canon VIII. *Qui confessiones audiunt, simoniacos, & confidentiarios non absolvant, sed ad summum Pontificem remittant.*

§. CIX.

Titulus XLII. De Concubinariis.

In titulo quadragesimo secundo de Concubinariis quatuor habentur Canones, quorum primus ita declarat: *omnes Sacerdotes, ac clerici beneficiati, mulierum impudicarum, aut quæ ejus ætatis erunt, cujus ratione oriri possit sinistra suspicio, consortio, sive intra, sive extra domum, prorsus abstineant, qui a superiore monitus non abstinuerit, tertia parte fructuum beneficiorum, quæ obtinet, ac etiam pensionum, piis usibus arbitrio Episcopi applicanda mulctetur, qui secundo monitus perseveraverit, fructibus omnibus, & pensionibus beneficiorum privetur, atque ab eorum administratione suspendatur, donec Episcopo aliter visum fuerit. Qui post secundam*

dam monitionem non respuerit, fructibus, Sæcul. XV.
 ac pensionibus, & administratione quavis A. C. 1584.
 ecclesiastica, necnon etiam titulis suorum
 beneficiorum in perpetuum priuetur, & ad
 alia quæcunque obtinenda, perpetuo inhabi-
 lis reddatur, & a capitulis, ac omni con-
 gregatione ecclesiastica tanquam infamis ar-
 ceatur: donec ita mores suos emendaverit,
 ut a Superioribus venia dignus censi possit.

Canon II. Clerici beneficia non habentes, hujus sceleris suspecti, & in ea post unam, atque alteram monitionem perseverantes, suspendantur ab ordine: & qui post suspensionem non cessarint, excommunicentur: si contumaces fuerint, in carcerem detrudantur.

Canon III. Qui cum semel dimissis concubinis consortium repetierint, iisdem pœnis subjaceant.

Canon IV. Nulli Sacerdoti, cujuscunque gradus, societatis, aut ordinis existat, concubinario liceat absolutionem dare, sed ad Episcopum, aut ejus pœnitentiarium eum remittat, qui pro gravitate delicti pœnitentiam injungat, vel moderatione utatur, prout expedire viderit.

§. CX.

Titulus XLIII. De Hospitalibus.

Quatuor Canonibus titulus quadragessimus tertius de Hospitalibus absoluitur, statuitque eorum primus, ut
 quicum

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

quicumque pia loca, quæ hospitalia vulgo dicuntur, cujuscunque generis sint, seu tituli, seu administrationis jure possident, eorum onera omni studio & diligentia exequantur, nec pauperes defraudent, aut defraudari sinant, qui neglexerint, ab Episcopo pœnis a jure constitutis coerceantur.

Canon II. Laici hospitalium administrationi præpositi, munus hospitalitatis non recte obeuntes, ab Episcopis per censuras Ecclesiasticas cogantur: quas si contempserint, ab administratione submoveantur, & rationem reddere, ac fructus injuste perceptos restituere cogantur.

Canon III. Provideant hospitalium administratores, nequid eorum, quæ adhiberi solent ad remedium animæ, quod præcipuum est, suis hospitibus desit, quod si quem eorum absque Sacramentorum perceptione decessisse contigerit, alii in eorum locum substituantur.

Canon IV. Hospitalia his solis pateant, qui præ ægritudine, Senio, aut corporis imbecillitate victum sibi parare non possunt, excludantur vero a Xenodochiis mendici validi, ac robusti, qui manuum labore seipsos sustentare possunt, ne miserabilium personarum alimenta ab ignavis, ac desidiosis impie absumentur.

§. CXI.

§. CXI.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

Titulus XLIV. De Confraternitatibus.

Agit titulus quadragessimus quartus de Confraternitatibus, & Sodalitiis, hancque in rem quatuor sanciebantur Canones hujus tenoris I. Confraternitates illæ tantum retineantur, quæ pietatis operibus vigent, & ab omni fastu, & pompa sunt alienæ: in quibus etiam leges Christianæ religioni non repugnantes constitutæ sunt. Si quæ aliter fuerint institutæ, Episcopi arbitrio vel corrigantur, vel tollantur: in posterum vero nullæ sine Episcopi licentia instituantur.

Canon II. Si quæ confraternitates hæcenus aut intermissæ, aut penitus sublatae sunt, earum redditus ad opera pia arbitrio Episcopi impendantur, quousque Seminaria instituantur, quorum usibus tunc applicabuntur.

Canon III. Non liceat Canonicis, & ceteris Ecclesiasticis confraternitatum prætextu suas Ecclesias relinquere tempore divini officii, sub pœna privationis distributionum illius diei.

Canon IV. Non celebrentur confraternitates in Choro ad majus altare Ecclesiarum Cathedralium, aut Collegiatarum, sed in Sacellis tantum, & extra horam, qua divinum officium peragitur.

§. CXII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. CXII.

Titulus XLV. De laicis.

In titulo quadregesimo quinto Synodus pertractat de Laicis, circa quod argumentum sequentes hosce Canones proposuit. Canon I. Omnes Christiani fidem recolant, quam in baptismo professi sunt, Deum bonorum omnium auctorem se agnoscere testentur: frequentes sint in Ecclesiis, & paræciis suis, a Missa Parochiali sine Episcopi, aut curati licentia per tres hebdomadas, nisi necessitate cogente, abesse non præsumant, qui semel moniti perseverarint, & iterum abesse præsumpserint, excommunicentur.

Canon II. Non sit laicis grave, Sacerdotibus, qui spiritualia serunt, temporalia liberaliter rependere, illis debitum honorem exhibere: nec eos maledictis, aut sugillationibus prosequantur.

Canon III. In Ecclesia laici Clericis non misceantur, sed suo quisque gradu, & ordine discernantur: ne, qui divino officio inserviunt, a multitudine perturbentur.

Canon IV. Hortatur hæc Synodus Christianos omnes, ut pro Christiani nominis honore, & dignitate se gerant: tripudia, & saltationes, publicos ludos, mimos, larvas, & aleas, quantum fieri poterit, devitent.

Canon

Canon V. *A duellis sub pœna ex-* Sæcul. XVI.
communicationis abstineant. A. C. 1584.

Canon VI. *In vestitu omnem fastum, curiosum ornatum, tum sparsos, ac tortos crines, cauponas, & alia similia, item Sphæristeria tempore præsertim divini officii relinquunt.*

Canon VII. *Usurarii omnes tanquam Christianæ charitatis inimici, præsertim vero pauperum oppressores, publice in parochialibus Ecclesiis, diebus Dominicis de peccati gravitate admoneantur: moniti, si non resipiscant, ad judicem deferantur, perseverantes, communione, & sepultura Christiana priventur.*

Canon VIII. *Usurarii non absolvantur, nisi prius quæstus illiciti cupiditati renuntiaverint, & quæcunque impie extorserunt, se, quibus sustulerunt, pro viribus reddituros polliciti fuerint.*

§. CXIII.

Titulus XLVI. De Conciliis.

Denique titulus quadragesimus sextus, ac postremus agit de Conciliis, ac per sequentes sex Canones hæc præscribit I. Concilia provincialia tertio quoque anno, aut alio commodiore tempore indicantur, & ad ea omnes Episcopi Suffraganei conveniant, qui non adfuerint, tertia parte fructuum sui Episcopatus piis usibus applicanda mulctentur,

Hist. Eccles. Tom. I.

O

&

Sæcul. XVI. *Et communione fratrum interdican-
A.C. 1584. tur: con-
veniant præterea omnes, qui de jure, vel
consuetudine interesse debent, sub pœnis a
jure statutis.*

Canon II. *Statuta Concilii Provin-
cialis ab omnibus metropoli subditis ob-
serventur, sub pœna excommunicationis,
Et alia Ordinarii arbitrio infligenda.*

Canon III. *Synodus Episcopalis sin-
gulis annis celebretur, secundum cujusque
Diœcesis consuetudinem.*

Canon IV. *Ad Synodum Episcopa-
lem omnes conveniant, qui de jure, vel
consuetudine interesse debent: deficientes
pœnis consuetis, contumaces gravioribus
arbitrio mulcentur Episcopi.*

Canon V. *Statuta item alia omnia
ecclesiastica conciliorum, decretorum, Et
Canonum sacrorum, quæ in hoc concilio
provinciali comprehensa non sunt, Epi-
scopi diligenter pro ratione temporum,
locorum, Et personarum observari cu-
rabunt.*

Canon VI. *Celebrabitur proximum
concilium provinciale, Et primatiale, an-
no Domini millesimo quingentesimo octua-
gesimo septimo: incipiet die decima quinta
Mensis Augusti, in civitate Ruthenensi.
Si tamen injuria bellorum, Et temporum
tutus non fuerit accessus, significabitur lo-
cus alius opportunus reverendis Coepisco-
pis, Et fratribus nostris, ceterisque, qu*

ad concilium invitari debent: in quo Epi-
scopi Comprovinciales rationes reddent,
qua fide, & diligentia statuta hujus Con-
cilii in locis sibi subditis servanda cura-
rint, & quæ reformatione in posterum in-
digere adverterint, fideliter referent.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Huic ergo Concilio præter Præsi-
dem subscripti leguntur tres Episcopi,
Floranus, Cadurcensis, & Lemovicen-
sis unacum diversarum Ecclesiarum
Deputatis: Vocatus equidem erat ad
hoc Concilium Puteus Episcopus Ani-
ciensis, qui per literas testatus est, se
non posse huic Concilio interesse pro-
pter occupationes, & bellorum motus:
probaturum tamen, quæcunque de-
terminarentur, statuerentur, ea que a suis
subditis dioecesanis observari curaturum
spondit. Postea summus Pontifex con-
firmavit cuncta hujus Synodi decreta
edito diplomate Apostolico die quinta O-
ctobris anno sequenti millesimo quingen-
tesimo octuagesimo quinto: quapropter
Bituricensis Archiepiscopus ea Mense se-
quenti publici juris fecit.

§. CXIV.

*Festum S. Annæ per Gregorîi XIII.
diploma institutum.*

Quantumvis sanctæ Annæ festivitas *B. M. t. 2.*
in pluribus privatis Ecclesiis jam *Consi. 87.*
jam solenni ritu celebraretur, fidelium *pag. 504.*
O a pietate

Sæcul. XVI pietate Episcoporum, sedisque Apostoli-
A.C. 1584. cæ auctoritatem quodammodo præve-
 niente, nihilominus cum nondum fan-
 cta hæc Mater communi ritu coleretur,
 hinc Gregorius XIII. eundem in Univer-
 sa Ecclesia stabilire decrevit, hancque
 in rem die prima Maji Constitutionem
 edidit, præcipiens, ut deinceps *Beatæ An-
 næ dies festus vigesima sexta Julii in omni-
 bus totius Orbis Ecclesiis duplici Officio
 quotannis recolatur, diesque prædictus im-
 primendis Romanis, aliarumque Ecclesia-
 rum Calendariis & Martyrologiis adda-
 tur, & duplex ei adscribatur: Postea
 mandabat omnibus Patriarchis, Archi-
 episcopis, Episcopis, & ceteris Ecclesia-
 rum Prælati per universum orbem consti-
 tutis, ut faciant præsentis literas in suis
 quisque Ecclesiis, Provinciis, Civitatibus,
 & Diocæsi-bus solemniter publicari, & ab
 omnibus Ecclesiasticis personis tam sæcula-
 ribus, quam quorumvis Ordinum regulari-
 bus inviolate observari, etiamsi in recen-
 tibus Breviarii, & Missalis reformationi-
 bus prædicta solemnitas fuerit præter-
 missa.*

Verum hæc Pontificis Constitutio
 non statim exacte ad opus deducebatur;
 quippe sanctæ Annæ festivitàs per ali-
 quod tempus haud majori solemnitate,
 quam ante hoc diploma, celebra-
 batur.

§. CXV.

S. CXV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.*Alice ejusdem Pontificis Constitu-
tiones.*

Hoc anno idem Gregorius Papa alias *Bull. Const.*
edidit Constitutiones, quarum *85. & seq.*
prima præscripsit formam promulgan- *p. 505.*
di resignationes beneficiorum Ecclesia-
sticorum tam in Curia Romana, quam
alibi factas, hancque in rem voluit, ut
omnes resignationes, & jurium concessio-
nes publicari debeant intra sex menses, si
beneficia sint citra montes, si vero ultra,
intra novem.

Altera Constitutione Camaldulen-
sium Generali concessit, ut hic possit,
quando sibi expedire videtur, conferre Ere-
mitis sibi in eremo subjectis, quatuor or-
dines minores, simulque Cardinales Episco-
pi ad dictam eremum accedentes possint,
etiam extra tempora, & non servatis inter-
stitiis, sacros Ordines eisdem conferre, si
ipsi huic Præposito idonei videntur.

Tertio diplomate egit de quibusdam
privilegiis, quæ Mercatoribus Ripæ
urbis indulta fuere: porro quarto,
quod die vigesima quinta edidit, rur-
sus approbat institutum, ac Constitu-
tiones Societatis Jesu, cunctaque eo-
rum privilegia confirmat, præcipue
vero ibidem affirmat, quod illi, qui ab-
soluto probationis biennio prædicta tria sub-

O 3

stantialia

Sæcul. XVI. *stantialia vota etiam simplicia emiserint, si
A.C. 1584. absque expressa licentia a Societate disce-
dant, etiamsi prætextu melioris frugis, &
transitus ad alium quemcunque ordinem
(Cartusiensium duntaxat excepto) id fa-
ciant, apostasice, & excommunicationis
ex Apostolicæ Sedis decreto pœnas incur-
rant, a quibus nonnisi a summo Pontifice,
vel a Generali Præposito absolvi possint.*

Eadem Constitutione sub anathe-
matis pœna prohibet, ne quis hoc in-
stitutum impugnare, aggredi, aut dif-
famare audeat. Quarto diplomate idem
Pontifex die vigesima quinta Maji præ-
cepit, ut quolibet triennio fieret ele-
ctio Præpositi Generalis, & aliorum
Prælatorum Congregationis Monacho-
rum Eremitarum S. Hieronymi de ob-
servantia. Die decima septima Junii
Papa quinto diplomate præcepit, ut
Romæ instituatur Collegium ad Scho-
lares nationis Maronitarum pie, & ca-
tholice, bonis artibus, christianisque
moribus, & doctrina instruendos, &
deputatio Cardinalis pro ejus regimine,
annuorumque reddituum assignatio pro
eorundem sustentatione fiat: insuper
hac Constitutione hisce Maronitis præ-
ter ampla privilegia concessit Pontifex,
ut divinum Officium, Missamque in Ara-
bico, seu Caldaico idiomate celebrare
valeant. Sexto diplomate die prima
Septem-

Septembris promulgato Pontifex Epi- Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
scopis injunxit, ut Verbum Dei prædi-
cent semel in Hebdomada Hebræis,
pro eorum ad Christi fidem conversione
in terris, & locis, in quibus extant eo-
rum Synagogæ.

Eodem Mense Septembri alia edē-
batur Constitutio, qua Pontifex inno-
vabat Constitutionem Nicolai III. con-
tra jurantes, & jurare facientes illicita,
impossibilia, damnosa, & Eccle-
siasticæ libertati, ac decretis Concilii
Tridentini adversantia. Die prima
Octobris per aliam Bullam Papa præ-
scripsit, qua ratione licite pecuniæ
apud Montem Pietatis deponi valeant:
nona autem Constitutione die vigesima
Novembris idem Pontifex indulgit, ut
Religiosi Societatis Clericorum Regu-
larium Jesu, etiam sacris Ordinibus
non initiati, verbum Dei prædicare
possint.

Decima respicit Cameram Aposto-
licam, atque undecima Mense Decem-
bri edita confirmat erectionem Congre-
gationis *B. V. Mariæ*, quæ pro exter-
nis Scholaribus, qui in Collegio Socie-
tatis Jesu de urbe studiis vacabant,
fuit erecta ad pia opera exercenda: in-
super dedit facultatem alias aggregan-
di Congregationes, quæ easdem cum
illa indulgentias communicarent.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

Denique postrema die septimo ejusdem Mensis Decembris promulgata est contra exules, & alios in Italia commorantes, qui animalia, & alia bona in Statu Ecclesiastico diripiunt, abducunt, recipiunt, vel permutant.

§. CXVI.

Anglicana conjuratio in Elisabetham Reginam.

Cambden

ann. regn.

Elis.

Thur. l. 79.

Mem. de la

Ligue t. 1.

p. 11.

Interim Elisabetha Angliæ Regina continuato furore Catholicos divexabat, qua inhumanitate hoc anno ingenti vitæ periculo sese exponebat: percipiamus autem rei gestæ seriem. Erat tum in Anglia Guilielmus Parrius Catholicus, natione Anglus inferioris Curiae Senator, porro hic jam antea invicto erga Religionem Catholicam studio insignis, cum Parisiis ageret, cum Patre Wiat Jesuita conferebat circa animi sui propositum, quo Angliæ Regnum ad Ecclesiæ Romanæ obsequium reducere anhellabat: hic autem Jesuita, Vir acri ingenio præditus immaturi hujus consilii periculum eidem ob oculos ponere satagebat, allatisque multis exemplis demonstratum ibat, quod publicam tranquillitatem turbare, ac seditiones contra suum Principem suscitare, nunquam liceret, etiamsi de Religione

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

ejus solium Scotiæ Reginam evehere intenderet. Spargunt nonnulli malevoli, sed absque omni vero simili ratione, quod Parrius interea Roma a Comensi Cardinale literas accepisset, quibus ad consilii sui executionem fuisset animatus, hæc ecquidem literæ, uti mentiuntur illi, pergratæ acciderunt Parrio: verum ejusmodi criminis atrocitas tanta est, ut ad ea perpetranda plerumque animus exhorrescat: quapropter infelix hic homo, quamvis aliunde sat insanus, adhuc tamen non modo hoc consilium exequendi difficultate, sed etiam funesta sorte, quam sibi metipsi impendere timebat, abstergebatur, atque in incerto ejusmodi cogitationum turbine fluctuans fortuito casu in Guilielmi Alani Angli Theologi librum incidit, in quo Tyrannorum vitæ insidiari, licitum esse legebat: itaque hæc decisio non minus Christiano, quam prudenti Viro indigna omne dubium Parrio sustulit, eumque in suo proposito magis firmum reddidit, unde eundem librum Nevillo tradidit, spe facta, quod eidem adversus Reginam odium non minus remissum instillare posset: verum hic magis sagax, magisque circumspectus hoc consilium detestabatur, cum vero, si hæc conjuratio detegeretur, ac ipsum rem sibi comper-

tam

tam non manifestasse cognosceretur, Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
 iudicii severitate in se agi pertimesceret, hinc Parrium denuntians, ipsum in Reginæ vitam insidias struxisse accusabat. Re intellecta mox Parrius captus Turri includitur, & quæstioni subiectus ab initio quidem rem pernegabat, sed coram Nevillo interrogatus, re ipsa quidem conjurationem fuisse conflatam fatebatur, illius tamen præcipuum Auctorem exstitisse Nevillum affirmabat, asserens, concordi utriusque consilio fuisse (*) statutum, quod Reginam vel in suis hortis, vel in sancti Jacobi Palatio deambulantem junctis viribus aggredi vellent, atque sociis suis circum circa dispositis, & ad primum rumorem concurrentibus ipsi fuga elaberentur, eo fine, ut omnes Catholicos ad arma capeffenda convocarent: insuper asserbat Nevillus, quod ambo tacto Evangelii libro secreti fidem mutuo etiam interposita

(*) Hujus supplicii genus juxta Thuanum erat hoc: Crati impositus, ac per Londinensem Urbem traductus ad locum supplicii trahitur: ibi cum in priore denegatione perseveraret, patibulo suspenditur, moxque inciso fune pudenda semianimi adhuc exsecta, & cum visceribus ventre aperto extractis in ignem subiectum coniecta, postea caput præcisum, & corpus in quatuor partes sectum fuit.

Sæcul. XVI. terposita juramenti Religione sibi spo-
A.C 1584. pondissent.

Post hæc cum Parrius rursus ad carcerem deduceretur, die quarta Februarii datis ad Reginam literis eandem rogabat, ut cum ipso clementer agere vellet, præterea sui criminis atrocitatem falsus Reginam obsecrabat, ut Scotiæ Reginam mitius haberet, ac sollicitè illius vitam sartam servaret: insuper ad suos Judices perscribens rursus audiri efflagitabat: cum igitur, uti petierat, denuo interrogaretur, eidem confictæ Comensis Cardinalis literæ exhibentur, quas ipse tanquam veras agnovisse dicitur: porro postea denuo conjurationis crimen fatebatur, constanter autem pernegabat, quod vel unquam in Reginæ vitam insidias struere attentasset: verum hæc declaratio eo minus sincera videbatur, quo paulo ante manifestius id falsus fuisset, testesque, qui eum accusabant, eundem de hoc quoque crimine infimulassent: quapropter tanquam læsæ Majestatis reus morti adjudicabatur, quæ etiam sententia die secunda Martii effectui data est.

§. CXVII.

*Anglici Senatus statuta pro præpedi-
 endis Conjunctionibus.*

Ex

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.Cambden.
l. c.

Ex hac conjuratione Anglicus Senatus ansam arripiebat, ut provida sollicitudine Reginae suae, ejusque vitae securitati, necnon Regni tranquillitati prospiceret, quam in rem viginti quatuor nominabat Deputatos, ut causas dijudicarent illorum, qui quamdam rebellionem excitarent, vel vitae Reginae insidiarentur, aut quoddam jus in Angliæ sceptrum sibi arrogarent: præterea aliud promulgabatur statutum, vi cuius omnes Sacerdotes Catholici intra quatuor dierum spatium e Regno exulare jubebantur, illi vero, qui evoluta hoc tempore adhuc ibidem morarentur, proditoris rei declarabantur, omnesque, qui hosce Sacerdotes vel hospitio reciperent, aut eos occultarent, crimen feloniae incurrisse censebantur: adhuc ibidem declaratum est, quod illi, qui in exteris Seminariis agunt, nisi intra semestre in Angliam redierint, & eorum Episcopo, vel pacis Judice submissionis suae obsequia non præstiterint, pariter tanquam de proditoris crimine convicti haberentur, qui vero vel per se, vel per alios ad hosce Scholares, aut alios in istis Seminariis degentes quocunque sub obtentu pecunias submiserint, perpetuo exilio, omniumque bonorum proscriptione mulctarentur: omnes autem

tem

Sæcul XVI.

A.C. 1584.

tem, quibus quempiam Papistarum Sacerdotem, vel Jesuitam in Regno delitescere innotuerit, huncque intra quadriduum non manifestaverint, in vincula conjicerentur, ac multa pecuniaria plecterentur, cui etiam poenæ subjiçiantur illi, qui in suspicionem tracti, quod Sacerdotes, vel Jesuitæ sint, sese examini subjiçere recusaverint. Denique indictis gravissimis poenis inhibebatur, ne aliis, quam Mercatoribus absque speciali Reginae permissu per mare navigandi copia daretur.

§. CXVIII.

Andreas Battorius a Papa in Cardinalem nominatus.

*Ciac. in vit.
Pontif. t. 4.
p. 105.*

Hoc item anno Andreas Battorius Stephani Battorii, Poloniæ Regis, Nepos qui apud Pontificem Romæ Orator erat, a Gregorio XIII. purpura decorabatur, ac nominabatur Cardinalis Diaconus titulo sancti Andreæ.

§. CXIX.

Aloysii Cornelii Cardinalis obitus.

*Ciac. p. 782.
Justin. Es
Bembo hist.
Venet.*

Priusquam Andreas Cardinalium Collegio adscriberetur, paulo ante Aloysius Cornelius patria Venetus Cardinalis naturæ debitum solverat. Erat is Mense Februario Anno Christi millesimo quingentesimo decimo sexto natus, qui

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

qui Melitenfis Eques, ac Cyprii Prioratus honore insignis, postea Archiepiscopus Iadrensis, ac demum a Julio III. Anno Salvatoris nostri millesimo quingentesimo quinquagesimo primo Cardinalis tit. sancti Theodori nominabatur, atque ab eodem Pontifice Bergomensensem, & Tranensem Episcopatum administrare iussus, sub Pio IV. Congregationi in Caraffarum caussa erectæ præfuit, postea autem a Republica Veneta fuit ad Pium V. decretus, ut eundem Papam contra Selimum Turcarum Imperatorem, qui Cyprum Insulam obsederat, ad opem ferendam induceret: demum ab eodem Papa in Curia Fisci Romani Præfectus eligebatur: porro hic idem Pontificiis interivit comitiis, in quibus ad summum Pontificatus apicem Cardinalium suffragiis evecti sunt Marcellus II., Paulus IV., Pius IV., Pius V. & Gregorius XIII., sub cuius Pontificatus anno duodecimo, salutis millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, die Jovis Festo Ascensionis Domini sancta idus Maji, ex huius fluctuantis vitæ procellis ad pacatam cœli quietem transivit: ceterum Aloysius fuit quartus ordine inter Purpuratos Cornelie gentis Patres.

§. CXX.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. CXX.

*Claudius Abaume Cardinalis mortuus.**Ciac. tom. 4.**p. 55.**Guichan.**hist. Burg.**ex Brest.**san Marth.**Gall. Christ.**tom. I.**p. 134.*

Cornelii Cardinalis obitum excipiebat mors trium aliorum Purpuratorum, Abaumii, Borromæi, & Comendoni: quos inter primus Claudius de la Baume, seu Abaume ex nobili genere in Comitatu Burgundiæ ortum duxit, fuitque Claudii de Saint-Sorlin Mareschalli Velleris aurei Equitis, ac Comitatus Burgundiæ Gubernatoris, & Guilielmettæ de Igny filius.

Hic a suis Parentibus juvenis adhuc committebatur Antonio Lullo Theologo liberalibus excolendus disciplinis, sub cujus magisterio, donec vigesimum quantum ætatis annum complevisset, vixit, dein vero tanquam Abbas præfuit Coenobiis Cari-loci Ordinis Cisterciensis, diœcesis Bisuntinæ, & S. Claudii: insuper erat Prior Cigniæ atque Arboſii: sub idem quoque tempus anno ætatis suæ decimo sexto Petri de la Baume Bisuntini Archiepiscopi Coadjutor nominatus, in hac dignitate anno post Christum natum millesimo quingentesimo quadragelimo tertio a Paulo III. Papa confirmabatur, mortuo autem Patruo, anno sequenti Bisuntinæ Ecclesiæ Archipræsul creatus, per quadra-

Sæcul. XVI.
A.C. 1584

quadraginta omnino annos hanc se-
dem summa cum prudentia, ac sapi-
entia regebat. Postea Romam petiit
cum Antonio Lullo Vicario suo Genera-
li, visurus limina Apostolorum Petri, &
Pauli anno a partu Virginis millesimo
quingentesimo sexagesimo sexto sub Pio
V. Pontifice, a quo benigne exceptus fuit:
inde vero ad suam Diocesin reversus a
Philippo II. arcanis Consiliis præpositus
Prorex Neapolitanus eligebatur, tan-
demque a Gregorio XIII. Papa, anno
salutis nostræ millesimo quingentesimo
septuagesimo octavo, licet absens Pres-
byter S. Pudentianæ renunciatus est,
romanam tamen aulam non adiit, sem-
per gregi Bisuntino intentus, & sta-
tionem nunquam deseruit, eoquod vi-
deret imminentibus undique hæresum
procellis, ac nimis necessarium illi esse,
ut ibi ad hæreticos avertendos perpetuas
in Diocesi sua excubias ageret, ubi
etiam suo Zelo Calvinistas debellave-
rat, suaque sollicitudine per totum
Burgundiæ Comitatum illos repreffe-
rat. Tandem mortalitatem exiit anno
salutis millesimo quingentesimo octoge-
simo quarto, ætatis supra sextum quin-
quagesimo, feria quinta, decima
quarta Junii, cum iter ad adipiscendam
Regni Neapolitani Præfecturam pararet,
Arbosii, quo loco juxta parentem Clau-
dium,

Hist. Eccles. Tom. L,

P.

dium,

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

dium, & Petrum Cardinalem patrum
in Ecclesia S. Iusti sepeliri voluit.

Hic idem Cardinalis in Bisuntina
Diœcesi Tridentinam Synodum recipi
curavit, atque aliunde fuit egregius
Literatorum Fautor.

§. CXXI.

*Sancti Caroli Borromæi pretiosa
mors.*

Ciac. p. 891. Interea cum sanctus Carolus Borro-
mæus suas vires indies magis decre-
scere sentiret, geminato pietatis stu-
dio, ac religionis fervore sese ad illud
iter accingebat, quo se brevi coram eo
Iudice, qui & iustitias iudicaturus est,
sistendum præsenferat: eapropter ad
Varallum montem secessit; in hoc enim
pietatis loco in Novarrensi Diœcesi pro-
pe Vercellas sito sacri sepulcri imago ad-
ciendos affectus percommoda vileba-
tur: ibidem ergo ab operosis pastoralis
ministerii negotiis liber sex integris per
diem horis plerumque animum divina-
rum rerum contemplationibus pasce-
bat, reliquum vero tempus aliis pieta-
tis operibus sacrabat, cumque singulis
annis totius antea actæ vitæ noxas in sacro
iudicio aperire assuetus esset, hoc etiam
anno ejusmodi confessione, velut po-
strema omnes maculas eluere voluit,
nocte autem præcedente integris
octo

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

octo horis ingenua nuda humo procum-
bebat, atque oculis in lacrimas diffu-
entibus tam intimo dolore cor suum
contritum sentiebat, perinde ac si enor-
missima quæque flagitia unquam per-
petrasset: paulo post die vigesima quar-
ta Octobris in febrin incidit, quapro-
pter Pater Adornius, quem a Confessio-
nibus habuit, eum nonnihil de pœniten-
tiæ severitate remittere iussit, cui etiam
sanctus Carolus paruit, Missæ tamen
sacrificium singulis diebus Deo pro mo-
re suo offerre propterea non destitit,
cum vero rem divinam semel adhuc in
sua Cathedrali Ecclesia celebrandi desi-
derio flagraret, relicto monte Verallo
Mediolanum reversus est, ubi in festo
Sanctorum Omnium cunctis divini Of-
ficii solemnitatibus interfuit: altera au-
tem die, qua fidelium Defunctorum
memoria peragitur, cum ipse ob vi-
rium imbecillitatem sacris operari non
posset, sanctissimam hostiam a Sacerdo-
te recepit.

Porro dum Medici vitæ periculum
instare denuntiabant, sanctus Carolus
præter extremam unctionem etiam sa-
crum Viaticum sibi porrigi efflagitabat,
quod etiam eadem fidei firmitate, quæ
semper cunctas illius actiones animabat,
recepit: altera autem post meridiem
hora cum Medicis revertentibus fe-
bris

Sæcul.XVI.
A.C.1584

bris remitteret, recuperandæ salutis spes affulgere videbatur: verum paulo post eadem febris vehementius incallescere virium imbecillitas magis ingravescere cernebatur: tum vero Pater Adornius ejus lecto propius accedebat, ac spiritu anhellus, oculisque lacrimarum imbre manantibus sancto Archipræsuli manifestabat, horam appropinquare, in qua ad divinum tribunal evocaretur. Hoc nuntio hilariter excepto Carolus sacri gaudii impetu abreptus ita respondit: omne momentum mihi nimis tardum videtur: porro cum Altempsius Comes, ejusque Filius, necnon Renatus Comes Borromæus flexis genibus illius lecto unacum omnibus domesticis amare flentibus assisterent, sanctus Cardinalis dexteram erigere tentabat, cunctis bene precaturus: verum alterius ope indigebat, ut Crucis signo illis benedicere valeret, mox autem ad supremas mortis angustias reductus integris tribus horis cum morte luctabatur: quoniam vero Boscapius, qui morientis lecto aderat, se non raro a sancto Carolo percepisse recordaretur, quod sacro cinere aspersus supra cilicium saccum mori desideraret, hinc ipse arrepto sancti Cardinalis cilicio illud cineribus aspersum eidem induit. Postea sanctus Carolus die Sabbati ter-

tia

tia Novembris die post horam nonam ve-
spertinam Deo Creatori animam suam
reddidit, postquam quadagesimum
sextum ætatis suæ annum cum unico
mense, vigesimum quartum autem sui
Episcopatus præter tres menses com-
pleverat.

Sæcul XVI.
A. C. 1584.

§. CXXII.

Sancti Borromæi Testamentum.

Quamprimum sanctus hic Cardinalis
animam exhallaverat, mox Pon-
tificiali veste indutus ad Archiepiscopa-
tus sui sacellum deferrebat, ubi ejus
Domestici reliqua noctis parte inter
Psalmos, & cantica sacras vigilias obi-
bant: Corpus autem illius tribus die-
bus ibidem expositum permanebat,
omnibus urbis Capitulis statis horis ju-
sta persolventibus: interea referantur
testamenti tabulæ, quas die nona Se-
ptembris anno Christi millesimo quin-
gentesimo septuagesimo sexto, quo
ejus Dioecesi pestis violentia depopu-
labatur, conscripserat, caveratque,
ut in sua Ecclesia Cathedrali ad primos
gradus, quibus ad Altare summum
ascenditur, in subterraneo sepulcro
conderetur apposita hac funerali inscri-
ptione latina:

*Carolus Cardinalis tituli S. Praxedis,
Archiepiscopus Mediolani, frequentioribus*
P 3 Cleri,

Sæcul. XVI
A.C. 1584.

Cleri, Populique, ac devoti fœminei sexus precibus se commendatum cupiens, hoc loco sibi monumentum vivens elegit.

Insuper sanciebat, ne circa tumbam plures, quam sex cerei accenderentur, moxque post ejus obitum tribus vicibus res divina pro Defuncti anima perageretur, milleque Missæ celebrarentur, quotannis vero semper solemne sacrificium pro mortuis in aniversaria decessus sui die offerretur, nisi ea incideret in tertiam Novembris, qua in Ecclesia Cathedrali aliunde pro cunctis Mediolanenſibus Archiepiſcopis pie defunctis ejusmodi solemnes exequiæ habentur, hinc mandabat sanctus Cardinalis, ut tunc, si ea die ipsum mori contingeret, hæc iusta sequenti die persolverentur: præterea bona omnia, quæ ipse acquisierat, præcipuo pauperum valetudinario Mediolanenſi legavit, & illud hæredem dixit: verum a Majoribus accepta dominia, quorum liberam dispositionem non habebat, suis consanguineis reliquit, exceptis quibusdam pensionibus, quas suis domesticis ex avitis hisce bonis constituit: locupletissimam quoque suam Bibliothecam Canonicis, omnia autem sua scripta in plura volumina compacta Joanni Francisco Bonhomini Episcopo Vercellenſi legavit: denique quamdam suppellectilem,

lem, atque imagines quibusdam Amicis suis tanquam memoriæ suæ pignus reliquit.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. CXXIII.

Ejus exequiæ.

Porro feria quarta tempore matutino *Giuss. 83*

Corpus ejus elatum est funebri *Ciac. l. 6.*
pompa ipsius dignitati, ac pietati congrua, funusque comitabantur omnes Ecclesiasticorum Ordines, ac totius Provinciæ Proceres: solemne autem exequiarum Officium celebrabat Nicolaus Sfondratus Cardinalis, Episcopus Cremonensis, & postea sub nomine Gregorii XIV. Pontifex Maximus, assistentibus ei statellorum Alexandriæ Episcopo, Viglebano, & Castriensi Præsulibus unacum omnibus urbis Capitulis, cunctisque Religiosis, piarum Sodalitatum Ordinibus, christianæ doctrinæ Scholis, & Collegiis: adfuere insuper Borromæus, & Altempsius Comites, Governator, Senatus, Magistratus, Universitatis Doctores, Urbisque Nobiles, Corpus vero præcipui Cathedralis Ecclesiæ Canonici usque ad templum deferrebant, ubi satellites collocare oportebat, qui populum turmatim confluentem cohiberent. Postea defuncti laudes Franciscus Panigarola Astensis Episcopus ex Ordine Fratrum Mino-

Sæcul. XVI.

A.C. 584

rum oratione funebri deprædicabat; factis autem exequiis illius cadaver per aliquot horas detectum relinquebatur, ut concurrentis populi pietati satisfaceret, demum vero ad sacellum Medicæorum deponeretur, appposito epitaphio, quod supra retulimus: eo quod vero, cum viveret, nunquam suam imaginem depingi pateretur, mox post ejus obitum plures effigies genuinam, veramque ejus speciem exprimentes exacte delineabantur, ac quivis imo ipsi etiam Reges ejusmodi imaginem in suis cubiculis habere certabant. Paulo post remotissimis Regionibus ad ejus tumulum non pauci peregrinatum venerant, ut ejus patrocinio varias a Deo gratias obtinerent, ubi horum concursus tam solidæ pietati innixus videbatur, ut eodem adhuc anno, quo decessit sanctus Carolus, plures probi Viri diem illius festum veluti cujusdam Sancti celebrarent, eumque in suis precibus invocantes ejusdem nomen lytaniis infererent.

§. CXXIV.

Sancti Cardinalis opera.

Ciac. p. 899.
 Possev. ap-
 paratu &
 Bibl.

Ceterum sanctus hic Cardinalis plurimum ingenii, pietatisque suæ monumenta posteris reliquit, ex quibus volumina triginta, & unum de epistolis,

lis, quas ad Reges, Principes, & ^{Sæcul. XVI.} alios dedit, in Mediolanensi Bibliotheca ad sanctum sepulcrum cernuntur, ^{A.C. 1584.} præter hæc autem literas innumeros, ^{Giusf. l. 8.} ferme tractatus scripsit, quos inter sunt sequentes: I. de Symbolo. II. de Decalogo. III. de Sacramentis. IV. de Oratione Dominica, V. de Passione Christi Domini, & quovis ex illius Mysteriis, VI. de Sanctorum festis, VII. de anni Evangeliiis, ac Divi Pauli epistolis: VIII. acta sex suarum Synodorum a Friderico Borromæo ejus Nepote Cardinale anno Christi millesimo quingentesimo nonagesimo nono typis edita. IX. tractatus de Confessione sacramentali, X. sermo de Jubilæo, & fructibus inde reportandis, XI. Instructiones Pastorum, & Concionatorum suæ Diœcesis, XII. duo libri Instructionum pro fabrica, & suppellectili Ecclesiastica: XIII. dissertatio de modo visitandi Basilicam S. Petri Apostolorum Principis in urbe, XIV. de cura pestilentiae tractatus.

Jussanus Auctor ejus vitæ insuper mentionem facit alterius libri: cui titulus *Sylva Pastoralis*, in quo opere cum summo studio, ac labore præcipua sacræ Scripturæ, sanctorumque Patrum testimonia ad usum Pastorum collecta reperiuntur: supersunt etiam undecim Synodi, quæ

P 5

cuncta

Sæcul. XVI. cuncta decreta ad Dioecesium regimen
A.C. 1584. necessaria complectuntur.

§. CXXV.

*Scriptores hujus sancti vitam de-
 scribentes.*

Hujus sancti Cardinalis vitam diversi conscribebant Auctores, atque inter ceteros Carolus Bascapius supremus Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli, vulgo Barnabitarum Moderator, ac postea Novarrensis Episcopus, qui sancti Caroli Discipulus, Capellanus, & domesticus erat, inmaximi momenti negotiis ab eodem adhibitus. Hic primis, dum cum hoc sancto versabatur, annis jamjam in unum colligere incæperat, quicquid vel ab aliis percepit, vel ipse ab hoc sancto fieri conspexit: postquam vero illius vitam describere aggrediebatur, ex ipsis etiam hujus sancti Præsulis Parentibus, atque amicis cuncta sedulo exquirebat, ut circa plura gesta veritatem exploraret. Porro illius Historia latine conscripta est, quo etiam idiomate prodiit ejusdem vita, quam Augustinus Valerius Cardinalis, Veronensis Episcopus, itidem sancti Caroli Discipulus, atque amicus concinnaverat: insuper Joannes Baptista Jussanus, qui aliquamdiu inter sancti Domesticos numerabatur,

tur, & postea Alumnus erat in Congregatione, quam Oblatorum sancti Ambrosii vocatam sanctus Carolus erexerat, pariter Italo sermone adductis etiam minimis circumstantiis illius vitam edidit.

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

§. CXXVI.

Francisci Commendoni Cardinalis obitus.

Thuan. l. 80.
Ciac. p. 963.

Paucis post sancti Caroli obitum septimanis die vigesima quinta Decembris eodem hoc anno Franciscus Commendonus Cardinalis, Venetus, cujus frequens in hac Historia mentio fiebat, anno ætatis suæ sexagesimo rebus humanis valedixit. Hic idem illa die, qua obiit, cum summa pietate Missæ Sacrificio interfuit, cumque mensæ accumbere pararet, subito deliquio abreptus corruit, atque lecto suo impositus per reliquam diei partem, noctemque proximam violento morbi impetu agitatus animam exhallabat. Corpus ejus absque ulla pompa Patavii ad Ecclesiam Fratrum Capuccinorum, prout testamento caverat, delatum est, cujus merita Antonius Maria Gratianus Præsul Amerinus, qui omnium itinerum socius, atque secretorum Minister erat, celebrabat, libris quatuor de ejus vita in lucem editis.

§. CXXVII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584

§. CXXVII.

*Gentiani Herveti decessus.**Thuan. l. 80.**Dupin Bibl.**Script. Eccl.**Sæc. XVI.**tom. 5. p. 446.**Possev app.**Miræus de**Script.**Sæc. XVI.*

Die duodecima Septembris celebris Gentianus Hervetus ineunte læculo decimo sexto Oliveti quodam prope Aureliam oppido natus extremum clausit diem. Hic græco, ac latino idiomate excultus Claudium Albaspinæum, qui postea quatuor regibus ab epistolis erat, literis imbuere jubebatur, relicto autem suo discipulo Eduardo Lupseto Anglo adhæsit, eumque in Angliam comitatus est, ubi Saresberienfis Comitissa Artum Polum Filium suum, qui ejusdem nominis Cardinalem Fratrem habuit, ejus magisterio committebat, a quo etiam Cardinale Gentianus progressu temporis Romam accitus plures græcos Auctores latine reddere rogabatur, hacque ex causâ aliquamdiu in hac Urbe morabatur, semper diversatus in præfati Cardinalis ædibus, quæ sane scientiarum, ac virtutum Gymnasium erant. Porro Hervetus sua eruditione, morumque comitate sibi non modo hujus Purpurati benevolentiam, sed etiam celebriorum Italiæ Virorum amicitiam conciliabat: inde vero in Gallias reversus, ac Burdegalæ moratus, ibidem publice prælegerat in Collegio tum in illa provincia præ reliquis celeberrimo: cum vero Italiæ situs ei-

dem

dem longe amœnior esset, eo reversus Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
gratiam Marcelli Cervini Cardinalis aucupabatur, a quo etiam plura Græcorum Patrum, aliorumque opera latinitate donare jussus erat.

Postea Cardinalem Polum ad Tridentinam Synodum comitabatur, ubi orationem typis impressam declamabat, eo collimans, ut demonstratum iret, quod filiorum familias, qui adhuc sub cura Parentum exsistunt, matrimonia absque eorum consensu inita irrita sint: quapropter existimant nonnulli, quod Herveti oratio ansam præbuerit decretis ab eodem Concilio postea contra connubia clandestina sancitis. Demum Hervetus sacris Ordinibus initiatus primo Joannis Hangeſti Noviodunensis Episcopi, & postea Joannis Morvillerii Aurelianensis Antistitis Vicarius Generalis creabatur, quo in munere singulari studio prædicationi verbi divini operam navabat: sedente autem Pio IV. Tridentum unacum Lotharingio Cardinale reversus ibidem duas epistolas circa Residentiam Episcoporum elucubrabat: inde autem redux ad annum a partu Virginis millesimum quingentesimum sexagesimum tertium ejusdem Cardinalis opera Rhemensem Canonicatum obtinuit, qua in urbe stabilem etiam sedem figebat, ibidemque plusquam

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

quam octogenarius moriebatur die duodecima Septembris anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo quarto. Ceterum illius versiones tanquam satis accuratæ deprædicantur, ex cunctis autem ejus operibus vel maxime celebratur ejusdem oratio de restauranda disciplina Ecclesiastica, ubi sexto Calcedonensis Synodi Canoni, quo nullus sine assignato beneficio, aut Officio Ecclesiastico sacris Ordinibus initiari permittitur, innixus in suo sermone contra Commendas, resignationes in alterius favorem, aut cum jure regressus factas, necnon contra beneficiorum nundinationes acriter insurgit, simulque usum carpit, quo Cardinalibus, quibus jamjam Ecclesiarum tituli sunt collati, adhuc Episcopatus conferuntur: insuper Hervetus gallico idiomate plura dogmatica opuscula conscripsit contra hæreticos, ubi satis accommodè sacris Paginis, & traditionibus ad stabilendas Catholicæ fidei veritates, & refellendos errores eis oppositos utitur.

§. CXXVIII.

Theodori Antonii Peltani obitus.

Dupin.

pag. 452.

Ribadin. &

Alegamb. de

Script. Soc.

Valer. Bibl.

Aelg.

Ceteri Scriptores, qui hoc anno fati-
 cesserunt, sunt sequentes. 1. Theo-
 dorus Peltanus, seu Pelten, ita voca-
 tus, eoquod Peltæ in Leodiensi Diæ-
 cæsi

cesi natus esset. Hic humanioribus li-
 teris apprime eruditus satis profundam
 græci, & latini idiomatis cognitionem
 haulerat, ac postea Jesuitarum Institu-
 tum amplexus inter primos hujus So-
 cietatis Alumnos numerabatur, qui in
 Universitate Ingolstadiensi ab Alberto
 Bavariae Duce circa annum Domini
 millesimum quingentesimum quinquage-
 simum sextum erecta publice Græ-
 cam, & postea Hebraicam linguam
 ac denique Theologiam per duodecim
 annos tradebat: evoluta autem hoc
 tempore Anno Salutis nostræ millesi-
 mo quingentesimo septuagesimo quarto
 ad Collegium Augustanum mittebatur
 ibidem exhaustis viribus quietem in-
 dulturus, verum decimo post anno die
 secunda Maji anno Incarnationis Domi-
 nicæ millesimo quingentesimo octogesi-
 mo quarto obiit. Hic idem præter plura
 Græcorum Patrum opera in latinum
 translata non paucos etiam scripsit tra-
 ctatus dogmaticos contra Protestantem,
 præcipue vero de peccato Originali,
 satisfactione Christi, Purgatorio, piis
 operibus, cultu Sanctorum &c. Verum
 illud opus, quod de sacra Scriptura
 elucubrabat, parum æstimatur, eoquod
 hoc argumentum nonnulli superficialite-
 nus pertractet.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

Sæcul XVI.

A.C. 1584.

§. CXXIX.

Franciscus Turrianus, seu de Turre mortuus.

Dupin.

pag. 454.

Thuan. l. 80.

Alegamb. l. c.

Alter, qui hoc anno obiit, erat Franciscus de la Turre, seu Turrianus in oppido Errera Diæcesis Valentiniæ in Hispania natus, qui cum ingenti progressu studiorum stadium emensus primas eo curas impendebat, ut in celebrioribus Italiæ Bibliothecis plura græcorum Auctorum nondum typis editorum opera conquireret, eaque latine reddita publici juris faceret: interfuit quoque Tridentino Concilio, inde vero redux Jesuitis sese aggregabat, Societatis habitum indutus in Nativitatis Dominicæ festo die vigesima quinta Decembris Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, postquam jamjam ætate proventus erat: demum vero in Germaniam secessit, ubi calamum suum præcipue contra hæreticos exercebat, quorum plurimi ejus rationes suis responsionibus eludere nitentur, quos tamen omnes protinus refellebat. Ceterum in dogmaticis mediocriter, in arte critica autem omnino versatus non erat, pariterque ex ejus versionibus quam plurimis sat elucet, quod minus exactam in hoc studio operam impenderit. Porro per plures

res annos in Germania moratus tan- Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
dem Romam reversus ibidem octoge-
nario minor anno post Christum natum
millesimo quingentesimo octogesimo
quarto decessit.

§. CXXX.

*Pauli Foxii Tolosani Archiepiscopi
fatum.*

Lugebat etiam hoc anno Francia ja- Thuan. l. c.
Sanmarth.
elog. Doct.
Gall. 1. 3.
Gall. Christ.
cturam duorum celebriorum Viro-
rum, qui patriæ suæ ornamentum ex-
stiteret, eorumque primus fuit Paulus
Foxius Joannis Foxii, seu Fuxii Carma-
nii Comitis Filius, & postea Tolosanus
Archipræsul, qui olim in Parisiensi Cu-
ria Senator, ac dein Anglicana, Po-
lona, & Veneta, necnon & aliis lega-
tionibus summa cum prudentiæ laude
felicissime defunctus fuit, atque ulti-
mis Henrici II. temporibus Romam ad
Gregorium XIII. Legatus decerneba-
tur, cumque in alma hac urbe Orato-
rem regium ageret, inter sacra morbo
repentino correptus optime meritam de
patria, & Rege animam Deo hoc anno
exeunte Majo reddidit, ætatis anno quin-
quagesimo sexto, ceterum defuncto in
Beati Ludovici Ecclesia Gallis propria
magna pompa parentatum fuit quarta
Calendis Junii, ubi Magister Antonius
Muretus celebris illo ævo Orator mor-
tuum

Hist. Eccles. Tom. L.

Q

tuum

Sæcul XVI. tuum oratione funebri commendabat.
A.C. 1584. Hic idem Henrici II. regimine ad finem vergente Regis indignationem incurrebat, Rex tamen cognito errore suo postea illum innocentem declaravit, pristinaeque dignitati restituit, quamvis Paulus ex eo tempore semper Curiae Romanæ suspectus esset, donec debitum erga summum Pontificem obsequium, ac submissionem luculentius testaretur. Huic Præsuli, dum Romæ agebat, a secretis erat celebris. Ossatus postea Cardinalis, qui etiam Pauli Foxii epistolas collegerat.

§. CXXXI.

Vidi Fabri Pibracii obitus.

Thuan. l. c. **A**lter erat Vidus, seu Guido Faber Pibracius, cujus sæpius in Historia nostra meminimus. Hic quartus Petri Fabri Puiolii, ac in Tolosana Curia Præsidis Filius Parisiis evoluti studiorum curriculo Italiam peragrabat, ac cujusdam Curiae Senator magnam sibi laudem promerebatur, & postea iudex fuit creatus, quo munere auctus ab Urbe Tolosana ad Aurelianensia comitia deputabatur. Ceterum Guido inter ævi sui Doctores ingenii acie longe præstantissimus, ac morum suavitate insignis latini sermonis peritia, versusque gallicos pangendi facilitate eminebat.

nebat, unde Carolus IX. cognito hujus Sæcul XVI.
 Viri merito eundem ad Tridentinam Syn- A.C. 1584.
 nodum Oratorem unacum Arnoldo Fer-
 rero decernebat, ubi Pibracius Regni
 gallici jura strenue propugnabat, si-
 mulque Henricum II., qui Polonici sce-
 ptri possessionem accepturus eo con-
 tenderat, in hoc Regnum comitabatur,
 inde vero reversus ab eodem Henrico
 Rege, qui Carolo IX. Fratri suo succes-
 serat, rursus in Poloniam mittebatur,
 Polonos præpediturus, ne hunc Regem
 ab hac corona excluderent: verum ir-
 ritus erat Pibracii conatus, nihilomi-
 nus in Franciam redux, Curia Præses,
 ac Navarræ Reginae, & postea Alençonii
 Ducis Cancellarius renunciabatur: ve-
 rum ob hanc ipsam dignitatem ampli-
 tudinem nil nisi majorem animi mœro-
 rem conceperat ex prava gallicæ Rei-
 publicæ administratione: unde gravi
 languore correptus, tædioque confe-
 ctus die duodecima Maji anno Christi
 millesimo quingentesimo octogesimo
 quarto ætatis vero suæ quinquagesimo
 sexto vivis ereptus est, sepultus
 Parisiis in Ecclesia Fratrum Augusti-
 nianorum. Scripsit carmina Gallica,
 quæ sub nomine: *Tetrasticha Pibracii*
 cognita iterato prælo, diversisque
 versionibus celebrata
 fuere.

Q 2

HISTO-

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ LIBER CLXXVII.

GREGORIUS XIII. PONTIFEX MAXIMUS
RUDOLPHUS II. OCCID. IMP.

§. I.

Francici fœderis progressus.

Sæcul. XVI.
A.C 1585

Thuan. hist.

l. 8.

*Mem. de la
Ligue tom. 1.*

Cum Catholici pro tuenda Religione Orthodoxa jam anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto armorum societatem suam Ligæ, seu sacri fœderis nomine iniitæ cepissent, hucusque rem cum summa prudentia agere videbantur, omnibusque persuasum erat, quod hoc fœderis nonnisi sese hæresis in Francia grassantis progressibus opponere, ac Religionem Catholicam, quam profitebantur adversus hæreticorum insultus propugnare intenderent: verum privatis quorundam consiliis mere humanis, iisque magis prævalentibus pii hujus operis executio postea præpediebatur, hæcque societas nonnisi Guisiorum, qui

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

in Francia pro summo imperio domi-
nari gestiebant, ambitioni pro honesto
velamine deservire credebatur: ut vero
hi optatum diadema sibi eo facilius
vendicare possent, Guisus Dux in om-
nibus regni Urbibus clam suos alebat
emissarios, suisque stipendiis paratos
nutriebat Concionatorum quampluri-
mos, qui non tam Dei verbum populis
annuntiare, quam fideles ad seditionem
concitare intenti erant, palam procla-
mare ausi, quod Henricus Rex Catho-
licos opprimendi consilia agitare: hanc
quoque calumniam Confessarii in sacro
Pœnitentiæ tribunali disseminabant:
præcipue vero Regi crimini dabant,
quod Protestantium Genevensium ur-
bem suo patrocínio dignatus esset, ac
cum hæreticis pro defendendo Apostata
Gebhardo Truchsesio fœderi Magde-
burgi inito accesserit, postquam Peri-
scelidis Ordinem, cujus insignia nu-
perrime Angliæ Regina eidem trans-
miserat, acceptaverat: denique hi Præ-
dicatores, atque emissarii, cum Hen-
rici famam variis modis impeterent,
Guisiorum Principum pietatem, Reli-
gionem, ac magnanimitatum plenis
buccis efferre non cessabant, adeo, ut
hi Principes passim ab omnibus tanquam
fidei Pugiles colerentur: ut vero sedi-
tionis flammæ magis accenderentur,

Q 3

ubique

Sæcul. XVI. ubique quamplurimi spargebantur li-
A.C. 1585. belli, in quibus nil præclarum præter
 calumniæ, & seditionis studium lege-
 batur. (*)

§. II.

*Guissus Dux Jonvillam secedens, ac
 cum Hispaniæ Rege agens.*

Thuan. 181.

Mez. abrégé

Chron t. 3

pag 308

Davila 1. 7.

hoc ann.

pag. 449.

Guissium Ducem cum minimè lateret,
 quod Regius Senatus ad sistendos
 ipsius conatus consilia cuderet, hinc
 unacum Filio suo ad Jonvillam arcem
 suam secessit, quo etiam paulopost Car-
 dinalis Guissus illius Frater eum seque-
 batur: ut vero ambo suam factionem
 potentia, ac numero firmarent, foedus
 cum Hispaniæ Rege inire decreverunt,
 prius

(*) Haud mireris, Benevole Lector, quod
 Continuator noster Guissios Principes æterna
 memoria dignos tam indigne in sua Historia
 proscindat, ac societatem ab eis initam adeo
 sinistre interpretetur, hujus enim indignatio-
 nis unica causa est eorundem Principum
 immotus erga Religionem Catholicam Zelus,
 & asperitas in hæreticos: utrumque vero no-
 stro Continuatori displicet, quapropter negle-
 ctis Scriptoribus Catholicis omni fide dignis
 hanc Historiæ suæ partem nonnisi ex Thuan-
 o suo hæreticorum Patrono, aliisque hujus fur-
 furis Auctoribus consarcinavit.

Sæcul XVI.
A.C. 1585.

prius tamen hujus societatis æquitate Cardinali Borbonio exponentes cum Joanne Baptista de Taxis, quem Hispaniæ Rex ad illos transmiserat, conferre cæperunt: porro huic fœderi omnes Lotharingicæ Domus Principes accedebant, priusquam tamen res ad exitum deduceretur, una omnes palam profitebantur, quod hac unione nil aliud, nisi pro viribus Religionem Catholicam omni ex parte impugnata tueri intenderent, cum jam sæpius, licet semper incassum id fieret, pro veræ fidei defensione apud Regem submissis admodum precibus institissent, hic autem Princeps perversis illorum, qui potius privatis suis studiis, quam Dei gloriæ, ac tranquillitati publicæ intenti sunt, suggestionibus nimium faciles aures præbere voluerit.

His declaratis conventum erat de sequentibus articulis. I. Cardinalis Borbonius tanquam proximus, & legitimus Regni hæres, si Franciæ Regem sine liberis masculis legitimis contingat decedere, annuentibus Principibus, qui fœderi subscribent, declaratur, ita, ut excludantur ab ea Successione in posterum cuncti alii Principes, qui nunc hæretici sunt, ac relapsi, adeo, ut nullus deinceps hæreticus, nec is, qui hæreticos impune,

Q 4

ac

Sæculi XVI

A. 1585.

ac libere in Regno tolerat, ad Successionem admittatur. II. Ne hæretici, quamdiu Rex vivit, sibi ad Regni solium viam sternant, Principes foederati copias conscribant, atque Usurpatorem propellant. III. Borbonius ad Regium diadema vocabitur, dum pacificationem Cameracensem anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono inter Hispaniæ, & Franciæ Reges conventam ratam habeat, & denuo jurejurando eandem firmet. IV. Sola Catholica, Antiqua, & Romana Religio in Regno locum habeat omni alia tanquam perversa prohibita, cunctique a sacris Majorum alieni nullo discrimine ad interuersionem deleantur. V. Ad tollendos Ecclesiæ abusus, & instaurandam inter Catholicos in rebus sacris emendationem Franciæ Principes decreta, ac constitutiones Concilii Tridentini in Regno promulgari, ac servari curent. VI. Cardinalis Borbonius tam pro suo, quam Successorum in Regno, ac hæredum nomine foederis cum Turcis renuntiet, neque ulli alteri unquam in rei Christianæ præjudicium subscribat. VII. Excursiones per mare omnes, quæ liberam Hispanis ad Indias navigationem impediunt, eidem Regi prohibitæ sint. VIII. In bellum contra Sectarios a Catholicis Principibus suscipiendum quam-

quamdiu illud durabit, Philippus quin-
 quaginta aureorum millia in singulos
 meses suppeditet, & pensio ab eo die
 procedat, quo bellum incipiet. IX.
 Curent Principes, ut loca, quibus per
 hæc bella Philippus a Sectariis, sive
 perduellibus spoliatus est, eidem re-
 stituantur, ac nominatim Cameracen-
 sis Urbs cum arce, & omni annona,
 & apparatu bellico, qui in ea erat, cum
 occupata fuit, eidem reddatur: si vero
 Philippus eas ditiones armis recuperare
 aggreditur, Principes ei præsto esse,
 eumque milite, & annona juvare te-
 neantur. X. Omni ope enitatur Rex
 Franciæ, ut in possessionem locorum a
 perduellibus, seu Sectariis Belgis oc-
 cupatorum Hispaniæ Rex restituatur. XI.
 Si Borbonius Cardinalis ad Regni Suc-
 cessionem veniat, protinus ubi Regnum
 inierit, ea, quæ in potestate sua erant,
 reddere teneatur. XII. Perpetuum,
 & inviolatum fœdus inter Philippum,
 ejusque hæredes, & Principes Catho-
 licos, eorumque hæredes pro Regno
 Galliæ, & Belgio subsistat, eosque ad
 Religionis causam promovendam, &
 familiarum Illustrum conservationem
 præter menstrua quinquaginta aureo-
 rum millia milite, & pecunia, quantum
 opus erit, juvare teneatur. XIII. Pa-
 ctis comprehensi intelligantur præter
 Q 5 prin-

sæcul. XVI.

A.C. 1585.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

principes memoratos insuper coronæ officiales, Proceres, ac Regni nobiles, civitates, Collegia, & universitates, & qui cunque alii Catholici, quibuscum illi fœderati sunt, aut deinceps erunt. XIV. Siquis externus Princeps Catholicus in societatem fœderis venire cupiet, ex utriusque partis consensu admittatur. XV. Philippus, & Principes Catholici fœderati cum Rege Christianissimo, aut alio quovis Principe agere, aut pacisci quovis modo non possint, ac in fœderis præjudicium nihil agant, siquid autem agi oporteat, nonnisi ex communi consensu agatur: porro fœdus ad vitandas turbas, quæ a Sectariis, si illud publici juris foret, mox excitarentur, celetur, neque evulgetur, nisi ex utriusque partis consensu, ubi occasio satis propitia se offeret. XVI. Denique Rex Borbonium Cardinalem, Guisios Principes, Mercurianum, & Nivernium Duces, omnesque, qui fœderi subscripturi sunt, in fidem suam recipiat, eosque adversus hæreticos, eorumque fautores defendat, idque fideliter promittat.

Hæc erat summa conditionum, quæ pactæ fuerunt cum Philippo Hispaniæ Rege, qui tamen præter eas mox expositas insuper Guisio Duci pollicitus est, se ei quotannis bis centies mille aureos

aureos daturum, quos, prout oportet, pro sustinendo fœdere judicaverit, pro suo arbitrio expendere posset. Postea horum pactorum duo exempla fuere confecta, quorum unum relinquebatur penes Philippum Hispaniæ Regem, qui illud asservet, ut Mercordius, & Nivernius Duces tunc absentes proximo Martio istud ratum habere, sui que assensus documentum propria manu subscriptum, & sigillo firmatum tradere possent, alterum vero penes Cardinalem Borbonium, ceterosque memoratos Principes remaneat.

§. III.

Papa ad approbandum hoc fœdus sollicitatus.

Hujus fœderis pacta haud diu secreta tenebantur: interea vero Belgicorum Ordinum Deputati, ut Franciæ Rex harum Provinciarum imperium in se susciperet, rogatum advenerant, quos dum Henricus ad alloquium admisit, Bernardinus Mendoza in eodem hoc colloquio Hispaniæ Regis, qui pariter hosce Principatus ambiebat, partes strenue tuebatur, cum autem Rex responderet, quod ejus rationes sibi minus probarentur, Mendoza secessit, ac quantocius datis literis Guisium Ducem sollicitavit, ut promissorum fidem exsolve-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

*Davil. hist.
des Guerr.
civil. de
France l. 7.*

Sæcul. XVI

A.C. 1585

solveret, & avitam Majorum Religionem fortiter defendendam susciperet. Guilius, qui jam aliunde satis propensum fovebat animum, hoc stimulo incitatus ultimam operi manum illico admovisset, si foederis pacta etiam summi Pontificis auctoritate fuissent firmata; interim huic rei jamjam Romæ infusum datum, quamvis vero Pater Matthei Jesuita descriptos ad Papam deferret hujus foederis articulos, imo ipse etiam Pelleveus Cardinalis Hispanorum Cardinalium auctoritate fretus diploma, quo hæc Societas confirmaretur, obtinere totis viribus adlaboraret, nihilominus Gregorius Papa rem perficere cunctabatur; forte enim foederatorum consiliis eam finis puritatem, quam hi obtendebant, deesse præsentiebat, quinimo in hac suspicione, quæ aliunde haud temeraria erat, magis adhuc firmabatur ab illis Cardinalibus, quibus cum conferebat Pontifex: quapropter se satis, superque fecisse existimabat, si foederatis spem faceret, se eorum pacta approbaturum, interea vero illos hortabatur, ut sedulo Religionis conservationi, & hæresum extirpationi invigilarent.

§. IV.

§. IV.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

*Arma a Guiso Duce sumpta, edictum-
que a Borbonio Cardinale pro-
mulgatum.*

Cum animi vehementia, atque am-
bitio, qua Guisus Dux flagrabat,
ambiguum ejusmodi responsum asper-
naretur, hinc ipse haud ultra exspe-
ctandum ratus aperte obstitabat, ne
Franciæ Rex bellum Flandriæ infer-
ret: quamobrem summa celeritate co-
pias conscribens unacum Burgundiæ,
& Campaniæ Nobilibus, necnon Ma-
duano Duce fratre suo, & Elboviensi
Duce exercitum suum in aciem edu-
cit: sub idem quoque tempus Cardi-
nalis Borbonius Gallionem, quæ munita
erat arx prope Rothomagum sita, secessit,
unde accersitus a nobilitatis Picardicæ
Deputatis, qui priori foederi ante decem
annos facto nomen dederant, Peronam
magnis itineribus deductus est, in qua
etiam Urbe die prima Aprilis edictum
promulgabat, in quo grassanti sectarii
veneni malo hætenus parum idonea
remedia adhibita questus hæc addebat:
„Reges ita volente Deo sine mascula
„prole jam antea decesserunt, nec mi-
„nus Rex, qui nunc est, hætenus nul-
„los ex se genitos Regni hæredes ha-
„bet, qui vero proximum jus in suc-
„cessio-

Thuan. l. 81.

Spond. hoc

ann. n. 3.

Davila l. 6.

Sæcul. XVI.

A.C.1585.

„cessionem sibi arrogant, a Majorum Re-
 „ligione per summam ignaviam defe-
 „cerunt, seque proinde indignos ea red-
 „diderunt: eapropter ego tanquam pri-
 „marius regii sanguinis Princeps, Ec-
 „clesiæ Catholicæ Apostolicæ Romanæ
 „Cardinalis, ad quem Religionis, &
 „Regni jura proxime pertinent, ex con-
 „silio aliorum regii sanguinis Princi-
 „pum, Cardinalium, aliorumque Prin-
 „cipum, Parium, Antistitum, Proce-
 „rum, Præsectorum provinciarum, no-
 „bilium, civitatum, ac collegiorum,
 „qui omnes majorem, & sanio rem Re-
 „gni partem efficiunt, obstricta con-
 „junctim ab ipsis solemnī jurejurando
 „fide statui Religionem antiquam in-
 „staurare, sectariumque venenum om-
 „ne, ne amplius pullulet, penitus ex-
 „tirpare, ac nobilitati pristinam digni-
 „tatem restituere, populum vero a tri-
 „butis, quæ a Caroli IX. obitu impo-
 „sita sunt, levare, Regnique Curiis
 „pristinam auctoritatem importunis au-
 „licorum prensationibus enervatam red-
 „dere decrevi: his de causis justa
 „arma sumere conatus sum, quæ plene
 „confectis iis rebus, nec aliter deposi-
 „tus sum, interim Regem, cum omne
 „quidquid id est, Religionis, & publi-
 „cæ salutis studio fiat, boni consultu-
 „rum spero, aut saltem sese non oppo-
 „siturum confido.

S. V.

§. V.

Sæcul. XVI.

A. C. 158.

*Rex fœderatorum progressibus segni-
ter resistens.*

Eodem tempore, quo hoc edictum promulgabatur, Guisus Dux Fœderis nomine Tullensem, ac Virodunensem urbes occupabat, simulque Metensem sibi subjecisset, nisi Elspernonius Dux continuatis ejusdem victoriis obicem opposuisset: Henricus tamen III., Franciæ Rex, cum tanquam regia potentia suffultus primis victorum successibus fortiter sese opponere debuisset, duntaxat die vigesima nona Martii edictum promulgabat, quo bis centies quinquaginta millium aureorum tributum remittebat, atque sine diserto mandato suo milites conscribere prohibebat: paulo post tamen suo in Helvetia Oratori injunxit, ut ibidem delectum haberet: insuper idem negotium in Germania Schombergio dabat, qui tamen in itinere captus Virodunum abducebatur: nec minus socordem sese Henricus III. exhibebat, dum Cardinalis Borbonii edictum receperat, quippe supremæ suæ dignitatis immemor non tam præcipere, quam supplicare, & tanquam reus coram judicibus suis causam dicere videbatur, perdemisse illos, qui hujus fœderis Duces erant,

exo-

Thuan. 83
Dav. l. 6.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

exorans, ut arma deponant, & a sua clementia, & prudentia expectent, quod per bellum minime consequi possent: porro hac agendi ratione Fœderati animo erigebantur, ac Guisius Dux inde audacior factus plures Urbes occupabat.

§. VI.

Regina Mater cum Guiso Duce de pace agens.

Thuan. l. c.

Cum Dux, quamvis crebris victoriis clarus esset, per suos tamen emissarios divulgari satageret, quod ad ineunda pacis consilia paratum haberet animum, hinc Rex Reginam Matrem suam rogabat, quatenus Guisium Ducem visum iret: ergo illa ad Espernæum Cœnobium ad Matronam situm se confert, comitantibus eam Procerum quam plurimis, ubi etiam colloquiis in longius protractis fœderati ineundis concordiae pactis moram trahere nitebantur, ut cunctas vires suas congregandi spatium nanciscerentur. Præprimis ibi Rex ab armis cessari petebat, ex adverso autem Guisii Ducis amici prius vitam, quam arma deposituros se ostendebant, donec bellum sine induciis cum Protestantibus ineundum, in Regni Curiiis promulgatum, atque a Rege, Principibus

cipibus, ac Proceribus solemnī jure-
jurando approbatum esset.

Sæcul. XVI.
A C. 1585.

Adhæc Rex, quid consilii cape-
ret, dubius hærens Francisci Noallii
Aquis Episcopi, qui suis Legationi-
bus celebrem sese reddebat, consilium
inquirebat, qui eidem hæc exponebat:
„Rex potentissime, scias, non pieta-
tem, aut Reipublicæ curam, nec con-
servandæ Religionis, ac publicæ tran-
quillitatis studium, vel quicquid spe-
ciosose obtenditur, novis his motibus
causam dedisse, imo unum id agi
constat, ut ambitiosi homines, quo-
rum immodica desideria nunquam sa-
tiari possunt, auctoritatem, quam in
pace habere non possunt, per turbas,
& dissensiones in Regno excitatas ar-
ripiant, & regii fastigii arcem, quod
Deus avertat, gradu per hæc facto
olim invadant, ut bellum hoc non sa-
crum, quale Majores tui, alique eo-
rum exemplo Christiani principes ma-
gna cum pietatis, & virtutis laude in
Oriente gesserunt, sed merum civile
censendum sit: quocirca, ut bellum
civile Regno impendens evitetur, ea,
quæ Belgicorum Ordinum Deputati
offerebant, omnino acceptanda cen-
seo. Verum Rex hoc consilium se-
qui renuebat,

Sæcul. XVI.

§. VII.

A.C. 1585.

Navarræ Regis edictum pro vindicanda sua secta.

Thuan. l. c.

Spond. n. 5.

Davila

pag. 588.

Mem. de la

Ligue p. 192.

Sub idem tempus Navarræ Rex Bergeraci agebat, qui cum se tanquam hæreticum, & post poenitentiam in hæresim relapsum, Ecclesiæ, & Catholicorum infestum hostem, ac denique quietis publicæ perturbatorem ab omnibus passim proclamari comperiret, se purgare nitebatur, divulgato hanc in rem quodam edicto hujus tenoris: „hæreticus non sum, nec relapsus crimen mihi impingi potest, minus vero, velut Ecclesiæ hostis haberi valeo, quippe de salute æterna tantum sollicitus, quod veteri, ac novo testamento, Symbolo Apostolorum, ac formulis fidei ab antiquis Ecclesiæ patribus, quibus Orthodoxi a Sectariis discernuntur, compositis, antiquisque conciliis continetur, toto pectore amplector, omnemque doctrinam Dei verbo, & Patrum Orthodoxorum decretis contrariam, & ab iis damnatam ex corde detestor, existimo autem, quod cuivis eam Religionem sequi liceat, quam juxta conscientiæ suæ præcepta meliorem esse arbitrat, usque dum in legitimo, & libero Concilio de controversiis capitibus de-

„cida-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

„cidatur: interim quod controversiæ
„illæ in Synodo Tridentina decisæ di-
„cantur, nequaquam mihi, nec aliis
„multis probatur, qui sciunt, Synodum
„illam neque legitime convocata, ne-
„que finitam fuisse, eoquod bello civili
„in Galliis ardente Protestantes neque
„interesse, neque audiri possent: qua-
„propter ii haud auditi, nequaquam
„rite condemnari potuerunt: insuper
„sciunt omnes, in ea Synodo petitioni-
„bus, quas Oratores regii proposue-
„rant, minime satisfactum esse, ob id
„que Oratores regios prius protesta-
„tione contra Pontificem facta Triden-
„to Regis jussu discessisse: ceterum cum
„post stragem in Festo S. Bartholomæi
„perpetratam a vera Religione ad hæ-
„resim transisse dicar, quamvis missis
„Romam Oratoribus hæresim priorem
„abjuraverim, id responsionem non me-
„retur, quippe cum id, cum captivus
„essem, vi, & metu a me factum om-
„nibus constet, post libertatem tamen
„recuperatam cessante illo metu, quid
„meæ mentis esset, statim declaravi.

Insuper iisdem rationibus demon-
strare nitebatur, quod nec Ecclesiæ ho-
stis, nec quietis publicæ perturbator
existat, hinc omnes, qui eum de ejus-
modi criminibus accusarent, mendacii
arguebat. Postea his verbis suum

R 2

edi-

Sæcul. XVI. edictum absolvit: „Peto igitur, ut tot
A. C. 1585. „hominum innocentium sanguini par-
 „catur, & a vexationibus, incendiis,
 „direptionibus, quæ bellum civile fe-
 „cum trahit, abstineatur, simul vero
 „mihi liceat singulari certamine, aut
 „cum duobus, vel pluribus privatam
 „hanc controversiam dirimere in lo-
 „co, quem Rex in regno assigna-
 „bit, aut si extra Regnum malint, id
 „permittatur eo in loco, ad quem tu-
 „tus accessus sit, cum id perhonorifi-
 „cum Guisio Duci foret, quod ad duel-
 „lum a Principe, qui ipsum longe di-
 „gnitate præcellit, provocetur, hinc
 „conditionem honeste recusare non po-
 „terit, tum vero Dominus Optimus
 „Maximus de utriusque partis jure de-
 „cernet, sicque Regi quies, Regno,
 „populoque Galliæ afflicto pax parabi-
 „tur, & impotenti Guisianorum adver-
 „sus Navarrum odio citra publicam per-
 „niciem plane satisfiet.,

Porro hoc edictum die decima Junii
 editum, Regique vigesima octava ejus-
 dem Mensis porrectum postea Parisiis
 divulgabatur.

§. VIII.

*Libellus supplex a Fæderatorum Du-
 cibus Regi traditus.*

Prius.

Priusquam hoc edictum publici juris fieret, sacri belli Duces Catalauni agentes dirigebant ad Regem libellum, qui Cardinalis Borbonii, & Guiffii tantum nomine subscriptus erat, ubi hæc petebant. „I. Rex edictum condat, quo Religio Catholica, Apostolica, Romana, omni alia interdicta, „in Franciæ Regno constituatur: Sectarii vero omni dignitate, ac publico munere exuantur, & indigni, qui iis funguntur, in posterum declarentur. „II. edictum illud Rex promulgari in Regni Curia præsens curet, & promulgatione facta juxta jusjurandum „in Regni inauguratione præstitum, „& Comitiorum Blesensium decreta illud solemni Sacramento confirmet, & ceteris principibus, Paribus Franciæ, „& aliis Proceribus, præfectis, ac iis, qui muneribus publicis ubique per totum Regnum præditi sunt, exemplo „suo præeat: III. Urbes, quæ a Protestantibus tenentur, ab iis recipiantur, si vero restituere recusent, armis repetantur. IV. Rex patrocinium Genevæ, quod male consultus, & contra animi sententiam, ut ipse sæpius protestari auditus est, suscepit, deferat, V. Cum jam toties repetitis ad asserendam Majorum religionem editis nihil actum sit, in præsentiarum

R 3 statua-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Thuan. 63
Spond. l. c.

Sæcul. XVI. „statuatur, ut cum iis, quas foederati
A. C. 1585. „habent, viribus, aliisque sine mora
 „ulla a Rege conscribendis edictum hoc
 „executioni demandetur., His con-
 ditionibus adimpletis Principes, &
 Proceres foederati se paratos esse asse-
 rant, ut omnem odii, & ambitionis
 suspicionem amovere, nec ultra civi-
 tates securitatis ergo postulas urge-
 re, & præfecturis, ac dignitatibus, si
 Rex ita velit, jubeatque, ultro renun-
 tiare velint.

Hoc libello Henricus Rex haud pa-
 rum territus tandem foederatis cedere
 decrevit, & translato Nemorsium col-
 loquio, cui etiam Espernonius intere-
 rat, de conditionibus conventum est,
 quibus etiam Regina Mater, & Guisus
 Dux subscripserant.

§. IX.

*Concordiæ pacta cum Fœderatis ini-
 ta una cum quodam edicto.*

*Mem. pour
 l'histoire de
 France t. 1.
 ann. 1585.
 p. 192.
 Mem. 1. c.
 p. 285.*

Firmatis hisce pactis Rex eodem Men-
 se edictum promulgabat, hæc ex-
 ponens: „ex omnibus hucusque gestis
 „satis manifeste comperio, quod popu-
 „li circa religionem dissidentes nec et-
 „iam in rebus civilibus concordiam
 „conservare valeant, eoquod juxta
 „ipsum Christi Domini verbum *omne Re-
 „gnum in se divisum desolabitur*: ideo his
 ratio-

„rationibus permotus ex Reginæ paren-
 „tis meæ, aliorumque Principum, ac
 „procerum consilio decerno, ut nul-
 „lus deinceps sit alterius religionis,
 „quam Catholicæ, Apostolicæ, Roma-
 „næ in regno meo usus, addita capitis,
 „& bonorum proscriptionis pœna, ac
 „revocatis superioribus edictis, quibus
 „religionis suæ libera professio, ac præ-
 „sentia conscientiae libertas Protestan-
 „tibus concedebatur: præcipio etiam,
 „ut pastores huic sectæ addicti intra
 „mensem ab edicti promulgatione Re-
 „gno excedant, eadem addita pœna,
 „ceteri vero omnes religionem Catho-
 „licam, Apostolicam, Romanam pro-
 „fiteantur, qui autem id facere nolue-
 „rint, intra sex menses ab eadem pro-
 „mulgatione Regno excedere tenean-
 „tur, facultate nihilominus ipsis data,
 „ut de bonis suis tam mobilibus, quam
 „immobilibus libere disponere, iis-
 „que plene uti frui possint: insuper
 „cunctos sectaria labe infectos, qui
 „muneribus publicis funguntur, indi-
 „gnos pronuntio, ac bipartitas, & tri-
 „partitas, ut vocant, iudicum classes ad
 „dijudicandas protestantium causas in
 „Curiis institutas aboleo, mandoque,
 „ut urbes ad ipsorum securitatem at-
 „tributas sine mora restituant, & præ-
 „sidia iis imposita dimittant, ut tamen

Sæcul. XVI.

A C 1585.

„privatis ultionibus via præcludatur,
 „si quid contra edictum factum fuerit,
 „ejus rei cognitionem iudicibus ordi-
 „nariis attribuo, inhibens, ne quis
 „privata auctoritate fretus vim eo præ-
 „textu adhibeat: præterea eorum,
 „quæcunque a fœderatis per hos re-
 „centes motus tam in Regno, quam
 „extra Regnum gesta, factaque sunt,
 „cum illa studio pietatis, & religionis
 „Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ tu-
 „endæ causâ facta reputem, oblivio-
 „nem haberi statuo: postremo meæ vo-
 „luntatis est, ut omnes in verba edi-
 „cti, quod perpetuum, & irrevocabile
 „futurum declaro, solemni Sacra-
 „mento adigantur, eaque de re pu-
 „blica instrumenta conficiantur., Hoc
 edictum, cuius promulgationi ipsemet
 Rex interesse voluit, die decima octa-
 va Julii a regio senatu ad acta refereba-
 tur, populo ad tam religiosum edi-
 ctum festivis acclamationibus applau-
 dente, quamvis saniores illud multa-
 rum calamitatum Regno impendentium
 præludium fore spargerent.

Insuper per alium articulum, qui
 tamen secretus tenebatur, Rex Fœde-
 ratis concedebat, ut securitatis causâ
 quasdam urbes unacum præliario mi-
 lite, qui Regis sumptibus aleretur,
 tenere possent: erant autem hæ civita-
 tes

tes sequentes, nimirum Catalaunum, & oppidum Desiderii in Campania, Augusta Sueffionum in Franciæ peninsula, Durocortorum Ithemorum in Veromanduis, in Morinis Spiritus-Fanum, Dinanum, & Concha in Armorica, in Burgundia Divionis arx, & oppidum, castrum item Belnense, in Sclabis Virodunum, & Tullum in Leucis: præterea Rex Borbonio, & Guisio Cardinalibus, necnon singulis Lotharingicæ Domus Principibus spondebat, quod eis pro satellitio cataphractorum equitum centuriam adjungere, necnon centum aureorum millia pro construenda Virodunensi arce, ac bis centies mille aureos ad solvendum exteriorem militem in Germania a Guisio Duce conscriptum erogare velit: insuper spondebat, quod eos absolvat a reddenda omni pecunia, quam a Provinciis per varias exactiones ex ærario regio receperunt.

§. X.

Litteræ Navarræ Regis pro impedienda hac pace.

Quamprimum hujus pacificationis fama increbuerat, mox Navarræ Rex Neraco ad Henricum Regem litteras dabat, quibus eundem ab exequendis hujus concordie pactis absterre-

R 5

molie-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585Thu. & Dav.
vid. l. c.
Mem. de la
Ligue p.
278.

Sæcul. XVI
A.C. 1585.

moliebatur, hæc eidem exponens:
 „Soli suæ ambitioni satisfacere Guisla-
 „ni quærent, religionis autem præ-
 „textu utuntur, ut ferro, & igni omnia
 „misceant, ac seditiosa sua consilia oc-
 „cultent: re enim ipsa bellum pararunt,
 „ut Regem, ac Regnum perditum irent,
 „utpote tam Regis, quam Regni ho-
 „stes: nam si me solum peterent, quam-
 „quam dignitate longe superior rem
 „duelli aleræ, ut Rex pacem habeat,
 „& populus ab omni injuria prohibea-
 „tur, permisissim, ac re ipsa duellum
 „illis hominibus, quos Rex perduelles
 „nuper declaraverat, detuli, & Regis
 „obsequio, ac charitati patriæ, cu-
 „jus calamitates ex hoc bello secuturas
 „sanguine meo luere opto, decus, ac
 „vitam propriam posthabere statui,
 „quarum nihilominus conditionum si
 „nulla ratio habeatur, ac Rex cum
 „perduellibus in caput meum conjura-
 „re, & contra Galliam, contra suos,
 „contra seipsum Guisianorum violentia
 „coactus bellum decernat, tunc unum
 „hoc mihi supererit, ut Regis, qui mea
 „fidei opera uti noluit, conditionem, &
 „regni calamitatem, cujus non alium
 „exitum, quam ipsum exitium video,
 „veris lacrimis deplem, ac interim
 „ex fidei conscientia, atque innocentia
 „mea solatium mihi quæram, & caus-
 „sa

„sæ justæ confisus, cujus defenforem
„Deum spero, me animis, & viribus
„adversus meos, & Regis, regnique
„hostes muniam.,,

§. XI.

*Navarræ Regis, Condæi Principis,
& Montmorentii Ducis scri-
ptum.*

Rebus jamjam plane confectis tardius
hæ literæ advenerant: unde Na-
varræ Rex pactis jam postremam ma-
num esse admotam comperiens, cum
Condæo Principe conjurabat, atque ad
sua etiam studia Henricum Montmoren-
tium Ducem, Occidaniæ Gubernato-
rem, pertrahebat: igitur hi tres die de-
cima Augusti scriptum quoddam con-
farcinantes illud promulgarunt, in quo
trium horum Auctorum nomine refri-
cabatur memoria omnium conjuratio-
num, quas Lotharingii, seu Guisii a tem-
pore Francisci II. ad invadendam sum-
mam potentiam, turbendam Regni
quietem, & regii sanguinis Principes
per calumnias, & falsas criminationes de
medio tollendos iniissent, postea autem
dissidia ab iis excitata recensebant, nec-
non unde fuerint exorta, quemque suc-
cessum tulerint, demonstrabant, mul-
taque in invidiam Guisiorum adde-
bant, ut ostenderent, quibus artibus,

ac

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Thuan. 63
Spond. l. c.
David. ib.
Mem. pag.
292.

Sæcul. XVI

A. C. 1585.

ac veluti gradibus eo pervenerint, ut pacem, quæ ad instaurandos per armorum licentiam collapsos toto Regno ordines a Rege vix tandem constituta erat, turbarent: insuper affirmabant, quod iidem Regem alienissimo tempore vi ad edictum novum, quo superiora revocabat, faciendum coegerint, neque tamen id Regi, Reginæque Matri imputandum dicunt, cum istorum clementiam, & æquitatem longe ab iis turbis alienam esse constet, sed id adscribendum inquebant malignitati quorundam, qui ipsos obsident, primosque hos motus artificiose apud eos extenuant, ne Rex necessariis adversus eos remediis se muniret; eapropter Navarrus, Condæus, & Montmorentius addebant, „cum ad nos præcipue, & ratione natalium, & muneris necessitate pertineat, ut Regis, Regni, & curam suscipiamus, hinc communi consensu de Lotharingicorum violentia protestamur: de cetero foederis hujus auctores pro Regis, reginæque familiæ, ac regni hostibus habemus, quales eos antea ipsemet Rex declaraverat, diplomate ad regni curias misso, & in iis promulgato, cujus mandatis obtemperantes statuimus, eos tanquam perduelles, ac Patriæ proditores armis persequi, & contra injustam vim „justis

„justis armis nos tueri, eo quod nos op-
 „primere machinentur, si qui vero sunt,
 „qui specioso religionis colore decepti,
 „eorum partes hactenus secuti sunt,
 „modo intra duos menses a protesta-
 „tionis nostræ promulgatione ab armis
 „discedant, & quietos se demi contine-
 „ant, eos uti ceteros Majorum religio-
 „ni addictos, qui factioni minime nomen
 „dederint, in nostrum patrocinium re-
 „cipere parati sumus., Divulgato hoc
 scripto hi Principes bellum parare in-
 tenti secesserunt, & quidem Navarrus
 & Condæus in Aquitaniam, Montmo-
 rentius vero in Occidaniam contende-
 rat.

§. XII.

*Primus Præses, & Mercatorum Præ-
 fectus ante susceptum bellum a
 Rege ad Luparam citati.*

Hoc edito Parisiis promulgato popu-
 lus hæreticorum excidium immo-
 dico Religionis fervore expetebat, ac
 palam Regem redarguebat, quod se-
 mestris spatium, intra quod Protestan-
 tes regno excederent, eis indulisset:
 horum igitur querelis permotus Rex
 die undecima mensis Augusti Senatus
 Præsides, Præfectum Mercatorum, at-
 que Ecclesiæ Parisiensis Decanum ad
 Luparam evocavit, huicque congressui
 ipsum

Sæcul. XVI.
 A.C. 1585.

Thuan. &
 David l. c.
 Mem. pag.
 292.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

ipsum etiam Guisium Cardinalem inter-
 esse voluit, quibus una congregatis
 Henricus Rex: „gaudeo, inquit, ex
 „animo, quod bene consultus, & aucto-
 „ribus vobis, qui adestis, edictum ul-
 „timum in gratiam Protestantium fa-
 „ctum revocaverim, cunctatus ecqui-
 „dem sum diu, non ex eo, quod in me
 „religionis Catholicæ ardor teperet,
 „sed id factum a me est, quia summis
 „difficultatibus, quas vix superandas
 „credebam, hoc negotium implicitum
 „esse superiorum temporum experien-
 „tia didicissem, verum nunc firmiter
 „spero, ac confido tot virorum illu-
 „strium & robore, & consiliis subnixus,
 „quod tantum bellum ad exitum felici-
 „ter perducipossit, interim ut istud cum
 „decore suscipere, & conficere possim,
 „tribus exercitibus opus habeo, quo-
 „rum unum penes me retinere decrevi,
 „alterum vero in Aquitaniam, ac ter-
 „tium ad Regni fines adducere statui,
 „ut venientibus Germanis Regni adi-
 „tum intercludere valeam, nam de
 „adventu eorum, quicquid contrarium
 „jactatur, dubitari non debet: cete-
 „rum periculosa mihi ab initio visa est
 „edicti pacificatorii revocatio, sed bel-
 „lum decretum, ut geri possit, meo ju-
 „dicio majores longe difficultates ha-
 „bet, quibus in tempore prospici oportet,

Sæcul. XVI.

A. C. 1585.

„tet, nam serum erit auxilium, cum
 „hostem ad Parisinæ urbis portas ha-
 „bebitis: inutile insuper erit pacem sta-
 „bilire, dum hostis potentia invalescere
 „incipiat: porro alieno potius, quam
 „meo ad id consilio raptus sum, neque
 „tamen industriæ ulli, aut impensis
 „parcere decrevi, & quando mihi in
 „pace servanda minime auscultastis, re-
 „liquum est, ut in bello gerendo sub-
 „veniatis; nam nolo, ut in me solum
 „belli onus incumbat, quod consulto-
 „ribus vobis gesturus sum: proin ad sum-
 „ptus prorsus ingentes suam etiam o-
 „pem quivis conferat, & incommodo-
 „rum, quæ prior expertus sum, par-
 „tem simul sustineat. His dictis Rex ad
 Achillem Harlæum primum Præsidentem
 conversus hæc addebat: laudo, mul-
 „tumque commendo tuum, & sociorum
 „tuorum studium, ac pietatem, qui &
 „consilium de revocando edicto proba-
 „stis, & ad religionis causam consti-
 „tuendam tam fortiter me hortati estis,
 „sed velim sciatis, bellum sine pecunia
 „geri non posse, ac potissimam de Regni
 „incolumitate rationem esse habendam,
 „quapropter declaro, clausas mihi au-
 „res ad illorum querelas fore, cum de
 „stipendiis suis, quamdiu bellum dura-
 „bit, suppressis apud me exposculabunt.
 „Idem & tu Mercatorum Præfecte,
 „quan-

Sæcul. XVI

A.C. 1585

„quantum ad vectigalia annua, quæ ci-
 „vibus ab ærario publico debentur, ti-
 „bi dictum puta, & indicto civium con-
 „cilio cras mane renuntia, quod nunc
 „cum tantam lætitiā ob revocationem
 „edicti testati sunt, necesse etiam sit, ut
 „ad huius operis, quod ipsis probatur,
 „executionem pariter me adjuvent,
 „hinc durante hoc bello redditus sibi fol-
 „vi sperare laud poterunt, econtrario
 „summa, ad hoc bellum mihi esse neces-
 „saria ascendit ad ducenta aureorum mil-
 „lia, quæ ab ipsis exigere volo, nam initis
 „rationibus, in singulos menses belli sum-
 „ptus ad quadringenta aureorum millia
 „excurrere comperio: Vix hæc protule-
 rat Rex, cum illico vultu subirato ad
 Cardinalem Guisium convertit orationem,
 hæc subjungens: „in primum
 „mensem curavi, ut ex mea, & priva-
 „torum pecunia absque Cleri subsidio
 „stipendia procedant: tuarum partium
 „postea erit jurare, quod in cete-
 „ros, quotquot erunt, menses, ex sa-
 „cro patrimonio pecunia, quamdiu ex-
 „ercitum alere compulsus ero, submi-
 „nistretur, nam nolo, ut in me unum
 „belli onus, atque adeo hæc ruina reci-
 „dat, nec in hoc meam conscientiam
 „me gravaturum confido: neque etiam
 „Pontificis consensum expectabo, nam
 „in causa religionis, quin salva consci-
 „entia

„tia hoc possim, & debeam, nulla mihi
 „Religio est; cum enim sacro ordine
 „præcipue impulsore hoc sanctum bel-
 „lum susceptum sit, hinc, ut sacri belli
 „sumptus sacer ordo luat, necesse est,
 „volo itaque, ut cuncti suas opes ad hoc
 „bellum conferant, quia Nobilitas, meum-
 „que ærarium nimis exhausta sunt.”

His dictis, cum Præses primum, &
 dein Mercatorum Præfectus, postremo
 & Cardinalis Guisus suppliciter inter-
 cedere vellent, Rex illos interpellans
 non jam verbis, sed factis opus esse
 agebat, & imposito silentio hæc ira
 commotus subjunxit: „satis igitur fuis-
 „set, meis parere consiliis, ac pacis
 „commodo frui, nunc enim video, quod
 „sæpius monui, sedentibus, & otiosis
 „procul a periculo quam facilius sit
 „bellum decernere, quam gerere, at-
 „que adeo vereor, ne dum novæ sectæ
 „concionatoribus bellum indicitur, an-
 „tiquæ Religionis periculum creetur: „
 cum autem rursus illi replicare vellent,
 Rex secessit, illosque valere iussit.

§. XIII.

*Navarræ Rex ad ejurandam Sectam
 a Regis emissariis sollicitatus.*

Insuperhabita hac verborum asperitate
 Rex magis prudentiæ legibus con-
 gruum fore credebat, si temporum ini-

Thuan. Es
 Davil. l. c.
 Journal de
 Henri II.
 tom. I. p. 7.
 Mem. p. 339.

Hist. Eccles. Tom. L.

S

quitati

Sæcul. XVI.
A.C. 1585

quitati cederet, ac priusquam suas copias in aciem educeret, Navarræ Regem placare satageret, eumque ejuratis Calvinii erroribus ad sua studia pertrahere niteretur, eapropter Philippum Lenoncurtium Rabesinum Abbatem, & Ordinis sancti Spiritus Equitem unicum Brularto Præsede, & Poinio ad Navarrum ablegabat: cum ergo hi Deputati die vigesima quinta Augusti Neracum, ubi Navarræ Rex agebat, venissent, ad alloquium admissi juxta mandata sibi data validissimas quasque rationes adhibebant, ut nuperi edicti revocationem excusarent, Regemque Navarrum toto studio hortarentur, quatenus ad Ecclesiæ Catholicæ sinum reverteretur, Regique Urbes hucusque usurpatas redderet, & sepulta indignatione aliquamdiu cederet, donec nata temporis opportunitate utrique parti satisfieri posset: præterea Lenoncurtius de Synodo proxime celebranda spem eidem Regi facere, eique exponere jubebatur, quod Franciæ Rex, si sine mascula prole decederet, abs dubio ægerime laturus esset, si ipse a Regni Successione ob Religionis diversitatem excluderetur.

§. XIV.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.*Navarræ Regis responsum ad hosce
Deputatos.*

Navarræ Rex cum firmiori, quam un- *Thuan. l. 81.*
quam, animo statuisset, quod is, *Davila l. 7.*
quamdiu Guisii Principes rerum sum- *pag. 500.*
ma potirentur, aulam accedere nollet,
hinc Delegatis hunc in modum respon-
dit: „pro tam propensa Regis erga me
„voluntate, honorificaque benevo-
„lencia gratias, quam demissas pos-
„sum, ago: ast ægerrime fero, quod
„Rex male consultus, non mea potius
„fidei opera uti sit dignatus, quam pa-
„tientia sua nimia permittere, ut ab
„iis, quos pro suis, & Regni hostibus,
„uti reipsa sunt, reputat, ad iniquissi-
„mum bellum compellatur: quod vero
„de mea salute sollicitum se dicat, si-
„militer gratias ago, ac ipsum obsecro,
„ut pro prudentia sua, & æquitate per-
„pendat, an dignum, justumve sit, ut
„ab ea Religione, in qua educatus sum,
„& nullum errorem cognovi, vel metu,
„vel spe temere discedam, mihi que hac
„defectione magis expeditum aditum
„ad Regnum, si Rex absque prole ma-
„scula decederet, aperiam: de cetero
„autem mihi prima conscientiae, ac sa-
„lutis æternæ semper, ac præcipua
„cura fuit, eique omnes honores, di-
gnita-

Sæcul. XVI
A. C. 1585.

„gnitates, regnorumque accessiones
 „posthabeo, neque tamen recuso, quin
 „melius instructus Religionem mutem,
 „hinc de re hac omni, prout semper an-
 „tea protestatus sum, liberi Concilii de-
 „creto me submitto: porro quod ad re-
 „stitutionem urbium, quas securitatis
 „gratia detineo, attinet, adeo non
 „illæ in hoc statu rerum repeti pote-
 „runt, ut nunc, si protestantes novas
 „ad securitatem contra tot bellicos tur-
 „bulentorum hominum apparatus pete-
 „rent, æquum postulare viderentur: de-
 „nique haud justum fore arbitror, ut
 „Protestanticæ Religionis exercitium
 „ad tempus suspendatur, nec id ad Re-
 „gni pacem pertinere videtur; nam
 „altiores ea radices in Gallia egit, quam
 „ut id, quod Regum, & edictorum præ-
 „cedentium beneficio crevit, edicto per
 „vim a Rege extorto tam subito evelli
 „queat.,,

Accepto hoc responso Deputati ex-
 eunte Mense Augusto secesserunt.

§. XV.

Japonum Legati ad Papam.

Thuan. l. 81. Vix hi tumultus in Francia exorieban-
Annal. tur, cum Romam celebris adhuc
Greg. l. 15. Legatio ex Japonia a Bungi, ac Ari-
Ciacon. t. 4. mæ Regibus, necnon ab Omuræ Prin-
pag. 11. cipe eo fine decreta veniret, ut hi
 Reges

Reges summi Pontificis auctoritatem agnoscerent: erant autem hi Legati sequentes. I. Mancius Fiungæ Regis Nepos. II. Michael Cingiva Arimæ Regis Patruelis frater. III. Duo juvenes Nobilitate primarii Julianus Namura, & Martinus Fava. Hi una omnes die vigesima Februarii Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo secundo ex Japonia Lusitano navigio vecti intra septendecim dierum spatium ad Macaonam Sinarum Insulam appulerunt, ubi novem menses frustra commorati navium, quæ in Europam tenderent, commoditatem præstolabantur, spe autem sua frustrati, tandem eandem, qua venerant, repetunt navem, quam duo navigia oneraria longe majora omni genere pretiosarum mercium plena comitabantur: anno autem sequenti ad exitum Mensis Februarii Malacam appulsi, tandem post Paschale festum Menapari celebratum terrestri itinere Conchinum venerunt ineunte Aprili, ubi totum eum annum commorati, appetente vere sequentis anni Goam petebant, ubi Pater Valinanus Societatis Jesu Visitator in Japonia, qui se iis individuum comitem præbebat, subsistere jussus illos aliis Jesuitis Japonici idiomatis gnaris committebat, quibuscum Legati Cascajum,

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

S 3

quod

Sæcul. XVI.
A.C. 1585. quod est Ulissiponæ portus, incolumes appulerunt, dein vero perhonorifice in civitate ab Alberto Aufriaco Cardinale Regni Præsides excipiebantur, atque terrestri itinere Madritum ad Philippum II. exeunte Octobri ambo introducebantur, ubi usque ad sextas Calendas Decembris commorati sunt, ab universa Regis aula cum summa magnificentia excepti,

§. XVI.

*Legati Romam venientes, atque ad
 alloquium Pontificis admissi.*

*Victorel.
 apud Ciac.
 pag. II.
 Mucantius
 tom. 2. Diar.*

Impetrata dein a Rege Catholico abeundi copia Florentiam concesserunt, ubi Franciscum Medicæum Magnum Etruriæ Ducem honorifice salutantes inde Romam contendebant, urbemque hoc anno vigesima secunda Martii die post trium annorum, uniusque Mensis navigationem solemnem pompam ingrediebantur. Assignabatur eis diversorium in Collegio Romano nuper Jesuitis a Papa tradito: altera autem die ad summi Pontificis alloquium admissi promovere præsentibus cunctis ferme Cardinalibus, ac Procerum, Præsulumque quamplurimis Sanctitatis suæ pedes reverenter osculo honorabant, ac postea eidem suas literas Italice redditas tradebant, quæ demum publice prælegebantur.

§. XVII.

§. XVII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.*Bungi Regis Epistola ad Papam.*

Prima ex his epistolis erat Bungi Regis, cui hæc inscriptio præfigebatur: *Adorando, & Cæli Regis locum in terris obtinenti, magno, & Sanctissimo Papæ.*

Tenor epistolæ erat sequens: Summi Dei auxilio suppliciter implorato, magna cum humilitate ad Sanctitatem vestram scribere aggredior. Dominus Rector Cæli, terræque, cujus imperium super solem, Lunam, & stellas, ignorant mihi, & profundis immerso tenebris, claritatis suæ lumen jussit splendescere, ac nostratibus præcipue populis arcam referans suæ misericordie, atque gemmarum, dignatus est ante annos amplius quatuor, & triginta destinare in hæc Japonis Regna Patres e Societate Jesu, quorum e salutari, ac divina semente nonnihil in meum quoque Dei benignitate cecidit pectus. Quod tam insigne beneficium, aliaque multa, o Sanctissime totius Christiani populi Parens, vestræ potissimum precationi, meritisque accepta equidem refero, ac proinde nisi me bella, senium, & affecta valetudo impedirent, conferrem me ipse ad visenda, ac veneranda sacratissima isthæc loca, ac simul obedientiam exhibens, pedes vestræ Sanctitatis, post pia ipsorum oscula capiti meo super imponerem,

S 4

& san-

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

Et sanctissima vestra manu pectus meum signo Crucis muniendum curarem: sed quoniam iis, quas dixi, causis inpedior, Sororis meæ filium D. Hieronymum Regis Fiungiae filium cogitabam legare pro me: verum quando is in præsentem longe abest, Et P. Visitatoris instat profectio, Alexandræ scilicet Valinani, D. Mancium ejus consobrinum, eodem nomine mittere visum est. A vestra Sanctitate magni beneficii accipiam loco, si pro ea, qua fungitur in terris, Dei vice, meque, Et Christianum hunc gregem, uti facit, fovere, atque adjuvare perrexerit. Reliquiarum Thecam a vestra Sanctitate mihi dono transmissam accepi libens, ac meo vertici venerabundus imposui, atque ob id vestræ Sanctitati gratias ago, habeoque tantas, ut explicandis iis nullæ neque linguæ, neque ora sufficiant. Non ero longior, quippe tum de Regni hujusce rebus, tum de me ipso, coram ex P. Visitatore, Et ex D. Mancio plura cognoscet Sanctitas vestra, quam ego vere, Et ex animo adorans multo cum timore, ac tremore hæc literas exaravi nona die Januarii anno post Domini adventum millesimo quingentesimo octuagesimo secundo. Subscriptio: Sanctissimis pælibus Beatitudinis vestræ substratus Franciscus Bungi Rex.

§. XVIII.

§. XVIII.

*Arimensis Regis literæ.*Sæcul. XVI.
A. C. 1585.

Reliquæ duæ epistolæ tam Protasii Arimensis Regis, quam Bartholomæi Omuræ Principis eadem ferme submissione erant conscriptæ, earum autem inscriptio erat sequens: *Reddatur Epistola Magno illi, & sancto Domino, quem adoro Dei vices gerentem: epistola vero sic habebat: cum Dei gratia decessisse, & humiliter has literas offero Sanctitati vestræ. Ante hoc biennium, qui fuit annus ab adventu Domini millesimus quingentesimus octuagesimus, per quadragesimam, quibus maxime diebus pretiosa Passio Domini Nostri Jesu Christi recolitur, in magnis belli tumultibus, magna mearum rerum, familiarumque meæ perturbatione, denique in profundo gentilium tenebrarum jacenti mihi, dignatus est Pater misericordiarum lucem veritatis, & rectum ad salutem iter ostendere, per venerabilem Visitatorem, aliosque verbi Dei prædicatores & Societate Jesu, qui enixe me adjuverunt, perque Baptismi Sacramentum super me, meosque divinæ gratiæ rorem de cælo evocarunt, pro quo tali, ac tanto beneficio mire lætus, infinitas Regi cælorum ago gratias, cumque Sanctitas vestra Christianum gregem universum moderetur, & pascat, valde mihi fuit optatum, istius venire, coramque humi-*

S 5

stratus

Sæcul. XVI.
A. C. 1585.

Aratus magna cum submissione exhibere illi obedientiam, & post pedum oscula beatorum, eosmet meo capiti superimponere: sed quoniam variis rebus impedito id mihi non licet, mitto cum eodem P. Visitatore patruelem meum D. Michaellem, ut pro me hoc munere pietatis, officiique fungatur. Ex eo ipso mea vota, & alia cognoscet Vestra Sanctitas, ac proinde non ero fusior, quam ego ex animo sincero, & humili venerandus adoro. Die octava Januarii anno post Christi adventum millesimo quingentesimo octuagesimo secundo. Subscriptio: Sanctitatis vestræ substernitur calceis D. Protasius.

§. XIX.

Epistola Omuræ Principis.

Denique Omuræ Princeps, qui ob adoptatam Christi fidem toto ferme Principatu pulsus incredibili animi fortitudine constantissime in suscepta Religione vera perseverabat, ac postea Dei auxilio cunctas sibi ereptas ditiones recuperabat, hunc in modum epistolam suam inscripsit: *Sublatis manibus adorans offero hæc Sanctissimo Domino Papæ Magni Dei vices gerenti. Porro hæc erat epistolæ series: Vereor, ne crimen audaciæ subeam: attamen cum Regis Cælorum gratia rudem hanc Epistolam offero Sanctitati vestræ, quæ cum in terris locum obtineat*

obteneat Dei, ac simul ex ipsius doctrina, Sæcul. XVI.
A.C. 1585.
 & Magisterio Christianus populus pendeat
 universus, æquum sane fuerat memet ma-
 tria transmittere, ipsumque ad vestram Sancti-
 tatem invisendam venire, sacrosque ejus pe-
 des post pia illorum oscula super meum
 caput imponere: sed quo minus hoc fungar
 officio, multæ me hoc tempore prohibent
 causæ. Nuper ad hæc tam remota loca
 lustranda P. Visitator e Societate Jesu con-
 tendit, multisque rebus pie, ac laudabiliter
 institutis, jam nunc redit in patriam: qua
 ego tam præclara occasione invitatus, deesse
 nolui, quin fratris mei filium D. Michaellem
 cum eo mitterem isthuc: qui licet muneri
 tanto sit impar, tamen gratissimum erit
 mihi, si eum vestra Sanctitas ad beatorum
 pedum oscula admiserit: interea vestram
 Sanctitatem supplex oro, obtestorque, ut
 mei memoriam conservare, meque, & Ja-
 ponios hosce Christianos fovere dignetur.
 Id unum in votis est mihi. Reliqua ex P. Vi-
 sitatore, & ipso D. Michaelle coram cogno-
 scet Sanctitas vestra, quam ex animo ado-
 rans, cum timore scripsi. Die vigesima
 septima (*) Januarii anno post Domini
 adventum millesimo quingentesimo octuagesi-
 mo secundo.

Huic

(*) In ipsa hac epistola apud Pagium le-
 gitur vigesima octava.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585

Huic epistolæ finem imposuit hac subscriptione: *Ego Bartholomæus, facie in terram projecta ad sacros pedes provolutus. Ceterum fertur, (*) quod tunc, dum hæ literæ prælegebantur, præter Cardinales ipse Gregorius summus Pontifex, hosce Legatos amplexu veneratus, cum sancto sene Simeone exclamaverit: nunc dimittis Domine servum tuum in pace &c.*

§. XX.

Gregorii XIII. Papæ obitus.

Ciac. l. c.

Vittorel. l. c.

Sacchin. hist.

Soc. p. 5.

l. 5. p. 228.

Enimvero benignum Numen brevi pil hujus Pontificis vota exaudiebat; quippe die septima Aprilis, in quam dies Dominica inciderat, seorsim perfecta re divina, cum insuper solemnî Missæ Sacrificio in Sacello sancti Sixti interesse vellet, atque altera die Purpuratorum Senatum haberet, ibidemque Signaturæ diem ad nonam Aprilis indiceret, paulo tardius feria quarta decima ejusdem Mensis die e lecto surgebat, atque unacum sancti Sixti Cardinale, & Jacobo Boncompagno Nepotibus suis aliquamdiu in suo cubili deambulabat, cumque jentaculum sine cibi

(*) Id narratur a Muccantio, qui tum præfens omnia ipse viderat: idem etiam testatur Stephanus Tuccius in funebri illius oratione.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

cibi fastidio fumeret, ejus Nepotes Patru sui morbum periculo vacare arbitrati eum valere jussu dimittebant: verum paucis post horis ejus cubicularius illum pallido vultu, animique deliquio correptum repererat, quapropter Medicos protinus adesse jussit, a quibus Papa sibi vix duas vitæ horas superesse admonitus respondit: *haud amplius vacat de negotiis hujus sæculi cogitare: ergo afferte mihi meum Crucifixum Jesum, ut unice cum eo animum meum occupem.* Prolatis hæc verbis sæpius sese Crucis signo muniens animam suam Deo commendabat, atque in ardentissimas preces effundebat, postea sacro equidem Viatico corroborari postulabat: quod tamen cum Medicorum judicio sumere haud posset, extrema duntaxat unctione delibutus mox feria quarta die decima Aprilis animam Deo reddidit, postquam octoginta tres annos cum tribus Mensibus vixerat, ac Divi Petri Cathedram duodecim annis, decem Mensibus, & viginti octo diebus gubernaverat. Corpus ejus per octo dies expositum postea in magnifico Sacello Gregoriano, quod ipse Romæ in Vaticana Divi Petri Ecclesia exstrui curabat, terræ mandatum est.

Ceterum Gregorius XIII. in vita sua quamplurimas virtutes summo Pontifice

Sæcul. XVI
A.C. 1585.

fice dignas felicissimo nexu copulabat, perennique elogio ejusdem pietas, ac prudentia celebrabitur: erat enim aliunde suavis, ac moderatæ indolis, victu, ac potu temperatissimus: in pauperes vero, & doctos beneficus, & mirum in modum liberalis: non desunt tamen, qui eidem vitio vertunt, quod erga sibi sanguine junctos nimium indulgens, atque in reprimendis, ac plectendis criminibus parum severus fuerit, præcipue erga proscriptos, qui eo regnante per Campaniam Romanam impune grassabantur, atque etiam plena diei luce usque ad Romanæ Urbis portas suam rabiem extendere non erubescabant.

§. XXI.

Cardinales Conclave ingressi pro eligendo novo Pontifice.

Titian. l. 82.
Spond. hoc
ann. n. 14.

Die vigesima prima Aprilis, in quam hoc anno Paschatis festum inciderat, Cardinales numero quadraginta duo Conclave ingrediebantur, quos Marcus Antonius Muretus eloquentissima oratione hortabatur, ut Ecclesiæ tale præficerent Caput, quod simul Pii V. probitatem, & Gregorii XIII. nuperrime defuncti prudentiam æquaret: priusquam vero Cardinales ad novi Pontificis electionem procederent,

una-

una omnes in sequentes articulos jura-
re jubebantur. I. Ille, qui in Papam
eligendus est, polliceatur, se pacem,
& tranquillitatem inter Princeps, ac
christianos servaturum, eosdemque ad
oppugnandos Turcas, sectarios, schis-
maticos, omnesque fidei christianæ
hostes invitaturum. II. sacram Sedem
ab urbe Romana in aliam civitatem, aut
provinciam nisi urgente per legem com-
munem necessitate, & in Senatu pluri-
bus Cardinalium suffragiis probata, ac
confirmata non transferat. III. præcipiat,
ut Judices, & Ministri muneribus, ac of-
ficiis sacris defuncti, in loco, ubi illa exer-
cuerunt, rationem administrationis suæ
reddant. IV. Novus Papa in Cardi-
nalem creatione non nisi viros idoneos
morum probitate, ac virtutum, & do-
ctrinæ laude claros feligat. V. De-
cretum Julii III. renovetur, ne duo
Cardinales fratres Germani, vel con-
sanguinei creentur. VI. Bona Eccle-
siæ absque Collegii consensu non alie-
net, nec privatos in usus vertat.
VII. Eidem non liceat cuiquam Prin-
cipi bellum denuntiare, quin prius rem
sacro Collegio proposuerit, atque a sin-
gulis Cardinalibus seorsim desuper suf-
fragium tulerit. VIII. Spondeat de-
nique, se omnia Cardinalium privile-
gia, & jura conservaturum, adeo ut
nullus

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Sæcul. XVI. nullus nisi a Purpuratorum Senatu
A.C. 1585. exauctorari, ac puniri valeat.

Feria secunda summo mane Cardinales in Divi Pauli sacello congregati sacram synaxim una omnes a Farnelio Cardinale sacri Collegii Decano recipiebant, & postea ad suffragiorum scrutationem procedebant, dum rursus suffragia colligere oportebat, ubi crebræ occurrebant æmulationes, ac privatæ factiones, quæ plus æquo humanam imbecillitatem, nimiumque erga dignitates affectum prodebant: tandem vero sancti Sixti Cardinalis Alexandrinum Cardinalem accersebat, amboque eodem momento Montaltum amplectentes ajebant: *Tu eris summus Pontifex*: horum igitur exemplum Cardinalium potissimi sequentes tanti Præfulis electioni applaudebant: porro hoc electionis genus *adoratio* appellatur, eoquod quivis Cardinalis eligendum Pontificem accedens eidem profunde inclinatur, adeo, ut tunc, si a tertia suorum Sodalium parte hoc pacto salutatur, de futura electione sua certus esse valeat, quamvis nihilominus hæc ipsa nominatio rursus per suffragia confirmanda sit, & Cardinales hujus electionis Auctores sollicitè præcavere soleant, ne ibidem adorationi factæ præjudicium generetur.

§. XXII.

§. XXII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.*Montaltus in Papam electus.*

Cum ergo Cardinales ferme omnes Montalto accederent, Cardinalis Decanus eis suas sedes repetere præcepit, ut demum ad suffragiorum scrutationem procederetur, cui priusquam initium daretur, Montaltus Cardinalem sancti Sixti adiens, eidem submissa voce insinuabat, dicens: „rem ita dirige, „ne adorationi præjudicium fiat:„ hoc obsequium Cardinalis præfatus eo libentius præstitit, quo arctiori amicitiae vinculo eidem conjunctus erat, quapropter Farnesius Cardinali Alexandrino sese jungebat, atque ambo Montaltum proponebant, cum ergo hic mediam Cardinalium partem sibi suffragari cerneret, haud amplius de sua electione dubius non expectato scrutinii exitu sede sua surgebat, atque ad Aulæ medium projecto, cui innitebatur, baculo, erecto corpore tanquam triginta annorum juvenis plantis suis insiltebat, qua mutatione omnes Cardinales attoniti, ac obstupefacti sese invicem aspexerunt: Decanus vero, qui sancti Sixti, & Alexandrinum Cardinalem electionis factæ poenitere crediderat, alta voce exclamabat: non adeo præcipiti utamur consilio,

Hist. Eccles. Tom. L. T forte

Sæcul. XVI. forte in scrutinio error subrepsit: ve-
A.C. 1585. rum Montaltus mox voce imperterrita
 reposuit: „Non, non, scrutatio valida,
 „ac legitima est: quo dicto idem Mon-
 taltus, qui duabus ante horis ægre
 verbum proferre poterat, jam firmā,
 ac sonora voce Hymnum Ambrosia-
 num intonabat. (*)

§. XXIII.

(*) Hujus Pontificis electionem, & con-
 clave descripserunt plurimi, qui tum erant
 præsentēs, uti Cardinalis Sanctorius Sanseve-
 rinus, Antonius Maria Gratianus, Alaleonus
 rituum sacrorum Magister in suo Diario, A-
 nonymus Vallicellensis in sua MS. relatione,
 & quidam Conclavista in sua epistola Bono-
 niam scripta, quæ ibidem in Fratrum Mino-
 rum Conventualium Bibliotheca asservatur:
 insuper anno 1667. hoc idem conclave typis
 editum prodiit: verum in nullo ex hisce scri-
 ptoribus cœvis, vel prope cœvis sit ulla
 mentio de hisce fabulis a Continuatore, ei-
 que similibus in odium hujus Papæ narratis:
 unanimi autem voce omnes referunt, Six-
 tum V. speciali Dei providentia, ac solitis,
 legitimisque viis, atque electionum normis
 communi voto scilicet ex quadraginta duo-
 bus suffragatoribus a quadraginta, & uno
 fuisse electum: addit quoque Paulus Alaleo-
 nus l. c. *Omnes Cardinales ad sua loca redie-*
re,

§. XXIII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

Neo-Pontifex appellatus Sixtus V.

Postquam Montaltus hac ratione in Pontificem electus erat, in memoriam Sixti IV., qui ex eodem Ordine Fratrum Minorum sub Regula sancti Francisci militabat, idem nomen assumpsit: quo facto solitis ritibus populo annuntiabatur, quod Ecclesia tanquam suum Caput Cardinalem Montaltum sub Sixti V. nomine selegerit. Gesta hæc fuere ad Vesperam die vigesima quarta Aprilis feria quarta anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quinto: circa tertiam vero horam neo-electus Pontifex ad Vaticanam divi Petri Ecclesiam delatus fuit, ubi a Canonicis ipsum

*Thuan. l. 82.**Leti vie de**Sixt. V. l. 5.**Ciacon. t. 4.**Lud. Jacob.**in Bibl.**Pontif.*

re, quia sine ordine, & cæremonia ad ELECTUM accedebant, & ei congratulabantur: qui omnes ad sua loca stantes elegerunt in summum Pontificem Cardinalem de Montalto PER APERTA SUFFRAGIA PRÆTERMISSO SCRUTINIO: ex quibus verbis refelluntur ea, quæ veluti de nova electionis forma refert Continuator, qui absdubio sublestæ suæ fidei conscius suæ fabulæ nullum Scriptorem ut testem allegare ausus est, prout ipsi sat familiare est, quoties de sacris Pontificum comitiis mentio occurrit.

Sæcul. XVI.
A.C.1585.

ipsum sub porticu excipientibus salutabatur, decantata Antiphona: *ecce Sacerdos magnus &c.* Postea omnibus bene precatus e conclavi cum tanta animi hilaritate, corporisque firmitate prodibat, ut populus alium esse credebatur ab illo Montalto Cardinale, quem paucis ante diebus vix pedibus consistentem, ac capite in humeros semper detorto incedentem cernebat: porro Medicæo Cardinali, qui prosperam, qua antea ut Cardinalis non fruebatur, valetudinem eidem gratulabatur, respondit: „tum Paradisi claves querebam, ut vero illas eo certius invenirem, corpus, caputque inclinabam: „nunc ergo, cum eas jamjam in manibus teneam, nonnisi cælum aspicio, „cum haud amplius terrenis rebus indigeam. (*)

§. XXIV.

(*) Hujus fabulæ nec Thuanus, nec Ciconius, nec Ludovicus, quos tamen Continuator allegat, mentionem faciunt: Gregorius vero Leti Apostata Autor proscriptus, ac nugarum, mendaciorumque fœcundus inventor ob sua dicteria ex Anglia pulsus nullam plane fidem meretur, utpote qui ex perversa naturæ suæ indole semper ad maledicentiam incitatus nullius famæ parcit, nobilissimorum quoque Virorum memoriam calumniis

§. XXIV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.*Historia hujus Papæ usque ad illius
electionem.*

Hic idem Pontifex Piceni oppi-
do, cui a Cryptis nomen, pro-
pe Montalti arcem ex parentibus ad-
modum pauperibus natus erat, cujus
pater

lumniis proscindit, ac Præsules spectatissimos,
Nuntios, Cardinales, Principes, & Pontifi-
ces vulgi ludibrio exponit, aliunde in judi-
cando temerarius, in suis inventionibus ma-
lignus, atque ad iniquissimas opiniones sem-
per proclivis: unde merito omnia ejus opera
inter damnatæ memoriæ libros fuere relata:
quam fraudulenta autem malitia in vita Sixti V.
venenum suum obvio Lectorum oculo velare
studuerit, vel exinde patet, quod ad libri
sui initium subdole hunc Pontificem hoc in-
genti elogio celebrare voluerit: *scribo vitam,*
non jam cujusdam Pontificis, sed cujusdam ex
maximis Christianæ Reipublicæ Principibus,
celeberrimi totius Orbis Monarchæ, & talis
Principis, qui justitiæ compendium, & mira-
culorum epilogus exstitit. Postea tamen veri-
tati agnitæ, ac a semetipso declaratæ repug-
nans Sixti vitam ita prosequitur, ut ejus li-
ber nil nisi ad arbitrium excogitata, & arti-
ficiofa fabula, ineptiis, irrisionibus, malitio-
sis relationibus, & anaeronismis ubique re-

T 3

pleta

Sæcul. XVI.
A.C. 1585. pater nomine Franciscus Perettus ibidem erat Vinitor cujusdam prædivitis civis, qui eundem, ut ipsius ancillam nomine Gabanam duceret, adegit, ex ea autem Franciscus tres proles susceperat, duos scilicet filios, unamque Filiam: porro ex filiis natu major, cujus vitam describimus, die decima tertia Decembris anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo primo natus Felicis nomen in sacro fonte acceperat: dum vero nonum ætatis suæ annum attigerat, a suo Patre, qui Filium alere haud poterat, cuidam agricolæ ad pascendas oves committebatur, cum tamen ejus Dominus Felicis obsequio haud contentus esset, illum castigaturus ad porcorum custodiam condemnabat, ubi ad humile hoc obsequium ob extremam paupertatem descendere cogebatur.

pleta merito censeatur, in hoc vero præcipue culpandus venit, quod suas fabulas ex libellis famosis, quos Sicariorum fautores, alienique boni usurpatores a Sixto V. puniti sparserunt, mutuarit, easque novis ludibriis auxerit, eo fine, ut Lectoribus suis odium in summos Pontifices, omnesque Ecclesiasticos, totamque Ecclesiam Catholicam malitiosis suis diæteriis purioris linguæ ornameto conditis instillare posset.

tur. (*) Verum hic puer ad majora Sæcul. XVI.
A.C. 1585.
natus quondam obvium habuit quem-
dam Ordinis Fratrum Minorum Alum-
num nomine Michaellem Angelum Sel-
leryum, qui jejunii Verni tempore
Ascoli

(*) Quot verba, tot falsitates, quippe I. quamvis Sixti V. Parentes ob Montalti oppidi devastationem a Francisco Maria Urbini Duce illatam suis bonis, omnique suppellectili fuerint spoliati, ipsi tamen adhuc in oppido Cryptarum supererat domus quædam propria, & divites consanguinei, aliaque bona, ex quibus honeste vivere poterant. II. Falsum est, nulloque authentico testimonio comprobari potest, quod ejus Parens Vinitoris, officium egerit. III. Ipsius Matrem fuisse cujusdam divitis civis ancillam nomine Gabanam rursus veritati historicæ repugnat: illa enim vocabatur Mariana Camerini ex nobili genere nata; quippe in Codice Vaticano N. 5563. dicitur: *Sixtus natus est Matre Mariana ex Camerina urbe*; rursus ipsemet Sixtus in quodam Purpuratorum Senatu die 20. Decembris ann. 1589. asseruit, quod Mater sua Camerini nata fuerit: insuper Petrus Galesinus testatur, quod *Camerinenses statuam æneam erexerint in memoriam MARIANÆ MATRIS optimæ*: ex quibus constat, illam non Gabanam, sed Marianam fuisse appellatam, prout etiam patet

ex

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Ascoli prædicatum iturus a recta se-
mita deviabat, hunc igitur accessit Fe-
lix, eumque usque ad urbem comitari
voluit, quamvis hic Religiosus pluri-
bus allatis rationibus ei persuadere co-
natus fuerit, ut iterum reverteretur:
inca-

ex quodam venditionis factæ instrumento ann.
1554. ubi hæc verba leguntur a Notario Julio
Sclara scripta: *Mignucius vendidit Patri Ma-
gistro Felici Peretto, & Dominae Marianæ Ma-
tri suæ hanc possessionem &c.* Præterea Capi-
tolensis Auctor Anonymus testatur, quod ejus
Mater cum Petro-Benedictis nobilissima Ca-
merinenſi familia sanguine juncta fuerit, qua-
propter Gregorius XIII., dum Joannem Ma-
rianum de Petro-Benedictis Maturanum Epi-
scopum ann. 1577. creaverant, specialiter con-
secrationis munus Felici Peretto postea Sixto
V. commendabat, & ipsemet Sixtus V. eun-
dem pluribus favoribus cumulabat. IV. Ii-
dem falsitatem sapit, quod Felix nono ætatis
suæ anno ad pascendas oves, porcosque fue-
rit amandatus, quippe in Codice Vaticano,
necnon apud Petrum Galatinum refertur,
quod ejus parens nunquam accuratam illam, ac
vere paternam in filio Felice instituendo dili-
gentiam remisit . . . statimque, ac annum
ætatis septimum attigit, ad quoddam Augusli-
niani Ordinis cænobium in eodem Cryptarum
oppido studiose perduxerit, ut literis imbueretur;
dum

incassum tamen erant omnia, quippe hic puer sedulo ipsum conducens eisdem exponebat, quod exigua Patris sui fortuna propenso suo ad literas animo

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

dum vero octavum attigerat annum, ibidem Sixtus V. in cognatæ suæ domo liberabatur, ne aquis suffocaretur: postea autem *Frater Hieronymus Patruus Flavii Blondi Ord. S. Francisci excitavit Patrem Sixti V. & Patruem illius Fratrem Salvatorem ejusdem Ordinis, ut Felicem bonæ indolis, & docilis ingenii puerum ex Cryptis Montaltum traducerent ad ediscendas literas, ut scribit Vallicellanus Author:* Si hæc annorum series consideretur, non reperiuntur anni, ubi Felix ovibus, porcisque suam curam addixisse videatur: sique idem anno 1521. natus usque ad octavum ætatis suæ annum proin usque ad annum 1529. vel 1530. liberaliter educatus fuerat, imo jamjam anno 1532. sacro die Palmarum solemniter professionem in Religione sancti Francisci emisit, prout scripta Vaticana, Petrus Galestinus, & Barbarinus Anonymus testantur, omnino falsum apparet, quod pascendis porcis adjudicatus fuerit, quomodo enim in unico anno omnes literas percurrere potuisset, ut post unius anni Novitiatum professione emissâ jam Philosophicis disciplinis cum tanto profectu incumbere potuerit, si autem, antequam porcorum

custo-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585

mo obeffet, proin ardentem exoptaret, ut cujusdam Religioni obsequio sese addicere posset, ac lubenter eidem fideliter, exacteque in omnibus deservire vellet, dummodo vicissim ipse ei ad studiorum

custodiam egerat, humaniores literas jam didicit, quis credat, tantæ spei juvenem tum ad tam vile obsequium fuisse addictum.

(*) Rursus hic quædam deprehenditur hallucinatio, minusque exacta relatio, quis enim credat, novennem puerum a pascendis porcis revocatum statim habitu sacro fuisse indutum, & postea professione obstrictum: cum enim Felix natus fuerit anno 1521. & quidem Mense Decembri, nono autem ætatis suæ anno porcorum custodiam suscepit scilicet 1530. vel 31. professionem autem emisit anno 1532. & quidem in die Palmarum prout postea ex monumentis fide dignissimis probabimus, necesse est, quod vix completo decimo ætatis suæ anno solemniter voto sese Deo obstrinxisset: insuper si relatio Continuatoris æqua foret, haud constaret, quo tempore Felix humaniores literas discere potuisset: denique relatio de Fratre Michaeli Angelo Selleryo rursus dubiæ fidei est, Anonymus enim Vallicellanus ait: *Frater Hieronymus Patruus Flavii Blondi Ordinis sancti Francisci, author fuit magnitudinis Sixti V. Patre Peretto, & Patru-*

diorum progressum opem suam confer- Sæcul. XVI.
A.C. 1585.
re non dedignaretur: cum ergo pia,
ac prompta hujus pueri in responden-
do celeritas, ingeniumque huic Reli-
gioso summopere placeret, simulque
cognosceret, eundem ad amplecten-
dum sancti Francisci institutum val-
de propensum esse, hinc illum Asco-
lum secum duxit, suoque Guar-
diano exhibuit, a quo etiam Fratrum,
ut vocant, conversorum habitu indu-
tus fuerat. (*)

Cum

*Patruale ipsius Fratris Salvatoris ex disciplina
sancti Francisci excitatis, & prope compulsis,
ut Puerum bonæ indolis, & docilis ingenii ex
Cryptis Montaltum traducerent AD EDI-
SCENDAS LITERAS: igitur non Frater
Angelus, sed Frater Salvator de Monte-Alto,
qui fuit Patruus Sixti V. puerum Felicem tum
novem annos natum, uti testatur Casimirus
Tempesti tom. i. in vita Sixti V. fol. 43. in
pietate, & literis educabat, atque, prout re-
fert Galestinus, illum in anniversario jejunio-
rum cultu puerili sua ætate exercebat, ubi Fe-
lix adeo se submissum exhibebat, ut inter
hosce Religiosos vivens in omnibus fideliter
obtemperaret, nullumque opus esset tam humile,
tam demissum, tamque abjectum, quod illis ju-
ventibus ipse non præstiterit.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Cum ergo juvenis Felix magna ingenii felicitate polleret, magnosque in literis progressus faceret, hinc postquam requisitam ætatem attigerat, ad Novitiatum admittebatur, ut postea solemni votorum sponfione sese Deo manciparet, quod & factum est die vigesima quinta Septembris anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quarto (*) ita tamen, ut Felicis nomen

(*) Nec dies, nec annus consonat monumentis authenticis, quippe Hilarius Altobellus Scriptor coævus, & Anonymus Author, cujus scripti Codices in Bibliotheca Barberina Romæ asservantur, necnon Anonymus Bibliothecæ Vaticanæ, & Petrus Galesinus testatum reliquerunt, quod *Felix non multo post religiosum Seraphici sancti Patris Francisci habitum induerit, & cum annus ejus sæculi MDXXXII. ageretur, sacro die Palmarum solemni ritu professus sit eundem Ordinem - - - item: magna expectatione Felix apud suos cum esset, divine factum, ut a pueritia Deo in religione sancti Francisci dicatus, maximas, & in doctrina, & in moribus progressionem faceret - - - cujus habitum Deo bene juvante susceptum congruo tempore gestavit, & solemniter, riteque anno MDXXXII. die dominica Palmarum professionem emisit. Tertius vero Scriptor rursus hæc ait: Quo per congruum gestato habitu*
tem-

men, quod in sacro fonte receperat, retinere voluerit (*) evoluto autem studiorum curriculo, cum inter suos semper emineret, Doctoratus laurea decoratus non sine magna nominis sui fama Verbum Dei prædicabat, variisque in locis Theologiam tradebat: ast suorum confratrum invidiam, atque æmulationem pertæsus opportunam nactus est occasionem comitandi Boncompagani Cardinalis Hispaniæ Legatum, cui

tempus, rite demum anno MDXXXII. die dominica Palmarum solemnibus se Deo votis Felix adstrinxit.

(*) Rem hanc Anonymi Scriptores, quorum Codices in Bibliotheca Vaticana, & Barberina asservantur, referunt, dicentes, quod quidem *Frater Salvator vehementer insliterit, ut Felix Antonii nomine appellari se velle ipsius rogatu pateretur: Id ille ideo petebat, eo quod sancto Antonio peculiari quadam animi devotione esset addictus, atque in ejus etiam honorem ipsius Majores in sancti Francisci Templo, quod in oppido Montis-Alti est, sacellum exstruxissent, ac rite consecrandum curassent: Verum Franciscus Perettus Felicis Genitor illius oraculi memor, obstitit &c. quippe in somno sibi audire videbatur hæc verba: Quid lamentaris o Perette? ne timeas, bono animo sis: uxor tua, quæ gravida nunc est, infantem pariet, qui totam tuam domum FELICEM efficiet.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Sæcul. XVI cui Felicis merita, ejusque ingenii
A.C. 1585. acies satis perspecta erant: postquam
 vero Alexandrinus Cardinalis post
 Pii IV. obitum in summum Pontificem
 electus erat, Felix ab eodem Romam
 accersitus primo supremus Ordinis sui
 Minister, ac postea Agathensis Episco-
 pus, ac denique Cardinalis renuntia-
 tur, ab illo tempore semper maximam
 momenti negotiis præfectus: mortuo
 autem Pio V. a Gregorio XIII. ejus Suc-
 cessore minus benigne habitus, ra-
 roque ad graviores causas adhibitus
 fuit.

§. XXV.

Hujus Papæ Pontificatus.

*Labi vie de
 Sixt. V.*

Quamprimum Sixtus divi Petri Ca-
 thedram conscenderat, immoto
 studio in id incumbibat, ut suum cui-
 vis jus tribueretur, legesque tam Ec-
 clesiasticæ, quam civiles integre serva-
 rentur, hinc obtento Pontificatu ditio-
 nem ecclesiasticam a proscriptis, qui
 suis latrociniis ipsas etiam urbes impu-
 ne infestabant, expurgabat, ac secu-
 ritati publicæ prospiciebat, effrænem
 illam coercens licentiam, quæ sub prio-
 ri Pontificatu plurimum invalescebat,
 eapropter justitiæ Ministros stricto gla-
 dio insequi, vel illis quovis pacto resi-
 stere, crimen esse reputabatur, cujus
 venia

venia Romæ regnante hoc Papa sperari
 haud poterat; insuper etsi Sixtus V.
 Bacchanaliorum tempore honestos lu-
 sus fieri permetteret, simul tamen pati-
 bula erigi iussit, ut petulantes, ac li-
 centiosæ vitæ homines punirentur; se-
 verus enim vitiorum hostis, ac insignis
 virtutum protector erat, aliunde iudicii
 sagacitate, magnificentia, literarum
 amore clarus, ac semper potiore noctem
 studiis consecrare assuetus, postquam
 in audiendis suorum subditorum postu-
 latis integram diem impenderat: ad
 hæc non sine animi sui voluptate alter-
 nantem fortunæ vicissitudinem, seu
 potius providi Numinis dispositionem
 contemplabatur, ob oculos sibi conti-
 nuo ponens, quod ex miseriarum abyf-
 so ad primos, qui in Ecclesia sunt, di-
 gnitatis honores elevatus fuerit.

§. XXVI.

Inaugurationis suæ solemnitas.

Ad Pontificatus sui initium die prima
 mensis Maji solenni ritu inaugura-
 batur, in qua occasione quivis suam
 lætitiā ob tam prosperam hujus viri
 electionem festivo applausu efferebat,
 præcipue vero eminebant Religiosi in
 Conventu sanctorum duodecim Apo-
 stolorum, qui summa magnificentia
 hanc solemnitatem celebrabant: prius-
 quam

Sæcul. XVI.

A.C. 1583.

Thu. l. 82.

Ciac. tom. 4.

Sæcul. XVI
A.C. 1585.

quam vero hæc inauguratio fieret, novus Papa Romanæ Urbis Gubernatorem, omnesque capitalis fori Iudices accersebat, eis injungens, ut æquitati totis viribus studerent, ubi illos tam se- vera oratione alloquebatur, ut ejus verba potius comminantis, quam hortantis esse viderentur: summa autem benevolentia Principum, Procerumque Romanorum Oratores excipiebat, quamvis illos sermone prolixo minime detineret, caussatus, quod gravioribus negotiis, quam verbosis ejusmodi gratulationibus primos Pontificatus sui dies sacrare cogeretur.

§. XXVII.

*Japonum Legati honorifice excepti,
ac Romæ profecti.*

*Labe tom. 1.
lib. 5.
Sachini hist.
Soc. p. 5. l. 5.
pag. 229.*

Nihilominus Japoniæ Legatos singularem dignabatur benevolentia, eosque perhonorifice excipiens cum illis non sine luculentis paterni affectus, ac familiaritatis testificationibus conferebat, indulgens etiam, ut ipsi in suæ coronationis die Umbellam deferrent, ac Pontifici rem divinam peragenti, manusque lavanti aquam affunderent: insuper præcepit, ut hi sequenti Dominica ipsum, cum ad capeffendam Ecclesiæ Lateranensis possessionem pergeret, comitarentur, ac cum ceteris Proceribus

ceribus solemni ritu equis veherentur, Sæcul. XVI.
A C 1585.
ubi primus ex hisce Oratoribus Pontifici equum conscendenti stapedem tenebat. Postea cuncti hi Oratores magnificis prorsus donis ab hoc Pontifice honorabantur.

Denique præter tot favores Papa insuper novo liberalitatis suæ argumento quatuor millium aureorum pensionem, quam nuper defunctus Pontifex pro conservandis eorum seminariis indulserat, aliis duobus aureorum millibus augeri voluit, iisque pro itineris sumptibus tria aureorum millia, præter plurima privilegia, dono dedit, eisque per integrum trimestre, quo Romæ morabantur, gratuita hospitia destinavit: cum vero sese itineri accingerent, ipse juxta eorum vota sacrum pro iterantibus, ut a Deo ipsis prosperum in patriam suam reditum impetraret, celebrabat, cunctisque quatuor hisce Legatis sacram Synaxin propria manu distribuebat. Demum ad Capitolinam domum deducti ibidem excipiebantur a Senatoribus, populique Conservatoribus, qui sedibus in Senatu assignatis illos, omnesque eorum postereros, in quacunque regione nascerentur, Urbis Romanæ Cives, ac Patritios declarabant, tradentes diplomata, quæ in charta pergamena eleganter de-

Hist. Eccles. Tom. L, U, scripta

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

scripta ingenti sigillo aureo ex encausto opere munita erant. Tot honoribus, donisque cumulati postremo accepta summi Pontificis benedictione die tertia Junii Roma discesserunt, ac comitantibus eos Papæ Ministris per Urbinate Ducatum, & Marchiam Anconitanam Venetias usque deducebantur, inde vero Ferrariam, Mantuam, & Mediolanum pergebant, ut universæ Italiæ populi tam solemnibus, atque a remotissimis regionibus decretæ legationis testes essent: Ceterum hi Oratores in omnibus urbibus summa magnificentia recipiebantur: tandem vero Genuam delati conscensa navi in Hispaniam, stipante eos decem triremium classe contenderunt, atque in patriam suam reversi sunt.

§. XXVIII.

Italia ab exulibus, & latronibus penitus per Papam expurgata.

Bullar.
Const. 1.
Sixti V.
p. 526.

Die vigesima quarta Maji summus Pontifex per universum Orbem Anni sacri solemnitatem promulgabat, ut ipse ad sustinendum impositum sibi onus a Deo necessarias vires obtinere posset, cum suarum partium esse nosset, ut morum correctioni insudaret, & corruptelis, malisque per nimiam Prædecessoris sui clementiam introductis remedium

dium opponeret: Verum ad restauran-
dum ordinem, ac disciplinam via pe-
nitentis opposita utebatur, quippe die pri-
ma Julii severissimum edictum adversus
exules, sicarios, fures, eorumque re-
ceptores condebat, cum vero tam
prudentis legis vim ob neglectam illius
executionem prorsus inutilem reddi
pertimesceret, illius curam quinque
præcipuis Cardinalibus, Columnæ,
Spinolæ, Gesualdo, Cananio, & Sal-
viato commendabat, eosque per varias
ditionis ecclesiasticæ Provincias distri-
buebat: porro eorum sollicitudine hoc
edictum omni severitate effectui daba-
tur, præcipue Bononiæ, ubi Pepuli-
ensis Comes, qui plures proscriptos suo
favore dignabatur, eisque asylum sup-
peditabat, suum scelus capitis poena
eludere cogeatur, quippe Bononiæ ca-
pite plexus obiit, frustra pro eo depre-
cantibus illius Amicis.

§. XXIX.

*Sixtus V. homagii pensum pro Nea-
politano regno recipiens.*

Hoc publicæ securitatis studium sum-
mus Pontifex severius continua-
bat, cum vero quamdam ambitionem
præferre videretur, Philippus II. su-
spicari cœperat, perinde ac si Neapolis
regnum rursus ecclesiasticis ditionibus
U 2 aggre-

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Thu. l. 12.
Leti. 4. c.

Leti. l. 6.

Sæcul. XVI. aggregare intenderet: unde autem Rex
A.C. 1585. hoc autumandi ansam arripuerit, per-
 cipiamus. Die vigesima nona Junii di-
 vo Petro sacra hoc anno Hispaniæ Le-
 gatus unacum septem aureorum mil-
 lium marsupio pro veteri more in Nea-
 politani regni homagium summo Pon-
 tifici equum phaleratum offerebat, si-
 mulque a suo Principe iussus Six-
 tum V. veneratus eidem significabat,
 a se hoc donum afferri in signum, quod
 Neapolis regnum jure feudi sacræ Sedi
 obnoxium esset. Hunc Legatum Pon-
 tifex eo modo excipiebat, ut ipsi nec
 donum, nec homagium acceptum es-
 se, Orator crederet, in sua opinione
 magis adhuc firmatus, eoquod Ponti-
 fex subridens responderet: „singularis
 „plane tua est salutatio: Certe admo-
 „dum eloquentem te esse oporteat, si
 „regni reditus cum unico equo commu-
 „tandos esse, persuadere velles: Ve-
 „rum haud diu rem ita fieri confido: „
 ex postremis igitur hisce verbis Lega-
 tus Pontificis animum detexisse persua-
 sus Regem Hispaniæ ea de re certiores
 reddidit, unde Petrus Gironius Ossu-
 næ Dux, tunc Neapolis Prorex hujus
 regni fines protegere, ac dextere Pon-
 tificis molimina explorare jubebatur.

§. XXX.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

Diffidia Papam inter, & Franciæ Regem.

Aliud insuper diffidium, quod magis celebre erat, Papam inter, & Galliarum Regem oriebatur, cum enim Sixtus V. Jacobum Ragazzonium Bergomensem Episcopum, qui Legatus a Gregorio Papa ad Franciæ Regem missus in hac aula morabatur, revocaret, atque in ejus locum Fabrum Muertum Francipanum Neapolitanum, ac Archiepiscopum Nazarethanum destinaret, hic autem jam antea Sedis Apostolicæ Nuntius ad sedandos civiles motus in Franciam decretus Aulæ Romanæ parum satisfecisset, hinc Rex comperta hujus Archiepiscopi nominatione datis ad Estensem Cardinalem, & Pisanum Marchionem, suum apud Papam Legatum, literis utrique injunxit, ut hunc Nuntium sibi suspectum esse nuntiarent, atque Papam impense rogarent, quatenus alium Legatum decernere vellet: Verum Sixtus Papa cum hisce Regis precibus concedere renueret, Pisanus ad Henricum rem perscripsit, significans, quod Papa hunc Archiepiscopum jamjam discedere jussisset, isque brevi in Gallias venturus esset: cum vero Henricus Rex hunc Nuntium Guisianis pe-

Thuan. l. 82.

Sæcul XVI.
A.C. 1583.

nitus addictum suspicaretur, ideo
quantocius misso cursore negotium de-
dit, ut hic Archipræsul, quamprimum
Regis voluntatem per hunc curso-
rem percepisset, illico subsisteret.

§. XXXI.

*Nuntius Apostolicus e Francia ex-
dere a Papa iussus.*

Thu. l. 82.
Mem. pour
l'hist. de
France t. I.
p. 194.

Jamiam Nazarethanus Archiepiscopus
Lugdunum pervenerat, magnifice
exceptus, cum eidem quidam Cursor
Regis mandata exponit, ad quæ ipse
haud parum attonitus, cum vehemen-
tioris, ac fervidæ indolis esset, hujus
jussionis indignitati succensuit, respon-
dens: „nequaquam Pontifex ejusmodi
„injuriam impune feret: ego autem al-
„tera die hinc discedere statui:„, mox
etiam datis ad Sixtum literis de novo
hoc eventu eundem certiores fecit.
Pontifex re comperta antelucano tem-
pore Pisano Marchioni significari jussit,
ut intra biduum non modo Romana ur-
be, sed ex universa etiam ditone ec-
clesiastica excederet: verum Orator
regii nominis, gallicique decoris ac-
cerimus vindex intrepide respondit,
quod ejusmodi mandatum sibi insolitum
videatur, de cetero autem parum an-
xietur, quod non sciret, quid Pontifi-
cem ad hoc commoverit, mox vero
compo-

compositis rebus suis tempus sibi præfixum contrahere vellet, eo quod ditio Pontificia tam lata nequaquam pateret, quin intra unius diei spatium ex ea sat commode excedere posset.

Enimvero Pisanus mox urbem reliquit, Rex tamen comperto Pontificis mandato indignationem suam haud dissimulabat, sed coram omnibus exterorum Principum Legatis questus Romam hæc perscripsit: „In aliis totius Orbis „Curiis meo Legato hæc injuria non „fuisset illata, etsi ibidem bellum denuntiafsem, moderatis autem verbis „ad Papam perscripsi, priusquam ejus „Nuntio ulterius in Regnum penetrare „prohibueram, ipsumque rogabam, ut „quemdam mihi haud suspectum ad me „ablegare vellet. „ Ad hæc ita reposuit Sixtus: „priusquam a Galliarum Rege „litteras receperam, ea de re præmonui „Franciæ Oratorem, qui mihi fidem „fecerat, quod Rex suus Nazarethani „Archiepiscopi legationem ratam haberet, imo, antequam hic discederet, „eidem Oratori præsentem Cardinale „Estensi declarabatur, quod tunc, cum „Nuntius meus Rege consentiente in „Gallias abiret, spe fretus existerem, „fore, ut eidem nullum obstaculum in „ipso itinere opponeretur: si vero huic „Nuntio meo molestia fieret, Gallicus

U 4

Ora

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

„Orator haud ægre ferret, si & ipse
„Roma excedere juberetur, quamprimum
„de injuria meo Nuntio illata
„certior factus fuero.„ Hæc sibi a Papa
fuisse significata, haud negabat Pifanus
Orator, nihil tamen de hac Pontificis
cautela ad Regem perscripserat. (*)

§. XXXII.

*Concordia Papam inter, & Regem
restituta.*

Ergo rem componere oportebat, quapropter
Sixtus Horatio Oricellario, seu Ruccellario,
qui corrasis ex vectigali

(*) Ex hac relatione manifestum fit, quam
sæpe subdolis artibus nonnulli dissidia inter
Papam, & Principes serere soleant, ut postea
Pontifices innoxios molestare, & tanquam
ambitiosos, aut litium incentores, traducere
valeant: quid enim hac in re Pontifex amplius
facere potuisset, quam Regis voluntatem per
ipsius Ministrum explorare, & ubi hunc
consentire ab eo perceperat, nonne jure merito
læsum suum honorem pari ratione vindicare
poterat; cum autem hic Orator ex Pontificis
ore percepisset, quod ob inferendam fors
injuriæ vicem rependere cogatur, qua fronte
spargere poterat, quod parum curet causam
explorare, ob quam Pontifex ad eum Roma
amandandum permotus fuerit?

gali in Gallia opibus paulo ante Romam sefe receperat, hoc negotium deman-
dabat, quo ultro, citroque commeare
coacto tandem Principes, Aulæque
Franciæ Ministri Regem hortabantur,
ut Papam placare satageret, ac quic-
quam de sua auctoritate remitteret,
imo ipse etiam Estensis Cardinalis, qui
opportune cum ceteris Cardinalibus de
reddenda concordia agebat, rem ita
decidi curabat, ut Pisano Romam red-
eunti Papa circa res gestas aliquatenus
satisfaceret, vicissim vero Rex Nun-
tium antea nominatum admittere tene-
retur: itaque Nazarethanus Archipræ-
sul ad Aulam contendit, ubi præter ex-
pectationem Regis, qui hunc Præla-
tum nimis aperte Fœderatis patrocina-
tarum suspicabatur, Nuntius etfi
alias toto legationis tempore vehemen-
tioris indolis esset, summa modera-
tione utebatur.

§. XXXIII

*Navarræ Rex, & Condæus Princi-
pes per Papæ Bullam anathe-
mate percussi.*

Hæc dissidia longe minoris erant mo-
menti, ac severitas illa, qua idem
summus Pontifex Henrici Navarræ Re-
gis, & Condæi Principis apostasiam
U 5 ple-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Maimb. hist.
de la ligue
l. 3. p. 83.
Journal de
Henri t. I.
p. 78.

Sæc. XVI.
A.C. 1585.

plectebat; quippe id, quod Pater Matthæi Jesuita post tot itinera Romam suscepta a Gregorio XIII. obtinere haud poterat, tandem a Sixto V. impetratum fuerat; hic enim Pontifex vix ob-
tento Sedis Apostolicæ folio mox auctoritate Apostolica sacrum fœdus confirmabat, atque in pleno Purpuratorum confessu contra utrumque Principem, qui ambo Calvinianæ factionis in Francia Duces erant, Constitutionem promulgabat, qua severior hucusque nunquam edita est. Erat hoc diploma a viginti quinque Cardinalibus subscriptum, ac die nona Septembris editum, quamvis nonnisi exeunte eodem Mense Parisiis publici juris fieret: Pontifex ibi præprimis potestatem, ac Pontificiam auctoritatem ultra legitimos limites extendens (*) subjungit, quod sui Ministerii officio adactus gladium Apostolicum adversus duos iræ filios stringere cogeretur.

Mem. de la
Lig. tom. I.
p. 343.

Postea in utrumque Principem investus, præprimis de Navarro Rege hæc referebat. „Hic, cum Calvinii errores „a puero imbuisset, ac tandem Caroli „Regis, Catharinæ Reginae ejus Mar- „tris, Cardinalis item Borbonii, & „Mon-

(*) Uti Continuatori, eique similibus videtur.

Sæcul. XVI.
A. C. 1585.

„Monpenferii piis, & assiduis monitis
„adhibito doctissimorum Theologorum
„colloquio melius instructus in Cathe-
„drali Parisiensis urbis templo errores
„publice abjurasset, seque minime in
„veritatis semita procedere ipse agno-
„visset, & propterea religionem Catho-
„licam Romanam professus esset, & ut
„ratum id haberet Gregorius decessor
„meus, honorificam legationem ad
„eum, tanquam supremum Ecclesiæ
„Catholicæ caput, misisset, ideo præ-
„fatus Pontifex a supra memoratis per-
„suasus, cum serio poenitentem, & ex
„animi sententia Navarrum Regem age-
„re putaret, ei absolutionis beneficium
„impertivit, ac in fidelium communio-
„nem eum recepit, & de vinculo affi-
„nitatis, quod nuptiis ipsius, & Mar-
„garitæ Regis sororis impedimentum
„afferre poterat, gratiam fecit, sed
„postea levitate, seu malitia insita ab
„aula discessit, & rursus in primos erro-
„res relapsus, a fide Catholica, & obe-
„dientia Sedi Apostolicæ debita desci-
„vit, & conventu publico indicto, quo
„sceleratissimi quique Sæctarii conflu-
„xerant, fidei Catholicæ professionem,
„quam Lutetiæ fecerat, revocans rur-
„sus Calvinii doctrinam amplexus est,
„seque Sæctariis ab eo tempore ducem
„præbuit, atque exercitus externos
„contra

Sæcul. XVI
A.C. 1585.

„contra Regem fororium in Regnum
„induxit, cultumque antiquum ubique
„profligans, omnia ferro denique, &
„sanquine miscuit: præterea Condæus
„Princeps ex Patre, & Matre Sectariis
„prognatus in eodem errore a teneris
„annis perseveravit, donec eadem,
„qua Navarrus, ratione melius instru-
„ctus religionem Catholicam, & ean-
„dem gratiam a Gregorio XIII. sibi fa-
„ctam, amplecteretur: verum pariter
„ab ea mox defecit & paternis vestigiis
„insistens externos Sectariorum exerci-
„tus ad Regnum invadendum introdu-
„xit, templisque exspoliatis, Sacerdo-
„tes ubique jugulari præcepit, substi-
„tutis in eorum locum impiis sectariæ
„doctrinæ, quam profitebatur Pastori-
„bus. Hæc cum omnibus publice ma-
„nifesta, ac nota sint, & mihi abunde
„de iis constet, stricto ultionis contra de-
„testabilem hanc, & spuriam illustris
„adeo gentis Borboniæ generationem
„gladio, Navarrum, ac Condæum tan-
„quam Sectarios, & in errorem rela-
„ptos, sectariorum fautores ac defen-
„sores publicos, ac manifestos, divinæ-
„que Majestatis reos, & fidei Catholi-
„cæ hostes proscribo, & declaro, quod
„Navarrus quidem omni jure, quod
„in Navarræ regno sibi competere
„contendit, & ea illius parte, quam
nunc

„nunc occupat, simul & Bearnii prin-
 „cipatu exciderit, Condæus autem,
 „& utriusque Successores omni prin-
 „cipatus, & dignitatis jure in præsens,
 „& in posterum pariter exciderint: in-
 „super indignos esse ipsos, & eorum
 „Successores, qui in ullum principa-
 „tum, ac speciatim in regnum Fran-
 „ciæ succedant, hac sententia pronun-
 „tio, atque subditos obsequii Sacramen-
 „to solvo, ac denique, tum Regem Chri-
 „stianissimum hortor, ut memor juris-
 „jurandi in inauguratione præstiti om-
 „nia sectarum semina extirpet, hanc-
 „que sententiam executioni demandari
 „jubeat: insuper Archiepiscopis, ac
 „Episcopis præcipio, ut exempla ejus
 „sententiæ, simul ac in manus eorum
 „devenerint, per totum Regnum pub-
 „licari curent.

§. XXXIV.

De Fato hujus Bullæ in Galliis.

Hoc diploma Romæ die vigesima pri-
 ma Septembris promulgatum, ac
 publice affixum postea ad Cæsarem mit-
 tebatur, petente summo Pontifice, ut
 Imperator pro sua auctoritate curaret,
 ne Protestantes Principes hujus senten-
 tiæ executionem præpedire moliren-
 tur: verum Cæsar non multum de super
 sollicitus videbatur: in Galliis vero Fœ-
 derati

Sæcul. XVI.
 A C. 1585.

Thuan. l. 82.
 Mex. abregé
 t. 3. p. 314.
 & 315.

Sæcul. XVI.

A. C. 1585.

derati ingenti tripudiabant gaudio, eorumque Prædicatores magna verborum vehementia adversus hosce Principes hæreticos jam publico anathemate percussos, declamabant, nilque intentatum relinquebant, ut Henrico III. invidiam accerferent, ac populo proponerent, quod ipse clam Navarræ Regi, ceterisque Calvinistis saveret: verum ex Catholicis magis moderati, ac factiones pertæsi ingemiscebant, eoquod Christi Vicarius, qui nonnisi mansuetudinem, & moderationem spirare deberet, sua potestate ad Regum exauclorationem impenderet, suisque censuris, atque Ecclesiæ armis præpediret, ne eorum subditi obsequium eis debitum amplius deferrent. Optabant etiam nonnulli, (*) ut hæc Bulla sub Henrico Franciæ Rege idem fatum subiret, quale Regnante Carolo IX. viginti abhinc annis subiit Constitutio a Pio IV. contra Reginam Joannam Albretram Navarræ Regis Matrem edita, quæ revocata, atque suppressa fuit, adeo,

(*) Nimirum Thuanus Calvinistarum Fautor, ex quo Continuator hoc suum desiderium emendicavit, eumque inter probos, & moderatos Catholicos recensuit, eoquod suis opinionibus faventem reperit.

adeo, ut inter hujus Pontificis Constitutiones in Bullario non reperiatur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

§. XXXV.

Senatus Regii oppositiones contra hanc Bullam.

Ceterum Parisiensis Senatus pro a-
vita sua prudentia, & constantia,
quam in omni occasione, ubi de con-
servandis Regni juribus, Nationisque
libertatibus agebatur, semper exerebat,
nunc quoque circa hanc Sixti V. Con-
stitutionem validissimas rationes Regi
exponebat, ad calcem vero sui li-
belli hæc addebat: „Curia nostra hu-
„jus Bullæ stylum adeo novum, atque
„a moderatione, & prudentia priscis
„Pontificibus propria tantopere alienum
„deprehendit, ut ibidem haud ultra
„Apostolici Successoris vocem agnoscat,
„insuper cum nec in suis tabulis, nec
„in antiquis monumentis reperiatur, quod
„Regii stemmatis Principes Galli un-
„quam Pontificis tribunali fuerint sub-
„jecti, hinc circa hoc facinus delibe-
„rare nequit, nisi prius summus Pon-
„tifex jus illud comprobatum reddide-
„rit, vi cujus ei Regna a Deo ante
„Pontificum institutionem a Deo stabi-
„lita transferendi potestatem sibi com-
„petere asserit. „

Præ-

Mem. d'E-
toil tom.
pag. 196.
hoc ann.
Journal.
pag. 79.
Mem. de la
Lig. p. 360.

Sæcul.XVI.

A.C.1585.

Præterea, ex Consiliariis quidam effutire non erubescibat, quod hæc Constitutio totius Christianæ Reipublicæ bono adeo exitiosa, ac Franciæ Regni auctoritati tantopere injuriosa sit, ut haud dignius haberi mereretur, quam olim quidam Franciæ Rex aliam a quodam Sixti V. Prædecessore ad eum transmissam ejusmodi Bullam exceperat, dum eam in ignem projici, simulque Procuratori Regio injungi jussu-
ferat, ut in eos, qui in Curia Romana hanc Constitutionem expediri curarunt, exacte, ac sedulo inquireret, eosque tam severe plecteret, ut horum castigatio omnibus posteris exemplo esset. (*)

§. XXXVI.

*Navarræ Regis & Condæi Principis
oppositio contra hanc Constitu-
tionem.*

*Mem. d'E-**toil. p. 197.**Thuan. l.82.**Mem. de la**Lig. p.388.*

Navarræ Rex adversus hanc Bullam debacchabatur, edito libello, in quo Regi demonstratum ibat, quod ipsius magis quam suarum partium interfit, ne tam insolitos, nulloque pacto ferendos ausus toleret: ut vero suam inde

(*) Hæc, & atrociora a Calvinistis, aliisque Sæctatoribus sparsa fuisse, haud mirum: num autem propterea quicquam auctoritati Pontificiæ a Deo stabilitæ decedit?

inde conceptam indignationem ubique manifestam redderet, suorum amicorum ministerio usus die sexta Novembris Romæ in omnibus compitis, omniumque Cardinalium Palatiis, imo etiam in Vaticani foribus utriusque Principis oppositionem, necnon interpositam a Sixti V. sententia appellationem affigi curabat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Hoc autem programma his erat conceptum verbis: „Ego Henricus Dei „gratia Navarræ Rex, Bearnæ Prin- „ceps, ac primus ex Franciæ Paribus, „& Galliarum Princeps, me Sixti V. „qui se Romanum Pontificem appel- „lat, declarationi, atque excommuni- „cationi oppono, falsamque eam affir- „mans, de illa tanquam contra jus ab- „usive decreta ad Curiam Parium Fran- „ciæ, quorum ego ipse Princeps sum, „appello: quantum vero ad hæresis cri- „men falso per declarationem objectum, „affirmare propugno, quod Dominus „Sixtus se pro Pontifice gerens salva „sanctitate sua falso, & malitiose men- „tiatur, ipseque hæreticus sit, porro id „ego in Concilio libero, ac legitimo „probare me paratum ostendo, in quod „nisi Papa, sicuti per ipsas leges suas „obligatur, consentiat, & sese ei sub- „mittat, ipsum pro Antichristo, & Se- „ctario reputo, eique hoc nomine per-

Hist. Ecclesiast. Tom. L. X petuum

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

„petuum, & irreconciliabile bellum in-
 „dico: interim de actu quasi nullo pro-
 „testor, salvo jure meo, tam contra
 „ipsum, quam Successores ejus, ut
 „mihi de tanta injuria meo, regioque
 „Franciæ nomini illata idonee satis-
 „fiat, prout id rei summa, præsens-
 „que necessitas exigit: porro cum mei
 „decessores Reges hujusmodi nebulo-
 „num, qualis hic Sixtus ementitus Pon-
 „tifex est, quoties muneris obliti, &
 „jura humana cum divinis confunden-
 „tes legitimæ potentiae limites egressi
 „sunt, temeritatem digna castigatione
 „ulti sunt, etiam ego nihilominus
 „meis inferior spero, quod Deo ad-
 „juvante, injuriam familiæ regiæ, ac
 „sanguini meo, Regnique Curiis fa-
 „ctam contra ipsum, ac successores ejus
 „pari pœna vindicaturus sim: ad hoc
 „autem omnium Regum, ac Princi-
 „pum, Rerumpublicarum, ac civita-
 „tum, ad quas exemplum tantæ inju-
 „riæ pertinet, opem, & auxilium im-
 „ploro, rogoque omnes Principes, Re-
 „ges, urbes, & communitates vere
 „Christianas, cunctosque Franciæ co-
 „ronæ amicos, ac foederatos, ut me-
 „cum contra tyrannidem, & usurpa-
 „tionem Pontificis, ac conjuratorum
 „nuper in Regno exortorum, tanquam
 „Dei, Regni, Regisque, ac publicæ or-
 „bis

„bis Christiani quietis hostium vires
„conjungant.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Ita testor Henricus Borbonius Condæus Princeps: affixum Romæ die sexta Novembris anno millesimo quingentesimo octogesimo quinto.

§. XXXVII.

*Hæreticorum scripta contra Papæ
Constitutionem.*

Hæc provocatio, quæ sane indignis conscripta erat verbis, Papam haud parum affligebat, obstupescantibus cunctis, quod in romanam urbem adeo temerarii irreperint Viri, qui tam propudiosum programma affigere præsumperint: postquam vero Papa sedula, frustranea tamen solertia in hujus protervi facinoris Auctores inquire jusserrat, cuncta hujus scripti exempla suppressi curabat, nec tamen præpediri poterat, quin ex Galliis innumera penne mordacia scripta adversus hanc Constitutionem ad romanam urbem deferrentur, atque utriusque Religionis Viri, qui Regum bona nullatenus Pontificum jurisdictioni obnoxia censebant, hanc Bullam irritam esse declararent: ex hisce vero satyris prima in Italia, atque ad Italos directæ prodiit, atque a quodam nobili Gallo, quem Franciscum Perrotum fuisse dicunt, composita.

Thuan. &
Mem. l. c.
Brutum fulmen Sixti V.
advers. Reg.
Nav. ann.
1586.

Sæcul. XVI. fita fuit, quæ sane mordacissimo calamo, ac seposita omni verecundia omnes honestatis limites excedit, & romanam Curiam, ipsamque Pontificis Bullam livido dente corrodit. Paulo post in eandem debacchabatur Franciscus Hotmannus celebris illius ævi Jurisconsultus, qui librum edidit sub hoc titulo: *Brutum fulmen Sixti V. adversus Navarra Regem*: hic Author joculari quidem utebatur stylo, verum in summos Pontifices atrocissima dictoria, ac mendacia impudentissimo ore evomebat, seque passim effræni calumniandi libidine accensum, ac debite moderationis prorsus ignarum manifestabat. Denique Petrus Bellajus Advocatus in Tolosana Curia librum composuit, cui titulus: *Media abusus, ac nullitatis contra Sixti V. Bullam*: verum ob tam indignum facinus a foederatis carceri Pariliis mancipabatur, in quo etiam a die quarta Junii Anni post Christum natum millesimi quingentesimi octogesimi septimi usque ad diem decimam Maji anni millesimi quingentesimi nonagesimi primi detentus erat, hoc autem anno inde fuga elapsus est. (*)

§. XXXVIII.

(*) Supervacaneum est horum Scriptorum inju-

§. XXXVIII.

Sæcul. XVI.

A.C 1585.

Variae Constitutiones Sixti V. Papæ.

Hoc item anno Sixtus Pontifex alias
adhuc Constitutiones, quæ tamen
priori diplomate minoris sunt momenti,
pro-

injustitiam redarguere, ac Pontificiæ Consti-
tutionis æquitatem vindicare; quippe ipse-
met Sixtus V. cunctas a Navarro excogitatas,
quas hic in suo schediasmate attulit, quere-
las confutabat; Montmorentius enim, qui re-
lictis foederatorum castris Navarro adhæsit,
per quemdam nobilem suorum familiarium
apud Nazarethanum Archiepiscopum Papæ
Nuntium, qui tum jam Parisios redierat, in
quadam epistola querebatur, quod Navarrus
nec admonitus, nec auditus fuerit damnatus, &
se Catholicum sit professus, relapsus tamen dici
nequeat, eoquod in fide Catholica persevera-
verit, usque dum a Borbonio Cardinale minis
ad eandem relinquendam cogeretur. Verum
ad hæc capita Pontifex per Montaltum Car-
dinalem mox respondit in hæc verba. I. Fa-
ctum hoc est notorium, nulliusque defensio-
nis capax, adeo, ut superflua fuisset citatio,
præsertim cum eundem Regem præcedentes
Pontifices sæpius efficacissime admonuerint.
II. Pontifici duntaxat innotuit obstinatus Re-
gis animus, qualem semper professus est, at-
que hodiedum adhuc in eo perseverat. III.

X 3.

Præ-

Sæcul. XVI.

A C. 1583.

promulgabat, atque inter ceteras die vigesima nona Junii omnes exemptiones a tributis, subsidiiis, aliisque oneribus revocabat, eoquod hæ gratiæ in pauperum onus redundarent: insuper alio diplomate die prima Julii edito prohibuit, ne Ecclesiasticæ ditionis subditi bona absque Sedis Apostolicæ licentia exteris venderent, aut alienarent. Subscripta est hæc Constitutio
a vi-

Præfatus Rex publice Parisiis sectæ nuntium misit, atque ab hæresi per Gregorium XIII. absolutus fuit, sed paulo post ad vomitum rediit, seque palam Calvinistam professus, suos Oratores in Germaniam pro Calvinistarum defensione decrevit, proin vere relapsus est: porro illæ minæ potius fuerunt paternæ adhortationes Rege Christianissimo dignæ. Hæc habentur in Codice scripto, qui in Bibliotheca Barbarina asservatur. De cetero nullum magis luculentum veritatis hujus testimonium haberi potest, quam ex ipso Navarro, qui Sixtum vindicabat, ac semetipsum damnabat, dum perdemissam epistolam ad Sixtum V. perscribens, ejurata hæresi in fide Catholica se usque ad mortem perseveraturum spononderat, hanc vero epistolam ipse Clemens VIII. Sixti V. Successor, priusquam Navarrum sacræ Sedi, atque Ecclesiæ reconciliabat, publicam fecit. Vide Spond. in Anal. ad ann. 1595. num. 6.

a viginti quinque Cardinalibus: die autem prima Maji prodiit alia Bulla, qua Pontifex extendit exemptiones, & gratias, Clericorum Regularium Congregationi S. Majoli alias de Somascha a Gregorio XIII. concessas.

Sæcul. XVI.
A.C 1585.

Eadem quoque die quarta Constitutione sancitum, ut Clerici Regulares Congregationis S. Pauli Decollati, ad processiones, & actus publicos accedere non cogantur, ex indulto Gregorii XIII. Exstat insuper alia Constitutio die prima Julii promulgata, cui triginta, & unus Cardinales subscripsere, ubi innovantur omnes Constitutiones, quas Romani Pontifices hætenus ediderunt contra exules, bannitos, aliosque facinorosos homines, eorumque receptatores, & fautores, ubi multarum impositio poenarum statuitur in eosdem, necnon contra communitates, & alios, qui sua territoria ejusmodi scelestis hominibus expurgata non custodiunt. Alia præterea edebatur Constitutio die prima septembris, qua præcipiebatur, ut festum Præsentationis B. Mariæ Virginis die vigesima prima mensis Novembris duplici ritu celebretur: proin ab illo tempore in romana urbe hæc festivitas semper sub præcepto colebatur, eoquod confestim post promulgatam hanc Constitutionem hoc

X 4

festum

Sæcul. XVI. festum novo Martyrologio Romano fuerit insertum. Denique postrema Constitutione mandabatur, ut Festum S. Francisci de Paula Ordinis Fratrum Minorum Institutoris, singulis annis die secunda Mensis Aprilis duplici officio celebretur.

Ceterum cum Bonifacius VIII. Papa quamdam Academiam Firmi quædam ditionis Ecclesiasticæ civitate ad Bononiensis Universitatis normam instituerat, idque Calistus III. suo diplomate die vigesima sexta Junii anno Christi millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto confirmaverat, hinc Sixtus V. utriusque hujus Papæ Constitutiones nova Bulla die decima tertia Septembris hoc anno innovabat, necnon in hac Urbe studia resuscitans præfatam Academiam plurimis privilegiis locupletabat, normamque Doctoratus præscribens Rectoris auctoritatem extendebat. Tandem idem Pontifex die vigesima quinta Septembris alio diplomate statuit, ut *electio Prælatorum Congregationis S. Bernardi in Italia Monachorum Ordinis Cisterciensis Regularis observantiæ de cetero fieret ex universo numero Sacerdotum dictæ Congregationis, qui minora officia laudabiliter biennio exercuerint.*

Sequens

Sequens Constitutio die trigesimo ^{Sæcul. XVI.} Octobris emanata agit de regimine Studii generalis Valentiniensis in Hispania ab Alexandro VI. instituti, ubi ex beneficiorum ecclesiasticorum redditibus salaria Præsidi, & Professoribus assignantur, dum antea iisdem tenui admodum manu stipendia numerabantur. Denique die decima sexta Novembris summus Pontifex alio diplomate Collegium septem Notariorum Sedis Apostolicæ antiquitus institutum ampliavit ad numerum duodecim, ita tamen, ut gratiæ, & privilegia extenderentur pro ipsis septem Notariis, qui vulgo Proto-Notarii appellantur, quibus etiam annuos redditus assignabat. Die decima nona ejusdem Mensis edita Bulla instituit Archiconfraternitatem *chordigerorum S. Francisci, chordam per Fratres ejus Ordinis gestari solitam devote deferentium, cum indulgentiarum concessione, & alias Confraternitates sibi aggregandi potestate.*

Ceterum cum juxta veterem morem summi Pontifices nonnisi in Basilica divi Petri, exclusis omnibus aliis Ecclesiis, sacris operari consuevissent, Sixtus hanc consuetudinem minus gratam habens aliam condidit legem, vi cujus varias Romanæ Urbis Ecclesias summi Pontifices accedere, ibique

Sæcul. XVI.
A. C. 1585.

que rem divinam peragere deberent, eoquod, inquiebat ille, minus æquum esset, quod nullum aliud Templum hoc honore coleretur. Præterea Mense Decembri aliam divulgabat Constitutionem, qua omnes Episcopos vel recens electos, vel ab una Sede ad aliam translatos obstringebat, ut sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli Ecclesias visitarent, ac suæ administrationis rationem summo Pontifici redderent, ejusque jussa interposita juramenti Religione exequerentur. Postea idem Pontifex die vigesima tertia Decembris Constitutione edita præcepit, ut officium sancti Nicolai Tolentini ex Ordine Fratrum Eremitarum sancti Augustini Romano Breviario sub ritu festi duplicis infereretur. Postremo Sixtus Romanam urbem in quatuordecim regiones, cum antea a longo tempore nonnisi tredecim essent, addita Borgensi partiebatur, præcipiens, ut totidem essent Præfecti, qui sedulo cuncta in suis regionibus occurrentia observarent, ac singulis hebdomadibus summo Pontifici integra fide referrent. (*)

§. XXXIX.

(*) Ille, qui Romæ fuit, ac de officiorum Præfectorum genuinam notitiam hausit, plene persuasus erit, quod hæc Sixti V. Constitutio

§. XXXIX.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

*Pontificis statuta pro politico Urbis
romanae regimine.*

Sixtus V. cum adhuc in Conventu san- *Leti tom. I.*
ctorum Apostolorum moraretur, ac *l. 6.*
postea purpura decoratus animadverte-
ret, quod ex Confessariis non pauci
minus exacte adulterii peccatum a sim-
plicis fornicationis crimine discerne-
rent, hinc huic corruptelæ obviaturus
paulo post obtentum Pontificatum adul-
teria mortis supplicio esse plectenda de-
crevit, simulque iudicibus injunxit, ne
vitæ veniam ejusmodi sceleratis darent,
insuper in eos sedulo inquire jussit con-
stituto etiam præmio illis omnibus, qui
hujus criminis reos coram iudice ac-
cusarent: plures etiam meretriculas,
quæ conjugatis turpi carnis consortio
assuevisse probabantur, in una die una-
omnes virgis cædi præcepit, unde tam
ingens terror in omnes effundebatur,
ut ferme nulla de tanto scelere memo-
ria in Urbe superesset: præterea om-
nes prostitutas mulieres æque, ac Ju-
dæos in quodam separato Urbis angulo
reclu-

stitutio non modo apprime utilis, sed etiam
pro publica tranquillitate, pauperum levami-
ne, & vitiorum extirpatione oppide neces-
saria sit.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

recludi decreverat: cum vero civitatis Gubernator id ob ingentem harum meretricum numerum minime fieri posse exponeret, Pontifex intimo doloris sensu commotus ingemiscebat, quod permittere cogeretur, ut mulieres perditæ permixtim inter probos, ac honestos Viros degerent: nihilominus illas, quæ civibus majori erant offensionis, urbe ejici jussit, spe fretus, fore, ut imminuto earum numero ceteræ eo facilius includi possent, quocunque enim periculo suum propositum exequi decreverat: eapropter decretum condidit, vi cuius Sacerdotibus, ac præcipue animarum curæ destinatis inhibuit, ne mulieres, quæ ipsorum ancillæ, vel œconomæ essent, in suis domibus retinerent, si exinde vel minima populi offensio oriri posset, quinimo Urbis Gubernatori mandavit, ut Religiosorum, & Sacerdotum moribus invigilaret, reosque severe puniret. Denique per universam ditionem Ecclesiasticam Deputatos emittebat, qui frumentum ad exterarum Regionem transferri præpedirent, indictis severissimis poenis contra eos, qui triticum alienigenis venderent: unde ingenti annonæ copia status Ecclesiasticus abundabat.

§. XL.

§. XL.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

Cardinales a Sixto V. creati.

A sui Pontificatus initio Sixtus V. quosdam Præsules Romana purpura decorabat, & quidem die decima quinta Maji Cardinalibus Presbyteris adscripsit Alexandrum Perettum Nepotem suum, adjecto titulo sancti Hieronymi, quo tamen postea dimisso ipse titulum sancti Laurentii in Damaso assumpserat: die autem decima octava Decembris idem Pontifex alios octo Cardinalium Collegio associabat, quos inter primus erat Henricus Caetanus Romanus, Patriarcha Alexandrinus, dein creatus Presbyter Cardinalis tit. sanctæ Pudentianæ, Legatus Bononiensis, & sanctæ Ecclesiæ Romanæ Camerarius. II. Georgius Drascovitius Hungarus, quinqueecclesiensis Episcopus, postea Colocensis Archiepiscopus, qui sub Pio IV. tanquam Hungariæ Regis Legatus Tridentinæ Synodo interfuit. III. Joannes Baptista Castrucci Lucensis, Theatinus Archiepiscopus, Presbyter tit. sanctæ Mariæ in Ara Cæli, postea sanctorum Joannis, & Pauli. IV. Fridericus Cornelius, Venetus, Magnus Cypri Prior, Traguricensis in Dalmatia, postmodum Bergomensis, & demum Patavinus Episcopus, Presbyter

*Ciac. in vit.**Pontif. t. 4.**pag. 147.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

byter Cardinalis tit. sancti Stephani.
V. Dominicus Pinellus, patria Genuensis, Firmanus Episcopus, Presbyter tit. sancti Laurentii in Perna, postea sancti Chrysogoni, & denique sanctæ Mariæ Transtyberin, dein vero evasit Ecclesiæ sanctæ Mariæ Majoris Archiepresbyter, Ostiensis Episcopus, ac sacri Collegii Decanus. VI. Hyppolitus de Rubeis ex Parmensi Ducatu oriundus, Ticini Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. sanctæ Mariæ in Porticu, postea sancti Blasii. VIII. Decius Azolinus Pisanus, Cervienfis Episcopus, Presbyter tit. sancti Matthæi, & Archiepresbyter sanctæ Mariæ ad Præseppe. VIII. Denique Hyppolitus Aldobrandinus, Florentinus, Presbyter Cardinalis tit. sancti Pancratii, Major Poenitentarius, ac Poloniæ Legatus, qui postea in summum Pontificem electus, Clementis VIII. nomen assumpsit.

§. XLI.

Nicolai Cajetani Cardinalis obitus.

*Ciac. tom. 3.
pag. 642.
Scipio Am-
mirat. hist.
Florent.
Aubery vie
des Card.
t. 6. Ughel
Ital. Sacra.*

Hi octo Cardinales quodammodo septem Cardinalium, qui hoc anno defuncti sunt, jacturam compensabant: hos inter autem primus erat Nicolaus Cajetanus nobilis Romanus, Camilli Cajetani Ducis Sermonettæ, & Flaminiae Sabelliae filius, qui die vigesima

sima quarta Februarii anno Salutis no- **Sæcul. XVI.**
 stræ millesimo quingentesimo vigesimo **A.C 1585.**
 sexto natus anno ætatis suæ decimo a
 Paulo III. Papa, dum tertia vice Car-
 dinales creaverat, anno Christi millesi-
 mo quingentesimo trigesimo sexto ad
 purpuram Romanam destinabatur, quam
 tamen nominationem idem Pontifex in
 pectore, ut inquiunt, absconditam te-
 nebat, ac primum die decima tertia
 Maji Anno Domini millesimo quingen-
 tesimo trigesimo octavo promulgabat,
 ubi Nicolaus Cardinalibus Diaconis ac-
 censebatur, adjecto titulo sancti Nico-
 lai in carcere Tulliano, quo tamen di-
 misso Cardinalis Presbyter titulo sancti
 Eustachii nominabatur. Regnante de-
 mum Pio IV. administrabat Ecclesiam
 Capuanam, Compsanam, & Bisianen-
 sem in Regno Neapolitano, & Coroso-
 potensem in Ducatu Britanno: demum
 vero Legationis munere functus est
 apud Cæsarem Carolum V. & Fran-
 ciscum I. Gallorum Regem ad sedan-
 dum bellum, quo tota Etruria ardebat
 ob Senarum Urbem: præterea erat Re-
 gni Scotiæ patronus, cum Maria Stuar-
 ta Scotiæ Regina in Anglia injusto car-
 cere cruciaretur, & hæretica labes in
 Scotia grassaretur impune adeo, ut Ca-
 tholici Præsules ob Catholicæ fidei pro-
 fessionem pulsi solum vertissent: porro
 hos

Sæcul. XVI.
A.C. 1585

hos exules omnes benevolentia, studio, ac prudentia protexit, & illis necessaria ad vitam suppeditari curavit. Interfuitis septem Pontificum Comitibus, in quibus videlicet Julius III. Marcellus II. Paulus IV. Pius quoque IV. & V. Gregorius XIII. ac Sixtus V. eligebantur, tandem Romæ die prima Maji e vita migravit, anno ætatis suæ quinquagesimo nono unacum duobus Mensibus, septemque diebus, sepultusque est in templo Lauretanæ Virginis. Hic idem Capuæ provincialem celebravit Synodum, ibidemque Seminarium erexit.

§. XLII.

Guidonis Ferrerii Cardinalis mors.

Ciac. p. 965.
Giuff. vit.
S. Carol.
Borr. Aubery l. c.

Alter erat Guido Ferrerius Sebastiani Vallete Laco-Vallonis, & Magdalenæ Borromææ Filius, natus Vercellis Mense Augusto Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo septimo, cujus Mater, quæ Matrona erat virtutum exemplo celeberrima, jamjam ætate proVectior, suæque Marito orbata unice in id incubuit, ut tres suos filios adhuc superstites Philibertum, Fridericum, & Guidonem in omni virtutum genere educaret: horum duo primi cum in sua adolescentia sine posteris decederent, illis Guido in Laco-Vallonis Machionatu, aliisque

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

que familiæ suæ bonis successerat, qui a Patruo suo Petro Ferrerio Cardinale Vercellensi Episcopo in humanioribus literis, Philosophia, canonica, & civili jurisprudentia apprime excultus tandem sancti Stephani Vercellensis Abbas renunciabatur, demum cedente eodem Patruo suo Vercellensis Episcopus die secunda Maji Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo sexagesimo secundo creatus est, eodemque anno a Pio IV. utriusque Signaturæ Referendarius nominatus, ac postea tanquam Vercellensis Episcopus Tridentino interfuit Concilio: inde vero redux a Pontifice Sedis Apostolicæ Nuntius ad Venetorum Rempublicam decretus, dum hic Papa quarta vice Collegium novis Purpuratis auxerat Cardinalis titulo sanctæ Euphemie anno a partu Virginis millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, licet absens, creabatur, dimisso tamen titulo suo illum sanctorum Viti, & Modesti regnante Pio V. optabat. Aduit etiam primæ Mediolanensi Synodo a sancto Carolo celebratæ, a quo etiam rubrum galerum recipiens itineris, dum sanctus hic Archipræsul regiis Maximiliani Archiducis Romanorum Regis Filiis obviam ibat, socius exstitit, postea vero Exarchatus, & Amiliæ Legatus Vercellensis.

Hist. Eccles. Tom. I.

Y

lentem

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

lensem Ecclesiam variis structuris, atque ornamentis magnifice illustrabat, atque Episcopale Palatium proprio ære construi curabat, ibidemque celebrata Synodo decreta ad morum, Cleri, & populi emendationem oppido salubria condebat, simulque bina Collegia in sua Metropoli instituebat; tandem vero Romæ, cum septem duntaxat horis infirmus decumberet, die vigesima sexta Maji Anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quinto, ætatis vero suæ anno quinquagesimo nondum expleto obiit, corpusque ejus in Ecclesia sanctæ Mariæ Majoris prope Patru sui monumentum terræ mandabatur.

§. XLIII.

Bolognetti Cardinalis decessus.

*Cidc. tom. 4.
pag. 95.
Pomp. Viz-
zani in hist.
Bon. Ughel.
l. c.*

Inter Cardinales hoc anno defunctos tertius erat Albertus Bolognettus patria Bononiensis exeunte Mense Julio anno Salvatoris nostri millesimo quingentesimo trigesimo octavo natus. Hic Gabrielis Galeotti postea Cardinalis magisterio usus adeo præclarum in jurisprudentiæ studio nomen sibi comparabat, ut ab omnibus maximi habitus etiam a Gregorio XIII. Papa Romam accerferetur, & primo utriusque Signaturæ Referendarius constitutus, ac deinde Sedis Apostolicæ apud Florentiæ Ducem,

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

cem, & Venetam Rempubicam Nuntius, Massæque Populoniæ Episcopus renuntiatus fuit: cum vero Florentiæ Nuntii Apostolici munere fungeretur apud Franciscum Magnum Hetruriæ Ducem, Philippum Cosmam ejusdem Francisci Magni Ducis Filium sacro initiavit baptisinate: tandem ad Stephanum Bathorium Poloniæ Regem ablegatus, in Presbyterorum Cardinalium Collegium absens adscribebatur a Gregorio XIII., qui anno Redemptionis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo tertio septima jam vice Cardinalium numerum auxerat: Albertus autem usque ad annum a Christi nativitate millesimum quingentesimum octogesium quintum in Polonia moratus ubi Gregorii XIII. obitum comperit, novi Pontificis electioni interfuturus Romam contendit, verum in itinere febris correptus Wilachii Carinthiæ oppido subsistere cogebatur, ubi etiam die vigesima tertia Maji hoc anno animam Deo reddidit, annos natus quadraginta sex, novem Menses, ac viginti dies, corpusque ejus paulo post in Italiam delatum in Ecclesia sanctæ Mariæ, quam fervorum vocant, in suorum Majorum tumulo positum quiescit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

§. XLIV.

Armaniaci Cardinalis extrema.

Ciac. tom. 3.

p. 688.

Thu. l. 82.

Quartus erat Georgius Armaniacus Petri Armaniaci Insulæ jordanis Comitæ, & Jolandæ de la Haye Paf-
fantiæ Filius, qui liberaliter educa-
tus, ac sub disciplina Francisci Ambo-
fiani Cardinalis affinis sui bonis mori-
bus, ac literis imbutus, sacram mili-
tiam profiteri decreverat, ut fidem Ca-
tholicam ab hæreticis acriter impu-
gnatam pro viribus defendere valeret;
juratus enim erat Calvinianæ sectæ ini-
micus: anno autem Domini millesimo
quingentesimo vigesimo nono ad Regis
preces Episcopus primo Ruthenen-
sis, & Administrator Ecclesiarum Lescari-
ensis, & Vabrensis nominatus, ac Re-
gis Francorum primo ad Venetos, de-
inde ad Romanum Pontificem Ora-
tor selectus fuit, dein vero in ipsius
Regis gratiam a Paulo III. Papa Pres-
byter Cardinalis SS. Joannis, & Pauli
anno restauratæ salutis millesimo quin-
gentesimo quadagesimo quarto die de-
cima nona Decembris renunciabatur,
ubi in Gallias reversus, ac secretioris
Senatus Consiliarius creatus Possiacensi
colloquio interfuit, mortuo autem Le-
noncurtio Cardinale anno Christi mil-
lesimo quingentesimo sexagesimo quin-
to

to Tolosanum Archiepiscopatum obti- Sæcul. XVI.
A.C. 1585.
nuit: demum a Cardinale Borbonio,
qui Avenionensis Legatus nominaba-
tur, rogatus, ut hujus legationis cu-
ras partiretur, munus hoc in se
suscepit, ac reliquos vitæ suæ dies,
cum hujus regionis aerem suæ valetu-
dini propitium experiretur, in hac ur-
be transigere statuit, sua benevolentia
hujus populi animos mire devincens,
hacque ratione hunc Comitatum Sedi
Apostolicæ illæsum conservans inter
medios bellorum civilium tumultus,
quibus omnes circum circa vicinæ Pro-
vinciæ foede devastabantur: denique an-
no Domini millesimo quingentesimo se-
ptuagesimo septimo, mortuo Feliciano
Capitone, Avenionensi Ecclesiæ Episco-
pus præfuit, ibidemque Coenobium
Fratrum Minorum erexit, ac Coelesti-
norum Abbatiam auxit, necnon Pœni-
tentes sancti Georgii, uti vocantur,
dotavit, ubi etiam die vigesima prima
Julii anno ætatis suæ octogesimo quar- Elog. Card.
Albi p. 329.
to supremum vitæ suæ diem clausit,
ejusque Cadaver in Ecclesia Cathedra-
li, ubi vivens sibi monumentum poni
curabat, sepultum est.

§. XLV.

*Alexander Riarius Cardinalis mor-
tuus.*

Y 3

Paulo

Sæcul. XVI.
A.C. 585.

Ciac. tom. 4.

p. 54.

Joan Pa-
scal. de ci-
vit Bon.

Aubery l. c.

Paulo ante numero quintus decessit Alexander Riarius patria Bonnoniensis Anno a partu Virginis millesimo quingentesimo quadragesimo tertio mense Decembri natus, qui studiorum curriculum Patavii cum eximio profectu emensus Bononiæ in patria sua Doctoratus honore auctus a suis amicis Romam accersebatur, ubi a Pio IV. Papa Referentarius Apostolicus primo, & mox Cameræ Apostolicæ generalis Auditor renuntiatus, atque a Pio V. Alexandrinus Patriarcha electus est, insuper Alexandrinum Cardinalem in Hispaniam, Lusitaniam, & Galliam ad sacrum foedus stabiliendum comitabatur: dein vero in Italiam reversus una cum Carolo Cardinale Crasso, aliisque Prælati, qui officia Romanæ Curiae reformarent, deputatus, a Gregorio XIII. inter Presbyteros Cardinales titulo S. Mariæ in Ara cœli cooptatus est, paulo post vero ad Philippum II. Hispaniæ Regem, ut de rebus ad regnum Lusitanie spectantibus ageret, Legatus Pontificis desiderio abunde satisfecit, & Philippum Hispaniæ Regem Lusitanie corona ornavit: porro ad Urbem reversus, Perusina, & Umbriæ legatione honorabatur, ac Signaturæ justitiæ Præfectus ad exules coercendos nominabatur: præterea interfuit Comitibus,

Comitiis, quibus Sixtus V. Pontifex Sæcul. XVI.
A.C. 1585.
 Maximus renuntiatus est, sub quo etiam anno primo Pontificatus, & nostræ salutis millesimo quingentesimo octogesimo quinto die decima octava Julii obiit, annum agens quadragesimum secundum, cujus corpus in Basilica SS. duodecim Apostolorum ante Aram maximam sepulcro, quod olim ante acceptam purpuram sibi paraverat, reconditum quiescit.

Hic idem Lauretanam Domum amplissimis redditibus dotabat.

§. XLVI.

Sirleti Cardinalis fatum.

Sextus erat Guilielmus Sirletus Ciac. p. 974.
Albi l. c.
Attichy hist.
Card. t. 3.
p. 486.
Thu. l. c.
Spond. hoc
ann. n. 33
 anno salutis millesimo quingentesimo decimo quarto Stili Calabriæ oppido ex nobilibus, ac virtutum splendore claris, tenuis tamen fortunæ Parentibus natus. Hic in sua patria, ac Neapoli primum Græcis, Latinisque literis operam dedit, & in illis excellens ipsos Magistros longe superavit, quibus Mathematicas disciplinas junxit, & Philosophiæ, ac Theologiæ dogmata ex ipsis Græcorum Scriptorum fontibus tam avide hausit, ut in omni scientiarum genere perfectus evaserit, qua sola suppellectili instructus, auro, ac vestimentis destitutus, unico sacrorum

Y 4

Biblio-

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

Bibliorum volumine secum delato, Romam se contulit, ubi brevi eruditus omnibus innotuit, ac in familiam Marcelli Cervini Cardinalis S. Crucis, qui postea Papa creatus Marcelli II. nomen assumpsit, cooptatus est, porro ex hujus Pontificis beneficentia abunde omnibus sibi necessariis suppetiis augebatur: postea vero a Paulo IV., qui Marcello successerat, ad suum Palatium, ut continuo illius consortio frui posset, accersitus, Protonotarius Apostolicus nominabatur, ac demum ad sancti Caroli Borromæi preces a Pio IV. anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo quinto Cardinalis renuntiabatur, mortuoque Antonio Amulio Cardinale Bibliothecæ Vaticanæ præficiebatur: insuper eum idem Pontifex ob celebrem hujus Viri famam, ejusque scientiam ac pietatem præ ceteris selegit, ut Nepotem suum Carolum Borromæum Cardinalem ejus fidei, & tutelæ committeret, cujus etiam animo rara illa pietatis, ac zeli semina inferebat, quorum fructus ad tam amplam sanctitatis segetem excreverant. Postea Sirletus una cum aliis doctis viris, ut Missale, Breviarium, & Catechismum pro Parochis ex Decreto sacri Concilii reformaret, fuit adhibitus, ac demum Indici librorum prohibitorum,

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

rum, eorumque expurgationi a Gregorio XIII. præficiebatur, ut exinde errores deleret, quibus quamplurimi, iique celebriores libri ceteroquin admodum utiles ob nimiam Authorum licentiam depravati erant: insuper novæ Bibliorum editioni, quæ illius ævo concinnabatur, operam suam navare a Sixto V. iussus hoc opus mortis invidia præpeditus perficere haud poterat, eidem vero Antonius Caraffa, qui illi in Bibliothecæ Vaticanæ Præfectura successerat, ultimam manum admovebat: Sirletus enim Romæ hoc anno feria quinta die octava Octobris anno ætatis septuagesimo primo animam exhalabat. Ceterum vix ullus hominum magis intrepidus mortis horam expectabat, ac de ea cum majori animi lætitia differebat, aut illam ardentiori desiderio concupiebat: cum enim vitæ suæ finem instare eidem nuntiaretur, exultans Christi e Cruce pendentis imaginem millenis osculis honorabat, identidem repetens: *Domine miserere, sicut vis, & scis*: instante autem morte eandem imaginem intuens, ac lacrimis madens ad suam Salvatorem dixit: *Gratias tibi ago Domine, quod ad optatum hoc iter me adduxisti, nec deseruisti in ultimo certamine*: his dictis vitæ periodum clausit inquit ex Psalmo quarto: *In*

Y 5

pace

Sæcul. XVI. *pace in idipsum dormiam, & requiescam,*
A.C. 1585. sepultusque est post obitum in Ecclesia
 sui tituli ad S. Laurentium.

Hic idem Cardinalis locupletissimam habebat Bibliothecam, quam ipsius hæredes Ascanio Columnæ Cardinali vendiderant, qui idem etiam hæreditatis jure doctas Sirleti annotationes in Psalmos æque, ac ejusdem Apparatum Biblicum, quæ opera nondum typis impressa prodierunt, obtinuit. Ad hæc Sirleto etiam adscribuntur correctiones, atque additiones ad Jus civile, præter epistolas quamplurimas, nec non tractatum de Monarchia Ecclesiastica, ex quibus tamen lucubrationibus nullam prælo subjici voluit præter varias in Bibliis Regiis Antverpiæ excusis lectiones: insuper idem latinitate donavit pervetustum Menologium Græcum, propriaque manu illud majori ex parte conscripsit, prout refert Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die tertia Januarii: latinas quoque reddidit quasdam Sanctorum vitas Græce a Simone Metaphraste scriptas. Præter hæc opera nonnulli etiam Sirleto attribuunt Catalogum Mediolanensium Archiepiscoporum, quem ad calcem sui operis, cui titulus *Gallia Christiana*, Claudius Robertus Cabillonensis Canonicus, atque Archi-

Archidiaconus annexuit. Ceterum Sir-
letus Cardinalis supremæ voluntatis
sux tabulis omnes scriptos suos Codices,
qui sacram Sedem concernunt, Biblio-
thecæ Vaticanæ legabat.

§. XLVII.

*Matthæi Contarelli Cardinalis obi-
tus.*

Septimus denique, ac postremus inter
Cardinales hoc anno mortuos nume-
rabatur Matthæus Contarellus natione
Gallus Hilarii Contarelli, & Guyonæ
Vivantæ filius, qui anno a partu Vir-
ginis millesimo quingentesimo decimo
nono in pago de Morane ad Sartam flu-
vium in Andegavenfi provincia sito pri-
mam lucem aspexit, ac a parentibus suis
ad Gymnasium Angerianum ejusdem
provinciæ, ut ibi literis vacaret, mis-
sus postea in Italiam venit, ubi Bono-
niæ sua obsequia præstitit Andreæ de
Bobus legum Doctori, & postea in Ro-
mana Curia utriusque Signaturæ Re-
ferendario, Abbreviatorique, qui Hu-
gonem Boncompagnum consanguineum
suum Romam accersivit, eique Mat-
thæum Contarellum tradidit, cum
vero idem Boncompagnus primo Car-
dinalis, ac postea assumpto Grego-
rii XIII. nomine Pontifex crearetur, fi-
bique a longo tempore Matthæi merita
per-

Sæcul. XVI.
A. C. 1585.

Ciac tom. 4.
p. 96.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

perspecta haberet, eundem utriusque signaturæ Referendarium, & postea Datarium, ac denique Cardinalem renuntiabat unacum aliis, quos anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo octavo in septima Cardinalium inauguratione creaverat: verum Contarellus, cum interfuisset Comitiis Sixti V. post Gregorii obitum, supremum diem egit Romæ anno salutis millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, ætatis suæ sexagesimo sexto die vigesima octava Novembris, atque in sacello a se magnis sumptibus constructo, dotatoque in Ecclesia S. Ludovici nationis gallicæ sepulcro conditus est.

§. XLVIII.

Joannis Molani extrema.

Miræus e-log. Belg. tom. 4. p. 33. Dup. script. Sæcul. XVI. p. 4. fol. 458. Maillet discours. sur les vies des saints. Hic idem annus nonnullis quoque scriptoribus Ecclesiasticis exitialis fuit, & quidem hos inter primus obiit Joannes Molanus Insulis in Flandria anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo tertio natus ex Patre Henrico Vermeulan, qui ad præfatam urbem concesserat, ut ibidem Gallicum idioma addiscere posset: postquam vero Joannes a suis Parentibus studiorum causa Lovanium missus fuerat, ibidem in Theologia Doctoratus laurea insignitus fuit, ac Theologicas disciplinas publice tradidit, prout

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

prout sepulchralis illius inscriptio testatur: insuper a summo Pontifice, & Hispaniæ Rege librorum censura ei fuerat demandata: nihilominus cuncta hæc munia præpedire haud poterant, quominus assidua diligentia literis, ac præprimis Theologiæ, & antiquitatum Ecclesiasticarum studio incumberet, pluraque ingenii sui monumenta posteritati relinqueret, inter quæ præcipue commendantur Usuardi Martyrologium ab ipso doctissimis, uberrimisque adnotationibus illustratum, necnon tractatus de Martyrologiis unacum Chronico cunctorum Flandriæ Sanctorum, Calendarioque Ecclesiastico: scripsit etiam aliquod illorum, qui medicam artem professi sunt, Sanctorum diurnale, necnon sacram militiam Principum, & & Brabantiae Ducum, nec minus edidit responsum quodlibeticum ad quæstiones circa sacras Imagines, preces pro defunctis, atque Eucharistiam illis, qui ad mortem damnantur, administrandam: præterea sequentes evulgavit libros I. tres tractatus de Canonicis, II. quinque libros de fide hæreticis, rebellibus, & tyrannis servanda, III. de Testamentis, piisque Legatis, IV. Compendium Theologiæ practicæ. V. Bibliothecam de materiis Theologicis. VI. Di-

Sæcul. XVI. VI. Discursus duos de Decimis, ac de
A. C. 1585. Ceris, quæ *Agnus Dei* vocantur.

§. XLIV.

Christiani Adrichomii mors.

*Val. Andr.
Bibl. Belg.*

Alter erat Christianus Adrichomius Delphii in Hollandia anno Christi millesimo quingentesimo trigesimo tertio natus, atque anno ætatis suæ quinquagesimo secundo die vigesima Junii Coloniae mortuus. Hic vix vigesimum septimum ætatis suæ annum compleverat, dum suo Patre orbatus Sacerdotio initiabatur, ac Delphii conscientias Monialium ad sanctam Barbaram moderari jussus a Protestantibus ex præfata urbe expellebatur, unde partim Mechliniæ, partim Trajecti ad Mænum, ac denique Coloniae reliquos vitæ suæ dies transigere coactus est, ubi etiam Jesu Christi vitam ex quatuor Evangelistis compilatam, nec non sermonem de beatitudine Christiana conscripsit: edidit etiam ingens volumen de terra sancta unacum Tabulis Geographicis, & descriptione urbis Jerosolymitanæ præter chronicon veteris, & novi Testamenti, quæ tamen opera non nisi post ejus obitum anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo Coloniensibus literis excusa prodire. Ceterum hic Scriptor nimium fabulis, quas

quas ex Berosi, Manethonis, aliorum-
que minus probatæ fidei scriptorum ope-
ribus hauserat, tribuisse infimulatur.
Sepultus jacet Coloniae apud Canonico-
cos Nazarethanos.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

§. L.

Alphonfi Salmeronis fata.

Tertius ex Scriptoribus ecclesiasticis
hoc anno defunctis erat Alphonsus
Salmeron Jesuita, patria Toletanus,
qui ex decem primis sancti Ignatii sociis
unicus adhuc vita superstes Neapoli hoc
anno die decima tertia Februarii fati-
cessit. Hic Compluti studiorum curri-
culum emensus linguarum peritia cele-
bris evasit, ac Parisios contendit, Phi-
losophiæ, & Theologiæ operam daturus,
ubi etiam cum sancto Ignatio, qui
hanc societatem suam erigere medita-
batur, conferens, sese eidem adjunxit,
eiusque magisterio addixit: postea ve-
ro pro conservanda Religione in variis
Europæ Regionibus, præcipue in Gal-
liis, Belgio, Hibernia, Germania,
atque in Italia strenuam impendebat
operam, cunctisque in urbibus cum in-
genti Auditorum applausu Verbum Dei
annuntiabat. Interfuit quoque Syno-
do Tridentinæ trina vice sub totidem
Pontificibus Paulo III., Julio III., &
Pio IV. congregatæ, ubi etiam de
sancto

*Alegamb. de
Script. Sac.
Sanch. hist.
Soc. p. 5.
l. 5. p. 236.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

sancto Joanne Baptista panegyricum habuit, quæ ad calcem in hujus Concilii actis refertur. Demum ad Societatis Collegium a semetipso Neapoli erectum sese recipiens, ibidem anno ætatis suæ sexagesimo nono animam Deo reddidit. Hic quamvis assiduus laboribus evangelicis, variis itineribus, ac continuo prædicandi studio distentus esset, nihilominus residuum nanciscebatur tempus, ut plura opera sexdecim majoris formæ voluminibus comprehensa, ac primo Madriti, postea vero Coloniz impressa conscriberet, in quibus habentur tractatus in sacrum Codicem, prolegomena, quæstiones Evangelicæ, Commentarii in Actus Apostolorum, & epistolas Canonicas. Ceterum Alphonsus magna scribendi facilitate, ac profunda eruditione inclarescebat, minor tamen artis criticæ usus, atque exiguum in rebus discernendis judicium, necnon tædiosa prolixitas in ejus libris deprehenditur: denique ejusdem sermones in Evangelii parabolas pariter Coloniz typis editi prostant.

§. LI.

Caroli Sigonii obitus.

Thu. l. 82.
Baillet ju-
gen des
Stav. sur

Postremus denique erat Carolus Sigonius Mutinensis qui celeberrimi Romuli Amasæi magisterio usus, atque a Veneto

Veneto Senatu accersitus, in locum Joannis Baptistæ Egnatii humaniores literas assignato stipendio tradere jubebatur, inde vero Patavium veniens, ibidem cum Roberto Robortello, qui illo longe inferior erat, literariam concertationem habebat: postea autem Bononiam concessit, ubi juxta Panvinii exemplum romanas antiquitates, & inferioris Imperii historiam cum tanta perspicuitate, ac concinna methodo explicabat, ut cunctis scriptoribus, qui circa hoc argumentum suos calamos exercuerunt, longe præferendus esset. Tandem hoc Anno mense Augusto cum Mutinam per reliquos vitæ suæ dies ibi sedem suam fixurus, atque in senectute sua quieti indulturus pergeret, ex-eunte hoc anno febris correptus anno ætatis suæ sexagesimo vitam finivit: hic ecquidem plures edidit lucubrationes, illæ tamen, quæ circa res ecclesiasticas conscripserat, ad sex ferme libros de Hebræorum Republica Coloniz anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio impressos, necnon ad historiam de Episcopis Bonnonienlibus rediguntur.

§. LII.

Vercellensis Episcopi adventus in Belgium ob Baji causam.

Hist. Eccles. Tom. I.

Z

In-

Sæcul. XVI.
A C. 1585.les critic
hist.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Bajana t. 2.
p. 209.

Interea Michaelis Baji caussa in Belgio semper immoto Religionis studio urgebatur, ac præprimis Franciscus Bonhomus Episcopus Vercellensis a Gregorio XIII. tanquam Legatus in Flandriam mittebatur, ut in tumultus in Lovaniensi Universitate recens exortos inquireret, eosque, si posset, penitus extingeret: itaque ineunte hoc anno millesimo quingentesimo octogesimo quinto Lovanium delatus nonnullis disputationibus scholasticis interesse voluit, ut diffidiorum, quæ inter Doctores fervebant, causas penitus inspicere posset: ea autem occasione hostes Baji, ac præ ceteris Cornelius Reynerus, scripto novas adversus eum intulerunt criminationes, de quibus postulabant, ut ab isto Legato Bajus interrogaretur,

§. LIII.

Accusationum capita a Baji adversariis contra ipsum proposita.

*Bajana ex
act. Univers.
Lov. ad ann.
1585. p. 182.*

Hoc scriptum decem articulos complectebatur, circa quos Bajus esset interrogandus, ac I. quidem, „an verum sit, quod ipse non ita pridem post exhibitam, lectam, publicatam, atque receptam a tota Theologica Facultate „Lovaniensi, in qua ipse tunc erat legens, & regens, Bullam sanctissimi Domini „mini

Sæcul XVI.
A.C. 1585.

„mini Nostri Pii Papæ V. super certis
 „articulis, seu sententiis in eadem Bul-
 „la expressis, damnatis, & prohibitis,
 „parvum quoddam scriptum composue-
 „rit directe, & ex professo contra
 „ejusdem Bullæ censuram, illudque
 „permiserit in multorum manus exire,
 „an ve testis scriptum illud, aut ejus
 „transumptum viderit, legerit, aut
 „legi audiverit, anque illud habeat?
 „porro hoc si foret, illud ipsum exhi-
 „beret. II. quærebatur, an etiam ve-
 „rum sit, quod idem aliud quoddam scri-
 „ptum circa idem tempus composue-
 „rit multo majus, pleniusque ejusdem
 „argumenti, quod ipsum quoque fuit in
 „varia exemplaria descriptum, III. in-
 „terrogabatur, an idem jussus plerasque
 „sententias confutare, ac in aliis se
 „ipsum declarare publice in scholis
 „Theologicis, duobus diebus continuis,
 „ea dixerit, quæ auditores graviter of-
 „fenderunt, conformia duobus scri-
 „ptis, de quibus præcedit, per quæ in
 „summa magis visus sit Collectores præ-
 „dictarum sententiarum insimulare falsi-
 „tatis, & calumniarum, ipsamque Se-
 „dem Romanam notare negligentiam, &
 „præcipitis sententiæ, quam errores
 „suos ingenue confiteri, atque confu-
 „tare, an ve ea ab auditoribus ex
 „dicentis ore conscripta per multorum

Z 2

„manus

Sæcul. XVI. „manus transferint, non sine gravi
A.C. 1585. „scandalo legentium: aut testis di-
 „centem audiverit, ac scriptum ex ore
 „dicentis exceptum viderit &c. ut supra?
 „IV. inquiratur, an idem in Congre-
 „gatione quadam Facultatis sacrae
 „Theologicae, cum de articulis, ac
 „sententiis prohibitis ageretur, dixe-
 „rit, esse in aliis quædam, pro quibus
 „deberemus forsitan mori potius, quam
 „ea damnare, anve testis fuerit præ-
 „sens, vel dixerit hoc de partibus ali-
 „quarum sententiarum, an vero de in-
 „tegris sententiis, seu articulis? V. in-
 „dagetur, an idem diversis vicibus su-
 „sceperit publice in scholis theologicis
 „defendere positiones continentes clau-
 „sulas offensivas, & signanter de Con-
 „ciliis generalibus, quasi ea a Romanis
 „Pontificibus contingeret aliquando
 „non libere, non constanter, non ca-
 „nonice approbari, & ob id, etiam si ef-
 „sent approbata per Romanum Pontifi-
 „cem, non prius tamen eorum defini-
 „tiones essent de fide tenendæ, quam ab
 „Ecclesiis catholicis jam susceptæ fue-
 „rint: anve testis habeat aliquas tales
 „positiones? si habuerit, exhibeantur.
 „VI. examinetur, utrum idem Bajus
 „publice in scholis theologicis in pro-
 „motione ad gradum Licentiæ in sacra
 „Theologia recitaverit orationem de
 „pote-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

„potestate Romani Pontificis, & aliorum
 „Episcoporum, in qua plurimi graviter
 „fuerunt offensi, utrum eandem po-
 „stea ostenderit Reverendissimo D. Lin-
 „dano, quasi confideret ea lecta ipsum
 „in ejus sententiam descensurum, qua
 „in re non tantum non consecutus fuit,
 „quod optabat, sed etiam sibi ipsum
 „contradicentem sensit. Porro cum per-
 „latum esset etiam ad Dominum Moril-
 „lonium de eadem oratione, is adeo fuit
 „commotus, ut tunc cum postea electus
 „esset in Decanum sancti Petri, respon-
 „derit, se non confirmaturum electio-
 „nem, nisi prius attestationem Facul-
 „tatis exhiberet super duobus istis,
 „quam tamen illius attestationem, nec
 „privatim quidem ullius Magistri, non
 „potuit obtinere VII. inquiratur, an
 „idem Doctor conatus sit inducere Fa-
 „cultatem Theologicam, ut consenti-
 „ret in omissionem clausulæ cujusdam
 „positæ ex ejusdem Facultatis conclu-
 „sione ad juramenta promovendorum
 „ad gradus, quæ clausula declarat ar-
 „ticulos in Bulla Pii V. notatos haben-
 „dos esse pro talibus, a quibus oporteat
 „studiosos abstinere, anve testis tum
 „fuerit in Facultate, quidque eum move-
 „rit, & quid Facultas responderit?
 „VIII. indagetur, utrum idem Bajus
 „majus illud scriptum, cujus supra fuit

Z 3

mentio

Sæcul. XVI.

A. C 1585

„mentio in interrogatorio secundo, di-
 „ligentissime recognoverit, manuque pro-
 „pria assumptas habens diversis in locis
 „varias additiones, partim mimo, partim
 „atramento delineatas, die octava Ja-
 „nuarii anno millesimo quingentesimo
 „septuagesimo nono exhibuerit Gau-
 „dano, & Molano, præsumens, prout ap-
 „paret, quod sic eos traheret, ut clau-
 „sula illa ad juramenta promovendo-
 „rum addita, de qua in interrogatorio
 „immediate præcedenti, deinceps omit-
 „teretur, ac tandem deleretur, nec
 „amplius ejusmodi Sacramentum a pro-
 „movendis exigeretur. IX. Interroge-
 „tur, an idem etiam post ipsi exhibitam,
 „ac consignatam originalem Bullam
 „Apostolicam per Reverendum Patrem
 „Franciscum de Toletto huc directam,
 „rursus Facultatem sacræ Theologiæ
 „contristaverit, nec voluerit, cum id
 „ei ex officio incumberet, prælegere,
 „promovendo ad gradum licentiæ, clau-
 „sulam ad juramenta additam, de qua
 „præmittitur, anve testis fuerit præ-
 „sens. X. Quærat, utrum idem, cum
 „suscepisset positionem publice in Scho-
 „lis Theologicis defendendam de meri-
 „tis operum, in cujus prima proposi-
 „tione erat clausula suspecta, & repe-
 „tens interrogaretur, ut sensum illius
 „clausulæ explicaret, non expectata
 „respon-

„responsione repetentis, animo com-
 „moto eruperit in verba scandalosa, di-
 „cendo, quod ipse non vellet ad hoc
 „respondere: cur enim esset responsurus,
 „eoquod timeret accusationes, vexatio-
 „nes, & calumnias &c.?

Sæcul. XVI.
 A. C. 1585.

§. LIV.

*Nuntii Pontificii consilium de con-
 cinanda veræ doctrinæ
 explanatione.*

Hoc erat illud scriptum Vercellensi *Bajan. l. c.*
 Episcopo exhibitum, cum autem *pag. 209.*
 hic idem Præsul hisce interrogationi-
 bus Bajo propositis novas fuscitari con-
 tentiones vereretur, illud in usum de-
 ducere haud consultum censebat, qua-
 propter ad aliud recurrebat medium,
 quod ad revocandam Facultatis pacem
 magis securum, magisque congruum
 existimabat, decernens, ut Facultas
 mentem suam tali promeret explicatio-
 ne, quæ proscriptis articulis esset op-
 posita, cui tamen omnia Facultatis
 membra sese subscriberent, si hæc ex-
 planatio a summo Pontifice fuisset ap-
 probata, & confirmata: cum autem
 Episcopus urgentibus quibusdam nego-
 tiis Bruxellas reverti cogeretur, Mech-
 linienſi Archiepiscopo hoc consilium
 exequendi negotium dedit: itaque Men-

Sæcul. XVI
A.C. 1585

se Novembri ad finem vergente Joannes Hauchinus Mechliniensis Archipræsul, cui Cardinalis Granvellanus Anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo hanc dignitatem cesserat, Henricum Gravium tunc Facultatis Decanum accersivit, eique declaravit, quod a Pontificis Legato recepisset mandatum, vi cuius curaret, ut hæc doctrinæ explicatio quamprimum conscriberetur: ergo Decanus Lovanio redux confestim hæc mandata Doctoribus congregatis exponit, atque etiam hanc explanationem conficiendi curam Joanni Lensæo regio Theologiæ Doctore demandabat, ut postmodum hæc explicatio cunctis traderetur Doctoribus, hique desuper scripto mentem suam aperirent. Id etiam effectui datum est anno sequenti.

§. LV.

Parisiensis Universitatis Studium.

*Argentre
coll. jud. t. 2.
pag. 459.*

Hoc anno Parisiensis Universitas in unum congregata decernebat, ad eundum esse Regem, rogandumque, ut jubeat in vinculis detineri, & judicari quemdam Fratrem Franciscanum Italum, qui famosum libellum scripserat adversus summum Pontificem, & Sacræ Romanæ Sedis Cardinales.

Huic

Huic negotio jam primis anni cur-
 rentis diebus initium dabatur, & qui-
 dem die nona Januarii ab Universitate
 statutum, ut apud Inquisitorem Catho-
 licum denuntiaretur Italus ille Fran-
 ciscanus, qui publice Thelogiam do-
 cebat: die autem vigesimo primo ejus-
 dem Mensis indicta sunt a Rectore pri-
 vata comitia apud Grassinorum ædes,
 in quibus de duobus articulis delibera-
 tum est, eorumque primus fuit de re-
 formatione Ordinum omnium Acade-
 miæ, de cujus forma cum dubitare-
 tur inter Academiæ Deputatos, quæsi-
 tum est, an renovanda esset reforma-
 tio olim facta a Reverendissimo Cardi-
 nale Tutavillæo anno Domini millesi-
 mo quadringentesimo quinquagesimo
 secundo, an ve temporis præsentis ha-
 benda ratio esset: porro eorum secun-
 dus egit de coercendis quibusdam ve-
 ctigalium redemptoribus, qui eo quod
 inter Academiæ Nuntios olim cooptati
 fuissent, illius privilegiis contra quam
 fas esset, gauderent. Ad hos articulos
 Deputatorum sententia fuit, temporum
 calamitatem non permittere, ut Car-
 dinalis Tutavillæi reformatio renovare-
 tur, proindeque ex singulis Ordinibus
 deligi oporteret viros pietate, & con-
 silio insignes, qui reformationis illius
 articulis diligenter perlectis, atque di-
 scussis

Sæcul. XVI.
 A.C. 1585.

Sæcul. XVI scussis, quid tenendum, aut quid im-
A.C. 1585. mutandum videretur, judicarent, ac
 deinde ad Academiam referrent.

§. LVI.

*Cleri Gallicani comitia, ejusque po-
 stulata ad Regem.*

*Art. & mem.
 du Clerge de
 France Titré
 1646. com. I.
 pag. 52.*

Mense Octobri ejusdem anni post
 Christum natum millesimi quin-
 gentesimi octogesimi quinti edictum
 promulgabatur contra Protestantes, vi
 cujus omnes Regis subditi rursus ad
 Religionem Catholicam reverti, atque
 spuriam conscientiae libertatem dam-
 nare jubebantur: postea autem in Ab-
 batia sancti Germani de Pratis Cleri
 Gallicani comitia celebrantur, qui-
 bus Borbonius, & Guisus Cardinales
 præerant: præprimis vero ibi sequen-
 tia capita a Rege postulanda decerne-
 bantur. I. Promulgetur Tridentinum
 Concilium, illudque juxta correctio-
 nes, ac moderationes in Blesensibus
 comitiis, necnon in Melodunenfi Con-
 ventu decretas observetur, atque exe-
 cutioni detur. II. Concilia Provin-
 cialia celebrandi usus restauretur. III.
 Statuta circa appellationes ab usurpata
 jurisdictione condantur. IV. Episco-
 patibus, Abbatiis, aliisque beneficiis ele-
 ctivis electionum jura reddantur. V. Cor-
 ruptelæ, vi quarum beneficia indignis,
 & in-

& inhabilibus, imo & conjugatis con-
 ferebantur, emendentur, simulque be-
 neficia, quæ in fiduciam data fuere,
 tanquam vacantia, quæve ab aliis im-
 petrari valent, declarentur: Prælati
 vero concedatur, ut juxta Pii IV. &
 Pii V. Constitutiones adversus ejusmodi
 fiduciarios procedi queat. VI. Eccle-
 siastici in sua jura, auctoritatem, & ju-
 risdictionem reponantur, atque ad-
 versus hæreticorum ausus defendantur.
 VII. Denique, iisdem sua privilegia
 farta servantur. Postea circa subsidia
 Regi indulgenda consultabatur, ac san-
 ciebatur, ut nihil eidem concedatur,
 nisi Papa consenserit, idque ipsius Cleri
 arbitrio relictum sit, pecuniæ autem
 nonnisi in bellum contra hæreticos im-
 pendantur, erogenturque pro urgente
 necessitate Guisiani exercitus centies
 viginti aureorum millia, præter decies
 centena aureorum millia Regi offerenda,
 si bellum diutius protraheretur, ita ta-
 men, ut centies viginti aureorum mil-
 lia Mense Octobri, totidemque in quo-
 libet bimestri hoc anno, & quinquaginta
 aureorum millia singulis Mensibus anni
 sequentis solvantur.

Itaque Archiepiscopi, & Episcopi,
 quibus hæc petendi, Regique offerendi
 negotium erat demandatum, die de-
 cima tertia Octobris ad Regis alloquium
 ad-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1585.

Sæcul. XVI. admittebantur, Noviodunensi Episcopo
A.C.1585. ceterorum nomine verba faciente: ve-
 rum Rex percepta eorum propositione
 ultra decies centena millia sibi oblata
 adhuc ducenta aureorum millia petebat,
 ad reliqua vero capita respondit, se cum
 suo Cancellario, & Senatus Præsidibus
 desuper deliberaturum: attamen Ordo
 Ecclesiasticus eundem Noviodunensem
 Episcopum ad summum Pontificem ab-
 legabat, ut hæcæ suppetias unacum
 Parisiensi Episcopo a Rege Romam de-
 creto auctoritate Pontificia firmari cu-
 raret, Rex tamen nunquam permit-
 tere voluit, ut Cleri Deputatus eo pro-
 ficisceretur. Præterea in iisdem comi-
 tiis statutum, ut etiam beneficia a Je-
 suitis possessa taxationi subjicerentur,
 non minus ac illa Sacella, quorum re-
 ditus quinquaginta librarum summam
 excedunt, nequidem exceptis Noso-
 comiis, Virginum Monasteriis, Lepro-
 forum domibus &c.

§. LVII.

*Declaratio Cleri Gallicani coram
Rege.*

*Art. du Cler-
gé pag. 72.* Rursus adhuc alia ad Regem decerne-
 batur legatio, ubi Nicolaus de An-
 geleria Briocensis Episcopus perorare
 jubebatur, qui ab initio ferme eadem,
 quæ paulo ante Noviodunensis Episco-
 pus

pus exposuerat, a Rege postulabat, & ^{Sæcul. XVI.}
quidem primo, ut Concilium Triden- ^{A.C. 1585.}
tinum promulgaretur. II. Illud de re- ^{Mem. de la}
unionem edictum executioni mande- ^{Ligue tom. I.}
tur. III. Electionum jura restituan- ^{pag. 394.}
tur, si vero id Rex renueret, feli-
gantur Viri idonei, necnon Monasteria
in commendas dandi usus aboleatur.
IV. Appellationes ab usurpata juris-
dictione restringantur, vel abrogentur,
atque Ecclesiasticis sua privilegia tam
pro ipsorum personis, quam eorum bo-
nis concessa intacta conserventur. V. De-
nique Ordo Ecclesiasticus redditus Urbis
Prætorio solvere non adstringatur: post-
ea idem Episcopus hæc addebat: „In-
„spiravit sane Deus Regiæ suæ Maje-
„stati, ut edicto suo subditos ad Eccle-
„siæ Catholicæ unionem revocari jube-
„ret: propriæ enim conscientiæ præ-
„ceptis eos ad veræ Religionis profes-
„sionem reducere tenetur, & ad hære-
„ticorum, schismaticorumque furorem
„reprimendum, necnon ad Christi Ec-
„clesiam ab hac peste liberandam tan-
„quam Ecclesiæ Protector obligatur,
„præcipue cum ab illo temporis mo-
„mento, quo hæresis in Franciæ Re-
„gno invaluit, ipsiusque Religionis
„Catholicæ basis concussa est, sub-
„diti ab obedientia Deo, & Ecclesiæ
„debita defecerint, eademque ex causa
„a Prin-

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

„a Principis sui obsequio recesserint:
„porro experientia testis est, quod ad
„frangendam hæreticorum contuma-
„ciam nimium infirma sit Principum
„benignitas, atque clementia: si vero
„dissoluta Ecclesiasticorum vita populis
„offensioni fuit, edicti executio ab il-
„lorum Reformatione inchoanda, ac
„summopere urgenda erit, quoniam
„autem jam ipsum Concilium Tridenti-
„num cuncta, quæ ab hæreticis impug-
„nantur, in sua Ecclesiæ Catholicæ do-
„ctrina dilucidavit, decrevit, ac defi-
„nivit, sane omnino necessarias requi-
„rit, ut illius decreta promulgentur:
„præterea si Regia sua Majestas electio-
„num jura restituet, suam conscientiam
„a gravissimo onere liberabit: Deo enim
„rationem reddere tenebitur de omni-
„bus malis, eorumque peccatis, qui
„a Regia sua Majestate nominati pri-
„mas Ecclesiæ dignitates indigne oc-
„cupant: recordetur autem, quod eo
„tempore, quo Franciæ Reges sibi ad
„Episcopatus, Abbantias, aliasque digni-
„tates Ecclesiasticas nominandi jus ar-
„rogabant, Merovingii non nisi per octo-
„ginta, & Carolingii per sexaginta
„annos sceptrum tenuerint.,

Postea idem Briocensis Episcopus
ita coram Rege prosequabatur: „ne-
„cesse est, ut uncti a Domino honorem
„suæ

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

„suæ dignitati, atque Ordini debitum;
„recipiant, ac in suis exemptionibus,
„atque immunitatibus illæsi servantur;
„secus enim sui ministerii officiis tran-
„quille fungi, ac Deum pro Regis, po-
„puli incolumitate, necnon pro con-
„servatione Regni tranquille exorare
„haud poterunt: jam vero jurisdictio
„Ecclesiastica ob damnandas appella-
„tiones ab usurpata jurisdictione peni-
„tus eversa gemiscit: præterea notum
„sit Regiæ suæ Majestati, quod bona
„Ecclesiastica nec Regis, nec regii æ-
„rarii sint, prout tamen nonnulli Ma-
„jestati vestræ insinuare præsumpserunt;
„sunt enim fidelium vota, pretium pro
„redimendis peccatis, pauperum patri-
„monia, & Ecclesiæ Ministrorum ali-
„menta, atque stipendia: hæc quoque
„bona, etsi a Regibus dono data, alie-
„nari nequeunt, nihilominus viginti
„quinque abhinc annis ipsemet Rex ex
„horum bonorum redditibus ferme tri-
„ginta aureorum milliones extorsit:
„præterea clausulæ, quæ in pactis an-
„no Christi millesimo quingentesimo
„octogesimo initis ab ipsamet Regia sua
„Majestate sancitæ erant, nondum ef-
„fectui fuerunt datæ, etiamsi Majestas
„sua fidem suam obstrinxerit, ac se illas
„servaturam regia fide juraverit.

His

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

His expositis Episcopus orationi suæ finem imposuit perdemisse Regi supplicans, quatenus a suo unionis edictum exequendi proposito nullatenus recedere, nullamque præter Catholicam Religionem in Francia tolerare, necnon jurisdictionem Ecclesiasticam, atque Ecclesiæ immunitates, & libertates factas tenere vellet: denique rogabat, ut tandem ab immodicis exactionibus suo Clero imponendis deinceps abstinere, atque Ecclesiasticos a solvendis Parisiensis Prætorii redditibus exoneraret, tum ejusmodi pacta utpote innumeris ex titulis irrita, & nulla, nequaquam subsistere valerent.

§. LVIII.

Regis responsum ad expositas rationes.

*Actes &
mem. du
Clerge.*

Ceterum ad potissimos ex his articulis Rex responsum suum dedit, & quidem, dum Tridentinum Concilium recipi peteretur, hæc reposuit: „equidem jam sæpius ab Ordine Ecclesiastico ad id sollicitatus fui: verum ex „congregatis nonnulli probe norunt, „quod præter temporum vicissitudinem, „quæ tum pacificationis edictis obstabat, unacum Senatu meo quosdam „Præsides, ac Regii Senatus, Curieque Consiliarios convocarim, ac sæpius

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

„pius cum illis contulerim, semper ta-
„men in Synodi decretis plura obser-
„vata fuerint, quæ Ecclesiæ Gallicanæ
„privilegiis, ac præprimis Regni mei
„juribus summopere derogant: præterea
„haud mihi certum videtur, quod cre-
„bræ hæ sollicitationes desuper factæ
„a totius Cleri voluntate procedant,
„nam plures ex iis reperiuntur, qui ob
„privata sua studia huic postulato non
„subscripserunt: nihilominus consentio,
„ut hac super re rursus deliberetur, ea-
„propter meo Cancellario injunxi, ut
„præfatos Præsides unacum meo Se-
„nato convocaret, ac desuper delibe-
„raret.

Circa electionum jura Rex hæc re-
posuit: „hoc jus mihi factum servari
„volo, nec illo unquam abutar: quan-
„tum vero ad appellationes, & juris-
„dictionem cum meo Senatu a Præ-
„sidentibus res conferenda est: interim
„reditus quod attinet, declaro, quod
„illos solvendo impar sim, quapropter
„Clerus hoc munus in se suscipere tene-
„tur: de cetero plura, quæ vobis hac
„super re responderem, non mihi oc-
„currunt.

Porro Clerus Gallicanus circa ap-
pellationes a jurisdictione usurpata rur-
sus apud Regem instabat, atque eidem
in memoriam revocabat, quod ipsius se
Hist. Eccles. Tom. I. A a hac

Sæcul. XVI
A.C. 1585.

hac super re edictum promulgatum
 spopondisset, verum Clerus nihil ab
 eo impetrare poterat: nihilominus de-
 nuo hæc postulata urgebantur, simul-
 que cuncta, quæ Briocensis Episcopus
 proposuerat, in scripto quodam libello,
 qui Regi die vigesima Octobris porri-
 gebatur, fuere iterata, ac præterea
 petebatur, ut Rex commendas suppri-
 meret, ac circa juvenes Canonicos, qui
 in Universitatibus literis vacant, quæ-
 dam statuta conderet, & Beneficia ab
 Archiepiscopis, Episcopis, Ordinum
 Prælati, aliisque, quibus id de jure
 competit, visitari permetteret: insuper
 Regi exponebatur, quod Concilii Tri-
 dentini decreta in se complecterentur
 duo capita, scilicet doctrinam, & di-
 sciplinam: quantum vero ad primum
 articulum nulla omnino obversaretur
 difficultas: si tamen quædam difficulta-
 tes circa disciplinam urgerent, eas fa-
 cile per diploma a Papa impetrandum
 tolli posse ibidem dicebatur, ac in eo-
 dem scripto observabatur, quod Con-
 cordatum factum fuerit Ecclesia Gal-
 licana nunquam consentiente, imo ne-
 quidem audita, aut vocata, ac Sena-
 tus, ne edictum confirmaretur, totis
 viribus sese opposuisset: attamen has
 ipsas Clericorum rationes Rex haud
 benignius, quam priora postulata ex-
 cipie-

cipiebat. Sub idem tempus Regis jussu quædam fidei norma concipiebatur, cui omnes ad sinum Ecclesiæ Catholicæ redeuntes subscriberent: ea vero iisdem pene verbis erat concepta, quibus fidei professio a Pio IV. proposita, in qua omnes profiterentur, quod summus Pontifex sit visibile Ecclesiæ Caput, Christi Domini Vicarius, & Divi Petri Successor: nulla tamen ibi specialis fiebat mentio de Concilio Tridentino. Ceterum hæc fidei professio ad omnes Archiepiscopos, & Episcopos mittebatur, adjecto mandato, vi cujus una omnes absque ulla innovatione eidem subscriberent.

§. LIX.

Consultatio circa receptionem Concilii Tridentini.

Paulopost Consultatio, quam Rex instituendam promiserat, circa petitionem de recipiendo Concilio Tridentino reipsa habebatur, in qua Generalis Advocatus prolixo admodum sermone exponebat, illud in Francia recipi haud consultum esse: rationes vero, quibus suam opinionem fulcire nitabatur, erant sequentes. I. Franciæ Oratores Tridenti de hac Synodo jam questi sunt. II. In omnibus comitiis fuit decretum, ut ea non reciperetur.

A a 2

III.

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Mem. pour
la recept. du
Concil. de
Trentne.

Sæcul. XVI. III. Exstant jam scripti quidam articuli, qui ex aliis antiquioribus Conciliis decerpti reformationem Cleri, & disciplinam Ecclesiasticam pro Francia continent, iique ab eminentissimo Cardinale Lotharingio fuerunt concepti, atque a Rege rati habiti. IV. Hujus Concilii acceptationi Capitula, pœne innumeri Ecclesiastici, Nobiles, imo & Plebæi in generalibus comitiis Blesensibus obstiterunt, atque adversus eam reclamarunt. V. Obstant etiam Burdini Procuratoris Generalis scripta, quæ plusquam sexaginta articulos continent, in quibus idem Scriptor probare nitebatur, quod hoc Concilium Regis juribus, auctoritatieque damnum inferat, necnon ejus jurisdictioni insidietur, atque Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus deroget.

Verum ad hæc rationes Clerus generatim hæc opponebat. I. Synodus Franciæ Oratorum juribus, ac præcedendi prærogativæ adeo nullum præjudicium intulit, ut potius ipsis locum a Cæsareæ suæ Majestatis Oratoribus proximum immote conservarit, ac duntaxat tolerarit, ut Hispaniæ Legatus sedem quamdam extra ordinem occuparet. II. Synodus omnino decretum edidit, quo declaratum, quod nullius juri, ordini, aut prærogativæ ullo pacto quic-

quicquam propterea derogare intendat. Sæcul. XVI.
A.C. 1585.
III. In Catalogo Franciæ Oratores primi nominantur, & postea Hispaniæ Legati: ita enim Pius IV. hanc litem dimittit.

§. LX.

*Cleri responsa ad rationes contra
Synodi receptionem allatas.*

Postea Clerus ad quodlibet caput figillatim respondebat, & quidem. Mem. du
Clerge.

I. „Franciæ Oratores apud Synodum „nullo scripto conquesti sunt, nec leges „universales privatis consuetudinibus „præjudicium afferunt: si vero circa decretorum executionem difficultates emergant, eas moderari Papa sibi reservavit: de cetero Concilium nomine, & „jussu Regis defuncti, qui circa hoc sibi „specialem potestatem arrogabat, a Lotharingio Cardinale approbatum, subscriptumque est. II. Hæ quidem sollicitationes ab initio fuerunt rejectæ, id autem ortum traxit ex illius temporis vicissitudine, Regni gallici tum multibus, ac imbecilli Regis ætate. „III. Quod articulos a Lotharingio Cardinale porrectos, ac circa difficultates in recipienda Synodo occurrentes attinet, pariter id temporum iniquitati adscribendum venit, in omnibus autem Conventibus Tridentini Concilii

A a 3

„accep-

Sæcul. XVI.

A.C.1585.

„acceptatio petebatur. IV. Sublata
 „est oppositio, quam Capitula in co-
 „mitiis Blesensibus fecerant, imo illi,
 „qui tum in hisce comitiis præsentés
 „aderant, sese reapse non opponebant, sed
 „duntaxat exponebant, illorum inter-
 „esse, ut quorundam capitum, quæ
 „de Patronatu, ac præsentationibus ad
 „beneficia, & foundationibus agunt, exe-
 „cutio præpediretur: de cetero quod
 „plebejus ordo Synodi receptioni quo-
 „dammodo obstiterit, haud curandum
 „est, eoquod jam in variis aliis occasio-
 „nibus sæpius obedientiæ jugum excu-
 „tere præsumpserit: aliunde vero om-
 „nibus constat, quod illi omnes, ex
 „quibus hic Ordo consistit, cum spuris
 „reformatis commune consilium ha-
 „beant, atque ipsimet Calvinistæ fer-
 „me soli sint, qui suis fraudibus, atque
 „artificiis ejusmodi oppositiones conci-
 „tarint. Denique ad tollendas hæc
 „difficultates facile a Pontifice relaxa-
 „tionis diploma obtineri poterit.

Circa postremum Caput Clerus stre-
 nue propugnabat, quod Synodus nul-
 lum omnino præjudicium juribus, re-
 giæque auctoritati, aut Ecclesiæ Gal-
 licanæ privilegiis afferat: insuper sub-
 jungebant Prælati: „ad privati hujus
 „Scriptoris libellum respondere non pos-
 „sumus, cum ejusmodi scriptum nobis
 „non

Sæcul. XVI.
A. C. 1585.

„non fuerit communicatum: id tamen
 „certum est, quod ipsa Synodus Prin-
 „cipum jura, necnon eorum ad Cathed-
 „rales Ecclesias, aliaque beneficia no-
 „minandi jus sartum conservet: porro
 „Ecclesiæ Gallicanæ libertates dunta-
 „xat in hisce tribus prærogativis con-
 „sistunt, quod scilicet hæc Ecclesia a
 „generalibus, & specialibus reservatio-
 „nibus sit exempta, atque omnes causæ
 „per Ordinarios *in partibus* cognosci, ac
 „dijudicari debeant, necnon media
 „Annatarum pars sit remissa, nec Cle-
 „rus Cancellariæ Apostolicæ regulas
 „observare teneatur, exceptis iis, quæ
 „in Francia sunt receptæ: ast Synodus
 „hisce juribus nullo pacto derogavit,
 „nec Papæ auctoritatem in Galliis au-
 „xit: quinimo si Synodus ibidem re-
 „cipiatur, tunc Pontifici mandata expe-
 „diendi ac Parochiales Ecclesias confe-
 „rendi potestas decedit, eaque auctori-
 „tas Ordinariis restituitur: denique abs-
 „dubio Pontifex talem declarationem,
 „relaxationem, & quorumcunque ar-
 „ticulorum explanationem concedet,
 „quæ ad jura, Regni auctoritatem,
 „Ecclesiæ Gallicanæ libertates, exem-
 „ptiones antea concessas, gratiasque
 „in sua firmitate conservandas vel ma-
 „xime conducet.

Sæcul. XVI.

A.C. 1585.

Porro ad hæc Cleri rationes Can-
cellarius hunc in modum respondit.
„Hac ratione Synodi promulgatio *novo*
„*more, & absque exemplo* petetur, potius
„ergo declaretur illa forma, quæ in
„ejusmodi occasionibus ab antiquo ob-
„servata fuit: insuper minus decere vi-
„detur, quod duntaxat aliqua Synodi
„pars acceptetur, altera vero negligat-
„tur.

Attamen facer Ordo utramque hanc
rationem refellens ad primum caput
reposuit: „A sua Majestate tria sunt
„petenda, ut scilicet Synodum recipiat,
„necnon Archiepiscopis, atque Episco-
pis illius promulgationem committat,
„illiusque decreta in eorum Diæcesibus
„observanda curet: insuper Rex sui Sena-
„tus Curiis præcipiat, ut illius exe-
„cutionem, & promulgationem ur-
„geant. „ Ad alterum caput hæc re-
sponderunt Præfules: „quosdam arti-
„culos recipi, aliosque prætermitti,
„haud novitatem sapit, aliunde vero
„Papa haud ægre circa quædam capita
„declarationes, atque interpretationes
„accommodas concedet, sicuti pro Con-
„stantiensis, & Basileensis Synodi ac-
„ceptione Biturigibus factum est.

Verum hisce altercationibus Rex
finem imposuit, hæc exponens: „om-
„nino præcipio, ut ea, quæ Synodus
„circa

„circa fidem definivit, in meo Regno
 „recipiantur, plures autem disciplinæ
 „articulos, quorum executio meo Re-
 „gno nociva foret, temporum iniquitas
 „mihi non permittit, nec hanc rem pe-
 „nitius discutere concedit, eapropter
 „mentem meam circa Cleri postulata
 „aperire ad aliud tempus differre cogor:
 „interea vero hæresum extirpationi, ac
 „fidei Catholicæ conservationi strenue
 „insistendum censeo.

§. LXI.

*Regis mandatum circa novam fidei
 Professionem.*

Rex dum novam fidei professionem
 proposuerat, atque ab omnibus,
 qui hæresin ejuraverint, signandam ad
 omnes Episcopos transmitti jussit,
 hinc Clerus suarum partium esse cen-
 sebat, ut pariter suam desuper men-
 tem aperiret, Regique hæc exponeret:
 „Majestas vestra auctoritatis suæ limi-
 „tes excessit, dum fidei professionem
 „concipere præsumpsit, eamque sub-
 „scribi præcepit: nam olim Franciscus I.
 „non alia utebatur professionis norma,
 „quam ea, quæ a Sorbonna fuit edita:
 „porro hanc a Prædicatoribus in suis
 „sermonibus observari præcepit, pro-
 „hibuitque, ne quicquam ab ea disso-
 „num populo proponerent: ipse vero

Sæcul. XVI.
 A.C. 1585.

Mem. de la
 Ligue tom. I.
 pag. 443.

Aa 5

„nec

Sæcul. XVI.
A C 1585.

„nec eam confecit, nec illam confici
„jussit, sed totam rem Sorbonnæ judi-
„cio reliquit, cum hæc ordinarius sit
„Ecclesiæ Gallicanæ Senatus, ac Cle-
„rus ratum habere soleat id, quod hi
„Doctores decidunt: quamvis enim plu-
„res fidei professiones in Diæcesibus
„circumferantur, illæ tamen quantum
„ad dogmatis summam omnes sibi sunt
„simillimæ, aut si forte in una, alte-
„rave plus, minusve reperiatur, hujus
„diversitatis examen relinquendum est
„Episcopis, qui electorum pabulum suis
„ovibus ad ovile recens reversis juxta
„cujuslibet indigentiam distribuere no-
„runt: nihilominus pia Majestatis ve-
„stræ monita semper humili obsequio
„recipiemus: præsto tamen nobis sunt
„fidei formulæ ex Concilio Tridentino
„decerptæ, aut in nostris Ritualibus
„contentæ, quibus quivis libere juxta
„suam conscientiam uti poterit.„ Rex
his rationibus expugnatus Episcopis
præcepit, ut hanc fidei professionem
unacum epistola, quæ eidem prius erat
annexa, ad illum remitterent, obten-
derent vero, quod in illam quidam ty-
pi errores irrepsissent.

§. LXII.

Synodus Aquensis in Provincia.

Mense

Mense Septembri Alexander Canigianus Aquis in Provincia Episcopus Synodum celebrabat, cui intererant illius Suffraganei Aptensis, Vapicensis, Regiensis, & Segusteronensis, præter Foro-Julienſis Episcopi Vicarium Generalem; porro ibi ad Concilii initium fidei professio, cujus formula erat præscripta, emittebatur, postea autem statuta condebantur ad Ecclesiæ disciplinam, morumque emendationem oppido proficua: ne vero sæpius prolata repetere cogamur, sigillatim hæc decreta non recensemus. Ceterum hæc Synodus Mense Februario inchoata per Pontificis diploma die quinta Maji Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo sexto approbata est.

§. LXIII.

Concilium Mexicanum.

Eodem anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quinto Mexici quadam Americæ Septentrionalis urbe, quæ nova Hispania appellatur, a Petro Moya de Contreras tum Archiepiscopo, & Governatore aliud celebrabatur Concilium, cui sex Episcopi in novo Orbe stabiliti intererant, qui plura statuta condebant, ut æqualis ubique in eorum Diæcesibus disciplina servaretur: eorum

Sæcul. XVI.
A.C. 1585.

Labb. Col-
lect. Conc.
tom. 15.
pag. 1120.

Labb. pag.
1194.

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

eorum vero decreta potissimum ex aliis Conciliis, ac jure Canonico erant deprompta, quæ etiam omnia a summo Pontifice die vigesima septima Octobris Anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo sexto confirmata primo prælo anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo vigesimo excusa prodierunt.

§. LXIV.

Obelisci jussu Sixti V. Pontificis Romanæ erecti.

Thuan. l. 84.
Spond. hoc
ann. n. I.
Ciac. tom. 4.
pag. 116.

Cum Italia a tempore, quo Sixtus V. ad supremum Ecclesiæ Pontificatum assumptus fuerat, tumultibus alias reliquam Europæ partem agitantibus nullatenus turbaretur, hic idem Pontifex sui nominis gloriam, memoriamque posteris commendare sollicitus in variis Romanæ Urbis locis monumenta erigere statuit, ac præprimis quemdam Obeliscum, qui retro ad Ecclesiæ Vaticanæ Sacristiam pene sepultus jacebat, e suis ruinis erui, illumque ad præfatæ Ecclesiæ forum transferri curabat. Hic obeliscus ferme solus integer, illæsusque permanerat, olim ab Ægypti Rege Sesostris Filio Soli consecratus, quem postea Caligula Romanam transferri jusserat: Nero autem, qui circum suum nobilissimo hoc monumento

mento præcipue ornabat, eundem Augusto, & Tiberio nuncupaverat.

Sæcul. XVI.
A.C 1586.

Equidem Julius II, & Paulus III. hunc obeliscum transferendi consilium fovebant, operis tamen exequendi difficultate, ac sumptuum gravitate abstergebantur: verum Sixtus V. neutro ter-ritus Congregationem instituit ex iis conflata Cardinalibus, qui ad tantum opus magis idonei censebantur, ubi ipse etiam summus Pontifex sæpe eorum consultationibus intererat, cumque hujus consilii fama celebriores Europæ Architectos Romam alliceret, eorum quivis varia hoc propositum exequendi media proponebat: præplacuit tamen Dominici Fontanæ Novocomien-sis consilium, eo quod illud minus difficile videretur, ac tam prospero executionis successu comprobatum esset, ut etiam illi, qui antea eidem sese op-ponebant, veluti attoniti hærerent: cum autem juxta Fontanæ calculum hujus immensæ molis pondus esset non-gentarum quinquaginta sex millium, & centum quadraginta octo librarum, hinc idem Architectus ad dirigendas, quæ ad hunc obeliscum centum, & septem pedibus longum in area elevan-dum servirent, machinas plusquam octingentos homines, centumque, qua-draginta equos adhiberi voluit: igitur
divine

Sæcul. XVI. A.C. 1586. divino auxilio per solemnes preces im-
plorato tandem ingens hæc moles fe-
ria quarta die ultima Aprilis erigi cæ-
pit, ac die decima Septembris suæ basi
Leti t. 2. l. 1. insistere cernebatur. Postmodum sum-
mus Pontifex feria sexta sequenti hunc
Obeliscum ritu solemni sacrabat, sanctæ-
que Cruci nuncupabat: fundamentis
autem quamplurima ænea numismata
ingessit, additis duabus parvis cistis,
quibus includebantur duodecim alia nu-
mismata, quæ ejusdem Pontificis effi-
giem ex una, ex altera vero parte varia
temmata exhibebant.

Completo grandi hoc opere Sixtus
prope Ecclesiam sancti Rochi alium Obe-
liscum, quo olim Augusti Cæsaris Mau-
solæum ornabatur, effodi, ac prope
Ecclesiam sanctæ Mariæ Majoris in foro
collocari curabat. Supererant adhuc
duo alii ejusmodi obelisci, qui tamen
jam pluribus abhinc sæculis sub Circi
majoris ruinis sepulti, ac confracti ja-
cebant, eos tamen Sixtus erui, ac trans-
ferri jussit, & quidem unum ad aream
sancti Joannis Lateranensis, alterum
vero ad forum sanctæ Mariæ de Po-
pulo, ex quibus postremus sub Augusti
imperio Romam delatus ab eodem Im-
peratore Soli nuncupabatur, prout ex
veteri inscriptione ibidem insculpta de-
prehenditur.

§. LXV.

S. LXV.

Sæcul. XVI.

A. C. 1586.

Sacellum in honorem S. Præsepis a Pontifice erectum.

Quantumvis Sixtus Pontifex primæva naturæ inclinatione in expensis par-
 cus thesauros colligere satageret, nihilominus suum Pontificatum honorifica memoria celebrandi ambitio in eo prævalebat: eapropter ingentibus sane sumptibus in Ecclesia sanctæ Mariæ Majoris Sacellum in honorem Præsepis Domini Salvatoris nostri erigi jussit, quin tamen vetus Sacellum ob antiquitatis suæ venerationem destrui vellet: insuper in eodem loco duo Mausolæa erigi curabat, quorum unum sibi destinabat, ubi marmorea effigies Sixtum in genua procumbentem exhibet: ad alterum vero Pii V. Corpus transferri curabat, ut cunctis legitimum suæ gratitudinis monumentum ob tot beneficia ab eodem Pontifice recepta relinqueret: anno autem sequenti præfatum Sacellum dotabat, concessisque pluribus privilegiis ibidem Præpositum, Sacristam, Sacellanos, & Beneficiatos instituit, præcipiens, ut suæ familiæ posteris ad hæc beneficia præsentandi jus competeret.

Ciac. &
 Viſt. tom. 4.
 pag. 115.
 Bull. Const.
 58. p. 628.

Præ-

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

§. LXVI.

Bull. Const.

17. & seq.

pag. 553.

Spond. hoc

ann. n. 2.

& 3.

Diversa hujus Pontificis diplomata.

Præclara hæc opera Sixti Papæ animi non adeo distentum tenebant, quin non majori sollicitudine Ecclesiæ negotiis insudaret: hoc enim anno diploma edidit, quo Astrologiam judicariam illo ævo Romæ sat familiarem prohibuit, mandavitque, ne quicunque libri de magia, aut fortilegiis agentes legerentur, aut retinerentur: data est hæc Constitutio die quinta Januarii anno Pontificatus sui primo: cum vero quidam Nobiles insuperhabito Pontificis interdicto vanam, falsamque hanc scientiam profiterentur, ad triremes damnabantur, frustra deprecantibus quibusdam Cardinalibus, qui eos protegebant. Insuper Sixtus V. edita Constitutione die decima nona Januarii statuit, ut festum S. Antonii Lusitani de Patavio nuncupati, die decima tertia Mensis Junii cum duplici officio de cetero in Ecclesia celebraretur. Alia ejusdem Pontificis Constitutio existat, qua die decima quinta ejusdem Mensis innovabat indultum Capitulo sacrosanctæ Lateranensis Ecclesiæ de Urbe concessum, eique dabat licentiam erigendi loca pia, accedente licentia Ordinariorum, quibus subjecta remaneant.

Itidem

Itidem die vigesima octava Januarii Sæcul. XVI.
A.C. 1586.
 alio diplomate, ne Fratres Minores de
 observantia ad Fratres Capuccinos tran-
 sirent, prohibuit, indicta anathematis
 poena, necnon privationis omnium di-
 gnitatum, simulque declaravit, ejus-
 modi transitus omnino irritos esse.
 Præterea die trigesima Januarii per
 aliam Constitutionem confirmavit, au-
 xitque indulta, ac Indulgentias Rosa-
 rii B. Mariæ Virginis, & Magistro Ge-
 nerali, ac Vicario Ordinis S. Domini-
 ci facultatem concessit erigendi Ca-
 pellas, & instituendi Confraternitatem
 Rosarii, pro quibus alias etiam gratias,
 & indulgentias concedebat.

Die prima Februarii suo diplomate
 decernebat, ut festivitas S. Januarii
 Episcopi, & Martyris, ac Sociorum
 ejus die decima nona Septembris sim-
 plici officio celebretur: progressu au-
 tem temporis Alexander VII. hoc fe-
 stum ritu duplici coli præcepit. Deni-
 que alia Constitutione die octava Fe-
 bruarii statuit, ut *Pontificiæ*, prout vo-
 cant, *Capellæ in Basilicis*, *ceterisque Al-*
mæ Urbis Ecclesiis, *Dominicis quadrage-*
simæ, & *Adventus*, aliisque statis *solemni-*
bus diebus, celebrentur.

Aliis insuper Constitutionibus idem
 Pontifex quædam decernebat, & qui-
 dem præprimis die decima septima Mar-
 ti.

Sæcul. XVI. tii statuit, ut Lauretanum oppidum Pro-
A.C. 1586. vinciae Picenæ in civitatem sublimetur,
 ejusque collegiata Ecclesia, in Cathedra-
 lem, & Episcopalem erigatur.

Postea decima octava ejusdem Men-
 sis per novum diploma approbat
 Congregationem Clericorum Regularium
 ministrantium infirmis, in Hospitalibus, &
 extra degentibus Romæ nuper institutam,
 eisque vestem, qua deinceps uteren-
 tur, præscribebat.

Eadem die sua Constitutione Pii V.
 Bullam innovans prohibuit, ne arces,
 ceteraque Romanæ Ecclesiæ bona alie-
 narentur: præterea die prima Aprilis
 per aliam Bullam stabilitur annuorum
 reddituum concessio Archiconfraternitati Bea-
 tæ Mariæ Virginis, Consalonis de Urbe
 nuncupatæ, cum facultate ubique elemosy-
 nas colligendi, ad Christianorum redemptio-
 nem ab infidelium captivitate.

Alia Bulla die vigesima nona Mar-
 tii moderabatur Constitutionem editam
 a Pio V. quoad electionem Visitatoris gene-
 ralis, & exemptionem Fratrum tertii Or-
 dinis de Penitentia S. Francisci, a supe-
 rioritate Ministrorum Provincialium Fra-
 trum Minorum de observantia in Italia.

Præterea suo diplomate die prima
 Aprilis Papa officium, & emolumenta
 illius, qui ei a secretis erat, reforma-
 bat: die autem decima tertia ejusdem
 Mensis

Mensis novo diplomate statuit, ut festum *S. Petri Martyris* duplici officio de cetero celebretur. Sæcul. XVI. A.C. 1586.

Die vigesima secunda præfati Mensis Constitutionem edidit de decies centenis millibus nummum aureorum in Arce sancti Angeli sepositis, quæ nullo unquam tempore, nisi in casibus per eandem bullam præscriptis, extrahantur: porro huic Constitutioni nomen suum apponebant triginta quatuor Cardinales, qui etiam jurata fide se hanc legem servaturos pollicebantur.

§. LXVII.

Fulienfis Congregatio a Pontifice confirmata.

Sixtus V. cum Joannis Barrerii, qui Fuliensem Beatæ Virginis congregationem Ordinis Cisterciensium erexit, votis annuere vellet, novum hoc institutum die quinta Maji suo diplomate confirmabat, omnibusque, qui restauratam hanc disciplinam sub sancti Benedicti regula amplecterentur, concedit, ut non solum ab esu carniū quibuscunque anni temporibus, etiam ab Ecclesia permissis, & a potu vini abstineant, sed etiam in laboribus, jejuniis, Orationibus, carnis maceratione, & mortificatione, aliisque pœnitentiæ operibus exercendis, strictiorem, & severiorem, quam reliqui

Bull. Const. 32. p. 576.

Bb 2

Mona-

Sæcul. XVI. *Monachi S. Benedicti Cisterciensis Ordinis*
A.C. 1586. *Regulam observare valeant, interdicit ta-*
 men Cisterciensium Abbati, ceteris-
 que ejusdem Ordinis Superioribus, eo-
 rumque Successoribus, ne eos mole-
 stent, interturbent, aut ad rigorem no-
 vae observantiæ aliqua ex parte re-
 mittendum cogant, in reliquis vero
 illos eorum jurisdictioni adhuc subje-
 ctos fore declarabat.

§. LXVIII.

*Aliæ ejusdem Pontificis Constitutio-
 nes circa Ecclesiæ negotia.*

Bull. Const.
 33. *Et seq.*

Hoc item anno Sixtus V. plures alias
 edidit Constitutiones, in quarum
 prima die decima quarta Maji stabilitur
 approbatio, declaratio, *Et extensio con-*
stitutionum editarum a Pontificibus præde-
cessoribus circa solutionem Annatarum,
Communium, & aliorum jurium, de
beneficiis Ecclesiasticis Romanæ Camera
Apostolicæ debitorum.

II. Die decima septima Maji habetur
 confirmatio, *Et nova concessio gratiarum,*
Et privilegiorum Ordini Cisterciensi, ejus-
que Abbatibus, Monachis, Et Monaste-
riis a Gregorio IX., Innocentio IV., Six-
to IV., Innocentio VIII., Pio IV.,
Pio V., Gregorio XIII. Et aliis summis
Pontificibus concessorum.

III. Alio

III. Alio diplomate die nona Julii Sæcul. XVI.
A.C 1586.
statuitur, quod *Eremitæ S. Romualdi Montis coronæ*, *Ordinis Camaldulensis* sub regula *S. Benedicti*, alterius *Ordinis Religiosos* recipere possint: ipsi vero non ad alium *Ordinem*, ac nequidem ad *Eremitum Camaldulensem* transire valeant.

IV. Ejusdem Mensis die decima nona novo diplomate decernitur jurisdictio *S. R. E. Cardinalium*, & *Judicis causarum Archiconfraternitatis B. Mariæ Virginis de Urbe Consalonis* nuncupatæ, ad redemptionem captivorum ab infidelium servitute, aliaque pia opera exercenda dudum instituta.

V. Die prima Septembris agitur de jurisdictione *S. R. E. Cardinalis Protectoris*, & *Judicis causarum Collegii Cantorum Capellanorum Romani Pontificis*, cum privilegiorum, & gratiarum concessione. Eodem Mense die undecima alio diplomate Papa hortatur omnes *Christi fideles*, ut *Rhemensi Collegio pro Catholicis Anglis a Sede Apostolica* instituto pie, & liberaliter subveniant, præterea rogat Imperatorem, Reges, & Principes christianos, ut *Anglos* propter justitiam persecutionem patientes juvent, & foveant.

VI. Tertia Septembris die alia Constitutione Papa præcipit, ut *Fratres Minores Ordinis S. Francisci* de observantia licite retineant loca, quæ etiam sine titulo possident.

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

possident, dummodo Ordinariorum consensu accedat, quoad ea, quæ a decem, vel circiter abhinc annis hucusque possederant.

VII. Alia exstat Constitutio, qua Pontifex die vigesima secunda Septembris præscribit numerum, & qualitates Prælatorum Referendariorum utriusque signaturæ Romani Pontificis cum privilegiorum concessione.

VIII. Trigesima ejusdem Mensis Papa voluit, ut Communitates Status Ecclesiastici pro aliis obligatæ, infra annum ab earum obligationibus liberentur, & præcepit, ut de cetero pro aliis se obligare, & eorum bona alienare, ac præterquam ratione locationis obligare, vel Oratores sumptibus publicis ad Pontificem mittere nequeant absque speciali licentia.

§. LXIX.

Ejusdem Pontificis Constitutio, quæ incipit: detestabilis, contra usuras.

Bull. Const.
45. p. 599.

Sixtus V. jam anno priori die prima Maji Constitutionem ediderat, qua Cardinales, qui beneficia, ac pensiones a Meliteni Ordine etiam per Sedis Apostolicæ nominationem possederant, ad solita jura communi ærario persolvenda obstrinxerat: porro currente hoc anno die tertia Octobris Principes, qui extra

extra ditiones ecclesiasticas agerent, hortabatur, ut illis faverent, qui ad recipienda hæc jura nominati fuere: alia autem Constitutione idem Papa die duodecima Octobris Officium Commissariatus Cameræ Apostolicæ deinceps perpetuum fore statuit adjecta jurisdictionis, privilegiorum, emolumentorumque concessione: insuper ab eodem Papa edebatur duodecima calendis Novembris, seu die vigesima prima Octobris alia Constitutio longe celeberrima, quæ incipit: *Detestabilis*: porro hæc Canonistis in dubiis contractuum casibus veluti norma, servit: ibidem enim Pontifex damnat omnes condiciones seu pacta illicita, quæ in Societatis contractibus adducuntur, uti sunt sortis securitas, sive ea consistat in pecuniis, animalibus, aut aliis rebus: postea regulas præscribit Pontifex, juxta quas ejusmodi contractus, qui animalium contractus, seu captate appellantur, absque ulla usura licite iniri possunt: porro alia ejus Bulla die trigesima Octobris adulteras, ac juvenum corruptores execratur, statuitque, ut extremi supplicii poena plectatur ille Maritus, qui Judicis auctoritate separationem obtinens, deinde impudicam vitam ducit, ita, ut appareat, quod separationem affectaverit, ut luxuriose viveret.

Bb 4

Præ-

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Præterea eadem etiam poena castigandam decernit illam conjugem, quæ iisdem adulteriis sese contaminaverit: denique die prima Novembris per aliud diploma stabilitur jurisdictio Judicis in causis *beneficialis confidentiæ*, & *simoniacæ*, in Romana Curia movendis, aut per *appellationem a iudicibus extra curiam introductis*.

§. LXX.

Montaltum a Papa in civitatem re-
ductum.

Leti l. 7.
tom. 2.
Ciacon. p.
129.

Hic idem Pontifex cum sese erga patriam suam munificum exhibere studeret, Montalti Cryptas, domumque, in qua primam lucem aspexerat, in urbem erigere statuit: at solo ad præconceptam hujus urbis fabricam minus idoneo consilium suum exequi præpeditus Montaltum, qui inter vicina civitatis suæ loca Vicus erat magis amplius, in urbem erigi curavit, eoquod ab hoc loco Cardinalis de Montalto vulgo appellatus esset: igitur novæ hujus civitatis delineationem sibi exhiberi iussit, eoque Deputatum, qui hoc opus exequeretur, unacum Architecto decernens singulis diebus plusquam quingentos operarios adhibuit, nequidem computatis loci incolis: tandem ergo urbis ædificio plene absoluto illam Episcopa-

scopali fede ornabat, eique Abbatiam sanctæ Mariæ de Monte Ordinis sancti Benedicti in Asculana Diœcesi attribuebat: insuper etiam pro Episcopi, & Capituli ibidem stabiliti sustentatione ex aliis prædiis redditus assignabat: præterea per aliud diploma die vigesimo sexto Novembris editum oppidum sancti Severini in Marchia Anconitana ad Episcopalis urbis prærogativam erexit, atque Ecclesiam Collegiatam Cathedrali dignitate insignivit, simulque Tolentinam urbem in eadem Marchia Anconitana sitam ad Episcopatum extulit, atque edito diplomate die decima Decembris illius Episcopum Firmi suffraganeum constituit, ita, ut tam hic, quam Maceratanus Episcopatus deinceps ab uno solo, eodemque Episcopo regeretur.

§. LXXI.

Diploma pro stabiliendo Cardinalium numero, ac prærogativis.

Die tertia Decembris idem Pontifex aliam edidit Constitutionem, cui triginta septem Cardinales subscriperant, præcipue vero ea, quæ in illa continentur, ipsos etiam Purpuratos spectant, ubi inter alia Pontifex ita effatur: „Sicut in Cathedra ipsius Petri successor, & verus Christi Vicarius Roma-

Bb 5

„nus

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Bull. Const.

50. p. 658.

Spond. n. 5.

Ciac. p. 128.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

„nus Pontifex divina præordinatione, ejus-
 „dem Supremæ Apostolicæ dignitatis fasti-
 „gium, & locum in terris tenet, ita etiam
 „sacro sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales
 „repræsentantes Personas sanctorum Apo-
 „stolorum, dum Christo Salvatori, Re-
 „gnum Dei prædicanti, atque humanæ sa-
 „lutis mysterium operanti ministrarent, ei-
 „dem Pontifici in executione sacerdotali
 „officii, & in dirigenda ipsa Ecclesia Ca-
 „tholica, cui præest, Consiliarii, & Coad-
 „jutores assunt, ut simul cum ipso pro ani-
 „marum salute, pro fide, pro justitia, pro
 „unitate assidue invigilent, ac laborent,
 „cumque ipsi veri cardines sint, & clarissi-
 „ma Ecclesiæ lumina, templi Dei bases,
 „firmamenta, & columna christianæ rei-
 „publicæ, atque ex eorum corpore, numero,
 „& collegio ille ipse, qui cunctis Pastori-
 „bus est præficiendus, ac totius dominici
 „gregis curam habiturus, summus Ponti-
 „fex tanquam Ecclesiæ militantis caput de-
 „ligatur, iidemque illum suis suffragiis
 „creent, eapropter ex illis Cardinalibus
 „numero septuaginta eligendi sunt, qui
 „doctrina, & sanctitate ceteris præcel-
 „lant, ut veteris Synagogæ figura sanctæ,
 „& Apostolicæ Ecclesiæ veritati respon-
 „deat, sequi cupientes mandatum Domini
 „factum ad Moysen, de congregandis se-
 „ptuaginta viris de Senibus Israel, quos
 „novisset Senes populi esse, & Magistros, ut
 „secum

„secum onus populi sustentarent, & non
 „ipse solus gravaretur, super quos ad ostium
 „tabernaculi ductos loquente Domino Spi-
 „ritus requievit, tunc de pio dictorum Fra-
 „trum nostrorum consilio, perpetuo statui-
 „mus, & ordinamus, ut in posterum con-
 „numeratis omnibus cujusque Ordinis Epi-
 „scopis, Presbyteris, & Diaconis Cardina-
 „libus, qui nunc sunt, quique in futurum
 „creabuntur, cuncti simul numerum septua-
 „ginta nullo unquam tempore excedant.
 „Insuper statuimus, ut ex predicto nu-
 „mero Cardinalium Diaconi quatuorde-
 „cim, reliqui omnes præter sex Episcopos
 „Presbyteri sint, & esse debeant, neque
 „posthac quispiam in Diaconum Cardinalem
 „assumi possit, nisi saltem in vigesimo secu-
 „do suæ ætatis anno fuerit constitutus, ita
 „ut omnino intra annum ad sacrum Diaco-
 „natus Ordinem valeat, & debeat promo-
 „veri.”

„Inter hos septuaginta Cardinales, præ-
 „ter egregios utriusque Juris, aut decre-
 „torum Doctores, non desint aliquot insi-
 „gnes viri in sacra Theologia Magistri præ-
 „sertim ex Regularibus, & Mendicantium
 „Ordinibus assumendi, saltem quatuor.”

„Præterea perpetuo sancimus tempus
 „creandorum Cardinalium, seu promotio-
 „nis ad Cardinalatus honorem faciendæ,
 „mense Decembri duntaxat in ipsis tempori-
 „bus

Sæcul. XVI.

A C 1586.

Sæcul. XVI. „bus, seu diebus Fejuniorum, & non aliis
 A.C. 1586. „esse debere. „

„Ad hæc qui Cardinales creandi erunt,
 „legitimis, & honestis sint exorti natalibus,
 „neque ulla prorsus labe, aut illegitimorum
 „natalium suspicione quovis modo laborent,
 „sed omni macula, & impuritate careant,
 „alioquin ad tam eminentem dignitatis gra-
 „dum penitus inhabiles, & illius in capaces
 „sint, & esse censeantur, imo etsi postea
 „per subsequens matrimonium, etiam rite,
 „& solemniter in facie Ecclesiæ contractum,
 „vel alias legitimatos, & quomodolibet ha-
 „bilitatos, & natalibus restitutos, ac quo-
 „rumvis bonorum capaces effectos, etiam
 „cum eis, ut hanc ipsam dignitatem obtine-
 „re valeant, super defectu natalium fuerit
 „expresse, & in specie auctoritate Apostoli-
 „ca quomodolibet dispensatum, nihilominus
 „prædictæ Cardinalatus dignitatis prorsus
 „incapaces, & ad eam obtinendam perpe-
 „tuo inhabiles decernimus, ac declaramus. „

„Similiter interdicimus, ne ullo un-
 „quam tempore assumatur aliquis posthac in
 „ejusdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardi-
 „nalem, qui frater ex utroque, vel alteru-
 „tro parente germanus existat alterius Car-
 „dinalis viventis, ita ut eodem tempore duo
 „fratres germani in eodem Collegio nullatenus
 „esse possint: quinimo idem decretum
 „extendentes, & ampliantes, prohibemus
 „quoque, ne patruele, vel amitino, aut
 „con-

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

„consobriuo Cardinale vivente, alter ejus
 „patruelis, vel amitinus, aut consobrinus
 „ad Cardinalatum valeat promoveri: sed
 „Et pari ratione sancimus, ne Patruo, aut
 „avunculo Cardinali vivente, ejus ex fratre,
 „vel sorore nepos, nec rursus nepote ex
 „fratre, vel sorore Cardinali existente, il-
 „lius Patruus, aut avunculus, nec ullus
 „denique alius, qui primo, aut secundo tan-
 „tum consanguinitatis gradu alicui Cardina-
 „li viventi conjunctus sit, quamdiu is vixe-
 „rit, in Cardinalem assumi possit.”

„Insuper prohibemus, ne ii,
 „quos propter defectus, vitia, aut impedi-
 „menta quæcunque ad sacros Ordines secun-
 „dum canonicas sanctiones promoveri fas
 „non est, etiamsi cum ipsis dicta auctoritate
 „Apostolica fuerit dispensatum, neve alicu-
 „jus criminis, aut infamiae nota respersi,
 „in Cardinales ullo unquam tempore assu-
 „mantur.”

„Vetamus etiam, ne quis ullatenus ad
 „Cardinalatus honorem assumi queat, nisi
 „qui antea clericali charactere insignitus, Et
 „in quatuor minoribus Ordinibus constitu-
 „tus, per annum saltem habitum, Et ton-
 „suram gestaverit clericalem.”

Statuimus denique, ne quis in posterum
 a Romana Curia absens Cardinalis creetur,
 aut pronuntietur, nisi hac adjecta condi-
 ctione, ut intra annum in Romanam Cu-
 riam venire, Et Apostolorum limina visi-
 tare

Sæcul. XVI. tare teneatur, ac desuper juret, si verum
 A.C. 1586. forte jurare renuerit, aut intra annum
 non comparuerit, Cardinalatus dignitate,
 omnibusque suis juribus priuetur. Verum
 cum hæc Constitutio nimis severa vi-
 deretur, Successores Pontifices illam
 nonnisi quoad numerum, & natalium
 puritatem in usum deduxerunt.

§. LXXII.

*Sedis Apostolicæ Nuntius ad Helve-
 tios a Sixto V. decretus.*

Leti vie de Sixte V. tom. 2. lib. 7. Thu. 1. 84. Postquam Sixtus V. a pluribus Orato-
 ribus, quos Pagi Catholici ad eum
 ablegabant, funestum Religionis Ca-
 tholicæ statum inter Helvetios compe-
 rerat, mox eo tanquam Sedis Aposto-
 licæ Nuntium decernebat Joannem Ba-
 ptistam Sanctorium Tricaricensem in
 Neapolis regno Episcopum, qui hoc
 anno Christi millesimo quingentesimo
 octogesimo sexto ferventibus maximis
 caloribus æstivis Romaprofiscabatur,
 atque ad Helvetios perveniens cuncta
 fus, deque versa reperiebat: quapropter
 Catholicorum Pagis significabat, quod
 nil ardentius optaret, nisi ut omnium
 Ordinum comitia haberent: insuper il-
 los rogabat, ut maximo, quo possent
 numero, suos Delegatos eo mitterent:
 igitur die quinta Octobris hisce comitiis
 initium datur, ubi Nuntius, postquam
 omnibus

Sæcul. XVI.
A. C. 1586.

omnibus Deputatis sacram Synaxin ipse administraverat, perpetuum fœdus inter Sedem Apostolicam, & Helvetios pangere nitebatur, tam prospero conatus sui successu, ut Helvetii summam, quam poterant, submissionem polliciti, in sacræ Sedis, fideique obsequium semetipsos, sua bona, filios, vitamque devoverent, ac coram Altari in genua provoluti, & in ipsa Evangelii verba jurantes sponderent, quod filialem hanc servitutem, cui sponte se manciparent, fide nunquam violanda profiteri vellent. Postea Nuntius Deputatos induxit, ut inter suos jurisdictionis ecclesiasticæ tribunal, quod liberum a laicis haud dependeret, erigerent, in quo Ecclesiasticorum causæ tam civiles, quam capitales dijudicarentur: insuper Nuntius locum assignari petiit, ubi privatus construeretur carcer, ut hac ratione eo luculentius ipsius pateret auctoritas: denique nihil eorum prætermisit, quæ ad ampliandam sacræ Sedis dignitatem conferre possent,

Præcipue Santorius omnem suam operam eo impendit, ut hosce populos in Religione Catholica firmaret, atque ad vincenda quævis obstacula, quibus Protestantes pii sui consilii executionem præpedire nitebantur, in variis locis Monasteria pro Fratribus Capucinis

nis

Sæcul XVI.
A.C. 1586.

nis construi curavit, præcipue vero quoddam ejusmodi cœnobium in Abbatis-cellensi Pago ædificabat, ac datis ad generalem hujus Ordinis Ministrum literis eundem rogabat, ut Religiosos fidei studio, probæque vitæ exemplo claros submittere velit.

§. LXXIII.

*Controversia inter Pagos Catholicos,
& Protestantos.*

Leti l. 7.

Sub idem tempus Nuntius in Pagorum Protestantium territorio quemdam Sacerdotem comprehendi, ac carceri includi jussit, inde autem inter Catholicos, atque hæreticos acrior oriebatur contentio: cum enim Nuntius absque concessa facultate, atque extra jurisdictionis suæ limites hunc Presbyterum capi jussisset, Protestantes suorum jurium tenaces captum sibi restitui petebant, facta autem repulsa vires rependere intenti quemdam Parochum ipsorum Pagis vicinum vi abstrahi jusserunt, eumque in vincula conjicientes illum nequaquam dimittere statuerunt, nisi vicissim Sacerdos Nuntii jussu comprehensus eorum manibus traderetur. Hæc contentio tanto furore exardescebat, nihilque propius esse videbatur, quam ut utrinque ad arma conclamaretur: Sixtus autem re com-
perta

perta ad suum Nuntium literas dedit
 hujus tenoris : „Non te ad Helvetios
 „decrevi ad turbandas eorum res, sed
 „ad conservandam pacem, minus vero
 „id a me factum, ut Protestantes ad ar-
 „ma in Catholicos vertenda incites,
 „sed his tranquillitatem procures, ac
 „hæreticorum conversioni, & Catholi-
 „corum securitati, & conservationi in-
 „vigiles: interim haud ignorare potes,
 „quam periculosa, ac invidiæ obnoxia res
 „sit alienæ jurisdictionis jus, honorque,
 „hinc hac in re non nisi cum summa pru-
 „dentia, & circumspectione proceden-
 „dum est; seditiones enim æque Catholi-
 „cis sunt perniciosæ, quam Protestanti-
 „bus proficiuæ, & commodæ: eas igitur
 „totis viribus prævertere teneris: non
 „equidem me latet, quod nefas foret,
 „si quicquam hæreticis indulgeres, ve-
 „rum non minus periculosum est, ipsis
 „quicquam auferre; hinc te hortor, ut
 „deinceps majori circumspectione uta-
 „ris, idque tam pro mea, quam tua
 „quiete. „ Hujus epistolæ gravitas
 Nuntium eo impellebat, ut dissidium
 componendi media excogitaret, ubi
 post diuturnam altercationem tandem
 conventum, ut Sacerdos e carcere di-
 mitteretur, perinde ac si suos satellites
 decipiens fuga elapsus fuisset, Parochus
Hist. Eccles. Tom. L. Cc vero

Sæcul. XVI.
 A.C. 1586.

Sæcul. XVI. vero pari modo in libertatem sese af-
A C. 1586. fereret.

§. LXXIV.

*Navarræ Regis literæ ad Clerum
 Gallicanum.*

*Thuan. l. 85.
 Spond. n. 6.
 Mem. de la
 Lig. p. 478.*

Interea in Galliis cum Montalbani esset Rex Navarrus, quo Protestantium delegati ex cunctis Regni provinciis conveniant, literas ad singulos regni Ordines, & Parisinam urbem hoc anno die prima Januarii dederat, in ea autem epistola, quam ad Clerum perferipfit, cum hoc sacro Ordine præcipue graviter exposulaverat, questus, quod clerici inimicorum ambitioni fervientes omne patrimonium ad turbendam regni quietem prodigerent, & tot innocentium crudeliter per bella civilia intersectorum, aut bonis spoliatorum execrationes, cum tamen illi paci studerent, ultro in se reciperent. „Equidem, prosequabatur Navarrus, religionis, atque Ecclesiæ studium „obtendetis, vestramque agendi rationem hoc colore excusabitis, sed quid „posterius judicabunt, cum conditiones a „ma, ac Protestantibus toties propositæ, ac repetitæ, quibus nos legitimi, „ac liberi Concilii a Rege per meam „specialem declarationem petiti decretis stare paratos significavimus, ab hominibus adeo devotis neglectas percipient? quid dicent, dum multos ex illo

„illo ordine omiffa errantium in viam Sæcul. XVI.
 „reducendorum ratione apud Pontifi- A.C. 1586.
 „cem inffitiffe audient, ut me haud
 „prius auditum condemnet, & extra
 „christiani nominis commercium posi-
 „tum proſcribat, atque adeo legitima
 „regni ſucceſſione privet: verum Dei
 „gratia, & juſtæ cauſſæ conſcientia fre-
 „tus parum his irritis Pontificis irati ful-
 „minibus terreor, quippe ſcio, quod ſo-
 „lius Dei fit, Reges conſtituere, ac de
 „regnis decernere, inſuper ab ipſo ſacro
 „Ordine Gallicano nulla olim factionis la-
 „be infecto edoctus didici, quam Ponti-
 „fici nullum juſ in hoc Regnum compe-
 „tat: verum ſummopere doleo, quod
 „neſariæ factionis auctores, & fautores
 „eo veſaniæ venerint, ut de Regis viden-
 „tis, viventisque, atque adeo in ætatis
 „flore conſtituti ſucceſſione litem mo-
 „veant: at male ſit illis, qui fortuna-
 „rum amplificationem Regis tumulto
 „ſuperſtruunt, atque adeo de futuris ſunt
 „providi, ut mortem ejus conſiliis ſuis
 „anticipent: verum hæc monſtra non
 „ab ingenio Gallico proſecta credo, ſed
 „ab hominum Hiſpanæ factioni addi-
 „ctorum officina, qui pacem, & tran-
 „quillitatem Franciæ invident, orta exi-
 „ſtimo, hinc Deum toto pectore exoro,
 „ut illi in poſterum a pernicioſis conſi-
 „liis adeo prompte animum abſtineant,
 Cc 2 „ubi

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

„ubi ego injuriam ab iis acceptam jam
 „nunc condonare resipiscentibus para-
 „tus sum: de cetero christianus Prin-
 „ceps natus, ac Religionis christianæ
 „amplificandæ, & constituendæ per-
 „studiosus semper fui, ac eundem Deum
 „cum ipsis, eundem Christum salutis
 „humanæ propitiatorem, eandem sa-
 „cræ Scripturam credo, ac profiteor:
 „si vero in sacri Textus interpretatione
 „hominum sententiæ scindantur, con-
 „cordia non armorum vi, sed iis, quas
 „ego proposui, ac nunc demum repe-
 „to, conditionibus sarciri debet: Chri-
 „stianis enim, & præcipue Magistris in
 „Israel, & Evangelii Doctoribus indi-
 „gnum esse censeo illud bellum, quod
 „adeo ardentè promovetis, si ta-
 „men potius cruento certamine, quam
 „amica disceptatione, & legitima Con-
 „cilii celebratione negotium explicari
 „vobis placeat, manus puras ab inno-
 „centium sanguine servabo, qui etiam
 „in hoc bello effusus in vestra capita re-
 „cidet. „

§. LXXV.

*Ejusdem Regis literæ ad Nobilium
 Ordinem.*

*Mem. de la
 Lig. p. 483.*

Navarræ Rex in literis, quas ad No-
 biles dederat, una omnes ita ro-
 gabat: „Estote memores, nunc instigatu
 „illo-

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

„illorum, qui superiore anno a Rege
 „tanquam perduelles proscripti fuerant,
 „bellum moveri, ac contra eos, qui
 „vobiscum adversus regni perturbatores
 „Regis jussu tunc vires conjunxerant,
 „jam decertari, porro tantæ mutatio-
 „nis haud alia causa subest, quam
 „quod Rex tunc plene liber, ac suæ po-
 „testatis esset, nunc vero vi voluntati
 „suæ ab illis nefario ausu allata dete-
 „standæ factioni morigerari cogatur.
 „At quid criminis ab eo tempore admi-
 „serant Protestantes, ut arma, quæ
 „nuper Regis auspiciis contra Regni ho-
 „stes sumpstis, contra ipsos nunc ver-
 „tatis, ac vosmetipsos subicere ve-
 „litis imperio eorum, quos antea tan-
 „quam seditiosos & turbarum Auctores
 „contempsistis? attamen hæc ipsa mu-
 „tatio imputanda venit Lotharingiorum,
 „seu exterorum astui, ac factioni, qui
 „cum desperarent, quod Regni causa a
 „Regni Proceribus, & Regno ad ipso-
 „rum libidinem, & improba eorum
 „desideria convenienter haud decidere-
 „tur, ideo illi, ut ea extra Regnum
 „externis in Italia iudicibus decidenda
 „committeretur, omni ope, & opera
 „contendunt., Postea Rex ea omnia,
 „quæ pro restauranda tranquillitate gef-
 „sisset, fusius enarrabat.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

§. LXXVI.

Ejusdem Principis epistola ad Ordinem Plebejum.

Mem. de le

Lig. p. 488.

Thu. l. c.

Scripsit quoque ad Ordinem Plebejum, atque in sua epistola hæc protulit:
 „intimo doloris sensu obruor, dum hoc
 „bellum non sine populi sumptibus geri
 „cernere cogor: equidem cum illis,
 „qui dignitate me longe inferiores sunt,
 „tentata duelli alea universorum peri-
 „culum in me suscipere haud detrecta-
 „vi, ut bellum præpedirem, ac Gallo-
 „rum sanguini parcerem: nunc vero ad
 „tantam redactus sum necessitatem,
 „temporisque iniquitatem, ut meipsum
 „tueri nequeam, nisi cum ingenti inno-
 „centis populi exitio: porro vicem
 „meam doleo, dum pro defendenda vi-
 „ta mea necesse sit, ut opprimantur il-
 „li, pro quorum tamen liberatione pro-
 „prium meum cruorem effundere para-
 „tus sum: de cetero brevi futurum spe-
 „ro, ut vos post tot adversitates ab iis,
 „qui unice meæ ruinæ intenti sunt, Dei
 „beneficio liberatos, ac tam certa
 „quiete beatos cernere queam, ut præ-
 „teritorum malorum facile oblivisci va-
 „leatis: enimvero hostes nostri, ut &
 „vos eorum tumultibus applaudatis,
 „vobis persuadere nitebantur, quod
 „ærarum corruptelas emendare, tributa,
 „&

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

„& exactiones imminuere, atque au-
 „ream Ludovici XII. Regis ætatem re-
 „vocare intendant, propterea semet-
 „ipsos jamjam populi Patres appellita-
 „bant: verum quid inde evenit? nun-
 „quid aliud, nisi quod bellum ab ipsis
 „susceptum, postquam vos omnibus
 „vestris bonis exhausti fuistis, tandem
 „pace finitum sit, quin tamen vel mini-
 „ma de vobis mentio facta fuisset, imo
 „hæc eadem pax novum progerminarit
 „bellum, cujus sumptus vos rursus sup-
 „peditare obstricti eritis, ac nonnisi mi-
 „litum præda, & victima cadetis: non-
 „ne hac ratione studiose vestrum quæri-
 „tur exitium? „

„Insuper Rex speciatim ad Parisinam
 urbem literas dabat, in quibus hanc ci-
 vitatem velut *totius Regni epitomen*, &
 ceterarum civitatum ad consilia sua di-
 rigenda exemplar appellans, fidemque
 ejus laudans, Parisinis hæc exponebat:
 „in Joannis, & postea in Francisci I.
 „Franciæ Regum calamitate summam
 „erga vestros principes devoti animi pro-
 „pensionem ostendistis, dum auro ve-
 „stro illorum libertatem redemistis,
 „nunc vero hanc in rem a nobis bona ve-
 „stra non petuntur, sed ideo a vobis
 „pecuniæ extorquentur, ut regia do-
 „mus extinguatur, vesterque Rex in
 „servitutem redigatur: si autem in hoc
 „bello

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

„bello religionis caussa obtendatur, aut
 „de Regni in meliorem statum reforman-
 „di ratione agatur, ipsemet præsto sum:
 „porro Concilium toties a Protestantibus
 „expetitur, ac publica regni comitia,
 „utpote opportuna adversus utrumque
 „malum remedia, sufficiunt, atque
 „ego horum neutrum declino, verum
 „id non placet turbarum studiosis:
 „quinimo ut eo citius hoc dissidium diri-
 „meretur, duelli discrimen ipse pro-
 „posui: ast hi nil nisi bellum sitiunt: ita-
 „que vos hortor, ut positis armis pacis
 „consilia foveatis, atque a turbidis ma-
 „chinationibus alieni concordiam in
 „Domo Domini, & inter Regni subdi-
 „tos revocare studeatis: denique a vo-
 „bis ea omnia impetrare studeo, quæ
 „mihi a genuina Gallicæ nationis sobole
 „polliceri valeam: vicissim vero vobis
 „spondeo, quod nec unquam me de-
 „fuisse comperiatis in illis, quæ a Prin-
 „cipe Gallo, & Christiano Rege pro
 „unione Ecclesiæ, Regis Domini mei
 „obsequio, & omnium proborum satis-
 „factione expectare poteritis.”

§. LXXVII.

*Copiæ tam fœderatis, quam Navar-
 ræ Regi ab Helvetiis suppeditatæ.*

Thu. l. 84.

Divulgatis hisce literis Navarræ Rex
 Montalbano Neracum contendit,
 nonnisi

nonnisi tribus peditum millibus, atque Sæcul. XVI.
A.C. 1586.
 exiguo ex vicina Nobilitate equitatu
 stipatus: potissimam enim spem in Ger-
 manorum Protestantium Principum stu-
 dio, & zelo Helvetiorum reponebat,
 qui juncto inter se consilio suppetias Na-
 varro submittere decreverant, ac re
 ipsa plusquam quinquaginta partim
 Germanorum, partim Helvetiorum
 millia, ac plures alii Protestantes Na-
 varræ Regis partibus accedebant, un-
 de Catholicorum Pagi tam numerofo
 hæreticorum delectu haud parum tur-
 babantur, quorum tamen animos San-
 ctorius Nuntius erigebat, quicquid in
 Pontifice virium esset, pollicitus, qui-
 nimo ipsemet Sixtus datis ad eos literis
 spondebat, se illis tam pecunia, quam
 milite præsto futurum, dummodo in
 Religionis Catholicæ studio constantes
 perseverarent: insuper jam dudum
 Guisius Dux Pfifferi Tribuni ministerio
 usus Helvetios, ut Catholicis fave-
 rent, sollicitabat: Nuntius quoque
 suam huic Tribuno operam jungebat,
 ut eo facilius votis damnaretur: qua-
 propter ad Franciæ Regis preces de-
 cem armatorum millia, quæ foederato-
 rum stipendia mererentur, conducta
 fuere: priusquam vero hæ copiæ edu-
 cerentur, ipsemet Nuntius singulis san-
 ctissimam Eucharistiam dispensabat, eos-
 que

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

que sacramenti religione obstringebat, se duntaxat pro fidei Catholicæ defensione pugnatu-
ros, & si Rex quidquam in sectariorum gratiam moliri depre-
henderetur, arma posituros, & ad sua reversuros.

§. LXXVIII.

Diffidia inter Papæ Nuntium, & Lucernensem Pagum.

Thuan. l. 84. Verum improvisus quidam eventus Nuntii Pontificii conatus, quos Romana Curia ratos habebat, nonnihil turbare, ejusque auctoritatem quodammodo imminuere videbatur, quippe Lucernenses, quorum Tribus ex ceteris quinque Catholicorum Pagis facile princeps est, premente annonæ angustia a Collegii Bronnensis Canonicis magnam frumenti copiam postulaverant, cum autem illi postulata non facerent, ab iisdem Lucernensibus citati fuerant, ut coram Magistratu comparerent: verum Nuntius hac agendi ratione offensus, suamque jurisdictionem esse violatam ratus Canonicis inhibuit, ne iudicis profani citationibus parerent, ejusque auctoritatem agnoscerent, nisi anathematis pœnam incurrere velint. Protestantes hanc occasionem in rem suam vertentes studiose proposito honoris tuendi obtentu Lucernenses inducere

saecul. XVI.
A.C. 1586.

ducere studebant, ut hi suorum privilegi-
legiorum conservationi, atque auctori-
tati invigilarent, porro hanc in rem eis
exponebant, quod semetipsos propriæ
libertatis penitus amittendæ periculo
objicerent, suamque jurisdictionem
Nuntio cedentes, cum prius Domini
essent, ipsius mancipia fierent. Hæ
solicitationes specietenus firmæ Lucer-
nensibus probabantur, unde Nuntius ma-
jora mala inde oritura pertimescens
cuncta provido hoc consilio Protestan-
tium molimina elusit; quippe ex con-
silio Patrum Jesuitarum, quos penes se
habebat, Religionis arma induit, & in
majus Urbis templum primarios cives
Lucernenles evocat, ratus, loci religio-
ne ab omni injuria se tutum fore, insu-
per ad majorem securitatem proposita
in altari venerabili Eucharistia coram
ipsis orationem habuit ad gravitatem,
& nihilominus ad moderationem com-
positam, qua præcipue cum ingenti
rationum pondere ipsis æquam de iis
querendi causam exponens, nil eorum
prætermisit, quibus illos ad culpæ suæ
confessionem permovere, atque ad pœ-
nitentiam inducere posset. Hac ora-
tione, quam coram Sacratissima Eucha-
ristia pronuntiabat, Lucernensium ani-
mi tam intimo sensu commovebantur,
ut interposita etiam juramenti religione
pollice-

Sæcul. XVI. pollicerentur, quod deinceps nunquam
 A.C. 1586. Bronnensibus Canonicis molestiam in-
 ferre vellent: quo facto Nuntius datæ
 fidei Sygrapham confici iussit, eam-
 que quantocius Romam transmissit.

§. LXXIX.

*Bellum post Orcamense colloquium a
 Federatis restauratum.*

Thuan. l. 86. Sub idem ferme tempus variæ Lega-
 tiones ad Regem decernebantur, eo
 fine, ut hic Princeps ad pacem Calvi-
 nistis concedendam induceretur: ve-
 rum in irritum cecidere eorum conatus:
 nec etiam foederati, quorum potentia
 indies crescebat, magis cum Rege con-
 tenti erant: itaque exeunte Menſe Sep-
 tembri in Orcamensi Abbatia prope No-
 viodunum conveniebant, ibidemque
 suas contra Regem querelas innovabant,
 eundem accusantes, quod quidem o-
 dium adversus hæreticos palam præfe-
 ferret, eorum tamen ducibus clam pa-
 trocinaretur, multaque dissimulatione
 usus esset, dum Protestantium Imperii
 Principum Oratores exceperat. His
 addebant, magnas quidem copias ab
 illo ali, verum de industria tot locis
 distributas, ut sat manifeste appareat,
 quod neutiquam ad hostes debellandos
 illis uti vellet, igitur iidem statuebant,
 ut tunc, quamprimum occasio ferret,
 fed-

Sedanum, & Jametium utpote suspectæ fidei oppida, ac hæreticorum receptacula, & asyla invadere vellent, Sectarios, qui in illis essent, ad unum omnes armis deleturi. Horum consilia brevi effectui data: Guilius enim Dux aperto bello Bullionium Ducem infectabatur, Joyosa vero Dux illas copias, quæ Alvernias invaderent, indeque in Delphinatum irrumperent, ducere jubebatur.

Interea Regina Mater Briocum prope Conacum in Engolismensi agro contendit, ut cum Navarræ Rege conferens eundem ad suas partes pertraheret: igitur pluribus colloquiis utrinque habitis multas ultro, citroque querelas proferebant, unde majori animorum acrimonia, quam ante congressum, ambo discedebant, & quidem Regina Fontenajum, indeque Niortum, Navarræ vero Rex Rupellas contendebat.

§. LXXX.

Mons-Belligardense colloquium inter Lutheranos, & Calvinistas.

Hoc item anno Mense Martio ad concordiam Calvinistas inter, & Lutheranos stabiliendam nova rursus agitantur consilia, hancque in rem Claudius Antonius Viennensis Claravantius a Navarræ Rege in Germaniam decerne-

*Thuan. l. 85.
Spond. annual. n. 17.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

nebatur, qui speratas Protestantium suppetias maturare iussus a Friderico Wurtembergensi Duce facultatem impetrabat, ut Mons - Belligardii, quod oppidum, atque Imperii comitatus in finibus Alsatiae situs est, inter ambas contendentium partes congressus haberetur, cui etiam die vigesima prima Martii initium dabatur, ubi Lutheranorum nomine Jacobus Andre Tubinganus, Lucas Oliander Wittembergensis Aulæ Minister, & Snepsius intererant: pro Calvinistis autem, seu Helveticae Confessionis Sectariis Theodorus Beza Genevensis Minister, & Abrahamus Musculus Bernensis Pastor eo accesserant, ubi ipse Fridericus huic concertationi præerat, ac Beza, & Andreas diu, acriterque, & non sine ingenti verborum acerbitate disputabant, & quidem præprimis de Cœna Domini, Christi Domini Persona, sacris Imaginibus, Ecclesiis, & organis, necnon de modo hoc instrumento in Ecclesia utendi differebant, ac demum etiam de Baptismo, & prædestinatione dicebant. Ceterum hæc disputatio, cui etiam exules Franciæ Protestantes interfuere, absque ullo concordiae successu usque ad vigesimam nonam ejusdem Mensis diem protrahebatur: nihilominus Wurtembergensis Dux Lutheranos

eo adigebat, ut Calvinistas tanquam
Fratres suos reciperent, donec inter
ambos doctrinæ unitas stabiliri posset:
verum Jacobus Andre nunquam hoc
honore Calvinii Sectatores affici patie-
batur. Postea Beza hujus disputatio-
nis acta divulgabat, quæ tamen a Wit-
tembergensibus confutata fuere.

§. LXXXI.

*Crudelitates contra Scotiæ Reginam
in Anglia inchoatæ.*

Interim nova contra Elisabetham con-
spiratio in Angliæ Regno fuscitata
infaustum Mariæ Scotorum Reginæ exi-
tium accelerabat; quippe omnia sedi-
tiosorum consilia non ita pridem detecta
eidem falso imputabantur, & cuncta
ceterorum crimina in illam rejecta fue-
re: quinimo ipsi etiam Judices delegati,
qui eidem assignabantur, judicii acta
maturare stimulabantur, atque ex illis
triginta sex Fodringam Northumbriæ
arcem, ubi jam decimi sexti carceris
squallores patiebatur, sese conferebant,
ut eidem demandatæ suæ potestatis li-
teras traderent, quibus perlectis Ma-
ria respondit: „non ego Angliæ Regi-
„næ imperio obnoxia sum, proin nec,
„ut coram illa in judicio compaream,
„compelli valeo: Reginæ prærogativa
„fruor, nec ulli, nisi soli Deo vitæ meæ
„ratio

Seecul. XVI.
A.C 1586.

Thuan. l. 86.
Spond. n. 11.
Mem. de la
Ligue tom. 2.
pag. 201.

Sæcul. XVI. „rationem reddere obstringor: nemi-
A.C. 1586. „nem vero contra Elisabetham initi-
 „gavi, nec ullum crimen commisi, ne-
 „que de ullo unquam convinci potero,
 „nisi quod innocentiae meae causam Prin-
 „cipibus exteris commendarim: nec
 „id unquam diffiteor. „

§. LXXXII.

*Elisabethæ mandata eidem nuntiata,
 atque ipsius responsum.*

Thuan. l. 86. Altera die innocens hæc Regina hunc
 Addit. aux in modum perorabat: „non sum
 mem. de Ca- „obstricta Angliæ legibus, quarum pa-
 stelln. tom. 1. „trocinio frui nunquam mihi licuit, cum
 pag. 643. „semper inique carceribus mancipata
 „degere coacta fuerim: „ Maria hanc
 protestationem suam ad acta re-
 ferri postulabat, ne ejus submissio ipsi,
 aliisque Regibus, Principibus, ac fœ-
 deratis, aut Regi illius filio aliquando
 in præjudicium vergeret.

Hac etiam firmitate hostium suorum
 insidiis usque ad diem decimam quar-
 tam Octobris resistebat, atque ad Hat-
 tonis, qui ex delegatis iudicibus unus
 erat, criminationes obstupescens affe-
 rebat: „Necessitate compulsam me cer-
 „no, ut meam innocentiam omnibus
 „manifestam reddam, ac coram hisce
 „iudicibus me fisci permittam, dum-
 „modo præfata mea protestatio accep-
 „tetur. „

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

„tetur., Annuere illi, quin tamen
 eas rationes, quibus illam firmabat,
 ratas haberent. Igitur Judicibus in ar-
 cis Aula congregatis Maria Regina
 comparet, eaque eminentiori sedi ad
 id destinatæ insidente Cancellarius ita
 effatus est: „Angliæ Regina multa ha-
 „tenus pro clementia sua, ac pruden-
 „tia dissimulaverat, quæ tamen ulterius
 „ferre non potest, ne frustra gladium
 „a Deo acceptum gestare videatur, ne-
 „que tamen id pro sua causâ facit,
 „nam sibi vita tanti non est, quam ut
 „Religioni, ac publicæ tranquillitati,
 „cujus præcipua semper apud bonos
 „Principes causâ fuit, consulat, proin-
 „te exorat, ut ad accusationum capita
 „adversus te delata respondeas, cum
 „insimuleris, quod in Reginæ, Anglici
 „Regni, & Protestantium Religionis exi-
 „tium clandestina fabricaveris consilia,
 „propterea nos ab eadem Regina no-
 „minati fuimus, ut in harum accusa-
 „tionum veritatem inquireremus, at-
 „que tua responsa exciperemus.

§. LXXXIII.

*Maria Regina interrogata, ejusque
 responsa.*

Vix Cancellarius hæc proferebat, cum
 illico Maria solio suo surgens hæc
 subjungeret: „in Angliam veni, ut
 „juxta cõsse.

Thuan. l. 86.
 Hist du Mar-
 tyre de la
 Re ne d' E-

Hist. Eccles. Tom. L.

D d

„juxta cõsse.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586

*Mem. de la**Ligue t. 3.*

pag. 428.

„juxta fidem mihi datam asylum quæ-
 „rerem, & suppetias impetrarem: de
 „cetero Regina sum libere nata, ac
 „nulli subiecta, & quamvis coram Eli-
 „sabethæ deputatis compaream, unice
 „tamen me eo ex fine sisto, ut læsam
 „famam meam tueri valeam, Porro cum
 Procurator Generalis eidem objiceret,
 quod nuperæ conspirationis conscia
 fuisset, imo etiam eam exequendi me-
 dia suggessisset, ad hæc Regina repo-
 suit: „Deus mihi infensus sit, si minus
 „vera dixero, constanter autem asse-
 „vero, nunquam me Elisabethæ Reginae
 „Anglorum dilectæ Sororis vitæ inlidia-
 „tam esse. De cetero ut libertatem re-
 „cuperarem, multa feci, ac scripsi,
 „& catholicis liberandis sedulam ope-
 „ram dedi, ac nunc operam do, ut val-
 „sanguinis mei pretio in libertatem as-
 „serantur, atque ab iniqua, sub qua
 „ingemiscunt, oppressione liberentur.
 „Attamen semper in carceribus fui de-
 „tenta, qua ergo ratione clandestinas
 „ceterorum machinationes præpedire
 „potuissim? „his dictis in magnum
 lacrimarum imbrem profundebatur,
 mox autem illæ, quas Babingtonus
 nuperæ conspirationis Princeps ad il-
 lam scripserat literæ, necnon ejus-
 dem confessio ante ejus supplicium fa-
 cta, aliaque proferebatur epistola, quam
 „Sco-

Sæcul. XVI,
A. C. 1586.

Scotiæ Regina ad eundem arcanis literis scripsisse dicebatur. Verum illa haud territa constanter pernegabat, quod vel unquam cum Babingtono literarum commercium habuisset, imo nequidem illum nosset: postquam itidem de Arondelio, & Northumbriæ Comitibus, de quorum supplicio mentio in præfatis literis fiebat, sermo ingerebatur, ipsa rursus ubertim fleuit, & in ejulatus tandem erumpens illustris familiæ vicem se dolere dixit, quæ tam dura sui causa pati cogeretur.

Demum Guilielmus supremus Regni Quæstor Jacobi Navii Parisiensis, & Gilberti Curli, qui Reginæ a secretis erant, epistolas proferebat: quantocius vero ad horum testimonia ita respondit Regina: „Curlium natione Scotum Virum sat honestum esse nosco, sublestæ autem fidei homo est Navius Gallus, qui forte auro corruptus fuit: aliunde vero sæpe nimis Curlii facilitati illudens, quicquid mihi inciderat, eidem describendum commisi: denique nil magis certum est, nisi quod mei Scribæ suis literis plurima inferuerint, quæ tamen nunquam a me dictata fuere: non ergo nisi ex proprio meo chirographo, non autem ex illorum, qui mihi ab epistolis erant, literis convinci possum, præcipue cum etiam

Dd 2

„hi,

Sæcul. XVI., hi, si præsentēs adessent, me nullius
A.C. 1586. „objecti criminis ream profiterentur.”

Hoc Reginæ responso Iudices quid opponerent, nihil in promptu habebant, tandem vero Quæstor eidem objectare aggrediebatur, quod Regem Filium eripere, eumque in Hispaniam conducere molita fuerit, ut jus, quod sibi in Angliam competere crederet, in Philippum II. transferret: verum Maria Scotiæ Regina ad primum accusationis caput respondit, nil magis infusum excogitari posse: porro ad alterum reposuit, quod nativitatē iure proxima Reginæ Elisabethæ hæres esset, ac proin jus suum, ad quemcunque vellet, transferre sibi integrum foret, de cetero autem hac cavillatione nequaquam comprobatum redderetur, quod Elisabetham trucidandi machinationibus conspirasset, cum tamen id unicum eidem crimini daretur. Idem ferme responsum dederat Regina ad ceteros omnes accusationum articulos, qui præcipuum caput non tangebant: denique Quæstore sciscitante, an pro sua defensione adhuc quædam proferre vellet, intrepide respondit, quod coram Regina, ejusque Senatu in plena Curia audiri peteret.

§. LXXXIV.

§. LXXXIV.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

*Regina a Senatu ad mortem damnata,
ac Elisabethæ fallacia.*

Congregata Curia Proceres, ac Ple- *Cambden in*
bæi, ex quibus eadem erat con- *annal. Regn.*
flata, numero quadringenti rem discu- *Elis.*
tiebant, ac Scotiæ Reginam læsæ Ma- *Hist. d' Angl.*
jestatis crimini obnoxiam declarabant, *de Rapin*
quin tamen mortis sententiam pronun- *Thoyras*
tiarent, cum de pœna in hoc crimen, *tom. 6. l. 17.*
cujus Maria insimulabatur, statuenda
judicium legibus, atque Elisabethæ
Reginæ relinquere statuissent: quapro-
pter cuncta, quæ Reginæ jussu fuere
divulgata, duntaxat ad hæc verba re-
stringebantur. „A prima Junii die an-
„no vigesimo septimo Regni Elisabethæ
„sæpius adversus Regnum per Anto-
„nium Babingtonum sciente, & intel-
„ligente Maria, quæ in hujus Regni
„diadema jus sibi competere contendit,
„tumultus fuerunt fuscitati, imo ipsa-
„met etiam plura, quæ in Reginæ exi-
„tium tendunt, procudit, atque machi-
„nata est.„ Hæc sententia die vigesi-
ma nona Octobris in alio Senatus con-
fessu fuit confirmata, porrectoque li-
bello Reginæ supplicatum, ut ean-
dem executioni dari juberet.

Interim Maria Regina suæ damna-
tionis nuntium cum stupenda animi

Dd 3

firmi-

Sæcul. XVI
A.C. 1586.

firmitate percepit, atque oculis, manibusque ad cælum elevatis Deo grates rependit, quod pro fidei defensione mortem subire permetteretur, insuper cum ingenti verborum gravitate subjungebat: „haud mirum mihi accidit, quod Angli regiae stirpis Principem tam indigne habeant, cum jam antea sæpius suorum Regum sanguine manus suas polluere non dubitarint. (*) Ceterum quoniam sententia executioni mandari haud potuerat, nisi prius Reginae chirographo firmata esset, hinc Proceres eandem supplices adibant, ut ipsius sigillum apponi, mortisque judicium promulgari juberet: insuper hi scelerati eadem, quamvis jam aliunde id ipsum sibi nimia credendi propensione persuasum haberet, suggerebant, quod hujus Reginae mors ad propriæ suæ, sui que Regni salutem necessaria esset, illius vero vita eidem noxia evaderet, ac propterea illam veluti mortis ream declarare oporteret: præterea iidem addebant, quod nulla in Mariæ poenitentia spes superesset, eo quod illa quamdiu viveret, novam conjurationibus materiam præbitura,

(*) Anno 1327. Angli Eduardum II. & Anno 1400. Richardum II. & postea An. 1649. 30. Jan. Carolum I. carnificis manu e medio sustulerunt.

tura, majoresque conjuratis animos
semper sit factura, adeo, ut crudelis mi-
sericordia esset, si toties mortis prome-
ritæ fieret gratia, verum cum hi nul-
lum a Regina responsum pro tempore
ferrent, eam denuo adeunt, & flexis
in terram genibus orant, ut sui, suo-
rumque rationem habere vellet, ne-
que sententiæ adeo justæ executio-
nem ulterius differendo se, regnum-
que in manifestum exitium daret.

Ceterum ex dolosis his artificiis fa-
cile comprehendi valet, quod Elisa-
betha studiose aliorum importunitate
sefe adactam fuisse, ab aliis credi vo-
luerit, ne ex vindictæ impetu ad tam
iniquam sententiam impulsæ crederetur.

§. LXXXV.

Mortis sententia Londini promulgata.

Elisabetha clangentibus etiam tubis *Thuan. l. 86.*
hanc sententiam die quarta De-
cembris publico edicto promulgari ius-
sit, quin tamen illam suo chirographo,
aut aperto consensu firmaret, ut populo
suo persuasum faceret, quod nonnisi va-
lidis Senatus sui sollicitationibus ex-
pugnata consenserit. Re comperta Sco-
tiæ Regina nullam sibi gratiæ spem su-
peresse facile conjiciebat: mox etiam
Thronus, cunctaque regiæ dignitatis
insignia eidem auferebantur, imo non-

D d 4

nisi

Sæcul XVI.
A C. 1586.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

nisi ægerrime literas ad Elisabetham dandi facultatem obtinebat, quibus tria hæc ab illa petebat, ut tunc, cum illius hostes regio hoc cruore abunde fuerint satiati, Elisabetha illius corpus a suis domesticis transferri, atque in loco sacrato, & figillatim in Gallis prope Matris suæ tumulum sepeliri permitteret; non enim sperare poterat Scotiæ Regina, quod hæretici permisuri essent, ut iuxta Catholicorum ritus exequiæ pro illius anima in Scotia haberentur, ubi etiam isti in ipsa etiam suorum Prædecessorum sepulcra grassabantur, & Catholicorum Ecclesias destruebant, proin nullus sperandi locus ei supererat, fore, ut eidem in Anglia locus, in quo alias Reges sepelire consueverant, indulgeretur. Secundo petebat, ne clam morti traderetur, sed potius præsentibus suis Domesticis, omnibusque illis, qui de sua erga fidem orthodoxam, veramque Ecclesiam submissione, necnon de vitæ suæ exitu testimonium reddere possent, ut sic omnibus falsis rumoribus, quos ejus hostes spargere non prætermitterent, obviari posset. Tertio efflagitabat, ut pia legata, quæ testamenti tabulis fecerat, integra fide ejus Domesticis solverentur, ipsisque libere um esset, ut securi, quocunque vellent,

vellent, sese recipere valerent. Porro Sæcul. XVI.
A.C. 1586.
num hæc epistola Elisabethæ fuerit tra-
dita, ignoratur.

Equidem Jacobus Scotiæ Rex Ma-
riæ Stuartæ Filius, necnon Pomponius
Belleureus Franciæ Regis Orator apud
Anglos nullam non movebant lapidem,
ut iniqua hæc sententia in hanc Regi-
nam pronuntiata revocaretur: verum
Elisabetha ferme semper verbis ad frau-
dem, & simulationem compositis offi-
ciosose respondit, re tamen ipsa hujus
judicii executionem urgebat.

§. LXXXVI.

*Stephani Batorii Poloniae Regis
obitus.*

Cum interim hæc in Anglia gereren-
tur, Stephanus Batorius Poloniae
Rex die decima tertia Decembris Grod-
næ sine posteris decessit. Hic idem
primo Transylvaniæ Princeps anno au-
tem Christi millesimo quingentesimo se-
ptuagesimo sexto, postquam Henricus II.
hujus Regni diadema Carolo IX. Fratri
suo in Galliis successurus dimiserat, ad
Poloniæ solium evehebatur, cujus Re-
gni auspicia oppido fuere prospera;
nam Moscovitæ, quos bello invaserat,
eidem Livoniam cedere cogebantur,
aliæ vero Provinciæ ab eodem Rege
occupatæ pacis conditiones ad Victo-

*Spond. hoc
ann. n. 15.
Neugabav.
in hist. Polon.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

ris arbitrium acceptare compulsæ fuerunt. Ceterum Neugebaverus descripta hujus Regis morte Historiam suam de Poloniæ Regno absolverat.

§. LXXXVII.

Octo Cardinales a Sixto V. Papa creati.

Ciac. tom. 4.
pag. 161.

Hoc item anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo sexto Sixtus V. Papa tertia jam vice octo Præsules Romana Purpura decorabat, atque inter eos quinque Presbyteros, tresque Diaconos creabat, ex quibus primus erat Hieronymus de Rouvere Pedemontanus Taurinensis Archiepiscopus multis Legationibus oppido clarus, qui Presbyter titulo sancti Petri ad Vincula nominabatur. II. Philippus Lenoncurtius natione Gallus primo Episcopus Catalaunensis, postea Antiodorensis Præsul, ac demum Rhemenfis Archiepiscopus, pariterque Ordinis sancti Spiritus Eques, ac Cardinalis Presbyter tit. sancti Onuphrii. III. Hieronymus Bernerius Longobardus, ac Theologus ex Ordine Fratrum Prædicatorum, postea Asculanus Episcopus, ac Cardinalis Presbyter primo tituli sancti Thomæ, dein vero sanctæ Mariæ supra Minervam, & demum sancti Laurentii in Lucina, atque Portuensis

tuenſis Epiſcopus. IV. Antonius Ma-
 ria Gallus patria Piſanus, Peruſinus
 Antiſtes, poſtea Auximanus Epiſco-
 pus, ac denique Presbyter Cardinalis
 tit. ſanctæ Agnetis, & paulo poſt ſanctæ
 Praxedis, Oſtienſis Epiſcopus, ſacri-
 que Collegii Decanus. V. Conſtanti-
 nus Buccofocius Sarni in Piceno na-
 tus ex ordine Fratrum Minorum Con-
 ventualium Theologus, Presbyter Car-
 dinalis tit. S. Vitalis, Vercellenſis Epi-
 ſcopus. VI. Hieronymus Matthæi Ro-
 manus, Cardinalis Diaconus titulo
 ſancti Adriani, dein Presbyter tit. ſancti
 Pancratii. VII. Benedictus Juſtinia-
 nus Genuenſis, Cardinalis Diaconus
 tit. ſancti Georgii in Valabro, poſtea
 Epiſcopus Portuenſis. VIII. Aſcanius
 Columna Romanus, Cardinalis tit.
 ſanctæ Mariæ in Cosmedin, poſtea ſancti
 Nicolai in carcere, ac demum Pres-
 byter titulo ſanctæ Pudentianæ, &
 ſanctæ Crucis in Jeruſalem.

§. LXXXVIII.

*Congregationes Romæ a Papa aut
 emendatæ, aut ſtabilitæ.*

Idem quoque Pontifex hoc anno quæ-
 dam edidit diplomata, quibus Car-
 dinalium Congregationes a ſuis Præde-
 ceſſoribus Romæ jamjam ſtabilitas aut
 emendabat, aut ſaltem immutabat; præ-

*Onuphr. in
 vit. Sixti V.
 Joan. Bapt.
 Luc. Card.
 relat. Curia
 Rom.*

Sæcul.XVI

A.C.1586

Bull. Const.

74. p.667.

præprimis vero sancti Officii Congregationem a Paulo IV. institutam, ac postea a Pio V. reformatam ad ordinem longe meliorem redigebat, præcipiens, ut bis per septimanam, & quidem feria quarta in Conventu sanctæ Mariæ supra Minervam, & feria quinta præsentem ipsomet Papa confessus haberetur, eaque Congregatio saltem ex duodecim Cardinalibus a Papa selectis, necnon ex quamplurimis variorum ordinum Theologis constaret, ibidemque causæ ob hæresin fuscitatæ agerentur: insuper Congregationem pro exequendis Tridentinæ Synodi decretis institutam innovavit, novamque pro politico Ecclesiæ regimine erexit, quæ ex omnibus, qui olim summi Pontificis Nuntii erant, Cardinalibus, necnon ex Pontificio secretioris Senatus Ministro conflata esset: præterea ipsa etiam sacra rituum Congregatio huic Pontifici sua incunabula quodammodo in acceptis referre tenetur, eidemque incumbit, ut de difficultatibus, quæ circa ritus, consuetudines, loci prærogativas, & sanctorum Canonisationes emergunt, suum iudicium proferat: hujus vero Curie præcipuum Caput est Cardinalis ætate antiquior, qui eandem semel in Mense convocatur. Sub idem ferme tempus Sixtus V. quasdam alias instituit Congregationes.

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

gregationes, quibus aquarum, pontium, platearum, & fontium cura erat demandata. Denique ab eodem Pontifice erigebatur. I. Congregatio *Indicis*, ubi libri typis edendi examinantur, ac censura notantur. II. Congregatio, quæ vocatur *Consultativa*, pro sacræ Romanæ Ecclesiæ regimine, cui Cardinalis Nepos præest. III. Congregatio pro oneribus, & bono regimine, ubi querelæ, & vexationes subditorum exaudiuntur, atque usque ad ulteriorem rei decisionem causæ discutuntur: hæc tamen Curia sub Sixti V. Pontificatu ad novam normam redigebatur.

Præterea Congregatio de re monetaria hujus Pontificis sollicitudini suam originem debet, cui etiam jurisdictionem in Ecclesiasticæ ditionis nummos cudendos attribuit: denique de rebus in sacro Purpuratorum Senatu agitandis novam erexit Congregationem, quam sane summopere conspicuam jam dudum ante suam electionem instituere decreverat, simulque hujus Tribunalis Præsidentem nominabat sacri Collegii Decanum, ea ratione, ut ibidem de omnibus ageretur negotiis, quæ summus Pontifex ad hujus congregationis cognitionem esse devolvenda judicaverit, præcipue vero ibidem

Sæcul. XVI
A. C. 1586.

dem agitur de Episcopatum cessionibus, exactionibus ex redditibus Ecclesiasticis, aliisque ejusdem generis rebus: porro Præses hanc Curiam ad suum convocat Palatium, quando aliqua causa ad hos Judices rejicitur. Ceterum Cardinales Nepotes, qui hodie rerum summa potiuntur, ex hisce causis nonnisi admodum paucas ad hoc tribunal devolvunt.

§. LXXXIX.

Michael a Turre Valsasina mortuus.

Ciac. vit.
Pon. tom. 4.
pag. 76.
Gabut. vit.
Pii V.
Ughel. Ital.
Sacra.

Hoc etiam anno sacrum Purpuratorum Collegium quinque de suis Sociis mortuos plangebat, quos inter primus erat Michael de Turre Vallis-Assinæ, seu Valsasinus Comes Utinæ in Foro-Julio ex illustrissima Valsasinarum Comitum familia natus, Parentesque habuit Ludovicum de Turre Comitem, & Thaddæam Strasoldiam porro Michael utriusque Signaturæ, ut vocant, Referendarius, perpetuusque Cenetensis Ecclesiæ in Venetæ Reipublicæ imperio Administrator nominabatur, demum vero hujus Sedis Episcopus electus, a Paulo III. Nuntius in Franciam ad Henricum II. decernebatur, qua etiam legatione sub Julio III. fungebatur: inde autem re-
 dux Umbriæ Præfectus evasit, ac sub
 Pio

Pio V. rursus in Gallias ad Carolum IX. Sæcul. XVI.
A.C. 1586.
missus in itinere Taurinum pervenit, ubi summi Pontificis nomine Carolum Emanuele Sabaudix Ducis Filium e sacro fonte suscepit. Denique ob præclara obsequia sacræ Sedi sub pluribus Pontificibus præstita a Gregorio XIII., qui septima vice Cardinales creaverat, anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo tertio Romana purpura decoratus est, anno autem Domini millesimo quingentesimo octogesimo sexto septuaginta quinque annos natus die decima nona Februarii obiit, equidem Cenatenses cives ejus Nepotem in Urbis suæ Episcopum a Sixto V. nominari petebant: ast hic idem Pontifex præfatam Sedem Antonio Mocenigo adjudicabat, defunctique Cardinalis Nepoti in Patavina Ecclesia Canonicatum impertiebatur: insuper eidem Civitatis - Castellanzæ, quæ ditionis Ecclesiasticæ urbs in Etruria sita olim Veiensis civitas fuisse creditur, Ecclesiam Episcopalem administrandam commisit.

§. XC.

Boncompagni Cardinalis mors.

Alter ex Cardinalibus hoc anno defunctis erat Philippus Boncompagnus Gregorii Papæ Nepos, qui ab eodem

*Ciac. t. 4.
pag. 45.
Aubery vie
des Card.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

dem Pontifice statim post obtentam Divi Petri Cathedram anno post Christum natum millesimo quingentesimo septuagesimo secundo Cardinalis creabatur, ac Tipherni Gubernator, Major Pœnitentiarius, S. Mariæ Majoris Archipresbyter, Carthusianorum, Carmelitarum, Præmonstratensium, & Collegii Anglicani, quod Romæ extat, Protector, ac Tutor nominabatur, insuper pluribus Abbatiis, & beneficiis ab eodem Papa decoratus, mox de Latere Legatus Venetias decernebatur, ut Henricum III. e Polonia in Gallias ad ejus Regni gubernacula properantem, Pontificis nomine salutaret, Romanque invitaret, ubi novo honoris genere a Veneto Senatu exceptus est. Dux enim sexaginta Veneti Senatus purpuratis eum comitantibus, & splendidis quatuor primariis trîremibus adhibitis eidem obviam processit. Interfuit is post Patruï obitum Comitibus, in quibus Petri Cathedram ascendit Sixtus V., sub quo septima Idus Junii anno humanæ salutis millesimo quingentesimo octuagesimo sexto ætatis suæ octavo supra trigesimum, Romæ evimigravit, in Ecclesia S. Mariæ Majoris ante B. Virginis aram sepultus.

Ceterum supremi Pœnitentiarîi dignitas, quâ Boncompagnus fulgebat,
 Aldo-

Aldobrandino raræ virtutis, & pro-Sæcul. XVI.
fundæ eruditionis Viro demandata est. A.C 1586.

§. XCI.

Granvellani Cardinalis fata.

Tertius erat Antonius Perrenotus *Ciac. t. 3.*

Granvellanus Bisuntii in Burgun-*pag. 925.*
diæ Comitatu natus ex Patre Nicolao, *Sanmarth.*
qui non tam generis nobilitate, quam *Gall. Christ.*
ingenii sui præstantia supremam Can-*tom. I.*
cellarii dignitatem apud Carolum V. *Thuan. l. 84.*
Cæsarem promeritus fuit, & per in-
tegrus viginti annos, atque usque ad
extremum vitæ suæ halitum gratia,
& benevolentia apud eundem Impera-
torem plurimum valuit, quod sane ra-
rum est fortunæ erga Principum clien-
tes constantis exemplum: porro Anto-
nius natus minor tam præclari Paren-
tis Filius ejusdem præceptis apprime
imbutus fuit, atque eodem modera-
tore insuper dexteritatem ad res felici-
ter gerendas oppido necessariam sibi
comparavit, insuper jam aliunde ex-
cellenti ingenii acie præditus, intelle-
ctum suum scientiis, quas in celebri-
oribus Europæ Academiis hauserat,
plurimum excolebat: unde ab Impera-
tore, cui hujus Viri merita satis per-
specta erant, ad Ministri Cæsarei ho-
nores evehebatur, ad quam dignita-
tem non tam Patris obsequia, quam
Hist. Eccles. Tom. L. E e pro-

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

proprii meriti suffragia eidem vltima parabant. Natus is erat Mense Septembri anno restauratæ salutis millesimo quingentesimo decimo septimo, evolutoque studiorum curriculo ex Bistuntinæ Ecclesiæ Canonico, & Protontario Apostolico circa annum Christi millesimum quingentesimum trigessimum nonum ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus renuntiabatur, obtentoque Atrebatensi Episcopatu una cum Nicolao Patre ad Concilium Tridentinum a Paulo III. indictum, Cæsareæ Majestatis nomine se contulit, ubi ad Patres, qui convenerant, orationem ea de re habuit non minus eloquentia celebrem, quam rationibus oppido gravem, insuper ibi ad quævis negotia ibidem agitata ipsius opera impendebatur. Postea Orator ad Franciscum I. Gallorum, & deinde ad Henricum VIII. Anglorum Regem pro sancienda pace decernebatur, atque anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono a Philippo II. Hispaniarum Rege Margaritæ Aultriacæ Belgarum Gubernatrici Consiliarius est datus, apud quam adeo potentia valuit, ut sibi invidiam nobilium, & multorum æmulationem, necnon Gubernatricis contemptum accerferet, quapropter relicta hac patria in Hispaniam profectus est.

Demum

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Demum Archiepiscopatu Mechliniensi donatus a Pio IV. anno Redemptionis nostræ millesimo quingentesimo sexagesimo primo Presbyteris Cardinalibus adscribebatur: anno autem millesimo quingentesimo septuagesimo octavo Sabinensis Episcopus, prius autem anno millesimo quingentesimo septuagesimo Orator unacum Paccoco Cardinale ab Hispaniæ Rege nominatus est, ut pro bello contra Turcas movendo Principum fœdus conciliaret. Postea Neapolitani Regni Prorex creatus civitatem illam ingressus fuit Mense Aprili anni millesimi quingentesimi septuagesimi primi, ubi in Ecclesia S. Claræ tanquam Legatus Apostolicus bellicum Romanæ Ecclesiæ vexillum sacravit, atque illud Joanni Austriaco tradidit: Anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto Mechliniensi dimisso Bisuntinum Archiepiscopatum post Claudium de la Baume obtinuit, atque a Philippo II. Hispaniarum Rege, cum Lusitanæ Regnum possidere aggrederetur, ad Aulam revocatus interea omnium rerum Hispanicarum sollicitudinem in se susceperat, ibidemque aliquamdiu commoratus rerum Italicarum supremus consilii Præses declaratus est, ac sponsalia inter Carolum Philibertum Sabaudiae Ducem, & Catharinam Philippi

E e 2

lippi

Sæcul. XVI. lippi II. Regis filiam natu majorem Cæ-
A.C. 1586. far - Augustæ conciliavit.

Tandem Madriti in Hispania februi correptus annos natus septuaginta duos, die dominico nonas Calendas Octobris anno salutis millesimo quingentesimo octuagesimo sexto Pontificatus Sixti V. secundo e vita migravit, corpusque ejus in S. Philippi templo apud Eremitas S. Augustini depositum, postea autem Bisuntium translatus, atque ibi, non in Metropolitana Ecclesia, sed apud Carmelitas juxta Patrem suum conditum est.

§. XCII.

Donati Cæsi Cardinalis extrema.

Ciac. l. c.

pag. 1045.

Aubery l. c.

Ughel. Ital.

Sacra Rubei

hist. Raver.

Quartus erat Petrus Donatus Romanus ex illustrissima Cæsiarum familia ortus, qui anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo secundo natus, ac sub celebriorum Virorum magisterio liberaliter educatus Romam reversus est, ubi in Federici Cæsi Cardinalis aula aliquamdiu vixit: utriusque deinde Signaturæ Referendarius, & Episcopus Narniensis die vigesima prima Mensis Junii anno millesimo quingentesimo quadragesimo sexto renunciatus est, & in Concilio Tridentino pie, ac doctè cum aliis Patribus sententiam dixit: inde vero redux variis honorabatur officiis

ciis, in quibus suam pietatem, Reli- Sæcul. XVI,
A. C. 1586.
gionem, prudentiam, charitatem erga
pauperes, necnon suam in exornandis
Ecclesiis liberalitatem luculentis argu-
mentis semper testatam reddidit. Postea
sub Pio V. Apostolicæ Cameræ Cleri-
cus ad Carolum IX. Franciæ Regem
decernebatur: inde autem reversus in
laboris sui præmium ab eodem Ponti-
fice in tertia Cardinalium inaugurat-
ione Purpuratorum Collegio anno Incar-
nationis Dominicæ millesimo quingen-
tesimo adscribebatur, ubi sanciendo
sacro foederi contra Turcas toto studio
incumbebat: demum regnante Gre-
gorio XIII. Bonnoniensem Legationem
obibat, maxima cum prudentia, atque æ-
quitate totam hanc ditionem moderatus,
insuper Romæ Ecclesiam S. Mariæ, quam
de Vallicella vulgo dicimus, ampli-
cavit, ac ædes in commodum Sacerdo-
tum Congregationis Oratorii propriis
pecuniis coemit.

Tandem e vivis abiit Romæ die
Martis tertio Calendas Octobris anno
Christi millesimo quingentesimo octua-
gesimo sexto, ætatis autem sexagesimo
quarto, cadaverque ejus in ædibus
S. Mariæ de Vallicella requiescit.

Sæcul. XVI.

A. C. 1586.

§. XCIII.

Estensis Ferrariensis Cardinalis de-
cessus.

Ciac. t. 3.

p. 930.

Papyr. Mass.

in elog.

Ughel. Ital.

sacra.

Aubery l. c.

Thm. l. 84.

Quintus erat Aloysius Estensis Ferrariensis Aretii natus, cujus Parentes fuerunt Hercules II. Ferrariæ Dux, & Renata Ludovici XIII. Galliarum Regis Filia: porro Aloysius a Paulo III. Ferrariensis Episcopatus Coadjutor decimo ætatis suæ anno nominatus, postea in Gallias contendit, ubi Henrici II. Regis benevolentiam tam dextere sibi conciliabat, ut ab eodem pinquibus beneficiis, ac præprimis Auxitana Ecclesia, cedente Hyppolito Estensi Patruo suo, augeretur. Postmodum a Pio IV. Cardinalis Diaconus titi Sanctorum Nerei, & Achillæi licet absens renunciatus fuit, & quarto post anno Maximiliani Cæsaris sororem Alphonso Fratri suo nuptam Tridenti accepit, eamque Ferrariam usque comitatus est: insuper Franciæ res in Aula Romana procurabat, sacræque Sedis jura sub Carolo IX., & Henrico II. cum Gallici Regni prærogativis tam feliciter conciliabat, ut bis a Gregorio XIII. Legatus in Franciam decerneretur: Cisterciensem quoque, & Canonicorum sæcularium sancti Georgii in Alga Ordines suo patrocinio foverat, simulque

simulque Blesensibus præerat Cleri comitiis, ubi semper illorum, qui innocentius opprimebantur, causas defendebat, & pauperes singulari cura juvabat, cum vero Henricus Ordinem equestrem sancti Spiritus institueret, Ferrariensis Cardinalis Commendator nominabatur: denique Romæ in suo Palatio die trigesima Decembris anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo sexto naturæ debitum solvit, suoque testamento cavit, ut illius cor in Franciam delatum in Auxitana Ecclesia deponeretur, ejus vero intestina in sancti Ludovici Nationis Gallicæ Templo terræ mandarentur: ceterum Corpus illius in Ecclesia sancti Francisci Tiburtinæ civitatis prope Hypopoliti Patruis sui tumulum reconditum est. Porro hujus Viri merita Guilielmus Blancus Venciensis Episcopus latino carmine deprædicabat.

§. XCIV.

Antonii Augustini obitus.

Hoc anno ex Scriptoribus Ecclesiasticis vita functis primo loco recensendus venit Antonius Augustinus Cæsar-Augustæ in Arragonia natus, qui evasit Vir, quo magis eruditum Hispania non protulit. Is Patrem habuit ejusdem Regni Vice-Cancellarium,

Possiv. in appar. Dupin. Bibl. des Auth. Sæc. XII. p. 4. fol. 465. Nicol. Anton. in Bibl. Hisp. Teiss. elog.

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Sæcul. XVI. Fratrem vero nomine Petrum Ofcæ
 A.C. 1586. Episcopum, ac denique sororem Elifa-
 betham Cardonnæ Ducissam: porro
 des homm. Antonius non modo in Hispaniæ Uni-
 Scav. versitatibus, sed etiam Italiæ Acade-
 Thu. l. 84. miis literarum studiis incumbens tam
 perfectum civilis, & Canonici jurispru-
 dentiæ, Historiæ Ecclesiasticæ, lin-
 guarum, necnon sacræ, & profanæ
 antiquitatis cognitionem affecutus erat,
 ut in ejus operibus circa omnia argu-
 menta, quæ ibidem discutit, mira so-
 liditas deprehendatur: hinc latinis
 suis correctionibus, quas in jus civile
 nonnisi viginti quinque annos natus in
 lucem ediderat, tam eximiam nomi-
 nis famam sibi comparabat, ut a Pau-
 lo III. Papa Romam accersitus, Roma-
 næ Rotæ Auditor nominaretur, atque
 a Julio III. ejusdem Pontificis Succes-
 sore Sedis Apostolicæ Nuntius in An-
 gliam eo ipso tempore decerneretur,
 quo Philippus II. Mariam Reginam sibi
 desponsaturus eo contenderat: Anno
 autem Christi millesimo quingentesimo
 quinquagesimo septimo Antonius a Pau-
 lo IV. Aliphanum Episcopatum adeptus
 ad Ferdinandum I. Imperatorem mitte-
 batur, inde vero redux ab Hispaniæ
 Rege Episcopus Ilerdanus nominaba-
 tur, atque in Siciliam ablegabatur,
 ubi negotiis sibi demandatis feliciter de-
 functus

functus Tridentum Synodo interfutu- sæcul. XVI.
A.C. 1586.
 rus anno Domini millesimo quingentesi-
 mo sexagesimo secundo concessit, ubi
 summo cum honore excipiebatur :
 Synodo autem anno sequenti finita, ad
 suam Ecclesiam sese recepit, atque veri
 Episcopi officiis, literisque totum sese
 impendens anno a Christi Nativitate
 millesimo quingentesimo septuagesimo
 quarto Turiasionensis Archiepiscopus
 renuntiabatur, ubi etiam usque ad
 mortem suam permansit, mortuus post-
 rema Maji mensis die hoc anno, ætatis
 vero suæ circiter septuagesimo.

Porro præter præfatas correctiones
 in jus insuper latino fermone vulgabat
 ea, quæ sequuntur, opera, inter quæ est
 I. tractatus de legibus, & de senatus-
 consultis, II. Collectio Constitutionum
 Codicis Justinianæi III. veteres Colle-
 ctiones Decretalium unacum eruditissi-
 mis, prudentissimisque adnotationibus,
 IV. Canones Pœnitentiales V. Con-
 stitutiones Provinciales, & Turiasio-
 nensis Diœcesis Synodi. VI. Institu-
 tiones Juris Canonici præter ejusdem
 juris compendium in tres partes disper-
 titum, ubi de Personis, rebus, & judi-
 ciis agit. Denique præter hosce juris-
 prudentiæ tractatus posteris etiam reli-
 quit varia opera summopere commen-
 danda circa numismata, & antiquita-

Sæcul. XVI
A.C. 1586.

tes Romanas. Ceterum hic Vir non modo scientiarum laude eminebat, sed etiam suam eruditionem cum solida pietate raro nexu copulabat, miroque castitatis, & temperantiæ exemplo præfulgens sua bona in pauperes tam avida liberalitate erogabat, ut post ejus obitum vix tantum superesset, quatenus sepultura suæ dignitati congrua honorari valeret.

§. XCV.

Martinus Azpilcueta vulgo Navarrensis mortuus.

Poss. & N.
col. l. c.
Joan. Ery-
thraeus t. 1.
Pinac. n. 5.
Thu. l. 84.

Pariter Martinus Azpilcueta celebris jurisconsultus hoc anno mortalitatem exiit, qui sub Navarrensis nomine magis cognitus ita appellabatur, eo quod Verosanæ quodam Navarrici Regni oppido prope Pompeiopolim natus esset. Hic Cadurci, ac Tolosæ studiis vacans, postea Salmanticæ, & Conimbricæ, necnon Tolosæ publice literas tradebat, professus, quod Franciæ Regno potissimam suæ eruditionis partem in acceptis referre teneretur. Erat is Sacerdos, ac Canonicus Regularis Ordinis sancti Augustini ex Roncevalensi Congregatione, præcipue vero ob insignem erga pauperes pietatem commendatur, nam omnibus sibi obviis liberali manu subveniebat: celebratur etiam

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

etiam ob suam sobrietatem, vitæ innocentiam, & præprimis propter summam erga amicos suos fidelitatem, quam etiam in Caranzæ causâ, cuius supra meminimus, testatam reddebat: ejus enim amore Romam, etsi tum jamjam octogenarius esset, proficisci non recusabat, eo duntaxat fine, ut hujus amici sui innocentiam tueretur, ac comprobaret. Ceterum reliquos vitæ suæ dies Romæ transigebat, ubi etiam mense Junio hoc anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo sexto, ætatis vero suæ prope nonagesimo quinto obiit, Corpusque ejus in sancti Antonii Patavini Ecclesia Lusitanicæ Nationis in Campo Martio sepultum quiescit. In ejus laudem scriptorum nonnulli suos exercuerent calamos, ejusque elogia ad initium operum, quæ Lugduni, & Venetiis edidit, reperiuntur.

Porro quamvis absque controversia hic Vir inter celebriores sui ævi Jurisconsultos numerari mereatur, in eo tamen merito culpandus, quod in morum doctrina plurimas laxiores opiniones stabilire non abhorruerit, atque aliunde etiam stylo nec jucundo, nec eleganti usus fuerit. Ceterum opera ab eo conscripta sunt sequentia I. Confessariorum manuale, II. tractatus de Usura, & de commutationum jure, III. de

Dupin. l. c.
p. 468.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

III. de Simonia mentali. IV. De Latrocinio, V. de necessitate proximum suum ab injuria ipsi illata vindicandi. VI. de homicidio casuali. VII. de silentio intra officium divinum. VIII. De Regularibus, & alienatione bonorum ecclesiasticorum. IX. de Parochorum spoliis, & beneficiorum Ecclesiasticorum redditibus. X. De incompatibilitate beneficiorum, XI. Defensio apologiæ pro libro de redditibus Ecclesiasticis. XII. De fine actuum humanorum. XIII. De poenitentia, Indulgentia, seu Jubilæo. XIV. De eleemosynis. XV. De Donis, & promissionibus pro obtinenda justitia, vel gratia. XVI. De lege poenali. XVII. De precibus, horisque Canonicis: præterea scripsit quasdam juris prælectiones, & quinque libros Consultationum. Referunt nonnulli, quod hic Scriptor in Curia Romana Poenitentiarius fuerit creatus eo tempore, quo Borromæus Cardinalis Majoris Poenitentarii munus obibat.

§. XCVI.

*Leonis de Castro extrema.**Possev. l. c.**Nicol. 85**Dupin. l. c.**p. 470.**Morin. in exercit. Bibl.**l. 12. exor. 1.**c. 2.*

Prioribus hisce duobus Scriptoribus merito accensendus venit Leo de Castro natione Hispanus Vallisoletanus Canonicus, qui in Universitate Salmanticensi diu Theologiam professus, Doctoris-

etorisque laurea decoratus non modo perfecta linguæ Græcæ, & hebraicæ peritia, sed etiam singulari sacræ Scripturæ intelligentia ex ipso primævo textu hausta celebre sibi nomen comparabat, ubi etiam textum Vulgatæ, & Versionis septuaginta Interpretum textui hebraico præferebat, atque utriusque textus apologiam concinnabat, edito quodam opusculo latino in sexdecim libros diviso, quo tamen aliis criminandi ansam præbebat, perinde ac si hebraici idiomatis peritia non nisi leviter tinctus fuisset. Ceterum in præfato libro suo satis aperte monstrabat, quod erga Rabbinorum opiniones, novosque sacri Codicis Interpretes pessime affectus fuerit: scripsit insuper commentarios in Isaïam, & Oseam Prophetas unacum quadam præfatione, in qua septuaginta Interpretum versionem, & vulgatam in illis locis, in quibus ab hebraico textu discrepant, vindicare aggre-
ditur.

§. XCVII.

Guilielmi Eisengreinii mors.

Ad hunc annum Guilielmi Eisengreinii obitus, quamvis certum illius tempus ignoretur, haud temere conjici potest. Hic natione Germanus Spiræ in patria sua Canonicus erat, seque-
tam

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

Possev. l. c.

Dupin. 4.

part. p. 415.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

tam scientiæ, quam pietatis merito admodum celebrem reddidit, suæque doctriinæ luculentum reliquit monumentum edito Spirensi Chronico, quod usque ad annum Domini millesimum sexcentesium tertium produxit, annoque sequenti in Urbe Dillingana typis edi curavit: Verum magis adhuc commendatur ob excellentissimum opus, quod *Catalogum testium veritatis* inscripsit, ac Dillinganis itidem literis anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo quinto divulgavit. In eo omnes enumerat Scriptores Ecclesiasticos, qui illius ævi hæreses impugnabant, refellebantque, ubi cuncta juxta ordinem chronologicum recenset, quamvis in horum scriptorum elogiis nimis profusus, atque in dijudicandis, discernendisque rebus minus sagax, consideratusque videatur: equidem Matthias Flaccus Illyricus secta Lutheranus aliquot ante annis sub eodem titulo opus quoddam ediderat, verum longe alio ex fine, quippe hic veritatis testes appellare non erubescit veteres hæreticos Lutheri antiquiores, cujus Hæresiarchæ verba cum Apostolorum, & Patrum textibus conferre non dubitat.

§. XCVIII.

*Martini Chemnitii exitium.*Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Inter hæreticos Scriptores hoc anno ^{Thu. l. 84.}
 mortuos primum locum sibi vindicat ^{Teiff. elog.}
 Martinus Chemnitius Britzæ in veteri ^{des homm.}
 Marchionatu Brandenburgico natus, ^{illustr.}
 qui a Patre suo Lanifice sedulo educatus ^{Melch. A-}
 fuit, atque humaniores literas Philip- ^{dam vit.}
 pi Melanchtonis, & Georgii Sabini ^{Theol. Germ.}
 magisterio usus Wittenbergæ, & Fran-
 cofordix ad Oderam didicerat: postea
 autem Philosophiæ studiis, prout a
 Protestantibus tradi consueverat, to-
 tum sese dedicans tam amplos fecit pro-
 gressus, ut mortuo Melanchtone Magi-
 stro suo inter celebriores numeraretur
 Theologos, quos Confessionis Augusta-
 næ Ecclesia produxit: insuper Chem-
 nitius Mathesi, & Astronomiæ operam
 navabat, suæque eruditionis fama plu-
 rimum suæ sectæ Principum benevolen-
 tiam aucupabatur, atque inter eos
 Fridericus II. Daniæ Rex, Ludovicus
 Elector Palatinus, Augustus Saxonix
 septemvir, Joannes Georgius Bran-
 denburgicus Elector, pluresque alii ad-
 ulterinæ reformationis Principes a
 Chemnitii consiliis pendebant, quoties
 de rebus Ecclesiasticis quædam conten-
 tio oriebatur: denique post plurima
 opuscula in hæresis suæ defensionem
 edita,

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

edita, præcipue concinnabat Evangeliorum Harmoniam, & examen doctrinæ Concilii Tridentini. Tandem die octava Aprilis Brunsvici, ubi per triginta annos literas tradiderat, anno ætatis suæ sexagesimo quarto periit.

§. XCIX.

Lavateri, & Gualteri interitus.

Thu. l. c.
Verbeihen.
élog. præst.
Theol.
p. 201.

Alius etiam Scriptor ex Protestantium schola eodem hoc anno animam evomuisse dicitur. Is erat Ludovicus Lavaterus Tiguri natus, qui linguarum peritia clarus magnum sibi nomen inter suæ sectæ fautores comparabat. Duxerat is Filiam Henrici Bullingeri, cuius etiam opera edidit, illiusque, ac Conradi Pelicani vitæ historias conscripsit: insuper posteris reliquit quædam opuscula dogmatica, atque inter alia *historiam de origine, & progressu controversiæ sacramentariæ circa Cœnam Domini*, necnon tractatum de spectris, præter plures alios libellos, quibus se commendatum reddidit, tandemque obiit hoc anno die decima quinta Julii.

Eodem hoc anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo sexto morte extinctus periit Rudolphus Gualterus itidem Tigurinus, illiusque Ecclesiæ Pastor, ac Josiæ Simleri socer, qui Zwinglii Filix desponsatus in sua Patria
Decla-

Declamatoris officio ab anno salutis nostræ millesimo quingentesimo quadragesimo secundo usque ad annum millesimum quingentesimum septuagesimum quintum fungebatur, ac Bullingero succedebat, nominatus primus præfatæ Ecclesiæ Protestanticæ Ministellus. Hic præter suas Homilias, ad quas confarcinandas aptus videbatur, commentarios scripsit in Psalmos, Isaïam, duodecim Prophetas minores, tres primos Evangelistas, actus Apostolorum, & in epistolam ad Romanos: præterea Theodoreti sermones de Providentia latine reddidit præter alia Historica, & liberalium artium opuscula.

§. C.

Galeatii Caraccioli a vera fide defectio, ejusque Genevam secessus, ac mors.

Pariter hoc anno Genevenses quemdam Thm. l. 84.
lugebant nobilem natione Italum, Spon. hist.
qui relictis suis bonis, & patria hæreticam pravitatem amplexurus Genevam de Genev.
secessit. Is erat Galeatius Caracciolus tom. 2. l. 3.
Vici in Neapolis Regno Marchio, ac Fi. p. 52.
lius Nicolai Antonii Caraccioli, Leti hist. de
qui in Italiæ bellis animi fortitudine conspicuus Matrem habebat, quæ Joannis
Petri Carassæ Cardinalis, ac postea
Hist. Eccles. Tom. L. Ff sum-

Sæcul. XVI.
A C. 1586.

Sæcul. XVI. summi Pontificis sub nomine Pauli IV.
A. C. 1586. foror erat: Galeatius vero in Caroli V.,
 & Philippi II. Aula educatus utriusque
 Principis benevolentiam promereba-
 tur: verum a Petro Martyre, qui Nea-
 poli in secretis conventiculis hæresin
 suam spargebat, infelicitè seductus,
 quærebat quandam occasionem itineris,
 quod sui Officii ratio in Germaniam,
 ubi Carolus V. ejus opera indigebat, su-
 scipiendum suaserat, hinc Patrem, u-
 xorem, suosque liberos reliquit, ac
 Genevam secessit, quo etiam mense Ju-
 nio anno salutis nostræ millesimo quin-
 gentesimo quinquagesimo primo perve-
 nit: equidem eo nondum adventante a
 nonnullis in vulgus spargebatur, illum
 nonnisi exploratorem fore: verum fa-
 miliare illius cum hæreticis consortium,
 moresque ad honestatem compositi bre-
 vi hujus famæ falsitatem prodidere,
 unde ab omnibus magni habitus, atque
 a publicis curis, aliisque cujuscunque
 generis molestiis semotus nonnisi pau-
 corum amicorum societate fruebatur,
 inter quos arctiorem cum Calvino Hæ-
 resiarcha amicitiam fovebat: cum vero
 jam quartum annum Genevæ hæreret,
 civitatis jure a Senatu honoratus, ac
 demum ducentorum Consulum Senatui,
 necnon curiæ, quæ ex sexaginta Sena-
 toribus constat, adscriptus rem eo de-
 ducebat,

ducebat, ut Genevæ pro Italica Natione perpetuo jure Ecclesia congregaretur, pro qua sanctæ Magdalenæ Templum assignabatur, ibidemque sermones Italico idiomate habebantur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1586.

Dum interea hæc gerebantur, ipse Galeatius iter in Italiam instituit, ubi quantocius cum suo Patre, & postea cum sua uxore colloquebatur, nec tamen Patris reverentia, nec conjugis amor, aut liberorum blanditiæ eum adducere potuerunt, ut ejuratæ veræ fidei propositum mutaret, aut in Italia persisteret: quinimo Genevam reversus se a sua conjuge divortio separatum mentiebatur, moxque circa suum ad secundas nuptias transeundi propositum Ministellos consuluit, qui eidem alteram uxorem ducendi facultatem concesserunt: unde Galeatius adulterino confortio sibi jungebat quamdam quadraginta annorum viduam nomine Annam Fermeriam, quæ post primi Mariti sui obitum Rothomagum patriam suam religionis causa reliquerat, quacum Galeatius conjunctissime vixit usque ad sexagesimum octavum ætatis suæ annum, quo Genevæ infelicem exhalabat animam.

Sæcul. XVI.

§. CI.

A.C. 1586.

Continuata Cleri Gallicani comitia
anno 1585. incæpta.

*Abregé des
act. & mem.
du Clerge
de France
tom. I. par
Boujou
p. 494.
Act. du Cler.
gé cher Vi-
tre p. 38.*

Interea in Cleri Gallicani comitiis, quæ anno priori incœperant, sessiones usque ad mensem Junium hujus anni protrahebantur, & quidem die octava Februarii Cancellarius Archiepiscopo Viennensi significari jussit, mirum videri, quod plures Episcopi, quibus abjuratio ab hæreticis facta non probatur, insuper insistere velint, ut eadem ab illis publice fieret: igitur hac super re sancitum, ut ejusmodi ejurationum tabulæ Noviodunensi Episcopo traderentur: cum vero Sixtus V. Papa ad Regem quoddam misisset diploma, vi cuius ex redditibus Ecclesiasticis centum aureorum millia exigendi facultatem eidem concesserat, addita tamen hac clausula, *Invitis Clericis, & contradicentibus*, hinc sacer Ordo desuper questus Senatui regio libellum supplicem porrigebat, rogans, ne hoc diploma ad acta referretur.

§. CII.

Ordo Ecclesiasticus suas rationes Senatui exponens.

Ordo Ecclesiasticus die tertia Martii per Noviodunensem Episcopum suas

Sæcul. XVI.
A. C. 1586.

suas rationes exponi iussit, hocque scripto ita mentem suam aperuit: „ad venditionem in diplomate allegatam nostrum consensum nec dedimus, nec dare possumus, quapropter hujus Bullæ promulgationi, atque executioni nos opponimus, Senatūque rogamus, ut nostræ declarationis, atque oppositionis testimonium nobis tradatur: quippe secundum omnes leges, nec non in cunctis Rebus publicis rite ordinatis *nemo invitus carere cogitur re sua*; liberum enim proprii boni regimen cuilibet permissum est, dummodo illud non dissipet, ac nemini injuriam inferat. „

Perceptis hisce rationibus emanabat Senatusconsultum, vi cuius Diploma reciperetur quantum ad prima quinquaginta aureorum millia, circa reliquam autem hujus exactionis partem Regi supplicaretur, eo quod ipso diplomate præfata summa in duas partes æquales divisa esset, & præter quinquaginta aureorum millium alienationem ex redditibus hauriendam, quam diploma a Clero promissam, atque concessam supponit, insuper aliam æqualem summam extorqueri permetteret, imo & præciperet: attamen sub idem tempus Ordo Ecclesiasticus datis ad Papam literis de hoc diplomate querebatur, eundem rogans,

Ff 3

gans,

Sæcul. XVI
A.C. 1586.

gans, ut interpositam oppositionem non rejiceret.

§. CIII.

Aliæ rationes per Viennensem Archiepiscopum Regi expositæ.

Alt. & mem.
t. c. p. 97.

Dum Delegati inter se convenerant, quod absque Cleri consensu nec ad ullam venditionem, nec ad bonorum alienationem pro reliquis quinquaginta aureorum millibus procedi queat, hinc Viennensis Archiepiscopus unacum Bononio Cardinale, Archiepiscopis, Episcopis, ac Cleri deputatis rursus alias rationes die quarta Martii Regi exposnebat, declarans, quod hoc Pontificis diploma Ecclesiasticorum juribus derogaret, Clerusque maximo exponeretur damno, si in venditionem ibi concessam consentiret: insuper eadem occasione Ordo Ecclesiasticus Regi paratum se offerebat, quod pro Regni necessitatibus juxta conditiones, ordinem, & normam jam antea Regi exhibitam, ab eoque acceptatam deciescentena aureorum millia pendere velit, præterea iidem Ecclesiastici hæc exposnebant: „Clerus, cum decimæ juris divini sint, haud immerito existimat, quod „nec summi Pontificis, nec regis Majestatis suæ mens eo abierit, ut hæc alienarentur, aliunde vero Sixti V. diploma

Sæcul. XVI.
A. C. 1586.

„ma plura, quæ consultationibus, de-
 „cretisque in Cleri conventu stabilitis
 „adversantur, continet, quibus pecu-
 „niarum exactio longe difficilior redde-
 „retur: quinimo ipsum hoc diploma
 „Pontificis voluntati, quam præsumere
 „licet, contraria videtur, etsi autem re-
 „ipsa Pontifex cuncta ibidem contenta
 „servari voluisset, atque intendisset,
 „haud tamen ignorare debuisset, quod
 „id absque Cleri consensu agere, a sa-
 „cris Canonibus, & Ecclesiæ Statutis
 „prohibeatur: si vero summus Ponti-
 „fex de modo, quo res gestæ fuerunt,
 „plene edoctus esset, ac præcipue nos-
 „set, quam inique distributa fuerint
 „illa decies centena, vel circiter au-
 „reorum millia, quæ Regiæ suæ Maje-
 „stati a Clero ita concessa fuerunt, ut
 „centum viginti aureorum millia in quo-
 „libet ex tribus postremis anni prioris
 „mensibus solverentur, ac insuper quin-
 „quaginta alia aureorum millia quovis
 „mense per integrum annum, quam-
 „diu bellum duraret, numerarentur,
 „nam si sua Sanctitas hæc novisset, sane
 „intra hoc solutionis spatium, intra
 „quod solutio decies centies aureorum
 „millium vix inchoata est, nunquam no-
 „vum, idque tam grave onus Clero impo-
 „nere voluisset, minus vero id egisset, si
 „Ecclesiastici Ordinis in Francia pauper-

Ff 4

tatem

Sæc. XVI.
A.C. 1586.

„tatem, & necessitates compertas habuisset: quocirca merito jure illius diplomata nonnisi subreptitie, atque obreptitie impetratum censemus, utpote contra Pontificis voluntatem editum, proin illud omnino irritum, nulliusque valoris esse declaramus: de cetero Pontifici non adeo plena in Ecclesie bona auctoritas, ac potestas competit, ut absque Cleri consensu juxta arbitrium suum disponere valeat; id enim sacrorum Conciliorum decretis, Canonicis Constitutionibus, ipsisque summorum Pontificum statutis contrariatur. (*) Ad hæc Papa Archiepiscopos, ac Episcopos, ceterosque omnes Sacerdotes, dum ad dignitates promoventur, interposita jurenti Religione obstringit, ne immobilia, aut mobilia suarum Ecclesiarum pretiosa bona Pontifice inscio, aut non

(*) Si Principes ex Ecclesiasticorum bonis subsidia absque Cleri consensu petunt, id Sacrorum Conciliorum decretis, Canonicis Sanctionibus, & ipsorum etiam Pontificum decretis præceptum asserunt: si vero Clericis eadem exactio a Papa imponitur, hi id absque Cleri consensu sacris Conciliorum decretis, Canonicis Sanctionibus, ipsorumque etiam Pontificum decretis adversari affirmant: quid jam agat Pontifex?

Sæcul. XVI.
A. C. 1587.

„consentiente alienarent, ipsemet ergo
 „Papa absque consensu Titularium, &
 „Administratorum ad præfatorum bo-
 „norum alienationem procedere non
 „deberet: præterea hæc clausula: in-
 „vitis, & contradicentibus Clericis, utpote
 „sacris Conciliis, juriq; communi ad-
 „versa a Senatu non fuit approbata., His
 dictis tandem hoc scriptum absolveba-
 tur supplicando Regiæ suæ Majestati,
 ut tandem sibi satisfactum credat
 illis copiosissimis pecuniarum sum-
 mis jamjam a Clero indultis, hancque
 in rem duntaxat concessione, & Pon-
 tificis diplomate uteretur, simul vero
 extremam, ad quam a Rege Clerus
 per hæc exactiones redactus esset, pau-
 pertatem seria mente perpenderet.

§. CIV.

Regis Responsum ad Cleri rationes.

Ad hæc Ordinis Ecclesiastici rationes
 Rex hæc in responsis dabat: „præ-
 „ter Dei honorem, hæresumque ex-
 „tirpationem nil ardentius desidero,
 „easque indies novis progressibus au-
 „geri, non sine ingenti animi mei mœ-
 „rore intueri cogor, omnes vero meas
 „curas eo impendam, imo nec meo
 „etiam sanguini parcam, ut hoc ve-
 „nenum penitus extirpem: ad id enim
 „ipso Regis Christianissimi nomine, quod
 F f 5 „hære-

Sæcul. XVI. „hæreditario jure a meis Prædecessori-
 A. C. 1586. „bus ad me devolutum est, obstringor:

„ut autem meo desiderio optatus re-
 „spondeat successus, armorum poten-
 „tia mihi est necessaria, nihil tamen ag-
 „gredi valeo sine subsidio subditorum
 „meorum, præcipue autem mei Cleri,
 „cujus plusquam ceterorum interest,
 „cum de propria illorum agatur causa:
 „non ergo diplomatis Pontificii execu-
 „tionem juxta suum tenorem, ac mo-
 „dum retardare valeo, sicut nec spectata
 „rerum mearum necessitate quicquam
 „de ejus amplitudine restringere possum:
 „nec mihi persuadere queo, quod id,
 „si ex profanis Ecclesiæ bonis, eorum-
 „que redditibus centies mille aurei alie-
 „nantur, Clero tam grave, ut præ-
 „fertur, præjudicium inferat: præcipue
 „cum nunquam ad hanc exactionem
 „devenissem, si ad suppeditandas mei
 „exercitus expensas aliud quoddam
 „medium a meo Senatu excogitari po-
 „tuisset: cum ergo præpediturus, ne
 „hæretici mihi leges præscribant, tot
 „copias alere cogar, Cleri subsidia mihi
 „sunt necessaria. Denique cum diu
 „ultro, citroque responsiones fierent,
 Rex suo proposito pertinaciter insistens
 congregatos dimisit.

§. CV.

§. CV.

Sæcul. XVI.

A.C. 1586.

*Soluta Cleri conventu Rex inde
discedens.*

Die septima Maji summus Pontifex misso diplomate Episcopis hunc in modum respondit: „vobismetipsis imputate, si gravius onus vobis est impositum; nunquam enim sacra Sedes consentiet, ut plus solvere adstringamini, quam solvendo pares estis, dummodo vos ipsimet plura non offeratis, nec nos, nec nostri Successores ad onus haud tolerandum assentiemus.„ Postea Præsules, cum conventum solvere pararent, die tertia Junii Regem valere jubent, Petro Villario Vienne[n]si Archiepiscopo verba faciente: ceterum ejus oratio, quæ admodum prolixa erat, præcipue hos articulos complectebatur: innovabat præprimis easdem querelas jam in prioribus colloquiis delatas, dein vero Regi supplicabat, ut Tridentini Concilii promulgationem urgeret, electionum jura restauraret, Clerumque ab onere, quo prætorios redditus solvere tenebatur, liberaret. Attamen insuperhabita hac petitione pactum hoc ad aliud decennium firmabatur: denique Lingonensis Decanus in pleno Præfulum consensu statutum contra fiduciariorum prælegebat, quo

Sæcul. XVI. quo fuit decretum, ut Episcopi trans-
A.C. 1585. missis literis ad servandam Tridentini
 Concilii disciplinam, atque ad confe-
 rendas Cathedralium, & Collegiata-
 rum Ecclesiarum dignitates moneren-
 tur: tandem sanciebatur, ut rerum Pro-
 curatores Doctoratus gradu insignes,
 vel in jure Canonico, aut in Theologia
 Licentiatum essent. His peractis Comi-
 tia solvebantur.

§. CVI.

*Explicatio doctrinæ per Facultatem
 Lovaniensem Pontificis Nuntio
 porrecta.*

*Att. Deca-
 nat Walli
 Bajana t. 2.
 pag. 161.*

Interea Lovanii Lensius Doctor ad Nun-
 tii mandatum doctrinæ explanatio-
 nem elucubrabat, eamque, prout jussus
 erat, cujuslibet Facultatis Doctoribus
 tradebat, ut suam quisque sententiam
 hac super re ediceret: postquam vero
 quædam addita, ac alia emendata fue-
 rant, Wallius Decanus illam elaborare, ac
 Nuntio porrigere studuit: erat autem
 huic lucubrationi sequens titulus: *Bre-
 vis, atque suo ordine, quantum fieri po-
 tuit, distincta doctrinæ explicatio, quam
 quorundam articulorum condemnatio exi-
 gere videtur, composita a Veneranda Fa-
 cultate Theologica Lovaniensi, juxta men-
 tem, & mandatum illustrissimi Joannis
 Bonhommii Vercellensis Episcopi, atque in*
 supe-

superiori, & inferiori Germania Nuntii Sæcul. XVI.
Apostolici. Hi iidem Doctores in qua- A.C. 1586.

dam succincta præfatione hæc expo-
 nunt: „Ea, quæ circa sequentes arti-
 „culos censemus, paucis exponere, con-
 „sultum fore judicavimus: nullatenus
 „equidem dubitamus, eos a Sede Apo-
 „stolica merito fuisse damnatos, no-
 „strumque iudicium, ac sententiam cum
 „omni submissione debita ejusdem sa-
 „cræ Sedis censuræ subijcimus, si quis
 „tamen magis amplam doctrinæ in his
 „articulis contentæ explicationem, aut
 „argumenta magis discussa desideret,
 „vel in harum opinionum confutatione
 „majorem severitatem, ac rigorem ex-
 „optet, is considerare haud gravetur,
 „quod nostri instituti ratio unice eo ten-
 „dat, ut ejusdem doctrinæ normam ex-
 „hiberemus, quæ sacræ Sedis iudicio
 „consona sit, atque articulis ab eadem
 „damnatis penitus opposita: hanc vero
 „præsentem normam eo magis ad hoc
 „idoneam censuimus, quo magis suc-
 „cincta, magisque moderata sit. „

Ceterum hic liber solide prorsus ela-
 boratus videtur, atque perspicuam, cer-
 tamque continet explanationem doctri-
 næ propositionibus damnatis adversæ,
 quin de earum Authoribus nomen pro-
 datur, aut cujusdam acerbitatis, vel
 immoderati zeli indicium deprehenda-
 tur:

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

tur: dividitur autem in quatuordecim capita, in quibus septuaginta sex propositionibus continentur omnes articuli, quos Pius V. circa doctrinæ capita in suo diplomate censuris notabat: eapropter hæc explicatio summopere Nuntio Apostolico probabatur, eamque ratam habebat, ac non sine magna animi sui lætitia percipiebat, quod Lovaniensis Facultas Theologica sese juramento obstringeret, se juxta hanc normam suarum opinionum libertates restricturam.

§. CVII.

Iniqua Mariæ Scotiæ Reginæ condemnatio ab Elisabetha Regina subscripta.

Thuan. l. 86. Tandem Elisabetha Angliæ Regina sententiam, qua Maria Stuarta Scotiæ Regina morti adjudicabatur, suo etiam chirographo firmabat, eamque ita subscriptam ad Davidsonum secretiorum epistolarum Ministrum transmittabat, dato negotio, ut illam secreto teneret, nullique communicaret, nihilominus tamen, cum nec exequendæ sententiæ dies ibidem esset præfixa, nec Elisabetha certum supplicii tempus decrevisset, Davidsonus sententiæ tabulas cuidam secretioris Senatus Viro tradebat, qui ceteros quoque hac de re certiores fieri voluit: unde congregati

una-

unaomnes rem omni studio urgendam, **Sæcul. XVI.**
 atque feralis hujus sententiæ execu- **A.C. 1587.**
 tionem esse accelerandam unanimi suf-
 fragio decernebant, quin tamen quic-
 quam Angliæ Reginæ significaretur:
 quoniam vero hujus sententiæ epistola
 ad Schrewsburiensem, Darbiensem,
 Cantensem, & Northumbrium Comi-
 tes eo fine esset directæ, ut hæc sen-
 tentia iis præsentibus executioni man-
 daretur, hinc infame hoc scriptum Belo
 tradebatur, ut illud quatuor hisce Co-
 mitibus porrigeret. Postea Proceres,
 Nobiles, Equites, atque ejusdem Re-
 gionis Præfecti congregantur, atque
 unaomnes in arcem Fodringam conve-
 niunt unacum duobus carnificibus: al-
 tera vero post eorum adventum die iussa
 sibi demandata Mariæ Reginæ signifi-
 cant, atque ut sese ad subeundum mor-
 tis supplicium paratam teneret, eidem
 denuntiant.

§. CVIII.

*Supplicium Mariæ Stuartæ denuntia-
 tum, atque heroica illius
 constantia.*

Dies erat decima septima Februarii, *Thuan. l. c.*
 qua circa tertiam pomeridianam *Cambden l. c.*
 diei horam præfati Comites Mariæ Re- *Addit. aux*
 ginæ mortis nuntium deferebant, quæ *mem. de Ca-*
 tamen nil perterrita sententiam ex- *stell. l. 3.*
 pag. 539.
 cepit,

Sæcul. XVI. cepit, imo etiam ingentem præfere-
A.C. 1587. bat lætitiā, eoquod tandem iniquis
 vexationibus finem appropinquare cer-
 neret: sancto enim fine suo testatum re-
 linquebat, quod jam a prima die, quā
 in Angliæ Regno carceri mancipata hæ-
 rebat, sese ad violentiæ hujus mortis
 luctu pie accinxisset: nihilominus De-
 putatos rogabat, ut pro condendis su-
 premæ voluntatis suæ tabulis, rebus-
 que suis disponendis exiguum sibi tem-
 poris momentum indulgere velint, cum
 id suæ voluntati libere relictum esset,
 prout demandatæ jurisdictionis diploma
 huiusce Ministris collatum spondebat: at
 Schrewsburiensis Comes inhumana du-
 ritie eidem respondit: *Non, non, Mo-
 ria Princeps, mori debes, & mane crastina
 die circa septimam, vel octavam horam ad
 mortem te paratam habeas, & nequidem
 unius momenti inducias tibi indultum in-
 scias: alius tamen paulo humanius il-
 lam solari, atque ad mortem constanter
 subeundam hortari aggrediebatur. (*)*
 Verum illa mox eidem hæc in respon-
 sis dabat: „solatio, quale tu mihi pro-
 „pinas, haud indigeo, si tamen quod-
 „dam obsequium a te præstolari possem,
 „id unicum foret, ut meum Confessio-
 „rium

(*) Erat is Richardus Flecherus Peterbor-
 gii Decanus hæreticus.

Secul. XVI.
A. C. 1587.

„rium adesse jubeas: hoc tuum servi-
„tium, si mihi præstare non recusas,
„præ omnibus favoribus, quos mihi
„præstare valeres, longe pluris haberem:
„parum enim de vita mea sum solli-
„cita, nec hostium meorum furorem
„ad tantam crudelitatem prolapsurum
„crediderim, ut mihi sepulturam de-
„negare velint. „ Enimvero nil ma-
gis æquitati consonum erat, quam hu-
jus Reginae petitio, nihilominus cru-
deli hostium suorum invidia tam dure
premebatur, ut hi adeo non ipsius Con-
fessarium accerferent, ut eidem relu-
tanti etiam Peterborgiensem Decanum
obtraderent, quem ipsa acceptare renue-
bat: porro hoc privata solatio, quod
tamen nec sceleratissimis quibusque de-
negari solet, nonnisi sequentem episto-
lam, quam ad conscientiae suæ Mode-
ratorem transmitti rogabat, scribere
permittebatur.

„Hodie, quæ tamdiu ob Religionis
„meæ constantiam divexata fui, insuper
„mei hostes me cogere attentabant, ut
„ab hæreticis solatium reciperem: ast a
„Burgoino, aliisque percipies, quod fi-
„dei orthodoxæ professionem fideliter
„emiserim, atque in ea mortem oppe-
„tere parata sim: te quidem mihi accersiri
„efflagitabam, ut a noxis conscientiam
„meam liberares, juratamque meam
Hist. Eccles. Tom. L. Gg „pro-

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

„professionem exciperes: verum id mihi
 „crudelitate haud audita denegatum
 „est, imo nequidem indultum, ut cor-
 „pus meum transferretur, aut libere
 „testamenti tabulas conficere possem,
 „hinc eas non nisi ab hostibus meis scri-
 „ptas recipere cogor: cum ergo tua
 „præsentia me privatam cernam, ge-
 „neratim, sicut coram te figillatim ex-
 „ponere decrevi, peccatorum meorum
 „gravitatem confiteor, te per Dei no-
 „men obtestata, ut hac nocte pro im-
 „petranda peccatorum meorum satis-
 „factione mecum vigilare, & orare,
 „atque absolutionem, veniamque om-
 „nium meorum delictorum, quæ com-
 „misi, impertiri velis; quippe tem-
 „tabo, an non saltem præsentibus ad-
 „versariis meis te coram cernere liceat,
 „sicut hostes mei id mihi polliciti sunt,
 „sique hoc mihi dabitur, tunc veniam
 „a te coram omnibus precabor. Edoce
 „me illas orationes, quæ ad hanc no-
 „ctem, & crastinæ diei matutinas ho-
 „ras sancte transigendas magis idoneæ
 „sunt: tempus enim vitæ meæ admo-
 „dum brevè est, nec mihi plura scri-
 „bendi spatium conceditur, te tamen
 „cum ceteris Deo commendatum ha-
 „bebo, & præcipue tua beneficia mihi
 „præstita grato animo compensabo, tibi-
 „que præmium esse repositum scias;
 „quip-

„quippe te speciatim Regi commendabo: Sæcul. XVI.
A.C. 1587.
„ast haud ultra mihi tempus indulge-
„tur, in opem meam fac id omne, quod
„ad salutem meam magis utile, ac
„congruum fore censebis.”

Reliquum tempus Regina in con-
scribendis literis ad Franciæ Regem,
Reginam Matrem, Guisii Ducem, ac
Ducissam impendebat, eisdem suos
famulos commendans, hisque Principi-
bus fidem faciens, quod nunquam be-
neficiorum, quæ ab eis recepisset, im-
memor post tam diuturnam captivita-
tem læta mortem oppeteret: denique
omnes suos famulos coram adesse ius-
sit, eisque pauca illa, quæ supererant,
vasa argentea, pedissequis vero suis
„puellis annulos, gemmas, vestesque
„distribuit, cunctos ita alloquens: „Do-
„leo summopere, quod plura, quæ vo-
„bis donarem, hostium meorum invi-
„dia haud reliquerit: certi autem sitis,
„quod Filius meus cetera compensatu-
„rus sit.” Porro suæ Curiae Administro
injunxit, ut eidem Filio suo hæc nun-
tiaret: „Oro eum, ut Deo serviat, Ec-
„clesiam Catholicam tueatur, nec mor-
„tem meam ulciscatur, sed totam suam
„in Deo fiduciam collocet: de cetero
„autem eidem bene precor:” His dictis
cunctos valere iussit, ubi omnibus uber-
tim in lacrimas effusis, ipsa nunquam

Gg 2

fere

Sæcul. XVI. A.C. 1587. flere visa illos solabatur, monebatque, ut a lacrimis sibi temperarent, eo quod ipsa ad primum felicitatis suæ momentum properaret, mox a tot calamitatibus, quibus hucusque pene consumpta fuisset, liberanda: postea cunctos e cubili excedere iussit, exceptis suis pedissequis: ingruentibus vero jam noctis tenebris ad suum Oratorium secessit, ubi in terram prostrata plusquam integris horis Deum precabatur, ut in extrema lucta ei divino suo auxilio præsto esse velit: demum ad suas famulas reversa, corpus parco alimento reficiebat, atque ad lectum se componebat: duabus autem horis ante solis ortum surgens pretiosiores vestes induta ad suum Oratorium revertebatur, ubi Sacratissimo sese muniebat Viatico, quod sibi, prout fertur, a summo Pontifice Pio V. transmissum semper sedulo conservarat, ut urgente necessitatis eventu illo uti valeret: id tamen ægre creditur, cum jam decimus quintus præterlaberetur annus, a quo sanctus hic Pontifex e vivis excesserat.

§. CIX.

Maria Scotiæ Regina ad supplicium abstracta.

Thuan. l. 86. Summo mane Deputati ad Reginæ cubile conveniunt, eandem ad supplicium
Addit. l. c. pag. 542. t. I.

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

cii locum abducturi: erat ibi aula quædam, in cuius medio ferale erigebatur pegma, quod quadratam præferbat figuram, ac latum duodecim, duobus autem pedibus altum, pannisque nigris velatum erat: eo igitur Scotiæ Regina eburneam Christi Crucifixi imaginem manu gestans ingrediebatur, cumque pegmati vicina esset, accersito Curiae suæ Ministro dixerat: „ascendentem adjuva, atque extremum hoc mihi præsta obsequium.,, Ceterum Regina habitu admodum decenti ex pretioso holoserico nigro fibulis, laminisque aureis, & margaritis distincto induta, & caput alba sindone pertenui ad terram usque a tergo dependente redimitum erat: porro in eo luctu etiam post tædiosi carceris molestiam pristinum oris decus, ac pulchritudo, qua tot homines in sui amorem rapuerat, integra adhuc relucebat, qua & astantibus partim admirationem, partim commiserationem movebat: quamprimum vero pegma conscenderat, Sedi ad id præparatæ insidebat, atque ex utroque latere adstantibus duobus Deputatis iudicibus prælectam mortis sententiam excipiebat: absoluta autem illius lectione Conscientiæ suæ Moderatorem sibi advocari rogabat: verum ea illi gratia fuit denegata, quinimo Cantienfis

Gg 3

tiefen

Sæcul XVI.
A.C. 1587.

tienfis Comes eidem suadere præst-
mebat, ut superstitione omni abiecta,
imaginem Christi non manibus, sed in
corde gestandam sciret: verum mox illa
eidem reposuit. „verum dicis: ast ægre
„ejusmodi imago in manibus teneri
„potest, quin ejus aspectu cor ad pie-
„tatem moveatur, nam nil magis Chri-
„stianum decet, quam instante morte
„verum redemptionis suæ signum defer-
„re. Postea rursus palam hæc profite-
„batur: „nec contra Regnum, nec ad-
„versus Elisabetham Reginam sororem
„meam quicquam molita sum, equidem
„in libertatem me asserere adlaboravi,
„prout cuilibet inique capto licitum est,
„nihilominus sat omnibus manifestum
„patet, quod unice ob Religionis meæ
„odium neci tradar, ego tamen me om-
„nium felicissimam reputo, eo quod pro
„veræ fidei defensione sanguinem fun-
„dere possim: „His dictis Reginam
exorari voluit, ut suorum famulorum
misereri velit.

Porro cum Richardus Flecherus
Peterborgiensis Decanus secta hæreti-
cus illam hortari vellet, mox Re-
gina illum Anglico sermone allocuta,
amice, inquiebat, non sis mihi mole-
stus: quibus verbis aperte indicabat,
quod nullatenus cum ejusmodi hære-
tico conversari, vel in extrema sua lucta-
ullum

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

ullum a Sæctario solatium recipere vel-
let: hoc tamen Ministello nihilominus
eidem acclamante Maria latino idioma-
te suas preces altiori voce ad Deum
ingeminabat, Deoque Ecclesiam Ca-
tholicam, Jacobum Regem Filium suum,
Reginam Elisabetham, ejusque Regnum
fervide commendans se in Catholicæ
Religionis communione mori rursus
profitebatur, absolutisque hisce preci-
bus, carnifex ad ejus genua provolu-
tus veniam ab ea precabatur, cui illa
respondit: „tibi, omnibusque illis, qui
„in vitam conjurarunt, tanta cordis
„sinceritate ignosco, quanta mihimet-
„ipsi a Deo cuncta delicta mea ignosci
„efflagito. „ Sub idem tempus flexis
genibus se unice spem suam in Christi
Domini meritis reponere declarans e-
lata voce Psalmum trigesimum, qui
incipit: *in te Domine speravi &c.* recita-
bat, sæpius hæc verba repetens: *in*
manus tuas Domine commendo spiritum
meum. Postea sese erexerat, atque a
duabus suis pedissequis adjuta sese pal-
ludamento superiori, atque interiori
veste exuere inceperat, nullatenus
permittens, ut carnifex, vel alii illam
contingerent: igitur mox ita ad
ictum expedita ultimo pedissequis suis
dato osculo, cunctisque bene precata,
ut sine fletu ab ea discederent, præ-
cepit,

Gg 4

cepit,

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

cepit, easque rogavit, ut pro ea suas ad Deum preces funderent, atque ubique testes essent, quod in avita, sancta, & Catholica Religione vitam finierit. Demum cervicem trunco imponens rursus hæc verba: *in manus tuas &c.* ingeminabat, moxque carnifex bis repetito ictu caput abscidit.

§. CX.

Regina carnificis manu capite plexa.

Thucn. l. 96.

Cambden in

vit. Elis.

Mem. d' E-

toile t. 1.

pag. 219.

Tum hæc Regina nonnisi quadragesimum quintum ætatis annum agebat, octodecim omnino annis carceris squalore confecta. Ceterum nihil vestium, quas Regina deferebat, relinquebatur, sed datis pecuniis suam quæque mercedem obtinebat: cuncta vero hujus Reginæ sanguine aspersa, imo ipsi etiam pegmatis asseres, pannusque substratus, in ignem projiciebantur, ne quid reliquiarum superesset, ut Anglicani Ministri ajebant, quod superstitioni occasionem præberet.

§. CXI.

Simulatus Elisabethæ ludus ob hujus Reginæ necem.

Rapin.

Thoyr. hist.

d' Angl. t. 6

l. 17. p. 358.

Hic demum fuit exitus gloriosissimæ Scotiæ Reginæ Mariæ Stuartæ, quæ innocua vindictæ, qua Elisabetha implacabili odio in eam flagrabat, victi-

ma

ma cadere cogeatur: nihilominus Sæcul. XVI.
A.C. 1587.
ob crudelis hujus supplicii exitum
Londinenses hæretici in publicas læ-
titiae testificationes erumpebant, vix
enim hujus Regicidii fama increbuit,
cum illico omnes pulsarentur campanæ,
ac Magistratu id nondum jubente fe-
stivi ignes per urbem accenderentur:
Angliæ vero Regina suam simulationem
usque ad ultimum hujus tragoediæ exi-
tum continuare satagebat, nam vix
accepto nefandæ hujus cædis nuntio
ob Mariæ Reginae mortem tam acerbo
se oppressam dolore fingeat, ut in eju-
latus, lacrimasque prorumperet, imo
& hosce Consiliarios judicii severitate
puniendos simularet: eapropter David-
sonum coram Judice comparere, eum-
que imposita decem millium sterlingi-
corum nummum multa plecti, atque
in carcere ad Reginae arbitrium deti-
neri jubet, quamvis vero hic inca-
sum apologiis mox editis suum scelus
tueretur, nihilominus diu in carcere
hærebat, licet Regina toto captivita-
tis tempore ad ejus sustentationem
abunde pecunias elargiri præciperet:
tandem ipse solus simulatæ justitiæ vi-
ctima esse debuerat, quamvis ceteri
Consiliarii, quibus Regina veniam im-
pertiebatur, ipso longe nocentiores
essent: insuper Elisabetha datis ad ipsum

G g 5

Sco-

Sæcul. XVI. Scotiæ Regem literis crudelem Mariæ
A.C. 87. Matris ejus necem vindicare non eru-
 bescebat: attamen hic Princeps primo
 tam indignam mortem ulcisci paratus
 jamjam in eo erat, ut Elisabethæ Ora-
 torem Regno excedere juberet: verum
 cum Regni sui Proceres, qui ferme om-
 nes Elisabethæ factioni addicti erant,
 id dissuaderent, simulque profiterentur,
 quod mortis sententia in ejus Matrem
 Reginam pronuntiata nullatenus illius
 juri in Angliæ Regnum præjudicium
 ferret, tandem idem confictas Elisa-
 bethæ excusationes acceptabat, suoque
 dolori imperans nullum justæ indigna-
 tionis suæ signum prodebat.

§. CXII.

*Pontificis moderatio ad hujus suppli-
 cii immanitatem.*

*Leti Vir de
 Sixt. V.
 t. 2. l. 8.
 p. 141.*

Dum hujus supplicii, quo Scotiæ
 Regina affecta est, fama per univer-
 sam Europam brevi divulgabatur, Nun-
 tius quoque Apostolicus, qui in Galliis
 agebat, misso nuntio de hujus facino-
 ris indignitate Sixtum V. summum Pon-
 tificem certiores reddebat. Hic sum-
 pta coena cuidam fenestræ innitebatur,
 cum Montaltus Cardinalis ejusdem Ne-
 pos Nuntii Pontificii literas defererebat,
 quem Pontifex, cum is historiam ad-
 eo tragicam referret, fixis oculis in-
 tuens,

tuens, ac derepente manum ad fenestras
 oram demittens non sine alto suspirio se
 ad Anglici Regni regionem convertit:
 cum vero de inhumana Elisabethæ sæ-
 vitia in Romana urbe publicæ audirentur
 indignationes, & querelæ, hinc
 singulis vere diebus scripta, & libelli
 divulgabantur, in quibus illa tanquam
 barbara, crudelis, & sacrilega depin-
 gebatur, ubi horum scriptorum Aucto-
 res præcipue detestabantur simula-
 tum illius mœrorem, ac hypocrisin,
 quam eadem regina præferebat propter
 immane illud scelus, cujus tamen ipsa
 Auctrix erat: nihilominus summus
 Pontifex constituta etiam trirremium
 poena inhiuit, ne deinceps hæc regina
 ejusmodi infamibus libellis proscinde-
 retur: inquiebat enim Pontifex: „quam-
 „vis illa sit hæretica, ejus tamen digni-
 „tatis, ac meriti habenda est ratio, &
 „reverentia:„ nec hoc Papæ judicium
 veritati dissonum erat. (*)

§. CXIII.

(*) Mansuetus hic Pontifex illius etiam
 Reginae, quæ paræ dignitatis Reginam inno-
 xiam insuperhabito regio ejus splendore pu-
 blico supplicio affici curabat, dignitatem re-
 giam, palam verbis proscindi non patiebatur:
 de cetero ad tantæ immanitatis memoriam
 ipsimet Angli sæpius hæc Statii Papinii ver-
 sus

Sæcul. XVI.
 A.C. 1587.

Sæcul. XVI.

§. CXIII.

A.C. 1587.

Exequiæ solennes Parisiis pro Scotiæ Regina celebratæ.

Thuan. l. 86.

Journ. de

Henri III.

t. 1. p. 89.

Galliarum Rex, qui Mariæ Stuartæ vitam ab hostium suorum furore eripere nitebatur, haud parum sese ira commotum exhibebat, eoquod Elisabetha interpositas preces ejus sprevisset, tamque indigne regii nominis Majestatem pedibus calcasset: die autem decima tertia Martii Rex summa pompa in Ecclesia Parisiensi Beatæ Virginis pro Scotiæ Regina exequias celebrari jussit, quibus ipsemet Henricus, Regina, Principes, Regni Proceres, universusque Senatus intererant, ac Reginaldus Belnensis Episcopus Bituricensis oratione funebri in promeritas defunctæ Reginæ laudes excurrerebat.

§. CXIV.

Hispaniæ Rex a Papa ad bellum Elisabethæ inferendum sollicitatus.

Leti l. c. t. 2.

pag. 149.

Ceterum quamvis Pontifex Elisabethæ famam publicis populi diæteriis dilacerari sedulo præpediret, clam tamen

fus mente revolvunt: *Excidat illa dies ævo, nec postera credant sæcula, nos certe taceamus, Et obruta multa nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.*

men Philippum II. Hispaniæ Regem ad Sæcul. XVI.
A. C. 1587.
justam de ea vindictam armis lumen-
dam animabat, datisque ad eum lite-
ris eidem hæc exponebat: „Pietas tua,
„ac Religionis studium, animique ma-
„gnitudo a te deprecantur, ut haud ultra
„toleres, quod unica scemina tibi tot
„titulis obstricta erga te ad tantam te-
„meritatem, ingratiq[ue] animi imma-
„nitatem prolabatur, ut suam auctori-
„tatem, & potentiam unice in Catho-
„licorum exitium impendat, ac sub va-
„no obtentu seditionum, de quibus
„hi sæpius falso insimulantur, quin vel
„unquam de hoc crimine convinci po-
„tuerint, innoxios Christi Sectatores
„penitus opprimat, ac ipsamet adver-
„sus Sedem Apostolicam rebellionem
„adeo apertam concitet: insuper Re-
„gis Catholici nomen, quo omnibus
„Christianis Principibus præfulges,
„necnon pietas erga illam gentem, cui
„ipsum per aliquot annos supremo im-
„perio præfuisse, sane te permovere de-
„bent, ut de atrocibus injuriis, quibus
„Catholici, veraque Religio in Anglia
„divexantur, tandem æquam ultionem
„deprecas, nec ipse ego suppeditan-
„dis belli sumptibus deero. „

Sæcul. XVI.

A. C. 1587.

§. CXV.

Fœderatorum conspiratio in Henricum III.

Thuan. l. 86. Maimburg hist. de la Lig. l. 1. pag. 109. Interea Fœderatorum numerus in Gallis plurimum indies augebatur, præcipue vero eorum factio Parisiis cum majori insolentia tumultuabatur: ibidem enim apertæ adversus Regem criminationes audiebantur, quippe passim divulgatum, quod secreta cum Navarræ Rege consilia agitare, & clam Calvinistis faveret, unde ex seditiosis hisce rumoribus tandem ad conspirationem adversus Regem deventum est: porro hæc inter hujus conjurationis Auctores erant conventa. I. Conjurati magis munita Parisinæ Urbis loca, & præcipue Bastillam arcem occupent. II. Harleyus primus Præses, & Spessæus Generalis Advocatus, pluresque alii fideles Regis famuli jugulentur. III. Novus erigatur Senatus nonnisi ex fœderatis constans. IV. Urbis Prætorium munimentis firmetur, moxque Luparæ Palatium quatuor Sclopetariorum milibus invadatur. V. Si hisce consiliis prosper alluderet successus, tunc Mauduanus Dux, qui ex Aquitania debellatis Protestantibus victor, ac triumphator reversus cum suis copiis prope Parisios in oppido sancti Dionysii subfliterat,

stiterat, conjuratorum Princeps nominetur. Verum Rex cuncta istorum consilia ex indicio Nicolai Polinii, qui Insulani Prætoris Vicarius erat, per Chivernium Cancellarium edoctus copias undique cogit, omnesque portas stationibus firmat, hacque sua diligentia conjuratorum molimina successu suo destituit, Ducem vero Maduanum, qui Parisios venerat, ad tantam animi anxietatem redigit, ut clandestina fuga ex urbe excederet.

§. CXVI.

*Bucagius Comes Aula relicta Capuc-
cinorum institutum professus.*

Sub idem tempus Bucagius Comes Josephæ Ducis Frater, & Guilielmi II. Josephæ Ducis Filius præmatura uxoris suæ morte commotus Aulam reliquit; quippe austeram vitæ rationem, quam pia ejus conjux duxerat, imitaturus totum se Deo consecrare statuit, atque in medio blandientis fortunæ stadio, spreta nobilitatis gloria, necnon temptis victoriarum præmiis, quæ sibi armis parta polliceri poterat, ad Patrum Cappuccinorum cœnobium, quin prius animi sui propositum Regi manifestaret, secessit, ibique sacrum habitum induit, deinceps Pater Angelus nominatus: exinde vero tota aula tantopere confusa,

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

*Vie du P.
Ange par
M. Callieres
Thuan. l. 87.
Mezer. ab-
reg. Chron.
t. 3. p. 329.*

Sæcul. XVI
A. C. 1587.

fusa, ac turbata est, ut ferme omnes calamitatum, quæ a foederatis Aulæ impendebant, immemores esse viderentur: quinimo ipsemet Rex unacum Joyosa Duce hunc Comitem adiit, nullumque non movit lapidem, ut illum ad mutandum vitæ genus pertraheret, eumque rursus ad Aulam perducere posset: attamen Pater Angelus flecti nescius ab instituto, quod amplexus est, nullo pacto absterri poterat, sed usque ad annum Christi millesimum quingentesimum nonagesimum secundum, seu per quinque annos constans in sacro hoc Ordine perseveravit, dum anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo septimo die quarta Septembris Patribus Capuccinis sese associaverat.

§. CXVII.

*Facultas Theologica Parisiensis a Rege
objurgata.*

Journal. l. c.
t. 1. p. 95.
Maimb. l. c.
pag. 212.

Ex hoc Bucagii Comitis secessu non modo Henricus II. Franciæ Rex plurimum turbabatur, sed inde etiam longe magis funestum rerum suarum augurium cepit, foederatorum seditio- ne Parisiis indies aucta; hi enim eo temeritatis devenerant, ut die trigesima Decembris hoc anno Regem compellerent, quatenus ad Luparæ Palatium Sena-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

Senatum, necnon Facultatem Theologicam convocaret, ubi præsentibus Consiliariis suis hæc Doctoribus crimini dabat, atque eos primitus accusabat, quod adversus eum declamandi libertatem sibi arrogarent. II. Illos redarguebat, quod omnes illius actiones publice reprehendere auderent. III. Iisdem exprobrabat, quod Regni negotiis sese ingerere præsumerent: postea sermone ad Bucherium sancti Benedicti Parochum converso eundem Virum improbum appellans hæc subjunxit: „nequitia superas Patrum tuum Aulæ Consiliarium, qui tot factis malignum suum animum comprobabat: equidem „Socii tui æqualis sunt malitiæ, te vero „speciatim objurgo, eo quod præ ceteris ad populum dicere non erubueris, „quod ego Aurelianensis Ecclesiæ Theologum in puteum projici jusserim, „cum tamen hic adhuc vita superstes „sit, quamvis vosmetipsi inficiari haud „possitis, quod tu, tuique Socii ob manifesta crimina damnati fueritis, & „quidem duplici ex causa, quarum „prima est, quod in Cathedra veritatis de legitimo, ac proprio Rege vestro impia divulgare, pluribusque calumniis ejus honorem proscindere ausistis, licet id per ipsas sacras literas „prohibeatur: altera condemnationis

Hist. Ecclesiast. Tom. L. Hh „caussa

Sæcul. XVI. „caussa est, quod sacrum Missæ Sacri-
A.C. 1587. „ficiū celebrare præsumatis, quin
 „prius vos reconciliare studeretis, aut
 „vestras noxas sacra confessione expia-
 „retis, cum tamen singulis diebus po-
 „pulo proponatis, quod is, qui proxi-
 „mo suo oblocutus est, ex sacri Evan-
 „gelii præcepto, priusquam munus suum
 „Altari imponit, sese cum fratre suo
 „reconciliet: equidem de vestris inju-
 „riis ultionem sumere non intendo,
 „quamvis ad id vires mihi non deessent,
 „prout non ita pridem Sixtus V. Pontifex
 „laudabiliter fecerat, dum quosdam
 „ex ordine sancti Francisci Religiosos
 „triremium poena mulctabat, eo quod
 „adversus me maledica sparsissent: hu-
 „manius equidem vos habebō, ea ta-
 „men lege, ut eo deinceps majori
 „moderatione utamini: secus enim vos
 „Senatus mei iudicio committam, a
 „quo certe tantam severitatem experie-
 „mini, ut etiam seditiosissimi quique
 „suppliciorum gravitate territi in officio
 „contineri possint. „ Absoluta hac ob-
 jurgatione Rex Facultatis
 Doctores dimisit.

HISTO-

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ LIBER CLXXVIII.

SIXTUS.V. PONTIFEX MAXIMUS,
RUDOLPHUS II. OCCID. IMP.

§. I.

*Sixtus V. gravibus ad Alanum pur-
pura decorandum rationibus
permotus.*

Hæc dum interim gerebantur, Six-
tus V. summus Pontifex Hispaniæ
Regem ad bellum Elisabethæ Re-
ginæ inferendum continuo stimulabat:
ut vero eo vehementius illum ad id
impelleret, ad Regis preces Guilielmum
Alanum hoc anno die septima Augusti
Cardinalem titulo sancti Martini ad
Montes renuntiabat. Hic idem postea
dictus Angliæ Cardinalis jam dudum
facram purpuram sibi a Gregorio XIII.
oblatam recusabat, tandem autem
Sixtus V., qui præclara admodum ob-
sequia Religioni præstita remunerari,
Hh 2 ac

**Sæcul. XVI.
A.C. 1587.**

*Ciac. in vit.
Pontif. t. 4.
pag. 171.
Attichy hist.
Card. t. 3.
pag. 557.*

Sæcul. XVI. ac Philippi II. precibus annuere fate-
A.C. 1587. gebat, Alanum ad acceptandam hanc
 dignitatem compellebat, simulque
 juxta Hispaniæ Regis voluntatem suam
 in Anglia Legatum declarabat, quo
 honore antea Reginaldus Polus Car-
 dinalis regnante Maria præfulgebat:
 insuper idem Alanus a Rege Ca-
 tholico prædivitem Abbatiam, ut
 suæ dignitati congruos redditus habe-
 ret, in Calabria obtinuit, pariter ad Me-
 diolanensem Archiepiscopatum nomi-
 natus, cujus tamen possessionem nun-
 quam adire poterat, eo quod e Romana
 Urbe secedere a summo Pontifice pro-
 hiberetur, cum ejus opera in publicis
 Purpuratorum congressibus oppido ne-
 cessaria esset: denique summus Ponti-
 fex Alano ad purpuram evecto Hispani-
 æ Regi significabat, quod expeditio-
 nis bellicæ consilio jamjam manifestato
 copias suas navibus imponere, ac brevi
 exsensionem parare festinaret, ne Ca-
 tholici in Anglia gravioribus adhuc
 malis, ac vexationibus premerentur.

§. II.

*Octo Præsules ab eodem Papa Car-
 dinalium albo inscripti.*
 Ciac. p. 176.

Idem summus Pontifex feria sexta circa
 dominici Adventus festa intra qua-
 tuor temporum hebdomadam die de-
 cima

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

cima octava Decembris octo Præfules sacro Collegio affociabat, ex quibus sex Presbyteri, ac duo Diaconi nominabantur, porro illorum primus erat Scipio Gonzaga Mantuanus Patriarcha Jerosolymitanus, qui primo fuit Cardinalis titulo recens per Sixtum V. erecto sanctæ Mariæ de populo. II. Antonius Maria Saulius Genuensis, ibidemque Archiepiscopus, Cardinalis Presbyter tit. sancti Vitalis, postea Ostiensis Episcopus, ac demum sacri Collegii Decanus. III. Joannes Evangelista Palotta natione Italus ex Marchia Anconitana in Camertiensi Diœcesi natus, Cosentinus Archiepiscopus, ac Cardinalis tit. sancti Matthæi, & dein sancti Laurentii in Lucina, demum vero Portuensis Episcopus. IV. Petrus Gondius origine Italus, natus tamen Lugduni anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, Lingonensis, & postea Parisiensis Episcopus, Ordinis sancti Spiritus Eques, & Presbyter Cardinalis tit. sancti Silvestri. V. Stephanus Bonuccius Aretinus in Etruria Ordinis Servorum Religiosus, Alatrensis, & postea Aretinus Præsul, Cardinalis tit. sanctorum Petri, & Marcellini. VI. Joannes de Mendoza Hispanus, Presbyter Cardinalis sanctæ Mariæ Trans Tyberim, rerum Hispanicarum

Hh 5

rum

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

rum Procurator. VII. Hugo de Loubens Verdalenſis Gallus ex Auxitana Diœceſi, ſupremus Ordinis Melitenſis Magiſter, Cardinalis Diaconus tituli ſanctæ Mariæ in Porticu. VIII. Denique Fridericus Borromæus, Julii Cæſaris Borromæi, & Margaritæ Trivul-tiæ Filius, Mediolanenſis Archiepiſcopus, Cardinalis Diaconus tit. ſanctorum Coſmæ, & Damiani, quo tamen dimiſſo titulum ſancti Nicolai in carcere adoptabat, ac poſtea Cardinalis Presbyter titulo ſanctæ Mariæ ab Angelis nominabatur.

§. III.

Variae Sixti V. Pontificis Constitutiones.

Bull. tom. 2.
pag. 619.

Hoc item anno Sixtus Pontifex circa varia Eccleſiæ negotia plures edebat Constitutiones, & quidem primam die quinta Januarii Anno Salutis noſtræ milleſimo quingenteſimo octogefimo ſeptimo promulgabat, qua aucta fuere privilegia Congregationis ſub invocatione Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis, alias in Urbe pro Scholaribus inſiſtentibus ſtudiis Collegii Societatis Jeſu inſtitutæ.

Per hanc ipſam Constitutionem Pontifex præſata privilegia extendebat ad quoscunque alios etiam non

non studentes, insuper facultatem da-
bat alias Congregationes aggregandi,
eisque indulgentias easdem commu-
nicandi.

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

II. Exstat aliud diploma Pontifi-
cium die quinta Aprilis editum, quod
agit de *Incestis in quibusdam casibus ulti-
mo supplicio in statu Ecclesiastico puniendis.*

III. Prodiit die decima quinta Apri-
lis decretum, vi cuius tituli Cardina-
lium præscribuntur, stabilesque red-
duntur, ubi Pontifex pro Episcopis sex,
quingenta autem pro Presbyteris
& quatuordecim Ecclesias pro Diaconis
assignat.

IV. Constitutio die vigesima septi-
ma Aprilis edebatur contra eos, qui
non restituunt, aut non revelant Scri-
pturas ad Cameram Apostolicam quo-
modolibet facientes, hi vero a Com-
missario ejusdem Cameræ coerceri
jubentur.

V. Diplomate die undecima Maji
edito, atque ab ipso Papa, & quadra-
ginta, & uno Cardinalibus subscripto
instituitur Nosocomium pauperum Men-
dicorum in urbe Romana.

VI. Bulla die nona Junii decerni-
tur erectio Capellæ ad Præsepe Jesu
Christi in Basilica S. Mariæ Majoris de
Urbe, cum Præpositi, Sacristæ, Ca-
pellanorum, & beneficiatorum institu-

Hh 4 tione,

Secl. XVI.
A.C. 1587.

tionem, atque Cardinalis Protectoris, & Judicis caussarum ad eos spectantium jurisdictionem.

VII. Per illam, quæ numero quinquagesima nona est hujus Pontificis constitutio, die vigesima septima Junii damnantur conjugia per Evnuchos, & Spadones contracta, aut imposterum contrahenda: porro hoc diploma dirigebatur ad Novariensem Episcopum summi Pontificis in Hispania Legatum.

VIII. Idem summus Pontifex alio diplomate die decima nona Julii instituit Collegium *honestarum Viduarum, & Puellarum*, quæ sub regimine *Confratrum Congregationis sancti Bernardi* religiose educarentur, atque etiam in pietatis exercitiis instituerentur.

IX. Die decima tertia Augusti per aliam Constitutionem Papa effectui dari præcepit Constitutiones Pii IV., & Pii V. *circa confidentias beneficiales editas, in Regno Gallicæ exequendas*, ita tamen, ut mitigarentur poenæ, quas ambo hi Pontifices adversus eos sanxerant: Regem vero hortabatur, ut hæc statuta exequi curaret.

X. Alio diplomate die vigesima tertia ejusdem Mensis studii *generalis Almae Urbis regimen Collegio Advocatorum Consistorialium confertur, cum antiquorum Privilegiorum confirmatione, & Præcedentia concessione.*

XL

XI. Die quinta Septembris per aliam Sæcul. XVI.
A C. 1587.
Constitutionem fiebat declaratio circa
*proprietatem olim Congregationi Canonico-
rum Sæcularium S. Gregorii in Alga Ve-
netiarum absolute ineditam.*

Porro ibi cuncta Pontifex revocabat
ad Concilii Tridentini mentem, ejusque
statuta, ita tamen, ut pœnas hanc ob
rem incurfas moderandi facultas Supe-
rioribus sit relicta.

XII. Eadem die alia edita est Con-
stitutio, qua prohibetur, ne admittan-
tur alienigenæ ad beneficia Regni Va-
lentia in Hispania.

XIII. Die undecima Septembris
idem Pontifex per aliud diploma con-
cessit, ut Franciscus de Medicis Magnus
Dux Etruriæ, & Magnus Magister Mi-
litia Ordinis S. Stephani erigere valeat in
Commendas dictæ Militia Hospitalia per
Laicos regi solita, atque in Etruria exi-
stentia, de quibus Sedes Apostolica dispo-
nere non consuevit.

XIV. Cum Sixtus V. Romæ novam
viam aperuisset, quam a suo nomine
Felix appellari voluit. hinc die deci-
ma Septembris edito diplomate privi-
legia, atque immunitates concessit il-
lis omnibus, qui in præfata platea, nec
non in via Piana ædes ædificare, atque
ædificia construere voluerint.

Hh 5

XV.

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

XV. Alio diplomate die tertia Octobris in favorem Fratrum Minorum de Observantia revocabat omnem facultatem extrahendi, aut quoque modo amovendi libros, & alia existentia in Bibliothecis Fratrum Minorum de Observantia Ordinis S. Francisci: insuper etiam modum, quo eadem conservari debeant, ac possint, præscribens statuebat poenas in ejusmodi transgressores.

XVI. Die decima quinta ejusdem Mensis sua Constitutione idem Pontifex approbat, Congregationem Fratrum Minorum Conventualium Reformatorem sancti Francisci cum habitus designatione, & privilegiorum communicatione.

XVII. Alia etiam Bulla Sixtus die decima tertia ejusdem Mensis confirmabat indulta, & gratias Congregationis Monachorum Beatæ Mariæ Fulienfis, Ordinis Cisterciensis sancti Benedicti strictioris observantiæ.

XVIII. Denique die vigesima sexta prædicti Mensis Papa recipere inhibuit ad habitum, vel professionem cujuscunque ordinis Regularis homines illegitimos, criminosos, aut æri alieno, reddendisve rationibus obnoxios, & præscripsit formam Novitium recipiendi.

XIX. Sixti V. Constitutione, quæ numero septuagesima secunda die prima Decembris edita fuit, restauratur Roma-

Romanæ urbis regimen circa civiles Sæcul. XVI.
causas. A.C. 1587.

§. IV.

Drascovitii Cardinalis obitus.

Eodem hoc anno Domini millesimo
quingentesimo octogesimo septimo Ciac. pag.
152.
sacrum Collegium septem Cardinalium
jacturam deplorabat, quos inter pri-
mus erat Georgius Drascovitius Hun-
garus, qui sub Paulo hujus nominis
IV. in Hungaria Episcopus Quinque-
ecclesiensis, sub Pio IV. autem ad Con-
cilium Tridentinum a Ferdinando
Cæsare, ubi pro Regno Hungariæ
Oratoris munus agebat, missus fuit, ibi-
que anno millesimo quingentesimo sexa-
gesimo primo luculentam in communi
Patrum confessu habuit Orationem, in
qua affirmabat, quod pro Republica Chri-
stiana tantis malis, quibuscum passim
ea tempestate conflictabatur, oppressa,
præter Synodum nulla magis oppor-
tuna, & maxime accomoda remedia
adhiberi possent: porro inde rediens,
prudentiæ, consilii, & Religionis laude
plenus, Episcopus primo Zagabriensis,
& dein Archiepiscopus Colocensis, ac
postea Presbyter Cardinalis, suppli-
cante Rudolpho Imperatore absens a
Sixto V. anno Salutis nostræ millesimo
quingentesimo octogesimo quinto re-
nun-

Sæcul. XVI. nuntiabatur: postea vero currente hoc
 A. C. 1587. anno Mense Januario Viennæ obiit, cu-
 jus corpus inde translatum Jaurini in
 Ecclesia Cathedrali sepultum est. Hic
 Cardinalis ingenti Religionis Catholicæ
 studio flagrabat, suæque eloquentia Ru-
 dolphum Cæsarem eo inducebat, ut
 Seminarium erigeret, quo Hungari
 adolescentes Clerici pie educati ad op-
 pugnandos hæreticorum errores aptio-
 res fierent: insuper Hosium Warmien-
 sem Episcopum suis rationibus permo-
 verat, ut Cardinalitiam dignitatem ipsi
 a Pio IV. oblatam acceptaret.

§. V.

Gambaræ Cardinalis mors.

Ciac. p. 939. Alter erat Joannes Franciscus Gam-
 tom. 3. bara, natione Italus, Brunorii Vi-
 Aubery hist. rolæ, & Præelboni Comititis, ac Vir-
 des Card. ginia Pallavicinæ, nobilissimæ scæmi-
 Ughel Ital. næ filius, necnon Nepos Huberti Gam-
 Sacra. baræ Cardinalis, qui anno Christi mil-
 lesimo quingentesimo quadragesimo no-
 no decessit. Ceterum Joannes Fran-
 ciscus natus erat Brixia die decima
 septima Januarii Anno Salutis millesimo
 quingentesimo trigesimo tertio, atque
 a Patruo suo in Cremonensi Diœcesi
 sancti Laurentii Abbatiam Ordinis S. Be-
 nedicti sibi commendatam obtinuit, ac
 Patavii, Perusinaeque legum studiis in-
 cum

cumbens, juris utriusque Doctor, re-
rum gerendarum experientia præstan-
tissimus, atque in dicendo eloquentissi-
mus evasit: porro Patruo Cardinale vita
functo ex imperiali aula, quo se con-
tulerat, ut Carolum V. Imperatorem
debitæ submissionis causa inviseret, Ro-
mam concessit, ibique inter familiares
Julii Papæ III. adscriptus, ipsius
Cubicularius declaratus est: dein Præ-
positura Virolæ insignitus, ac Apo-
stolicæ Cameræ Clericus, Præsidens a
Pio IV., & nondum elapso anno Diaconus
primum, mox vero Presbyter Cardi-
nalis Mense Februario Anno Incarna-
tionis Dominicæ millesimo quingentesi-
mo sexagesimo primo renuntiabatur:
Mense autem Augusto circa annum Do-
mini millesimum quingentesimum sexa-
gesimum quintum undecimo Calendas
Septembris Camerini de Latere Lega-
tus ab eodem Pio declaratur, legatio-
nem tamen illam ob Pontificis mortem
non obivit: dein a Pio V. Successore ad
secreta consilia in arduis Pontificatus
curis maxime ad Religionem spectan-
tibus admissus nonnisi fidei Orthodoxæ
incrementum respiciebat, ac pro ea
tuenda, atque amplianda nullos labo-
res diu, noctuque subterfugerat. Mor-
tuo demum Gualterio Episcopo Viter-
biensi, eidem Ecclesiæ Joannes Fran-
ciscus

Sæcul. XVI.
A. C. 1587.

Sæcul. XVI.

A. C. 1587.

ciscus in demortui locum anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto sufficitur, ubi avitam Ecclesiasticam disciplinam revocavit in Ecclesia Cathedrali, atque alia ea in urbe, sumptibus magna ex parte propriis, instauravit, Canonorumque redditus annuos auxit: insuper Archidiaconatus dignitatem cum quatuor Canonicis Diaconis, qui Episcopo inservirent, instituit, tandem vero Romæ obiit feria tertia die quinta Maji hoc anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo septimo, ætatis suæ quinquagesimo quarto, cujus corpus in templo Divæ Mariæ de populo depositum, postea autem ad Fratrum Prædicatorum ædes extra mœnia Viterbiensis Urbis positas deportatum fuit, ubi terræ mandabatur.

§. VI.

Guaſtavillani Cardinalis fatum.

Ciac. p. 46.
t. 4. & Aub.
l. c. Ciccarelli. in
Sixt. V.

Tertius erat Philippus Guaſtavillanus, seu Vastavillanus Bononiensis, Angeli Michaelis Vastavillani, & Jacobæ Boncompagnæ, quæ erat Soror Gregorii XIII., Filius, anno salutis quadragesimo supra millesimum quingentesimum pridie Calendas Octobris natus, eumque Pius V. inter quadraginta regiminis Bononiensis viros cooptaverat; postea

postea ab eodem Gregorio XIII. Romam vocatus, anno a partu Virginis millesimo quingentesimo septuagesimo secundo secunda die Junii Cardinalis titulo sanctæ Mariæ novæ nominabatur, atque post aliquot annos ad litem, quæ inter Ferrariæ Ducem, & Bononienfes cives exorta erat, componendam, Bononiam jubente Gregorio se contulit, illamque cum utriusque partis applausu sedavit: porro dein Romanus Fiscus Præses renuntiatus suum quoque suffragium tulit in Comitibus Sixti V., quo sedente e vivis abiit Romæ anno salutis quingentesimo octuagesimo septimo supra millesimum decimo sexto Calendas Septembris, hora decima tertia, ejusque Corpus Romæ in Basilica SS. duodecim Apostolorum apud Minores temporario tumulto exceptum, sequenti autem anno octavo Calendas Martii Bononiam translatum est, ubi in Monasterio S. Francisci ante gradus majoris Aræ conditum quiescit.

Hic idem nonnisi quadraginta sex annos, decem Menses, ac septendecim vitæ suæ dies transegerat.

§. VII.

Azollini Cardinalis decessus.

Quarto loco inter Cardinales hoc anno defunctos recensendus venit Decius Azzolinus nobilis Firmanus in Mar-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

Ciac. p. 158.
Ughel.
l. c.

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

Marchia Anconitana natus, ac Pompeji filius, qui Sixti V. tum adhuc Montalti Cardinalis ante Pontificatum Secretarius, & ab eodem, cum jam summus Pontifex renunciatus esset, Vaticanæ Basilicæ Canonicus primo, mox vero propter fidem præstitam, & in rebus agendis exploratam ejus solertiam, Presbyteris Cardinalibus titulo S. Matthæi in Merulana adlectus est, postquam idem Pontifex altera vice anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo quinto sacrum Collegium auxerat. Hic idem Papa in quadam sua epistola hunc Cardinalem amplis deprædicat elogiis, illumque non modo ob generis nobilitatem, sed & virtutum eminentiam plurimum deprædicat, hinc eundem post Philippi Boncompagni Cardinalis mortem Archipresbyterum sanctæ Mariæ ad Præsepe declaravit, eumque Congregationis Canonorum sancti Georgii in Alga Protectorem constituit. Decessit Decius hoc anno ad initium Mensis Octobris nonnisi triginta octo annos natus, sepultusque est in Ecclesia sanctæ Mariæ Majoris.

§. VIII.

*Cardinalis Lotharingus, seu de Valde-
montio mortuus.*

Quin-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

Quintus erat Carolus Lotharingius, qui alias Cardinalis Valdemontius dicebatur, eratque Nicolai Valdemontii Comitis, & Joannæ Sabaudæ secundæ uxoris suæ Filius, necnon Ludovicæ, quæ Henrici III. conjux erat, Frater. Jam antea Nicolaus dicti Cardinalis Parens ad Virodunensem nominabatur Episcopatum, quo tamen dimisso, cum nullo prorsus sacro Ordine insignitus esset, uxorem duxerat, secundisque nuptiis ex conjuge sua Carolum, de quo agimus, suscepit. Hic Mussiponti studiis vacans quasdam The-
ses Gregorio XIII. Pontifici nuncupatas propugnabat: post aliquot vero annos primo Tullensis, & postea Virodunensis Præsul electus ad Franciæ Regis, ac Reginæ Sororis suæ preces Romana Purpura decorabatur, ac insuper Eques etiam Ordinis sancti Spiritus creabatur, tandem vero Tulli die trigesima Octobris hoc anno supra millesimum quingentesimo octogesimo septimo nonnisi viginti sex annos natus e-
vixit, corpusque ejus Nancæjū translatus in Ecclesia Fratrum Ordinis sancti Francisci sepultum quiescit. Huic Genebrardus tertiam editionem sui commentarii in Psalmos nuncupabat. Scribit Frizonius, quod hic idem Cardinalis electo prius Bonio
Hist. Eccles. Tom. L. li bonio

Sæcul. XVI. bonio Cardinale pro sacri foederis Duce
A.C. 1587. sanctæ hujus Unionis Vicarius nomi-
 natus, atque adversus Henricum So-
 rorium suum arma sumere paratus
 fuerit.

§. IX.

*Carolus d' Angennes de Rambouillet
 Cardinalis vita functus.*

*Ciac. 1. 3
 p. 1047.
 Courvaisher
 hist. Frsq.
 du Mans.
 Frizon. &
 Aub. l. c.*

Sextus erat Carolus d'Angennes de
 Rambouillet Gallus Jacobi Domini
 de Rambovilleto, ac Isabellæ Cotereau
 Dominæ de Maintenon tertius filius,
 qui pridie Calendas Novembris an-
 no millesimo quingentesimo trigesimo
 primam lucem aspexit, ac juvenis ad-
 huc optimis artibus excultus est, eva-
 sitque Vir solidæ doctrinæ, incorrupto-
 rum morum, perpetuæque innocentiae
 in Regum Galliae Aula, in qua, et si
 hæc omnium corruptissima esset, ra-
 ra semper innocentia clarus versabatur.
 Postea die vigesima secunda Octobris
 anno post Christum natum millesimo
 quingentesimo quinquagesimo nono a
 Carolo IX., & Catharina de Medicis
 Regina ad Cenomanensem Episcopatum
 nominabatur, atque anno sequenti die
 secunda ejusdem Mensis Episcopalem
 suam Urbem ingrediebatur, quam ta-
 men paulo post a Calvinistis invadi, exspo-
 liarique non sine animi sui dolore cernere
 coge-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

cogebatur; quippe perfidus quidam fi-
dei desertor nomine Merlinus, post-
quam ibidem quamdam Religiosam
Virginem stupro violaverat, suis decla-
mationibus in publico foro habitis quam-
plurimos cives adeo dementabat, ut
hi ad urbem suam Protestantes accerse-
rent: equidem Carolus damna ab hisce
hæreticis Ecclesiæ Cathedrali ad san-
ctum julianum illata refarcire niteba-
tur, unde colligere fas est, quod ipse
ad hæc petulantias nec sua negligen-
tia, nec avaritia ansam præbuerit,
prout tamen falso insimulabatur. Ce-
terum Anno Incarnationis dominicæ
millesimo quingentesimo sexagesimo
tertio Tridentinæ Synodo jamjam ad
exitum vergenti interfuit, atque a Re-
ge Legatus ad Pium V. Papam decretus
ab eodem Romana Purpura decoraba-
tur, quam etiam Mense Majo Anno re-
stauratæ salutis millesimo quingentesi-
mo septuagesimo acceperat, ac Cardi-
nalitia dignitate insignis Turonensis
Provinciæ Synodo, ejusque actis An-
no Domini millesimo quingentesimo
octogesimo tertio subscripserat: insuper
Romæ sacris interfuit comitiis, in qui-
bus Gregorius XIII., & Sixtus V. in
summos Pontifices eligebantur, sub
cujus postremi Papæ Pontificatu Caro-
lus Mense Martio Castri - novi in Etruria,

Sæcul. XVI. ubi Sixti V. jussu Gubernatorem egerat,
A.C. 1587. anno salutis nostræ millesimo quingen-
 tesimo octogesimo septimo annos natus
 quinquaginta sex, quatuor Menses, &
 viginti tres dies non sine propinati ve-
 neni suspitione obiit, corpusque ejus in
 Ecclesia Fratrum Minorum de obser-
 vantia sepultum est: ceterum hic Car-
 dinalis summa erga pauperes charitate
 eminebat.

§. X.

Savellii Cardinalis extrema.

*Ciac. Vido-
 vell. p. 673.
 Et Aub. l. c.*

Septimus, ac postremus erat Jacobus
 Savellius, ex cujus familia duo Ro-
 mani Pontifices Ecclesiam illustrabant,
 & quidem primo Honorius III. anno
 post Christum natum millesimo ducen-
 tesimo vigesimo septimo, & Hono-
 rius IV. Anno Domini millesimo ducen-
 tesimo octogesimo septimo mortuus:
 plures insuper Cardinales ex eadem
 illustrissima stirpe prodire. Cete-
 rum Jacobus, de cujus morte in præ-
 sentiarum agimus, anno reparatæ sa-
 lutis millesimo quingentesimo vigesimo
 tertio die vigesima octava Octobris natus
 Joannis Baptistæ Savellii Filius erat,
 qui a Paulo III., cui sanguine junctus
 erat, primo cubicularius, ac postea
 Patavii studiis vacans Cardinalis Dia-
 conus nominabatur adjecta Nicastrien-
 sis

sis in Calabria Ecclesiæ administratio- Sæcul. XVI.
 ne: regnante autem Paulo IV. ad ordi- A.C. 1587.
 nem Cardinalium Presbyterorum tit.
 sanctæ Mariæ in Cosmedin evectus Eu-
 gubianus, & Nicastrienfis Episcopus
 nominabatur: porro paulo post a Pio IV.
 Beneventanus Archiepiscopus, necnon
 Romanæ Urbis Vicarius, qua etiam di-
 gnitate usque ad obitum suum præful-
 gebat, renuntiatus est: progressu au-
 tem temporis sub Gregorii XIII. Ponti-
 ficatu Sabinensis, Albanensis, Tuscu-
 lanus, Prænестinus, Portuensis Epi-
 scopus, ac tandem supremus Inquisi-
 tor creabatur. Hic Idem juxta Triden-
 tini Concilii statuta Clericorum Semi-
 narium erexit, ubi etiam anno a partu
 Virginis millesimo quingentesimo sexa-
 gesimo septimo Synodum celebrabat,
 cui ex suis Suffraganeis duodecim inte-
 rerant: cum vero in Marchia Anconi-
 tana legatum ageret, hanc Provinciam
 a Dragutis Piratæ, qui Turcicæ clas-
 sis Architalassus erat, incursionibus
 tutabatur, atque unacum Guilielmo
 Sirleto, Julio Antonio Sanseverinate,
 & Antonio Caraffa Cardinalibus ad re-
 gendum Græcorum Collegium, quod
 Gregorius XIII. erexit, nominabatur,
 insuper is etiam interfuit sacris comi-
 tiis pro eligendis septem Pontificibus,
 qui erant Julius III., Marcellus II., Pau-
 lus

Sæcul. XVI.

A.C. 1587

Iulius V., Pius IV., Pius V., Gregorius XIII. & Sixtus V., sub cuius Pontificatu Savellius Mense Decembri Anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo septimo supremum diem clausit, sepultusque fuit in Jesuitarum Ecclesia, quibus in vita sua summopere addictus erat.

§. XI.

Jacobi Pamelii decessus.

Valer. André Bibl.

Belg. le Mir. elog. Belg.

p. 19.

Thm. l. 88.

Hoc item anno ex Scriptoribus Ecclesiasticis nonnulli vivis valedicebant, atque inter eos primus erat Jacobus Pamelius ex nobili Pameliorum Oudenardorum familia ortum trahens, ejusque Pater fuit Adolphus apud Carolum V. Imperatorem secretioris consilii Senator: Jacobus vero Filius die decima quinta Maji Brugis anno a Christi Nativitate millesimo quingentesimo trigesimo sexto natus inter scientias Lovanii, & Parisiis adoleverat, ubi tam in Theologia, quam arte critica percelebrem sese reddidit, ac Lovanium reversus, primoque Doctoratus honore insignitus suorum parentum cura in Ecclesia sancti Donatiani Brugis Canoniatum adeptus est, ibique etiam locupletem sibi comparabat Bibliothecam, ut illius ope sanctorum Patrum opera elaborare posset: verum ob bellorum civilium

civilium turbas Audomaropolin fecere compulsus ab ejusdem Urbis Episcopo Archidiaconus, & paulo post a Philippo II. Hispaniæ Rege Trajecti ad sanctum Salvatorem Præpositus, ac denique Audomaropolitanus Antistes renuntiabatur, cujus tamen sedis possessionem adire mortis invidia præpediebatur, nam apud Hannoniæ Montes mense Septembri hoc anno in itinere vitam clausit nonnisi quinquaginta duos annos natus. Corpus ejus in Ecclesia sanctæ Valtrudis, ubi Canonici degunt, terræ mandabatur.

Ceterum hæc ingenii sui monumenta posteris reliquerat I. Duos Libros de Liturgia Latinorum. II. Observationes Ecclesiasticas. III. Catalogum veterum commentariorum in omnes sacræ Scripturæ libros. IV. Brevem sermonem ad Belgii Ordines, quo diversas sectas in una Republica haud tolerandas esse demonstratum ibat. V. Tractatum Cassiodori de Nominibus Divinis. VI. Opera Tertuliani, & sancti Cypriani unacum prolixis adnotationibus, in quibus plures disciplinæ, & dogmatum quæstiones dissolvit: novam insuper parabat editionem operum Rabbaui, verum mors ei calamum excusserat, licet hæc eadem ipsius sit editio, quæ postea unacum ejusdem Auctoris

Sæcul. XVI. commentariis in Judith, & epistolam
 A.C. 1587. ad Hebræos Colonienſibus literis excu-
 ſa prodiit.

§. XII.

Franciscus Forerius vita fundus.

*Erhard de
 Script. Ord.
 Prædicator.
 t. 2. p. 261.*

Alius quidam Scriptor nomine Fran-
 ciscus Forerius Ulyſſiponenſis ex
 Ordine Fratrum Prædicatorum hoc an-
 no die decima Januarii mortalitatem
 exuit. Hic non modo ſub Angeli Ca-
 ninii Magiſterio plenam Hebraici idio-
 matis cognitionem acquiſivit, ſed etiam
 latinæ, græcæque linguæ peritia ex-
 celluit, atque a Joanne III. Luſitanie
 Rege Pariſios ſtudiorum cauſſa miſſus,
 inde redux Cratenſem Priorem literis
 imbuere jubebatur, demum vero ejus-
 dem Regis Theologus ad Tridentinam
 Synodum decretus, ibidem prima Ad-
 ventus dominica die Anno Incarnatio-
 nis Dominicæ milleſimo quingenteſimo
 ſexageſimo ſecundo ſermonem typis po-
 ſtea impreſſum habuit, porro jam aliun-
 de ſuorum ſermonum eloquentia tan-
 tam ſibi comparavit famam, ut a Syno-
 di Patribus ſemel quavis hebdomoda in
 ipſorum præſentia concionem habere ro-
 garetur, atque ab illis ſæpius Romam de-
 cerneretur, quatenus circa Synodi ne-
 gotia cum Pontifice conferret: eo autem
 tempore, quo Venetiis morabatur, ex
 hebraico

hebraico textu Isaïæ Prophetæ versio- Sæcul. XVI.
A.C. 1587.
nem unacum commentario concinna-
bat, cujus operis excellentia jacturam
illorum commentariorum, quos in ce-
teros Prophetas, Jobum, & Psalmos
elucubrabat, vix tolerandam reddit,
ac nonnisi ingens desiderium reli-
quit(*). Insuper eidem adscribitur præ-
fatio, quæ librorum prohibitorum in-
dici jussu Tridentini Concilii edito
præfixa fuit, ac Romæ anno post Chri-
stum natum millesimo quingentesimo
sexagesimo quarto typis impressa prod-
iit. Hic idem Scriptor cum aliis tri-
bus Theologis a Synodo deputabatur,
ut Catechismum anno a Virgineo partu
millesimo quingentesimo sexagesimo sex-
to typis editum conficeret: præterea
eidem Missale, & Breviarium Roma-
num expurgandi cura demandabatur,
quamvis huic operi manum admove-
re præpediretur, revocatus a Lusitaniæ
Rege, ubi redux Ulyssipone Fratrum
Prædicatorum Prior nominabatur, ac
postea supremus hujus Provinciæ Mo-
derator anno Redemptionis nostræ mil-
lesimo

li 5

lesimo

(*) Hi commentarii, cum aliquando For-
rerii cella fortuito igne conflagraret, una
omnes excepto commentario in Jobum perie-
re, ita testatur Sousa Hist. Prov. Portug.
part. 3. p. 494.

Sæcul. XVI. lesimo quingentesimo sexagesimo octavo
A C. 1587. electus, expleto officii sui tempore Con-
 ventum Almadæ erexit, eoque sece-
 dens vitæ suæ finem imposuit.

§. XIII.

*Sancti Felicis de Cantalizio obitus.**Bolland.**p. 106.**Papebroch.**t. 4. p. 205.**t. 7. p. 307.**col. 2.**Baill. vie des**Saints 18.**Maji.*

Præterea Ecclesia hoc anno recolit
 mortem Felicis de Cantalizio, qui
 ex Ordine Patrum Capuccinorum, quos
 conversos appellant, Religiosus erat.
 Hic veterum Eremitarum, qui nonnisi
 sylvestribus fructibus, herbisque admo-
 dum parce victitabant, vitas perlegens
 æquali abstinentia cælum promerendi,
 eosque imitandi desiderium conceperat:
 verum cum in hoc vitæ genere exerci-
 tatos Eremitas, quibus sese associare
 posset, haud reperiret, Patres Capu-
 cinos adiit, a quibus etiam ad eorum
 Cœnobium Civitatis-Ducalis in Um-
 bria admissus, habituque indutus sese
 solemni votorum sponsione Deo sacra-
 bat: ubi eleemosynas ostiatim collige-
 re iussus in hoc munere, quod aliis sæ-
 pe petra scandali est, ipse ad maiorem
 vitæ perfectionem ascendendi media
 reperiēbat, nam assiduus in exercen-
 dis humilitatis operibus, plena omnium
 rerum alienatione, obedientia, chari-
 tate erga omnes, patientia, atque
 maximo erga Deum amore eximius eva-
 sit,

fit, obiitque sanctitatis fama clarus die Sæcul. XVI.
A.C. 1587.
decima octava Maji Anno Incarnatio-
nis Dominicæ millesimo quingentesimo
octogesimo septimo.

§. XIV.

Joannis Vigandi exitium.

Pariter ex Lutheri Sectatoribus cele-
bris quidam Theologus nomine Jo-
annes Vigandus hoc anno die vigesima
prima Octobris sexagesimo quarto æta-
tis suæ anno e vivis ereptus est. Is
Mansfeldiæ ex tenuis quidem fortunæ
parentibus, qui tamen opum inopiam
honestate, ac probitate compensabant,
natus absoluto studiorum curriculo in-
fausto fato Lutherum, & Melanchto-
nem Magistros habuit, unde Mansfel-
diæ, Magdeburgi, Jenæ, & Wisma-
riæ Protestantium Ecclesiarum Minister
nominabatur, ac unacum Matthia Flac-
cio Illyrico operam suam locabat ad
concinnandas Historiæ Ecclesiasticæ
centurias, quod opus notum est sub
nomine Centuriatorum Magdeburgen-
sium: confecto autem hoc libro Vigan-
dus a Stephano Batorio Poloniæ Rege
juxta pacta inter Polonos, & Borussos
inita Pomeraniæ, ut vocant, Superin-
tendens nominabatur: porro tum hu-
jus Ecclesiæ sedes, quæ olim Mariæ-
werdæ hujus Provinciæ urbe erat, rur-
sus

*Thes. l. 88.
Melch. A-
dam vit.
Theol.
Germ.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

sus Culmensi jungebatur : hoc itaque munere Vigandus duodecim annis defunctus inter cetera opuscula elucebrabat tractatum de imagine Dei in hominibus, atque alium de libero arbitrio hominis, necnon de legibus divinis, præter explicationes in Genesin, & methodum *de abstracto theologico*, ac denique opusculum de illustribus Ecclesiæ Viris.

§. XV.

Lessii, & Hamelii Jesuitarum doctrina de gratia, & Prædestinatione.

Fast. Academ. Lovan.
p. 372.

Postquam Facultatis Theologicæ explicatio Lovanii prodierat, cunctique Doctores sese eidem subjecerant, pax in Universitate tam firmiter stabilita credebatur, ut nihil ultra eam imposterum turbare posse videretur : at eodem tempore duo Jesuitæ Theologi Lessius, & Hamelius insurgabant, qui nova sua doctrina de gratia, & Prædestinatione cunctas altercationes rursus innovabant, imo & vehementiores, quam antea, dissensionum flammam accendebant. Porro Lessius Antverpiæ die prima Octobris Anno restauratæ salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto in Brechtanensi Parochia natus Jesuitarum instituto anno Christi mille-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, ætatis vero suæ decimo octavo nomen dedit, atque in Duacensi urbe disciplinis Theologicis vacare cœpit. Refert ex eadem Societate Scriptor quidam, qui Lessii vitam composuerat, quod is aliquando, quasnam opiniones amplecteretur, valde dubius Suarefium ejusdem Societatis Virum confu- luerit, atque illius consilio ab omni an- xietate liberatus fuerit. Ceterum Lessius Vir erat morum integritate insignis, sibimetipsi austerus, ac solida pietate clarus, cum autem unacum Hamelio socio suo anno Christi millesimo quin- gesimo octogesimo quinto Theolo- giam professus Lovanium veniret, an- no sequenti novas propositiones de Scri- ptura sacra, de Providentia, Præde- stinatione, Reprobatione, Gratia, ac justificatione in publicis lectionibus do- cere cœpit, eo fine, ut doctrinam arti- culis a Pio V. nupero diplomate damna- tis oppositam propugnaret.

§. XVI.

*Nova hæc doctrina Lovaniensis Theo-
logica Facultatis jussu exa-
minata.*

Equidem Lessii doctrina Baji erroribus plurimum opposita videtur,
cum

Sæcul. XVI. cum vero Facultas Lovaniensis, quam-
A.C. 1587. vis Pontificiæ Constitutioni sese plene
 subiecisset, semper tamen ad Baji opi-
 niones propensum servaret animum,
 hinc mirum non est, quod Lessii doctri-
 na Facultatis zelum concitarit, præci-
 pue siquis, prout vero sat simile est, as-
 ferere vellet, quod Bajus clam hujus
 controversiæ incentor exstiterit (*): er-
 go præprimis ex Lessii doctrina quædam
 extrahuntur propositiones præsentibus
 cunctis Doctoribus prælectæ, ex quibus
 iustum volumen conficiebatur, trigin-
 ta quatuor complectens propositiones:
 priusquam vero in eas censura pronun-
 tiaretur, Facultas ipsis Jesuitis illas ex-
 hiberi præcepit, ut ex illis percipi pos-
 set, utrum hæc dogmata tanquam pro-
 priam Societatis suæ doctrinam ado-
 ptent, agnoscantque, vel an non po-
 tius ex Amanuensium culpa in ea scri-
 pta, ex quibus hæ propositiones ex-
 cerptæ fuerant, quidam errores irre-
 pserint, aut forte genuinus eorum sensus
 sinistra interpretatione depravatus fue-
 rit, vel utrum non ipsimet Jesuitæ in suis
 propositionibus quamdam ambiguita-
 tem deprehenderent, proin quædam
 minus

(*) Hoc falsitatis arguitur in Historia Con-
 greg. de auxiliis l. x. cap. 7.

minus exacte prolata dilucidare, corrigere, vel fusius explicare vellent?

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

Verum Lessius perlectis hisce propositionibus scriptotenus hæc respondit: „Fateor, illas in meis scriptis contineri, earumque nonnullas integra fide esse excerptas, alias vero truncatas, atque ab iis, ex quibus genuinus sensus colligitur, avulsas exhiberi. Sub idem tempus Lessius libellum concinnabat, in quo circa triginta quatuor illos articulos sibi exhibitos mentem suam explicabat, huncque libellum die decima quinta Maji Reynerio Doctore præsentente Cuyckio tradebat, eo fine, ut is Facultati porrigeretur: postea congregatos rogabat, ut duos Facultatis Doctores nominarent, qui has propositiones discuterent, atque ponderarent, necnon suas difficultates proponerent, ac Jesuitarum responsa præsentibus arbitris utrinque selectis, ac probatis exciperent. Adhæc Raynerius tum Facultatis Decanus Lessii voto plene satisfactum iri pollicebatur: enimvero nullum aliud dilucidandæ veritatis, conservandæque pacis medium magis opportunum excogitari poterat, cum hac ratione obviari potuisset funestis malis, quæ ex ejusmodi dissidiis ob vehementiores utrinque animorum motus oriri solent: verum Jesuitarum preces circa hanc

Sæcul. XVI.

A.C.1587.

hunc articulum in irritum cecidere: quippe Facultas sententiam pronuntiare parata, ut illa majorem obtineret vim, non modo propositiones, quas ipsemet Lessius tanquam suas agnoscebat, ac Facultati proponebat, censuris notavit, sed etiam eidem transumpto, quod hi Doctores ex Lessii scriptis depromperant, insistendum decrevit: mox ergo hæc assertiones sæpius descriptæ cunctis Doctoribus tradebantur, pluresque ex Theologis in hæc dogmata suas animadversiones adjiciebant, porro ex plurium horum Doctorum judiciis Henricus Gravius censuram confecit, quæ Facultati exhibita, & postmodum discussa fuit, eaque ab omnibus unanimi suffragio approbata decretum est, ut hujus censuræ duo conficerentur exempla, quorum unum ad Facultatis tabulas referretur, alterum vero per Bedellum, ut vocant, ad Jesuitarum Rectorem transmitteretur, ut is illud Professoribus communicaret. Hæc etiam die nona Septembris hoc anno effectui data fuere.

§. XVII.

Lovaniensis censura, necnon propositiones per eandem notatæ.

*Hist. Congr.
de aur. l. l.*

Porro haud inconsultum erit triginta quatuor hæc propositiones referre, prout

prout in censura exponuntur unacum
 notis, quibus ibidem perstringuntur.
 Hi Doctores præprimis summam cir-
 cumspeditionem, qua hanc rem aggressi
 sunt, testatam reddunt, priusquam ad
 censuræ severitatem descenderent, po-
 stea vero profitentur, se non sine ma-
 ximo animi mœrore expertos esse, quod
 præcipua gratiæ Christianæ basis non
 modo impugnetur, sed etiam, quan-
 tum fieri potuit, per novas opiniones
 toties rejectas, & condemnatas ever-
 tatur, simulque divi Augustini doctrina
 in Ecclesia tam solemniter approbata ab
 ipsismet Ecclesiæ Filiis proscindatur.
 His præmissis concludunt Doctores:
 „Merito obstupescimus, quod hodie-
 „dum nonnulli cum Catharino, & Pig-
 „hio non modo vanas difficultates inno-
 „vent, ac resuscitent, sed etiam ferme
 „cunctas Massiliensium Sacerdotum, qui
 „antehac in Galliis divi Augustini do-
 „ctrinam impugnabant, querelas denuo
 „movere non dubitent, quantumvis
 „omnibus in comperto sit, quod ipsa sa-
 „cra Sedes per Coelestinum Papam hos
 „motus represserit.„ Postea argumen-
 tis comprobatum reddunt, quod ambo
 hi Jesuitæ Theologiæ Professores haud
 alia, quam Semipelagianorum, dogma-
 ta innovarint: denique Facultas, quo-
 ties aliquam utriusque hujus Jesuitæ
Hist. Eccles. Tom. L. Kk pro-

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

c. 3. p. 12. &
seq.Censuræ Fa-
cult. Theol.

Lov. &

Duac. Pa-

ris. 1641.

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

propositionem refert, mox eandem
sacræ Scripturæ, sanctorum Augustini,
Prosperi, Fulgentii, aliorumque Pa-
trum testimoniis confutat: porro tri-
ginta quatuor propositiones erant se-
quentes:

In ead. cens.
p. 21.

I. „Ut quid sit Scriptura sacra, non
„est necessarium singula ejus verba in-
„spirata esse a Spiritu sancto.,

II. „Non est necessarium, ut singu-
„læ veritates, & sententiæ sint imme-
„diate a Spiritu sancto ipsi Scriptori in-
„spiratæ.,

III. „Liber aliquis, qualis forte est
„secundus Machabæorum, humana in-
„dustria sine assistentia Spiritus sancti
„scriptus, si Spiritus sanctus postea teste-
„tur, nihil ibi esse falsum, efficitur Scri-
„ptura sacra.,

IV. „Augustinus definit, quod Præ-
„destinatio sit præscientia, & præpara-
„tio beneficiorum Dei, quibus certissi-
„me liberantur: quæ definitio valde
„bona est, si intelligatur de prædestina-
„tione hominum, quæ supponit servitu-
„tem, & peccatum, & de certitudine
„ex præscientia, non ex mera præordi-
„natione.,

V. „Deus post prævisum peccatum
„originale habuit voluntatem dandi
„Adamo, & toti ejus posteritati suffici-
„entia media contra peccata, & auxi-
„lia

„lia ad consequendam vitam æternam : Sæcul. XVI.
 „ergo dat illis sufficiens auxilium, ut A.C. 1587.
 „possint converti. „

VI. „Tota Scriptura plena est præ-
 „ceptis, & exhortationibus, ut peccato-
 „res convertantur ad Deum : atqui
 „Deus non præcipit impossibilia : ergo
 „dat illis sufficiens auxilium, ut pos-
 „sint converti. „

VII. „Dices, Deum quidem voca-
 „re omnes ad pœnitentiam, sed non se-
 „cundum propositum, & non illa voca-
 „tione, quæ est sine pœnitentia. Re-
 „spondeo: hoc videtur alienum a boni-
 „tate Dei, quia non esset hoc serio, sed
 „delusorie vocare, si vocaret aliquem
 „non ex intentione, ut convertatur:
 „Augustinus autem, (*UT IN SCHOLIO
 ADDITUR*) propositum Dei ac-
 „cipere videtur, ut idem sit, quod præ-
 „videat illo modo, quo novit illum se-
 „cuturum. „

VIII. „Jubentur omnes baptizari:
 „ergo Deus, quantum in ipso est, vult
 „omnibus dare gratiam baptismi.

IX. „Hunc locum, *Deus vult omnes
 „homines salvos fieri*, id est, vult omnes
 „homines salvos fieri, qui salvi fiunt,
 „non videtur exponere Augustinus se-
 „cundum intentionem Apostoli, & sex
 „amplius argumentis dicta interpreta-
 „tio oppugnatur.

Sæcul. XVI

A C 1587

X. Deus vult dare Christum in Redemptorem pro omnibus, nullo excepto: ergo omnibus præparavit sufficientiam media per Christum: probatur consequentia: quia eatenus est Christus omnium Redemptor, quatenus per ipsum dantur omnibus sufficientia auxilia, quibus resurgant a peccatis: si enim non darentur sufficientia, verus non esset omnium Redemptor, neque quoad sufficientiam, neque quoad efficaciam.

XI. „Ut peccator possit converti, non est necessarium, ut recipiat utrumque auxilium, præveniens scilicet, & concomitans, in actu secundo, sed satis est, ut accipiat auxilium præveniens in actu primo, & tunc vere habet auxilium sufficiens ad actualem conversionem.

XII. „Concomitans concursus specialis, seu supernaturalis ita præparatus est peccatori, sicut concursus naturalis, & generalis præparatus est potentiae naturali v. g. potentiae videndi. Et infra: Deus non dat ipsa opera bona, nisi quatenus per gratiam prævenientem dat nobis auxilium sufficiens, & paratus est dare concursum gratiae concomitantis in actu secundo, si velimus.

XIII. „Au-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

XIII. „Augustinus ubicunque dicit, „nos non tantum gratia egere, qua pos-
 „simus, sed etiam, qua faciamus, in-
 „telligendus est de supradicto concomi-
 „tanti concursu, quod scilicet non pos-
 „simus facere sine auxilio gratiæ conco-
 „mitantis: alioquin dictum ejus non es-
 „set universaliter verum, nam ut fa-
 „ciamus, non requiritur efficax exci-
 „tatio, quæ voluntatem infallibiliter
 „determinet, qualis forte fuit Paulo,
 „& Magdalenæ, aliisque nonnullis, dum
 „converterentur, sed sufficit multo mi-
 „nor, quæ plenissimam relinquit liber-
 tatem.

XIV. „Quod dicit Augustinus, eis,
 „qui non sunt a perditionis massa segre-
 „gati, non adhiberi dicta, vel facta di-
 „vina, per quæ possent credere, si au-
 „dirent, cum grano salis accipiendum
 „est: ut intelligantur, non accipere in
 „actu secundo illa auxilia, cum quibus
 „Deus noverat, eos de facto conver-
 „tendos: quod certissimum est de omni-
 „bus, qui non convertuntur.

XV. „Ad illud, quod capite sexto
 „de prædestinatione Sanctorum objici-
 „tur, ubi Augustinus docet, hunc nol-
 „le credere, quia ejus voluntas non
 „præparatur a Domino, quod tamen
 „erat necessarium, ut credere vellet: re-
 „spondetur: valde improprie dici, quod

Kk 3 „is,

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

„is, cui sufficienter proposita est fides,
 „ideo nolit credere, quia ejus voluntas
 „non præparatur a Domino.

XVI. „Est quoddam perseverantiæ
 „donum, consistens in quodam specia-
 „li auxilio, & protectione, qua Deus
 „ita protegit, & munit quosdam, ut
 „fere indeclinabiliter, & infallibiliter
 „in gratia perseverent usque ad mor-
 „tem: quod quibusdam conceditur, ut
 „forte Apostolis post acceptum Spiritum
 „sanctum, & (*ut in scholio additur*)
 „iis, qui dicuntur confirmati in gratia.
 „Aliud est perseverantiæ donum, quod
 „consistit in quodam auxilio, & prote-
 „ctione, qua Deus ita adest, ut possint
 „in gratia perseverare, si velint, & hoc
 „donum est necessarium ad salutem, &
 „datur omnibus justis immediate in actu
 „primo.

XVII. „Indurati, & excæcati ha-
 „bent sufficiens auxilium ex parte Dei,
 „ut convertantur. *Et infra:* Omnes
 „infideles semper, & ubique habent suf-
 „ficiens auxilium ad salutem ex parte
 „Dei.

XVIII. „Omnia loca Scripturæ sa-
 „cræ, quæ significant, esse impossibile
 „quosdam converti, intelligenda sunt,
 „ut impossibile accipiatur pro eo, quod
 „est valde difficile.

XIX. Par-

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

XIX. „Parvuli ex parte Dei habent
 „remedium sufficiens contra peccatum,
 „præsertim in nova Lege, nam Chri-
 „stus pro omnibus mortuus est, & pro
 „omnibus instituit Sacramentum in re-
 „medium peccatorum, nemine excepto,
 „atque id (*quod in Scholio additur*) ex
 „Epistola 59. D. Cypriani satis aperte
 „colligitur.

XX. „Quod applicatio talis remedii,
 „baptismi scilicet, his, vel illis ob ali-
 „qua impedimenta occurrentia fiat im-
 „possibilis, non est Deo imputandum,
 „quia non ordinat, ut non possit ap-
 „plicari, vel ut talia impedimenta oc-
 „currant, sed tantum permittit secun-
 „dum communem cursum rerum, sicut
 „permittit peccata.

XXI. „Omnes infideles semper, &
 „ubique habent sufficiens auxilium ex
 „parte Dei, seu in actu primo: si enim
 „facerent, quod in ipsis est, & quan-
 „tum possent secundum præsentem di-
 „spositionem naturalem, vel superna-
 „turalem, quam habent, Deus illumi-
 „naret eos, ut credere possent, vel
 „converti.

XXII. „Qui invincibiliter ignorat fi-
 „dem, tenetur ad præcepta naturalia,
 „id est, Decalogum: ergo habet auxi-
 „lium morale sufficiens ad illa imple-
 „nda: quia Deus neminem obligat ad

Kk 4

„im-

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

„impossibile: alioquin videtur accedere
 „ad insaniam hæreticorum, qui dicunt,
 „per peccatum originale amissum libe-
 „rum arbitrium ad bonum.

XXIII. „Sententia, quæ dicit, eos,
 „qui salvantur, non efficaciter electos
 „ad gloriam ante prævisionem bonorum
 „operum, vel applicationis meriti con-
 „tra peccatum, videtur maxime pro-
 „babilis: tenent autem hanc senten-
 „tiam omnes Patres Græci, adeo ut
 „communitè dicatur sententia Græ-
 „corum. Et in Scholio: quamquam
 „diversa sententia Augustino adscriba-
 „tur, non puto tamen esse Augustini,
 „nam ubi de hac re loquitur, non ex-
 „primit, utrum loquatur de immediata
 „electione ad gloriam, an de mediata,
 „quæ est ad gratiam: item an loquatur
 „de electione absoluta efficaci, an de
 „conditionata, id est, si gratiæ fuerint
 „cooperati: quomodo intelligendas esse
 „promissiones divinas docet Concilium
 „Tridentinum Sess. 6. quod si tamen con-
 „traria sententia esset Augustini, non
 „admodum referret. „

XXIV. „Deinde probatur aliis plu-
 „ribus testimoniis: *Tene, quod habes,*
 „*ne alius accipiat coronam tuam:* ergo co-
 „rona potest amitti, cui respondet Au-
 „gustinus cap. 13. de Cor. & gr. Scri-
 „pturas ita loqui, non quod corona pos-
 „sit

„sit amitti, sed ut homines stent in timore. „

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

XXV. „In statu innocentiae sufficiebat homini ad salutem gratia, qua poterat perseverare, si vellet: ergo & nunc.

XXVI. Si electio est ad certum gloriæ gradum: ergo omnia opera justorum debent absoluta Dei voluntate esse præordinata, nec poterunt aliter, nec aliud operari, quam sit a Deo præordinatum: quod est contra libertatem.

XXVII. „Martyria, & afflictiones Sanctorum, quas patiuntur ab impiis, sunt excellentissima media salutis ipsorum: ergo etiam hæc ante omnem prævisionem erant præordinata, quod est falsum: quia Deus non est author peccati.

XXVIII. „Ad illud Ezech. cap. 3. v. 27. faciam, ut in præceptis meis ambuletis &c. dico ibi significari, Deum daturum abundantiorē gratiam in nova lege, quam in veteri, qua fiet, ut re ipsa plures ambulent in lege Dei, quam in lege veteri: non ergo illud, faciam, ut ambuletis, significat illum providentiæ modum, per quem omnes infallibiliter servarent præceptum Dei.

XXIX. Non est voluntas absoluta Patris, ut omnes, quos ipse dat fi-

Kk 5

„lio

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

„lio, absolute salventur, ut patet Joan-
 „nis 17. ubi dicit, quod ex illis, quos
 „dedit ei Pater, perierit filius perdi-
 „tionis, qui se ipsum perdere voluit,
 „sed voluntas Patris est, ut omnes ha-
 „beant sufficientia auxilia, & non stet
 „per ipsum, quo minus salventur.

XXX. „Hæc sententia Apostoli,
 „Omnia cooperantur in bonum iis, qui
 „secundum propositum vocati sunt sancti,
 „loquitur in genere de omnibus dili-
 „gentibus Deum, non autem tantum
 „de illis, qui erant prædestinati.

XXXI. „Ex his verbis, Jacob dilexi,
 „Esau autem odio habui, per dilectio-
 „nem non significatur efficax ordinatio
 „ad gloriam, sed ad majora dona gra-
 „tiæ, quæ non erant ex prævisis me-
 „ritis: quia enim ex Jacob nasciturus
 „erat Christus, voluit illi Deus, & ejus
 „posteritati maxima dilectionis signa
 „ostendere, quæ non ostendit fratri e-
 „jus Esau, ita, ut comparatione Jacob,
 „& populi Israelitici, Esau, & Idumæi,
 „possint videri odio habiti.

XXXII. „Si Deus præviso originali
 „peccato, absoluta voluntate constituit
 „hunc hominem excludere a Regno,
 „vel admittere ad Regnum, ante om-
 „nem operum prævisionem: ergo nul-
 „lis operibus bonis, vel malis poterit
 „averti, quod decretum est, nam hæc
 „sup-

„suppositio divinæ voluntatis facta est
 „independenter a libertate humana:
 „ergo absolute necessarium est homi-
 „nem damnari, posito, quod Deus il-
 „lum reprobaverit, & speciali provi-
 „dentia procurari debebit, ut in pec-
 „catis moriatur.,

Sæcul. XVI.
 A.C. 1587.

XXXIII. „Numerus prædestinato-
 „rum non est certus ex præordinatio-
 „ne, quæ antecedit omnem præscien-
 „tiam operum.

XXXIV. Hæc sententia de prædesti-
 „natione, & reprobatione, maxime
 „consentanea est divinæ bonitati, Scri-
 „pturarum auctoritati, Patrum testi-
 „moniis, & naturalis rationis æquitati,
 „in nulla re omnino Pelagio favens, &
 „quam longissime a sententia Lutheri,
 „& Calvini, & reliquorum hæretico-
 „rum nostræ tempestatis recedens, a
 „quorum sententia, & argumentis dif-
 „ficile est alteram sententiam vindicare.

Ceterum hæc censura non modo
 verbis, sed & rationibus erat suffulta,
 & quidem earum quælibet non modo
 notata videbatur, sed etiam cuius clari
 textus ex sacra Scriptura, sanctisque
 Patribus opponebantur: præprimis ve-
 ro Doctores in præfatione, quæ huic
 censuræ præfigitur, plures proferunt
 rationes, ob quas ad hanc damnatio-
 nem descendere coacti sunt, quarum
 prima

Sæcul. XVI.

A C. 1587.

prima erat, quod doctrina ab eis damnata omnino adversetur iis, quæ sanctus Augustinus de gratia, & libero arbitrio in suis operibus sexcenties docuerat, cumque hujus sancti Doctoris auctoritas in Ecclesia a Conciliis, summis Pontificibus, atque illustrioribus Ecclesiæ Scriptoribus plurimi habeatur, tam his, quam illis ingens inferretur injuria, si a tanti Doctoris auctoritate recederetur. Altera causa erat, quod damnatæ hæc propositiones, comprobare videantur, perinde ac si reipsa in Ecclesia opinionum varietas observaretur circa gratiam, & liberum arbitrium, atque Ecclesia Orientalis circa hunc articulum ab Ecclesia Occidentali discreparet. Tertia ratio erat, quod eadem propositiones innuant, & resuscitent cunctas Semipelagianorum Massiliensium propositiones legitime a sacra Sede, & præcipue a Cælestino Papa damnatas. Denique quarta causa erat hæc, eo quod hujus doctrinæ consecutiones pariter veritati adversentur, & animarum saluti perniciosæ sint.

„Eapropter, subjungebant hi Doctores
 „sermone ad Jesuitas converso, per Jesu
 „Christi viscera vos obtestamur, ut se-
 „positis vestris præjudiciis præconceptas
 „opinionibus abjiciatis, & serio coram
 „oculis Dei hanc causam dijudicare
 „veli-

„velitis, ut tandem ad fanio^{re}m doctri-
 „nam redeatis, nam memores sitis,
 „quod Societas vestra nomen a Jesu
 „sortita sit, illudque adoptaveritis: non
 „ergo in eo studium vestrum reponite,
 „ut negetis vim, & efficaciam gratiæ,
 „quam ille impertitur, cujus nomen
 „deferre gloriâmini: insuper revocate
 „in memoriâ, quod vester Pater Bel-
 „larminus, cum in eadem cathedra,
 „in qua vos docetis, de eodem hoc ar-
 „gumento ageret, doctrinam vestræ
 „recta oppositam tradiderit. Denique
 „vos rogamus, ut unice solliciti sitis,
 „quatenus Ecclesia per vestra bona
 „exempla ad pietatem incitetur, sicut
 „vos tanquam Sacerdotes, & Reli-
 „giosos decet.”

Sæcul. XVI.
 A.C. 1587.

§. XVIII.

*Hujus censuræ transumpta in Bel-
 gium transmissa.*

Quamprimum hæc censura erat de-
 creta, mox plura illius transum-
 pta conficiebantur, quæ ad Belgii An-
 tistites, vigesima ejusdem Mensis die
 transmissa sunt, ad Mechliniensem sci-
 licet Archiepiscopum, & ad Ruræmun-
 densensem, Iprensensem, Bolcoducensem, Atre-
 batensem, Namurcensem, & Audoma-
 rensem Episcopos: insuper die trigesima
 Henricus Gravius hac super re Bru-
 xellas

Fast. Acad.
 pag. 171.
 Hist. Congr.
 pag. 16.

Sæcul. XVI
A. C. 1587.

*If. Habert.
defens. fid.
c. 14 § 3.*

xellas ad Facultatis Decanum perfer-
psit, eoque instante decernebatur, hu-
jus censuræ exempla ad Ludovicum
Barlemontium. Cameracensem Archi-
episcopum, necnon ad alias duas Uni-
versitates nimirum Parisiensem, & Du-
acensem esse transmittenda: verum Pa-
risiensis Facultas Theologica huic cen-
suræ non adhærens illam approbare om-
nino renuebat: unde Lessius suas opi-
niones Parisiis tradi jactitabat: (*)
Facultas vero Duacensis Lovanien-
si, quam tanquam Matrem suam veneraba-
tur, suffragata est: nihilominus hæc
censura nonnisi die vigesima Januarii
anni sequentis promulgabatur, quo tem-
pore ibidem celebris Estius Theologiam
publice professus erat.

Præterea die quarta Januarii anno
Christimillesimo quingentesimo octoge-
simo octavo hujus censuræ exempla
transmittebantur ad ceteros omnes, qui
illam nondum receperant, Belgii Epi-
scopos, sicut & ad nobiliora Diœcesium
capitula, quorum Sedes tunc vacabant:
insu-

(*) In historia Congregat. de auxiliis,
quod Parisiensis Facultas hanc censuram reje-
cerit, refellitur, atque ex ipso Lessii ana-
cronismo falsum ostenditur.

insuper Facultas Lovanienſis, ut ſemper
quantum penes illam ſtaret, ſanam, eam-
que perpetuam circa hoſce articulos con-
troverſos doctrinam in animis conserva-
ret, Academiae impenſis publicam Ca-
thedram ad confutandas Leſſii opiniones
inſtituit, dotavitque, hoc autem mu-
nus Jacobo Janſonio demandabat, qui
in quodam oppido prope Amſtella-
dam natus Lovanii Anno Salutis no-
ſtræ milleſimo quingentefimo octogefi-
mo quarto unacum Henrico Cuickio
Doctoratus Laurea inſignitus erat, at-
que aliunde accerrimus Leſſianæ doctri-
næ adverſarius, Michaeli autem Bajo
in paucis carus, qui etiam celebris Jan-
ſenii Yprenſis Epifcopi Magiſter erat.

Sæcul XVI.
A.C. 1587.

*Hift. Con-
trouv. de aux.
l. I. c. 7.
pag. 16.*

§. XIX.

*Middelburgenſis, & Ruremundanus
Epifcopi Jeſuitis faventes.*

Die decima ſeptima Novembris hoc
anno Incarnationis Dominicæ mil-
leſimo quingentefimo octogefimo ſepti-
mo Joannes Styrenus Middelburgenſis
Epifcopus, qui a Proteſtantibus Sede
ſua pulſus Lovanium fugerat, ibidem
que Regii Collegii Præſes erat, Jeſui-
tas defendendos ſuſcepit, hacque ſuper
re ad Lindanum Ruremundanum Epi-
ſcopum perſcripſit, eo fine, ut hunc
qua-

*Epif. Sty-
reni Ep.
Midd. ad
Lind. Epifc.
Rure 4. Dec.
1587. &
viciffim die
12. Dec.
1787.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

quoque ad sua studia pertraheret: cum vero Lindanus Doctorum judicio præventus, ab initio Styreni rationibus cedere recusaret, hic die quarta Decembris scriptum quoddam ad eundem transmisit in binas columnas divisum, in quarum una damnatas propositiones, in altera vero assertiones avitas Lovaniensis Scholæ doctrinis consonas exponerat, rogans, ut utramque doctrinam inter se conferre vellet. Lindanus re utrinque discussa ambas contendentium partes conciliandi medium esse excogitandum censebat: id vero eo facilius præstari posse significabat, si pauca quædam verba, vel quædam propositiones ambiguæ omitterentur, cum ergo Styrenus hunc Præfulem suæ opinioni non adeo adversum, ac Societati propensum cerneret, hanc confessionem eidem gratulaturus denuo ad illum literas dedit.

§. XX.

*Alia Duacensis Facultatis Theologica
censura contra Lessium.*

Cens. Facult.
Lov. 8.
Duac. edit.
Paris. 1641.
pag. 21.

Hæc cum interea gererentur, Facultas Theologica Duacensis pariter suam censuram pronuntiabat vehementioribus conceptam verbis, quam antea Lovaniensis.

Lovaniensis Facultas adhibebat: porro illam Estius jussu Joannis Hauchini Mechliniensis Archiepiscopi, Ludovici Barlemontii Cameracensis Archiepiscopi, & Guilielmi Lindani Gandavensis Antistitis adornabat: præprimis vero Facultas primas tres propositiones de sacra Scriptura tanquam temerarias, atque ad sacrorum Codicum a Spiritu sancto dictatorum dignitatem, Majestatemque in contemptum adducendam natas damnabat, Lessiique opiniones non modo sanctorum Irenæi, & Gregorii Papæ, sed etiam Gregorii de Valentia, & Francisci Costeri duorum Societatis Theologorum auctoritate impugnabat. Postea ad ceteras propositiones de Prædestinatione, & reprobatione transiens censuras tam sermonis ubertate, quam rationum gravitate magis amplas, quam Lovaniensium erant, cuilibet propositioni annectebat, præcipue vero sancti Augustini testimoniis insistebat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

§. XXI.

Hæ censuræ multis minus probatæ.

Jam jam Mechliniensis Archiepiscopus accerrimus hujus censuræ Promotor unacum suo Socio Cameracensi Archiepiscopo in eo erat, ut Concilium Provinciale celebraret, in quo omnes

*Imago primi
Sæculi l. 6.
c. 4. p. 848.*

Hist. Eccles. Tom. I.

Ll

Epi-

Sæcul. XVI. Episcopi censuras suas ferrent, & Lessi
A.C. 1587. errores per universum Belgium proscri-
berent: hanc in rem Societatis Histo-
rici in suo libro, cui titulus: *Imago
primi Sæculi*, referunt, quod ipsorum
Adversarii ad eos divexandos, atque
ignominia, & pudore obruendos unice
intenti Episcoporum quamplurimos, &
non pauca Canonorum capitula, ut
censuræ per utramque Universitatem
latæ istorum auctoritate magis conspi-
cuæ redderentur, adversus ipsos instiga-
rint, atque Mechliniensis, & Camera-
censis Archipræsules jamjam suorum
Episcoporum, ac Suffraganeorum Con-
cilium decreverint, ut ibidem dogmata
ab utraque Facultate damnata discute-
rentur, & demum illis tanquam im-
piis Massiliensium, & Pelagianorum re-
liquiis per universum Belgium proscri-
ptis, hæc Societas de hæresi suspecta
damnaretur: hæc tamen Synodi non fuere
celebratæ: censuram enim Tfantelius
Cameracensis Decanus, necnon cele-
bris Stapletonius, alique Doctores Dua-
censes non approbabant, atque ipse
met Mechliniensis Archipræsul mutata
priori sententia ad Jesuitas perscripsit,
quod iniquo ferret animo, ab ipsis hanc
altercationem inter Lovaniensem Aca-
demiæ, & Societatem fuisse suscitam,
ac propterea Cuyckio suo Vicario Ge-
nerali

nerali præcepisset, ut huic controver-
 siae absque fori strepitu per amica col-
 loquia finem imponere satageret: sexta
 autem post arreptum hoc consilium die,
 seu decima nona ejusdem Mensis Middel-
 burgensis Episcopus Archiepiscopo hæc
 perscribat: „utinam hoc consilio jam
 „tum usus fuisses, cum Gravius Doctor
 „censuram exhiberet, ac priusquam
 „Cameracensem Archiepiscopum ro-
 „gasses, ut ejus opera Duacensis Uni-
 „versitas sese Lovaniensi Academiæ
 „jungeret: jam vero te demissus rogo,
 „ut utrique parti silentium imponas,
 „eo potiori nomine, quod sacra Sedes
 „hoc negotium ad suum tribunal evo-
 „casset.

§. XXII.

*Jesuitarum apologia adversus utram-
que Censuram.*

Enimvero Jesuitæ, cum funesta mala
 ex omnibus hisce dissidiis oritura
 præcognoscerent, supremum Societa-
 tis suæ Moderatorem, aliosque Ami-
 cos Romæ instigabant, ut summum
 Pontificem eo adigerent, quatenus hu-
 jus causæ cognitionem sibi soli reser-
 vare vellet: interea vero, dum ha-
 rum sollicitationum fructum præstola-
 rentur, Pater Costerus Societatis Pro-
 vincialis apologiam conscripsit, eamque

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

Hist. Con-
 trov. de
 Auxil. l. 1.
 c. 8. p. 19.

Ll 2

misit

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

misit Insulas ad quemdam Canonicum nomine Joannem Simonem, cui sigillatim omnes enarrabat rationes, ob quas hanc censuram fuisse pronuntiatam sibi imaginabatur, simulque describebat modum agendi, necnon aliamolimina, quorum ope ab utraque Academia unaomnes adversus Societatem concitatos comminifcebatur: postquam vero hujus epistolæ notitia ad juvenem quemdam Doctorem nomine Jacobum Bajum Michaelis Baji, qui Universitatis Cancellarius erat, Nepotem fuisset delata, hic ceteros Doctores ab impacta calumnia vindicare sollicitus scriptotenus Jesuitas accusabat, quod hosce tumultus ex condemnata Cancellari ejus Patruī doctrina, suscitatos crimentur, ipsi vero eandem Patris sui Lessii doctrinam Romæ anno Christi millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto non sine magna fidelium offensione publice tradere non erubuerint, prout Hesselius in suis literis testatum reliquerat: insuper Jesuitis criminidabatur, quod ipsi asseruerint, a Scholis Catholicis sancti Augustini doctrinam de gratia, & Prædestinatione fuisse amandatam, ibidemque adversas tradit opiniones, imo etiam tanquam furis acti Episcoporum, qui Universitatum censuras approbarunt, judicium convitiis

tiis proscindant: præterea hujus scripti Auctor Jesuitas provocabat, ut ea, quæ hisce Episcopis objiciebant, testimoniis firmarent, de cetero autem potius Belarmini sententiis insisterent.

Pater Provincialis ad hoc scriptum mox ad eundem Canonicum Insulas rescribens hæc respondit: „Mihi persuasum habeo, quod Michaelis Baji doctrina omnium tumultuum causa extiterit, nec hac de re dubitandum videtur, consideratis iis, quæ in hujus suspicionis testimonium fuere allegata: pernego tamen, quod Jesuitæ vel unquam Catharini doctrinam Romæ tradiderint, imo potius econtrario assertum, quod iidem semper illius opinionibus obstiterint, ac publice eas confutarint: censuram quoque esse acceptatam inficior, ac contendo, nullatenus dici posse, quod ea ab omnibus Episcopis fuerit lata, cum Ruremundanus, ac Middelburgensis eam rejecerint: præterea nego, unquam fuisse dictum, quod sancti Augustini doctrina e Scholis fuerit exulare iussa, quinimo eam admittendam, illiusque auctoritatem esse venerandam profiteor, quamvis forte Lovanienses Doctores in modo hujus sancti Doctoris sensus explicandi hallucinentur: de cetero non sine injuria Jesuitæ ad Bel-

Sæcul.XVI.

A.C.1587.

„larmini opinionem remittuntur; hic
 „enim Auctor cum censuris nil com-
 „mune habet, præter opinionem, quæ
 „gratiam sufficientem restringit, & gra-
 „tiæ efficaciam constituit in quadam
 „motive determinante, brevi tamen
 „hic idem Scriptor mutata sententia
 „etiam Lovanii tradidit, quod gratia
 „sufficiens omnibus detur, & gratia effi-
 „cax non sit efficax motio voluntati in-
 „spirata, sed vocatio, circa quam Deus
 „voluntatem esse consensuram scit: de-
 „nique Jesuitæ negant, quod illorum
 „opinionem sancti Augustini doctrinæ
 „adversentur, nam potius ipsius aucto-
 „ritatem, ejusque testimonia, atque
 „dogmata contra Pelagii errores vene-
 „rantur.

§. XXIII.

*Jesuitæ suas sententias circa gratiam,
 & Prædestinationem publice
 exponentes.*

*Epist. Recl.
 Coll. Soc.
 ad Arch.
 Mechlin' 20.
 Martii 1588.*

Insuper Jesuitæ suas opiniones circa
 gratiam, & Prædestinationem expo-
 nebant, contendentes, quod illorum
 doctrina veteris Scholæ Lovaniensis opi-
 nionibus consona foret, si vero ea ho-
 diernis illius sententiis adversetur, id
 ideo factum, quia Universitas alia ad-
 optavit dogmata: præterea alteram
 edebant epistolam Mechliniensi Archi-
 episco-

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

episcopo inscriptam, in qua accusatio-
num capita, quæ ipsis Lovanienses
Doctores objecerant, falso sibi impu-
tari asserunt, jactitantes, quod propo-
sitiones illæ censuris notatæ ad fini-
strum sensum detortæ fuerint: denique
die vigesima Martii Collegii Rector ad
eundem Præsulem Lessii apologiam
transmisit, quæ a Jesuitis Romæ di-
scussa, atque approbata fuerat, ubi e-
tiam idem Lessius quasdam adjecerat
annotationes in Duacensem censuram:
porro ibidem Rector coram Archiepi-
scopo, quod ambæ facultates perpe-
ram Jesuitarum sensum intellexerint,
querebatur, quinimo asserere audebat,
quod nequidem statum quæstionis asse-
cutæ fuerint: dein Archiepiscopum ro-
gabat, quatenus interposita auctoritate
sua utramque Academiam eo adige-
ret, ut præsentibus Gandavenfi, ac Mid-
delburgensi Episcopis, necnon veteris
Scholæ Doctoribus juxta ejus arbitrium
seligendis amica disputatio haberetur:
cum vero ejusmodi petitio in novæ
Scholæ injuriam redundaret, hoc col-
loquium nullatenus fuit institutum.

§. XXIV.

Varia scripta contra censuram.

Interea diversa subinde scripta divulga-
bantur, quæ tamen nonnisi ad fo-
L. 1 4 venda c. 7. p. 17.

Sæcul. XVI. A.C. 1587. venda dissidia conducebant, ac præp-
 mis Jacobus Tanzelius Ecclesiæ Col-
 legiatæ Cortracensis ad sanctam Mariam
 Decanus, & Lovaniensis Universitatis
 Licentiatus die vigesima secunda Apri-
 lis scriptum quoddam edidit: insuper a-
 liud quoque die undecima Maji Midel-
 burgenfi Episcopo inscriptum eruditus
 ille Dogmaticus Thomas Stapletonus
 Theologicæ Facultatis Duacensis Doctor
 concinnabat, in quo querebatur, in vul-
 gus spargi, quod ipse hanc censuram
 approbasset, cum tamen is ceteris prior
 sese eidem opposuisset. Denique ter-
 tium scriptum complectebatur epistolam
 Petri Simonis Tileti, qui anno Christi
 millesimo quingentesimo octogesimo
 tertio Rithovio in Yprensi Episcopatu
 succedens fatebatur, quod Facultatis
 iudicio in sui Metropolitanæ obsequium
 quidem subscripserit, doctrinam tamen
 hisce censuris oppositam nequaquam
 veluti hæreticam, Pelagianam, & fal-
 sam notarit, imo nequidem illam dam-
 naverit, cum circa hæc quæstiones
 sententiam pronuntiandi auctoritatem
 sacræ Sedi reliquerit: ad hæc Mogun-
 tina, Trevirensis, atque Ingolstadien-
 sis Universitates Lessii doctrinæ suffra-
 gabantur, ac censuram carpebant, &
 quidem Moguntina die prima Maji suam
 proferens sententiam ita asserbat: do-
 „ctrina

„ctrina a Lovaniensibus Doctoribus dam-
 „nata, spectatis Jesuitarum explicationi-
 „bus ab omni hæresis, errorisque suspi-
 „cione exempta est, quamvis opiniones
 „contrarias adhuc probabiles esse cen-
 „seamus., Trevirensis Universitas cen-
 sebat, quod propositiones tam in censuris
 contentæ, quam a Jesuitis Professoribus
 prolatae in Scholis probabiliter propug-
 nari valerent. Denique Ingolstadiensis
 Academia totam quæstionem ad sex re-
 vocat propositiones, quibus se favere de-
 clarat.

§. XXV.

*Nuntius Colonienfis ad terminandam
 hanc litem a Papa missus.*

Cum interim ejusmodi scriptis dissi-
 diorum flammæ adeo non extingue-
 rentur, ut potius indies magis accendi
 viderentur, supremus Jesuitarum Mode-
 rator Papam sollicitabat, ut is disputa-
 tionis æstum sua auctoritate sedare sa-
 tageret, quam in rem pariter ad eun-
 dem Pontificem Doctorum censuram,
 & Lessii apologiam unacum libello sup-
 plici per Bellarminum confecto trans-
 misit: igitur Sixtus V. cum ipsemet ce-
 leberrimus esset Theologus, vix per-
 ceptis propositionibus, quas Lovanien-
 sis, & Duacensis Universitates damna-
 verant, mox illas in publico Purpura-
 torum Senatu hanc in rem coacto præ-
 legi

Sæcul. XVI.
 A.C. 1587.

*Hist. de au-
 xil. Eleuth.
 l. 1. c. 13.
 pag. 41.
 Hist. aux l.
 Blanc. p. 20.*

L 1 5

legi

Sæcul. XVI
A.C. 1587.

legi iussit, quamvis vero primo obtutu hæ propositiones haud aliam, nisi quam ipsemet profitebatur, doctrinam continere viderentur, nihilominus a Cardinalibus, ut suam quisque sententiam ediceret, petebat: porro hi hæce propositiones tanquam sanam doctrinam complectentes approbabant, unde ex ipsorum iudicio Pontifex ad Octavium Frangipanum Calatinum Episcopum, suumque apud Colonienses Nuntium quoddam diploma transmisit.

§. XXVI.

Sixti V. diploma ad suum Nuntium.

Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, ut Lovanium, cum primum commode fieri potest, te conseras, & quibuscum oportet, omni charitatis officio, & quæ es prudentia, studiosissime agas, ut earum contentionum, ac dissensionum finem omnino faciant universi, ac singuli, qui de iis articulis tam graviter inter se dissident, simul vero Mechliniensis Archiepiscopi operantur; huic enim Præfuli ipsemet Pontifex hanc in rem pariter perscribebat, atque in suo diplomate ad hunc Nuntium transmissio Lessii propositiones adhuc appellabat sanæ doctrinæ articulos: quinimo Nuntius quoque illas eadem hac prærogativa honorabat in suo decreto, quod postea pro hoc negotio ad sacram

sacram Sedem devolvendo promulga-
verat. (*)

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Ceterum cum Mechliniensis Archiepiscopus ante Nuntii Apostolici adventum Lovanium petiisset, ibi cum Facultatis Doctoribus privata habebat colloquia, ac postea ipsum Lessium ad se vocabat, eidem exponens, se deprehendisse, quod longe firmiora essent ejus dogmata, quam initio putasset: deinde multis, & blandis verbis nitebatur eidem persuadere, ut relicta, suppressaque illorum censura, & sua Apologia, ac si nihil actum esset, tria, vel quatuor præcipua capita seligeret, de quibus de novo disputatio institueretur. Ad hæc ita respondit: Lessius: „paratus sum, de quibusvis capitibus meæ doctrinæ cum illis disputationem inire, nullo tamen modo fieri potest, ut Censura supprimatur, cum illa jam in omnium manibus versetur, & per eam semper dogmata mea damnata esse viderentur, si nullum de ea judicium feratur: itaque oportet,

(*) Quod hæc verba: *sanctæ doctrinæ* ad propositiones ab Universitatibus damnatas appellent, satis operose Eleutherius, seu P. Levinus de Mayer comprobare nititur, quamvis alii asserant, quod ea tantum recitative, & duntaxat eo modo, prout ab illarum fautoribus venditabantur, a summo Pontifice fuerint prolata.

Sæcul. XVI. „tet, ut vel ipsi eam publico scripto
A.C. 1588. „rescindant, vel iudicium Sedis Apo-
 „stolicæ de ea expectetur.

§. XXVII.

*Nuntius Lovanium veniens, ac Fa-
 cultas ab eo convocata.*

Fast. Acad. Lov. p. 371. Postea Frangipanus Papæ Nuntius
Hist. Congr. pag. 23.1 hoc anno Domini millesimo quin-
Hist. Con- tröv. l. 1. gentesimo octogesimo octavo ineunte
c. 13. p. 40 Mense Junio Lovanium venit, ac per
§ 41. aliquot dies cum Mechliniensi Archi-
 episcopo conferens commissum sibi di-
 ploma Apostolicum, quod a Papa huic
 Archipræsuli erat inscriptum, eidem
 tradidit, atque ad diem vigesimam
 quintam ejusdem Mensis in Collegio
 Van-Dole, seu alias Antverpiensi dicto,
 ubi tum habitabat, generalem Facul-
 tatis Theologicæ conventum indixit,
 quo etiam accersebatur Jesuitarum Re-
 ctor unacum Patre Lessio: insuper com-
 paruerant Magistri numero duodecim:
 nimirum Michael Bajus, Cornelius Rei-
 nerius, Frater Petrus Bacherius, Hen-
 ricus Gravius, Joannes Lensæus, Ægi-
 dius Vallius, Embertus Everarts, Hen-
 ricus Cuyckius, Joannes Clarius, Ja-
 cobus Janfonius, Jacobus Bajus, &
 Samuel Loyarts.

Hos Nuntius præprimis nomine
 Pontificis officiose salutans, eisdem bene
 precabatur, ac demum paucis verbis expo-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

exposita legationis suæ caussa, diploma, quod die decima quinta Aprilis datum ad congregatos erat directum, prælegebat, ac demandatam sibi facultatem significabat: postea testabatur, quanto dolore sua Sanctitas ob hæc turbas, & contentiones afficeretur, prætera hæc subjunxit: „a summo Pontifice huc destinatus sum ad lites hæc sopiendas, & ad authentica utriusque partis scripta Romam mittenda, ut sua Sanctitas, quid tenendum sit, statuere possit: itaque præcepit, ut ea, quæ hæcenus de illa controversia utrinque scripta sunt, mihi tradantur; de cetero Mechliniensem Archiepiscopum rogo, ut juxta Pontificis desiderium suam mihi quoque opem conferat: interim judico, quod non recte fecerit facultas, eo quod suam Censuram evulgarit, cum hæc & magnæ contentions, & commotionis per Belgium caussa extiterit, nam decuisset hanc censuram primo ad summum Pontificem mittere, ad quem solum pertinet hujusmodi controversiarum decisio.”

Tum Doctores sese excusabant, quod ignorarent, qua ratione hæc censura passim divulgata fuerit, cum id Facultatis jussu factum non fuisset, nec posset Facultas privatorum facta præstare.

Enim-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Enimvero Facultas una congregata ex communi omnium sententia hanc censuram publici juris non fecerat, haud tamen ignoratur, quod ex Doctoribus præcipui illam ad varias urbes transmisissent, imo ipsimet eam illuc detulissent; quippe Michael Bajus Censuram ad Episcopum Namurcensem, & Duacum ad Stapletonum miserat: Gravius vero profectus fuit ad Archiepiscopum Mechliniensem Mechliniam, & ad Lindanum Bruxellas, & ad Cameracensem Montes Hannoniæ, iisque Censuræ exempla tradidit: alii autem Doctores illam alio miserunt.

§. XXVIII.

Colloquia apud Nuntium, ac censura a Lovaniensibus Doctoribus vindicata.

*Justif. seu
defens. cus.
Facult. Lov.
Paris. 1641.*

Paucis post hunc congressum diebus vigesima quarta Junii Pater Lessius Nuntio Pontificio tria diversa scripta, quæ Doctores contra eum divulgaverunt, tradidit unacum suis responsionibus ad eorum objecta: præprimis vero Lessius sæpe, atque impense rogabat, ut adhibito Nuntio, & Notario sibi disputare liceret cum Facultatis Theologicæ Deputatis, qui eum interrogarent, eique objicerent circa propositiones controversas, quæcunque vellent, ipse vero vicif-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

vicissim illis respondere posset. Placuit id Sedis Apostolicæ Nuntio, & Archiepiscopo Mechliniensi, qui mandabat Facultati, ut duos e suo corpore ad hoc deputaret. Fecit hoc Facultas, deputatis Gravio, & Lensæo Doctoribus: cum vero die sexta Julii Nuntius utrumque Facultatis Deputatum unacum Patre Lessio disputationi initium daturus convocasset, horum Deputatorum literæ, quibus agendi potestas eis dabatur, minus sufficientes fuerant creditæ, eoquod non daretur eis absoluta, ac plena potestas cum eo conferendi circa dogmata ista controversa, sed tantum cum hac restrictione, ut in nulla sententia ambigua possent quidquam statuere, nisi prius referrent ad Facultatem: porro hoc nihil aliud erat, quam ejusmodi collationes nimium protrahere. Postea Mechliniensis Archiepiscopus proposuit, hanc rem scriptotenus esse pertractandam: verum hæc concordiae ratio longius tempus exigere, atque aliunde minus proficua censebatur, eoquod censura, atque apologia sufficerent, ut Sedes Apostolica judicium ferre posset: cum autem Archipræsul suæ petitioni firmiter insistere, tandem Nuntius consensit, ut adhuc semel liceret Facultati scripto agere, ea tamen conditione, quatenus hoc

hoc

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

hoc scriptum Patri Lessio exhiberetur, ut tunc, si hic vellet, posset eidem respondere: insuper non ulterius procedendum decernebat Nuntius, cum deinde utriusque partis scripta Romam mittenda forent, ut res denique decideretur. Denique Gravio, & Lensæo a Facultate demandatum, ut apologiam hanc conscriberent, atque censuram vindicarent, & defenderent: hæc tamen nonnisi sexta die Mensis Septembris Nuntio tradebatur, quæ omnium ejusdem Facultatis Doctorum concordia consensu, necnon a quovis Doctore sigillatim confirmata, ac recognita fuit, decretumque, ut ea a Decano omnium Doctorum nomine subscripta Nuntio traderetur, testatumque fieret, quod una omnes quoad singula communem consensum præstitissent, ac Facultatis sigillo apposito Andreas Saffianus præfatae Facultatis pedellus, & Notarius publicus sese subscriberet, prout etiam factum fuisse in actis typo impressis cernitur: verum Nuntio hæc subscribendi ratio, quamvis semper usitata fuerit, minus probari videbatur, quapropter aliam exhiberi voluit: hac igitur super re Facultas conventu sæpius habito deliberabat, tandemque unanimi consensu statuebat, in hac subscribendi norma nihil esse immutandum: quocirca illam etiam

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

etiam Nuntius illæsam acceptabat. Sub idem tempus, postquam Facultas suam censuram a Moguntinis, & Trevirensibus Theologis fuisse damnatam compererat, Gravius eisdem respondere, atque in suo scripto declarare jubebatur, quod horum Theologorum censura, cum pronuntiata esset contra aliquod scriptum, quod hi iidem Theologi non legerunt, imo nequidem conspexerunt, nonnisi ausum mere temerarium, summamque impudentiam sapiat: porro Nuntius dum Facultatis apologiam receperat, eam Lovaniensis Collegii Societatis Jesu Rectori, necnon Patri Lesio die decima Septembris per Notarium publicum tradi præcepit, ut hi suam causam defensori ad eam respondere possent: attamen Jesuitæ ad concinnandam hanc responsum longius sibi tempus indulgeri postulabant, atque induciis obtentis tandem die decima septima Octobris suum responsum proferbant, illudque Nuntio tradebant.

§. XXIX.

*Nuntii conatus pro sopiendis diffidiis
ultro, citroque motis.*

Interim cum contententium partes in *Hist. Congr.*
eam curam intenderent, ut mutuas *i. c. 4.*
defensiones pararent, Nuntius Aposto- *p. 24.*
Hist. Eccles. Tom. L. M m licus

Sæcul. XVI
A.C. 1588.

licus, cum quorundam factionibus de-
ditorum audaciam reprimere, eorum-
que, qui alterutri contendentium parti
favebant, immoderatiore studio obfiteri
funestisque malis, quæ ex ejusmodi
altercationibus oriri solent, obviare ve-
let, decretum, seu Constitutionem edi-
dit, qua tamen nec Facultas, quæ
censuram tulerat, nec Jesuitæ Theo-
gi, quorum doctrina fuerat damnata,
cum ambæ partes Nuntii desiderio
tisfecissent, petebantur, sed duntaxat
illi perstringebantur, qui in suis sermo-
nibus, prælectionibus, necnon in pri-
vatis, publicisque disputationibus pe-
vato affectu huic, vel illi parti favebant.

§. XXX.

*Nuntius suo edicto utrique parti silen-
tium imponens.*

Hist. l. c.
p. 26. § 42.

Hoc edictum die decima Julii Anno
Domini millesimo quingentesimo
octogesimo octavo Lovanii datum
verbis erat conceptum: „Octavius De-
„& Apostolicæ Sedis gratia Episcopus
„Calatinus, sanctissimi Domini nostri
„Sixti divina providentia Papæ V.
„ejusdemque sacrae Sedis in Colo-
„ensi, Moguntinensi, Argentinen-
„Spirenfi, Wormatiensi, Monasterien-
„si, Osnabrugensi, Paderbornensi,
„Leodiensi, Luxemburgensi, & inter-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„rioris Germaniæ, & Belgarum Pro-
 „vinciis, civitatibus, & locis omnibus,
 „etiam Duci Cliviensi, & Juliacenfi sub-
 „jectis, Nuntius cum potestate Legati
 „de latere, universis, & singulis, præ-
 „sentes nostri edicti literas visuris, le-
 „cturis, & audituris, salutem in Do-
 „mino sempiternam.

„Etsi diversorum hominum diversæ
 „sint, discrepantesque sententiæ, quam-
 „diu tamen fide, & dilectione Deo ad-
 „hærent, estque eorum quasi cor unum,
 „& anima una, in uno invisibili duce,
 „ejusque Vicario divo Petro, aliisque
 „deinceps Romanis Pontificibus, ejus
 „legitimis Successoribus, non solum
 „suprema illa gradus, & officii dignita-
 „te a Christo Domino in eos perpetua
 „successione derivata, Corporis, &
 „Sanguinis dominici alimonia, ut ejus
 „spiritu vegetentur, in uno Ecclesiæ
 „ovili reficiendi sunt, sed illa etiam ju-
 „risdictionis auctoritate terribili, cujus
 „potestas cœlos quoque penetrat, &
 „quidquid in terris est, subjectum ha-
 „bet, cui Christus ad servandam unita-
 „tem, cujus ipse author est, parendum
 „esse sanxit, ita in religionis christianæ
 „officiis continendi sunt, ut unam fidem,
 „unum baptisma, unum Deum, ac Do-
 „minum venerantes, & colentes, in
 „eodem sensu, eademque sententia con-
 „sentiant.

Mm 2

„COR-

Sæcul. XVI

A.C. 1588.

„cordes, idipsum dicant, & sapiant,
 „nec ullis doctrinæ diffidiis lacerentur,
 „aut ullo schismate, ullave sacrilega se-
 „paratione ab hac unitate Spiritus
 „pacisque vinculo divellantur.

„Cum igitur Coloniae commorantes
 „quasdam opinionum dissensiones orta
 „esse cognoverimus inter Universitatem
 „Lovaniensis Theologos, & Sacerdotes
 „Societatis Jesu, Lovanii Theologian
 „proficientes, super quibusdam sanæ do-
 „ctrinæ articulis, quibus fidelium uni-
 „tas scindi, ac Christi Corpus lacerari
 „posset, nisi mature, sapienterque oc-
 „curratur, eas nos S. D. N. Sixto Po-
 „pæ V., sanctæque Sedi Apostolicæ signi-
 „ficavimus, ut tam periculoso diffidi-
 „obviam iretur: sed qua potuimus dili-
 „gentia, Literis propriis utramque par-
 „tem monuimus, obsecravimusque,
 „ut a disceptationibus hujusmodi, quoad
 „sua Sanctitas quæstiones controversas
 „definierit, tum verbo, tum scripto des-
 „isteretur: quod ut faceremus, Apo-
 „stolico mandato ad nos directo iussi fu-
 „mus, præsertim cum nulli, nisi Sum-
 „mo cessori divi Petri Pontifici Romano li-
 „ceat doctrinæ christianæ res controver-
 „sas definire. Et quamvis partes ipsarum
 „cohortationes nostras non recusave-
 „rint, humilesque, ac obedientes com-
 „ram nobis Lovanii residentibus, fuerint
 „Sanctæ

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„Sanctitati, sanctæque Sedi Apostolicæ
 „se præbuerint, tamen cum acceperi-
 „mus aliquos etiam diversorum Ordi-
 „num Regulares, Clericosque sæcula-
 „res, ac potissimum studiosos, de Af-
 „sertionibus, de quibus controversia
 „est, inter dictæ Universitatis Lovanien-
 „sis Theologos, & Sacerdotes Societa-
 „tis Jesu sacram Theologiam profiten-
 „tes, tam pertinaciter pro alterutra
 „parte contendere, & temeritate qua-
 „dam in suis Concionibus, Lectionibus,
 „Disputationibus, scriptisque privatis
 „alterius partis sententiam damnare,
 „quam sacra Romana Ecclesia omnium
 „Ecclesiarum Magistra salutaris disci-
 „plinæ doctrix non damnavit, & quos
 „tumultuantes, atque dissidentes com-
 „ponere, sedareque satius foret, eos
 „indiscretæ devotionis obtentu, vel po-
 „tius loquacitatis, & ostentationis affe-
 „ctu, studioque partium, ad tumultus si-
 „multatesque concitare.”

„Prædictorum omnium, & singulo-
 „rum temeritati, populorumque scan-
 „dalo occurrere studentes, præsentibus
 „his nostri edicti literis statuimus, &
 „ordinamus, ac per Apostolica scripta
 „mandamus, ut nemo, cujusque ordi-
 „dinis, gradus, conditionis, vel di-
 „gnitatis existat, in Concionibus, le-
 „ctionibus, disputationibus publicis, &
 Mm 3 „pri-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„privatis, aut ubicunque promiscua vi-
 „rorum, ac mulierum multitudo con-
 „venire solet, de his assertionibus con-
 „troverſis in alterutram partem ita di-
 „ſputare, rationibus, vel doctorum
 „auctoritate unius partis assertiones
 „confirmare, alteriusque refellere, aut
 „impugnare, vel cujusvis pietatis, aut
 „neceſſitatis prætextu, de his loqui,
 „ſcribere, vel dictare in poſterum atten-
 „tet, ut auſu temerario eas hæreticas,
 „ſuſpectas, offenſivas, & periculofas
 „eſſe, & qui eas aſſerunt, alicujus hæ-
 „reſis labe, aut ſuſpicionem contamina-
 „tum iri, donec auctoritate Apoſtolica
 „mature definitæ fuerint, affirmare
 „præſumat: quod ſi quis contra fecerit,
 „ſciat ſe excommunicationis latæ ſen-
 „tentiae poenam, a qua niſi in mortis
 „articulo conſtitutus, a nullo, præter-
 „quam a Romano Pontifice valeat abſol-
 „vi, incurriſſe, & alias poenas nobis,
 „noſtroque arbitrio reſervatas ſubitu-
 „rum.”

„Ut autem hæ noſtræ Literæ, &
 „præmiſſa univerſa ad eorum omnium,
 „quorum intereſt, notitiam pervenire
 „poſſint, monemus, & requirimus, &
 „obſecramus, ac in virtute ſanctæ obe-
 „dientiae præcipimus omnibus, &
 „ſingulis Archiepiſcopis, locorum Or-
 „dinariis, eorumque Suffraganeis, Vi-
 „cariis

„cariis, & officialibus quibuscunque, Sæcul. XVI.
A.C. 1588.
„aliisque omnibus, & singulis, ad quos
„quomodolibet spectat, & pertinet, ut
„huiusmodi edicti literas singulis Diœ-
„cesis, vel districtus monasteriis, Con-
„cionatoribus, & aliis quibuscunque
„expedire judicaverint, opportune in-
„sinuent, & promulgent, ac insinuari,
„& promulgari faciant: nequa radix
„amaritudinis, & dissensionis, quod
„absit, per eos succrescat, per quam
„turbentur multi, quamquæ necesse sit
„omnino præcidi. Et ne quis in poste-
„rum quoquo modo ignorantiam præ-
„missorum possit prætere, aut se
„contra præmissa valeat excusare, vo-
„lumus, & eadem pariter auctoritate
„decernimus, atque mandamus, ut
„præsentis literæ in locis solitis hujus
„oppidi Lovaniensis, & in aliis pariter
„Legationis nostræ consuetis affigantur,
„& in iisdem locis per aliquot dies af-
„fixæ remaneant: quæ affixio ita o-
„mnes, ad quos spectat, afficiat, & ar-
„ctet, ac si illis personaliter intimatæ
„fuissent. Datum Lovanii die decima
„Julii anno millesimo quingentesimo
„octuagesimo octavo: Indictione prima
„Pontificatus sanctissimi Domini Nostri
„Sixti divina providentia anno quarto.

„Octavius Episcopus Calatinus,

„Nuntius Apostolicus.

Mm 4

§. XXXI.

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

§. XXXI.

*Nuntius lite feliciter composita discedens.**Hist. Congr.
l. I. c. 4.
pag. 29.*

Insuper delegationis suæ partes ulterius protendit Octavius Frangipanius: cum enim Roma accepisset mandata inquirendi, num Episcopi aliqui circa controversa dogmata ex juris præscripto judicandi auctoritatem sibi arrogassent, ea de re quæstionem habuit, comperitque, quod Archiepiscopus Mechliniensis iudicium quidem in Jesuitas tentaverit, sed intra minas hæserit, atque Episcopi quoque multi, necnon plura Capitula ea de re dixerint sententiam atque scripserint, a se optari, ut desuper Concilium celebraretur: de cetero comperiebat Nuntius, quod censuris Lovaniensi, ac Duacensi subscripserint plurimi, nemo tamen ex juris formulis causam cognoverit, sed omnes summi Pontificis, ad quem hæc causa devoluta est, iudicium cum debita submissione præstolarentur.

Postea Octavius rebus ita compositis, exceptisque utriusque partis scriptis cuncta Romam ad Cardinalem Sanseverinatem transmissit, ut ibidem matura eorum fieret discussio, priusquam ultima pronuntiaretur sententia. Tandem die vigesima nona Novembris

Nuntius

Nuntius Theologicam Facultatem, nec- Sæcul. XVI.
A.C. 1588.
 non Jesuitarum Collegii Rectorem, ac
 Patrem Lessium adesse jusserat, eisque
 cuncta, quæ hucusque gessisset, atque
 ad revocandam mutuam pacem decre-
 visset, in memoriam revocans singulos
 ad concordiam hortabatur, atque utri-
 que parti silentium circa controversos
 articulos imposuit, rogans illos, ut
 una omnes conjuncti viverent, nec sese
 invicem ullo pacto lacefferent. Id quo-
 que omnibus pollicentibus de hoc pro-
 misso tabulæ conficiebantur: demum
 vero Nuntius cunctis valere jussis Colo-
 niam repetiit.

§. XXXII.

*Pontificis diploma adversus Angliæ
 Reginam.*

Ceterum Sixtus V. minori circumspe- Thu. l. 89.
Spond. an-
nal. hoc ann.
n. 21.
 ctione circa Angliæ Regnum usus
 videbatur: quippe cum Philippi II. ju-
 ribus in hoc Regnum suffragandi desi-
 derio flagraret, diploma edidit, quo
 Angliam interdicto subjecit, has alle-
 gans causas, eoquod hoc regnum sa-
 cræ Sedis feudum esset, ac Regina Eli-
 sabetha nunquam homagium præstitif-
 set (*) atque Ecclesiam Catholicam di-
 Mm 5 vexaf-

(*) De hac ratione nec Thuanus, nec Spon-
 danus

Sæcul. XVI. vexasset: eapropter Papa Elisabetham
A.C. 1588. denuo anathemate percellens, illam
 omnibus suis in Angliæ, & Hybernæ
 regna juribus exutam, ejusque subdi-
 tos ab obedientia eidem præstita solutos
 declarabat: insuper eadem auctoritate,
 qua abusus videbatur, omnibus, &
 singulis indicta etiam anathematis pœ-
 na præcipiebat, ut non, cujuscunque con-
 ditionis essent, quamprimum mandati
 hujus notitiam habuerint, ulla ope, fa-
 vore, auxilio, aut gratia, proscrip-
 tam Reginam juvent, sed in id omnes vires
 suas ultra conferant, ut dignum suppli-
 cium de illa sumi possit: mandabat in-
 super omnibus horum regnorum incolis,
 ut mandata hæc diligenter exequeren-
 tur, & simul, ac de classis adventu cer-
 tiores fierent, Hispanorum exercitui
 vires suas jungant, & Parmensi Princi-
 pi,

danus mentionem faciunt, sed solus Thuanus
 hæc habet: *Quod Regnum contra jus omne
 usurpet, abolita veteris contractatus inter sa-
 cram Sedem, & Regnum Angliæ initi tempo-
 ribus Henrici II. ob eadem S. Thomæ Cantua-
 riensis religione: longe tamen gravissimas caus-
 sas ambo scriptores allegant, quas Continua-
 tor studiose reticuit, ut Pontificem nimix se-
 veritatis, ac imprudentiæ eo liberius redar-
 guere posset.*

pi, qui summo cum imperio a Philip-
po II., sub cuius auspiciis expeditio su-
scipitur, ei præpositus est, quoad omnia
obediant: proposita quoque fuere am-
pla illis præmia, qui in Elisabetham
manus injicerent, eam caperent, &
Catholicæ parti ad sumendum de ea sup-
plicium traderent; demum clausula so-
lemni Pontifex ex Ecclesiæ promptuario
fidei suæ, ac dispensationi credito opes
depromit, & plenam delictorum om-
nium iis, qui huic expeditioni nomen
darent, gratiam facit: præterea con-
ventum est, ut Philippus regnum An-
glicum ad Ecclesiæ obedientiam reda-
ctum, tanquam sacræ Sedis beneficia-
rium a Pontifice, cum titulo defen-
soris fidei, acciperet.

§. XXXIII.

*Bellicus Reginae apparatus contra
Hispaniam.*

Attamen immoderatus hoc summi *Thuan. l. c.*
Pontificis studium Hispaniæ Regis
molimina suo successu frustrabatur; cum
enim Regina hinc Papæ diploma, at-
que illinc validos Hispanicæ classis ap-
paratus fieri cerneret, simulque præ-
maturum scriptum Alani Cardinalis,
qui suam potestatem exercendi avidita-
te plus æquo stimulabatur, conspiceret,
hinc adversus machinationes, quæ
nonnisi

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

nonnisi ex inopinato insultu prosperum exitum sortiri poterant, sese præmunire serio meditabatur: præprimis vero ad Parmensem Principem hæc perscribebat: „Omni ex parte te bellum adversus me parare nuntiatur, hinc a te peto, ut disertis verbis declares, an Pontificis diploma executioni dare iussus fueris: porro si id verum est, meos Deputatos, qui de pace ineunda Burgi agunt, revocabo:„ Parmensis Dux natione Italus, atque ingenio acer, dissimulatione utendum ratus ad hæc nonnisi ambiguis verbis respondit: quapropter Regina rem facile subodorata, ad suam defensionem cuncta necessaria sedulo parabat, solutisque colloquiis, Senatum suum convocabat, qui etiam ei omnem opem, quam sperare poterat, largiter pollicebatur: mox vero illa in Foederatis Provinciis, quotquot poterat, maximo numero naves armis instrui, easque Plimuthi, atque in Britannico Oceano congregari iussit: insuper Regni militibus undique collectis bina castra locabat, quorum primum Tamesis fauces, alterum vero viciniora Londini loca obsidebat: præterea omnes Catholicos, quorum fidem sibi magis suspectam habebat, comprehendi, ceteros vero armis spoliari, cunctasque

et asque illorum actiones sedulo explorari jubebat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

§. XXXIV.

Hispana classis fretum Anglicum ingressa, dissipataque.

Interea classis, quam Hispaniæ Rex pro Anglica expeditione destinaverat, se se mari commiserat. Erat sane hæc classis omnium, quæ unquam Oceanum ingressæ sunt, longe validissima, quippe centum quinquaginta omnis generis navibus instructa, quæ non modo plusquam ad integrum semestre omni apparatu, atque annona abunde erat provisa, sed etiam præter numerosum exercitum quamplurimos diversorum Ordinum Religiosos vehebat, qui exscensione facta populos hortarentur, ut ad Ecclesiæ Romanæ obsequium redirent; Hispani enim credi volebant, quod solius Religionis defendendæ studio hanc expeditionem suscepissent: insuper nihil eorum prætermittebatur, quæ classis a tempestatum sævitia præmunire poterant; hac autem circumspeditione Hispani haud obscure sibi futuram calamitatem præfigere videbantur, quippe classis vix Ulyssiponensem portum egressa mox tam acerba ventorum violentia jactabatur, ut ægre admodum naves hinc inde dispersæ in Coronæ portu

Thuan. &
Spond. l. c.

tu

Sæcul. XVI
A.C. 1588.

tu colligi possent, demum vero illa, postquam pene innumeris aliis periculis defuncta erat, tandem die vigesima nona Julii Anno salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo octavo fretum Anglicanum ingreditur, quo facto quantocius Medinæ Dux nomine Sisonius Hispanæ classis Architalassus missis nuntiis Parmensem Ducem de sua excursionem certiore reddidit, instititque, ut & ipse suos in Angliam exscendere juberet, cum interea Hispana classis Anglicam ad certamen ineundum adigeret. Verum quamvis Anglorum classis numero navium longe inferior esset, nihilominus Hispani haud diu Anglis resistere poterant; hi enim præter suam animi fortitudinem mira dextertate præditi Hispanam classem profligarunt, navibusque penitus dispersis eam cum ingenti dispendio, ac pudore in Hispaniam iter relegere coegerunt.

§. XXXV.

Colloquium a Guisio Duce, & Fœderatis Nancæi habitum.

Thuan. &
Spond. l. c.
Maimb. hist.
de la Lig.
l. 1.
Men. de la
Lig. t. 2.
p. 293.

Hic idem annus non minus Gallis admodum exitialis fuit ob Guisiorum factionem, & fœderatorum furorem; cum enim interea Lotharingiæ Dux Janetium exiguam Sedani Principatus urbem cum suis, ceterisque a Parmensi Principe

Principe submissis copiis aggrediretur, Sæcul. XVI.
A.C 1588.
 Guisus Dux Nancæi cum Fœderatorum
 Ducibus præsentem Lotharingio Duce sua
 habebat colloquia, ubi de duodecim
 conventum est articulis, ex quibus pri-
 mus erat: rogandus est Rex, ut se aper-
 tius sine tergiversatione fœderatorum
 partibus jungeret, & a negotiorum ad-
 ministracione, a locorum præfecturis,
 muneribus publicis, ac magistratibus
 suspectos, qui a fœderatis nominaren-
 tur, sine mora removeret: II. Conci-
 lium Tridentinum in regno promulgan-
 dum curet, ejus executione duntaxat
 ad aliquod tempus suspensa in iis, quæ
 collegiorum, coenobiorum, & aliarum
 Regni Ecclesiarum ab Episcopis exem-
 ptionem spectant: III. Sacrosanctæ In-
 quisitionis officium saltem in primariis
 civitatibus constituat, optimum, &
 unicum ad extirpandum sectarium virus
 remedium, exterosque tantum, aut
 saltem suspectis nulla necessitudine con-
 junctos huic Inquisitionis Tribunali
 præficiat. IV. Sacro Ordini, ut bona
 sua superioribus temporibus alienata,
 aut posthac quacunque de causa distra-
 henda luere possit, facultatem faciat, &
 ipsi Ecclesiastici spectatis eorum rediti-
 bus, & bonis ad ea luenda cogantur,
 V. loca quædam munita in fœde-
 ratorum Ducum manus consignet, da-
 ta

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

ta potestate, ut ipsi ea munire denuo, & novas arces in iis extruere possint cum idoneo præsidio, quod civitatum sumptibus, si ducibus ita videbitur, aut imperata vicinæ regioni pecunia alatur: insuper idem in locis munitis, quæ jam tenent, facere posse intelligantur. VI. In Lotharingiæ limitibus ad prohibendum exterorum transitum idoneum militum numerum suo sumptu Rex alat, ob idque in distrahendis sectariorum, vel eis adhærentium bonis omnis diligentia adhibeatur. VII. Illi, qui olim hæretici, aut de hæresi suspecti ab anno sexagesimo pravitati hæreticæ participasse convicti sunt, cujuscunque conditionis sint, tertiam, aut saltem quartam bonorum partem, Catholici vero decimam quotannis conferre in id bellum, quamdiu durabit, teneantur. VIII. Sectariis cognatione, vel fœdere juncti ipsorum bona hastæ subjecta emere cogantur, ita tamen, ut quinta justii pretii pars eis remittatur, si vero se excusaverint, hæc bona aliis vendita, nec jure retractus, nec alia quavis de causâ redhiberi possint. IX. Sic pecunia ex iis proveniens dispensetur, ut ante omnia æs alienum belli hujus causâ a fœderatorum Ducibus contractum dissolvatur. X. Si vero amplior supersit summa, ea pro futuris debitis reservetur:

tur: hæc autem pecunia Ministris ad hoc nominandis consignetur, qui nec amoveri, nec aliorum impendi poterunt. XI. Bello captis vitæ gratia non fiat, nisi jurata cautione prius accepta, se juxta Majorum religionem deinceps victuros, aut nisi insuper omnium bonorum, si nondum vendita sunt, pretium exsolvant, aut si jam vendita sunt, omnibus suis juribus ad ea cedant, simulque promittant, quod ultra trimestre suis sumptibus in hoc bello militare, eaque obsequia præstare velint, ad quæ idonei censebuntur, vel illos impendere videbitur. XII. Finito bello Catholicis eæ, quas contulerunt, pecuniæ resarciantur, hancque in rem Deputati nominentur, tam Ecclesiastici, quam laici, dummodo non sint Curie supremæ Ministri, qui has venditiones, & distributiones faciant, atque eo promptius, & cum minoribus expensis rem perficiant.

§. XXXVI.

Regis dissimulatio ad hosce Fœderatorum articulos.

Has fœderatorum petitiones ita decretæ ad Regem deferebantur, quas ille haud quaquam aspernari credebatur, ut populi, qui Guisio Duci favens Regem hæreticis suffragari existi-

Hist. Eccles. Tom. L. Nn ma-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

*Tha. l. 90.
Mem. pag.
305.*

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

mabat, indignationem præpediret, ad fin-
 gulos tamen articulos respondere ali-
 quamdiu distulit, tandem vero sua a-
 stutia illos omnino elusit, quod non ideo
 fecisse credendus est, perinde ac si secu-
 rum Protestantes eliminandi medium re-
 spuisset, sed id ideo ab eo factum, quia
 palam Fœderatorum Ducibus minime
 obsecundandum censeret, haud igna-
 rus, quod ad tegendam eorum ambi-
 tionem, atque haud satiandam regnan-
 di cupiditatem Religio duntaxat obten-
 tum suppeditaret, ac fœderati, cum
 Synodi Tridentinæ promulgationem,
 sacræ Inquisitionis restorationem, &
 quarundam munitiorum urbium cessio-
 nem, necnon Gubernatorum mutatio-
 nem urgerent, nil aliud in animo fove-
 rent, nisi ut bello longius protracto re-
 gia auctoritas vilesceret, ac demum ip-
 semet Rex, omnesque illi, qui fœde-
 ratis diadema eripere possent, quovis
 demum modo e medio tollerentur: ve-
 rum omnes hæ rationes maturius dis-
 cussæ tantum efficiebant, ut Nancæi
 colloquii successus fœderatorum consi-
 liis minime responderet, nec populi fu-
 ror sedaretur, quinimo tunc Parisina
 urbs famosis libellis, ac mordacibus
 contra Regem carminibus inundata cer-
 nebatur, ac multo minus parcebatur
 Espernonio Duci Regis clienti, qui ob

nova

nova beneficia, quibus a Rege indies
cumulabatur, sese semper magis, ma-
gisque populo exosum reddebat.

Interea Protestantium factio jactu-
ram deplorabat Condæi Principis, qui
anno ætatis suæ trigesimo quinto in San-
ctonum oppido, cui Joannis Engeriaci
nomen est, die quinta Martii hoc anno
non sine veneni suspitione obiit. Sub
idem tempus Foederati datis ad Gui-
sium Ducem literis eum certiore red-
debant, quod tunc, si opem ferre diutius
tardaret, ex suis non pauci essent, qui
a Rege veniam impetrandi spem con-
cipientes a vexillis secederent, ac sese
Regiæ clementiæ committentes absque
dubio cuncta consilia hucusque agitata
manifestarent.

§. XXXVII.

*Guiscus Dux insuperhabito Regis in-
terdicto Parisios delatus.*

His rationibus permotus Dux Parisios
contendit: ast jam ad Sueffones
delatus a Rege sibi nuntiatum comperit,
quod iter suum haud ultra prosequere-
tur, cum plurimum Regis interesset:
verum huic Nuntio Dux hæc in responsis
dabat: „nil nisi meum Regi obsequium de-
„ferre cupio, non equidem me latent
„calumniæ, quibus mei hostes famam
„meam proscindunt, honorem tamen
N n 2 „meum

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Thu. l. 90.
Davil. l. 9.
Mem. t. x.
p. 33r.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„meum vindicare cogor, hancque ob
rem tanquam Vir privatus absque ullo
„comitatu, qui suspicionem ingerere
„posset, advenio, unice studiosus, utin
„omni occasione Regi satisfacere, ei-
„que testatum reddere possim, quod
„nunquam ejus jussa violare inten-
„dam.,,

§. XXXVIII.

*Luparam veniens, ibidemque a Rege
exceptus.*

Thuil. & Da-
vil. l. c.

Ergo Guisus Dux die nona Martii Pa-
risios veniens ad Reginæ Matris ædes
equo descendit, ab eadem ad Regem
deductus, quem tamen Henricus vix
conspiciens, mox commotiori voce ita
alloquebatur: „ne Parisios venires, ti-
„bi significari jussi: adhæc Dux repo-
„suit: nec id diffiteor, attamen tuam
„æquitatem imploraturus me Regiæ
„Majestatis arbitrio tradidi, & calum-
„nias meorum hostium capitis periculo
„confutaturus huc adveni, nec tamen
„comparere ausus fuisssem, si mandata
„magis diserta, & clara a Majestate ve-
„stra recepisssem.,: His dictis de sua,
suorumque innocentia longam, & con-
cinne elaboratam orationem habuit, ut
per illam cuncta prius a se dicta confirma-
ret, & suspensiones astu, ut aiebat, inimico-
rum subortas, ac in Regis animo conce-
ptas

ptas purgaret: insuper paratum se dicebat, quod arbitrio ipsius Regis, & bene erga religionem animatorum Processum stare velit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Verum rex suam indignationem dissimulans Ducem a se dimisit, hoc addito, si omnes calumnias ipsi impactas omnino purgatas cuperet, daret operam, ut facta verbis responderent.

§. XXXIX.

*Ex clausis viarum aditibus seditio
Parisis orta.*

Evoluto temporis spatio Rex omnes externos Parisina urbe excedere jubebat, cunctasque ædes perlustrari parabat: ast incolis sese huic mandato oppositibus concubia nocte quinque, vel sex partim Helvetiorum, partim Gallorum millia ad urbem advocandi ansam arripiebat, atque in variis urbis locis collocare statuebat: verum hæc ipsa Regis circumscriptio, qua suæ securitati prospectum iri credebat, seditionis clasticum erat; altera enim die duodecima Maji Parisini horum militum adventu obtupefacti catenas per urbis vias tendere, dolia, ac pluteos ad obstruendos platearum aditus adinovere, & saxa, lapidesque ad domorum fenestras comportare, cunctaque omnis generis arma ad suam defensionem parare cœperunt.

Spond. hoc
ann. n. 3.
Thu. l. 90.
Davi. l. 9.
p. 599.

Nn 3

runt.

Sæcul. XVI
A. C. 1588.

runt: insuper ab illis in plateis et pavimento filices evelluntur, ac ingentibus lignorum plaustris, necnon doliis fabulo, ac fimo repletis viarum aditus intercluduntur, omnique ex parte cum tanta animi promptitudine ad regiones opprimendos defudatum, ut die ad meridiem nondum inclinata in singulis plateis ejusmodi impedimenta ubique erecta, ac milite munita cernerentur, eaque nonnisi quinquaginta passibus a Luparæ Palatio distarent.

§. XL.

Guissus Dux sedatis Parisiis Regis copias ab interfectionis periculo eximens.

Davil. l. 9.
Thuan. l. 90.

Cum ergo Regis copiae hac ratione undique interclusae hæerent, nec progredi, nec regredi possent, certo exponebantur periculo, ne lapidibus, qui in eas ex omnibus fenestris projicerentur, oppressae, aut Scloporum quos cives hisce repagulis tecti impune exploderent, ictibus prostratae perirent, namjam plures, ac sexaginta Helvetii occubuerant, cum opportune Guissus Dux, qui in suo diversorio hucusque subsistebat, cum urbem suae potestati relictam, ac milites, aut captos, aut armis spoliatos, imo ipsum etiam Regem

Regem a suis obsessum, & veluti Luparæ Sæcul. XVI:
A.C. 1588.
captum cerneret, in medio populi com-
paruit, ac non nisi arundinem in manu
gestans nil sibi timendum demonstravit,
postea vero de vico ad vicum pertran-
siens omnes incolas hortabatur, ut sese
adversus vim tuerentur, cum ipsi,
ut inquebat ipse, non sine manifesto
Dei beneficio suam vitam, familiam,
libertatem, Religionem, sanctæque Ec-
clesiæ honorem factum, tutumque ha-
berent. Tandem ad eum locum, ubi
Regis copiæ veluti captæ, obsessæque
tenebantur, delatus illas arma ponere
iussit, necnon Sanpauliano Comiti præ-
cepit, ut eas Luparam usque deductas
nequaquam derelinqueret, donec ad
securum locum pervenissent. Hac agen-
di ratione Dux majorem adhuc aucto-
ritatem, existimationemque apud po-
pulum sibi conciliabat, eo quod omni-
bus perjucundum accideret, quod tam
generosæ victoriæ testes essent: quapro-
pter ab ipsis etiam regiis copiis pluri-
mi habebatur, cum hæ eidem re ipsa
in acceptis referre cogerentur, quod e
seditiosæ plebis manibus ereptæ fuif-
sent.

Vespere autem per omnes plateas,
totiusque Parisinæ Urbis vicos crebræ
Stationes disponebantur, cum autem
a Mercatorum Præfecto Regis nomine,

Nn 4

sicut

Sæcul. XVI.
A.C. 1588

sicut fieri alias consueverat, tessera illis daretur, hanc seditiosi rejecerunt, illam præstolantes a Guisio Duce, qui anxie reddendæ pacis articulos proponi desiderabat.

§. XLI.

Iniquæ conditiones a Guisio Duce Reginae Matri propositæ.

*Davila hist.
de Guer.
civil. l. 9.
pag. 602.*

Enimvero res ad summam necessitatem devenerat, ideo Regina Mater comitantibus eam Pinarto secretioris Consilii Senatore, Belleverio, aliisque Proceribus ad Guisii diverforium contendere cgebatur, qua coram conspecta aliquamdiu mutuis querelis certatum, tandem vero de concordia pactis actum: attamen Dux adeo iniquas, atque immodicas petitiones proponebat, ut Regina de proximi successus spe conclamatum crederet: postulabat enim Guisius. I. Rex ipsum tanquam supremum totius Regni sui Vicarium proclamet cum pari auctoritate, qua ejus parens regnante Francisco II. fruebatur. II. Regni comitia Parisiis celebrentur, ubi præfata dignitas eidem Duci asseratur. III. Ut populis adversus pericula, quibus sub hæretici Principis regimine expositi sunt, satis cautum sit, Navarræ Rex, & Borbonicæ Domus Principes, qui Navarri partibus adhærent, a jure

jure succedendi, Regnumque possiden- Sæcul. XVI.
A. C. 1588.
di perpetuo excludantur. IV. In poste-
rum tributa, & populi exactiones im-
minuantur. V. Ut omnes exosæ, &
suspectæ novitates tollerentur, omnes
administrationum normæ ad certas re-
gulas, quæ a Rege immutari non pos-
sent, redigantur. VI. Espernonius
Dux, Valetta ejus Frater, Franciscus
Dous Retensis, & Bironius Marefcal-
li, necnon Ornanus Tribunus, qui Cal-
vinistis adhærent, suis dignitatibus, re-
rumque administratione priventur, ac
perpetuo ab aula exulare jubeantur.
VII. Crillonius dignitate, qua satelli-
tum legioni tanquam Tribunus præest,
exuatur. VIII. Nemorsio Duci ditio-
nis Lugdunensis, Normanix vero re-
gimen Elbovio Duci concedatur. IX.
Rex quinquaginta quinque Satellitum
cohortem ipsius Prædecessoribus haud
cognitam dimittat, secus enim semper
ejus fides Duci erit suspecta, nec un-
quam hic tuto ad eum accedere poterit.
X. Parisinæ urbis administratio Brissaco
Comiti committatur, Maduanus vero
Comes Franciæ Architalassus, Cha-
trius autem in Bironii locum Franciæ
Marefcallus nominetur.

Regina Mater perceptis ejusmodi
propositionibus ita Ducem alloquebatur:
„quid tibi videtur, Gallos, cunctosque

N n 5 Euro-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588

„Europæ Principes esse dicturos, si ali-
 „cujus subditi temeritatem eousque de-
 „venisse percipient, ut suo etiam Prin-
 „cipi ejusmodi postulata proponere au-
 „deat, quæ tamen unice eo tendunt,
 „ut Rex in servitutem redigatur, folio-
 „que deturbetur?,, verum ad hæc con-
 „festim reposuit Dux: „hæc officia, digni-
 „tates, & munia non pro aliis, quam
 „illis, qui ea promerentur, postulo:
 „dum autem Regni perturbatores, boni
 „publici hostes, hæresis fautores, atque
 „Religionis tyranni ejiciuntur, tunc Re-
 „gnum a pernicioso veneno expurgatur,
 „Regique tranquillitas redditur; tum
 „enim rursus eidem debitum præstabi-
 „tur obsequium, quamvis equidem,
 „ut verum fatear, hoc remedium ab
 „initio amarum videatur, in fine tamen
 „utilissimum erit., Tandem sermonibus
 „ultro, citroque non sine magna animi
 „contentione habitis Dux hæc subjunxit:
 „quia ergo Rex intima animi mei sensa
 „percepit, & tamen res ad tam miserum
 „statum redegit, hinc aut mortem sub-
 „ire, aut Religionem, & familiæ meæ
 „honorem sartum servare paratus sum.,
 „Ex his verbis Regina Ducem flecti posse
 „desperans secessit, fatis prospiciens,
 „quod Dux magnæ, quam sibi apud Pa-
 „risinos conciliaverat, auctoritati nimia
 „fiducia inniteretur.

§. XLII.

§. XLII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

*Rex noctu relicta Parisina urbe Car-
nutum secedens.*

Ea nocte nonnisi de Ducis propositio-
nibus deliberatum, altera autem
die Rex cum Regina Matre sua clausis
cubiculi foribus conferens eidem auctor
exstitit, ut Guisium Ducem rursus vi-
sum iret, ac sese ad acceptandos hosce
articulos pronam fingeret, atque hujus
foederis firmitatem longius protraheret,
ut hujus moræ opportunitate Rex clam
Parisiis excedendi spatium nactus præ-
pedire posset, ne in suo Luparæ Palatio
obsideretur, quod foederati exequi de-
creverant: verum hoc Regis consilium
nimis tardum erat: cum enim ei iden-
tidem nuntiaretur, quod rebelles in
Fratrum Minorum conventu armamen-
tarium erigerent, ac iidem foederati Re-
gem captum abducere omnino decrevis-
sent, hinc Henricus III. metu jam præven-
tus falsis hisce rumoribus fidem præbe-
bat, suoque consilio Reginae Matri, ac
quibusdam Ministris manifestato tumultu-
atim per portam horti, qui a tegulis
nomen habet, inde vero ad Fulienfium
monasterium, quod tunc nondum intra
urbis ambitum claudabatur, aufugit,
ubi conscenso equo, Helvetiis, ac regii
satellitii legione, necnon quibusdam Au-
licis

Thuan. l. 90.

Davil. l. 9.

Maimb. l. 3.

pag. 259.

Sæcul. XVI. **A.C. 1588.** licis stipatus Trappæ prope Versallias
pernoctabat, altera autem die Carnu-
tum contendit. Guisus Dux per
 hanc fugam sua spe frustratus unice eo
 intentus erat, ut Parisinam urbem sibi
 subjiceret: porro eidem præprimis Lau-
 rentius Testus Bastilliam, cui præerat,
 tradidit, ipse vero Dux Vincennis postea
 occupatis comitia indixit, ut novi Ma-
 gistratus crearentur, ubi Perrusio ex-
 auctorato, ac Bastillæ arcis incluso Ca-
 pella Martellus Mercatorum Præfectus
 nominabatur, & cum uterque Ædilis
 Contius, & Lugolius Regem secuti
 abessent, eisdem subrogabantur Com-
 panus, & Rolandus ambo Guisio Duci,
 & Foederatis addicti: denique Bastillæ
 administratio Bussio Clerico ex sedecim
 vehementissimo committebatur: hoc e-
 nim nomine insigniebantur illi, qui foede-
 ratorum nomine in sexdecim Parisinæ
 Urbis Regionibus imperitabant.

§. XLIII.

*Regis, ac Guisii Ducis epistolæ
ad Provincias.*

*Thuan. l. c.
 Mem. de la
 Lig. t. 2.
 pag. 352.
 & 359.*

Postea Rex Carnutum delatus die de-
 cima septima Maji ad Provincia-
 rum Rectores ea omnia, quæ nuper
 Parisiis contigerant, perscripsit, eisdem
 præcipiens, ut suæ jurisdictionis urbi-
 bus Parisiensium seditionem nuntiarent,
 omni-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

omnique studio præpedirent, ne ejus-
modi ausus in eorum Provinciis atten-
tarentur: insuper eosdem hortabatur,
ut ad sistendos falsos rumores, quos tran-
quillitatem publicam turbandi studio
maligni spargebant, suam auctoritatem
prudenter impenderent. Sub idem
quoque tempus Rex alias literas trans-
misit ad Regni Urbes, quibus sinceram
suam erga illas propensionem, necnon
suum pro tuenda Catholico-Romano-
Apostolica Religione studium testabatur,
eisdem pollicitus, quod tributa, &
vectigalia, quamprimum bellum ad-
versus hæreticos erit finitum, immi-
nuere paratus sit.

Eadem die Guisus Dux datis ad
Regem literis hæc perscripsit: „sum-
„mopere doleo, quod mala mea for-
„tuna ita tulerit, ut malevoli Regis
„aures per calumnias artificiose excogi-
„tatas clauferint, & nullum gratiæ
„apud Majestatem suam locum mihi re-
„liquum fecerint.”

Postea Parisinam seditionem excu-
sans subjunxit: „malevolorum perti-
„nacia effecit, ut sua Majestas sibi sa-
„tis fieri minime pateretur, & auctis
„per falsas criminationes suspicionibus,
„se, & urbem in summum periculum
„adduxerit, introductis in eam exter-
„nis copiis, quarum terrore ad extre-
„mam

Sæcul. XVI.
A. C. 1583.

„mam desperationem adaçti cives arma
 „pro iusta defensione sua sumptuerunt,
 „ubi insperato Dei innocentium causæ
 „patrocinantis beneficio perniciofa con-
 „filiâ dissipata, & Urbs Regi incolu-
 „mis servata fuit, exituque illius diei
 „satis constitit, quantum animus meus
 „abhorreat a consiliis, quæ contra Ma-
 „jestatem suam agitare a calumniatori-
 „bus falso insimulatus fui: quod ut ma-
 „gis sibi persuadeat, exoro Majestatem
 „suam, ut in animum revocet, quod
 „conscientia mea tutus, & sola Cle-
 „mentix regiæ fiducia fretus in ipsius
 „manus ultro me consignaverim, &
 „cum primum ad me de introductis in
 „Urbem Helvetiis, ac prætorianis nun-
 „tius perlatus est, solus, & inermis
 „repertus sim in privatis ædibus, ac
 „fortasse minore cum comitatu, quam
 „pro tempore, & dignitate mea de-
 „cuiſſet, ut ex eo cunctis manifestum
 „fit, me lædi, lædendi autem metum
 „aut consilium non habuisse: porro per
 „hoc, quod intra moderamen iustæ
 „defensionis tali in periculo me con-
 „tinuerim, & omne studium, ac cu-
 „ram in refrænanda plebe, & asseren-
 „dis ab injuria plerisque ex Regis Mi-
 „nistris, quos tamen multa apud Re-
 „gem in perniciem meam machinatos
 „sciebam, necnon in salvandis Hel-
 „vetiis,

„vetiis, & prætorianis justæ plebis
 „iræ expositis posuerim, omnibus testa-
 „tum redditur, qua reverentia Majesta-
 „tem Regiam colam, & quam alienum
 „a turbanda Urbis quiete animum ha-
 „beam, quantumve sollicitus sim, ut
 „gratiam Regi præstem, nihilque, quod
 „ei merito displicere possit, admittam.
 „Hæc si Regia Majestas mature, ac dis-
 „cusso omni sinistro suspicionum nubilo
 „apud se perpenderit, confido, ut de
 „innocentia mea ipsi abunde constet:
 „interea fateor, me longe maximum
 „dolorem sensisse ob repentinum mei Re-
 „gis discessum, quo effectum est, ut
 „satis manifeste cognoscere potuerim,
 „quod Regia Majestas fidem, atque
 „innocentiam meam, necnon sinceram
 „agendi rationem sibi suspectam ha-
 „buerit. „

Guisus insuper magis adhuc per-
 spicue, ac prolixius ad suos Amicos,
 urbesque perscripserat, semper pluri-
 mum Regis clementiam commendans,
 seque unice timere asserens, ne Rex
 a pravis consultoribus, qui eum jam
 multoties magno Religionis malo in
 easdem difficultates, & angustias præ-
 cipitem dederant, impulsus laudabile
 de bello contra Sectarios proseguendo
 consilium intermittat.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

Sæcul. XVI.
A.C.1588.

§. XLIV.

Parisinorum Deputati ad Regem.

Thuan. l. 90. Mexer. ab-reg. Chron. t. 3. p. 327. Maimb. l. 3. Interea Parisini quosdam ad Regem ablegare, ipsumque sollicitare, imo eundem quoque poenitentium more, ac habitu adire decreverant, quapropter suum animi propositum Fratri Angelo Joyosæ Capuccino aperiunt, qui mox annuens, ipse supplicantium agmen ducebat, ac spinea corona capiti, atque ingenti cruce humeris imposita unacum reliquo apparatu, omnibusque personis, quæ ad exhibendam dominicam Passionem alias adhiberi solebant, Christum in monte Calvariæ morientem repræsentabat, toto autem itinere a ceteris Psalmi, & Lytaniæ decantabantur, tamque concinno ordine incedebatur, ut hoc supplicantium agmen exeunte Mense Maio Carnuti Cathedralē Ecclesiam eo tempore ingrederetur, quo Rex ibidem vespertinis laudibus intererat. Hi Ecclesiam ingressi voce admodum lugubri Psalmum quinquagesimum, qui incipit: *Miserere* decantabant, ac duo Capuccini denudatum Fratris Angeli dorsum duris ictibus verberabant, hic vero, ceterique poenitentes ad Regis pedes provoluti vociferabantur: *misericordia! misericordia.* Ad hoc spectaculum

lum non pauci ad pietatem moveban- Sæcul XVI.
A C 1588.
tur, plures tamen alii rem ludibrio
exceperunt, imo & Bironius Marefcal-
lus fraudem latere suspicatus Regi au-
ctor exstitit, ut omnes hosce pœniten-
tes comprehendi juberet. Verum hic
Princeps illos perbenigne excipiens, Pa-
risinis veniam indulgere promisit, dum-
modo in obsequium redirent.

§. XLV.

*Senatus quosdam ad Regem ablegans,
Regisque responsum.*

Interim Regina Mater se Guisio Duci Thuan. Es
Mem. de la
Lig. p. 395.
nimium favisse pœnitens cum adhuc
Regi Filio quamdam saltem auctori-
tis partem sartam fervare niteretur,
Achillem Harlæum primum Senatus
Præsidem clam admonebat, ut Sena-
tores nonnullos a suo ordine delegatos
ad Regem mittant, qui motum recen-
tem excusarent, & Senatum in pote-
state ejus futurum publice testarentur.

Perceptis Reginæ monitis quidam
Præses, quatuor Senatores, & Joannes
Gueslæus Procurator Generalis able-
gati Carnutum contendunt, qui a Rege
perbenigne excepti eidem testatum
reddebant, quod ejus discessum non-
nisi ægerrime ferrent, proin illum ro-
garent, ut Parisios reverti vellet, cum

Hist. Eccles. Tom. L. O o omnes

Sæcul. XVI. omnes suos subditos sibi plena submis-
A.C.1588. sione addictos experturus esset. Ad

hæc Rex ita respondit: „scio, vos ob
 „id, quod Lutetiæ nuper accidit, do-
 „loribus affici: insuper haud me latet,
 „quod idipsum, si in potestate vestra
 „fuisset, omni ope impedivissetis, inte-
 „rim hoc mihi eo molestius accidit, quo
 „magis omni benignitatis, & gratiæ
 „genere erga vos Parisienses usus fui,
 „vosque ipsi me semper bonum, &
 „erga vos bene affectum Principem ex-
 „perti estis: præterea haud ignoro,
 „quod in tam populosa urbe non possint
 „non & plures mali esse, quamvis
 „plerique boni existant: ceterum si vos
 „humiliaveritis, & errorem confessi eun-
 „dem agnoveritis, reos in gratiam reci-
 „pere paratus sum, & tanquam parens
 „filios, aut Rex bonus subditos, eos am-
 „plectar, quamvis adeo indigne ab eis
 „haberi, nunquam credidissem. „

Porro Vespere Rex illos rursus adesse
 iussit, eis exponens, id nunquam sibi
 consilii fuisse, ut Parisinam urbem præ-
 sidiario milite muniret: de cetero sibi
 persuasum haberent, a se minime ipso-
 rum perniciem optari, imo sibi consti-
 tutum esse, viam mansuetudinis arri-
 pere, si modo per culpæ agnitionem, &
 veram, ac sinceram poenitiæ de-
 monstrationem satisfaciant, ac demum
 serio

ferio in memoriam revocent, quod non
 alius se magis Catholicus Princeps,
 qui magis hæresis venenum extirpatum
 cupiat, toto orbe existat, prout id ex
 antea vita sua satis populo testa-
 tum esset.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

Hæc gesta fuere die decima sexta
 Maji: post aliquot vero dies missus a
 Rege ad Senatum Claudius Dorronus
 libellorum supplicum Magister, qui longa
 oratione habita hanc Regis voluntatem
 esse ultimam declaravit, ut tunc, si
 cives ad officium redirent, præterita
 omnia oblivioni traderentur, emenda-
 tionis publicæ ratio iniretur, ob idque
 Regni comitia ad anni exitum indice-
 rentur, protestatione facta, quod ea,
 quæ in iis decreta fuerint, religiose,
 & inviolabiliter servantur: insuper ibi
 delegitimo Regni Successore Catholico,
 & e regio sanguine prognato consulte-
 tur: ut vero comitia legitima forent, a
 se optari, & peti declarabat, ut ante
 omnia cuncti ab armis discedant, poena
 perduellionis in non obediens sancita.

§. XLVI.

*Principum, & Catholicorum fæde-
 ratorum libellus supplex ad
 Regem.*

Rex cum Senatus Deputatos benigne
 excepisset, pariter fœderis Princi-

Thuan. l. 91.
 Spond. n. 7.
 Mem. t. 2.

O o 2

pes pag. 399.

Sæcul. XVI.
A C 1588.

pes Legationem ad eundem decernere tentabant: insuper Guisus Dux circumspecte genuinas sui propositi rationes dissimulans Reginam Matrem eo adigebat, ut illa consentiret, quatenus hi Deputati in Borbonii Cardinalis, Principum, Franciæ Procerum, Parisinæ, aliarumque urbium, omniumque Catholicorum pro Religionis Catholice defensione unitorum nomine libellum supplicem Regi porrigerent, in quo Federati palam hæc declarabant: „alia „nobis mens in sumendis armis haud „fuit, nec nunc est, quam ut sectarium „virus, a quo cetera mala in regnum „derivari constat, stirpitus evelleretur, „eoque extirpato, & pace regno parata „Regi obsequium conservaretur, quapropter Regem ad bellum strenue prosequendum hortamur, atque ut Guisus Ducis opera in tam iusto, sanctoque negotio uti velit, rogamus: pariter „Regiæ suæ Majestati supplicamus, ut „Espernonium Ducem, & Valettam ejus fratrem Aula proscribat, eoquod merito Catholicis suspecti, & aperti Sectariorum fautores, multis, & magnis criminationibus cumulati sint, talesque comprobentur: ambos igitur aulâ ejici, suisque dignitatibus, ac Provinciarum administratione, qua insigniti sunt, spoliari petimus: porro ut „bel

„bellum feliciori successu geratur, ipse-
 „met Rex exercitum in Aquitanniam de-
 „stinatum ducat, in Delphinatum au-
 „tem Maduanus provincialibus acce-
 „ptus, quos eadem peste prius libera-
 „verat, cum alio exercitu mittatur,
 „Regina vero Lutetiæ maneat, ut
 „publica Regni negotia, sicuti pruden-
 „tissime, & felicissime antea semper
 „fecerat, interim per Regis absentiam
 „administret: de cetero Franciscus
 „Dous Urbis Gubernator a præfectura,
 „& negotiorum Urbis administratio-
 „ne se abdicet ob causas, quas
 „sileri, quam propalari, nisi aliter Rex
 „jubeat, magis convenit: Rex vero
 „recens electos Mercatorum Præfectos,
 „atque Ædiles confirmet, plenamque
 „Parisinis veniam indulgeat, cum id
 „ob suum studium, atque assiduum af-
 „fectum erga Regem suum promeriti
 „sint.

§. XLVII.

Regis responsum ad hunc libellum.

Ad hunc libellum Rex die decima no-
 na Maji respondit, quamvis ecqui-
 dem haud immerito exinde vehemen-
 ter offenderetur, dissimulata tamen in-
 dignatione moderatis, blandisque verbis
 ita responsum dedit: „Egregia mea in Re-
 „ligionis Catholicæ Apostolico-Romanæ

O o 3 „caussa,

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.Thuan.
Spond. 65
Mem. l. c.

Sæcul XV.

A.C. 1588.

„caussa, univerforum Regni Ordinum
 „salute, ac populi levamine voluntas,
 „præcipuaque studia adeo satis per-
 „specta cunctis retro temporibus fuerunt,
 „ut de iis nemo dubitare possit, aut id
 „ipsum factò, dictove antevertere; bel-
 „lis enim superioribus nullis laboribus,
 „vigiliis, ac ne vitæ quidem propriæ
 „peperci, pluresque de Sectariis victo-
 „rias, quam ullus Christianus Princeps
 „reportavi: etiam pacem cum ipsis ten-
 „tavi, nihilque prætermisi seu bello,
 „seu pace, postquam ad regnum voca-
 „tus fui, ut sectariorum vires labefacta-
 „rem, aut eos omnino delerem: equi-
 „dem ob sparsa a malevolis dissensio-
 „num, ac suspicionum semina cursus
 „victoriarum aliquamdiu retardatus est,
 „quibus evellendis cum sedulam operam
 „impenderim, frustra hætenus fui, &
 „malum dissimulatione crevit: nihilo-
 „minus præterita, ac motum Lu-
 „tetiis excitatum, cujus acerrimum
 „sensum servo, oblivioni tradere para-
 „tus sum, & Parisienses paterna cle-
 „mentia libenter complexurus, si modo
 „se illi in præsens, & in posterum, prout
 „debent, morigeros, ac obsequentes
 „præbeant: interea valde exopto, ut
 „universi Catholici in unionem mecum
 „coeant, & conjunctas copias contra
 „Sectarios vertant: quantum vero ad
 „quere-

„querelas de perverso rerum statu, & Sæcul. XVI.
 „vexationibus id ego, ad quem propius A.C. 1588.
 „res pertinet, plusquam alius quivis
 „doleo, ac summopere mihi molestum
 „accidit: eapropter decrevi, generalia
 „Regni comitia ad decimam quintam
 „Augusti diem indicere, in quibus de
 „instaurando Reipublicæ statu, & de
 „iis corrigendis, quæ prave irrepse-
 „runt, libere more Majorum salva
 „semper Regis dignitate, & auctoritate,
 „ad populi levamen agetur, quæque in
 „iis decreta fuerint, religiose, & infal-
 „libiliter deinceps servabuntur, & exe-
 „cutioni demandabuntur, ita, ut nulla
 „gratia, aut alio respectu iis derogari
 „possit: insuper rationes ineantur, qui-
 „bus saluti Catholicorum, & securitati,
 „ne a sectariis olim opprimantur, ex
 „trium ordinum sententia consulatur,,

His prolatis postea die vigesima se-
 ptima Maji regium diploma coram Se-
 natu promulgari jussit, vi cujus triginta
 quinque, aut omnino quadraginta e-
 dicta, ut vocant, fiscalia annis prio-
 ribus publicata revocabat.

§. XLVIII.

*Fæderatorum postulata Regi
 proposita.*

Circa Espernonium Ducem, & Valet- *Thuan. l. 91.*
 tam ejus Fratrem Rex fœderatis

Oo 4

spo-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

spopondit, se in hac causa, quod iustum, æquumque erit, facturum, cunctisque manifestaturum, quod omnibus privatis commodis publicam utilitatem præferre intentus sit. His dictis paulo post Deputatos reverti iussit, quibus discedentibus, cum stabiliendæ paci maximum obstaculum submotum crederetur, serio cum foederatorum Ducibus de concordia agi cæptum, qui etiam post crebras consultationes tandem in hos articulos, quos scripto tradiderant, consenserunt. I. Ad unionem inter Catholicos, cujus Rex caput est, pro Religionis Catholicæ Apostolice Romanæ defensione fanciendam universi subditi Sacramento adigantur, iique spondeant, se vitam, fortunas pro Regni, Regisque salute, dignitate, ac auctoritate, regionumque liberorum, quos suscepturus esset, bono impensuros. II. Polliceantur omnes, se bellum ad extirpationem Sectariorum gesturos, omnique ratione impedituros, ne quis Princeps Sectarius, aut de peste illa suspectus ad regnum admitteretur, quamvis jure Successionis legitimo vocaretur. III. Rex, ejusque subditi populi patrociniū Catholicorum Principum, & omnium, qui huic foederationi pro Religione nomen ab initio dederant, contra Sectarios, eorumque fautores
fufci-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

fufcipiant. IV. Rex capita ea de re confir-
cienda jurejurando confirmet, curet-
que, ut ad eorum observationem regii
Senatus affeffores, supremæ Regni
Curia, equites torquati, Præfecti pro-
vinciarum, Castellorum, & alii mili-
tares Duces, civitatum univerfitates,
ac Collegia Sacramento obligentur. V.
Urbes fecuritatis cauffa antea traditas
fœderati intra sexennium Regis per-
miffu retineant. VI. Aliæ Urbes, quæ
jam fœderi nomen dederunt, aut dein-
ceps ante negotii hujus definitionem da-
bunt, penes Regis patrocinium ma-
neant, ita, ut nihil in eis innovetur,
nec præteritorum ratione in pofterum
ulla oppidanis fiat moleftia. VII. Tunc,
fi accadat oppofitum, liceat Principibus
Urbium illarum juftis querelis fuas pre-
ces jungere, & pro earum falute, ac
privilegiorum confervatione apud Re-
gem partes fuas interponere. VIII.
Præterea ut earum Urbium fecuritati
confulatur, fi intra prædictum tempus
contingat, Præfectos illarum decedere,
alii Præfecti a Principibus Catholicis
Regis conceffione præficientur. IX.
Concilium Tridentinum in Franciæ Re-
gno promulgetur, & obfervetur. X.
Rex fœderibus initis cum Principibus,
& nationibus feftaria peſte infectis re-
nuntiet, & fuſceptum nuper quarum-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588

dam Urbium, quæ Sectariis pro receptaculo erant, patrociniū deferat. XI. Bona Sectariorum sine fraude quamprimum publicentur, ac pecunia exiis proveniens in belli sumptus expendatur. XII. Duo omnino exercitus instruantur, quorum primus in Pictones Duce Guisio per Regis absentiam, ac alter in Allobroges Duce Maduano sine mora mittatur.

Postea Rex Carnuto Rothomagum contendens Thuanum Præsidem eo præmittebat, ut is hujus Urbis Senatū, civesque Regi suo conciliaret, qui etiam ad preces Joannis Emerii Villerii, qui apud Rothomagenses ipso Thuano majori auctoritate pollebat, solemnem Legationem decernebant, Regi supplices, ut ipsorum urbem accedere vellet: ergo Rex Rothomagum ingreditur, ibidemque Villaregium Fœderatorum mandatis instructum excipit: mox vero horum postulata, prout Guisius Dux a Rege postulaverat in Senatu, fuere examinata.

§. XLIX.

*Edictum Mense Julio editum circa
Sacrum fœdus adversus
hæreticos.*

Thuan. l. 91.
Davil. t. 1.
l. 9. p. 616.

Ceterum in articulis, qui inter Reginam Matrem, Borbonium Cardina-

dinalem, & Guisium Ducem die vigesima prima Julii sanciti fuerunt, præcipue statuebatur, ut pro hæresi penitus e Regno eliminanda edictum unio-
 nis fieret: eapropter paucis post diebus ejusmodi edictum concipiebatur, cujus summa sequens est, ubi Rex ita loquitur: „cum haud ignorem, me maximis, ac specialibus titulis Deo Creatori meo esse obstrictum, cujus beneficentia nobilissimum totius Universi Regnum, sceptrumque adeptus sum, ubi sancta Filii sui Salvatoris, ac Redemptoris nostri Jesu Christi fides jam ab Apostolorum ætate fuit annuntiata, & per ejus gratiam in omnium Regum meorum Prædecessorum, ac subditorum cordibus conservata, quippe im-
 motum exhibuerunt studium, ac fervorem erga nostram sanctam Catholicam, Apostolicam, & Romanam Religionem, pro qua jam a teneris annis lubentissime propriam meam vitam in omnibus subinde occurrentibus periculis exposui, atque etiamnum a primo Regni mei exordio conceptum hoc animi mei propositum conservare studui, nec unquam ab hoc studio recessi, cum veræ fidei conservationem longe magis, quam ipsam vitam, ac diuturnum Regnum cordi habeam. „

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

Spondan.
 hoc ann.
 Mem. de la
 lig. tom. 12.
 pag. 402.
 Mem. de
 l'Etoil.
 t. 12. p. 402.

Ea-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„Eapropter Regis Christianissimi, ac
 „primi Ecclesiæ Filii officia, in memo-
 „riam revocans, ratum, fixumque ha-
 „beo, quatenus sepositis omnibus aliis
 „commodis adjuvante Deo circa Reli-
 „gionis Catholicæ negotia solidam, fir-
 „mamque tranquillitatem pro toto vitæ
 „meæ tempore procurare valeam, ut
 „tunc, quando Deo me ad suum tribu-
 „nal evocare placuerit, coram divino
 „ejus conspectu comparere valeam, cer-
 „tus, quod nihil eorum prætermiserim,
 „quibus præpedire potuissem, ne post
 „obitum meum in Regno meo quicquam
 „in Religione Catholica immutaretur.
 „Hac ex ratione præcipio, ut omnes
 „mei subditi Religione Catholici, cujus-
 „cunque dignitatis, Status, & condi-
 „tionis fuerint, suam mihi operam jun-
 „gant, ad stabiliendum hoc opus adeo
 „necessarium, tamque Deo acceptum,
 „nam illud unice ad sanctæ Religionis
 „nostræ conservationem collimat, ut,
 „sicuti animæ nostræ eodem pretio per
 „Christi Domini nostri sanguinem re-
 „demptæ sunt, ita & nos, omnesque
 „nostri Posterī in eodem corpore in ipso
 „simus. Hæc cum jam dudum con-
 „sideraverim, hinc juxta prudentissima
 „colendissimæ Matris meæ, Principum,
 „ac Senatus mei Procerum consilia vo-
 „lui, statui, ac decrevi, imo & nunc
 „volo,

„volo, statuo, ac decerno, ut sequen-
„tes articuli veluti inviolabilis Regni
„mei lex observentur.

I. „Juramus, ac juramentum in no-
„stra inauguratione præstitum innova-
„mus, quod in Catholica, Apostolica,
„& Romana Ecclesia vivere, ac mori,
„illiusque augmentum procurare, om-
„nesque vires, & media etiam cum pro-
„priæ vitæ nostræ dispendio integra fi-
„de impendere velimus, quatenus e
„Regno, nostræque jurisdictionis Pro-
„vinciis, & ditonibus omnia schisma-
„ta, & hæreses a Sacris Conciliis, &
„præcipue Tridentino damnatæ elimi-
„nentur, quin unquam ullam pacem,
„vel inducias hæreticis indulgere, aut
„ullum edictum in eorum favorem edere
„velimus.,

II. „Volumus, & mandamus, ut
„omnes nostri subditi, Principes, Pro-
„ceres tam Ecclesiastici, Nobiles, Ur-
„bium, & agrorum incolæ, quam alii,
„cujuscunque status, aut conditionis
„sint, hac in causâ suas vires nostris
„jungant, & pari jurejurando se obstrin-
„gant, spondentes, se omnes suas vi-
„res, & media nobiscum etiam cum
„periculo vitæ suæ impensuros ad de-
„structionem, eorumque hæreticorum
„exterminium.,

III. Pa-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

III. „Pariter juramenti Religione
 „nos obstringimus, & promittimus,
 „quod nunquam, quamdiu vita supersti-
 „perstites erimus, hæreticis favere
 „velimus, hinc etiam præcipimus, & vo-
 „lumus, ut omnes nostri subditi nunc,
 „& semper jurent, ac polliceantur, quod
 „tunc, si nos mori contigerit absque
 „prole mascula, nullum Principem
 „hæreticum, vel de hæresi suspectum
 „tanquam Regem suum agnoscere ve-
 „lint.

IV. „Declaramus, ac spondemus,
 „quod ad officia militaria intra Regnum
 „nostrum nullos, nisi Catholicos, ac
 „palam Religionem Catholicam, Apo-
 „stolico - Romanam profitentes nomi-
 „nare, atque promovere velimus, hinc
 „severe inhibemus, ne ullus ad civilis
 „administrationis, vel ærarii munia
 „intra Regnum nostrum assumatur, nisi
 „prius Orthodoxiam suam manifesto
 „specimine per Episcopi, vel cujusdam
 „Vicarii Generalis testimonia compro-
 „batam reddiderit, & desuper decem
 „testes, ac Viri idonei, non autem su-
 „specti suum testimonium dederint: vo-
 „lumus insuper, ut hæc lex nostra ab
 „omnibus nostris Ministris, ad quos
 „ejusmodi promotiones pertinent, in-
 „violata fide servetur, & quidem sub
 „pœna privationis sui Officii.,

V. Ju

Sæcul. XVI.

A. C. 1588.

V. „Juramus etiam, & promitti-
 „mus omnibus nostris subditis ita nobis-
 „cum unitis, ac conjunctis, prout de-
 „super eis mandavimus, quod eos ha-
 „bere, ac tueri velimus, veluti pium
 „Regem decet erga suos fideles, fidos-
 „que subditos: præterea spondemus,
 „quod omnes illos, qui nos comitabun-
 „tur, atque obsequia præstabunt, seque,
 „ac bona sua nostro jussu contra præfa-
 „tos hæreticos, eorumque fautores ex-
 „ponent, totis viribus nostris defende-
 „re, ac protegere velimus, nec minus
 „etiam cunctos jamjam inter se foedere
 „junctos, quam ceteros, uti promitti-
 „mus, ab omnibus violentiis, & oppres-
 „sionibus, quas prædicti hæretici, eorum
 „fautores, vel illis adhærentes adver-
 „sus istos moturi sunt eo obtentu, quod
 „sefe illis opposuerint, prout jam moli-
 „ti sunt, præservabimus, & tuebi-
 „mur. „

VI. „Mandamus, ut præfati nostri
 „subditi ita conjuncti promittant, ac
 „jurent, quod tam hos, quam illos sub
 „nostris auspiciis, & mandatis adver-
 „sus horum hæreticorum, eisque ad-
 „hærentium oppressiones, & violentias
 „defensuri, ac protecturi sint.

VII. „Omnes præfati nostri subditi
 „jurabunt, quod in fidelitate nobis de-
 „bita vivere, & mori, ac sincere omnia
 „sua

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„sua bona, seque pro nostra, nostræque
„auctoritatis conservatione æque, ac
„bono prolium nostrarum, siquas nobis
„concedere Deo placuerit, contra, &
„erga omnes, nemine excepto expo-
„nere velint. „

VIII. „Jurabunt etiam prædicti no-
„stri subditi, cujuscunque dignitatis,
„status, & conditionis fuerint, quod
„ab omnibus pactis, fœderibus, confi-
„liis, societatibus, & unionibus tam
„intra, quam extra Regnum ineundis,
„quæ præsentî unioni, vel nobis, aut re-
„giæ nostræ auctoritati, aut nostris Proli-
„bus, siquas nobis concedere Deo placue-
„rit, adversæ erunt, secedere teneantur,
„sub pœna in nostris edictis statuta, adeo,
„ut tanquam perjuri castigandi sint. „

IX. „Omnes illos, qui præsentî unio-
„ni subscribere recusaverint, aut post-
„quam subscripserunt, ab ea recesserint,
„sunt, ac juramentum hoc Deo, nobis
„que præstitum violaverint, rebelles,
„nostrisque edictis repugnantes, læsæ
„que Majestatis reos esse declaramus.
„urbes vero illæ, quæ præsentî manda-
„to sese opponent, omnibus privilegiis
„gratiis, & juribus, quæ eis a nobis
„nostrisque Prædecessoribus concessæ
„fuerunt, privatæ censeantur, si vero in
„hisce urbibus supremæ cujusdam Co-
„muniæ tribunal, vel sedes, aut tam pro
„judici

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

„iudicii foro, quam pro ærario Ministri
 „sint stabiliti, hæ Curia ad urbes nobis
 „obtemperantes transferantur, prout no-
 „bis pro bono, & subditorum nostrorum
 „levamine expedire videbitur,,

X. „Ut præsens unio firma, ac con-
 „stans, prout illam semper fore cupimus,
 „reddatur, & tumultuum, præteritarum-
 „que dissensionum memoria inter no-
 „stros subditos Catholicos penitus obli-
 „teretur, omnesque scintillæ, quibus
 „discordiarum flammæ rursus accendi
 „possent, penitus extinguantur, idcir-
 „co in favorem, & pro bono pacis, atque
 „Religionis Catholicæ, atque Aposto-
 „lico-Romanæ augmento præsentibus
 „hisce nostro chirographo munitis pro-
 „fessi sumus, ac declaravimus, necnon
 „profitemur, & declaramus, quod
 „haud amplius ullo pacto in præteritas
 „fœderationes, societates, aut alia mo-
 „limina, quæ nostri præfati subditi Ca-
 „tholici inter se tam intra, quam extra
 „Regnum forte agitarunt, inquiratur,
 „cum hi nobis exposuerint, quod quic-
 „quid moliti sint, id omne duntaxat ex
 „zelo, quo pro Religionis Catholicæ
 „conservatione flagrabant, egerint.,

Porro cetera hujus edicti capita non-
 nisi omnium præteritorum veniam a Re-
 ge concessam concernunt.

Hist. Eccles. Tom. L.

Pp

§. L.

Sæcul. XVI.

§. L.

A. C. 1588.

*Edictum a Rege subscriptum, atque
ab aliis ejus jussu juramento, &
chirographo munitum.*

Thu. 1. 91.

Eadem die vigesima prima Julii hoc edictum a Parisiensi Curia approbatur, atque in universa Urbe ad tubæ sonitum promulgabatur non sine insolita lætitia a fœderatis exceptum, hi enim Regem sibi hac ratione subjecisse credebant: ex altera vero parte Rex nil intentatum relinquebat, ut illos in hac opinione firmaret: quocirca hanc sibi pacem omnino probari exterius simulabat, ac specietenus lætanter eidem subscribens, a cunctis quoque Aulæ suæ Ministris illam chirographo firmari præcipiebat: hac insuper occasione Honoratus Laurentius in Provinciæ Senatu Advocatus Generalis, ac Frater Andreæ Laurentii, qui Henrici IV. Medicus erat, hoc edictum amplis elogiis celebrare aggrediebatur excellenti opere edito, cui titulus: *Henoticon*, seu Henrici III. Regis edictum pro suis subditis Ecclesiæ Catholicæ rursus aggregandis: porro ibidem Honoratus de unius Religionis necessitate luculenter diserebat.

§. LI.

§. LI.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.*Guissus Dux Regem Carnuti accedens.*

Postmodum Rex eadem die, qua Parisien-
 sis Curia hoc edictum ad tabu-
 las referebat, Rothomago discedens pri-
 mo Vernonium contendit, ibique eum
 Curiae Deputati præstolantes hono-
 rifica oratione salutabant: inde ve-
 ro Rex Meduntam petiit, ubi Reginam
 Matrem suam excepit, quæ etiam im-
 pense Regem rogabat, ut Parisios re-
 verteretur: cum autem incassum insta-
 ret, repulsam, quam a Rege tulerat,
 iniquissimo ferens animo illum Carnu-
 tum usque comitabatur, inde autem
 Parisios reversa secum Guissum Ducem
 adducere moliebatur, hunc enim in Re-
 gis gratiam revocare, quovis periculo
 nitebatur: igitur Dux Carnutum die
 Sabbati trigesima Julii veniens specie-
 tenus summa cum submissione, ac vene-
 ratione coram Rege sistitur: verum ex
 ejus agendi ratione facile deprehende-
 batur, quod supremo imperio domi-
 nandi cupiditas animi ejus generosita-
 tem acueret: nihilominus hoc collo-
 quium mutuis utrinque obsequiosis te-
 stificationibus absolvebatur: feria au-
 tem secunda sequenti, seu die prima
 mensis Augusti advenerat Lugdunensis

Thuan. l. c.

Davi. l. 9.

pag. 618.

Mem. de

l' Etoil. t. 1.

pag. 252.

P p 2

Archi-

Sæcul XVI.
A.C. 1588.

Archiepiscopus unacum pluribus aliis, qui una omnes a Rege perbenigne excipiebantur, ubi dein urgente Guisio Duce, ejusque Affleclis Regina Mater, quæ Filii sui reditum ad Parisinam urbem peroptabat, rursus apud eundem vehementer institit, cui Rex reposuit: „id nunquam a me impetrabis, hinc rogo te, ne ullatenus mihi hac in re molesta sis, quocirca Regina opem in lacrimis quærebat, quas pro suo arbitrio, quotiescunque expedire censebat, fundens subjunxit: „Ah! care Fili! quid de me dicetur? quis deinceps meam reverebitur auctoritatem? qua ratione fieri potuit, ut tam cito a pia animi tui indole degeneres? Rex mox respondit: „si malum feci, ad id me Espernonius, Dux induxit, nec plura locutus cessit.

§. LII.

Guisius Dux supremus Regni Vicarius, & Borbonius Cardinalis primus Regii sanguinis Princeps promulgatus.

Thu. & Dav.
vii. l. c.

Rex cum Carnuti subsisteret, in suo Senatu promulgari, atque pacificationis edictum a singulis interposita juramenti religione firmari præcepit: postea vero palam bellum Protestantibus nuntiabatur, decretumque, ut duo

cor

conducerentur exercitus, quorum primo in Delphinatu Maduanus Dux præf-
 set, alterum autem in Aquitania Ludovicus Gonzaga Nivernii Dux a Rege in
 supremum Vicarium nominatus duce-
 ret, huic tamen Guisus Dux insensissi-
 mus erat, eo quod ipse Foederatorum
 societatem reprobasset. Sub idem tem-
 pus die quarta Augusti in Senatu diplo-
 ma, quod die vigesima sexta ejusdem
 mensis in Curia approbatum fuit, per-
 orante Petro Versorio promulgabatur,
 quo Rex Guisio Duci concedebat, ut
 per ipsius absentiam summum impe-
 rium in exercitibus exerceret: nec mi-
 nus Rex suum animi affectum erga Bor-
 bonium Cardinalem testatum reddebat,
 huncque sui Senatus auctoritate pri-
 mum regiae Stirpis Principem adjun-
 ctis etiam pluribus amplissimis præro-
 gativis declarari voluit.

§. LIII.

*Pontificis diploma ad Guisium Du-
 cem, & Borbonium Car-
 dinalem.*

Insuper habitis ejusmodi amicitiae si-
 mulationibus Rex Guisium Ducem
 e medio tollere decreverat, suarumque
 suspicionum, & odii in eundem aucti
 obtentum quærebat in diplomate, quod
 Sixtus V. Papa ad hunc Ducem, &
 Pp 3 Borbo-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

Thuan. l. 91.
 Spond. hoc
 ann. n. 10.
 Davil. l. 9.

Sæcul. XVI.
A.C. 587.

Borbonium Cardinalem die decima quinta Julii dederat. Ceterum hæc eadem epistola mox a Fœderatorum emissariis divulgata, atque, ut plebi etiam innotesceret, gallice reddita fuit: in ea autem summus Pontifex Guisium Ducem ob promovendæ Religionis studium dignis extollens laudibus eundem comparabat nobilissimis viris Machabæis, qui pro patria, pro templo, ac pro lege Dei immortalis cum laude decertarunt, quosque ex eo genere sacra scriptura memorat fuisse, per quos salus in Israele facta est: porro his præmissis illum hortatur, ut ulterius pro sanctæ Ecclesiæ causâ invicta animi fortitudine decertare, ac hæreticos penitus delere studeat: demum hæc subiunxit Pontifex „consultum duxi, Legatum a latere creare Joannem Franciscum Maurocenum olim in Francia Nuntium, Episcopum Brixianum, cuius in hoc rerum statu, fidem, prudentiam, ac pietatem plene perspectam habeo, proinde illius, ubi opus esse intelligetis, auctoritate, & opera utamini, nam tutissime cum eo consilia, quæ ad Catholicam Religionem, & Apostolicam fidem pertinent, communicare poteritis, & si quid prætere agi a me oporteat, certior fieri cupio, nunquam defuturus causæ, pro qua laborare vos scio.

§. LV

§. LIV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.*Blessensium comitiorum initia.*

Interea Provinciarum Deputati potissima ex parte jamjam Blesas venerant, ibidem comitia a Rege indicta celebraturi. Advenerat quoque Henricus III. qui decreta solemnī supplicatione, cui ipse interfuit, Sacratissimam hostiam sibi præferri iussit: die ergo quarta Octobris, in quam prima hujus Mensis Dominica inciderat, Reginaldus Belnensis, Archiepiscopus Bituricensis, vir dignitate, & fide erga Regem insignis sacrum fecit, Claudius vero Sanctius Ebroicensis Episcopus doctrina clarus, sacram concionem habuit: die autem undecima, seu proxima Dominica ad Franciscanorum rursus Templum Rex cum Principibus, ac Proceribus Aulæ, & Ordinum delegatis venit, sumptisque Sanctissimis Sacramentis ad sanctam postremo edicto unionem se cum ceteris denuo obstrinxit, ac in sequentem Dominicam, seu decimam sextam ejusdem Mensis diem initium comitorum rejecit, quæ etiam in ampliori Blesensis arcis Aula fuere inchoata. Porro ex Cleri Deputatis numero centum, & triginta quatuor convenerant, inter quos quatuor erant Archiepiscopi, viginti, & unus Episcopi, & duo Religio-

Pp 4

giofo-

Thuan. Da-
vil &
Spond. l. c.
Mem. de la
Lig. t. 2.
pag. 522.

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

gioforum Ordinum supremi Moderato-
res: Nobilium vero Deputati erant cen-
tum, ac octoginta: plebæus autem
Ordo submittebat centum nonaginta
unum partim Viros togatos, partim
Mercatores. Ipse etiam Rex, atque
ambæ Reginæ hunc conventum sua ho-
norabant præsentia.

§. LV.

*Regis oratio ad comitiorum au-
spicia.*

Thuan. l. 92.
Davil. l. 9.
Mem. p. 524. Cunctis rebus prævie dispositis, ac
singulis in loco pro hisce comitiis
celebrandis destinato convenientibus
Rex suo insidebat folio, ad dextram
vero Regina ejus Mater, atque ad læ-
vam Regina Uxor, post eas autem suo
Ordine Borbonius, & Vindocinus Car-
dinales, Franciscus Borbonius Contii
Princeps, Carolus Sueffionum Comes
ejus frater, Franciscus Borbonius Mon-
penferii Dux, aliique Proceres suas
quisque sedes occupabant. Postea Rex
fatis prolixam concinnabat orationem,
quam etiam gravi verborum Majestate
perorabat, congregatos ita allocutus:
„Præprimis a Deo omnipotente Maxi-
„mo mihi beati sui Spiritus gratiam in-
„fundi peto, ut ea fretus ad ejus glo-
„riam, Regni tranquillitatem, populi
„levamen opus susceptum ad optatum
„finem

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„finem perducere, & tot animarum,
 „quarum salus ex eo pendet, expecta-
 „tioni respondere valeam: nunc vero
 „de instauratione Regni, & malorum,
 „quæ per bella civilia, & superiorum
 „temporum licentiam in Gallias irrepse-
 „runt, emendatione agitur, ad quam
 „mihi divina ope opus esse sentio, Deum-
 „que toto pectore indefinenter oro, ut
 „hanc mentem profundissimis radicibus
 „in me hærentem in dies augeat, ean-
 „demque in vobis imprimat, ut evul-
 „sis, si quæ reliqua sint, factionum
 „plantis, in neminem alium, quam in
 „Principem vestrum intuentes, exuto
 „omni privato affectu, cunctas cogita-
 „tiones vestras, voluntates, studia, in
 „id dirigatis, ut splendore pristino, &
 „præclara illa facie Franciæ reddita,
 „securitas publica constituatur: quam
 „in rem si vota vestra jungatis, rem
 „nomine gallico, ingenio, & fide ve-
 „stra dignam efficietis. Hæc cura alte-
 „animo insidet, jamque, ex quo ad im-
 „perium vocatus sum, testem Deum
 „cordium scrutatorem, cujus opem
 „modo imploravi, appello, nihil anti-
 „quius habui, quam ut malis vestris,
 „ac calamitatibus publicis, quibus ul-
 „tra modum angebar, remedia com-
 „moda, quantum temporum iniquitas
 „sinebat, diligentia mea afferrem: nunc

Pp 5

„vero

Sæcul. XVI., „vero cum accedente ætate maiorem
A.C. 1588. „rerum usum contraxi, quam acri in-

„tus morfu me rodi creditis, cum eas-
 „dem calamitates augescere, & reme-
 „diis hætenus tentatis veluti irritari
 „sentio, meque in iræ divinæ tempora
 „reservatum video, quibus Ultor Deus,
 „& mea, nam agnosco, & vestra causa
 „exasperatus, justum in nos accensum
 „furorem exercere cernitur? nullam
 „non viam ab eo tempore mecum, &
 „inter consiliarios inivi, quibus & di-
 „vinam iram placarem, & populo tot
 „malis oppresso levamen quærerem.
 „Pace, & bello tentata sunt omnia,
 „sed infelici exitu, nec possum incredi-
 „bile ea in re studium, ac sedulitatem
 „optime de me meritæ parentis meæ si-
 „lentio præterire, cui & hoc nomine, &
 „pro me, omnibusque regni ordinibus in
 „hoc celeberrimo confesso dignas pu-
 „blice gratias agi justum, & æquum
 „visum est. Huic non solum secundum
 „Deum debeo, quod sim, & in solio
 „Principis toto Christiano orbe celeberrimi
 „constitutus vobis imperitem; sed in-
 „super quod usu rerum valeam, & opti-
 „mis a pueritia præceptis imbutus,
 „præcipuum pietatis, & Catholicæ Ro-
 „manæ Religionis instaurandæ, ac rei-
 „publicæ in meliorem statum veluti
 „formandæ studium habuerim, huic
 „uni

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„uni acceptum fero, quæ nullis labo-
„ribus pepercit, nullam ætatis, & va-
„letudinis rationem habuit, ut turbas
„passim exortas comprimeret, & cul-
„tum divinum, ac quietem per regnum
„constitueret: ab ea edoctus curam om-
„nem, & oblectationem in republica
„ordinanda semper posui: hinc ob id
„tanquam optimum, & salutare reme-
„dium comitia Regni indixi, ab eadem
„in hac deliberatione confirmatus, nec
„ullis factionum motibus, quibus ea
„retardatum iri plerique existimabant,
„ab hoc consilio dimoveri potui. Præ-
„clare a Majoribus constitutum est ad
„legum, & Principis, qui legum custos
„est, auctoritatem stabiliendam, ut con-
„vocatis regni comitiis accedente Re-
„gis auctoritate malis domesticis per
„bella civilia, & temporum licentiam
„inveteratis ex salutaribus Ordinum
„consiliis remedium peteretur, hoc
„enim ad confirmandam, & non labe-
„factandam legitimam potentiam perti-
„net, quicquid stulti quidam, & im-
„prudentes rerum æstimatores maligne
„contra blatterent, nam optimis legi-
„bus instauratis, ac servatis bonus Prin-
„ceps in regno contra omnes conatus
„firmatur, ex quo de mea constantia
„vobis abunde constat, quæ sola con-
„tra factionum machinationes restitit,
„& bo-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„& bonum opus ad felicia initia ad-
 „duxit, sincera quippe mihi in hoc ne-
 „gotio mens est, aut Deus me male
 „perdat, nec ulla conscientia coitionum,
 „aut prensationum ad labefactandam
 „comitiorum, & suffragiorum liberta-
 „tem factarum teneor, testes vos ap-
 „pello, ruboremque mihi incuti volo,
 „siquid tale fecerim, ut certe erubescere
 „debent, siqui sunt, qui eo impuden-
 „tiæ, & audaciæ devenerint, ut hu-
 „jusmodi machinationes in negotio,
 „quod ad regni instaurationem spectat,
 „ad convellendam publicam securita-
 „tem adhibuerint, & capita certa man-
 „datis provinciarum inseri curaverint,
 „quæ expetitam ab omnibus quietem
 „turbent. Hac fiducia fretus a vobis
 „jure meo peto ego legitimus a Deo
 „impositus Galliæ Princeps, ut causam
 „meam ab eorum causa discernatis,
 „rectam meam erga vos, & universum
 „regnum voluntatem consiliis vestris
 „adjuvetis: ad Dei Gloriam illustran-
 „dam, religionem Catholicam, Apo-
 „stolicam, Romanam constituendam,
 „sectarium virus extirpandum, rem-
 „publicam ordinandam, populi leva-
 „men, & auctoritatem regiam per bella
 „civilia collapsam non tam meo privato
 „commodo, quam universorum bono
 „erigendam, inter omnes administra-
 „tionum

„tionum publicarum formas principa-
„tus procul dubio excellit: ejus optimam
„omnium rationem sub Decessoribus
„meis experti gratias Deo Optimo Ma-
„ximo habere debetis, quod vos hoc
„rerum statu nasci voluerit, atque adeo
„sub eo, qui ab eadem tot Regum pro-
„sapia progenitus, non tam ad regni hæ-
„reditatem legitima successione crevit,
„quam in idem laudabile Religionis Ma-
„jorum asserendæ, ac regni instaurandi
„desiderium successit. Non omnis, qui
„regno inolevit, mihi perversitas im-
„putanda est, quamquam propriam
„negligentiam aliqua in parte agnoscam,
„nec diffitear, multa eorum, qui circa
„me sunt, culpa irrepsisse, quæ emen-
„datione egeant, sed dabo in posterum
„operam, ut non mei tantum, sed meo-
„rum rationem habuisse videar, & qui
„propter transversos agi se passi ab af-
„fectu, & fide declinarunt, errorem
„suum agnoscere cogantur: porro cer-
„tissima egregii in cultu divino instau-
„rando, & malo sectario extirpando af-
„fectus pignora me dedisse puto bellis,
„antequam ad regnum vocarer, patra-
„tis, totque præliis feliciter contra se-
„ctarios commissis, multosque ex iis,
„qui adsunt, non solum gloriæ tantæ
„participes, sed etiam testes habeo,
„quo in laudabili proposito perseverare
„de-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588

„decrevi, vitam pro Religione profun-
 „dere, quam antea, paratior, quippe
 „qui nullum Christiano Principe dignius,
 „quam in sectariorum ruinis monumen-
 „tum extrui posse existimo, prout id
 „recenti exemplo profligati Germano-
 „rum exercitus satis ostendi, ut mirari
 „satis non queam, homines esse adeo
 „animis cæcos, qui quemquam esse toto
 „meo regno putent, qui majore odio
 „adversus sectarios inflammetur, nam
 „ut nihil pro gloria Dei, quæ mihi pro-
 „pria vita semper proximior fuit, omit-
 „tam, doleo, quod illius patrimonium
 „sectarii hodie usurpent, vectigalia ex-
 „hauriant, subditos ab obsequio alie-
 „nent, ejusque auctoritatem spernant,
 „ac pedibus conculcent? cui ergo odii
 „justior, quam mihi adversus eos causa?
 „respicite in edictum unionis a me con-
 „tra eos sancitum, cujus præsentio-
 „rum fructum omnes sensissent, nisi is nuper
 „exortis motibus retardatus fuisset,
 „nam absque hoc in Pictones ipse pro-
 „fectus fuisset, ubi eadem, quæ me
 „semper antea fortuna, quin comitata
 „esset, non est cur dubitare debeam.
 „Ut autem vobis manifestum faciam,
 „quam instaurationis publicæ desiderio
 „teneor, quædam summatim attingam
 „emendatione indigentia, in quibus
 „gravissime contra Deum, decus no-
 „strum,

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„strum, & rempublicam peccari palam
„est: porro ante omnia pejerationes
„execrandas dignis pœnis puniri nullo
„habito personarum respectu, idque ut
„postulatis vestris urgeatis, volo, & jubeo:
„nundinationes item in rebus sacris, & in
„publicis judicium, quorum multipli-
„catum numerum magno populi detri-
„mento, & summo meo cum dolore
„sentio, muneribus dispensandis pro-
„hiberi volo, cui malo cum ante trien-
„nium adhibere remedia cœperam, ex-
„ortis bellis rei tam necessariæ confi-
„ciendæ commoditas mihi erepta est;
„nunc autem a fide, & diligentia vestra
„exspecto, ut rationes populi hac in
„parte exonerandi ineatis. Ego certe
„deinceps tam in muneribus Ecclesiasti-
„cis, quam juridicis, aliisque digni-
„tatibus, ac Præfecturis distribuendis
„hoc moderamen servabo, quo simul
„conscientiæ meæ, decori, regni bono,
„ac splendori satisfaciam, ut spatium ad
„deliberandum sumpto, ac re mature
„pensitata meritorum cujusque ratio
„habeatur, eaque dignis tantum in po-
„sterum deferantur, idque prædictum
„volo, ut, quemadmodum beneficia om-
„nia a me solo proficiscuntur, ita col-
„latorum gratia uni mihi referatur: in-
„super moneo eos, qui ea a me acci-
„pient, ut ad exonerandam & meam,
„&

Sæcul. XVI.

A.C.1588.

„& suam ipforum conscientiam, fide,
 „diligentia, integritate, qua debent,
 „in iis administrandis defungantur, si
 „aliter facient, me severum ultorem
 „proculdubio habituri, nam id amplius
 „non connivere cum animo meo confi-
 „tui, & quia superiorum temporum de-
 „pravatione, ac licentia effectum est,
 „ut importunis multorum efflagitatio-
 „nibus quædam beneficiorum gratiæ
 „expectativæ a me malo more extortæ
 „sint, nullas me huiusmodi in poste-
 „rum concessurum, & concessas nunc
 „revocare profiteor, ac religiose pro-
 „mitto; quippe quæ votum captandæ
 „mortis inducunt, & pessimo exemplo
 „petuntur, & conceduntur: nulli in-
 „super in muneribus publicis eadem de
 „re gratiam faciam, de gratificatio-
 „bus jam concessis, prout vobis vide-
 „bitur, decreturus. Præprimis opus
 „est, ut evocationes, criminum gratiæ,
 „& abolitiones ad legum, ac constitu-
 „tionum regiarum modum deinceps
 „temperentur, quo celerius lites, ac
 „minore cum populi vexatione finem
 „accipiant, & crimina exactius casti-
 „gentur: nec in deliberationibus vestris
 „Opificum artes, magnumque, quod
 „ex iis ad publicam utilitatem redun-
 „dat, ornamentum minimæ omittendum,
 „quo commercii libertas restituatur,
 „omni

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„omni luxu, & noxia exuperantia re-
 „secta, & pretio iusto, quod adeo mo-
 „dum omnem superavit, mercibus im-
 „posito: præterea de fide vestra mihi
 „polliceor, quod antiquæ constitutiones,
 „quæ spectant dignitatem, & auctorita-
 „tem regiam, & cultum, qui ei, &
 „ipsius Magistratibus debetur, per bella
 „civilia oblitteratæ in usum revocen-
 „tur: nec mihi minus, quam vobis,
 „hæc animo cura iniusta vivit, si me
 „sine liberis masculis decedere contin-
 „gat, ne sub Regis hæretica pravitate
 „infecti potestatem veniatis: testor
 „Deum, me non plus de salute æterna,
 „quam ut vos hoc metu & malis ex
 „eo secuturis liberem, sollicitum esse:
 „ob eam præcipue causam edictum
 „Unionis condidi ad detestandam hæ-
 „resin abolendam, quod etsi ritu solemn-
 „juravi in illo loco, & coram eo, qui ad
 „Sacramenti religionem constanter ser-
 „vandam cunctos adstringit, suadeo
 „tamen, quo illud in posterum stabilius
 „sit, ut inter leges fundamentales (hoc
 „nimirum verbum a factionis ad subver-
 „tenda regni fundamenta excogitatum
 „fuerat) referatur, & proxima Sessione
 „convocatis denuo ordinibus cuncti
 „publice Sacramento adigantur, & mox
 „de sumptibus in bellum faciendis a vo-
 „bis prospiciatur, ne tam laudabiles

Hist. Ecclesiast. Tom. L.

Q q cona-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„conatus ad Dei gloriam instituti re
 „tardentur, aut irriti omnino evane
 „scant: hoc autem meo unionis edicti
 „cum alia omnia foedera, nisi quæ au
 „thoritate mea ineuntur, societates
 „coitiones, militum conscriptiones, tri
 „butorum impositiones, pecuniæ tan
 „extra, quam intra regnum collatu
 „nes diserte prohibentur, tum ita vol
 „& jubeo, ut, qui deinceps post con
 „tum edictum, & leges comitionum
 „suffragiis decretas ab hujusmodi fo
 „derationibus, ac societatibus non de
 „serit, aut sine meo jussu & absque dip
 „mate publica sigilli regii auctoritate
 „firmato in iis remanserit, is in læs
 „Majestatis crimen incurrisse intelli
 „tur. Hoc mihi, & publicæ regni tran
 „quillitati debeo, & vos vicissim mihi
 „ac vobis debetis: porro proximum est
 „in militari disciplina, quæ olim no
 „solum toti Christiano orbi ad exem
 „plum proposita erat, sed terrorem quo
 „que hostibus, admirationem vicinis po
 „pulis pariebat, in hoc regno instaurand
 „a vobis elaboretur, ut bellum Religio
 „nis causa susceptum commodè con
 „fici possit, nec in populi id pro pietat
 „insita flagitantis perniciem vergat;
 „ad id pecunia, quæ præcipuus belli ne
 „vus est, opus esse minime ignorat
 „qua militi non numerata, eidem
 „rapit

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„rapiat, imperari a prudentissimis di-
 „ctum est: itaque ne bellum hoc tam
 „ad virus sectarium extirpandum, quam
 „ad populi perniciem susceptum videat-
 „ur, vestrum est, ut de ratione pe-
 „cuniariæ rei expediendæ in commune
 „consultetis. Sane idem mihi, quod
 „Imperatori Romanorum olim, votum
 „est, ut cuncta vectigalia, & tributa
 „omitterentur, & siquidem salva au-
 „toritate imperii liceret, libenter id
 „pulcherrimum donum subditis meis
 „darem, sed cum nec miles sine stipen-
 „dio in castris retineri, nec respublica
 „sine fructibus sustineri possit, iisque
 „sublatis imperii dissolutionem sequi
 „necesse sit, agite, & quam minimo
 „populi onere fieri poterit, ærarium
 „supplete, nam in rationes ejus ut
 „inspicere, & de eo decernere possitis,
 „vobis libertatem facio, cum populi leva-
 „men, vel vitæ meæ contractione li-
 „bertissime a Deo redimam, quippe
 „nihil proprium mihi, nihil sepa-
 „ratum a publicis regni necessitatibus,
 „ne vitam quidem caram habeo, nisi
 „quatenus, & quamdiu regno decora,
 „cunctisque vestrum utilis futura est:
 „præterea ad dignitatem meam, & exi-
 „stimationem vestram pertinet, ut de
 „alieno ære, quod non omne a me
 „contractum est, dissolvendo cogitetis,

Qq 2

„& fi-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„& fidem publicam liberetis, meam-
 „que, ac Decessorum meorum conscien-
 „tiam exoneretis. Ceterum cum Prin-
 „ceps tanquam tabula proftet, ad cu-
 „jus imaginem subditi mores suos ef-
 „fingunt, sic me domi, forisque, om-
 „nemque meam familiam componere
 „statui, ut cunctis regni Ordinibus in
 „exemplum sim, atque ut facto de-
 „monstrem, quanta religione om-
 „nia ea, quæ in celeberrimo hoc comi-
 „tiorum confessu statuentur, servan-
 „cupiam, me ante omnes, ac ceteros
 „aulæ Principes, ac Proceres, & ordi-
 „num delegatos sumpto dominici Corpo-
 „ris Sacramento obstringere volo, præci-
 „piens, ut quæcunque ad postulata velu-
 „responderim, & pro lege inviolabili de-
 „creverim, ab iis nemini, nisi conto-
 „max, & læsæ Majestatis reus haberi
 „velit, ac ne mihi ipsi vel tantillum
 „ulla de causa, aut prætextu discedere
 „liceat, cunctaque Comitiorum decreta
 „prout a me constituta fuerint, proci-
 „nus ad regni curias, ac in præfectio-
 „ras mittantur, & solenni omnium
 „ordinum jurejurando confirmentur
 „qua in re, si quibusdam infra meam
 „dignitatem quid facere videor, dum
 „legum, quarum conditor sum, impe-
 „rio me subjicio, ii sciant, boni princ-
 „pis esse, cunctas cogitationes, & actio-
 „nes

Sæcul. XVI.
A.C. 1587.

„nes suas ad optimarum legum nor-
„mam dirigere, neque committere, ut
„illæ vi, vel gratia ullo pacto labefa-
„ctentur, siqui tamen rursus objiciant,
„multum ea ratione de regii fastigii
„sublimitate diminui, iis responsum
„volo, regnum, quod ita diminui ajunt,
„eo durabilius, & magis securum ad
„posterios transmitti. Tandem ut finem
„faciam, postquam imperio, & auctori-
„tate, quæ mihi in vos a Deo attri-
„buta est, usus sum, ad hortationes,
„ac preces descendo, vosque per cul-
„tum, quem Deo, & obsequium, quod
„mihi secundum Deum debetis, per
„nominis Francici, quod erga Reges
„suos semper non fidum tantum, sed
„etiam pertinaci amore flagravit, de-
„cus, per Majorum meorum, hoc est,
„tot Regum, quorum dominationem
„tam mitem experti estis, cineres, per
„charitatem patriæ, per pignora, &
„necessitudines, per Uxores, liberos,
„ac fortunas iterum oro, & obtestor,
„ut deposito omni alio affectu consilia,
„studia, voluntates mecum conjunga-
„tis, & procul ab omni ambitione exem-
„plo meo in publicæ rei instauratione
„nem incumbatis.

„Si contra feceritis, non solum ca-
„pita vestra æterno dirarum piaculo
„obligabitis, sed indelebilem infamiæ

Qq 3

„notam

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

„notam immortalī gloriæ inuretis, &
 „præclarum illud fidei gallicanæ tan-
 „topere olim deprædicatæ nomen a
 „Majoribus relictum amittetis: ego ve-
 „ro cælum, terramque contestabor,
 „Deique, atque hominum fidem ap-
 „pellabo, me nihil reliqui fecisse, qui
 „implorata ope vestra monstrorum pe-
 „licentiam in civilem administrationem
 „invectorum tetra pestis expugnaretur
 „vos econtra virtutis pristinæ obli-
 „& quasi in medio certamine perfides
 „emansores turpi fuga legitimum Pri-
 „cipem, & imperatorem vestrum dele-
 „ruisse, & post omnia ad tribunal De-
 „vos ad causam dicendam in jus voca-
 „bo, ubi detracta persona citra fucum
 „& amoto velo omnia geruntur, ubi
 „scenicæ dissimulandi arti locus non est
 „ubi falli, & fallere non licet, ut de-
 „gnas perfidiæ, contumaciæ, ac simulæ-
 „tæ pietatis pœnas luatis.

Ceterum Guisius Dux ad hanc Re-
 gis orationem nonnihil commotus ha-
 serat: vivis enim coloribus ejus indoles-
 sæpius depicta apparebat, foederisque
 Duces tanquam rebelles, & seditionis
 traducebantur: magis autem crescebat
 Ducis indignatio, cum hanc orationem
 Regis jussu typis vulgandam intelligen-
 ret: eapropter Lugdunensem Archiep-
 scopum hortabatur, ut Regem ab hoc
 propo-

proposito absterretur: ergo Archipræsul Sæcul. XVI.
rem aggressurus Regi exponit, fatius A.C. 1588.
fore, si hæc oratio quamvis eloquens,
atque elaborata esset, penitus supprime-
retur, quam ut Rex per eam suorum
subditorum, qui merito exinde offen-
derentur, odium incurrendi periculo
sefe exponeret: cum cunctis facile per-
suasum esset, quod Rex præteritorum
haud immemor foret, ipsi vero non si-
ne maximo animi dolore sefe tanquam
rebelles haberi, ac coram universo
Franciæ Regno de perfidia postulari
cernerent. Verum hæ Archiepiscopi
rationes minime obstabant, quo minus
hæc oratio prælo subjecta in vulgus spar-
geretur.

§. LVI.

*Montholonus Regii Sigilli Custos
perorans.*

Postea Regis orationem excepit Mont- Thuan. Es
holonus, quem Rex exauctorato Mem. pag.
Chivernio Cancellario Regii Sigilli Cu- 435.
stodem nominaverat: porro hic fusius
piam Regis voluntatem deprædicans,
suum sermonem ita exorsus est: „Regi
„nihil prius, atque antiquius fuit, si-
„mul ac Regnum inivit, quam ut ratio-
„nem corrigendorum, quæ prave irre-
„pserant, rationem iniret, quippe qui
„se populi tutorem existimat, in idque

Qq 4

„in

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„in Regem se electum esse reputat, ut
„omnium Ordinum, atque adeo singu-
„lorum Regni subditorum commoda
„procuret, cultum divinum instauret,
„& jus æquale inter suos dicat: id ut
„fiat, a Deo sumendum esse initium,
„omnino censeo.”

Postea prolixo sermone de Cleri, No-
bilitatis, & plebæi Ordinis Officiis di-
scurrebat, præcipue vero de Judicibus
agens hæc addebat: „notum est, cre-
„bras querelas quotidie ad Regem de-
„ferri, & passim audiri, quod in iure
„reddendo sive per sortes, sive per gra-
„tiam multum peccetur, & partim va-
„fritie causidicorum, exquisitisque ar-
„tificiis, partim judicum negligentia
„efficiatur, ut lites longius protelentur,
„ac non sine magno omnium Ordinum
„detrimento ad extremum immortales
„reddantur, aut si quando finem acci-
„pian, mox novis cavillationibus
„fracta judiciorum auctoritate ad prima
„initia revocentur.”

Tandem suum sermonem his ver-
bis absolvit: „ut ex Regis, ac Re-
„ginæ Matris votis ad commune bo-
„num tendentibus adeo expetitus ad
„Dei gloriam, & regni tranquillitatem
„fructus elici possit, id unum superesse
„videtur, ut Ordines concordiam tam
„necessario tempore inter se sanciant, in
„unius

„unius Regis obedientiam coalescentes, Sæcul. XVI.
A. C. 1588.
 „ac si omnes unius instar viri essent,
 „cum nullam maiorem ipsi in debellatis
 „monstris victoriam reportare possint,
 „quam cum seipsos vincant, & exuto om-
 „ni privato affectu, ac similitate deposita
 „a factionibus, quæ quietem scindunt,
 „abstineant, atque communi bono con-
 „sulant., Præterea Bituricensis Ar-
 chipræsul, pluresque alii suo quisque Or-
 dine postea perorabant.

§. LVII.

*Unionis edictum tanquam pro funda-
 mentali Regni lege promulga-
 tum.*

Die decima octava Octobris altera ha- Thu. Davil:
& Mem. l. c.
 bebatur Sessio, ubi Ordines Sacra-
 mento sese obstrinxerant, quod edictum
 nuper die vigesima Julii editum, tan-
 quam præcipuam Regni legem accepta-
 re velint, in quam Rex omnes subditos
 suos Catholicos rursus sibi uniens jura-
 bat, quod in Catholica, Apostolica,
 & Romana religione usque ad mortem
 perseverare, illiusque conservationem,
 atque augmentum promovere, omnes-
 que vires suas ad extirpandam hæresin
 impendere, ac nullum Principem hæ-
 reticum, aut de fide suspectum unquam
 tolerare, nec unquam, ut ad solium
 evehatur, permittere, vel alios, quam

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

constanti religione Catholicæ fidei ad-
dictos ad officia, dignitatesque admi-
tere velit: igitur primum hoc edictum
Rex proprio chirographo muniebat, at-
que illud se integra fide servaturum
spondebat, ceteris omnibus ejus exem-
plum sequentibus: demum una omnes ad
sancti Salvatoris templum perexerunt,
ubi in gratiarum actionem Hymnus
Ambrosianus solemniter decantaba-
tur.

§. LVIII.

*Protestantium Ecclesiarum Concilia-
bulum Rupellis a Navarræ Re-
ge habitum.*

Thu. Davi-
la & Mem.
l. c.

Sub idem tempus Navarræ Rex Rupel-
lis generalem omnium Protestan-
tium Ecclesiarum conventum indicebat,
eique die decima quarta Novembris
initium fecerat. Ipse huic conciliabu-
lo intererat, ubi coram Henrico Ture-
næ Vicecomite, suo per Aquitaniam
Vicario, Claudio Tremolio, aliisque
proceribus, ac belli Ducibus, multa
de calamitoso rerum statu præfatus ita
prosequebatur: „quo pejore loco sint
„res, eo majores animos affero, & quod
„semper antea feci, nunc vitam, san-
„guinem pro religionis, regnique causâ
„sa, quam perniciosi homines perditum
„eunt

„eunt, profundere paratus sum, idem-
 „que, ut vos ipsi strenue faciatis, hor-
 „tor, atque vos in id vocatos esse admo-
 „neo, ut in commune consulatis.,,

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

Postea Navarrus pro restauranda
 disciplina leges conditurus petiit, ut
 constitutiones contra pejerationes, ra-
 ptus, stupra, latrocinia, & alia per ci-
 vilium armorum licentiam grassantia
 scelera renouentur, & adhibitis pœnis
 eadem decreta religiose ferventur: in-
 super suavit, ut pauperibus quoque, &
 egenis de publico ærario, facta colla-
 tione, prospiciatur, modo, & ratione
 antea servatis: præterea monuit, ut
 pietatis, & integritatis perspectæ tan-
 tum homines admunera publica admit-
 tantur. His ita sancitis crebræ inter
 eos consultationes habitæ, & decreta
 facta sunt de Ecclesiastica disciplina, de
 iudicum constitutione, de instauran-
 do reformatæ Ecclesiæ Concilio gene-
 rali, necnon de ordine in eo servando:
 adhæc de ærario, donis, immunitati-
 bus, disciplina militari, militum stipen-
 diis, de pecuniarum in id collationi-
 bus, captivis, annona, de agricolis a
 militum vexatione defendendis, multa
 disputata, & juxta delegatorum man-
 data pro temporum necessitate consti-
 tuta fuere.

§. LIX.

Sæcul. XVI.

A.C 1588.

§. LIX.

Navarræ Regis sententia de comitiis
Blesensibus.

Davil. l. 9.

p. 632.

Spond. hoc

Can. n. 17.

Cum interea hic conventus, qui non-
nisi decima septima Decembris ab-
solvebatur, Rupellis ageretur, Navar-
ræ Rex libellum composuit, qui ad
Henricum III. transmissus ab eodem ad
Blessensium Comitiorum Deputatos re-
mittebatur: porro in eo Navarrus hæc
petebat. I. Edicta ferventur, ceteræ-
que gratiæ sæpius sectæ suæ Sociis indul-
tæ relinquuntur. II. Generale celebra-
tur Concilium, ut in illo de controversiis
fidei rebus legitime edoceri quis possit.
III. Palam profitebatur, quod cuncta
in ejus præjudicium in Blesensibus co-
mitiis decreta tanquam irrita, nullius-
que valoris esse reputet, eo quod ipse ad ea
vocatus non fuisset, ac proin cuncta si-
bi imputata diluendi facultate privatus
esset: IV. asseribat, quod hic conven-
tus nec ex cunctis Ordinibus, nec ex
omnibus Franciæ populis constaret, cum
suæ sectæ fautores ad illum nec accersi-
ti, nec admissi fuerint: ipse vero tan-
quam hæreticus damnari nequeat,
quamdiu sincero animo paratum se ex-
hibet, quod se liberi, & legitimi sive
nationalis, sive generalis Concilii deci-
sionibus subicere velit.

§. LX.

§. LX.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.*Franciæ Regis additiones ad hanc
Navarræ Regis declarationem.*

Ad hæc Navarræ Regis oppositiones *Davila l. 9.*
 Henricus III. Franciæ Rex alias ad-
 debat rationes, & quidem I. nemo nisi
 prius audiatur, condemnari potest. II.
 injustitiam sapit pro tanto imperio con-
 tra Navarræ Regem pronuntiari, nisi
 prius innotescat, quid ipse in suam de-
 fensionem proferre valeat. III. etsi id,
 quod præfatus Rex allegabit, veritati
 dissonum sit, saltem id ipsum sat ve-
 ro simile & adeo probabile est, ut
 examinari mereatur. IV. Hic idem
 semper sese paratum exhibuit, quod
 Concilii cujusdam decisioni stare velit,
 atque a Viris doctis, & fidei contro-
 versiarum gnaris edoceri cupiat. V. In-
 terea privilegio, vi cuius omnibus Gal-
 lis conscientiae libertas indulta est, Na-
 varrus utitur, nec ab eo æque, ac ce-
 teri, excludi potest. VI. Ejusdem re-
 lapsus in hæresin ex eo excusari valet,
 quia ejus abjuratio processit nonnisi ex
 metu, quo vexationes contra suæ Se-
 ctæ alumnos concitatas abominabatur.
 VII. Plura a Navarro prolata mature
 ponderentur, ne Ordinum deliberatio
 præcipiti consilio facta, & justitiæ om-
 nibus, ac præcipue Regi debitæ contra-
 ria

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

ria videatur. VIII. denique tam celebris, ac prudentis confessus ex nobilissimis Regni Viris conflati honor exigit, ut res mature, eaque ratione agatur, ne ipsius zelus, aut minus ordinatus, vel immoderatus, sed pietate, judicio, & circumspectione repletus videatur.

§. LXI.

Firma Cleri sententia de Navarra Rege a successione excludendo.

Davil. l. 9.

Thuan. l. 93.

Spond. n. 7.

Postquam Navarræ Regis declaratio unacum Henrici III. additionibus, seu notis Ordini Ecclesiastico communicabatur, hic ita respondit: I. Jam sæpius Navarræ Rex monitus, vocatus, atque ab ipsa Matre Regina in prioribus comitiis requisitus fuerat. II. Postquam Concilium Tridentinum, quod est Oecumenicum, sectam hujus Principis anathemate notavit, inutile evadit, alia convocare Concilia. III. Jam sufficienter Rex a Borbonio Cardinale Patruo suo edoctus est, & nihilominus ad pristinos suos errores rediit. IV. Denique a Papa tanquam hæreticus, & relapsus publice proscriptus est: non ergo necesse, ut rursus citetur, vel aliæ adhibeantur juris solemnitates, sed unica absque ulteriori mora ea, quæ antea decreta sunt, in opus deducenda veniunt. Hoc Cleri responso a ceteris Ordinibus

dinibus approbato Embrodunensis Archiepiscopus Regi referebat, quod omnes Ordines regiae Majestatis suae propositionibus mature pensitatis in priori sua sententia persisterent, hacque super re edictum fieri rogarent. Adhæc Rex indignationem, quam ob hoc comitiorum statutum concepit, dissimulavit, & petatum edictum confici pollicitus est, attamen sub diversis obtentibus moram ex mora neçtere studuit.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

§. LXII.

Rex Guisum Ducem crudeliter trucidari præcipiens.

Paulo post Henricus Franciæ Rex Guisum Ducem, quem omnium harum propositionum Auctorem reputabat, a sicariis in ipso regio cubiculo trucidari præcepit, eodemque tempore Guisum, & Borbonium Cardinales, Lugdunensem Archiepiscopum, Jonvillam Principem, Ellobovium, & Nemorsium Ducem, Annam Estensem Nemorsii Ducissam Guisiorum Matrem, Brissacum, Sylva-Delphinum, pluresque alios Proceres comprehendi jussit: idem quoque fatum Neuillius Præses, Capella-Martellus Mercatorum Præfectus, urbis Parisinæ Deputati, ambo Ædiles Companus, & Cottablanchius, necnon illi, qui extra arcem morabantur,

tur,

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

tur, subire cgebantur: Pericardus vero, qui Guisio Duci a secretis erat, in vincula conjiciebatur, submotis omnibus illius scriptis, inter quæ plures reperiiebantur literæ, quibus Ducis confilia tam intra, quam extra Regnum agitata manifestabantur, præter indicem pecuniarum, quas ab Hispanis recepiſſe, atque ultra vigesies centena aureorum millia fuiſſe dicitur: inſuper ſedulo, incaſſum licet, in Rhodanem, Convenenſem, & Bonnonienſem Episcopos Cleri Deputatos inquirebatur.

§. LXIII.

*Rex de ſuo parricidio Reginam certio-
riorem reddens.*

Thu. l. 93.

Davil. l. 9.

Vix Henricus Guisii Ducis ſanguine manus ſuas polluerat, cum illico cubiculi ſui portas aperiri juberet, atque alta voce coram omnibus tum ingreſſentibus diceret: „Nunc demum vo-
lo, ut a ſubditis meis pro Rege habe-
bear, mihiſque obedientia præſtetur,
nam ſi rebellium capita plectendi animus mihi non deſuit, certe cum majori ſecuritate ipſa rebellionis membra caſtigare audebo: nunc non modo ver-
bis, ſed reiſſa Rex ſum, nec mihi di-
ficile erit, gladium ſtringere, quoties-
cunque mihi libuerit.” His itaque
verba

verbis commotiori animo prolatis postea ad Reginæ Matris suæ tum ægrotantis cubile descendit, eidem, quid attentasset, nuntiaturus. Hæc quamvis rei prorsus esset ignara, de illius tamen atrocitate parum exterrita videbatur, ac vultu nihil immutato, animoque satis tranquillo, unice a Rege sciscitabatur, an is, quinam motus ex tam inhumano facinore orituri essent, satis animo providisset, & in omnes casus negotia sua disposuisset? Ita, respondit Rex, „abunde provisæ sunt omnia, de hoc „ergo haud sollicita sis: adhæc Regina unice subjecit: „eo melius tuæ saluti id „serviet, Deum vero precabor, ut cuncta tibi in bonum vertat, quamvis de hoc valde dubitem, nisi prompto, & „forti animo rem prosequaris. Eodem momento Rex Missæ sacrificio interfuturus discessit, priusquam vero sacellum ingrederetur, Revalio, & Gondio Cardinali negotium dabat, ut Morosinum Legatum adeuntes eundem de causis, ob quas Guisium Ducem e medio sustulisset, edocerent, eidemque Legato fidem facerent, quod propterea bellum Calvinistis inferre, minime cessaturus, sed potius omnibus viribus illud prosecuturus esset.

Sæcul. XVI.
 A. C. 1588.

Vitæ Card.
 Moros. l. 3.
 c. 16.

Sæcul. XVI.

§. LXIV.

A.C. 1588.

Guifius Cardinalis Regis jussu a sicariis occisus.

Thuan. l. 93.

Davil. l. 9.

Die vigesima quarta Decembris Franciæ Rex pariter Guifium Cardinalem sacrilega immanitate trucidari præcepit, imo & Lugdunensis Archiepiscopus idem satum subiisset, nisi cædis ejus tempus eo fine differretur, ut ex ipso conjurationis arcana explorarentur: verum hic Præsul respondere recusans causabatur, quod coram iudice profano absque jurisdictionis Ecclesiasticæ injuria respondere haud posset, aliunde vero utpote Gallorum Præmas præter summum Pontificem, sacramque Sedem nullos alios se superiores agnosceret: idem quoque Gonadio Cardinali, quem Rex ad illum ablegabat, respondit, intrepide assuamans, quod nihil adversus Guifium Ducem, nec contra Cardinalem ejus Franciæ deponere valeret: præterea semper dignitatem Francici Primatis obtinebat, vi cujus coram aliis, quam summo Pontifice nominatis respondere prohiberetur: insuper Nicolaus Furnæus Bellovacensis Episcopus unus ex sex Ecclesiasticis Franciæ Paribus, nec non Martinus Ruzeus Belli-Locensis qui eum ad interrogata responsum daret

Regis

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Regis nomine jubebant, nihil ab eo ob-
tinere poterant, quippe Lugdunensis
hic Archiepiscopus Bellovacensem ita
alloquebatur „aut tanquam Episcopus
„huc venisti, ut me interrogares, aut
„tanquam Comes, & Par Franciæ: si
„ut Episcopus, nullum Episcopo in
„Archiepiscopum Primatem jus es-
„se scis, si ut consiliarius Regius, fa-
„cras personas coram civili Magistra-
„tu non teneri respondere, non ignoras:
„itaque nullo casu ad id, quod petis,
„jure cogi possum: proinde Regi renun-
„tia, non æquum esse, ut is, qui mihi vi-
„tæ gratiam fecit, vim conscientiæ,
„quæ mihi vita charior est, afferri pa-
„tiatur.,” Henricus Rex hac Archi-
præfulis constantia exacerbatu ideo
eundem, eoquod reus esset, respon-
sum denegare arbitrabatur, hinc fru-
stra pro eo deprecante Barone Luzo
nunquam illum libertati reddi voluit,
sed ad arcem Ambrosianam unacum
Borbonio Cardinale, Ellebovio Duce, &
Jonvilla Principe captum abstrahi jussit.

§. LXV.

*Rex suum scelus coram Morosino Le-
gato vindicare conatus.*

Rex probe prospexit, quod summus *Vita Card.*
Pontifex ob iniquam Guisii Cardi- *Mor. l. 3.*
nalis cædem ad justam indignationem *c. 18.*

Rr 2

con-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

concitaretur, & Fœderati hac opportunitate usi ultionem cum majori rabie paraturi essent, hinc die dominicæ Nativitati sacra datis literis Morosino Cardinali Papæ Nuntio hæc perscripsit: „Rex sum, quocirca me ab aliis offendere, deinceps haud ultra tolerabo, sed omnes, quicumque auctoritatem meam aggredi præsumunt, vindictam merentur, sentient, hoc ratum, fixumque meum est.„ Altera die huic Nuntio pro colloqui opportunitate diem vigesimum Decembris assignabat, qua Morosinus protinus accedenti Rex præprimis proponebat causas, quibus suam auctoritatem restaurare permotus fuisset: postea hæc subjunxit: „id impetrisse non potuissim. nisi ad extrema devenissem: de cetero mihi persuasum habeo, quod hac in re secutus sim illud consilium, quod ipsamet Sanctitas Imperatoris per Luxemburgium, qui id ipsum sæpius coram Joyosa Cardinale repetiit, mihi significari fecit, ut nimirum a me subditis obedientiam exigam, eosque qui me offendunt, plectam: ego autem nunc hostium meorum consilium præverti, cum illos prius trucidari jussim, porro hac ratione proprium meum ex diuina aliena cæde redemi: fateor equidem, quod hac in occasione juris remedia adhibere neglexerim: attamen præ-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

„fentes rerum vicissitudines ad hanc
 „viam recurrere prohibuerunt.„ Hanc
 „frivolam Regis excusationem Legatus
 „tranquillo admodum animo excipiens
 „nequidem mentionem de Guisii Ducis
 „cæde fecit, sed unice hæc reposuit:
 „Te admonere cogor, quod, quamvis
 „Guisium Cardinalem reum esse fingas,
 „aut talem reipsa fuisse credas, nihilo-
 „minus ob sacrilegam hanc necem tu
 „æque, ac omnes illi, qui tua jussa
 „executioni dederunt, aut tibi ad tam
 „enorme facinus consilio, vel assensu
 „præsto fuerunt, censuras incurreritis,
 „quæ latæ sunt in Bulla, quæ incipit:
 „in cæna Domini: ergo ad Papam tibi
 „est recurrendum, ut a tuo scelere ab
 „eodem solvaris; solus enim ille tibi
 „hanc veniam indulgere potest: in-
 „terea ab ingressu Ecclesiæ abstineas.„

Rex hac Præfulis declaratione at-
 tonitus hæc in responsis dabat: „Nullus
 „Princeps subditos suos etiam Eccle-
 „siasticos puniendi jure privatus existit,
 „si hi læsæ Majestatis rei de hoc cri-
 „mine convicti sunt, præcipue dum
 „propria Principis vita periculo exposta
 „est: hanc autem ob causam me cen-
 „suris haud ullis irretitum existimo.„
 Enimvero Rex in Ecclesia sancti Sal-
 vatoris unacum Ordinis sancti Spiritus
 Rr 3 Equi-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

Equitibus die prima anni sequentis publice ad sacram Synaxin accedere præsumebat.

§. LXVI.

*Tumultus Parisiis ob horum cædem
fœderatis suscitati.*

Thuan. l. 93.
Mem. de
l'Etoil t. I.
pag. 260.

Fœderati, cum Regem ad mitiora le-
lutaribus monitis flecti desper-
rent, modis consuetis medium qua-
rere satagebant: altera igitur die post
Nativitatis dominicæ Festum in Par-
sienfis Urbis Prætorio cives convocant
ipsumque Harlæum primum Præsidentem
& Thuanum alterum Præsidentem ad-
iubent, qui tamen, cum Regi nimium
addicti essent, iniquo ferebant animo
quod hi seditiosi adversus suum Prin-
cem tot injurias evomerent, ac nil
vindictam spirarent, & mutuo se
ad novam armorum societatem
Religionis, ac publicæ quietis tue-
dæ obtentu hortarentur, ruptisque
moderationis repagulis se effren-
admodum licentiæ dederent. Tum
etiam hi Aumalium Ducem, qui tunc
Parisiis agebat, in Urbis Gubernato-
rem nominant, sexdecim autem illi
viri in Regionum, & Politicorum ædibus
cuncta sedulo perscrutabantur, aucto-
que furore, ubi vix crudelem Cardine-
lis Guisii cædem compererant, vociferan-

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

rabantur, quod Henricus III. nonnisi
 fucatae Religionis Princeps reipsa esset
 accerrimus veræ fidei hostis, ac merito
 Tyrannus, & hypocrita dicendus. Post-
 ea etiam Verbi Divini Præcones in suis
 sermonibus in sacratam Regis personam
 invehebantur, verbisque ad miseratio-
 nem ciendam adeo idoneis tragicam
 utriusque Fratris cædem describebant,
 hosque tanquam fidei Martyres tam
 præclare usque ad sidera extollebant,
 ut omnes adstantes in uberrimas diffle-
 rent lacrimas. FERIA quinta die vigesi-
 ma nona Decembris cum populus ve-
 spere post sermonem a Guincestrio Do-
 ctore habitum de sancti Bartholomæi
 templo, finita quadraginta horarum
 supplicatione, egrederetur, in rabiem
 actus Regis insignia Ecclesiæ valvis af-
 fixa discerpebat, ac in lutum projecta
 pedibus conculcabat: porro hic popu-
 lus erat magis ad iram provocatus,
 eo quod præfatus Concionator ex gal-
 lico hoc nomine: *Henri de Valois*, seu
 Henricus Valesius anagramate facto
 dixisset, illum esse *un Vilain Herodes*,
 seu foedum Herodem, qui ob sua per-
 juria, & crudelitates, quibus pios Ca-
 tholicos recens peremit, haud ultra
 ipsorum Rex esset: insuper Verforius
 Advocatus comperto utriusque Princi-
 pis parricidio tantopere hujus facinoris

Rr 4

enor-

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

enormitate commovebatur, ut altera post Nativitatis dominicæ festivitatem die mærore absumptus animam redderet: erat enim tanto studio fœderatis addictus, ut veram Guisii Ducis, quem pium Principem appellabat, imaginem exspirans deoscularetur, arreptaque Regis effigie illum crudelem, ac tyrannum nuncupans, iconem illius confringeret, ac in frustra dilaceraret.

§. LXVII.

Aldobrandinus Cardinalis in Poloniam Legatus a Papa decretus.

Thuan. l. 88.

Cum interea tumultus in Polonia continuato furore ferverent, Sixtus V. eo Legatum decernere statuit, hocque officium præ ceteris Hyppolito Aldobrandino commisit, qui etiam die vigesima tertia Maji hoc anno ampla instructus agendi facultate Roma discessit, quo adventante Sigismundus Sueciæ Princeps ad omnes belli jure captos libertati reddendos paratissimum exhibebat animum, dummodo Maximilianus Cæsaris Filius ibidem captus omnibus suis in Poloniæ Regnum juribus cederet: verum hic pravis suorum fautorum consiliis seductus de suis juribus nihil omnino remittere, tam firmiter decreverat, ut Legatus re infecta hoc anno discedere cogeretur.

§. LXVIII.

§. LXVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.*Pontificis diploma pro erigendis quindecim Congregationibus.*

Præterea summus Pontifex novo diplomate die vigesima secunda Januarii anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo octavo quindecim Congregationes ab ipso stabilitas, prout alibi meminimus, confirmare statuit. Harum I. erat pro sancta Inquisitione. II. Pro signatura Gratiae. III. Pro erectione Ecclesiarum, & provisionibus Consistorialibus. IV. Pro ubertate Annonæ in Statu Ecclesiastico. V. Pro sacris ritibus, & Cæremoniis. VI. Pro classe paranda, & servanda ad Status Ecclesiastici defensionem. VII. Pro Indice librorum prohibitorum. VIII. Pro executione, & interpretatione Concilii Tridentini. IX. Pro Status Ecclesiastici gravaminibus sublevandis. X. Pro Universitate Studii Romani. XI. Pro Consultationibus Regularium. XII. Pro Consultationibus Episcoporum, & aliorum Prælatorum. XIII. Pro viis, pontibus, & Aquis curandis. XIV. Pro Typographia Vaticana, quam Sixtus V. pro emendata Bibliorum, Conciliorum, Ecclesiæ Patrum, & Pontificiorum diplomatum editione erexerat, denique XV. Congregatio instituta erat

Bull. t. 2.
Const. Sixti
V. 74.
pag. 667.

Rr 5

pro

Sæcul. XVI
A.C. 1588.

pro Consultationibus negotiorum intra-
ditionem Ecclesiasticam. Ceterum cun-
cta hæc fulius explicata in diplomate
hanc in rem edito perspicui possunt.

§. LXIX.

*Divus Bonaventura Ecclesiæ Docto-
rum fastis ab eodem Papa
adscriptus.*

Bull. p. 677. Postea Sixtus V. die decima nona Fe-
bruarii aliam edidit Bullam a qua-
draginta novem Cardinalibus subscri-
ptam, in qua cunctas ad arma provo-
cationes, equitum concursus, aut tu-
multuosos hominum congressus quavis
ex causa fieri prohibuit: die autem
decima quarta Martii alio diplomate
divum Bonaventuram Ordinis sancti
Francisci Alumnum sanctis Ecclesiæ
Doctoribus ritu solemni accensuit, pa-
riterque in Ecclesia sanctorum duode-
cim Apostolorum, ubi Fratres Mino-
res, quos Conventuales vocant, mo-
rantur, Collegium sancto Bonaventuræ
nuncupatum, ut ibidem ad hujus Do-
ctoris mentem Theologia traderetur,
erexit, simulque præcepit, ut hujus
sancti festivitas ritu duplici sicut alio-
rum Ecclesiæ Doctorum officium ce-
lebraretur: in hoc autem Sixtus Papa
imitabatur Pium V., qui pares honores
sancto Thomæ Aquinati decernebat.
cum

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

cum antea ambo hi sancti Doctores tanquam Scholarum Magistri nondum colerentur. Ceterum Divi Bonaventuræ Festivitati decima quarta Julii dies præfigebatur, eademque occasione Sixtus V. sermonem insperlit de hujus sancti Canonisatione a Sixto IV. Mense Aprili anni post Christum natum millesimi quadringentesimi octogesimali secundi facta, atque eundem propter suarum virtutum, heroicarum actionum, & doctrinæ eminentiam amplissimis celebravit e-logiis, cunctisque ejus festum diem agentibus plures indulgentias concessit: sequens autem ejusdem Pontificis Constitutio die decima quinta ejusdem mensis edita respicit receptionem Novitiorum apud Clericos regulares sancti Pauli, eodemque tempore Sixtus alio diplomate assignavit stabilem summam ducentorum millium aureorum, ut semper annonæ ubertas in Romana urbe haberi posset: præterea die decima septima Martii per aliud diploma Pontifex illorum, qui ad Cardinalitiam dignitatem evehuntur, beneficia vacare declarabat, omnes autem illos, quibus ea retinendi facultas a sacra Sede conceditur, ad residendum obstringebat.

§. LXX.

Sæcul. XVI.

§. LXX.

A C 1588.

Congregatio Clericorum Regularium
Minorum erecta.

Bull. Const. 81. p. 687. Sub idem ferme tempus Joannes Augustinus Adornius Sacerdos ex antiquissima Dorniorum familia Genuæ ortus unacum Francisco, & Augustino Caracciolo ex perillustri Neapolitani regni genere natis novam Clericorum Regularium Congregationem erigere aggrediebatur: porro cum hi Nobiles specialiter uni functioni Apostolicæ magis, quam ceteris omnibus insistere viderentur, atque aliunde jamjam sex Clericorum Regularium Congregationes essent erectæ, hinc consilii, quod coeperant, executioni vix ulla obstabat difficultas, adeo, ut ad primas eorundem preces mox Sixtus V. edito diplomate, quod incipit: *sacra Religionis*, die primæ Julii anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo octavo illis concederet, ut nuncupatis pro more votis solemnibus quartum adderent, vicusque quamcunque dignitatem extra Religionem ambire prohiberentur: ceterum prima hujus Congregationis fundamenta Neapoli jaciebantur, quoniam vero Sixtus V. Ordinem Fratrum Minorum profitebatur, ideo hujus Congregationis Alumnos nuncupari voluit Clericos

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

ricos Regulares Minores, quibus quatuor diversi generis domicilia sunt propria, & quidem primo in illis, quæ exercitiorum Domus appellantur, unice in id incumbunt, ut fidelibus cuncta spiritualia procurent subsidia: aliæ vero domus destinatæ sunt pro institutione Novitiorum: insuper alia habent Collegia, ubi non modo suos Religiosos, sed etiam alios variis scientiis imbuunt, atque ad suas domos recipiunt illos, qui divinarum rerum contemplationi per aliquot dies operam dare intendunt: denique illi, qui ad altiore vitæ perfectionem præ ceteris tendunt, ex Superiorum consensu ad Eremum, quæ est quarta Domiciliorum species, secedere possunt, ubi tamen omnium laicorum accessus omnino interdictus est: quamvis equidem in Italia quasdam ejusmodi domos possideant, in Hispania tamen ex nobilioribus oppidis, atque Universitatibus vix ulla recenseri potest, quæ ejusmodi Collegio caret: præterea hi Clerici alternis vicibus per unius horæ spatium sacrae meditationi vacant, ac singulis diebus, exceptis Festis de præcepto, ex illis unus cilicio, alter flagellis corpus castigat, & demum tertius jejunat, solo pane, & aqua victitans, qui etiam cibos suos in Refectorio subministrat cuidam pauperi, quem

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

quem etiam quadam sacra doctrina im-
buit. Porro Adornius hujus Congre-
gationis Auctor Anno Incarnationis
dominicæ millesimo quingentesimo
nonagesimo primo in Sanctitatis fama
Neapoli obiit.

§. LXXI.

*Beatus Didacus a Sixto Papa San-
ctis annumeratus.*

*Bull. Const.
82. p. 688.*

*Wadding.
annal. Fr.
Min.*

*Baillet vie
des Saints
au 13. Nov.
tom. 3.*

Hoc item anno Sixtus V. aliam adhuc
septima Julii die edidit Constituto-
tionem, qua Beatum Didacum, seu
hispanice Diego dictum, quod haud
aliud, quam Jacobi nomen est, Sancto-
rum albo inscripsit. Erat is natus in
sancti Nicolai villa Hispalensis Diocece-
seos, qui plusquam viginti sex abhinc
annis e vita excefferat, ejusque Cano-
nizatio apud Pium IV. Pium V. & Gre-
gorium XIII. vehementer a Philippo II.
Hispaniarum Rege urgebatur, qui ad
hoc pietatis studium, gratique animi
testificationem incitatus erat, eoquod
ejus Filius natu major Carolus hujus
sancti Viri patrocinio pristinae sanitatis
gratiam præter naturæ ordinem Anno
a partu Virginis millesimo quingentesi-
mo sexagesimo secundo impetraverat.
eapropter Pius IV. jam anno Christi
millesimo quingentesimo sexagesimo
quinto tanquam hujus causæ Depu-
tatos

tatos quinque Cardinales, & tres Hispaniæ Episcopos nominabat, ut in hujus sancti vitam in ipsis illis locis, ubi is vixerat, inquirerent: postquam vero ad hoc negotium penitus absolvendum cuncta erant disposita, interveniente quodam dissidio cum Sede Apostolica, rei executio differebatur usque ad Pontificatum Sixti V., qui idem Fratrum Minorum institutum æque, ac beatus Didacus olim, profitebatur, hinc Ordinem sancti Francisci honoraturus ad absolvendam hanc Canonisationem animum præ suis Prædecessoribus magis propensum exhibebat, moxque Congregationem instituebat, ut omnia hanc in rem necessaria accurate discuterentur: porro hoc examine finito Canonisationis diploma edidit Pontifex, festumque hujus sancti diem sub ritu simplici celebrari voluit duodecima Novembris, qua die Didacus olim animam Deo reddiderat: Innocentius vero XI. postea sub ritu semiduplici hoc festum die decima tertia ejusdem Mensis coli præcepit. Ceterum hujus Canonisationis festivitas cunctas antea celebratas sua magnificentia longe superabat, plurimumque opinio eo abibat, quod ipsemet Sixtus V. illam precationem, quæ in hujus sancti festo in Breviario Romano recitatur, composuerit.

§. LXXII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1588.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

§. LXXII.

Variae ejusdem Sixti V. Pontificis Bullæ.

Bull. p. 694.
& seq.

I. die prima Augusti Sixtus V. instituit Archivia Scripturarum in quibuscunque civitatibus & locis status ecclesiastici, Alma Urbe, & Bononia exceptis: insuper officium Regentis dictorum Archiviorum cum jurisdictionis, & privilegiorum assignationem erexit.

II. Die vigesima septima Augusti sua Constitutione inhibuit, ne Canonici, & præbendæ, ac dignitates Ecclesiæ Valentiniæ spuris, aut illegitime natis, quamvis legitimatis, & natalibus constitutis, conferantur.

III. Eadem quoque die novo diplomate eximebat Congregationem Monachorum Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti a jurisdictione Sacristæ Hospitalis B. Mariæ Virginis Annuntiatae Neapolitanæ, cui Leo X. dudum eam univerat.

IV. Exstat ejusdem Constitutio sexta septembris edita, qua Pontifex Judicibus caussarum, & Hospitali pro recipiendis, pieque alendis Mendicis per Urbem vagantibus jurisdictionem attribuit, simulque extendit exemptionem eis concessam auctoritatemque administratorum plurimum ampliavit.

V. D.

V. Die vigesima nona Octobris suo diplomate poenas statuebat contra foeminas abortum, quovis modo procurantes, aut sterilitatis potiones dantes, vel sumentes, eisque auxilium, consilium, sive consensum ad id præstantes.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

§. LXXIII.

Festivitas sancti Placidi, ejusque Sociorum a Pontifice instituta.

Postea præcipue hujus Pontificis jussu Festivitas sancti Placidi, & sociorum ejus ex Ordine sancti Benedicti ritu duplici in Messanenſi Siciliae Diœcesi celebrabatur; hanc enim in rem Sixtus V. die decima tertia Novembris diploma ediderat, in quo communi illius Provinciæ traditioni, necnon historiæ innititur, quæ de inventione Reliquiarum horum sanctorum recensetur: refertur enim, quod tunc, dum celebris Abbatia sancti Joannis Baptistæ Messanenſis a Serracenis destructa, & postea a Normanis sub sancti Placidi invocatione fuerat restaurata, ibidem anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo octavo præfati sancti Corpus, prout etiam Eutychii, & Victorini Fratrum illius, necnon Flavix Sororis, ac triginta aliorum Martyrum ejusdem Ordinis Religiosorum Reliquiæ fuerint inventæ,

Bull. Const.
88. p. 703.
Thierry
Ruin. apol.
pag. 166.
174. 86.

Hist. Eccles. Tom. L.

S s

quæ

Sæcul. XVI
A.C.1588.

quæ nunc ad novam Ecclesiam cum maxima solemnitate transferebantur, haud equidem diffitemur, quod tunc dum hæc corpora fuere inventa, nulla inscriptio, aut aliud signum, ex quo horum Sanctorum nomina cognosci potuissent, fuerit inventum, nec etiam aliud deprehensum inditium, ex quo hæc certo Monachorum corpora extitisse, ac sigillatim hoc sancti Placidi qui fuit sancti Benedicti discipulus, illud utriusque Germani fratris, istud Flavie Sororis sue, ac triginta suorum Religiosorum corpora fuisse scerni valuisset, nihilominus quædam reperiiebantur signa, quæ haud obiculis indicabant, quod hæc vere fuerint sanctorum Martyrum corpora, quibus inditiis cum insuper communis illius Provinciae traditio cum summo studio conservata accederet, Sixtus V. Papa eorum sanctorum Martyrum cultum auctoritate corroborare minime dubitabat, indicens festum sancti Placidi qui coævus sancti Benedicti Discipulus ejusdem Regulam secutus Messanen ab eo vocabatur, ubi etiam unacum Fratribus Germanis, suaque Sorore commorans, ibidem Martyrii palmam obtinuit.

Insuper idem summus Pontifex tamquam certum reputat, quod hæc Reliquiæ

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

quæ sub pavimento in sancti Baptistæ
 Messanensis templo inventæ ejusdem
 sancti Placidi sancti Benedicti magiste-
 rio addicti, necnon Religiosorum
 atque Eutychii, & Victorini fratrum,
 & Flaviæ Sororis corpora exstiterint,
 atque una omnes a Mammucha Abdalæ
 Sarracenorum Regis Duce, ejusque
 classis Architalasso, cum hic exscen-
 sionem in hanc insulam faceret, occisi glo-
 rioso Martyrio vitæ suæ cursum con-
 summarint: unde hujus rei veritate per-
 motus Pontifex festivitatem publicam
 tanquam de sanctis Martyribus in Uni-
 versa Ecclesia Romana sub ritu dunta-
 xat simplici, Messanæ vero, ubi hæ re-
 liquiæ fuerunt detectæ, sub duplici quot-
 annis celebrari præcepit: insuper fateri
 necesse est, quod hæc relatio saltem
 quantum ad rei summam quadam ra-
 tione sat vero simili destituta non sit,
 cum antiquissimæ traditioni, pluribus-
 que historicis priorum sæculorum, quæ
 in Annalibus Ordinis sancti Benedicti
 recensentur, monumentis innitatur;
 quinimo etsi quis crisi nimium severa,
 ac religiosa huic veritati historicæ con-
 tradicere, vel eam circa quasdam cir-
 cumstantias in dubium vocare velit,
 semper tamen omni certitudine firmum
 manet, quod re ipsa quidam exstiterit
 sanctus Placidus Religiosus, ejusque
 Ss 2 Socii,

Annal.
 Bened. t. i.
 l. 4. p. 91.

Sæcul. XVI. Socii, qui Martyrio coronati fuere
A.C. 1588. proin cultus, quem Sixtus V. diploma
 mate mox recensito decreverat, æquali
 quoque firmitate eisdem deferri valeat.

§. LXXIV.

Aliud diploma circa Collegium Montis Alti.

Bull. Const. *89. p. 705.* Alia ejusdem summi Pontificis Constitutio hoc anno die decima septima Novembris edita exstat, qua in Bononiensi Urbe erigitur Collegium sub nomine Montis Alti pro quinquaginta Scholaribus, porro huic Collegio beneficia, & annui redditus assignantur, privilegiaque, & exemptiones conceduntur, necnon iudex, & Protector deputatur, facultatibusque & jurisdictione eisdem attributa.

Præterea omnes hujus Collegii alumnos Pontifex ab Archiepiscopi Bononiensis Legati jurisdictione, necnon ab Annatis, aliisque subsidiis eximebat, atque ipsis etiam, & eorum colonis, & conductoribus, & emphyteutis frumenta, & fruges, ex professionibus Collegii, de omnibus locis status Ecclesiastici absque speciali licentia, & solutione extrahendi, ac ubique in dicto statu vendendi auctoritatem concedebat.

§. LXXV

§. LXXV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.*Cardinales a Sixto V. Papa creati.*Ciac. vit.
Pontif. t. 4.
pag. 190.

Feria sexta die septima Julii Sixtus V. Franciscum Morosinum patria Venetum, & Bresciensem Episcopum, Cardinalem tit. sanctorum Nerei, & Achillei nominabat, moxque hac dignitate insignitum suum in Galliis Legatum decernebat, ubi jam antea Sedis Apostolicæ Nuntius erat: porro die decima tertia Novembris ejusdem anni duos alios Præsules Romana purpura decorabat, quos inter primus erat Augustinus Cusanus Mediolanensis, Cardinalis Diaconus tit. sancti Adriani, & postea Presbyter tit. sancti Laurentii in Panisperna, qui plures vitæ suæ annos in Congregatione Patrum Oratorii sancti Philippi Nerii transegerat. Alter erat Franciscus Maria ex Marchionibus Montis sanctæ Mariæ, Venetus, qui primo Presbyter Cardinalis tit. sanctæ Mariæ in Ara Cæli, & postea sanctæ Mariæ trans Tyberim, & demum Prænestinus, Portuensis, & Ostiensis Episcopus, sacrique Collegii Decanus evalit.

§. LXXVI.

Guilielmi Lindani obitus.

Inter Scriptores Ecclesiasticos hoc anno supra millesimum quingentesimo

Dupin Bibl.
Aut. Eccl.
Sæcul. XVI.

Ss 3

octo-

Sæcul. XVI

A.C. 1588.

part. 4.

pag. 475.

Mir. elog.

Belg. p. II.

Valer. Bibl.

octogesimo octavo vita functos recensetur Guilielmus Lindanus, anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo quinto Dordraci natus ex nobilissima hujus Urbis familia, quæ olim possidebat Lindariam Toparchiam, quæ tamen anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo secundo unacum septuaginta, & uno aliis oppidis subversa periit. Ceterum Guilielmus Lovanii evoluta studiorum curriculo, hebraici, & græci idiomatis probe gnarus in Franciam venit, ubi Mercerii & Turnebi magisterio usus demum Lovanium reversus est, ibidemque sacro Presbyteratus ordine insignitus anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo primam Doctoratus Lauream in Theologica Facultate adeptus est, inde autem Dillingam accersitus sacras Paginas per tres annos publice interpretabatur, verum postea reversus Lovanium redux Doctoratus honores emeruerat, qua dignitate insignis varia obibat munia, ac præprimis Haverle Decanus, Regis Consiliarius, generalis Vicarius Trajectensis Episcopi provincie Hollandiæ, & Frisiæ Diæcesibus, ac denique hæreticæ pravitatis Inquisitionis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, dum Philippus

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

pus II. plures in Belgio Episcopatus erigendi facultatem a sacra Sede impetraverat, ad ejusdem Regis Hispani nominationem Ruremundanus eligebatur Episcopus: ast eruditus hic Vir hujus Ecclesiæ possessionem nonnisi septimo post anno adire poterat, ac tum etiam gravibus exponebatur vexationibus. Porro cum ob graviora negotia anno redemptionis nostræ millesimo quingentesimo sexagesimo octavo Romam pergere cogeretur, ibidem a Gregorio XIII. eximiis benevolentiae testificationibus excipiebatur, atque in pleno Purpuratorum confessu ab eodem Pontifice commendabatur, arctæ amicitiae necessitudine ipsi etiam Baronio Cardinali junctus: attamen Roma reversus suam Diæcesin pestis, famisque violentia, ac bellorum ibidem grassantium crudelitate penitus desolatam reperiēbat, atque exinde suum Zelum, charitatemque novo fervore exerendi occasionem arripiebat, postea vero unacum Sedis Apostolicæ Nuntio in Hispaniam secedens a Philippo II. perbenigne exceptus est: nec multo post altera vice Romam Anno restauratæ Salutis millesimo quingentesimo octogesimo quarto contendit, dein autem Gandensem Ecclesiam, quæ mortuo Cornelio Jansenio vacabat, regendam suscepit, & tandem tertio

Ss 4

Mense,

Sæcul. XVI. Mense, postquam hujus Episcopatus
A.C. 1588. possessionem acceperat, die quarta No-
 vembris hoc anno, ætatis suæ sexage-
 simo tertio obiit, in sua Cathedrali Ec-
 clesia sepultus.

Hic non modo gregis sui pascendi studio, ac vexationibus sibi per hæreticos illatis oppido insignis erat, sed etiam ob varia tam dogmatica, quam moralia, & sacra opuscula sese valde commendatum reddebat; ex illis enim uberrima mentis elevatio, ac solida rationum vis ubique elucet: ceteris vero palmam præripit ejus Panoplia Evangelica quinque libris divisa, & Colonia anno millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, sequenti autem anno Parisiis edita, in qua traditiones contra hæreticos stabilit, & de omnibus quæstionibus controversis circa Sacramenta agit, necnon Calvinii, & Brenzii argumenta adversus traditionum auctoritatem refellit. Præter hoc opus adhuc edidit tres libros de optimo sacrarum literarum interpretandi genere, necnon totidem libros Stromatum pro defensione Concilii Tridentini: insuper inter opuscula, quæ scripsit, sunt sequentia. I. Apologeticum in tres libros divisum pro concordia Ecclesiæ Catholicæ contra Confessionem Augustanam. II. Concordia discors, seu falsæ inter

Sæcul. XVI.
A.C. 1588.

inter Lutheranos, & Sacramentarios
concordiæ confutatio. III. Quinque
libri de voto continentia, & cælibatu
Sacerdotum pro Concilio Tridentino ad-
versus Chemnitium. IV. Tractatus
pro defensione Corporis vivi Christi Do-
mini realiter in Eucharistia præsentis.
V. De Aquilone Mystico epistola in
hæc verba: *Ab Aquilone pandetur omne
malum*, ubi demonstrat, quod hæc ver-
ba non pertineant ad Saxoniam, sed
ad calamitatem Ecclesiæ. VI. Exhor-
tatio ad Hollandos, ut redeant ad Ca-
tholicam Christi Ecclesiam. VII. Tra-
ctatus de fugiendis hujus sæculi Idolis
contra nova Evangelicorum dogmata.
VIII. Confutatio Confessionis Antver-
pianæ, necnon apologia ejusdem libri
Belgice scripta præter alium tractatum
eodem idiomate editum contra eos, qui
a carnibus abstinere recusant.

Præterea idem Author nonnulla
moralia, atque ascetica conscripserat
opuscula, inter quæ recenseri meren-
tur. I. Ejus Paraphrasis in Psalmum
centesimum decimum octavum, nec-
non alia in septem Psalmos Pœnitentia-
les. II. Aliæ Paraphrases in primos
triginta Davidis Psalmos. III. Edidit
Psalterium vetus a mendis repurgatum,
& ex Græco, ac hebraico textu illu-
stratum, quod anno Christi millesimo

Ss 5

quin-

Sæcul. XVI.
A. C. 1588.

quingentesimo sexagesimo septimo Antverpiensibus literis excusum prodit. IV. Scripsit sermonem, & Constitutiones Synodicas. V. Speculum Sacerdotale. VI. Vulgavit Catechismos, & sermones præter orationem de perversis Clericorum moribus, ac denique plura alia pietatis opuscula, in quibus tamen omnibus facile deprehenditur, quod hic Auctor in Patrum, & Conciliorum lectione versatissimus, non minus antiquitatum, quam Cræci, atque hebraici idiomatis apprime gnarus, necnon sanis Theologicæ, & moralis doctrinæ principiis imbutus fuerit, etiam si nitido quidem, vehementi tamen, ac nonnihil inflato stylo uteretur.

§. LXXVII.

Patris Ludovici Granatensis Dominici mors.

Pariter hoc anno e vivis excessit Ludovicus ex Ordine sancti Dominici Religiosus, vulgo dictus Granatensis, eo quod Granatæ anno Christi millesimo quingentesimo quarto natus esset ex Patre, qui origine Sarienſis erat. Ceterum Ludovicus percurſo Studiorum stadio in ædibus Marchionis de Montejar educabatur, atque animum ad Monasticam solitudinem oppido propensum præseferbat, quocirca sancti Dominici

minici habitu indutus, solemni voto-
 rum nuncupatione facta prima Ordinis
 sui subsellia occupabat, ac a Castellæ,
 & Lusitanæ Regibus plurimi habeba-
 tur; sua enim eloquentia non minus
 solida, quam vere Christiana insignis,
 ac non modo suis sermonibus, sed e-
 tiam libris, qui hodieum a doctis plu-
 rimum commendantur, ac piis Chri-
 stianis summo sunt solatio, sese admo-
 dum celebrem reddidit, adeo, ut Gre-
 gorius XIII. de ejus libris differens, af-
 firmare non dubitaret, quod hic sanctus
 Religiosus suis scriptis majora patrarit
 miracula, quam si mortuis vitam, &
 cæcis visum reddidisset. Hic idem con-
 stanter omnes dignitates Ecclesiasticas
 sibi oblatas respuebat, nihilominus quan-
 to magis ipsemet sese deprimere stu-
 debat, eo magis intentus erat, ut alio-
 rum merita extollerentur, quapropter
 Bartholomæo de Martyribus intimo suo
 amico præceperat, ut Braccarensem
 Archiepiscopatum in Lusitania accepta-
 ret. Obiit die trigesima prima Decem-
 bris hoc anno Salutis nostræ millesimo
 quingentesimo octogesimo octavo: por-
 ro inter plurima ejus opuscula scripsit
 præcipue I. Ducem peccatorum II. Me-
 moriale vitæ Christianæ unacum ad-
 ditionibus. III. Tractatum de oratio-
 ne. IV. Catechismum satis prolixum.
 V. In-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1588.

*Erhard de
 Script. Ord.
 Præd. t. 2.
 pag. 185.*

Sæcul. XVI. V. Instructionem pro Concionatoribus,
 A.C. 1588. VI. Tractatum de Officio Episcoporum,
 præterquam plurima alia opuscula.

§. LXXVIII.

Cleri postulata ad Regem.

*Art. du
 Clergé t. I.
 pag. 112.*

Dum Franciæ Clerus Mensibus Januario, Febuario, & Martio hoc anno Parisiis sua habuerat comitia, quibus Borbonius Cardinalis præerat, eisque Bituricensis Archiepiscopus, pluresque alii Nobilis Ordinis Deputati intervenerant, ubi hic idem Archipræsul Henricum III. die undecima Februarii unacum Borbonio, Vindocinensi, & Gondio Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Deputatis adierat, porro cum eidem Regi plurima proponere juberetur, præprimis eidem hæc ob oculos ponebat: „Nunquam usque „adeo depressus Ordo Ecclesiasticus „hucusque ingemuit, quippe Sacerdotes ejecti, suis bonis spoliati, fustibus „cæsi, trucidati, ac misere per universum Regnum ab hæreticis, & Regiis „militibus ad lanienam rapti sunt: ceteri vero decimis, & alienationibus „ad quas a Regia sua Majestate compelluntur, ad mendicitatem redacti „cernuntur: enimvero antiqui Franciæ „Reges, dum regnum suum ab erroribus, hæresibusque purgare aggrediebantur,

„bantur, nunquam oculi sui pupillam
 „tetigerunt, nec unquam ecclesiastico-
 „rum bonorum reditus usurparunt,
 „etiamsi tum nec Occidaniam, nec
 „Aquitaniam, nec Normaniam, nec
 „Campaniam, nec Delphinatum, neque
 „Provinciam suo imperio unitas ha-
 „buissent: porro solus Carolus Martel-
 „lus, alias tamen optimus Rex, tan-
 „quam profanator apud omnem retro
 „posteritatem traducebatur, eoquod
 „Ecclesiæ bona diripere attentasset.
 Hasce querelas Archipræsul iterabat,
 eoquod Rex a suo Clero juxta Sixti V.
 Bullam nuper memoratam rursus duo-
 decies centum aureorum millia exige-
 ret; Præsules quidem quingenta aureo-
 rum millia Regi offerebant, petebant
 tamen, ut alteram summæ partem in
 præfata Bulla indultam remittere velit:
 quapropter Rex cognita Cleri sui pau-
 pertate nonnisi sexcenta aureorum mil-
 lia petebat, quæ eidem quoque fue-
 runt concessa, quo factio die septima
 Mensis Martii conventus solvebatur.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1589.

§. LXXIX.

*Liberior oratio Parochi ad sanctum
 Gervasium.*

Die prima Januarii anno Christi mil-
 lesimo quingentesimo octogesimo
 nono Guincestius Parochus ad sanctum
 Ger-

*Journal de
 Henri III.
 t. I. p. 103.*

Sæcul. XVI.

A C. 1589.

*Journ MS.
d' Antoine
Loyfel.*

Gervasium in sancti Bartholomæi festo
 Parisiis sermone habito a suis Auditori-
 bus exigebat, ut sacramenti Religione
 sese obstringerent, quod pro ulciscenda
 utriusque Catholici Lotharingæ Prin-
 cipis in Blesensibus comitiis crudeliter
 occisi morte omnia sua bona impen-
 dere, suumque sanguinem usque ad
 ultimam guttam profundere velint:
 porro hanc in rem dexteram suam at-
 tollere omnes jusserat, ut hoc signo
 suum consensum testatum redderent:
 quod & omnes præstiterunt: cum au-
 tem Achilles Harlæus primus Præses
 tum huic sermoni præsens manum suam
 elevare nollet, Concionator sermone
 ad eum converso, ut ceterorum seque-
 retur exemplum, eidem præcepit. Fer-
 tur quoque, quod hic idem Præses mox
 jussis paruerit, ne plebis in eum con-
 citatæ, eo quod illum utriusque Guisii
 Principis neci assensisse suspicaretur, in-
 solentis sese exponeret, præcipue cum
 ambos hosce Principes tota Parisina
 urbs veluti suos Angelos tutelares ve-
 neraretur. Præterea Pigneatus Páro-
 chus ad sanctum Nicolaum de Campis,
 cum Guisio Duci in sancti Joannis Ec-
 clesia ad forum oratione funebri paren-
 taret, ut populum ad miserationem per-
 moveret, Viduæ Ducissæ ambos Vir-
 gili illos versus accomodabat, in qui-
 bus

bus hic Poeta Didonem ita loquentem, Sæcul. XVI.
A.C. 1589.
ac Tyrios pro ulciscenda sua morte ex-
citantem inducebat.

*Exoriare aliquis nostris ex ossibus
ultor,*

*Virg.
Æneid l. 4.*

*Qui face Valesios, ferroque sequare
tyrannos.*

Porro hic Concionator latinum hoc
nomen *Valesios* ponebat, cum Virgi-
lius in suo carmine haberet *Dardanios*.

Nec minores tumultus utriusque *Gaufridi
hist. de Prov.
t. 2. l. 13.
pag. 652.*
Guifii Principis tragica mors, ejusque
fama in ceteris Provinciis concitave-
rat; quippe Aquensis civitas jamjam
seditionem concitasset, nisi Vinus sua
præsentia populum in officio continuis-
set: ast tumultus ægre sopitus ob ora-
tionem, quam Advocatus generalis in
pleno confesso habuit, recrudescere cæ-
pit, cum enim hic de causa quadam
privata perorans mentionem de Guifio-
rum cæde ingereret, hocque facinus
tanquam inhumanum parricidium, &
fœvitiam nunquam hucusque auditam
detestaretur, atque tantopere hujus
sceleris enormitatem exaggeraret, ut
tanti facinoris horror omnium animos
occuparet, ab omnibus Rex tanquam
Tyrannus traducebatur, adeo, ut hoc
nomine ab omnibus fœderatis passim
nuncuparetur: denique per universum
Regnum

Sæcul. XVI. Regnum prædicationis sanctitate pro-
A.C. 1589. fanata Concionatores veluti in rabiem
 acti contra hoc sui Principis facinus
 declamabant.

§. LXXX.

*Catharina Medicæa Regis Mater
 vis erepta: ejusque indoles.*

Thuan. hist.

l. 94.

Brantom.

elog. Addit.

aux mem. de

Castelln.

t. i. p. 281.

Davila l. 9.

Fervente adeo funesta rerum vicissi-
 tudine haud amplius Blesensia co-
 mitia continuari poterant, magis ta-
 men ad illorum exitum properare co-
 gebat inopina mors Catharinæ Medi-
 cææ Reginae Matris, quæ in Blesensi
 arce anno ætatis suæ septuagesimo di-
 quinta Januarii e vivis excessit: por-
 nata ea erat Florentiæ die decima ter-
 tia Aprilis anno salutis nostræ mille-
 mo quingentesimo decimo nono: de-
 tero haud diffiteri possumus, quod hæc
 Regina omnibus animi, corporisque vi-
 dotibus ornata, Majestate spectabilis
 auctoritate, animique celsitudine, quæ
 omnes fascinare poterat, insigni
 raraque, ac jucunda morum comitate
 clara extiterit: insuper excellabat in-
 genii sui amplitudine, mentisque per-
 spicacia, ac sublimitate, miraque in
 rebus gerendis dexteritate, necnon sin-
 gulari animis pro arbitrio suo dominandi
 facultate præter masculam animi fortitudinem,
 ac magnitudinem, qua præ-

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

mævo naturæ beneficio, ac propensione nonnisi ad maxima negotia nata videbatur: præterea eximia prudentiæ suæ specimina per integros triginta annos, quibus Franciæ sceptrum moderabatur, ediderat, aliunde etiam morum affabilitate, magnificentia prorsus Regia, atque eximia ad exequendas actiones heroicas propensione ubique celebrem sese reddiderat: denique ad profusionem usque liberalis, probis Viris semper propitia, impiis implacabili odio infensa, necnon ad id sollicita erat intenta, ne suos domesticos, sibi que addictos nimium extolleret, aut eis, plusquam par esset, faveret.

Attamen dissimulare haud valemus, quod præclaras hæc animi dotes plurimis vitiis obscurarit, ac propter immodicam auctoritatis, cui assueverat, tuendæ cupiditatem pœne innumera attentarit, quæ tamen ægre admodum excusari possunt: insuper ob pacem sæ- *Mem. de l'Etoil. t. I. pag. 260.* pius cum Protestantibus initam, & privilegia eisdem concessa, necnon propter nimiam facilitatem, qua turbidos hosce animos irritandi metu expugnata eorum postulatis annuit, non modo ingentem sibi populi invidiam accersebat, sed etiam incurrebat censuram Scriptorum, qui eam de immodica ambitione, & exiguo Religionis fervore tanquam om-

Hist. Eccles. Tom. L.

T t nium

Sæcul. XVI nium in Regno malorum Auftricem
A.C. 1589. accusabant.

§. LXXXI.

*Postrema hujus Reginae verba
ad Regem.*

*Daniel hist.
de France
t. 6. edit.
1723. p. 764.*

Ceterum Rex ingravescente Ma-
tæ morbo ab eadem nunquam
velli poterat: imo referunt nonnulli
quod eadem præfente Rege Filio
supremæ voluntatis tabulas conscribere
illum his verbis allocuta sit: „Fili mi
„hæc postrema tibi relinquo verba, que
„pro Regni tui emolumento altius me-
„moræ tuæ impressa cupio: Regia
„Stirpis tuæ Principes amore prosequere
„re, eosque, præcipue vero Navarra
„Regem, semper tuo dignare consortio
„illos enim semper Regno fide integri
„devotos experta sum, quippe his se-
„lis in Regnum tuum succedendi ju-
„competit: memor sis etiam, quod
„tunc, si pacem Gallis tantopere ne-
„cessariam recuperare velis, conscien-
„tiæ libertatem tuis subditis concedere
„cogaris; ego enim probe observavi
„quod Germani, pluresque mei æ-
„Principes nunquam alia ratione tu-
„multus ob Religionem in suis ditioni-
„bus fuscitados sopire potuerint.”

Postea Rex unacum tota Aula su-
lugubres indutus vestes Blesis in sancta

Salve

Salvatoris Ecclesia exequiis prorsus magnificis Matri suæ parentabat, ubi Reginaldus Belensis Bituricensis Archiepiscopus funebrem habebat orationem, in qua tamen fabulas adeo risu dignas proferebat, ut ejusmodi temeritas vix in fabulosarum Historiarum Architecto toleranda esset. Porro Reginæ corpus in ejusdem Ecclesiæ Sacello depositum ibidem usque ad annum Domini millesimum sexcentesium decimum quiescebat, inde vero Dionysiopolim translatum, atque in eleganti sepultum est Sacello, quod ipsamet Catharina tam pro se, quam pro Henrico II. Marito suo construi fecerat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

§. LXXXII.

Blesensium comitiorum exitus.

Die decima sexta Mensis Januarii a Blesensi conventu postrema habebatur Sessio, ad cujus finem tres pronuntiabantur orationes, quarum primam pro Clero habebat Archiepiscopus Bituricensis, alteram pro Nobilibus Brissacus Comes, & tertiam denique Stephanus Bernardus Divionensis Advocatus pro plebæio Ordine. Præprimis Archiepiscopus omnium malorum, quæ per tot annos Franciæ Regnum divexabant, causam in diversas sectas ibidem toleratas rejiciebat, atque hæc

Thuan. l. 94.
Spond. hoc
ann. n. 2.

Tt 2

reme-

Sæcul. XVI. remedia præcipue proposuit. I. Ele-
A.C. 1589. ctiones Præfulum tam Episcoporum
 quam cœnobiarcharum liberæ restitu-
 tur. II. Fiduciariæ Cœnobiolorum
 eos, qui vitam Monasticam minime
 professi sunt, factæ collationes tolli-
 tur. III. Digni tantum, & qui morum
 ac eruditionis periculum fecerint, ad
 Sacerdotia provehantur. IV. For-
 nundinationes ex Ecclesia eliminantur
 ut id, quod Præfules, ac Sacerdotes
 gratis a Deo acceperunt, inter popu-
 lum gratuita largitione dispensent
 Sacrum patrimonium, ex quo Sacer-
 dotes altari servientes sustentantur, non
 alienetur: alienatum vero semper
 posterum, & quovis tempore luere
 ceat, exsoluto pretio, quod vere
 emptoribus, ac sine fraude solutum
 VI. Nulli plura Sacerdotia posside-
 liceat. VII. Disciplina a Concilio Tri-
 dentino tradita ab omnibus in unum
 Regno recipiatur. VIII. Ut nosocomio-
 rum, & prochoriorum bona, &
 vectigalia majore in posterum Religi-
 one, ac parsimonia dispensentur, in
 decurionibus Urbium, quibus ex co-
 stitutionibus Regiis attributa cognita
 est, nonnulli e sacro ordine delecti
 misceantur, qui de administratione
 jure decernant. IX. Hierosolymitani
 Ordinis antiquum decus restituatur
 & no-

& nonnisi e nobilitate, atque illi, qui idoneis testimoniis ejus fidem fecerint, ad eum admittantur. X. Ordo in adipiscendis juxta ætatis, & aliorum munerum prærogativam, quas vocant, commendis in Principum virorum, aut aliorum gratiam deinceps non pervertatur, ne illi, qui huic militiæ strenue operam tota vita navarunt, sperato virtutis suæ præmio defraudentur. XI. Scholarum disciplina, & puerorum, ac juventutis in literis, & scientiis institutio, quæ sacræ disciplinæ pars est, instauretur. Hæc, quantum ad sacrum Ordinem attinet, Archiepiscopus proposuit, atque inde ad nobilitatem progressus, ut populus a vexatione Nobilium levetur, postulabat: porro hanc in rem sequentia exponebat. I. Equestris Ordo per bella civilia intermortuus in aliquem splendorem restituatur, atque equitatus Gallicus toto orbe olim formidabilis, qui ex nobilitate constare debet, restituta disciplina instauretur. II. Stipendia militi de ærario solvantur, ne tunc, cum illi nihil numeratur, ad rapinas invitari videatur. III. Ærarium Regium a quotidianis quæstorum fraudibus, quibus pecunia regia intervertitur, iis, quæ postulatis continentur, rationibus asseratur. IV. Idonei tantum & vitæ, ac eruditionis

Tt 3

pre-

sæcul. XVI.
A.C. 1589.

Sæcul. XVI
A.C. 1589.

probatæ homines inter iudices affumantur. V. Vænalis publicorum munerum expositio tam iudicum, quam aliorum tollatur, ac prohibeatur. VI. Immodicus denique iudicum, ac Magistratuum numerus minuatur.

Finito Archiepiscopi sermone Brincus verba faciebat, ac dilaudata Regis pietate, & fortitudine vehementer hæreticos invehebatur, Nobiles hortatus, ut Zelum suum contra Dei hostes exererent, porro postea hujus Ordinis nomine petiit. I. Rex ipsius Nobilitatis jura, immunitates, ac prærogativas salvas, & inviolatas fervet. II. Honorificum Nobilitatis titulum a gente, ac meritis delatum nulli usurpare, aut per gratiam, aut omnino, quod turpius est, pretio sibi comparare permittat. III. Ordinis Hierosolymitani, qui ex nobilitate est, privilegia, & immunitates tueatur. IV. Judiciarium ordinem infectis litium ambagibus instauret. V. Tributis populum levet. VI. Ærarii rapinis vindicandi rationes ineat. VII. Magistratibus auctoritatem restituat. VIII. Militarem ordinem ad antiquam disciplinam revocet. IX. Ecclesiam emendat, & Ecclesiæ hostes accerrime persequatur.

Denique Bernardus postremo loco pro plebæjo Ordine perorans, cum Regis

propter confirmatum Unionis decretum grates egisset, omnes Regni Urbes hortabatur, ut præfatam unionem conservare studerent: insuper vitia, quæ in Clero, Nobilibus, & populo grassantur, detegens petiit, ut iisdem efficacia opponantur remedia. Demum fusius enarratis omnibus Regiminis corruptelis Reginam Matrem, & postea Reginam adhuc regnantem amplis honorabat elogiis, hacque ratione suum absolvit sermonem.

§. LXXXIII.

*Sorbonnæ decisio circa obedientiam
Regi debitam.*

Fideles probe instructi cum tot dictoria, quæ e pulpitis in Regem effundebantur, ægerrime ferrent, hinc fœderati suam factionem numero magis celebrem reddere intenti arbitrabantur, quod eo facilius plures ad sua studia pertrahere possent, si quamdam decisionem fide dignam, quæ ipsis propitia esset, populo exhibere valerent: eapropter Parisinæ Facultatis Theologicæ Doctoribus Præfecti Mercatorum, atque Urbis Parisinæ Ædilium nomine libellum supplicem porrigebant, in quo duos hosce conscientiæ casus decidi postulabant. I. An Franciæ populus iurejurando Henrico III. præstito sol-

Tt 4

lutus

Sæcul. XVI.
A. C 1589

Thuan. l. 94.
Mem. de la
Ligue t. 3.
pag. 192.
Cayet Chron.
Nov. t. 1.
Journal de
Henri t. 1.
pag. 3.

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

lutus esset. II. Utrum sine moris conscientiæ posset in hoc regno arma capere, foedus inire, pecuniamque cogere pro defensione Religionis Catholicæ Apostolicæ Romanæ contra perversa consilia, machinationes, & conatus ipsius Regis, & ejus fautorum eoquod hic Blæsis fidem publicam violasset in Catholicæ Religionis detrimentum, & edicti unionis, ac libertatis comitiorum præjudicium.

Ut Facultas ad utrumque hoc capere responderet, hinc die septima Januarii septuaginta Doctores in Collegio Sorbonico congregabantur, ut pro more potius Sacrum de sancto Spiritu celebratum diu, ac mature rem in deliberationem vocarent, tandem vero a Collegii Decano pronuntiatum, decretumque est, quod populus a jurejurando de obedientia, & fide Henrico III. præstanda omnino solutus esset, atque contra Regem pro defensione Religionis arma capi, foedus iniri, pecunias colligi, salva conscientia, tuto possent: visum insuper huic Collegio, ut ejus decretum ad Pontificem mitteretur, isque rogaretur Collegii nomine, quatenus auctoritate suâ illud approbaret, & auxilia afflictæ Francia Ecclesiæ submitteret. Postea instrumentum publicum ea de re confectum, & mox typis mandatum est.

quinimo iidem Doctores die quinta Aprilis eo imprudentiæ devenere, ut etiam decernerent, quod Regis nomen e Missæ Canone deleretur unacum solitis precibus, quæ pro ipso recitabantur, earum autem loco tres alias concinnabant, scilicet, collectam, Secreta, & postcommunem, ubi Deum rogabant, quatenus Principes Christianos, qui pro sancti ipsius Nominis defensione, & pro salute fidelium arma sumpserunt, protegere dignaretur, ut hostium suorum crudelitas reprimatur, eorum audacia refrænetur, atque ipforum insidiæ declinentur.

Sæcul. XVI.
A C. 1589.

*Journal de
Henri III.
t. 1. part. 2.
pag. 317.*

Verum quantumvis istud concordi omnium consensu, ac nemine repugnante fuisse sancitum, in ipso hoc Facultatis decreto asseritur, constat tamen, quod nonnisi a quibusdam seditiosis Doctoribus, Aubrio, Prevotio, Boucherio, Pelletiero, Burgoino, aliisque sacro foederi ad dictissimis conflatum sit, hique suis violentiis juniores quosdam ad se pertraxerint. Ceterum Facultas hoc decretum nunquam tanquam opus suum agnoscebat, prout ab illo tempore semper, ac sæpius testatum fecerat.

§. LXXXIV.

*Parisiensis Curia a Fæderatis
capta.*

Tt 5

Præfa-

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

*Thuan. Da-
vil. 63
Journ. l. c.
Journal
MS. de
Loysel.*

Præfatum hoc decretum, licet minus legitimum, vehementer populi animum concitabat, ac veluti clasticum erat universalis seditionis, quæ Parisiis exorta paulopost in potissimas Regni urbes effundebatur: præprimis vero foederati Aumalio, quem Parisinæ Urbis Governatorem creaverant, persuaderent, ut Senatum in carceres conjicere statueret: diu tamen de opportuno exequendi hujus consilii modo deliberatum, tandem vero conclusum, Præsides, & Consiliarios in ipso Palatio, ubi sese defendendo impares essent, capiendos fore. Hac ergo sententia prævalente Joannes Clericus Bussius Curiae Advocatus, strenuus foederis socius ad executionem suam deferebat operam, ac Senatum obsideri jubens, ipse ampliore Aulam ingreditur, ubi libellum Senatoribus porrigebat, in quo foederati petebant, ut Curia Mercatorum Præfecto, Ædilibus, civibusque Catholicis pro veræ Religionis defensione operam suam jungeret, simulque juxta Facultatis Theologicæ doctrinam declararet, quod Galli a fidei, & obedientiæ sacramento Regi præstito soluti essent, nec ultra hujus Principis nomen edictis apponeretur. Postea Bussius responsum ad suum libellum præstolatus secessit, paulopost tamen reversus est.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

est: porro cum præfatum decre-
tum a Senatu nunquam confirmatum
iri, facile sibi persuaderet, hinc rabie
plenus unacum viginti quinque, aut
triginta sceleratis, qui thoracem induti
sclopeti in manibus tenebant, aulam
ingressus est, atque alta voce pro sum-
mo imperio exclamavit: „displicet
„mihi, quod tot spectatos viros in car-
„ceres abstrahere cogar:,, his dictis
omnium illorum, quos hoc fatum tan-
geret, nomina prælegit: cum autem
primus Præses, qua auctoritate muni-
tus hæc attentaret, sciscitaretur, mox
respondit Bussius: „Moram abrumpite,
„& me sequamini: alias si me ad vim
„adhibendam adigitis, non pauci ex
„vobis severas suæ pertinaciæ poenas
„dabunt., Ergo obtemperandum erat,
Petrus tamen Segiverus, Nicolaus Po-
terius, & Jacobus Augustus Thuanus
Præsides in captorum numero non erant,
eoquod ea die in Curiam non accessis-
sent, ceteri autem omnes Bussium se-
quebantur, imo & illi, qui nominati
non fuerant, suos Socios deserere no-
lebant: igitur una omnes numero quin-
quaginta ad Bastillæ carcerem abstra-
hantur, populo ex omnibus plateis, ut
transeuntes conspiceret, turmatim con-
currente, & nequidem expectato Au-
malii jussu, ad arma convolante: ni-
hilo-

Sæcul. XVI. hilominus horum Senatorum plures eadem adhuc die, alii vero paucis post diebus libertate donati fuere, eo quod in Clerici Bussii indice descripti non fuissent.

§. LXXXV.

Senatus Ministri a Fœderatis nominati.

Davil. l. 10. Journal de Henri t. I. pag. 107. Interea Præsides, ac Consiliarii, qui non fuerant comprehensi, in primum Præsidem nominabant Barnabam Brissonium celebrem Senatorem, qui quamvis suspectæ fidei Vir haberetur, cum tamen sexdecim Regionum Præfectis promississet, quod probi Viri, seu ut ipsi intelligebant, hominis sancto fœderi addicti partes strenue explere velit, in supremum Curiae caput eligebatur, quam tamen dignitatem ambiisse videtur. Hic idem die Sabbati decima septima Januarii confessum habuit, ac feria quarta die vigesima prima ejusdem Mensis Moleus Senator non ita pridem ex Bastillæ carcere dimissus Procuratoris Generalis officio fungi jubebatur, Joannes vero Magister, & Ludovicus Aurelianensis, qui antea Curiae Advocati erant, in generales causarum Cognitores nominabantur: verum Brissonium brevi acceptatæ primi Præsidis dignitatis poenitentia subibat.

ibat; verebatur enim, ne exinde plura Sæcul. XVI.
 Regis obsequio adversa attentare, ac A.C. 1589.
 proin se, suamque familiam extremo
 excidio exponere cogeretur: cum vero
 temporis necessitati cedendum arbitra-
 retur, dignitatem suam retinuit, unice
 die vigesima secunda Januarii palam
 professus, quod semper fidelis Regis sui
 famulus permaneret, ac nonnisi invi-
 tus, armorumque terrore, necnon po-
 puli in rabiem acti violentiis adactus,
 hoc munus acceptarit, ut hac ratione,
 cum alia via mortem declinare non pos-
 set, eandem evaderet. Hanc suam
 quoque declarationem proprio chiro-
 grapho munitam a duobus Notariis suo
 testimonio firmari voluit.

§. LXXXVI.

*Nova juramenti formula pro fœderis
 conservatione.*

Fœderati cum novum etiam hunc Se-
 natum pro summo imperio sibi sub-
 jicere pararent, hinc die trigesima Ja-
 nuarii omnibus novam juramenti for-
 mulam proponebant, per quam omnes
 Principes, Præsules, Præsides, Con-
 siliarii, alique Ministri fidem suam Deo,
 gloriosæ ejus Matri, Angelis, & om-
 nibus Sanctis Paradisi obstringebant,
 se in Catholica Apostolica Romana Re-
 ligione victuros, & morituros, ac pro
 ejus

*Thuan. 83
 Davila l. c.
 Spond. n. 4.
 Mem. de la
 Lig. t. 3.
 pag. 190.*

Sæcul. XVI. ejus conservatione sanguini proprio non
A.C. 1589 parafuros ad disturbandos eorum cona-
 tus, qui clam, & aperte eam oppug-
 nant, & feftarium virus in hoc regno
 foyent: præterea fpondebant, fe Urbis
 etiam Parifienfis fecuritati, ac aliarum
 unitarum civitatum faluti, quantum
 in ipsis efflet, ac populi levamini con-
 fulturos, atque adverfus quemcunque
 nulla habita perfonarum, aut dignitatis
 ratione Principes, Proceres, Præfu-
 les, aliosque, qui huic deinceps unio-
 ni accederent, tutaturos, ac privile-
 gia, libertatesque trium Regni Ordinum
 defenfuros: infuper jurabant, fe vim
 eorum, qui nuper publicam fidem, im-
 munitates, ac libertates Ordinum in
 comitiis violarint, captis, & interfectis
 Principibus, aliisque Catholicis, re-
 pulfuros, & viam juris ob tantum cri-
 men adverfus auctores, confcios, com-
 plices, & eorum fautores adhibituros,
 neque ab hac focietate deinceps difcef-
 furos, nec ullum foedus, aut pacem,
 nifi de communi Principum, Proce-
 rum, Præfulum, ac civitatum pro Re-
 ligionis cauffa unitarum confenfu, fa-
 cturos.

§. LXXXVII.

*Guifii Ducis Vidua fibi ob Mariti fui
 cædem fatisfieri poftulans.*

Post-

Postquam omnes Præsides, Consilarii, Sæcul. XVI.
 aliique tum præsentes, atque al- A.C. 1588.
 tera die etiam Advocati, & Procura- *Thuan. l. 94.*
 tores hoc juramento sese obstrinxerant, *Davil. l. 10.*
 Bastonus ex foederatis unus, homo ob-
 vafritiem suam clarus, ut insigniori fa-
 cinore hac in occasione ceteris eminere
 videretur, vena sibi cultello aperta huic
 juramenti formulæ proprio suo san-
 guine subscripsit: porro postea hujus
 sacramenti lege Guisii Ducis vidua no-
 mine Catharina Clivia impellebatur, ut
 die trigesima prima Januarii in pleno
 Senatu compareret, & de nefanda Du-
 cis Mariti sui, ejusque Fratris Cardi-
 nalis cæde ultionem, poenamque sumi
 peteret: cum ergo Curiis una congre-
 gatis hujus Ducissæ libellus prælegere-
 tur, duo Senatores pro discutienda
 hac causâ nominabantur, hujus rei
 cognitione ceteris omnibus Judicibus
 interdicta: illi autem Deputati erant
 Petrus Michon, & Joannes Curtinus:
 equidem clausula, qua omnes reliqui
 Judices de hac causâ cognoscere pro-
 hibebantur, ideo erat expressa, quia
 Rex eodem tempore Blesis in Lotha-
 ringiæ Principes judicii acta instrui,
 hancque in rem pariter Deputatos no-
 minari jusserat: eapropter Ducissa alte-
 rum libellum porrigere cogebatur, ut
 a judicio Blesis ferendo provocaret.
 Verum

Sæcul. XVI. Verum Curia in hujus Ducissæ favo-
A C 1589. rem suam pronuntiabat sententiam.

§. LXXXVIII.

*Miserrimus Franciæ Status eo
 tempore.*

Davil. i. 10. Insuper ceteræ Gallici Regni Urbes
 brevi Parisiensium exemplum seque-
 bantur, atque intra exiguum tempus
 spatium tumultuum flammæ continuæ
 veluti incendio universam Franciam in-
 vadebant: præterea ubique loca prius
 deserta munimentis firmantur, ea au-
 tem, quæ jam munita erant, occupan-
 tur, in carceres traduntur divites, ipsi
 etiam popularibus bona sua eripiuntur,
 cunctaque nec habita justitiæ ratione,
 spretaque juris, aut jurisdictionis reli-
 gione sus, deque vertuntur: interrup-
 pitur commercium, obsidentur viæ, ad
 arma conclamant Nobiles, populus
 atque Ecclesiastici a militibus vexan-
 tur sub prætextu, quod aut Calvinistæ
 vel regis partibus addicti essent, aut
 sacræ unioni adscripti, ac foederati fo-
 rent: denique una omnes furente infa-
 nia correpti ad communem patriæ ruinam
 cunctis viribus concurrunt.

§. LXXXIX.

§. LXXXIX.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

Henricus III. per suos Deputatos Romanæ a Papa suis censuris solvi efflagitans

Henricus III. cum hisce tumultibus undique premeretur, ac seditiones sedari speraret, si a summo Pontifice, qui ob sacrilegam Cardinalis Guisii necem ab ipso patratam merito exacerbatus erat, sui sceleris veniam peteret, hinc Hieronymum Gondium una cum Pisanio Marchione ad Sixtum V. ablegabat, qui Regem suum a perpetrati parricidii pœna absolvi efflagitarent: ergo ambo Deputati ad Pontificis alloquium admissi, atque ad ejus pedes provoluti declarabant, quod hinc discessuri non essent, nisi prius petitam gratiam obtinuissent: verum Sixtus V. eorum votis annuere differens Gondio, & Pisanio acriter obtrudebat, quod eorum Rex non modo immunitatem Ecclesiasticam, sacrique Collegii privilegia violasset, sed etiam in ipsas leges divinas, humanasque peccasset, dum crudeli ficiariorum manu Cardinalem trucidaverat, ac duos spectatissimos Ecclesiæ Prælatos, perinde ac si profani infimæ fœcis homines essent, in vinculis detinere non erubuit. Ad hæc ambo Franciæ Ministri eidem cum summa

Hist. Eccles. Tom. L. Uu animi

*Thuan. 8.
Davi. l. c.
Let. vie de
Sixt. V.
l. 10.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

animi demissione, immota tamen firmitate, Regis sui rationes exponebant, plurimum exaggerantes læsæ Majestatis crimen, cujus tres hosce Præsules reos extitisse dicebant, & postea hæc addebant: „Postquam hi Regis auctoritatem usurpaverant, eumque Lupara discedere, atque pro vitæ suæ securitate omnino aufugere compulerant, Rex haud amplius sibi integrum habebat, ut illos juxta legum præscripta castigaret: de cetero autem omnia Regni sui mala nonnisi ex clandestinis consiliis, & Guisii Ducis, ejusque Fratris Cardinalis machinationibus ortum traxerunt; quoniam igitur illorum crimen publicum, ac confessione firmatum est, Rex quoque illos pro suo arbitrio punire potuit: insuper hi ob suum sacrilegium sacræ Sedis patrocínio sese indignos reddiderunt, præcipue cum defensio religionis, pro qua ipsemet Henricus illis longe majus ostendebat studium, nonnisi vanus erat ambitionis suæ obtentus: nihilominus Rege nostro ad omnia, quæcunque Sanctitas sua ab eo exigere voluerit, parato, perdemisse rogamus, ut eadem exoptatam eidem veniam concedere dignetur.,

§. XC.

§. XC.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

Papa Borbonio Cardinali, & Lug-
dunensi Archiepiscopo libertatem
prius reddi postulans.

Sixtus V. Pisano hæc in responsis da-
bat: „Mirum fane est, quod Fran-
ciæ Rex omnem sacræ Sedi submissio-
nem promittere dicatur, atque a suo
scelere absolvi petat, cum tamen eo-
dem tempore Cardinalem, atque Ar-
chiepiscopum, qui præter Ecclesiasti-
cos nullos alios Iudices agnoscere
possunt, captivos detineat: ad nos
autem Rex recurrere debuisset, cum
nos hac de causâ cognoscere, & illos,
si rei fuissent inventi, promeritis pœ-
nis castigare non defuissemus: nunc
vero Henricus, priusquam petitam
absolutionem sperare poterit, sinceræ
pœnitentiæ signa edat, hancque in-
rem specialem deputet Legatum, qui
hanc veniam exoret: ut autem sese
illa dignum reddat, pœnitentiam ab
utriusque Præfulis liberatione inci-
piat. „His quoque addebat Ponti-
fex. „Tu æque, ac Rex tuus non-
nisi mihi illudere intenditis, meque
perinde habetis, ac si adhucdum pau-
per essem Religiosus unice ad occu-
pandam cellulam utilis: vosmetipsos
autem fallitis, nam sciatis velim, quod
Uu 2 „vobis

Thuan. l. 94.
Davil. l. 10.

Sæcul. XVI
A.C. 1589.

„vobis res sit cum Pontifice, qui etiam
„extrema tentare paratus est, dum de
„honore, atque Ecclesiæ bono agitur.”
Ad hæc Pisanus Papam interrumpens
hæc subjecit: „Ergone, Beatissime Pa-
„ter, Regi meo haud integrum erit,
„Cardinalem juratum hostem suum in-
„terficere, cum Pius IV. privata sua
„auctoritate (*) Carassam Cardinalem
„amicum suum strangulari iussit?,” His
Pisani verbis Sixtus V. tantopere com-
movebatur, ut vultu ad indignationem,
iramque composito utrumque Franciæ
Ministrum discedere juberet.

§. XCI.

*Papa in Patrum Senatu adversus Re-
gis scelus perorans.*

Thuan. l. c.
Lettr. de
Joyeuse au
Roy parmi
celles du
Card.
Ossat t. I.
pag. 192.

Altera post colloquium die summus
Pontifex habito Purpuratorum Se-
natu vehementer querebatur, quod
Morosinus Cardinalis in Franciæ Re-
gno Legatus sacrilegæ Guisii Cardina-
lis neci sese non opposuerit, cum ta-
men sua opinione facile eam præpe-
dire potuisset: insuper Papa Cardina-
libus sigillatim enarrabat, quæ tam
a se

(*) Caraffa ob sua delicta instructis judi-
cibus, jurisque via convictus, a iudice Ec-
clesiastico simul, & profano condemnatus est.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

a se, quam a Franciæ Oratoribus pri-
die in colloquio agitata fuerint: fusius
autem exponebat rationes, ob quas
Henrico III. veniam denegare cogere-
tur, quam in rem adducebat exemplum
Henrici III. Angliæ Regis, qui de cæde
S. Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi,
quamquam illius jussu crimen admissum
minime constaret, caussa tamen a Pon-
tifice per delegatos plene cognita, de-
lictum suum confessus est, & demisso
animo constitutam sibi poenitentiam
suscepit, & implevit.

His quoque subjunxit Pontifex:
„Haud satis mirari possum quorundam
„Cardinalium imprudentiam, qui etiam
„me præsentem tam enorme Regis cri-
„men excusare præsumpserunt: porro
„hi fane suæ dignitatis obliti non con-
„siderant injuriam, quam sibimetipsis
„inferunt, nec perpendunt periculum,
„cui sacram Purpuram, qua insigniti
„sunt, exponunt: me autem quod at-
„tinet, cum tanta ignavia tam augusti
„Collegii honorem pessumdari haud pa-
„tiar: quocirca per id, quicquid sanctum,
„sacrumque Pontificia dignitas habet,
„vobis declaro, fidemque facio, quod
„ad Regum preces nullum deinceps
„ad purpuram evehere intendam, adeo,
„ut frustra ad me commendatitiæ Prin-
„cipum Christianorum literæ transmit-
„teren-

Sæcul XVI.

A.C.1589.

„terentur: considerate ergo, quantum
 „damnum in vestram redundet digni-
 „tatem, præterea animo volvite, vos
 „brevis privilegiis, quibus nunc deco-
 „rati estis, spoliandos fore: cur autem
 „mala, quæ vobis imminet, magis
 „ad me, quam ad vos pertinere videntur?
 „nimirum satis probe prospicio, quod
 „vosmetipsos rabiei, vilipensionibus,
 „ac Principum sæcularium furori expo-
 „natis, qui nec vestro honori, nec ve-
 „stro sanguini parcent, nullusque vestrum
 „de sua vita securus vivere poterit, si
 „tam nefanda fratris cædes impunita
 „remaneat: nefas igitur foret, si ve-
 „stram dissimulationem imitari vellem,
 „illud enim, quo fungor, officium a me
 „deposcit, ut tam crudele facinus con-
 „digna poena ulciscar: nec commoveor,
 „quod quidam objiciant, si jure contra Re-
 „gem ageretur, multa inde incommoda,
 „multa mala nascitura, imo fore, ut re-
 „gnum hoc evertatur, ac plane corruat,
 „porro ad ea respondeo, in dispensanda
 „justitia nihil tale metuendum esse;
 „nihil enim timendum, nisi solum pec-
 „catum: proinde decrevi, quod justum,
 „æquumque videbitur, facere, delega-
 „tis certo numero Cardinalibus, qui
 „de causâ cognoscant, totamque rei
 „seriem mature perpendant, ne quic-
 „quam

„quam præcipiti ex consilio egisse, re-
„dargui valeam.,,

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

§. XCII.

*Congregatio ad discutiendam Guisii
Cardinalis cædem instituta.*

Summus Pontifex singularem erigebat
congregationem, quæ ex Cardinali-
bus Antonio Serbellonio Mediolanensi,
Antonio Santorio, Sanseverinatenſi
Archiepiscopo, Antonio Fachinetto Bo-
nonienſi, Scipione Lancelloto Romano,
Joanne Baptista Castagna, pluribusque
aliis constabat. Eo etiam Maduanus
Dux, cum hanc causam in Henrici fa-
vorem non decidi plurimum illius in-
teresset, die octava Januarii suum Can-
cellarium Jacobum Dioum Romam ab-
legabat, qui de attentato hoc parrici-
dio suas quoque querelas summo Pon-
tifici exponeret: Fœderati vero suo no-
mine decernebant Parisiensis Curie Se-
natorem nomine Lazarum Coquelejum
unacum Nicolao Pileo Orbasii Abbate
Guisianæ familiæ addictissimo: ergo
una omnes summo Pontifici exponunt,
quod unice tuendæ Religionis, ac pub-
licæ tranquillitatis studio animati ad-
venerint, rogantes, ut urgente tempo-
ris necessitate Sanctitas sua Christia-
num Franciæ populum suo patrocinio
fovere, atque juncta cum eis opera in-
juriam

Thuan. l. 94.

Daniel hist.

du France

t. 6. p. 780.

Uu 4

juriam

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

juriam Ecclesiæ illatam, necnon fidei publicæ sanctitatem, ac Regni libertatem graviter violatam ulcisci velit, præcipue cum Franciæ Rex nunquam sincero animo bellum in Calvinistas movisset, sed eodem omnino tempore cum Angliæ Regina clandestinis consiliis coludens Protestantes Germaniæ Principes, & Navarræ Regem fovisset, quinimo ipsemet Henricus præfatæ Elizabethæ Reginae auctor exstitisset, ut inhumana prorsus sævitia Mariam Scotiæ Reginam morti traderet.

§. XCIII.

Cenomanensis Episcopus a Rege Romanam ablegatus.

Thuan. i. 94.

Spond. hoc

ann. n. 7.

Davil. l. 10.

Rex ut falsas hæc criminationes dilueret, non modo datis ad Joyosam Cardinalem, Pisanium Marchionem, & Gondium literis coram Papa se excusari rogabat, sed insuper Claudium Angeneum Rambuielletum Cenomanensem Episcopum Romam ablegabat qui etiam die vigesima tertia Februarii eo delatus præprimis cum Joyosa Cardinale, & Marchione Pisano conferebat, & postea unacum illis ad Pontificis alloquium admitti efflagitabat. Hos Papa perbenigne excipiens, illos cum magna animi moderatione audire videbatur: igitur Cenomanensis Præfatus

Sixto

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

Sixto V. persuadere nitebatur, quod Rex fidei Catholicæ studio plurimum flagrans, majori quam unquam ardore bellum contra hæreticos prosequi decrevisset. Postea immane facinus Blesis perpetratum excusaturus hæc subjunxit: „interfectus Cardinalis Guisus, de perduellionis crimine convictus fuit, atque in hoc eventu omnes Franciæ Ecclesiastici, cujuscunque dignitatis sint, profanæ jurisdictioni subjiuntur, præcipue vero Franciæ Pares, qui nullos alios Judices agnoscunt, præter Parisiensem Senatum ex Paris, Regni Ministris, stabilitisque Judicibus conflatum: equidem Rex juris formam, præscriptumque pervertit, dum Guisum Cardinalem nec auditum interfici jussit: ast hæc culpa in Regis Senatum rejicienda venit: de cetero Rex hac occasione Ecclesiastico Tribunali nullam injuriam intulit.

His dictis Præsul fusius exaggerabat mala a foederatis illata, necnon obstacula bello contra Protestantes inito a Guisiis opposita: affirmabat etiam, quod omnes Procures, cunctique ferme Nobiles Regiam suam Majestatem defendere parati essent adversus agmen quorundam seditiosorum, qui nonnisi ad evertendam Regiam auctoritatem

Uu 5

conspi-

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

conspirant: insuper exponebat, quod Regi haud deessent copiae, cum præter regium exercitum a vicinis Principibus sibi foedere junctis, quibus communis cum eo causa vertitur, auxilia sperare valeat, de cetero autem ejus hostes sub frivolo sacri foederis obtentu in ipsos etiam Catholicos arma verterint, pluresque Picardiæ, & Provinciæ Urbes, in quibus Calvinistarum nomen nequidem cognitum erat, sibi subjecerint, notumque esset, quod iidem etiam Lutetiæ, & in conspectu Regis fidem subditorum sollicitassent, secretasque coitiones habuissent, ac cum exteris Principibus gallico nomini infestis consilia agitassent.

His addidit: „sciunt omnes, quæ „consilia Catalauni in Sueffionibus, & „in ipsa urbe Parisina contra Regem „Regnique tranquillitatem agitata fuerint: nemo etiam ignorat, Guisium Ducem „quamvis prohibente Rege, cujus „jam pridem auctoritatem flocci facere „& imperia spernere per morum licentiam didicerat, Parisios venisse, & adventu suo omnia sus, deque miscuisse, igitur Rex ad eam deductus erat necessitatem, ut tunc, si se, regnumque saluum cuperet, perniciem ipsi ab illis imminentem nonnisi ipsorum cæde evitare posset, quapropter potius „ex

„ex necessitate, quam ex propria vo- Sæcul. XVI.
 „luntate eos trucidandi consilium in- A.C. 1589.
 „vitus cepit. „

§. XCIV.

*Papæ responsum ad Cenomanensis
 Episcopi sermonem.*

Hunc Cenomanensis Episcopi sermo- Thuan. l. 94.
 nem Pontifex benigno vultu, ac
 oratione temperata excepit, & tandem
 verba faciens hæc respondit: haud multa
 „differere volo de morte Guisii Ducis;
 „scio equidem, quod is Regis subditus
 „fuerit, & Rex tanquam necis, vitæ-
 „que potestatem in suos habens arbi-
 „trio suo de ipso pœnam statuere potue-
 „rit, interim tamen judiciorum Ordo
 „in eo negotio servari debuisset; ast de
 „Cardinalis cæde, qui non Regis, sed
 „ipsius Pontificis, & sacræ Sedis sub-
 „ditus erat, mihi satisfieri peto, nam
 „Cardinales omnes a Principum juris-
 „dictione exempti, soli Pontifici subji-
 „ciuntur, atque ad id Archiepiscopi,
 „& Episcopi solemni jurejurando, quod
 „ineundæ dignitatis auspiciis præstant,
 „obligantur: „ postmodum multa de
 Cardinalium prærogativa, libertati-
 bus, & immunitatibus magnifice elo-
 quebatur Pontifex, ac tandem oratio-
 nem suam absolvens hæc subjecit: „Rex
 „Henricus III. ob interfectum Cardina-
 lem

Sæcul. XVI

A.C. 1589.

„lem censuras incurrit, & proinde ab-
 „solutione eget, sicuti jam Pisanio præ-
 „dixi, nec enim absolutionem vi diplo-
 „matis secreti concessam, qua se tutum
 „Rex existimat, sufficere sciat, nam di-
 „ploma illud minime ad casus futuros
 „extenditur, nec unquam mihi men-
 „fuit, ut Regi peccandi libertatem fe-
 „cerem: proinde absolutio nomine
 „Regis petatur, aut Regis postulata
 „scripto comprehendantur, ut ea dele-
 „gatis Cardinalibus examinanda in Con-
 „gregatione ad id erecta communicare
 „valeam.,

§. XCV.

*Continuatum colloquium inter Papam
 & Cenomanensem Episcopum.*

Thuan. l. c.

lett. du Card.

Joyosue l. c.

Ad hæc Cenomanensis reposuit:
 „quidem notum est, quod de Epi-
 „scopis, & sacris personis omnis cogni-
 „tio in iis, quæ ad ipsorum functionem
 „pertinent, ad Pontificem pertineat, ne-
 „que de eo ambigi potest, interim iidem
 „ratione bonorum, & locorum. in qui-
 „bus degunt, Principibus obsequium
 „debent, & eorum jurisdictioni in cau-
 „sis, quæ publicam tranquillitatem spe-
 „ctant, subsunt, neque in eo a juris-
 „dictione Principum exempti sunt
 „prout omnibus in confesso est.,

Verum

Verum Papa loquentem interrom- Sæcul. XVI.
A.C. 1589.
pens eum sic monuit: „cura, ne quid-
„quam, quod tibi molestiam facesset, in-
„considerate excidat:„ porro cum ni-
hilominus Cenomanensis pergeret Pa-
pam rogare, ut Regi suo Principi bene
precaretur, Pontifex hæc reposuit:
„miror, quomodo Rex benedictionem
„petat, qui in delicto suo perseverat,
„Cardinale Borbonio, & Lugdunensi
„Archiepiscopo, qui solius Pontificis
„jurisdictioni subjacent, in carcere re-
„tentis, qua pertinacia testatum red-
„dit, quod ipsum sui criminis haud
„pœniteat.

Postea Cardinalis Joyfa, qui adver-
tebat contentione Pontificis animum,
quem placare cupiebat, exacerbari, alia
esse Regis mandata retulit, de quibus
cum illo acturi essent: porro ita
hac die disputationi finem imposuit,
unacum ceteris a Papæ Palatio disce-
dens. Die autem tertia Martii Ceno-
manensis Præsul cum solo Pisanio Mar-
chione rursus Papam convenerat, cum-
que denuo instare pararet, Sixtus V.
nonnihil ira commotus eundem inter-
rupit, ita dicens: „de injuria Ecclesiæ
„in morte Guisiani Cardinalis facta agi-
„tur, cui satisfacere Rex aliter non pot-
„est, quam solemnī ritu petita, & ac-
„cepta absolutione: prædictum ergo
„illi

Sæcul. XVI. „illi est, quid facto opus sit, hinc Rex
A.C. 1589. „aut se Ecclesiæ obedientem filium
 „agnoscat, aut occasionem ab ea dis-
 „cedendi quærat: utrum horum velit
 „eligat. „

Porro cum contentio magis fervere
 inciperet, Episcopus Cenomanensis
 reposuit: „alia longe mens, ac senten-
 „tia, quam sua Sanctitas de eo concipit
 „Regi meo infidet, isque nunquam de
 „discessione ab Ecclesia cogitavit, idque
 „hoc, quo nunc ejus nomine defungor,
 „submissionis officio fatis testatum fa-
 „cit, dum rejectis opimis admodum
 „conditionibus undique ei oblatis, quas
 „vix alii pari pietate in has angustias
 „per inimicorum factiones redacti re-
 „spuissent, Ecclesiæ unionem petit: „ At
 Pontifex immote institit, atque ambos
 Præsules captos libertati restitui postu-
 lavit eidem exprobrans, quod copias
 sibi pro bello contra sectarios oblatis
 acceptare respuisset. Ceterum dum dies
 utrinque altercatum est, Cenomanensis
 Episcopus, ut saltem decretum illud nu-
 per memoratum, quod a Parisina Fa-
 cultate Theologica emanatum diceba-
 tur, revocaret, Papam rogabat: non
 tamen annuit Pontifex, quamvis
 Parisiense hoc decretum esse temera-
 rium testaretur, eoque parum se mo-
 veri diceret, sæpius tamen subjunxit
 „faciat

„faciat Rex, quod sui muneris est: ego Sæcul. XVI.
 „vicissim, quod officium meum petit, A. C. 1589.
 „exequar., Nec magis prosperum tertii

colloquii exitum reportabat Cenoma-
 nensis, qui, cum coram Papa privilegia,
 ac gallicanæ Ecclesiæ libertates jacti-
 tare auderet, earumque præsidio Fran-
 ciæ Reges a summorum Pontificum
 censuris tutos esse diceret, Sixtus ad
 hæc verba excandescens coram Fran-
 ciæ Ministris hæc edixit: „nugæ sunt
 „hæ, quæ sectarium virus redolent, a
 „quibus nisi abstineatur, & quampri-
 „mum, quantum ad captivos Præsules
 „mihi satisfiat, diræ Regi, & tibi car-
 „ceres parantur.,

Hoc audito Pisanius Marchio ad
 Papam conversus affirmabat: „id Le-
 „gatis Principum semper juris fuit,
 „atque adhuc est, ut libere sine poenæ,
 „& carceris metu mandata suorum Prin-
 „cipum exponerent: nos equidem co-
 „ram sua Sanctitate humiliter, & præ-
 „cipui cultus significatione vel terram
 „deosculari parati sumus; de cetero
 „quo minus officio fideliter defunga-
 „mur, non carceris metu, non vitæ
 „ipsius periculo, nec etiam, si capita
 „nostra ad pontem Tiberinum sisti opor-
 „teret, possemus deterreri., Pontifex
 ad generosi viri verba nihil respondit,
 sed aliorum sermone converso rursus
 Præ-

Sæcul. XVI

A.C. 1589.

Præfules in libertatem afferi petiit, egique de iis, quæ Rex pro impetranda venia agere teneretur. Postea die decima tertia Martii Deputati quarta vice audiebantur: ast hoc idem colloquium æque, ac priora successu caruere.

§. XCVI.

Maduanus Dux Lutetiam Parisiorum veniens.

Thuan. Davil. &

Spond. l. c.

Cayet t. 2.

chron. nov.

Journ. de

Loysel.

Interea Maduanus Dux Lugduno lapsus, postquam plures urbes occupaverat, die vigesima quinta Februarii unacum quatuor armatorum millibus ac quingentis Nobilibus Lutetiam Parisiorum ingrediebatur, quem Aumelius Dux, necnon ejusdem nominis Eques ejus Frater mox omnibus honoribus excipiebant, eumque foederatorum Senatus tanquam caput suum protinus consentiente populo proclamabat: imo etiam idem Senatus, omnesque Curiae una congregatae præcedente Briffonio primo Præsidente eundem ^{supra} Status Regii, & coronæ Francicæ Vicarium nominabant, ea tamen legatione hoc munere fungeretur, donec generalia Ordinum comitia ad Mentem Julium indicta celebrarentur. Postea die vigesima secunda Februarii Dux dignitatem sibi oblatam in pleno Senatorum consessu acceptabat, ac juramentum

juramentum

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

jurando publice præstito pollicitus est, quod Religionem Catholicam, Apostolicam, Romanam contra omnes defenderet, ac statum regium integrum, Curiarum supremarum auctoritatem, priscos justitiæ ritus, Ecclesiæ, ac nobilitatis privilegia tueri, & potestate sibi commissa ad Dei gloriam, publicam Regni utilitatem, securitatem bonorum, & malorum terrorem, bene, recteque uti, insuperque curare vellet, ut leges, & constitutiones Regni serventur, magistratibus debita obedientia præstetur, populus tributis levetur, & ab omni vexatione liberetur.

Ad hæc populus tam immodico tripudiabat gaudio, ut Ducis, qui tiam capiti suo impositam gerebat, effigiem palam exponeret, imo etiam eidem solium erigeret, quod tamen Dux conscendere renuit, dissensionem veritus inter ceteros suæ factionis duces, qui quidem ejusdem socii, non autem subditi nominari volebant: eapropter duntaxat firmata sua auctoritate ipso foederatorum Senatu potentia superior esse gestiebat. Postea decretum de attributa eidem auctoritate in Curiae tabulas die septima Martii relatum est, ruptisque Regiis sigillis duo nova conficiebantur unacum Franciæ insignibus, folioque vacuo, addita hæc

Hist. Eccles. Tom. L.

Xx

incri-

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

inscriptione: *Regni Francici Sigillum*, ex quibus majus Status Consilio, minus vero Cancellario, & Senatum curiis tradebatur.

Dux cum hoc pacto in Foederatorum Ducem proclamatus esset, primas curas intendit, ut auctis copiis in omnes Provincias irrumperet: hanc rem Tribunos selegerat, qui cuncta ad foederatorum negotia procurarent, ac Regis partibus addictos ubique insequerentur: porro omnes ad ejus imperia sese inclinabant, ac urbium potissime Parisiensium exempla imitantes adversus Henricum insurgebant.

§. XCVII.

Periculosa Urbis Tolosanae seditio.

*Thuan. l. 95.
vie de Jean
Durantii
par Martel
Advoc. dans
ses memoir.*

Nullibi magis, quam in Tolosana Urbe seditionis flammæ furebant, ac debacchabantur; quippe Urbanus S. Gelasio Conveniensis Episcopus injurias sibi a Rege illatas ulciscendi occasionem arripiebat, ac populi jam alibi unde ad seditionem parati furorem magis accendere parabat, igitur rebelles Senatum erigunt ex nequissimis, quos Urbs alebat, Viris conflatum: quo peracto furentinam audacia adeo crescebat, ut Durantius primus Præses tumultum fedaturus Urbis Prætorium adire cogentur: equidem ob hujus Viri præsentiam

populi

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

populi petulantia deferbuit: verum
haud diu hæc pax vigere coepit, quip-
pe Conveniensis Præsulis emissarii no-
vis tumultibus fuscitatis quæstionem
hanc movebant, an Regi obtemperan-
dum esset: cum vero varia esset opinan-
tium sententia, & non pauci quorum-
dam Sorbonicorum Doctorum decisione a
Tolosana Universitate per decretum con-
firmatæ insisterent, hinc palam pro-
pugnabant, excutiendum esse tyran-
nidis jugum, ac propriæ securitati con-
sulendum: alii econtra Regi adhucdum
obediendum esse, fortiter contende-
bant.

§. XCVIII.

*Primus Præses, & generalis Advo-
catus ibidem trucidati.*

Huic disputationi intererat primus
Præses, qui etiam affirmantium
parti adstipulabatur, eidem suffragante
Jacobus Daffio Advocato generali: ille
autem tanta adhuc valebat auctoritate,
ut ejus jussu hujus rei decisio ad Sena-
tum referretur: ergo die vigesima septi-
ma Januarii hanc in rem conventus ha-
betur, cum autem ibidem nil decide-
retur, populus in rabiem actus redu-
cem in sua rheda invasit, eumque gla-
diorum ictibus undique petiit: ille ta-
men furentium impetus declinans ad
Urbis

Thuan. l. 95.
la Faille an-
nal. de Tou-
lous. San-
marth. in
elog. &
Thevet.

X x 2

Urbis

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

Urbis Prætorium auffugit, atque inde quarto post die exeundi, ac altera ab urbe leuca sese recipiendi facultatem per Senatus consultum impetravit: verumtamen seditiosi huic decreto obfistetes primum Præsidem comprehenderunt, eumque in ædibus Fratrum Predicatorum captum detinuerunt: nam minus Daffius Advocatus Generalis qui ruri agebat, comprehendi iussu Tolosam abstrahebatur carceri incipatus: cum ergo seditiosi duos Magistratus suo arbitrio relictos cernerent, ambos e medio tollere nituebant, quæsito obtentu, quod Tolosanam urbem Matignono Marefcallo tradere machinati essent: quocirca conventum Fratrum Dominicanorum undique cingunt, portisque admoto igne apertis Durantium inde extrahunt sceleris ictu trajectum, quo facto una omnes eum irruunt, ejusque corpus quam plurimis vulneribus confectum per urbem raptant, ac patibulo affigunt: postea Daffium Generalem Advocatum e carcere educunt, atque ante fores frustra diffecant: hac autem crudelitate nondum satiati hi rebelles Regis effigiem Prætorio Urbis affixam abstrahunt, illamque per plateas raptant, cum interea alii diripiendis primi Præsidis ædibus intenti essent.

§. XCIX

§. XCIX.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.*Rex ad placandum Maduanum Ducem Pontificii Legati opera usus.*

Tandem Rex cunctis hisce tumultibus *Davil. l. 10.* vehementer territus Cardinalis Legati operam implorabat, ut hic de pace cum Maduano Comite ageret: at hic Dux omnis concordiae pacta respuens sese excusabat, eo quod Principi, qui post tot juramenta fidem publicam, ac ipsum jus gentium coram omnibus totius Regni Ordinibus violaverat, fidere haud valeat. His quoque addidit, quod Rex nonnisi per astutiam inducias peteret, eo fine, ut nunc copiis, bellicque apparatu destitutus exercitum contrahendi spatium nancisceretur, proin Legati auctoritate indignum putabat, quod sese hujus negotii sibi demandati Ministrum exhibere vellet, cum ea res nonnisi ad Religionis Catholicæ decrementum, & libertatis Ecclesiasticæ præjudicium tendere valeret: ea propter potius decisionem præstolaretur a Sede Apostolica, ad quam jamjam Legatio fuisset decreta, ut summus Pontifex de omnibus, quæ hucusque gesta essent, certior fieret.

Sæcul. XVI.

§. C.

A.C. 1589.

Edictum Regis contra fœderis Duces
& Fœderatos.

Thuan. & Davil l. c. Spond. n. 6. Mem. de la Lig. t. 3. Journal de Henri. t. I. pag. 110. Rex cum pacem sperare haud posset, nec fœderis Duces, nec summum Pontificem sibi reconciliare valeret, arma in rebelles convertere statuit, ac præprimis exeunte Mense Februario contra eos edictum promulgavit, quo Maduanum, & Aumalium Duces, necnon Aumalium Equitem ejus Fratrem, illorumque fautores tanquam summæ perduellionis reos declarabat, nisi prima die Mensis sequentis sese submiserint.

Eadem quoque declaratione Rex proscripserat omnes Urbes, quæ fœderatorum partibus addixerunt, atque inter eas præcipue Lutetiam Parisiorum, Aureliam, Ambianum, Abbatis-villam, quæ urbes duntaxat in edicto nominabantur, eoquod Rex ceterarum rebellionem adhucdum ignorasset: has autem omnibus honoribus & privilegiis excidisse declarans earum Gubernatores, Magistratus, & Judices officio exuit, ac Senatibus, ærarii Curiiis, vectigalium tribunalibus, aliisque harum Urbium Ministris injunxit, ut ante præfixam diem primam Mensis Martii illis excederent, nisi tanquam rebelles

rebelles castigari mallent. Sub idem Sæcul. XVI.
A.C. 1589.
tempus Rex omnibus Principibus, Pro-
ceribus, atque ex Regni sui Nobilitate
præcipuis mandabat, ut intra duodeci-
mam Mensis Martii diem unacum suis
copiis Regem adirent.

§. CI.

*Parisiensis Senatus Turonium trans-
latus.*

Priusquam Rex Blesis discesserat, alio Thuan. l. c.
Mem. l. c.
pag. 239.
edicto Parisiensem Senatum, ac
ærarîi Curiam Turonium transtulit, om-
nibusque Præsidibus, ac Senatoribus,
quocunque demum loco essent, injun-
xit, ut nulla mora ad hanc urbem con-
tenderent, ibidemque sua munia exer-
cerent: insuper litigantium partibus in-
hibuit, ne coram aliis Judicibus com-
parerent, indicta doli poena in eos, qui
hanc legem transgressi fuerint. Postea
Rex illos, quos captos tenebat, in tuto
collocari iussit, quapropter Borbonium
Cardinalem valido milite stipatum ad
Cainonensem arcem Vigenna flumine
vehi, eumque Francisci Caviginii, qui hu-
jus arcis Gubernator erat, custodiæ com-
mitti præcepit: Ellobovius vero Dux a
Gaillardo Sallermio custodiendus Lo-
chiam deducebatur, ac Jonvilla Prin-
ceps Turonensi archi inclusus Rouoreo
cujusdam centuriæ Tribuno tradebatur,

X x 4

& de-

Sæcul. XVI
A.C. 1589.

& denique Lugdunensis Archiepiscopus unacum pluribus aliis in Ambasiana arce, cui Guastus præerat, subsistere cogebatur.

Demum edictum, quo Senatus transferebatur, die vigesima secunda Aprilis promulgabatur, ac paulopost Rex de nominandis hujus Curiae Ministris cogitabat: cum autem Riomagensis in Alverniis pariter seditionem concitarent, Rex aliud edictum promulgare cogebatur, quo Francisci ærarii tribunal Claromontium fuit translatum. Alio etiam edicto Rex Maduani, & Aumali Ducum, omniumque fœderatorum, qui in rebellibus urbibus permanerent, bona proscripita, Regisque ærario adjudicata declarabat, adjecto mandato, ut hæc bona plus offerentibus publice venderentur, ac pecuniæ exinde hausta in belli sumptus impenderentur.

§. CII.

Aliud Navarræ Regis edictum.

Thuan. l. 95.
Mem. de la
Lig. t. 3.
pag. 239.

Denique Rex unius anni inducias cum Navarræ Rege sanciebat, qui libenter huic pacto annuens, mentis sue declarationem die vigesima nona Aprilis ad Senatus acta referri concessit: priusquam vero id fiebat, idem Navarræ Rex aliud vulgabat edictum die decima Aprilis Sanmurix datum, quo eos

eos pro hostibus habere se profitebatur, Sæcul XVI.
A.C. 1589.
 qui conjuratione facta Henricum III. Regem suum legitimum oppugnantes regium nomen deleverunt, Curias Regni de tribunali dejecerunt, & primarios earum Præsides aut crudeliter occiderunt, aut in carcerem injuriose detruserunt, ac sacræ Sedis sigilla confringentes omni divino, humanoque jure calcato, Galliam ferro, flammisque, & cruore miscere non abhorruerunt. Sexta post die, seu vigesima quarta ejusdem Mensis idem Rex aliud edictum proponebat ad Protestantes sibi addictos directum, quo de induciis nuper cum Rege initis eos certiores reddebat, simulque eis injungebat, ne fideles summi Pontificis, Regisque subditos ulla molestia afficerent, ulloque pacto Religionis Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ libertatem turbarent, aut quempiam propterea vexarent.

§. CIII.

Fæderatorum furor accepto induciarum nuntio.

Hucusque Regis auctoritas, ejusque Thuan. l. 95.
 Persona nonnisi scriptis, quorum Authores sua nomina occultabant, lacebatur, quamprimum vero induciæ ab Henrico cum Navarræ Rege fuerant
 Xx 5 initæ,

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

initæ, quantocius foederati ruptis omnis moderationis debitæ repagulis aperto furore in Regem debacchabantur: præcipui vero ex illis erant Guilielmus Rosa Sylvanectensis Episcopus, Cilbertus Genebrardus a Gregorio XIII. ad Aquensem Archiepiscopatum nominatus, Franciscus Feuardentius ex Ordine Fratrum Minorum, Matthæus Lanoyus, qui licet Sacerdos uxorem ducendi cupiditate excæcatus Protestantium sectæ sese addixit, & postea relictæ conjugæ suæ foederatis adhæsit: insuper Joannes Bucherus librum sub titulo: *de justa Henrici III. abdicatione* concinnaverat, atque in eo per Nicolaum Nivellium typis impresso foedissima quæque, atque atrocissima crimina Regi affingebat, propter quæ eum tanquam a communione Ecclesiæ ipso jure exclusum, omni regni jure ipsi nativitatæ lege in Gallicam Nationem olim debito excidisse, & legitime abdicatum ac tandem justo Dei judicio, & impulsum interficiendum esse, demonstratum ibat.

Porro dum Pater Thomas Beaumais, seu Bonamicus Ordinis Carmelitarum Religiosus jam antea librum ediderat, in quo demonstratum ibat, quod subditis contra Regem suum, etiam hæreticus esset, nunquam arma capere fere liceat, ideo nunc cuncti Regiis partibus

tibus addicti sese hujus Carmelitæ, qui ^{Sæcul. XVI.}
Theologiæ præstantia clarissimus erat, ^{A.C. 1589.}
auctoritate tuebantur: ast fœderati
mox sub falso hujus Doctoris nomi-
ne librum, in quo doctrina omnino con-
traria continebatur, subrogarunt, eum-
que ubique divulgarent: verum, brevi
spurius hic partus supprimebatur.

§. CIV.

*Legati querelæ ad Regem contra in-
ducias cum Navarro initas.*

Interea Papæ Legatus, cum Regem ad
inducias cum Navarro Rege firmandas
paratum intelligeret, rupta omni mora
Henricum adiit hac super re vehemen-
ter questus, præcipue autem Regi hæc
exponebat: „tua agendi ratio omnino
„adversatur iteratæ, quam fecisti, polli-
„citationi, qua, etsi Guisium Ducem
„morti tradideris, nihilominus te bel-
„lum contra hæreticos prosecuturum
„spondidisti: qua spe fretus plurima in
„tuum favorem, atque utilitatem Romam
„perscripsi, ac tuam causam apud sum-
„mum Pontificem potenter adjuvi,
„nunc vero omnia, quæ perscripsi, unice
„tam ad imminuendam, quæ de te ha-
„beatur, exilimationem, quam ad
„evertendam fiduciam, quæ in me tan-
„quam Sedis Apostolicæ Legatum re-
„ponebatur, conferre videntur; notum
„enim

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

„enim erit omnibus, quod copiis con-
„tra Protestantē destinatis non sine
„partis Catholicæ excidio invadere de-
„creveris illos, qui sacræ Sedi obnoxii
„ac summi Pontificis auctoritati sub-
„jecti sunt., Rex ad hæc ita reposuit:
„nullum foedus inii cum Calvinistis, imo
„etiam si pacem cum illis pepigissem,
„illius culpa non mihi utpote hæeres
„debellare semper parato, sed Pontifici
„imputanda venit, quia ille absolu-
„tionem mihi impertiri pertinaciter de-
„negavit, hac autem ratione meorum
„subditorum rebellium factiones semper
„foventur: insuper culpa hæc etiam reij-
„ci debet in Maduani Ducis, aliorumque
„foederis Principum pertinaciam, qui
„suum a pace aversum animum sat mani-
„feste testatum reddiderunt, dum hujus
„controversiæ arbitrum Sanctitatem
„suam admittere recusarunt: porro hæc
„tibi metipso sat nota sunt, quia ipse
„ad flectendum hujus Ducis animum
„frustra operam tuam impenderas: de-
„cetero extrema perpende mala, qui-
„bus Regnum affligitur, hinc invitatus
„licet, vi, ac necessitate compulsus ad
„hoc medium confugi.,

§. CV.

*Legatus relicta Francia Romam
reversus.*

Acce-

Accepto hoc responso Legatus, cum sibi minime satisfactum esset, rei gestæ seriem Romam perscripsit, cum vero inducias jamjam promulgatas intelligeret, omnino e Galliis excedere parabat. Verum a Rege detentus rogabatur, ut adhucdum cum Maduano Duce conferens eundem ad concordie viam quovis pacto inclinare satageret. Annuit Legatus, ac Castelloduni eundem convenit, nihilominus, quamvis Rex huic Duci, cunctisque ipsi addictis proficuas offerret conditiones, Legatus tamen Ducis animum flectere desperans, ad Borbonniensem agrum secessit, ubi paucis post diebus acceptis Roma literis eo reverti iussus e Galliis migravit.

§. CVI.

Franciæ Regis colloquium cum Navarro Rege.

Paulopost ambo Reges in castro Plessiacensi apud Turones die trigesima Aprilis colloquium habebant utrique parti acceptum: quippe populus concordiam inter eos redditam, assiduus acclamationibus gratulabatur, ac ipsimet Reges, quotiescunque conveniant, mutue venerationis, atque amicitie signa haud obscura edebant.

§. CVII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

Davil. l. 10.

Mem. du
Plessis Mor-
nay abreg.
Chron. t. 3.
pag. 342
Davil. 83
Thuan. l. c.

Sæcul. XVI.

§. CVII.

A. C. 1589.

Pugna inter Regis, & Maduani Ducis copias prope Turonii pontem inita.

Thuan. & Davil. l. c. Mem. de la Lig. t. 3. Mem. de l'Etoil. t. 1. pag. 278.

Eodem tempore Maduanus Dux occasione opportunitate usus Franciæ Regis castra aggredi parabat, ac cum omnibus suis copiis Turonium versus movebat, ubi cruento certamini preludebatur crebris velitationibus, hæc men in pugnam degenerabant, que per integram diem nonam Maji, que erat feria tertia, protrahebatur, ubi Rex quamplurimos, eosque maxime strenuos Belliduces amittebat, cum ejus copiæ pedes referrent, suamque stationem relinquere cogerentur: equidem Principis sui, ac omnium Nobilium Regem suum comitantium præsentia, necnon minora belli tormenta ad pontis aditum collocata hostium occursum præpediebant, ac certaminis exitum magis difficilem reddebant: cum vero foederati jam potissimam suburbiorum partem occupassent, ceteras quoque sibi subicere aggrediebantur, unde cum prosper successus eorum conatibus adspiraret, ad quascunque violentias prolabebantur, necnon ipse Dux ad omnem licentiam victori militi habenas laxabat, nec profanis, neque sa-

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

cris parcebatur, ac direptis crudeliter domibus invadebantur templa, in quæ mulieres, ac Virgines cum pretiosiore suppellectili se incluserant: verum omnia in iis pari immanitate direpta, aris etiam spoliatis, necnon mulieres circa altaria, & in conspectu plerumque Maritorum compressæ, & Virgines stupratæ sunt, interim tamen iidem fœderati hisce sceleribus sese coinquantes jactitare audebant, cuncta ipsis esse permessa, eoquod Pontificis gratia freti pro Religione decertarent, & criminum suorum veniam sperare possent.

Alterâ post hanc pugnam die, cum vix orto sole quædam exteræ copiæ a Navarro Rege in Urbis Turoniensis opem submissæ comparerent, Maduanus Dux hunc Regem abs dubio brevi cum toto exercitu adventurum veritus, summo silentio motis primo diluculo castris Cenomanum contendit, ut quasdam copias a Fœderatis in Cenomansensi, & Perticensi Provincia conscriptas colligeret: ibidem autem edictum promulgari jussit, quo de superatis Turonii suburbiis differens plura falsa inspergebat, quæ tamen fideles Regis subditos adeo non fascinabant, ut potius Nobilium quamplurimi in Henrici obsequium redirent.

§. CVIII.

Sæcul. XVI.

A. C. 1589

§. CVIII.

*Rhemenfis Decanus a Maduano Duce
Romam ablegatus.*

*Thuan. l. 95.
Mem. de la
Lig. t. 3.
pag. 331.*

Nec minus anxium ea, quæ Romæ gesta fuere, Maduanum Ducem reddebant; cum enim ex nuntiis inde acceptis haud obscure cognosceret, quod Papa tandem Henrico III. veniam indulgere propensus esset, nil magis necessarium arbitrabatur, nisi ut & ipse Petrum Frizonium Rhemensem Decanum ablegaret, cui etiam die septima Aprilis literas committebat, quibus proborum Catholicorum nomine Sanctitatem suam rogabat, ne eis necessitatem imponeret sese ejusmodi Regi submittendi, qui nil aliud quæreret, quam religionis subversionem, & ipsorum exitium, ac prout nuper summa perfidia ipsius fratres, Guisium Ducem & Cardinalem occiderat, sic ipsum subornatis in perniciem percussoribus pari scelere de medio tollere conatus esset.

Insuper ad ceteros suos Oratores perscribens præcipiebat, ut apud Pontificem intercederent, ne absolutio de cæde Cardinalis Guisii, & Henrici Lotharingii Guisii Ducis Blæsis patrati Henrico Valesio a sacra Sede detur, si vero nihilominus illa ei a Papa concederetur, mox protestarentur, ut sic

ipsis liberum foret habita potentissimæ Sæcul. XVI.
 familiæ, & atrocitatis injuriæ ratione, A.C. 1589.
 armorum via, & quavis alia ratione,
 etiam implorata Catholicorum Princi-
 pum sibi sanguine, & cognatione jun-
 ctorum ope, jus suum prosequi, insu-
 per iisdem mandabat, ut & protesta-
 tionis ita factæ documentum sibi tradi
 postularent, præterea ejusdem argu-
 menti mandata cum iisdem clausulis
 iisdem procuratoribus injungebant An-
 na Atestina Nemorsia Guisianorum
 Mater, ac Catharina Maria Monpen-
 seria eorum Soror, necnon Catharina
 Clivia Guisii Ducis Vidua: porro cuncta
 hæc præcipiebantur Maduani Ducis,
 Aumalii Ducis, & Equitis nomine.

§. CIX.

*Regis obtentus ad recusandam
 Præsulum captorum libe-
 rationem.*

Eodem tempore, quo nova hæc Du-
 cis mandata Romam deferebantur, Spond. hoc
 Cenomanensis Episcopus a Franciæ Rege ann. n. 10.
 literas accepit, quibus summo Pontifici
 significare jubebatur, quod Cardinalis
 Borbonii liberatio minime obtineri pos-
 set, quin majores motus excitarentur,
 quoniam perduelles eum quantocius in
 Regem creaturi forent, nec idem in
 manus Legati consignari valeat, eo-
 rumque Hist. Eccles. Tom. L. Yy quod

Sæcul. XVI. quod is esset Romam versus jamjam
A.C. 1589. iter suum tantopere profecutus, ut inde
 haud amplius revocari valeret: porro
 de Archiepiscopo Lugdunensi scribebat
 Rex, quod is non ultra in sua, sed in
 Præfecti arcis Ambrosianæ potestate
 existeret, hic autem captum sine lytri
 solutione dimittere nollet. (*) Hoc Re-
 gis responsum cum Pontifex audi-
 visset, & simul a Cardinalibus nonnul-
 lis monitus esset de publica protesta-
 tione a Principibus facienda, siquid in
 gratiam Regis indulgeret, cum id nonnulli
 gravi cum Ecclesiæ offensione, & re-
 rum periculo fieri posset, hinc idem
 Pontifex Purpuratorum Senatum ha-
 buit, ut cum Cardinalibus de modo
 hanc rem pertractandi conferre posset
 cum autem foederati Principes, siquid
 in Regis gratiam Papa indulgeret, se-
 palam reclamaturos minitarentur, Pur-
 purati exinde timore obruti vereban-
 tur, ne tunc, si Papa veniam con-
 cederet, Catholici ad Sedis Apostolicæ
 patro-

(*) Forte tum potentissimi Regis manda-
 tum lytri solvendi cupiditatem reprimere haud
 poterat, aut loco Cardinalis Legati haud alius
 inveniri, cui Borbonius tuto consignari po-
 tuisset, ne in Regem absens minus, quam
 adhuc captus foret, eligeretur.

patrocinium confugientes ab ejus obedientia deficerent.

Sæcul. XVI.
A. C. 1589.

§. CX.

*Præcedente admonitione Rex a Papa
anathemate percussus.*

Sixtus quoque hoc timore percussus die quinta Maji decretum, quod *monitorium* vocant, in Patrum Senatu edidit, quo post iterato narratam Cardinalis Guisii necem, & Borbonii, atque Lugdunensis detentionem, quibus Rex quamvis sæpe monitus satisfacere non curasset, pro paterno affectu, quo eum semper persecutus fuisset, denuo per viscera misericordiæ Dei hortabatur, & Auctoritate Apostolica primo, secundo, & tertio monebat, præcipiebatque, ut dictos Borbonium, & Lugdunensem intra decem dies a die publicati *monitorii* numerandos, pristinæ libertati restitueret, & triginta post restitutionem diebus id Sedi Apostolicæ idonee significaret: ni faceret, eum, & cunctos, quicunque iis in rebus consilium, auxilium, aut favorem præstarent, in Ecclesiasticas censuras incursum, & ab Ecclesiæ corpore exciendos, atque ejus communione privandos minitabatur, prout in sacris Canonibus, & diplomate, quod feria quinta

*Thuan. l. 95.
Spond. hoc
ann. n. 10.
Journal de
Henri t. 1.
Matthieu l. 8.*

Yy 2

hebdo-

Sæcul. XVI. hebdomadæ sanctæ prælegitur, sanctum esset.

A.C. 1589.

Præterea Pontifex hunc Regem citabat, ut intra sexaginta dies a citatione, per se, vel Procuratores idoneos Romæ in iudicio se sisteret, rationem præteritorum redditurus: porro horum sexaginta dierum viginti pro prima, totidemque pro secunda, reliqui pro tertia admonitione canonica assignabantur: declarabat insuper Papa, quod interea nec Rex, nec ceteri hujus cædis complices, a quoquam quacunque dignitate, aut facultate prædito, nisi a solo summo Pontifice, neque etiam in foro conscientiæ, excepto mortis articulo, ac nec tunc quidem, nisi præstita cautione de parendo Ecclesiæ in iis, quæ essent illis injuncta, absolvi possent: præterea addebat derogationem omnibus indultis, facultatibus, aut privilegiis, seu Regi, seu ipsius Majoribus quacunque forma, modoque in contrarium concessis. Porro hoc monitorium quamvis propositum fuisset in Patrum Senatu die quinta Maji, haud tamen publicatum est ante vigesimam quartam ejusdem Mensis diem, qua affixum de more fuit ad valvas Basilicæ S. Petri, & sancti Joannis in Laterano, nec non ad portas Cancellariæ Apostolicæ & in Campo Floræ, cumque in eo præ-

rites

riter mandaretur, ut ad valvas dua-
rum, vel trium Ecclesiarum Cathedra-
lium ex sex ibi nominatis promulgaretur, ne Rex, vel ejus subditi ignoran-
tiam obtendere possent, ideo vix fœ-
derati hoc diploma receperant, cum
illud Meldis, & Carnuti promulgarent,
etiāsi Thuanus Carnutensis Episcopus
obstitisset: Franciæ autem Ministri post
hoc decretum in Patrum Senatu sancitum
haud amplius Romæ subsistere au-
debant, hinc Joyosa Cardinalis, & Ar-
naldus Ossatus Venetias secesserunt,
Pisanius vero Marchio, & Cenomanen-
sis Episcopus Liburni conscensa navi
in Franciam reversi sunt.

§. CXI.

*Rex ad hujus decreti famam per-
territus.*

Attamen Venetæ Reipublicæ Senatus,
Magnus Etruriæ Dux, necnon Dux
Mantuxæ præ ceteris priores Regem de
decreto adversus eum Romæ promul-
gato certiores reddebant: non deerant
quidem, qui hoc edictum nullius va-
loris esse, Henrico persuadere niteren-
tur, nihilominus ipse exinde summo
terrore affectus Senatum suum convo-
cavit, ac de opportunis hanc tempe-
statem suo capiti impendentem decli-
nandi mediis deliberari præcepit, ita

*Journal &
Thuan. l. c.*

Yy 3

men-

Sæcul XVI

A.C. 1589.

mentem suam declarans: „sunt ex vo-
 „bis, qui Vaticani fulmina irrident.
 „ego autem semper ad illa expavi,
 „que etiamnum ea longe magis per-
 „mesco, quam omnia belli tormen-
 „omnesque Fœderatorum impetus.
 Porro ex ejus Amicis Regi nonnulli
 auctores erant, ut suam indignatio-
 nem in Pontificem effunderet, atque Ur-
 bem, Comitatumque Avenionensem
 usurparet, simulque has ditiones Pon-
 tifici restituendas polliceretur, quam
 primum Regis postulato satisfecisset.
 Id quoque illi Italiæ Principes suade-
 bant, qui cognita vehementiori Sixti V.
 indole eum submissionis, ac veneratio-
 nis via haud flecti, sed sola vi, atque
 audacia ad justæ moderationis limita-
 revocari posse arbitrabantur: præterea
 hoc ipsum pariter consilium Regi sug-
 gerebat Navarræ Rex, qui perver-
 suæ sectæ doctrinis adversus sacræ Sa-
 dis auctoritatem præventus, ac præ-
 cipue ob existimatam injuriam sibi
 Sixto V. illatam exacerbatus Regi pro-
 ponebat, quod spreto Pontificis an-
 themate potius Parisinam Urbem ob-
 dere aggrederetur: insuper hoc idem
 Cenomanensis Episcopus Roma ad Re-
 gem perscribens eidem suadebat: ean-
 dem quoque rem Cardinalis Joyosa su-
 literis Regi significabat, omnibusque

persuafum erat, quod nunc, cum Hen-
 ricus in præfenti rerum viciffitudine re-
 belles ad officium redigere cogeretur,
 nihil ad hoc magis opportunum occur-
 reret, nifi ut prius facra Pontificis ar-
 ma a fe averteret, eumque fibi propi-
 tium redderet, ac demum fuorum ho-
 ftium victor evaderet, eoquod ipfa Chri-
 ftiana prudentia non permetteret, ut Prin-
 cept victoriosus, qui fuis victoriis in
 univerfæ Ecclefie, ac communis utili-
 tatis præjudicium abuti poffet, hostili-
 ter exagitetur.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1589.

§. CXII.

*Copiæ apud exteros Principes Regis
 juffu confcriptæ.*

Rex horum confilia fecutus Pontificis
 decretum ignorare fe fimulabat,
 perinde acfi ei infinuaturnon fuiffet:
 unde interea a Papa abfolutionem
 præftolaturus unice eo intentus erat,
 ut auctis exercitus fui viribus victoriam
 fibi polliceri poffet: præprimis vero
 Ifaiam Brochardum Cliellam in Etru-
 riam ablegabat, qui etiam a Magno
 Duce bis centies mille aureos impetra-
 bat, ea lege, ut media hujus summæ
 pars Auguftæ, ubi depofita erat, reli-
 qua vero mox numeraretur, quampri-
 mum copiis in Germania confcribendis
 initium fieret. Præterea Sancius jam-

Yy 4

jam

Sæcul. XVI
A.C. 1589

jam ad Helvetios contenderat, ubi etiam Regis nomine milites conduxerat. Comes etiam Schombergius æque, ac Jacobus Augustus Thuanus Præses ad Rudolphum Cæsarem pergere jubebatur: interim vero Rex has copias expectaturus primo Pontisaram contendit, quæ Urbs per quindecim dies obfessa tandem die vigesima quinta Julii sese dederat, & post occupatam urbem plura alia minoris momenti oppida ad Oesiam flumen sita Regiis armis subijciebantur, prius vero Dordiacum, & Possiacum deditionem fecerant, quæ ratione aditus ad obsidendam Parisinam urbem magis expeditus reddebatur, prout Navarræ Rex suaferat.

§. CXIII.

Copiarum suppetiæ a Sancio ad Regem transmissæ.

Thuan. 82
Dauil. Mem.
de la Lig.
t. 3. p. 527.

Interea Henricus III., qui Castri-Heraldi agebat, intellexerat, quod Sancio Gesiam, Tunonium oppidum, necnon Ripariam arcem, aliaque loca Sabaudie Duci, quem in suo Genevenses, & Lausannenses invadendi consilio præpedire nitebatur, eripuisset, simulque duodecim Helvetiorum millia, mille pedites Germanos, necnon tria Gallorum pedum millia ad Regem adduceret, ac cum hisce copiis jamjam ad Lingones con-

contenderet, ut Castellione ad Sequa-
nam Longavillæ Duci, & Francisco
Lanojo sese jungere posset, hinc Rex
Sancio adhuc iter prosequente, Castro-
Heraldo discessit Turonium reversurus:
inde vero Blefas, ac demum Bogentia-
cum concessit: adventante autem San-
cio Confluentii prope Pontisaram mo-
rabatur.

§. CXIV.

Parisiæ Urbis obsidio.

Regis exercitus hisce suppetiis auctus
foederatos brevi debellando par esse
credebatur, ac die vigesima quinta Ju-
lii superato Possiacensi ponte Rex altera
die summo mane suas copias recense-
bat unacum Navarræ Rege, & Mont-
penserio Duce: eadem vero die motis
castris ad sancti Clodoaldi oppidum ad-
sequanam situm contendit, moxque vi-
gesima nona ejusdem Mensis die sa-
xeum pontem huic flumini impositum
occupavit.

Postea sancti Honorati suburbium,
ac Luparense Palatium prope amnem
cinxerat: interea autem Navarræ
Rex altera ex parte a sancti Marsalli
suburbio usque ad sancti Germani op-
pidum copias suas extendit: ast Madua-
nus Dux, qui Parisiis hærebat, non
modo defendendæ urbi satis abunde
prospe-

Thuan. l. 96.

Dauil. l. 10.

Mem. d' E-

toil. t. 1.

pag. 284.

Sæcul. XVI.
A. C. 1589.

prospexerat, atque in omnibus majoris momenti locis fossas, ac propugnacula erigi jusserat, sed insuper ab ipso populo, qui maxima pugnandi aviditate flagrare videbatur, opem sibi polliceri poterat, cum enim Memoria, Montpenseria, & Guisla Ducissæ populum vehementer sollicitarent, necnon Verbi Divini Præcones fervide declamarent, omnium animi accendebantur, præcipue vero Sacerdotum, & Monachorum, qui militum partes explere non dubitabant, exemplo tantopere animati erant, ut una omnes totis viribus resistere decernerent: horum tamen molimina detestando Jacobi Clementis Dominicanus facinore evanescere, totaque res aliam induit faciem.

§. CXV.

Jacobus Clemens e familia sancti Dominici Henricum Regem trucidare decernens.

Thuan. &
Davila l. c.
Spond. hoc
ann. n. 14.
Mem. d'Estoile p. 284.

Hic Religiosus in quadam Sorbonnæ villa prope Senones in Fratrum Prædicatorum ejusdem Urbis cænobio Sacra veste indutus hoc institutum profitebatur, dum circiter annum ætatis suæ vigesimum secundum agebat, eratque homo literarum ignarus, ingenio debilis, ac moribus parum compolitus, qui sive ob vehementes Prædicatorum decla-

declamationes, in quibus Regem tan-
quam Tyrannum proclamari, ejusque
vitæ insidias strui licitum esse, singulis
diebus percipiebat, siue ob privatas
quorundam Theologorum disputatio-
nes seductus, aut arcana nonnullorum
solicitatione animatus Regem suum oc-
cidere fixum, firmumque habuit, ac
sæpius coram suis sodalibus jactitavit,
non alia, quam sua dextera, hunc ty-
rannum moriturum: dum igitur Hen-
ricum Parisios obsidere perceperat,
quemdam ex sui Ordinis Religiosis con-
sultabat, suumque consilium aperire
rogabat, an interno instinctu impulsus
hoc scelus perpetrare posset? cum au-
tem hic Religiosus Clementis proposi-
tum Patri Priori nomine Burgoino ma-
nifestaret, ambo Clementi responde-
bant, prius sedulo discutiendum, quo
spiritu ad hanc actionem incitaretur:
hinc suadebant, ut ad hujus rei cogni-
tionem jejunia, orationes, ac fervidas
ad Deum aspirationes adhiberet. Cle-
mens horum consilium in usum dedu-
cens eisdem reposuit, quod nunc ma-
gis, quam unquam, ad hoc facinus in-
citaretur: insuper huic relationi addunt
nonnulli, quod Montpenseria Ducissa
Clementem ad hoc nefas impulerit, ei-
dem insinuans, ipsum tunc, si vita in-
columis evaderet, absdubio a Papa
Cardi-

Sæcul. XVI. Cardinalium Collegio adscribendum fore: si vero hac in occasione occumberet, Sanctorum fastis annumerandum prædicebat, eoquod Regnum a fidei hoste liberasset.

§. CXVI.

Clemens in oppido sancti Clodoaldi ad Regem contendens.

Thuan. & Davil. l. c. Journal de Henri III. t. I. p. 124. Du Lettre de la Guesle sur la mort du Roy.

Hic Religiosus hisce hortationibus in suo proposito magis firmatus, omnique conscientiae anxietate solutus hoc facinus exequi statuit, hancque in rem a Briennio Comite Espernonii Ducis Sororio tum Luparæ capto publicæ fidei literas impetravit, quæsito obtenta, quod secretum quoddam magni momenti negotium Regi manifestandum haberet: hac itaque securitatis cautione munitus die trigesima prima Julii ad oppidum sancti Clodoaldi contendit, suo proposito prius sociis suis manifestato, iisque valere iussis: verum a nonnullis militibus comprehensus ad Jacobum Gueslæum Cognitorem Regium tum in præfato oppido agentem ducbatur. Hic inspectis publicæ fidei tabulis, cum ab eo intelligeret, quod soli Regi commissa sibi mandata communicare deberet, eundem altera die matutino tempore ad Regis alloquium adducere spondit: interea vero Clemens

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

tem ad suas ædes secum ducens ad cænam, lectumque admisit, ubi observatum, quod eodem cultro, quo Regem occiderat, etiam in mensa usus fuerit, totamque noctem profundo in somno transegerit. Altera die ad horam septimam matutinam ab eodem regio Procuratore ad Regem, qui de Clementis adventu jamjam certior factus erat, introducit: cum autem Rex nondum e lecto surrexisset, Gueslæus Clementem ante fores subsistere, ac primi Præfidis literas præter Comitis Briennii cautionem tradere iussit. Rex acceptis hisce literis illas a præfato Præsidente scriptas non dubitans hunc religiosum admitti præcepit, ut ab eodem, quæ exponenda haberet, percipere posset.

§. CXVII.

Clemens Regem cultro in ejus ventrem immisso lethali vulnere saucians.

Clemens ad Regis alloquium admittens eidem nuntiabat, se a primo Præsidente, aliisque fidis Regiæ suæ Majestatis famulis Lutetiæ agentibus missum esse, ut maximi momenti res ad ejus emolumentum spectantes manifestaret, eas tamen nonnisi soli Regi detegeret. Gueslæus, qui Regis latus stipabat, loquentem Monachum interrumpens, ut alta voce loqueretur, eidem

Thuan l. 96.
Journal. l. c.
Mem. de
Etoil. t. I.
pag. 285.

Sæcul. XVI.

A.C. 1587.

dem præcepit, Regemque rogavit, ne propius ad illum accederet: cum vero Rex cum Clemente remotis arbitris loqui pararet, ut securius, quæ ipse expositurus esset, percipere valeret, Gueslæus, & Bellegardius supremus regis stabuli Præfectus, qui tum in eodem cubili erat, secedebant: at eodem momento Regem exclamantem percipiunt. *Homo nequam, quid tibi feci, ut me læderes:* mox autem ambo sanguine ubertim promanantem cernunt, perfidus enim ille cultrum suum tam profundo ictu in anum Regis ventrem immisit, ut ibidem in plaga infixus hæret, quem Rex propria manu extraxit, eoque percussorem in sinistri oculi supercilio feriit: quo facto Gueslæus Clementem gladii sui scutula lectum inter, & parietem humi prosternebat, moxque Montpesatus, Lagnacus, & Mirapicensis Marchio, qui in exteriori cubili erant, accurrentes, ac primum iræ suæ impetum haud cohibentes ficarium obruunt, plurimisque vulneribus confosum trucidant, quamvis Gueslæus identidem inclamasset, ne illum occiderent. Ceterum illius corpus cratæ raptatum, ac quatuor equis discerptum, demum igne consumptum est.

§. CVVIII

(*) Equidem Historicorum potissimi finis

§. CXVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.*Regis obitus, mortisque circum-
stantiæ.*

Quamvis Henrici III. vulnus pericu-
losum videretur, culterque pro-
fundius immissus esset, nihilominus
Medici primo hanc plagam minime læ-
thalem fore censebant, eodemque mo-
mento Rex secretioris Consilii Scribas
adefse,

*Thuan. 83
Davi. l. c.
Mem. de
l'Etoil. t. 1.
pag. 285.
Hist. de la
Monarch.
Franc. par
Marcel. t. 4.
pag. 634.*

alteriori veritatis discussione referunt, hunc
Regis percussorem fuisse quemdam Monachum
ex sancti Dominici familia: huic errori an-
sam præbebat, quod perfidus ille studiose, ut
liberiorem accessum haberet, ac minus suspe-
ctus eo tutius latere posset, Ordinis Fratrum
Prædicatorum habitum induerit, atque ovina
hac pelle contactus atrox ille lupo nec re-
gio Sanguini pepercerit: an autem persona-
tus hic nequam re ipsa sacri hujus Ordinis
Alumnus fuerit, res usque adeo certa non
est, ut nullus ambigendi locus supersit: qui-
nimo non desunt rationum momenta, ex quibus
inferre licet, quod Rex a quodam fœderato,
aut Hugonotta, qui Fratris Jacobi Clementis
antea occisi habitum induit, interfectus fuerit:
hujus rei veritatem testatam reddidit liber
anno 1672. Gallico idiomate editus,

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

adefse, literasque ad Provinciarum Rectores, foederatosque Principes exorari jussit, quos de eventu hoc certos reddens certa spe erigebat, fore ut brevi pristinae valetudini redditi equi-

ditus, cui titulus: *La Fatalité de Saint Cloud* seu *fatum sancti Clodoaldi*; apud omnes enim Franciæ Historicos communi consensu conpertum est, quod Henricus III. adeo foederatis, atque etiam Calvinistis sese exosum reddiderit, ut non semel ei mortem inferre conarentur, & teste Dupleix in sua Histor. tom. 4. pag. 283. is, qui duntaxat Regis nomen proferebat, jam in summo vitæ suæ discrimine versaretur: proinde iidem, qui Regi suo tantopere infensi erant, majori adhuc odio infectabantur cunctos illos, qui adhuc Regis partibus adhærebant, quos inter erat Achilles Harlæus supremus Parisiensis Senatus Praeses: cum ergo hic fidus Regis Minister eidem lubenter quædam secreta communicare vellet, ad deferendas hæc arcanas literas nullum magis fidum fore censebat, quam Fratrem Jacobum Clementem ex Ordine Fratrum Predicatorum, quem cum capitalem Guisiani foederationis hostem, ac Regi optime affectum nosset, etiam unacum literis, ac me-

equo vehi valeret: idem quoque signi- Sæcul. XVI.
ficari voluit exercitus sui Belliducibus: A.C. 1589.
interea vero copiarum curam Navarræ
Regi demandabat: ast vespere illius
diei, cujus matutino tempore Rex die
prima

ximi momenti secretis, quæ Regi referret,
ad Clodoaldi oppidum transmiserat; cum autem
hic Religiosus demandatum sibi hoc officium
ineautius vulgaret, & desuper cum suis So-
dalibus conferret, res in notitiam foederato-
rum, ac Hugonottarum venit, qui, ut in
arcani hujus mysterii cognitionem deveni-
rent, literisque Harlæi sibi vendicatis agi-
tanda inter Regem, & Præsidentem consilia in-
terturbarent, Jacobum Clementem interficere
statuerunt: hinc Jacobus Gueslæus illum in
suis ædibus perbenigne quidem, perfide tamen
exceperat, ipse vero in sua epistola ad ami-
cum de Regis cæde scripta testabatur, quod
hic Clemens noctu profundo somno correptus
fuerit inventus: verum hic sane non alius,
quam mortis somnus erat: hic enim Religio-
sus ab ipsomet illo ficario, qui Henricum in-
terfecit, occisus, ac veste sua sacra spoliatus
fuit, nisi enim tam Gueslæus, quam illi Con-
siliarii, qui in Regis cubiculo erant, cum hoc
Sicario conspirassent, certe ab hoc Monacho
Hist. Eccles. Tom. L. Z z literas,

Sæcul. XVI.

A.C. 1589

prima Augusti vulnus acceperat, ingentibus cruciabatur doloribus, ac violenta febris ingruente Medici, ac Chirurgi recuperandæ salutis spe decurrant, nam vulneris profunditatem explorantes ipsa etiam intestina transfol-

literas, ut vocant, patentes ab Ordinis Superiore datas exhiberi postulassent, eique vestes lustrassent, an forte arma occulte deferat, vel fraus lateat, prout illo tempore jam in omnium Principum Aulis præcipue circa ignotos Viros observari assueverat: nonne si fideles hi fuissent Regis famuli, omni sollicitudine curare debuissent, ne hic Religiosus occideretur, sed potius ut in vincula conjectus, ac quæstioni subiectus criminum focios manifestaret: hi autem ipsum mox trucidarunt, nudumque e fenestra projecerunt, ut nemo illius personam agnoscere posset. nonnulli, inquit Mezerayus celebris Historiographus Gallicus pag. 648. *sparserunt, quod hujus diabolici consilii Architecti illis, qui prius Regi adstabant, jussa dederint, ut occisorem quantocius confoderent, ne ipsorum crimen ab eo detegi posset: hi ergo erant, qui Regis hostes eundem per personatum hunc Monachum trucidarunt, unde nec ipsi defuncti*

Regi

ac proin Regi nonnisi exigua vitæ mo-
menta superesse censebant: hinc Rex,
cum se viribus penitus destitui cerne-
ret, ad extremam luctam sese accin-
gere voluit, suumque Sacellanium no-
mine Bulonium accersiri iussit, cui e-
tiam

Regis corpori pepercerunt, sed pugionibus,
gladiisque ipsum adeo inhumaniter perfode-
runt, ut etiam viscera e corpore diffluerent,
prout testatur itidem regius Historiographus
Matthæus tom. 2. l. 1. his verbis: *eodem tem-
pore, quo hic Senatus habebatur, rabies erga
defunctum eo devenerat, ut etiam pugionum icti-
bus capsula, in qua ejus viscera continebantur,
tanto furore impeteretur, ut omni ex parte
adeps difflueret.* Insuper Gallici Scriptores
testantur, hunc sicarium nudum per fene-
stras fuisse projectum, mirum tamen, quod
nullus ex tot hominum millibus ad hoc specta-
culum confluentibus hunc fuisse Dominica-
num, vel saltem Monachum cognoverit, aut
majoris tonsuræ Clericalis, prout Religiosi
deferunt, vestigium deprehenderit, imo po-
tius, ut scribit præfatus Petrus Matthæus
pag. 776. *statim post Regis necem fama com-
munis per urbem volarit, quod hic Regicida
non fuerit Religiosus, sed quidam personatus*

Sæcul. XVI
A.C. 1589.

tiam præteritæ vitæ suæ noxas detexerat, priusquam autem hic eidem absolutionis gratiam impertiretur, Regem monuit, quod comminationis diploma contra ipsum a Papa fuisset promulgatum, nunc vero præsens vitæ periculum

Officialis secta Calvinista, quem Sueffionensis Comes auro corruerat. Mezerayus pag. 648. testatur, hunc sicarium ideo e fenestra fuisse projectum, ut quisnam esset, manifestum fieret, nam plures ægre credere poterant, hunc verum fuisse Dominicanum, hinc ajebant, illum fuisse militem, quem foederati studiose Religiosa veste induerunt: equidem foederati, ne tam atrocis Regicidii Authores crederentur, hunc sicarium fuisse Dominicanum sparserunt, eumque tanquam Martyrem subdole deprædicarunt, atque ipsum Edmundum Burgonium tum Conventus Parisini Priorem hujus facinoris conscium fuisse divulgant: verum id ipse constantissime negavit, uti testantur Historici Galli, imo, teste Spondano ad hunc ann. n. 17. affirmabat, eam cædem se ex animo detestari, & execrari, licet nihilominus falsis testium accusationibus obrutus a quatuor equis discerptus fuerit, in pia ad Deum oratione vitam finiens. Præterea circiter quadagesimo post

lum deposceret, ut sese suæ Sancti-
tatis iudicio subiciat: ad hæc Rex ni-
hil hæsitans mox respondit: „Sum pri-
„mogenitus Ecclesiæ Catholicæ, Apосто-
„licæ, & Romanæ Filius: hinc coram
„Deo, & coram omnibus polliceor, quod
„nil

Sæcul. XVI.
A. C. 1589.

post Henrici III. cædem anno Parisiis in Pa-
rochia sancti Pauli cujusdam Nobilis Viri, ac
Gallici Principis famulus ferme octogenarius
cum morte luctabatur: cum autem conscien-
tiam expiare renueret, importunis suorum
precibus expugnatus tandem exclamabat:
„Vocate igitur quemdam Dominicanum, cui
„rem hucusque occultatam coram omnibus de-
„tegere teneor: eo igitur comparente Sene-
„cio ita effatus est. Palam hic profiteor co-
„ram Deo, totoque mundo, quod ille, qui
„Henricum III. occidit, non fuerit Dominica-
„nus, sed alius quidam Dominicani veste in-
„dutus, cujus tamen nomen prodere prohi-
„bitus sum., Denique Serenissima Ducissa
de Entragues Engolismensis Ducis Mater, &
Caroli IX. Filia, piissima octoginta, & unius
anni Matrona sæpius, ac in plurimorum Pro-
cerum conspectu usque ad vitæ suæ finem
constanter profitebatur, Regis ficarium ne-
quaquam fuisse Jacobitam, sed quemdam per-

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

„nil ardentius cupiam, quam Sancti-
tati suæ in omnibus, quæcunque a
„me desiderare poterit, satisfacere.”
His dictis Confessarius ei absolutionem
impertivit: postea autem eodem adhuc
vespere sacro Viatico, ac extrema un-
ctione munitus usque ad alteram diem
secundam Augusti vitam protraxit.

Porro cum vires suas semper ma-
gis imminui cerneret, portas aperiri,
omnesque Proceres intrare iussit, qui
suis lacrimis hujus Principis jacturam
sibi sat funestam accidere testabantur:
cum autem Alvernix Comes, & Esper-
nonius Dux propius ejus lecto assiste-
rent, Rex ad hos, reliquosque tum
præsentes sese convertens eos om-
nes ita affatus est: „de vitæ meæ bre-
„vitate non queror, regnum vero tu-
multi-

sonatum, cujus tamen nomen prodere non
liceret.

Hæc adducere volui, ut eorum facilitas
perstringatur, qui tanquam rem minime du-
biam referunt, Regem a quodam Dominicano
fuisse occisum, cum tamen usque ad hanc
diem hujus Sicarii nomen ignoretur, prout
Petrus Matthæus ingenue fatetur pag. 774.
tom. I. Historiæ Francicæ his verbis; *quis
necis Henrici III. verus suavor, auctorque fuit,
hactenus omnino incompertum est. . . . Deus
nunquam voluit, ut hujus rei veritas innotescer-
ret, idque Deus sic disposuit, ex rationibus,
quæ in tenebris altissimorum suorum judiciorum
delitecunt.*

„multibus agitatum, omnesque probos
 „summīs miseriis afflictos relinquere
 „doleo: ceterum de morte mea ulciscen-
 „da non valde angor, nam ea de re Deo
 „cura erit, in cuius schola educatus
 „inimicis parcere a puero didici.,

Secul. XVI.
 A.C 1589.

Postea ad Navarræ Regem conver-
 sus addebat: „si tamen Reges tuendi
 „consuetudo semel in Regno invaluerit,
 „nec tu de vita tua securus eris., His
 prolatis totam Nobilitatem hortabatur,
 ut Navarrum tanquam Regem suum,
 utpote jure proximum, & ita dignitate
 eminentem agnoscerent, nec Religio-
 nis diversitate terrerentur, cum Na-
 varræ Rex aliunde Princeps esset mag-
 nanimus, æquus, ac sincerus, hinc
 spondebat, eum brevi ad sinum Eccle-
 siæ reversurum, & summum Pontificem
 de eo saniora edoctum illum in gratiam
 recepturum, ne sua repulsa totum Re-
 gnum manifesto excidio exponat. Vix
 hæc verba protulerat, cum Navarrum
 tenero amplexu veneratus in lacrimas
 effunderetur, adeo, ut intercepto lo-
 quendi usu ægre hæc verba subjunge-
 ret: „carissime Cognate, certus sis, te
 „nunquam Franciæ Regem futurum,
 „nisi Catholicam fidem amplectaris, te-
 „que Ecclesiæ subjicias., His dictis
 Rex fidei Symbolum recitans, ac suum
 Spiritum Deo commendans secunda

Zz 4

hora

Sæcul. XVI.

A.C. 1589

hora pomeridiana, recitato quinquagesimo psalmo animam exhallabat, postquam nonnisi trigesimum octavum ætatis suæ annum, decem Menses, & tredecim dies vixerat. Corpus ejus Compendii in Ecclesia sancti Cornelii usque ad annum Domini millesimum sexcentesium decimum depositum quiescebat, postea vero in Templo sancti Dionysii sepultum fuit: porro cum ex Ludovica Lotharingica, quam anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo quinto die decima quinta Februarii duxerat, nullas proles reliquisset, hinc Regni jus ad Borbonios utpote hæredes proximos devolvebatur, proin extincta erat stirps Valesiorum, qui per centum sexaginta, & unum annos a Philippo VI. cognomine Valesio Franciæ sceptrum rotaverant.

§. CXIX.

Montpenseriacæ, & Nemorsiacæ Ducissarum jubilus post Regis mortem.

*Mem. d'Etoile t. I.
pag. 287.*

Quantumvis Rex nonnisi secunda post meridiem hora e vivis excessisset, mortis tamen rumor in vulgus jam matutino tempore die secunda Augusti spargebatur: ut ergo fœderati ob hujus Principis obitum lætitiâ suam palam facerent, viridis coloris vestibus sese indue-

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

induebant, Ducissa vero Montpenferia illum, qui præ ceteris prior hujus cædis nuntium attulerat, tam gratanter excepit, ut in ejus amplexum ruens dato osculo diceret: „Salve sis amice! „estne verum, quod nequam ille, ac „perfidus, & tyrannus perierit? Ma- „gne Deus! quanta afficior lætitia: porro „id unice doleo, eidem ante mor- „tem significatum non fuisse, quod „ego ipsum occidi jusserim. „ Postea ad Nobiles puellas suas conversa aje- bat: „quid vobis videtur: nonne caput „meum nunc tandem firmo nititur ful- „cro, nam haud amplius titubat, prout „antea semper nutare, mihi videbatur. „ Eodem momento eadem Ducissa Nemorsiam Matrem suam visum ibat, at- que ambæ conscenso curru per omnes plateas, & foras, ubi populi concursus erat, ambulatum venerant, adstantibus inclamantes: „Bona nova, amici mei, „bona nova, Tyrannus noster periit, „nec amplius in Francia superstes est „Henricus Valesius. „ Quinimo referunt nonnulli, quod Nemorsia ad Fratres Minores unacum Montpenferia conten- dens, ac supra Aræ majoris gradus stans sermonem ad populum habuerit, ve- spere autem ubique festivos ignes ac- cendi jusserit.

Sæcul. XVI.

A.C. 1589.

§. CXX.

*Fæderatis addictorum, necnon Con-
cionatorum licentia.*

Thuan. l. 96.

Mem. de

l'Etoile l. c. Pariter Theologi, & Concionatores
suum gaudium ubique testatum red-

debant, ac furorem suum apertius ex-
rebant: in omnibus enim sermonibus
Verbi Divini Præcones populo annun-
tiabant, quod Jacobus Clemens cum pro
patria ab infelici hoc tyranno liberanda
constanter mortem oppetiisset, tanquam
verus Martyr deprædicari mereatur:
porro alii hunc Religiosum Judithæ, Hen-
ricum vero III. Holoferni, ac de-
nique Parisinæ Urbis incolumitatem li-
berationi Bethulæ comparabant: in-
super decernebantur quoque publicæ
preces, ut ob hanc cædem Deo solem-
niter grates rependerentur: institutæ
etiam sunt per integram hebdomadam
supplicationes, ubi ex singulis Parochiis
congregati cives Ecclesiam Fratrum
Prædicatorum accedebant, Clementis
memoriam honoraturi, cujus quoque
effigies populi venerationi exponebatur,
(*) imo quidam ex fæderatis eo insa-
niæ devenerunt, ut eidem in Templo
Beatæ Virginis statuam erigerent: præ-
terea sexdecim Regionum Præfecti ad o-
mnes Concionatores mittebant schedas,

in
(*) Thuanus duntaxat dixit, quod Cle-
mentis imaginem passim ostentarint.

in quibus tria eis puncta notabant, in quæ
 suos sermones dividerent, & quidem in
 primo Clementis facinus vindicarent, il-
 ludque cum Judithæ generositate tanto-
 pere in sacris literis commendata con-
 ferrent: in secundo autem vehementer
 in eos inveherentur, qui Navarræ Regem
 in Henrici III. Successorem agnosci vel-
 lent, si forte ille Sacro interesse auderet,
 eoquod is juxta illos regis dignitatis in-
 capax esset, cum adhuc anathemate ab Ec-
 clesia separatus esset. Tertio denique Con-
 cionatores in seditiosis suis sermonibus
 Magistratus hortari jubebantur, ut contra
 eos, qui Navarræ Regis jura tueri præsu-
 merent, edictum promulgarent, ac mini-
 tarentur, secundum omnem legum seve-
 ritatem in eos animadversum iri. Porro
 Rosa Senior Sylvanectensis Episcopus die
 dominica, sexta Augusti juxta hæc tres
 partes suum sermonem instruxerat, mox-
 que circa idem argumentum plures li-
 bellia quibusdam Theologis approbati,
 sacrique fœderis privilegio muniti typis
 vulgabantur; tum enim rebellionis
 ardor tantopere animos invaserat, ut
 Galli omnem, quem semper antehac erga
 Reges suos exhibebant, ac sic præ ceteris
 Nationibus in hoc sese magis celebres
 reddebant, amoris, ac venerationis im-
 memores essent, adeo, ut feria quinta die
 vigesima quarta Augusti, cum regius
 exer-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1589.

Sæcul. XVI.
A.C. 1589.

exercitus inde castra movisset, ad sancti Clodoaldi oppidum quamplurimi utriusque sexus eum locum, in quo Clemens supplicio affectus est, veneraturi proficiscerentur, ac terram ejus cruore madidam reportarent: ast dum glebas inde excretas in naviculam, qua domum reverti parabant, imposuerunt, vento vehementi suborto ea indignis hisce Reliquiis onusta unacum vectoribus submersa periit, ut ne unus quidem evaderet.

§. CXXI.

Jacobi Clementis facinus a Sixto V. approbatum.

Thuan. l. c.
Davi. hist.
des quer.
civil. l. II.

Postquam de Henrici III. Regis cæde Nuntium Romam allatum est, Sixtus V. die undecima Septembris habito Purpuratorum Senatu orationem habuit, in qua juxta indolem suam primævo naturæ vitio duram, atque imperiosam Jacobi Clementis indolem, ac fervens erga Religionem studium deprædicabat, eumque Judithæ, & Eleazaro comparabat; cum adeo dominarentur præconceptæ opiniones illis innixæ principiis, quæ immodicum fidei studium ferventibus tumultibus, ac confusione stabiliverat, priusquam eorum falsitatem dignoscendi opportunitas erat, quæ tamen postea redeunte temporum tranquillitate detecta est.

INDEX

II.
sti
s-
ns
ci-
li-
x-
rti
ti
ta
ut

INDEX
T O M I L.
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
CONTINUATÆ.

- Abaume* Cardinalis mortuus, pag. 224.
*Abbat*es *Commendatores*: circa eorum præ-
rogativam summus Pontifex decedit. 4.
*Abbat*is tuitiensis, & Aldenburgensis de-
vastatæ. 103.
*Abbat*issæ duntaxat ad triennium in Italia
eligi jubentur. 136.
Accademia Firmi privilegiis a Sixto V. hono-
rata. 328.
Adornius *Joannes Augustinus* Congregatio-
nem Clericorum Regularium Minorum
instituit, 636. hujus Instituti ratio. 637.
Adrianus Adriani mortalitate exutus, 30.
illius opera. 31.
Adrichomius *Christianus* morte extinctus,
350. ejus opera. *ibid*.
Alanus creatur Cardinalis. 483.
Aldobrandinus Cardinalis a Papa in Polo-
niam ablegatus. 632.
Æquinoctii verni tempus stabilitur. 56.
Aumalus Dux in Parisinæ Urbis Præfectum
a fæderatis nominatus. 630.
Andegavensis Dux morte extinctus. 145.
Angennes de Rambouillet Carolus vita fun-
ctus. 498.

Angli-

- Anglicana conjuratio* in Elisabetham Regi-
nam, 216. anglici senatus statutum pro
præpediendis conjurationibus. 221.
S. Annæ: illius festivitas per Gregorii XIII.
Bullam instituitur. 211.
Anniversaria quando celebranda, 179. an
differri possint. 181.
S. Antonius Lusitanus de Patavio: ejus festi-
vitas officio duplici celebrari jubetur. 384.
Appellationes a jurisdictione usurpata: Cleri
Gallicani petitum desuper ad Regem. 369.
*Archi-Confraternitas Chordigerorum S. Fran-
cisci a Sixto V. instituta*. 329.
Archi-Confraternitas S. Rosarii gratiis, at-
que indulgentiis locupletatur. 385.
Argentineses turbæ ob illius Ecclesiæ De-
canatum Friderico Saxoni collatum. 107.
Arimensis Regis literæ ad Papam. 281.
Armaniacus Georgius: illius obitus. 390.
Astrologia judiciaria Romæ a Sixto V. pro-
hibita. 384.
Augustinus Antonius mortuus, 439. ejus
opera. 441.
Austriacus Joannes Cardinalis Papæ Lega-
tus Coloniam decretus, 96. re infecta re-
vertitur. *ibid.*
Azollinus Decius fatis functus. 495.
Azpilcueta Martinus mortuus, 442. ejus o-
pera. 443.
B*abingtonus* conspiracy in Elisabetham
conflatæ Princeps. 418.
Bajus Jacobus Jesuitas circa Lessii causam
redarguit. 532. *Bajus*

- Bajus Michael*: illius errores impugnati, 85. novem ejus propositiones a Complutensi, & Salmanticensi Universitatibus proscriptæ, 86. ob illius causam Bonhomius in Belgium missus, 353. accusationum capita contra eum prolata. 354.
- P. Bannesius* Dominicus ord. Prædicat. Thomisticas sententias circa prædestinationem contra Jesuitas defendit. 83.
- Burrerius Joannes* fulliensis Congregationis auctor. 387.
- Bascapius Carolus* S. Caroli Borromæi vitam describit. 234.
- Basilica*: de iis restaurandis, atque exornandis agitur, 166. & seq.
- Battorius Andreas* fit Cardinalis. 222.
- Battorius Stephanus* Poloniæ Rex moritur. 425.
- Beneficia* quibus conferantur. 195.
- S. Bertrandus Ludovicus* pie in domino mortuus, 31. sanctorum fastis adscriptus. 33.
- Bibliotheca*: ex ea libros extrahi inhibetur. 490.
- Billius Abbas* fati functus, 19. illius opuscula. 20.
- Biragus Renatus* Franciæ Cancellarius mortuus, 120. ejus vitæ historia. 121.
- Bissexturn*: dispositio circa illud. 57.
- Bituricensis* Archiepiscopus ad Regem a Clero Gallicano ablegatus, 34. illius oratio ad Regem. *ibid.* iterum apud Regem perorans. 142.

Bollo-

Bollognetus Cardinalis: ejus vitæ historia, & mors. 338.

D. Bonaventura Ecclesiæ Doctoribus adscriptus. 634.

Bonamicus Thomas Carmelita celebrem librum edit. 698.

Bonhomus Vercellensis Episcopus ob Baji causam in belgium ablegatus, 353. circa varia accusationum capita inquirere jubetur, 354. hoc recusat, 359. veræ Doctrinæ explanationem concinnare facultati injungit, *ibid.* a facultate Lovaniensi doctrinæ explicationem recipit. 460.

Bononiensis Ecclesia ad Metropolitanam erigitur, 67. illius Suffraganei. *ibid.*

Bona ecclesiastica an sint Principum. 367.

Boncompagnus Cardinalis mortuus. 431.

Borbonius Cardinalis Synodum Rothomagi indicit, 1. edictum spargit ad Catholicos ad arma Protestantibus inferenda excitandos, 251. primus regii sanguinis Princeps declaratur, 596. ad eum Papa diploma mittit, 597. Regis mandato captus, 622. Cleri Comitiis præest, 652. ejus liberationem Papa petit, 675. ejus liberatio a Rege Papæ denegatur. 705.

Bucagius Comes Capuccinorum institutum professus. 479.

Buchanonus Georgius: illius exitium, 79. ejus historia, 80. ejusdem scripta. 82.

Bulla

INDEX TOMI L.

Bulla Cœna Domini novo diplomate a Gregorio XIII. roboratur. 137.

Bulla Sixti V. Navarra Regem anathemate percellentis, 314. de hujus Bullæ fato in Galliis, 317. Senatus regii oppositiones contra illam, 319. eidem se opponunt Navarrus, & Condæus, 320. contra eandem hæreticorum scripta. 323.

Bulla DETESTABILIS a Sixto V. editur. 390.

Bungi Regis epistola ad Papam. 279.

Bussius Joannes Clericus foederis socius Senatores capit. 666.

Cajetanus Nicolaus fatis functus, 334.

Calendarium: summorum Pontificum conatus ad illud emendandum, 48. circa illius emendationem variæ Astronomorum sententiæ, 51. quomodo tandem emendatum sit, refertur: 54. illius emendatio in Galliis recepta, 58. in Belgio, atque Hollandia adoptata, 59. ejus correctionem Græci schismatici, & Protestantes recipere tergiversantes, ibid. contra ejusdem acceptationem Saxonix Elector in comitiis declamat, 60. illius emendatio Pontificis Bulla confirmatur, 66. de illius reformatione facultatis Parisiensis sententia, 83. illud in Germania receptum, 108.

Calvinistæ: inter eos dissidia in Anglia susciuntur, 114. inter eosdem, ac Lutheranos colloquium, 415.

Hist. Eccles. Tom. L.

Aaa

Com-

- Cammotus* Joannes Baptista vivis ereptus, 27. illius opera, 28.
- Candola Fuxius* : ejus sententia circa emendationem Calendarii, 53.
- Canigniamus Alexandur* synodum Aquis in Provincia celebrat. 379.
- Cantus ecclesiasticus* qualis sit. 171.
- Canonici* quales sint, describitur. 189.
- Capitula* : deciditur circa illorum exemptiones, ubi non viget disciplina ecclesiastica, 8. de illis agitur. 188.
- Cardinales* a Gregorio XIII. creati, 129. conclave ingressi pro eligendo Gregorii Successore, 286. ante electionem in quosdam articulos jurant, 287. a Sixto V. creati, 333. 426. 484. 645. eorum numerus stabilitur, 392.
- S. Carolus* : ejus sollicitudo erga gregem suum, 41. sextum Concilium ab eo celebratum, 42. illius mors, 226. ejusdem testamentum, 229. hujus sancti Cardinalis exequiæ, 231. ejus opera, 232. vita illius a variis auctoribus descripta. 234.
- Carraciolus Galeatius* a vera fide deficit, 449. Genevam secedit. 450. vivente priori alteram uxorem ducit, 451. moritur. *ibid.*
- Castro Leo* : ejus extrema, 444. ejus opera. 445.
- Catharina Medicæa Postellum Herculis Francisci filii sui institutioni præficiens*, 22. *vid.* Regina Franciæ.
- Catholici* : eorum relationes de Henrico III. Galliæ

- Galliæ Rege, 148. foedus in Gallia in-
eunt, 244.
- Cæmeteria* qualiter construantur, & conser-
ventur. 179.
- Cæsius Donatus* Cardinalis fatis occumbens.
436.
- Censuræ* a Lovaniensi, & Duacensi acade-
miis latæ a multis reprobantur, 529. 535.
- Chemnitius Martinus Lutheranus*: ejus interi-
tus, 447. ejus opuscula. *ibid.*
- Choristæ pueri* quales sint, & quodnam eo-
rum officium. 175.
- Christiana vita* quomodo a Laicis institui de-
beat. 208.
- Ciaconius Petrus*: illius mors, 17. ejus ope-
ra. 18.
- Cingiva Michael* Arimæ Regis Patruelis Le-
gatus ad Papam. 277.
- Clausura* Monialium: de illa statutum edi-
tur in Concilio Mediolanensi sexto. 45.
- Clavius Chrystophorus* Lillii systema circa Ca-
lendarii emendationem approbat, 14. il-
lud contra Meslinum defendit. 64.
- Clemens Jacobus*: vid. *Jacobus Clemens* Do-
minicanus.
- Clerici Regulares* congregationis S. Pauli de-
collati a Sixto V. privilegiis honorantur.
327.
- Clerus Gallicanus* in comitiis suis congrega-
tus, 141. ejus supplex libellus Regi por-
rectus, 144. iterata illius comitia, ac
postulata ad Regem, 362. illius declara-

- tio coram Rege, 364. difficultates Concilii Tridentini receptioni oppositas dissolvit. 373. 367. Regi exprobrat mandatum de conficienda nova fidei professione datum, 377. a Navarræ Rege literas recipit, 402. sua comitia continuat, 452. contra Pauli V. diploma queritur. *ib.* suas desuper rationes exponit, 453. 454. illius oppressiones in Galliis, 454. Navarræ Regem a successione in Francia excludi petit, 622. illius postulata ad Regem. 652.
- Clivia Catharina* Guisii Ducis vidua pro mariti sui cæde sibi satisfieri petens. 670.
- Collegium* Montis alti Bononiæ erigitur. 644.
- Colloquium* inter Espernonium Ducem, & Navarræ Regem. 147.
- Colonienses* tumultus exorti, 67. continuati. 90. 105.
- Coloniensis* urbis Senatus omnes Protestantes exulare cogit. 69.
- Coloniense* capitulum de tumultibus in illo Archiepiscopatu exortis Papam edocet, 69. Gebhardum suo Archiepiscopatu exxuit, 91. eum bello invadi jubet. 93.
- Colonienses* Canonici nonnulli a Papæ Nuntio puniti. 102.
- Coloniensis electoratus* a Gebhardo devastatus. 103.
- Comitia Imperii* ad sedandos tumultus Colonienses Francofordiæ indicta. 104.
- Comitia regni* Principum Galliarum Rex indicit, 113. statuta ibi facta. *ibid.*

Comi-

Comitia Bleffenſia a Rege indicta, 599. ad eorum initium Rex perorat, 600. Monthlonus in illis orationem pronuntiat, 615. unionis edictum ibidem pro fundamentali Regni lege acceptatur, 617. illorum exitus. 659.

Comitia cleri Gallicani in oppido sancti Germani de Pratis, 141. continuata, 452. soluta. 459.

Commendonus Cardinalis vita functus. 236.

Communio sacra quando, & quomodo suscipienda. 183.

Conciliis provincialibus quinam interesse debeant. p. 5. de iisdem agitur. 209.

Concilium Bituricense ab Archiepiscopo Reginaldo celebratum, 150. illius decreta, 153. & seq.

Concilium Mediolanense sextum, 42. in illo oratio a S. Carolo habita: *ibidem*: ejusdem statuta, & decreta. 44.

Concilium Rhemenſe a Guisio Cardinale celebratum, 114. ejus acta. 115.

Concilium Tridentinum in Galliis recipi clerus petit, 114. 117. 365. 370. 459. 559. in Bisuntina Diocesi adoptatur, 226. circa illius receptionem in Galliis consultatur, 371. injectæ contra illud recipiendum difficultates, 371. ad has respondet Clerus, 372. hoc Concilium non repugnat Gallicanis libertatibus, 375. novæ oppositiones contra illud, 376. dissolvuntur. *ibid.*

INDEX TOMI L.

- Conciliabulum* Ruppellenfe, 9. ejus acta, 10. 11.
Conciliabulum alterum Rupellis celebratum,
 618. ejus acta, 619.
Concubinari: poenæ in illos feruntur. 204.
Condæus Princeps per Papæ bullam anathe-
 mate perculsus, 315. huic Bullæ se op-
 ponit, 320. extinctus. 563.
Confraternitates: de illis agitur. 207.
Congregatio ad discutiendam Cardinalis Gui-
 sii necem instituitur. 679.
Congregatio Clericorum Regularium Mino-
 rum erecta. 636.
Congregationes variæ a Sixto confirmantur,
 424. diplomate ab eo stabiliuntur. 633.
Constitutiones variæ Gregorii XIII. 163. 215.
 Sixti V. Papæ, 325. 384. 388. 486. 640.
Contarellus Mathæus Cardinalis, mortuus.
 347.
Cornelius Fulvius Cardinalis vita functus.
 124.
Cornelius Aloysius vita functus. 222.
Cophiti in Synodo Cairensi de suis erroribus
 convicti. 47.
Costerus Jesuitarum Provincialis in caussa
 Lessii apologiam edit. 531.
Cultus divinus a Concilio Bituricensi restaura-
 tus. 153.
Curia Parisiensis a foederatis capta. 665.
Dassius Jacobus a seclitiosis Tolosæ occidi-
 tur. 691.
Decretum Gratiani jussu Gregorii XIII. corri-
 gitur. 84.

Delphinus

INDEX TOMI L.

- Delphinus* Cardinalis defunctus. 127.
B. Didacus Sanctis adnumeratus. 638.
Distributiones canonicae quibus dentur. 174.
Dominicani : inter hos, & Jesuitas contro-
versiarum initia. 83.
Drascovitius Cardinalis : ejus obitus. 491.
Duranti primus Tolosani senatus Præses
seditionem sedat, 690. a seditiosis occidi-
tur. 691.
Ecclesiastici in Galliis nimium oppressi.
454.
Ecclesiae : de earum reparatione, munditie,
& sanctitate agitur, 166. quænam in illis
vitanda, 168. de illarum ornamentis, &
vasis, 177. de ecclesiarum Parochialium
Rectoribus. 192.
Ecclesiasticæ res : de earum custodia, 199. non
sunt alienandæ. 454.
Editum unionis ab Henrico III. editum. 617.
Eisengreinus Guilielmus : ejus mors, 445. e-
jus opera. 446.
Electiones : earum usum in Gallias revocari
clerus ibi petiit. 114. 366.
Elisabetha Angliæ Regina : conjuratio fit in il-
lam, 216. ad condemnandam Mariam
Stuartam judices constituit, 415. illius
fallacia in condemnanda Scotiæ Regina,
421. mortis sententiam in Mariam Stuar-
tam latam promulgari jubet, 423. mor-
tis sententiæ in Mariam Stuartam latæ
subscribit, 462. simulatus ejus luctus ob
Mariæ necem, 472. Davidsonum ob eam

Aaa 4

carceri

- carceri includi iubet, 473. Sixtus V. Papa eam Romæ dictis lædi ob hanc cædem prohibet, 475. ad eam bello invadendam Hispaniæ Rex a Papa sollicitatur, 476. adversus illam Sixtus V. diploma edit, 553. illius apparatus bellicus contra Hispaniam, 555. Parmensi Principi scribit, 556.
- Episcopi* ad exequenda Pontificis iussa jramento adstricti. 330.
- Episcopi*: circa eorum sedendi ordinem, 5. iisdem ab hæresi absolvendi facultas quoad tempus concessa. 7.
- Ernestus* Bavarie Dux in Archiepiscopum coloniensem electus. 99.
- Estensis* ferrariensis Cardinalis morte extinctus. 438.
- Errores enormes* cujusdam Theologi in regno Peruano. 140.
- Espernonius* Dux Navarræ Regi collocutus. 147.
- Excommunicationes* quomodo, & quando ferantur. 186.
- Faber Sixtus* Decretum Gratiani notis marginalibus locupletat. 85.
- Felix* de Cantalicio sancto fine vitam finiens. 506.
- Ferrariensis* Cardinalis mors. 438.
- Ferrarius Guido* Cardinalis vivis ereptus. 336.
- Festivi dies*: quinam illi sint, & quomodo servandi in Concilio Bituricensi statuitur. 163.

Fidei:

Fides: Professio ejus in Concilio Bituricensi præscripta, 155. quinam illam elicere te-
neantur. 156.

Fiduciarii quomodo puniantur. 202.

Flagellantium Sodalitas Parisiis erecta. III.

Fœderati Catholici libellum supplicem Regi
tradunt, 200. eorum postulata, 261. cum
illis ineunt concordiae pacta, 262. ob bul-
lam Sixti V. Navarrum condemnantis tri-
pudiantes, 318. ab Helvetiis suppetias
obtinent, 408. bellum restaurant, 412. eo-
rum conspiratio in Regem, 478. sancta eo-
rum petita ad Regem, 558. supplex eo-
rum libellus Regi porrectus, 579. eorum
postulata eidem proponuntur, 583. illo-
rum petitionibus Rex annuere se simulat,
594. cum iis Rex unionem init, 617. eo-
rum tumultus Parisiis excitatus ob Gui-
siorum cædem, 630. curiam Parisiensem
capiunt, 666. Senatus Ministros nomi-
nant, 668. pro fœderis conservatione no-
vam juramenti formulam præscribunt,
669. contra eos Rex edictum promulgat,
694. 696. eorum furor ob iustas cum
Calvinistis inducias, 697. prope Turonium
Victores, 702. eorundem júbilus post
Henrici III. mortem, 728. 729. 730.

Fœdus Guisii Ducis cum Hispaniæ rege, 246.
illius articuli, 247. ad hoc approbandum
Papa sollicitatus, 251.

Fœdus Francicum: illius progressus, 244. a
Sixto V. auctoritate apostolica confirma-

- tur, 314. inter Franciæ Reginam, ac Gui-
fium adversus hæreticos initur. 586.
Foglietta Hubertus extremam diem claudens,
28. illius libri. 29.
Forerius Franciscus ejus obitus, 504. opu-
scula ab eo conscripta. 505.
Fovius Paulus satis cedens. 241.
Frangipanus Octavius ad terminandam Lessii
causam a Papa missus, 538. convocatis
Lovaniensis accademix Doctoribus sui
adventus causam denuntiat, 540. collo-
quia apud eum hac in re habita, 542. il-
lius conatus pro sopiendis dissidiis, 545.
utrique parti silentium imponit, 546. ejus
decretum, 546. lite feliciter finita disce-
dit. 552.
Francipanus Archiepiscopus Nazarethanus
in Galliam ablegatur, 309. a Rege redire
compulsus, 310. demum ab eodem in au-
lam admissus. 315.
Fulienfis congregatio a Pontifice confirmata.
387.
Fuxius Candala: ejus opinio circa emenda-
tionem Calendarii. 53.
Galli novum Calendarium recipientes, 58.
eorum opinio de suo Rege Henrico III.
148.
Gallia ejus status quam miser sub Henrico III.
fuerit, Bituricensis Archiepiscopus ex-
ponit eidem Regi, 142. 652. 672. tumultus
in ea suscitati, 688. & seq.
Gambara Cardinalis mortuus. 492.

Gebhar-

INDEX TOMI L.

Gebhardus Truchsesius sacrilegis nuptiis Agnetam de Mansfeld sibi copulans, 67. 93. a vera fide deficit, 68. Augultanam Confessionem in Coloniensem electoratum invehere tentat, *ibid.* suis subditis Religionis libertatem concedit, 91. de variis criminibus accusatus, 92. in quodam conventu suo Archiepiscopatu dejectus, *ibid.* a Cæsare ad abdicandum electoratum sollicitatus, 94. Cæsaris petito obluctatur, 95. a Papa anathemate perculsus, 97. infaustus illius exitus, 106. Decanatu Argentinenfi privatus. 107.

Genevenfes Protestantes Gallix Regis patrocinio foventur. 245.

Gentianus Hervetus ultimam diem claudens. 237.

Gondius Hieronymus Cardinalis a Rege ad obtinendam a censuris absolutionem ad Papam ablegatus, 673. ejus colloquium cum Papa, 673. & *seq.*

Græci schismatici Calendarii emendationi obluctantur, 59. tandem illud ut correctum recipientes, 63. & 64.

Granatensis Ludovicus Dominicanus: illius vitæ historia, ac mors, 650. ejus opera, 651.

Granvellanus Cardinalis vivis ereptus. 433.

Gratiani Decretum jussu Gregorii XIII. corrigitur. 84.

Gravius Doctor de Lessii doctrina circa gratiam censuram conficere jussus, 512. ad dispu-

dispu-

disputandum cum Lessio selectus, 543. apologiam de lata censura componit, 544. *Gregorius XIII.* ad dubia a Rothomagensis Synodi Patribus proposita respondet, pag. 4. ejus diploma circa Medicos, 12. circa Archi-Societatem B. Virginis Confalonis, 15. illius diploma tangens Inquisitionem hæreticæ pravitatis, & Romanæ Urbis pistores, *ibid.* sua auctoritate Memphis, seu Cairi Synodum indicit, 46. Legatos ad illam mittens, 46. illius de emendando Calendario studium, 50. circa Calendarii emendationem Aloysii Lillii systema amplexus, 53. Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitano rationes Calendarii emendationem suadentes exponit, 63. eundem Patriarcham in exilio constitutum pecuniis juvat, 64. varix illius Constitutiones, 65. Jesuitis varia privilegia concedit, 66. hujus Papæ jussu decretum Gratiani corrigitur, 84. octodecim Cardinales creat, 120. varias Constitutiones edit, 136. sanctæ Annæ festivitatem instituit, 211. varix illius Bullæ referuntur, 212. foederi Guisios inter, atque Hispaniæ Regem inito subscribere cunctatus, 252. Japonum Legatos excipit, 278. eorum epistolas accipit, 279. illius gaudium de hac Legatione, 284. ejusdem obitus, *ibidem.* illius virtutes celebrantur. 286.

Gualterus Rodolphus morte extinctus. 448

Gua-

Gustavillanus Philippus Cardinalis vivis erectus. 494.

Guesleus Regius Cognitor Jacobum Clementem ad Regis alloquium adducens, 716. eundem, cum Regem vulneraret, in terram posternit. 718.

Guisei Principes ob suum erga fidem Catholicam studium celebrantur, 245. omnium barbarum Auctores a Navarræ Rege dicuntur. 267.

Guiseus Cardinalis Rhemis Concilium provinciale celebrat, 114. valde duris verbis a Rege salutatur, 272. Regis jussu captus, 623. ac occisus, 626. ad discutiendam illius cædem congregatio a Papa Romæ instituitur. 679.

Guiseus Dux foedus cum Hispaniæ Rege iniens, 246. arma adversus Regem suum sumens, 253. cum Galliæ Regina de pace agit, 256. ejus colloquium cum Lotharingiæ Duce, 558. contra Regis mandatum Parisios delatus, 564. ejus Colloquium cum Rege, 563. Regis copias ab internecionis periculo liberans, 566. pacis conditiones Reginae Matri proponit, 568. ejusdem epistolæ ad Provincias, & ad Regem. 573. Regem Carnuti accedens, 595. supremus Regni Vicarius declaratur, 596. ad eum Papa diploma mittit, ac illum maxime laudat, 597. Regis oratione offensus, 614. Regis jussu crudeliter trucidatus, 623. ejus vidua sibi pro hac cæde satisfieri petens. 670. *Guin-*

Guincestrius Parochus ad S. Gervasium: liberior ejus oratio contra Regem. 653.

Jamelius Jesuita: ejus doctrina de gratia, & Prædestinatione. 508.

Hæresis: ab ea absolvendi potestas Episcopis quoad tempus conceditur. 7.

Hæretici: de illis vitandis in Concilio Bituricensi statuta conduntur, 161. eorum scripta contra Sixti V. Bullam Navarrum condemnantis. 324.

Helvetii: ad eos Nuntius Apostolicus ablegatur, 398. inter Catholicos, & Protestantem controversia, 400. componitur, 401. foederatis in Gallia, ac Navarræ Regi suppetias mittunt. 408.

Henricus III. Galliarum Rex: singularis ejus pietas, 110. omnes foederationes inhibet, 149. illius statuta pro Aulæ suæ emendatione, 150. tantum Catholicis officia conferre statuit, 151. de variis criminibus accusatur, 245. foederatorum progressibus segniter resistit, 255. foederatis pacem concedit, 262. illius edictum circa concordiae pacta, 263. Senatus Præsides, & Mercatorum Præfectos pro acquirenda pecunia dure alloquitur, 269. Navarræ Regem ad ejurandam Calvinii sectam sollicitans, 273. hunc Regem inter, & Sixtum V. dissidia, 309. salutaria ei monita ab Episcopo Briocensi dantur, 365. & seq. illius responsum ad hæc monita, 368. circa Concilii Tridentini receptionem consultari jubet, 371. novum

vam fidei professionem confici imperat, 377. desuper a Clero increpatur, *ibid.* ejus responsum ad Cleri sui querelas, 457. solutis Cleri comitiis discedit, 459. foederatorum molimina evertit, 479. Parisiensem facultatem objurgat, 480. ab eo quædam sibi concedi petunt foederati, 559. ejus dissimulatio ad has petitiones, 561. Guisium Principem Parisios venire inhibet, 563. eum ad alloquium admittit, 564. Parisiis aufugit, 571. ejus epistolæ ad Provincias, 572. Senatus Deputatos benigne excipit, ejusque sermo ad illos, 577. ad Senatum quemdam ablegat, 579. illius responsum ad supplicem foederatorum libellum, 581. Regis edictum adversus hæreticos, 586. idem confirmat, 594. Rex Guisium Carnuti excipiens, 595. Parisios venire renuit, 596. Blefensibus Comitiis interest, 599. ejus oratio ad Comitiorum initium, 600. suam orationem typis imprimi jubet, 614. Navarræ declarationes suis rationibus firmat, 621. Guisium Ducem crudeliter trucidari, ac plures Franciæ Præsules capi præcipit, 623. de suo parricidio Reginam Matrem admonet, 624. Guisium Cardinalem interfici jubet, 626. suum scelus apud Morosinum Papæ Legatum excusat, 627. ab eodem Legato declaratur excommunicatus, 629. excommunicationis poenam spernit, *ibid.* contra ipsum Parisienses insurgunt, 630. illi Clerus sua postulata exponit, 652.

in eundem Regem ob Guisii cædem Pa-
 rochus ad sanctum Gervasium in quadam
 concione investus, 653. a quodam Advo-
 cato desuper reprehensus, 655. ultimas
 admonitiones a sua Matre accipit, 658. ei-
 dem fidem esse subtrahendam Sorbonna
 declarat, 664. in Lotharingiæ Principes
 iudicii acta instrui mandat, 671. per suos
 Deputatos Romæ a Papa suis censuris solvi
 efflagitans, 673. Maduanum Ducem pla-
 care intentus, 693. illius edictum contra
 foederatos, 694. 696. Parisiensem Senatum
 Turonium transfert, 695. cum Navarro
 inducias paciscitur, 696. liber contra eum
 editus, 698. Pontificis Legatus de eo que-
 stus, 699. illius colloquium cum Navarro,
 701. prope Turonium victus, 702. illius
 obtentus ad recusandam Præsulum capto-
 rum liberationem, 705. a Papa anathemate
 percussus, 707. Rex ad Pontificii decreti
 famam perterritus, 709. ejus jussu copiae
 apud externos Principes conscriptæ, 711. a
 Sancio suppetias accipit, 712. Parisios ob-
 fidet, 713. a Jacobo Clemente Dominica-
 no graviter vulneratus, 715. ejus obitus,
 mortis que circumstantiæ, 717. ante mor-
 tem summi Pontificis iudicio se submittit,
 723. a suo Confessario ab excommunica-
 tione solutus, 724. ultima illius verba, *ibid.*
 & 725. Navarræ Regem pro regni succes-
 sore Regni Principibus commendat. 727.
Heruetus Gentianus morte extinctus. 236.

Hispa-

INDEX TOMI L.

Hispani: contra eos Elifabetha bellum parat, 555. eorum classis fretum Anglicum ingressa, & dissipata. 557.

Horæ Canonicae qualiter dicantur. 171.

Hospitalia: eorum accurata administratio præscribitur, 205.

Jacobus Clemens Dominicanus Henricum Regem trucidare decernens, 714. in oppido Clodoaldi ad Regem contendens, 716. Regem cultro in ejus ventrem immisso læthali vulnere faucians, 717 a Regis Ministris occisus, 718. tanquam Martyr a foederatis proclamatur, 730. ejus facinus a Sixto V. approbatur. 432.

S. Januarius: ejus festivitas simplici officio celebrari præcipitur. 385.

Japones: eorum Legati ad Papam, 276. eorum iter, 277. Romam venientes, atque ad Papæ alloquium admissi, 278. honorifice a Sixto V. habiti, 304. a Senatu Romanæ Urbis cives declarantur. 305.

Jeremias Patriarcha Constantinopolitanus primo novum Calendarium acceptare renuens, 63. tandem illius emendationi consentiens, *ibid.* Legatos ad Papam mittit, 64. in exilium Amurathis jussu missus. 64.

Jesuitæ a Papa ad Synodum Cairensensem ablegati, 46. varia privilegia a Gregorio XIII. obtinent, 66. inter hos, & P.P. Dominicanos Controversiarum initia, 83. illorum institutum per novam Bullam denuo approbatum, 213. ex Angliæ regno expelluntur, 222. eorum beneficia taxationi in Galliis subjecta, 364. illis favent quoad censuram ab Universitate Lovaniensi latam Middelburgensis, & Ruremundanus Episcopi, 527. illorum apologia adversus censuram Lovaniensem, & Duacensem, 531. Papam inducunt, ut Lessii causam ad suum tribunal advocaret, 531. suas sententias circa gratiam publice defendunt, 534. de præfatis accademis fat acerbe loquuntur. 535.

Imagines: de earum cultu. 170.

Hist. Eccles. Tom. L.

B b b

Indi-

Indicis Congregatio a Sixto V. instituta. 429.
Italia ab exulibus, & Latronibus penitus a Sixto
 V. expurgata. 306.
Jurisdicctio a quibusnam, & quando exercenda. 180.
Jussanus Joannes Baptista S. Caroli Borromæi
 vitam conscripsit. 234.
Jusjurandum quando facere liceat. 201.
Justinianus Cardinalis mortuus. 76.

Laiici qualiter vitam suam christiane instituunt.
 208.

Lavaterus morte extinctus. 448.

Legatus Pontificius: vide *Morosinus*.

Lessius: ejus doctrina de gratia, & Prædestinatione,
 508. illius dogmata ab Universitate Lovanien-
 si examinata, 509. ejus responsum ad istam,
 511. plures ejus propositiones ab hac damnatæ.
 514. illius propositiones ab academia Duacensi
 Censuris notatæ, 528. ejus colloquium cum
 Mechliniensi Archiepiscopo, 539. Doctores Lo-
 vanienses ad disputationem provocat. 542.

Libertates Gallicanæ in quibusnam consistent. 375.

Lilius Aloysius: ejus systema circa emendationem
 Calendarii, 53. illud a Gregorio XIII. Papa ap-
 probatum, atque adoptatum. 54.

Lindanus Ruremundanus Episcopus Jesuitarum
 causæ patrocinator, 528. ejus vitæ historia, 646.
 creatur Episcopus Gandensis, 647. ejusdem ope-
 ra, & mors, 648. & seq.

Lotharingus Carolus Cardinalis naturæ debitum
 solvit, 496. antea Vicarius Cardinalis Borbonii
 in fœderis Ducem electi. 498.

Lovaniensis academia Doctrinæ suæ explicationem
 Nuntio tradit, 460. Lessii doctrinam circa gra-
 tiam, & Prædestinationem examinari jubet, 510.
 illius censura de Lessii Doctrina, 512. proposi-
 tiones per illam notatæ, 514. suam censuram per
 Belgium divulgat, 525. ejus facultas Theolo-
 gica a Nuntio Apostolica convocata, 540. ob
 divulgatam Censuram se excusat, 541. a Lessio
 ad

INDEX TOMI L.

- ad disputandum provocata constituit Gravium
Doctorem pro hac disputatione. 543.
- Lucernensis pagus*: eum inter, & Papæ Nuntium
diffidia, 410. componuntur, 411.
- S. Ludovicus Bertrandus*: vid. Bertrandus.
- Lugdunensis Archiepiscopus* captus, 623. nil con-
tra Guiliam ab eo extorqueri potest, 626. ejus
respondum. 627.
- Lutherani*: eos inter, & Calvinistas Colloquium,
413. Calvinistas pro fratribus agnoscunt. 415.
- Maduanus Dux* supremus Coronæ Francicæ Vi-
carius Parisiis proclamatur, 688. pro foedera-
tis copias conscribit, 690. eum Rex placare inten-
dit, 693. edictum contra eum editum, 694. in
Turonensi pugna contra Regios Victor, 702.
Rhemensem Decanum Romam ablegat. 704.
- Maffæus Cardinalis* vivis ereptus. 126.
- Mancius* Fiungæ Regis Nepos Legatus ad Papam.
277.
- Maille Simon* Concilium provinciale celebrat Tu-
ronii. 117.
- Maldonatus* Joannes Jesuita morte sublatus, 131.
ejus opera. 133.
- Maria Stuarta* vide Stuarta.
- Maronitæ*: pro eorum institutione Collegium Ro-
mæ instituitur. 214.
- Medicos* secta Judæos, aut infideles non adhi-
beant Christiani. 12.
- Mechliniensis Archiepiscopus* ad terminandam Lessii
causam a Papa selectus, 538. ejus colloquia cum
Lovaniensibus Doctoribus, ac Lessio. 539.
- Melitenis Ordo*: circa illius beneficia Gregorii
XIII. dispositio. 137.
- Mendicantes ordines*: de præcedendi ordine inter
illos servando. 138.
- Meretrices* Romæ a Sixto V. exulare jubentur.
329.
- Meslinus* Tubinganus Mathematices Professor Lillii
systema circa emendationem Calendarii oppug-
nans. 64.

Minores fratres de observantia ad Capuccinos transire prohibentur. 385.

Molanus Joannes: ejus extrema, 348. ejus opera. 349.

Monasteria: quædam statuta conduntur pro iis. 197.

Moniales: de illarum clausura, aliisque ad eas pertinentibus. 198.

Mons-Belligardense Colloquium Lutheranos inter, & Calvinistas. 413.

Montpensieria Ducissa Jacobum Clementem ad occidendum Regem adhortatus, 715. ejus jubulus post Henrici III. cædem. 726.

Montaltus Cardinalis in Papam electus. 288. 289.

Montaltum in Urbem a Sixto V. erectum. 392.

Montholonus regii figilli custos in comitiis blesensibus perorans. 615.

Mornæus Plessius colloquium inter Navarræ Regem, atque Espernonium habitum refert. 148.

Morosinus Cardinalis Galliæ Regem declarat excommunicatum, 629. arguitur ob non impeditam Cardinalis Guisii necem, 676. illius opera Rex utitur ad placandum Ducem Maduanum, 693. ejus querelæ contra Regem, 699. Romam reversus. 700.

Moscovitæ a Polonis devicti. 425.

Moya de Contreras Archiepiscopus Mexici Concilium provinciale celebrat. 379.

Navarrensis vid. Azpilcueta Martinus.

Navarræ Rex Espernonio Duci collocutus, 147. ad fidem Catholicam amplectendam sollicitatus, sed incassum, 147. & 148. illius edictum pro vindicanda secta sua, 258. illius literæ pro impedienda pace foederatos inter, ac Galliæ Regem, 265. novum scriptum contra Guisios spargit, 267. ad ejurandam sectam sollicitatus, 273. in sua hæresi magis firmatus, 275. per Papæ Bullam anathemate percussus, 313. huic bullæ se opponit, 320. literas scribit ad Clerum Gallicanum, 402. ad Nobilium ordinem,

INDEX TOMI L.

404. ad ordinem Plebejum, 406. ad Parisinam urbem, 407. ab Helvetiis suppetias recipit, 409. Rupellis conciliabulum convocat, 618. ejus oratio. *ibid.* ejus sententia de comitiis blesensibus, ac petita, 620. illius petitiones Franciæ Rex suis rationibus firmat, 621. per Cleri sententiam a successione in regno excluditur, 622. a Regina Franciæ Henrico III. pro successione commendatur, 658. inducias cum Henrico init, 696. illius edictum contra foederatos, 697. ejus Colloquium cum Franciæ Rege, 701. pessima contra Papam consilia Henrico III. suggerit, 710. cum Henrico III. Parisios obsidet, 713. ab Henrico jamjam morituro in Regni successionem Galliæ Principibus commendatur. 725.
- Nemorsia Ducissa*: ejus gaudium post Henrici III. obitum. 726.
- S. Nicolaus Tolentinus*: de illo officium fieri præcipitur. 330.
- S. Norbertus* sanctorum albo adscriptus. 65.
- Notarii Sedis Apostolicæ*: eorum Collegium ad duodecim ampliatur. 329.
- Nuenarius* Comes Gebhardo Truchsessio adhæret. 68.
- Obelisci* Romæ jussu Sixti V. erecti. 380.
- Officium divinum* quomodo sit celebrandum, præscribitur. 171.
- Officii sacri* Congregatio Romæ a Sixto confirmatur. 428.
- Omuræ Principis* literæ ad Papam. 282.
- Ordines Mendicantes*: de præcedendi ordine inter illos. 138.
- Ordines minores* conferendi potestas Camaldulensium Generali conceditur. 213.
- Oratio* Bituricensis Archiepiscopi ad Regem habita, 34. 142. Episcopi Briocensis, 366. Regis in blesensibus comitiis, 60. Montholoni in iisdem, 615. Guincestii contra Galliæ Regem. 653.
- Ornamenta* Ecclesiæ qualiter reparanda, & custodienda. 177.

Bbb 3

Pala-

- Palafox* Joannes Osmensis Episcopus S. M. Theresiæ epistolas notis illustrans. 76.
- Palatinus* Elector de Ernesti electione in Archiepiscopum Coloniensem apud Cæsarem questus. 100.
- Paleottus Cardinalis* fit primus Bononiensis Archiepiscopus. 67.
- Pamellius Jacobus*: illius decessus, 502. opera ab eo edita. 503.
- Paræciæ*: de illis agitur. 192.
- Parrius* conjurationem init adversus Elisabetham Angliæ reginam, 216. a suo cognato proditus, 219. morti traditus. 220.
- Parisienses* seditionem commovent, 565. a Guisio sedantur, 566. eorum deputati ad Regem, 576. hunc poenitentium more adeunt, 576. obsidentur a Regiis copiis, 713. eorum apparatus ad defensionem. 714.
- Parisiensis Facultatis* sententia circa Calendarii reformationem. 83.
- Parisiensis Senatus* Legatos ad Regem mittit, 577. Turonium translatus. 695.
- Parochi*: quibusnam dotibus sint ornati. 192.
- Pascha*: quænam dispositio ad hoc festum rite celebrandum in Calendarii emendatione a Gregorio XIII. fuerit facta. 56.
- Peltanus Theodorus Antonius* mortuus. 238.
- Peregrinationes* qualiter fiant, edocetur. 164.
- Philippus II. Hispaniæ Rex* foedus cum Guisio init, 247. ad bellum Elisabethæ Angliæ Reginæ inferendum sollicitatur, 476. ejus classis ab Anglis devicta. 557.
- Pibracius Vidus Faber*: illius obitus, 242. illius opera. 243.
- Pisanus Marchio* gallicus Romæ Legatus hac urbe excedere compulsus, 310. Romam redire permisus, 313. denuo ad petendam pro Rege a Papa absolutionem Romam ablegatus. 673. ejus colloquium cum Papa, 673. & seq. generosa illius ad Papam oratio. 687.
- S. Placidus*: ejus festivitas instituitur, 641. critica illius examinatio. 642.
- Plessius*

INDEX TOMI L.

Plessius vid. *Mornæus*.

Positelli Guilielmi historia, 21. illius errores, 24. ejusdem liber: cui titulus: *de orbis terræ concordia* examinatur. 26.

Prædicatio verbi divini quomodo, & a quibus fiat, in concilio Bituricensi præscribitur. 157.

Præsentationis B. V. Mariæ festivitas sub præcepto instituitur. 327.

Præsepe Domini: in illius honorem Sixtus V. sacellum erigi jubet. 383.

Prævotius *Sanfacus* vid. *Sanfacus*.

Programma Navarræ Regis contra Sixti V. eum condemnantis bullam Romæ publicatum. 321.

Propositiones per Universitatem Lovaniensem damnata. 512.

Protestantes novi Calendarii acceptationi resistentes, 59. 60. & seq. Gebhardi causam defendunt. 97. 98.

P. Prudentius de Monte - major Jesuita fratrum Prædicatorum sententias circa prædestinationem &c. impugnat. 83.

Pueri Choristæ quales esse debeant, & quodnam eorum officium. 175.

Purgatorium: qualiter animabus in illo detentis succurrendum. 178.

Rambuillet de Angennes Carolus vita functus. 498.

Rambuilletus Angeneus Episcopus, Cenomanensis Romam ad obtinendam pro Rege a censuris absolutionem missus, 680. illius colloquium cum Papa. 681. 682. 684. 686.

Regina Galliarum cum Guisio de pace agit, 256. Navarræ Regem ad suas partes trahere conatur, 413. eidem Guisio pacis conditiones proponit, 568. a Rege de Guisii cæde certior fit, illiusque desuper responsum, 625. vivis crepta, 656. ejus indoles, *ibid.* postrema ejusdem verba ad Regem. 658.

Regulares clerici infirmis ministrantes: eorum congregatio confirmatur. 386.

Bb b 4

Reliquiæ

- Reliquiæ Sanctorum* quomodo colendæ. 169.
Reservatum ecclesiasticum contra Gebhardum urgetur. 92.
Riarius Alexander mortuus. 341.
Rudolphus Imperator Gebhardum ad abdicationem Electoratus sollicitat, 94. Papæ sententiam in Gebhardum latam approbat, 97. Palatini Electoris ausus reprimit. 101.
Romane urbis regimen a Sixto V. reformatum. 330.
Rosarii liber in Guisiorum favorem scriptus. 111. veniam a Rege ob illius editionem exorare iussus. 112.
Russi Calendarium novum recipere tergiversantes. 63.

- Sacramenta*: de illis in genere agitur, 183.
Salmeron Alphonsus: ejus fata, 351. ejusdem opera. 352.
Sancius contra foederatos Galliae Regi suppetias adducit. 711. 712.
Sinæi: de eorum invocatione in Concilio Bituricensi agitur, 162. eorum reliquiæ quomodo venerandæ. 169.
Sanficus Prævotius Antonius Archiepiscopus Burdegalensis concilium provinciale celebrat. 116.
Sanctorius Joannes Baptista ad Helvetios ablegatur, 398. catholicorum pagorum comitia indicit. *ibid.* pro conservanda Religione catholica maxime intentus, 399. Helvetios ad catholicis suppetias ferendas animat. 409. eum inter, & Lucernensem Pagum dissidia, 410. eos ad pœnitentiam inducens. 411.
Savellius Cardinalis: ejus mors. 500.
Saxo Fridericus a capitulo nominatus ad Gebhardum bello petendum, 92. argentinensem decanatum obtinet. 107.
Scholæ: quænam in illis tradenda, 185. quinam in illis instituendi. *ibid.*

Scot.

INDEX TOMI L.

- Scotiæ Rex* ob Matris suæ necem *Elisabethæ* bellum inferre a suis impeditus. 474.
- Scripturæ sacræ* interpretatio a quibusnam fiat, 159. de tollendo illius abusu. 160.
- Sculdetus Bartholomæus* Calendarii emendationem in Lusatia acceptari curans. 63.
- Seminaria*: de illis quomodo instituendis. 185.
- Sepultura* ubi feligi potest. 180.
- Sfortia* Cardinalis mortuus. 14.
- Sigonius Carolus*: illius mors, 352. ejus elucubrationes. 353.
- Simon a Maille* Archiepiscopus Turonensis concilium provinciale celebrat. 117.
- Simoniaci*: de illis statuta quædam conduntur. 202.
- Sirletus* Cardinalis: ejus obitus, 343. Sanctitas 344. bibliotheca, ac opera. 346.
- Sixtus V.* ejus electio describitur, 288. 290. illius agendi modus post electionem, 292. ejusdem historia usque ad electionem, 293. primæ illius curæ in Pontificatu, 302. solemniter inauguratur, 303. urbis Judices ad æquitatem admonet, 304. Japonum Legatos honorifice excipit. *ibid.* pluribus donis cumulosos a se dimittit, 305. Italiam a Latronibus, atque exulibus purgat, 306. homagium pro Neapolitano regno recipit, 307. illum inter, & Franciæ Regem dissidia, 309. suum Nuntium e Francia excedere jubet, 310. Pisanum Marchionem Franciæ Legatum Roma excedere præcipit, *ibid.* illius excusatio de hoc facto, 311. eundem inter, & Regem concordia restituitur, 312. Navarræ Regem, & Condæum Principem anathemate percellit, 313. ejus hac de re Bulla, 314. variis convitiis a Navarro laceratus, 321. 322. illius statuta pro politico; urbis Romanæ regimine, 331. Romæ obeliscos erigi jubet, 380. in honorem S. Præsepis facellum erigit, 383. Fuliensem congregationem confirmat, 387. circa ecclesiæ negotia novas constitutiones edit. 388. illius Bulla detestabilis, 390. Montaltum in civitatem erigit, 392. illius diplo-

ma pro stabiliendo Cardinalium numero, 393. Nuntium ad Helvetios decernit, 398. suum apud Helvetios Nuntium ad procurandam inter eos pacem hortatur, 401. Cardinales creat, 426. 484. 645. varias congregationes confirmat, 427. Regi Galliae nuntium indulget quoad clericorum exactiones, 452. 455. clero desuper querenti respondet, 459. nuntium de Mariæ Stuartæ supplicio excipit moderato animo, 574. omnia dicta contra Elisabetham prolata prohibet, 474. Philippum II. Hispaniæ Regem ad bellum Elisabethæ inferendum sollicitat, 476. ejus literæ ad hunc Regem datæ, 477. Alanum creat Cardinalem, 483. variæ illius constitutiones, 486. Lessii propositiones, ac censuras ab accademis desuper latis examinari jubet, 537. Nuntium ad terminandam hanc causam mittit, 538. illius diploma ad hunc Nuntium, *ibid.* ejusdem diploma adversus Angliæ Reginam, 553. ejus diploma ad Guisium Ducem, & Borbonium Cardinalem, 597. Aldobrandinum Cardinalem in Poloniam ablegat, 632. ejus diploma pro erigendis quindecim congregationibus, 633. S. Bonaventuram ecclesiæ Doctoribus accenset, 634. congregationem clericorum Regularium confirmat, 636. B. Didacum sanctis anumerat, 638. variæ illius bullæ. 640. festivitatem S. Placidi, ejusque sociorum instituit, 641. ejus diploma circa collegium montis - alti, 644. ejus colloquium cum Galliæ Legatis ad perendam pro Rege a censuris absolutionem missis, 673. 683. 684. 685. captos Præsules libertati restitui postulat, 675. in Patrum Senatu adversus Regis scelus perorat, 676. congregationem ad discutiendam Guisii Cardinalis cædem instituit, 679. Henricum III. anathemate percellit, 707. pessima contra eum consilia Henrici III. suggeruntur, 710. Jacobi Clementis Dominicani facinus approbat. 730.

Sorbonnæ decisio circa obedientiam Regi debitam.
663.

Sorti-

INDEX TOMI L.

Sortilegia: de illis decreta fiunt in concilio Bituricensi. 201.

Stapletonus Thomas censuræ Duacensi contra Lessii propositiones latæ se opponit. 535.

Styrenus Joannes Middelburgensis Episcopus Jesuitis favet. 527.

Stuarta Maria crudeliter divexata, 415. quæstioni subiecta. *ibid.* suam innocentiam defendit, 416. denuo examinatur, 417. 418. 420. ejus responsa ad interrogationes. *ibid.* 418. & seq. ad mortem damnata, 421. illius petita ante mortem. 424. ejus condemnatio ab Elisabetha subscribitur, 462. illi condemnatio ad mortem significatur, 463. ejus constantia, 464. omnia ejus petita spernuntur, 464. ejus oratio heroica. *ibid.* 465. suo confessorio scribit, 465. suis domesticis valedicit. 467. ad mortem se disponit. 468. ad supplicii locum abstracta, *ibid.* hæreticorum sollicitationes respuit, 470. ultima ejus confessio. *ibid.* capita plexa. 472.

Synodus Aquensis: illius statuta. 379.

Synodus Burdegalensis, 116. a summo Pontifice approbata. *ibid.*

Synodus Cairensis, seu Memphitica, 45. illius statuta. 46. & seqq.

Synodus Lymæ in Peruano regno habita. 139. ejus acta 140.

Synodus Mexicana a Petro Moya de écontreras celebratur. 379.

Synodus Rothomagensis a Cardinale Borbonio indicta, 1. illius doctrinæ, & disciplinæ capita, 3. ejusdem dubia summo Pontifici proposita. 4.

Synodus Turonensis ab ejusdem urbis Archiepiscopo celebrata. 117. ejus decretum contra simoniacos, 118. Andegavum translata. *ibid.* ejus decreta. 119.

S. Theresia: pretiosa illius mors, 71. sacrum illius corpus incorruptum, 73. Seraphicæ hujus Matris scripta. 74. illius epistolæ a Joanne Palafox notis illustratæ. 76.

Tolosanæ

INDEX TOMI L.

- Tolosana urbs* : illius seditio contra Regem, 690.
 ibidem primus Senatus Præses, ac Generalis Ad-
 vocatus occisi. 691.
Traditiones servari præscribitur. 182.
Turrianus Franciscus vivis ereptus. 240.
Valdemontius Carolus Cardinalis vid. *Lotharingius*.
Valsasinus Michael Cardinalis mortuus. 430.
Vasa Ecclesiarum qualia sint. 177.
Verbum divinum : prædicatio ejus quomodo, & a
 quibus fiat. 157.
Vigandus Joannes Lutheranus : ejus interitus. 507.
 ejus opuscula. *ibid.*
Vigiliæ quomodo celebrandæ, præscribitur. 165.
Visitationes episcopales qualiter instituuntur. 187.
Universitates complutensis, & salmanticensis novem
 Baji propositiones condemnant. 86.
Universitas Parisiensis : ejus studium pro orthodo-
 xa fide, 360. illius reformatio proponitur, 361.
 a Rege objurgata. 480. illius decisio de negan-
 da Regi obedientia. 663.
Universitas Duacensis censuram fert in Lessii propo-
 sitiones. 528.
Universitates censuræ a Lovaniensi latæ se oppo-
 nentes. 535.
Unionis edictum Gallix Regem inter & fœderatos
 ejusdem Regni catholicos, 617. pro Regni lege
 proclamatur, 618.
Urbanus a S. Gelasio Convennensis episcopus con-
 tra Regem seditionem commovet, 690.
Ursinus Cardinalis vivis ereptus. 16.

690.
Ad-

ius.

& a

507.

5.

7.

vem

do-

61.

an-

po-

po-

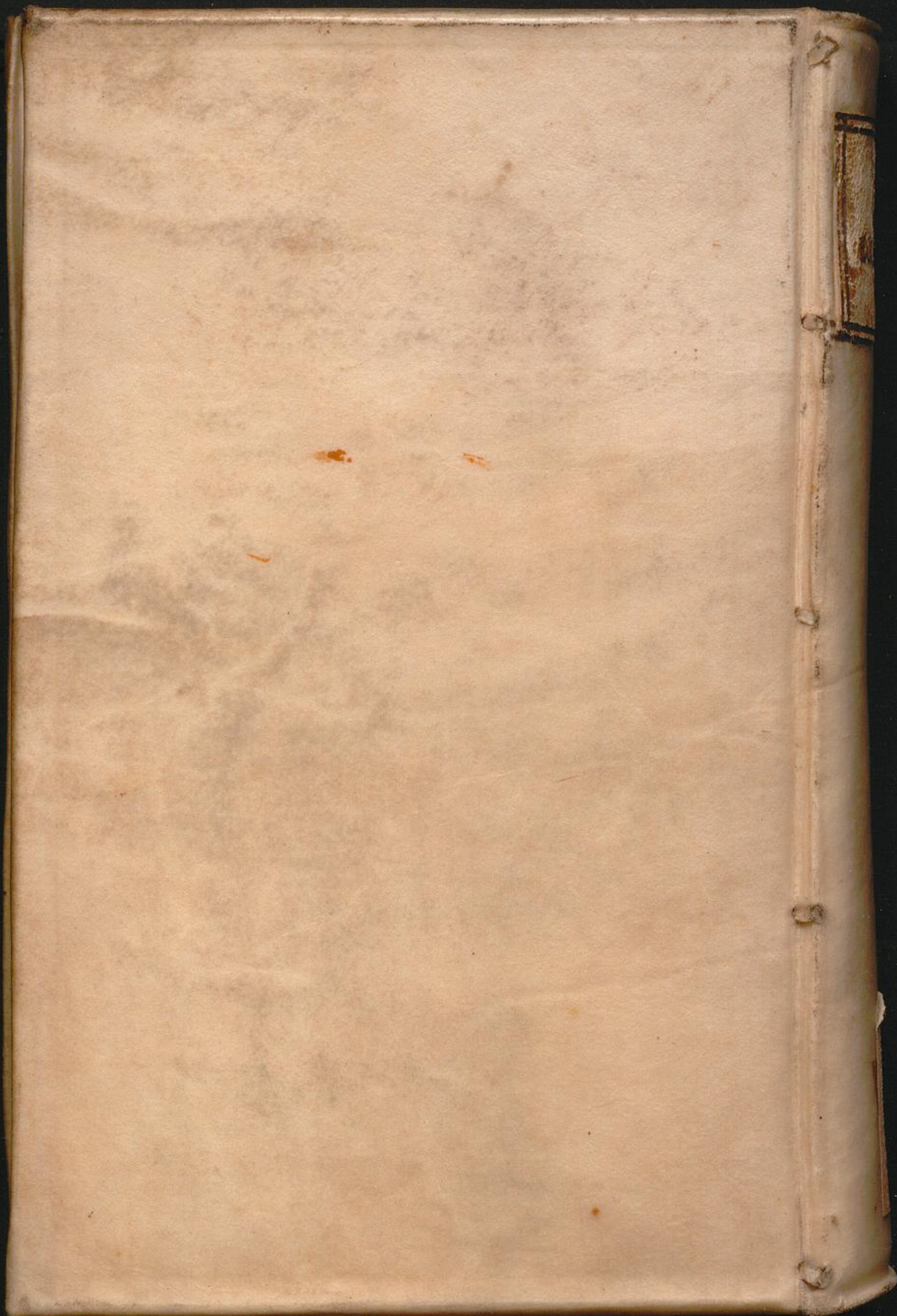
atos

ege

on-

FLEURII
HISTORIA
ECCLESIASTICA
TOM. L.

Th⁵⁰
5178